

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Τεύχος 8, Απρίλιος-Ιούνιος 2016

Περιεχόμενα

Σημείωμα του Συντονιστή έκδοσης

Επιστημονικές εργασίες

- Hagen Henrý, **Κατευθυντήριες γραμμές για την Συνεταιριστική Νομοθεσία**, Τρίτη έκδοση αναθεωρημένη, Έκδοση ILO, έτος 2012
- Κ. Λ. Παπαγεωργίου και Ο. Κλήμη – Καμινάρη, **Οι έννοιες πλεονάσματα, κέρδη και καθαρό εισόδημα στους συνεταιρισμούς**
- Χ. Καρατζάς, «**Οργανώσεις vs Ομάδες Παραγωγών**»

Αξιόλογα κείμενα

- **Ο ρόλος των πιστωτικών συνεταιρισμών και των ταμειωτηρίων στην εδαφική συνοχή – Προτάσεις για ένα κατάλληλο πλαίσιο χρηματοπιστωτικής ρύθμισης**, Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, 18.2.2015

Νομοθεσία

- Α. Μητροπούλου: **Σχολιασμός Αιτιολογικής Έκθεσης του Ν/Σ για τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς**
- Α. Μητροπούλου: **Σχολιασμός κατ' άρθρο του Ν/Σ για τους Αγροτ. Συνεταιρισμούς**

Σχόλια

- Μηνύματα για το μέλλον της γεωργίας από τις κινητοποιήσεις των αγροτών (Φ. Παναγιωτόπουλος)
- Όχι άλλοι πειραματισμοί με τους αγροτικούς συνεταιρισμούς (Κ. Παπαγεωργίου)
- Μας ενδιαφέρει όλους: Το 1% μεγαλύτερο από το 99%! (Κ. Παπαγεωργίου)
- Διευκρινίσεις για το πλεόνασμα στους συνεταιρισμούς και τη φορολογική μεταχείρισή του (Κ. Παπαγεωργίου)

Συνεταιριστικές Οργανώσεις

- «ΠΙΝΔΟΣ» - Ένας συνεταιρισμός με... προδιαγραφές βιομηχανίας, Ιστοσελίδα Epirus Gate / 16.2.2016
- Αγροτικός Γαλακτοκομικός Συνεταιρισμός Καλαβρύτων: Το χρονικό μιας επιτυχίας, (του Μ. Κασσαλιά)
- Ο «χρυσός» συνεταιρισμός του Βελβεντού, (της Μάχης Τράτσα), από «Το Βήμα» της 6/3/2016.

Βιβλία

- Αρ. Ν. Κλήμη, «Οι Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα», τόμοι 1 και 2 στο διαδίκτυο ([link](#))
- Edgar Parnell, «Επανεξέταση των Συνεταιρισμών», στο διαδίκτυο ([link](#))
- Κ. Παπαγεωργίου – Ο. Κλήμη-Καμινάρη, «Οι Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα» τόμοι 7 και 8, (περίοδοι 1977-81 και 1982-93), έκδοση ΙΣΕΜ, Εκδ. οίκος Αμφιλύκη, Πάτρα, 2014

- Κ. Παπαγεωργίου, «Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία _ Θεωρία και Πρακτική (Τρίτη έκδοση), Εκδόσεις Σταμούλη, 2015

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΩΝ (ΙΣΕΜ)

isem-institute.blogspot.com

isem-journal.blogspot.com

isem-journal@gmail.com

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΟ
ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΩΝ (Ι.Σ.Ε.Μ.)
Διεύθυνση περιοδικού: Το περιοδικό αναρτάται στην ακόλουθη διεύθυνση:
isem-journal.blogspot.com

Συμβούλιο Έκδοσης (κριτές επιστημονικών εργασιών):

Αλεξόπουλος Γεώργιος	Δρ Γεωργοοικονομολόγος, ΕΕΔΙΠ Γεωπονικό Πανεπιστήμιο
Ανεσιάδης Αντώνιος	Γενικός Διευθυντής Ένωσης Αγροτών Ν. Σερρών
Αποστολόπουλος Κωνσταντίνος,	Καθηγητής Χαροκοπείου Πανεπιστημίου
Δημάκης Ιωάννης	Γενικός Διευθυντής Ένωσης Αγροτών Αργολίδας «ΡΕΑ»
Δοδόπουλος Σοφοκλής	Πρώην Εντεταλμένος Σύμβουλος της ΣΕΚΑΠ
Καμενίδης Χρίστος	Καθηγητής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης
Καραμέτου Παναγιώτα	Διδάκτωρ Χαροκοπείου Πανεπιστημίου
Καρυπίδης Φίλιππος	Καθηγητής ΤΕΙ Θεσσαλονίκης
Κλήμη-Καμινάρη Ολυμπία	Επ. Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου
Κορέντζελου Νάνσυ	Δικηγόρος
Κουτσού Σταυριανή	Αν. Καθηγήτρια ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης
Μητροπούλου Ανδριανή-Άννα	Δικηγόρος, π. Νομικός Σύμβουλος ΠΑΣΕΓΕΣ
Παναγιωτόπουλος Φώτιος	Πρώην Υποδιοικητής ΑΤΕ
Παπαγεωργίου Κωνσταντίνος	Ομότ. Καθηγητής Γεωπονικού Πανεπιστημίου
Σδράλη Δέσποινα	Επ. Καθηγήτρια Χαροκοπείου Πανεπιστημίου
Σελλιανάκης Γεώργιος	Πρώην Γεν. Δ/ντής Ελαιουργικής, π. Γεν. Γραμματέας Υπ. Γεωργίας
Σέμος Αναστάσιος	Καθηγητής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης
Σεργάκη Παναγιώτα	Επ. Καθηγήτρια Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης
Σινίκης Ευστάθιος	Πρώην Διευθυντής Υπουργείου Γεωργίας
Σωφρονάς Αντώνιος	τ. Διευθυντής Υπουργείου Γεωργίας
Φεφές Μιχαήλ	Επ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Διεύθυνση επικοινωνίας με το ΙΣΕΜ: isem-institute@gmail.com

Διεύθυνση Συντονιστή Έκδοσης: clpavageorgiou@gmail.com

Σημείωμα του Συντονιστή Έκδοσης

Όπως είχε αναγγελθεί στο προηγούμενο 7^ο τεύχος του περιοδικού του ΙΣΕΜ, στην κατηγορία των Επιστημονικών εργασιών του παρόντος τεύχους περιλαμβάνεται η μετάφραση της τρίτης έκδοσης της εργασίας του Hagen Henry, με τίτλο «Κατευθυντήριες γραμμές για τη Συνεταιριστική Νομοθεσία». Με την εργασία αυτή, συμπληρώνεται η ομάδα των σημαντικών εργασιών που αναφέρθηκαν στο προηγούμενο τεύχος, οι οποίες αποτελούν πολύτιμους οδηγούς για την κατάρτιση συνεταιριστικής νομοθεσίας. Το ΙΣΕΜ ελπίζει να αξιοποιηθούν οι εργασίες αυτές κατά την κατάρτιση συνεταιριστικών νόμων από τις ελληνικές Κυβερνήσεις.

Όσοι επιδιώκουν περισσότερη και λεπτομερειακή εμβάθυνση, θα πρέπει να καταφύγουν και στην έκδοση “International Handbook of Cooperative Law”, των D. Cracogna, A. Fici, H. Henry, (eds), Springer, 2013, σελίδες 813.

Επειδή το θέμα της φορολογίας των συνεταιρισμών αποτελεί μόνιμο πρόβλημα για τις φορολογικές αρχές της χώρας, καθόσον δεν γνωρίζουν τις ιδιαιτερότητες των συνεταιρισμών, ως δεύτερο θέμα των επιστημονικών εργασιών περιλαμβάνεται η εργασία των Κ. Παπαγεωργίου και Ο. Κλήμη-Καμινάρη, με τίτλο «Οι έννοιες πλεονάσματα, κέρδη και καθαρό πλεόνασμα στους συνεταιρισμούς», που αποτελεί μετάφραση στην ελληνική της εργασίας που δημοσιεύθηκε στο International Journal of Cooperative Management (vol. 4, no. 1, Sept. 2008), η οποία αναλυτικά επεξηγεί το θέμα και τεκμηριώνει την ανάγκη να μην φορολογούνται τα πλεονάσματα στο επίπεδο του συνεταιρισμού.

Τέλος, η εργασία του Χρ. Καρατζά για τις Οργανώσεις και τις Ομάδες Παραγωγών, όχι μόνο ξεκαθαρίζει τις δύο έννοιες αλλά και παρέχει χρήσιμες πληροφορίες για τις Οργανώσεις Παραγωγών, κατεύθυνση από την οποία μπορούν να επωφεληθούν οι αγροτικοί συνεταιρισμοί, προς όφελος των μελών τους και της οικονομίας γενικότερα.

Στην κατηγορία Αξιόλογα κείμενα περιλαμβάνεται ο σημαντικός ρόλος των πιστωτικών συνεταιρισμών, όπως τον παρουσιάζει μια γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΕΟΚΕ). Η γνώμη της ΕΟΚΕ δεν αποτελεί κατεύθυνση πολιτικής. Δεν παύει όμως να επηρεάζει τη διαμόρφωση πολιτικής, αφού αποτελεί τη συνισταμένη της άποψης των εκπροσώπων των λεγόμενων παραγωγικών τάξεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα θέματα της συνεταιριστικής νομοθεσίας πολύ συχνά κυριαρχούν στην επικαιρότητα. Μετά την προηγούμενη έκδοσή νέου σχεδίου νόμου για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, την οποία είχε σχολιάσει έντονα αρνητικά η Δικηγόρος Α. Μητροπούλου στο προηγούμενο τεύχος, νέο Σχέδιο Νόμου κατατέθηκε στη Βουλή, το οποίο η Δικηγόρος Α. Μητροπούλου, μέλος του Δ.Σ. του ΙΣΕΜ, πρώην Νομικός Σύμβουλος της σχολιάζει εκ νέου, με την ίδια απογοήτευση. Ο εκτενής σχολιασμός θα μπορούσε να αποτελέσει πολύτιμο βοήθημα για τους Βουλευτές που θα κληθούν να εκφράσουν την άποψή τους και να ψηφίσουν στο Κοινοβούλιο. Είναι γνωστό ότι συνεταιρισμοί δεν γίνονται από τους νόμους. Όμως ένας κακός νόμος μπορεί να βλάψει σοβαρά την συνεταιριστική πρωτοβουλία σε μια εποχή που επιζητείται ακριβώς το αντίθετο.

Σχολιαστές στο παρόν τεύχος είναι ο Φ. Παναγιωτόπουλος, πρώην Υποδιοικητής της πρώην ΑΤΕ και ο Καθηγητής Κ. Παπαγεωργίου, συντονιστής της έκδοσης.

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί δεν βρίσκονται στην καλύτερη φάση τους, αν όχι στη χειρότερη. Όμως, υπάρχουν και λαμπρά παραδείγματα, όπως ο πτηνοτροφικός συνεταιρισμός ΠΙΝΔΟΣ, ο γαλακτοκομικός Καλαβρύτων και ο ΑΣΕΠΟΠ Βελβεντού για τα οπωροκηπευτικά. Το περιοδικό του ΙΣΕΜ ευχαρίστως προβάλλει καλά συνεταιριστικά παραδείγματα.

Καινούριο στοιχείο στην κατηγορία Βιβλία είναι η χρησιμοποίηση του διαδικτύου για κλασικά συνεταιριστικά κείμενα. Έτσι, οι τρεις πρώτοι τόμοι του μοναδικού έργου του αείμνηστου Αρ. Ν. Κλήμη είναι πλέον διαθέσιμοι, ως προσφορά της οικογενείας του. Θα ακολουθήσει η ανάρτηση και των επόμενων τριών τόμων, με τη συμβολή του Δικτύου Κάπα. Οι διευθύνσεις είναι:

<http://www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/CoopGreeceI.pdf>

<http://www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/CoopGreeceII.pdf>

<http://www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/CoopGreeceIII.pdf>

**Κατευθυντήριες γραμμές
για την Συνεταιριστική Νομοθεσία**

Τρίτη έκδοση αναθεωρημένη

Υπό
Hagen Henry

Copyright © Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας του 1998, 2005, 2012
Δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά το 1998
Δεύτερη έκδοση 2005
Τρίτη έκδοση 2012

Οι εκδόσεις του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας απολαμβάνουν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας βάσει του πρωτοκόλλου 2 της Οικουμενικής Σύμβασης περί πνευματικών δικαιωμάτων. Όμως, σύντομα αποσπάσματα από αυτά μπορεί να αναπαραχθούν χωρίς άδεια, υπό τον όρο ότι αναφέρεται η πηγή. Για τα δικαιώματα αναπαραγωγής ή μετάφρασης, πρέπει να υποβληθεί αίτηση στη ΔΟΕ Εκδόσεις (Δικαιώματα και Άδειες), στη διεύθυνση
International Labour Office, CH-1211
Geneva 22, Switzerland, or by email: pubdroit@ilo.org.
Το Διεθνές Γραφείο Εργασίας δέχεται ευχαρίστως τέτοιες αιτήσεις.

Βιβλιοθήκες, ιδρύματα και άλλοι χρήστες καταχωρημένοι στις οργανώσεις με δικαιώματα αναπαραγωγής μπορούν να παράγουν αντίτυπα, σύμφωνα με τις άδειες που εκδίδονται σε αυτά για το σκοπό αυτό. Επισκεφθείτε www.iflgo.org να βρείτε την οργάνωση για τα δικαιώματα αναπαραγωγής στη χώρα σας.

Henrÿ, Hagen.
Κατευθυντήριες γραμμές για την συνεταιριστική νομοθεσία
υπό Hagen Henry.
Διεθνές Γραφείο Εργασίας. - 3η έκδ. αναθεωρημένη. -
Γενεύη: ΔΟΕ, 2012
ISBN 978-92-2-126794-2 (έντυπη)
ISBN 978-92-2-126795-9 (web pdf)
Διεθνές Γραφείο Εργασίας
συνεταιριστική νομοθεσία / συνεταιρισμός / οδηγός
03.05
ΔΟΕ Καταλογογράφηση στα Δεδομένα Δημοσιευμάτων

Οι θέσεις που διατυπώνονται στις εκδόσεις της ΔΟΕ, οι οποίες είναι σύμφωνες με την πρακτική των Ηνωμένων Εθνών, και η παρουσίαση του υλικού σε αυτές δεν συνεπάγονται την έκφραση οποιασδήποτε γνώμης εκ μέρους του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας σχετικά με το νομικό καθεστώς οποιασδήποτε χώρας, περιοχής ή επικράτειας ή των αρχών της, ή σχετικά με την οριοθέτηση των συνόρων της.

Η ευθύνη για τις απόψεις που εκφράζονται στα ενυπόγραφα άρθρα, μελέτες και άλλες δημοσιεύσεις, βαρύνει αποκλειστικά τους συγγραφείς, και η δημοσίευση δεν αποτελεί υιοθέτηση από το Διεθνές Γραφείο Εργασίας των απόψεων που εκφράζονται σε αυτά.

Αναφορά σε ονόματα εταιρειών και εμπορικά προϊόντα και διαδικασίες δεν συνεπάγεται την υιοθέτησή τους από το Διεθνές Γραφείο Εργασίας, και κάθε παράλειψη να αναφερθεί μια συγκεκριμένη επιχείρηση, εμπορικό προϊόν ή διαδικασία δεν είναι ένδειξη αποδοκμασίας.

Δημοσιεύσεις της ΔΟΕ και ηλεκτρονικά προϊόντα μπορεί να αποκτηθούν μέσω των μεγάλων βιβλιοπωλείων ή τοπικών γραφείων της ΔΟΕ σε πολλές χώρες, ή απευθείας από την Υπηρεσία Δημοσιευμάτων της ΔΟΕ, International Labour Office, CH-1211, Geneva 22, Switzerland. Κατάλογοι ή παρουσίαση νέων εκδόσεων διατίθενται δωρεάν από την παραπάνω διεύθυνση, ή μέσω email: pubvente@ilo.org
Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα μας: www.ilo.org/publns
Φωτοσύνθεση στην Ελβετία SCR
Τυπώθηκε από το Διεθνές Γραφείο Εργασίας, Γενεύη, Ελβετία

Πρόλογος	7
Ευχαριστίες	9
Εισαγωγή	10

Μέρος 1: Γιατί συνεταιρισμοί; Το σκεπτικό για συνεταιριστικό νόμο 17

1. ΓΕΝΙΚΑ	17
2. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ: ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΣΤΟΝ ΙΣΟΜΟΡΦΙΣΜΟ ΤΟΥΣ	17
3. Η ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	24
3.1 Παγκοσμιοποίηση	25
3.2 Βιώσιμη ανάπτυξη	26
3.2.1 Η οικονομική ασφάλεια	30
3.2.2 Οικολογική ισορροπία	33
3.2.3 Η κοινωνική δικαιοσύνη	34
3.2.4 Η πολιτική σταθερότητα	36
4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ 1	36

Μέρος 2: Τι είναι οι συνεταιρισμοί; Γιατί να υπάρχει νομοθεσία για τους συνεταιρισμούς; Τι είδους συνεταιριστικό νόμο; 38

1. ΓΕΝΙΚΑ	38
2. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ;	39
2.1 Οι συνεταιρισμοί και οι επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας	40
2.1.1 "Για κέρδος" ή "όχι για κέρδος"	44
2.1.2 Τρόπος διάθεσης κερδών	44
2.1.3 Η κυριότητα των περιουσιακών στοιχείων	45
2.1.4 Κεφαλαιοποίηση	45
2.1.5 Παραδείγματα φορέων της κοινωνικής οικονομίας	45
2.2 Διάκριση μεταξύ συνεταιρισμών και κεφαλαιουχικών εταιρειών	47
3. ΓΙΑΤΙ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ	49
3.1 Γενικά	49
3.2 Άτυπη οικονομία και συνεταιριστική νομοθεσία	52
4. ΤΙ ΕΙΔΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ;	56
4.1 Το ευρύτερο νομικό πλαίσιο	56
4.1.1 Περιφερειακή συνεταιριστική νομοθεσία	56
4.1.1.1 ΟΗΑΔΑ, ενιαία νομική πράξη για τους συνεταιρισμούς	56
4.1.1.2 Κανονισμός του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με το	

καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συνεταιρισμού (SCE)	56
4.1.1.3 Mercosur Κοινό Συνεταιριστικό Καταστατικό	57
4.1.2 Άλλα σχετικά περιφερειακά κείμενα	57
4.1.2.1 Ley Marco para las Cooperativas de América Latina /	
Νόμος-πλαίσιο για τους συνεταιρισμούς στη Λατινική Αμερική	57
4.1.2.2 WOCCU μοντέλο συνεταιριστικού νόμου	57
4.1.3 Δημόσιο διεθνές συνεταιριστικό δίκαιο: Σύσταση 193 της ΔΟΕ	57
4.1.3.1 Η νομική αξία της Σύστασης 193 της ΔΟΕ	57
4.1.3.2 Το περιεχόμενο της Σύστασης 193 της ΔΟΕ όσον αφορά τον συνεταιριστικό νόμο	62
4.2 Συνεταιριστικές αξίες και αρχές	65
4.3 Πεδίο εφαρμογής του συνεταιριστικού νόμου	66
4.4 Φύση του συνεταιριστικού νόμου	67
4.4.1 Δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου;	67
4.4.2 Αναπτυξιακός Νόμος	67
4.4.3 Επιλογή της ενδεδειγμένης νομικής πράξης	69
4.4.4 Ένας συνεταιριστικός νόμος ή αρκετοί νόμοι;	70
4.4.5 Γλώσσα του συνεταιριστικού νόμου	71
4.4.6 Μορφή του συνεταιριστικού νόμου	72
4.4.7 Ακολουθία των θεμάτων που πρέπει να περιέχονται στο νόμο	72

Μέρος 3: Ένα αλφαβητάρι για έναν συνεταιριστικό νόμο 73

1. ΠΡΟΟΙΜΙΟ 74

2. ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ 75

- 2.1 Ορισμός των όρων που χρησιμοποιούνται στο νόμο 75
- 2.2 Εφαρμογή άλλων κανόνων 75
- 2.3 Ορισμός των συνεταιρισμών: Πεδίο εφαρμογής του νόμου 76
- 2.4 Συνεταιριστικές αρχές 78

3. ΣΥΣΤΑΣΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

- 3.1 Καταχώρηση 79
- 3.2 Μορφές καταχώρησης 79
- 3.3 Αρχή καταχώρησης 79
- 3.4 Διαδικασία καταχώρησης 80
- 3.5 Φύση και αποτελέσματα της καταχώρησης 82

4. Η ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΜΕΛΟΥΣ 83

- 4.1 Χαρακτηριστικά για την απόκτηση της ιδιότητας του μέλους 83
- 4.2 Περιορισμοί σχετικά με την ηλικία 84
- 4.3 Ελάχιστος αριθμός μελών σε πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς 84
- 4.4 Μέγιστος αριθμός μελών σε πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς 85
- 4.5 Εγγραφή μελών 85
 - 4.5.1 Αρχές 86
 - 4.5.2 Διαδικασία εγγραφής 86
- 4.6 Παραίτηση / αποχώρηση 86

4.7 Διαγραφή και αναστολή της ιδιότητας μέλους	87
4.8 Υποχρεώσεις και δικαιώματα των μελών	87
4.8.1 Αρχές	87
4.8.2 Υποχρεώσεις	87
4.8.2.1 Προσωπικές υποχρεώσεις	87
4.8.2.2 Οικονομικές υποχρεώσεις	88
4.8.2.3 Άλλες υποχρεώσεις	89
4.8.3 Δικαιώματα	89
4.8.3.1 Προσωπικά δικαιώματα	89
4.8.3.2 Οικονομικές δικαιώματα	90
4.9 Διατάξεις σχετικά με τους υπαλλήλους μέλη	90
5. ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ	91
5.1 Αρχές	91
5.2 Γενική συνέλευση	93
5.2.1 Σύνοψη	93
5.2.2 Αρμοδιότητες	94
5.2.2.1 Καταστατικό / Κανονισμός	94
5.2.2.1.1 Αρχές	94
5.2.2.1.2 Περιεχόμενο του καταστατικού / Κανονισμού	95
5.2.2.1.2.1 Ελάχιστο υποχρεωτικό περιεχόμενο του καταστατικού / κανονισμού	95
5.2.2.1.2.2 Πρόσθετο, μη υποχρεωτικό περιεχόμενο του καταστατικού/ κανονισμού	96
5.2.2.2 Άλλες αρμοδιότητες	97
5.2.3 Λήψη αποφάσεων	98
5.2.3.1 Απαρτία	98
5.2.3.2 Ψηφοφορία	99
5.2.3.3 Πλειοψηφίες	100
5.3 Διοικητικό Συμβούλιο	100
5.3.1 Αρχές	100
5.3.2 Διατάξεις σχετικά με το διοικητικό συμβούλιο	100
5.3.3 Αρμοδιότητες	101
5.4 Εποπτικό Συμβούλιο	103
5.4.1 Σύνοψη	103
5.4.2 Διατάξεις σχετικές με το εποπτικό συμβούλιο	103
5.4.3 Αρμοδιότητες	103
6. ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	104
6.1 Οικονομικοί πόροι	104
6.1.1 Αρχές	104
6.1.2 Εσωτερικοί χρηματοδοτικοί πόροι	105
6.1.2.1 Μερίδες μελών	105
6.1.2.2 Πρόσθετες μερίδες μελών	106
6.1.2.3 Ελάχιστο κεφάλαιο μερίδων	106
6.1.2.4 Τακτικό αποθεματικό	106
6.1.2.5 Συνεταιριστικοί όμιλοι	107
6.1.3 Εξωτερικοί οικονομικοί πόροι	107

- 6.1.4 Συναλλαγές με μη μέλη χρήστες 108
- 6.2 Διανομή πλεονάσματος, 108
- 6.3 Επιστροφή κεφαλαίου 109

7. ΈΛΕΓΧΟΣ 109

8. ΔΙΑΛΥΣΗ 111

8.1 Διάλυση χωρίς εκκαθάριση: συγχώνευση, διάσπαση και μετατροπή 111

8.1.1 Αρχές 111

8.1.2 Συγχώνευση 112

8.1.3 Διάσπαση 112

8.1.4 Μετατροπή 112

8.2 Διάλυση με εκκαθάριση 113

9. ΑΠΛΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ 114

10. ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΚΑΙ ΚΑΘΕΤΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ

11. ΕΠΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ 116

12. ΔΙΑΦΟΡΑ 116

12.1 Διατάγματα εφαρμογής 116

12.2 Κυρώσεις 117

12.3 Καταργήσεις, μεταβατικές διατάξεις 117

Μέρος 4 Κατάρτιση νόμου για τους συνεταιρισμούς 118

1. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ 118

2. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ 119

3. ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ 119

Συμπέρασμα 120

Παράρτημα 1: Δήλωση Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης για την συνεταιριστική ταυτότητα

Παράρτημα 2: Κατευθυντήριες γραμμές των Ηνωμένων Εθνών του 2001 με στόχο να δημιουργηθεί ένα υποστηρικτικό περιβάλλον για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών

Παράρτημα 3: Σύσταση 193 της ΔΟΕ του 2002ο για το Προώθηση των συνεταιρισμών

Βιβλιογραφία

Πρόλογος

Η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ) προωθεί το συνεταιριστικό επιχειρηματικό μοντέλο για τη δημιουργία και διατήρηση βιώσιμων επιχειρήσεων. Αναγνωρίζει ότι οι συνεταιρισμοί όχι μόνο δημιουργούν και διατηρούν απασχόληση και ως εκ τούτου παρέχει εισόδημα, αλλά επίσης, ανοίγουν το δρόμο για ευρύτερη κοινωνική και οικονομική πρόοδο. Η ΔΟΕ, επίσης, αναγνωρίζει ότι οι συνεταιρισμοί εξυπηρετούν τα μέλη τους και ως εκ τούτου εξισορροπούν την ανάγκη για οικονομικό όφελος με τις ανάγκες των μελών τους, που κατέχουν και ελέγχουν τις επιχειρήσεις τους. (Οι συνεταιρισμοί) είναι διαφορετικοί από τις κεφαλαιουχικές εταιρείες και, επομένως, έχουν ανάγκη από νόμους που να αναγνωρίσουν τις ιδιαιτερότητες τους.

Το Γραφείο της ΔΟΕ και το Συνεταιριστικό Τμήμα του παρέχουν καθοδήγηση και συμβουλές σχετικά με τη δημιουργία ευνοϊκού κλίματος για την συνεταιριστική ανάπτυξη σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Έχει παραγάγει δύο προηγούμενες εκδόσεις των Κατευθυντήριων Γραμμών για την Συνεταιριστική Νομοθεσία, που βοήθησαν την πολιτική και τους νομοθέτες καθώς και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη να ενημερώσουν την υφιστάμενη και να καταρτίσουν νέα συνεταιριστική νομοθεσία.

Η παρούσα νέα τρίτη έκδοση έχει παραχθεί για να ενσωματώσει νέες εξελίξεις που επηρεάζουν τον τρόπο εξέλιξης της συνεταιριστικής νομοθεσίας. Αυτές οι νέες εξελίξεις είναι πολλαπλές και περιλαμβάνουν μια γενική τάση όσον αφορά την εναρμόνιση της νομοθεσίας, την εμφάνιση διεθνών κανονισμών, οι οποίες επηρεάζουν άμεσα τις επιχειρήσεις, νέα περιφερειακή συνεταιριστική νομοθεσία και περιφερειακούς νόμους-πλαίσια, καθώς και την καινοτομία στην συνεταιριστική μορφή της ίδιας της επιχείρησης. Από την τελευταία έκδοση, υπήρξε επίσης ένα ανανεωμένο ενδιαφέρον για τη συνεταιριστική μορφή επιχείρησης. Η στοιχειοθετημένη αντοχή των συνεταιρισμών στην κρίση και, συνεπώς, η βιωσιμότητα και η ιδιαιτερότητά τους να αποτελούν επιχειρήσεις που βασίζονται σε αρχές και οι οποίες ελέγχονται από τα μέλη τους, συνεχώς και περισσότερο, ελκύουν την προσοχή των κυβερνήσεων, των διαμορφωτών της πολιτικής και των πολιτών από όλον τον κόσμο.

Η δήλωση των Ηνωμένων Εθνών για το 2012 ως Διεθνούς Έτους των Συνεταιρισμών, με θέμα, *«Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις χτίζουν έναν καλύτερο κόσμο»*, είναι μία εκδήλωση του ενδιαφέροντος για τους συνεταιρισμούς. Η ΔΟΕ συμβάλλει στην τήρηση του Έτους με τη δημοσίευση της παρούσας τρίτης έκδοσης των Κατευθυντήριων Γραμμών για την Συνεταιριστική Νομοθεσία. Συμβάλλει ειδικά σε έναν από τους κύριους στόχους του Έτους, που είναι να "ενθαρρύνει τις κυβερνήσεις και τις ρυθμιστικές αρχές για τη εφαρμογή πολιτικών, νόμων και κανονιστικών διατάξεων που οδηγούν στη δημιουργία και την ανάπτυξη συνεταιρισμών».

Σύμφωνα με το πνεύμα του Έτους, οι Κατευθυντήριες Γραμμές έχουν διαμορφωθεί με την καθολικότητα κατά νου, στον ίδιο βαθμό με εκείνη της Σύστασης 193 της ΔΟΕ του 2002, για την Προώθηση των Συνεταιρισμών, η οποία επίσης ισχύει για όλες τις χώρες και όλους τους τομείς και η οποία προτείνει, στην Παράγραφο 18. (δ), ότι η "Διεθνής

συνεργασία θα πρέπει να διευκολυνθεί μέσω: [...] της διαμόρφωσης, όπου αυτό είναι δικαιολογημένο και δυνατό, και σε διαβούλευση με τους συνεταιρισμούς, τις ενδιαφερόμενες οργανώσεις εργοδοτών και εργατών, περιφερειακών και διεθνών κατευθυντήριων γραμμών και νομοθεσίας προς υποστήριξη των συνεταιρισμών".

Τέλος, αυτές οι Κατευθυντήριες Γραμμές για την Συνεταιριστική Νομοθεσία έχουν παραχθεί με έναν αριθμό αναγνωστών υπ' όψη: νομοθέτες, εκπροσώπους συνεταιρισμών και άλλων ενδιαφερομένων μερών, συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων εργαζομένων και των εργοδοτών, ερευνητών και σπουδαστών, μεταξύ άλλων. Αυτοί απευθύνουν τα ακόλουθα ερωτήματα:

Γιατί συνεταιρισμοί; Τι είναι οι συνεταιρισμοί; Γιατί να υπάρχει νομοθεσία για τους συνεταιρισμούς; Τι είδος συνεταιριστικού νόμου; Πώς να καταρτίζεται η νομοθεσία;

Simel Esim Επικεφαλής, Τμήμα Συνεταιρισμών Διεθνές Γραφείο Εργασίας (ILO)	Mathieu De Poorter Συντονιστική Επιτροπή για την Προώθηση και την Προαγωγή των Συνεταιρισμών (COPAC)
---	---

Μεταφραστικές διευκρινίσεις

Ο συγγραφέας απευθύνεται σε ένα διεθνές κοινό και για τον λόγο αυτόν συχνά χρησιμοποιεί εναλλακτικούς όρους, λόγω των διαφορών στην ορολογία στις διάφορες Γλώσσες. Οι ακόλουθες διευκρινίσεις θεωρούνται χρήσιμες:

-Στην ανάλυση του διττού χαρακτήρα των συνεταιρισμών, ο συγγραφέας χρησιμοποιεί τους όρους "associational" και "enterprising" character. Το "associational" έχει αποδοθεί ως «δίκην σωματείου», ή «συνεργασιακός» ή «σωματειακός» χαρακτήρας. Το "enterprising" ως «επιχειρηματικός».

-Το "bylaws/statutes" έχει αποδοθεί ως «καταστατικό / κανονισμός» ή απλώς ως «καταστατικό». Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί και το «κανονισμός», λόγω του κανονισμού της ΕΕ, που αναφέρεται στο καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συνεταιρισμού.

Το "Cooperative society" έχει αποδοθεί ως «συνεταιρισμός». Είναι λάθος το «συνεταιριστική εταιρεία».

-Το "organs/bodies" έχει αποδοθεί ως «όργανα» ή «όργανα/σώματα» ή «όργανα/επιτροπές».

-Το "indivisible" έχει αποδοθεί ως «αδιαίρετη» όταν πρόκειται για τη μερίδα και ως «αδιανέμητο» όταν πρόκειται για το αδιανέμητο αποθεματικό.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους εκείνους με τους οποίους είχα το προνόμιο να εργάζονται σε θέματα συνεταιριστικού δικαίου εδώ και πολλά χρόνια. Όλοι συνέβαλαν στη βελτίωση αυτού του κειμένου. Δεν θα επαναλάβω τα ονόματα που είχα αναφέρει στις προηγούμενες εκδόσεις αυτών των Κατευθυντήριων Γραμμών.

Με τον κίνδυνο να ξεχάσω πολλούς, από τους οποίους ζητώ συγγνώμη, επιτρέψτε μου να προσθέσω εδώ (με αλφαβητική σειρά): Dr Paul Armbruster, Prof Dr Johnston Birchall, Mr Thomas Carter, Ms Maria Elena Chavez Hertig, Prof Dr Cracogna, Prof Dr Emanuele Cusa, Ms Christine Dötzer, Mr Mathieu De Poorter, Dr Clemencia Dupont Cruz, Dr François Espagne, Prof Dr Isabel Gemma Fajardo García, Prof Dr Antonio Fici, Ms Katharina Göbel, Prof Dr Nicole Göler von Ravensburg, Mr Mehmet Vehbi Günan, Ms Erika Gutierrez, Mr Bernd Harms, Mr Jan Harms, Prof Dr David Hiez, Mr Jan-Eirik Imbsen, Mr Andreas Kappes, Mr Idrissa Kéré, Mr Ada Suleymane Kibora, Mr Kari Lehto, Mr Iain Macdonald, Dr Manuel Mariño, Mr Sam Mshiu, Mr Ricardo Perez Luyo, Dr Enzo Pezzini, Mr Chea Saintdona, Ms Constanze Schimmel, Mr Pablo Segrera, Mr Jürgen Schwettmann, Mr Guy Tchami, Mr Jan Theron, Ms Ursula Titus, Dr Gabriele Ullrich, Mr Igor Vocatch-Boldyrev, Ms Carlien van Empel, Mr Philippe Vanhuynegem, Prof Dr Govinraj Veerakumaran, Mr Raimo Vuori, Prof Dr Michèle Zirari-Devif.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω επίσης κα Joan Macdonald για την επιμέλεια αυτών των Κατευθυντήριων Γραμμών.

Η ΔΟΕ με υποστήριξε και πάλι οικονομικά. Είμαι ευγνώμων γι' αυτό. Εξακολουθώ να είμαι απόλυτα υπεύθυνος για το περιεχόμενο αυτής της τρίτης έκδοσης των Κατευθυντήριων Γραμμών για την Συνεταιριστική Νομοθεσία.

Kauniainen, Φινλανδία, Μάρτιος του 2012

Hagen Henry

Εισαγωγή

Σύνθημα

Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις χτίζουν έναν καλύτερο κόσμο, αλλά οι συνεταιρισμοί δεν μπορούν – και δεν πρέπει - να σώσουν τον κόσμο.

Το σύνθημα χρησιμοποιείται για να δηλώσει το πνεύμα αυτής της τρίτης έκδοσης των *Κατευθυντήριων Γραμμών για την Συνεταιριστική Νομοθεσία (Κατευθυντήριες Γραμμές)*. Οι συνεταιρισμοί είναι ένας ειδικός τύπος ιδιωτικής επιχείρησης και ούτε αυτοί, ούτε οι συνεταιρισμοί στην ευρύτερη εκδοχή της λέξης, είναι πανάκεια για όλα τα κακά αυτού του κόσμου. Αυτό το πνεύμα με κανένα τρόπο δεν είναι εντελώς νέο, αλλά τώρα είναι καθολικό.

Το πρώτο μέρος του συνθήματος είναι το σύνθημα του Διεθνούς Έτους των Συνεταιρισμών, που όρισε ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) για το 2012 (IYC).¹ Η συμπερίληψη της λέξης "επιχείρηση" στο σύνθημα αποφασίστηκε σε αναγνώριση του διπλού χαρακτήρα των συνεταιρισμών. Είναι ενώσεις προσώπων, που επιδιώκουν τους στόχους τους μέσω της δικής τους επιχείρησης. Ο ορισμός αυτός αναγνωρίζεται από τα κύρια διεθνή όργανα που αφορούν τους συνεταιρισμούς, δηλαδή τη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση (ή Συμμαχία) (International Co-operative Alliance -ICA) με τη Δήλωση για τη Συνεταιριστική Ταυτότητα (Δήλωση ICA)² (1995), τις Κατευθυντήριες Γραμμές των Ηνωμένων Εθνών (του 2001) για τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών (Κατευθυντήριες Γραμμές του ΟΗΕ)³ και τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ) με τη Σύσταση 193 της ΔΟΕ⁴ του 2002 για την προώθηση των συνεταιρισμών.

Το ψήφισμα του ΟΗΕ για την ανακήρυξη, του IYC, αναφέρεται σε αυτά τα κείμενα. Αυτό σηματοδοτεί ότι τα Κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών συμφωνούν με κάπου ένα δισεκατομμύριο μέλη των συνεταιρισμών όλων των μεγεθών, των ειδών και όλων των τομέων της οικονομίας σε όλες σχεδόν τις χώρες, σχετικά με τη σημασία των συνεταιριστικών επιχειρήσεων για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Αυτό αποτελεί μια κατάκτηση.⁵ Για δεκαετίες, πολλές εθνικές κυβερνήσεις, περιφερειακών και

¹ Ηνωμένα Έθνη. Ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης A / RES / 64/136, 2009.

² Βλέπε Παράρτημα 1.

³ 3 Έγγραφο ΟΗΕ / RES / 54/123 και A / RES / 56/114 (A / 56/73-E / 2001/68, Res / 56). Βλέπε Παράρτημα 2

⁴ ΔΟΕ Σύσταση 193 σχετικά με την προώθηση των συνεταιρισμών. Βλέπε Παράρτημα 3.

⁵ Πριν από αυτό, η Παγκόσμια Τράπεζα (βλέπε Έκθεση για την Παγκόσμια Ανάπτυξη του 2008) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (βλέπε Fonteyne, Wim, Cooperative Banks in Europe – Policy Issues, IMF Working Paper WP/07/159; Hesse, Heiko and Martin Cihak, Cooperative Banks and Financial Stability, IMF Working Paper WP/07/2), είχαν αρχίσει επανεξέταση των πλεονεκτημάτων των συνεταιρισμών σε σύγκριση με άλλους τύπους των επιχειρηματικών οργανώσεων. Βλέπε Επίσης, UNDP, "Creating values for all: Strategies for doing business with the poor", (Δημιουργία αξιών για όλους: Στρατηγικές για την επιχειρηματική δραστηριότητα με τους φτωχούς», 2008).

διεθνών, κυβερνητικών και μη κυβερνητικών οργανώσεων, ήταν απρόθυμοι να αναγνωρίσουν τους συνεταιρισμούς ως βιώσιμο επιχειρηματικό μοντέλο, που να αξίζει να προωθείται επί ίσοις όροις με αυτό που εξακολουθεί να παρουσιάζεται ως το πιο αποτελεσματικό είδος επιχείρησης, δηλαδή των κεφαλαιουχικών εταιρειών.⁶ Πράγματι, η σχετική σταθερότητα των συνεταιρισμών κατά τη διάρκεια της τρέχουσας λεγόμενης κρίσης, προκάλεσε δημοσιεύσεις που αποδεικνύουν ότι οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις δεν είναι λιγότερο αποτελεσματικές επιχειρήσεις και ότι η έννοια της αποτελεσματικότητας χρειάζεται επανεξέταση. Και, χωρίς αμφιβολία, οι συνεταιρισμοί θα είναι επίσης μια κατάλληλη μορφή δραστηριότητας σε ένα διαφορετικό επιχειρηματικό κόσμο στο μέλλον.

Το δεύτερο μέρος του συνθήματος είναι μια απάντηση στον πρωτοσέλιδο τίτλο ενός περιοδικού, που δημοσιεύθηκε πριν από μερικά χρόνια, που ρωτούσε «μπορούν οι συνεταιρισμοί να σώσουν τον κόσμο;»⁷

Οι συνεταιρισμοί είναι ένας από τους πολλούς τύπους επιχειρήσεων. Τα συγκριτικά ανταγωνιστικά τους πλεονεκτήματα είναι, όπως είναι των κάθε είδους επιχειρήσεων, ανάλογα με τους επιδιωκόμενους στόχους που επιδιώκονται μέσω της επιχείρησης από αυτούς που την ελέγχουν. Οι στόχοι αυτοί είναι ποικίλοι. Ως εκ τούτου, το πλήθος των τύπων επιχειρήσεων θα πρέπει επίσης να είναι ποικίλο. Αυτή η ποικιλομορφία αποτελεί προϋπόθεση για την υγιή οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Εκτός αυτού, η ποικιλομορφία αποτελεί προϋπόθεση για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των συνεταιρισμών.⁸ Στην πραγματικότητα, αποτελεί προϋπόθεση για τη βιωσιμότητα, το πλέον καθολικά αποδεκτό παράδειγμα ανάπτυξης.

Εκτός από την απεικόνιση των συνεταιρισμών, που ελέγχονται από τα μέλη τους, ως μέσο για την επίτευξη στόχων τους οποίους οι κεφαλαιουχικές εταιρείες δεν θεωρούν κερδοφόρους και τους οποίους οι κυβερνήσεις δεν είναι πλέον σε θέση ή δεν επιθυμούν να επιτύχουν (κοινώς συνοψίζονται ως "οι συνεταιρισμοί είναι παιδιά της ανάγκης»), τα διεθνή κείμενα που αφορούν τους συνεταιρισμούς, που ήδη αναφέρθηκαν παραπάνω, αντανακλούν επίσης μια άλλη εξίσου σημαντική αλλαγή αναφορικά με τον τρόπο που νοούνται οι συνεταιρισμοί: όλο και περισσότερο, οι συνεταιρισμοί νοούνται ως επιλογή από τα (εν δυνάμει) μέλη, που ζητούν ένα συγκεκριμένο και ξεχωριστό είδος επιχείρησης. Συνεπώς, είναι επίσης «παιδιά της προτίμησης". Αυτή η επιλογή θα πρέπει εξίσου να προσεχθεί από την πολιτική και τους νομοθέτες. Η αιτιολόγηση αυτή δεν παραβλέπει το γεγονός ότι συχνά η ίδρυση συνεταιρισμών παραμένει η μόνη «επιλογή» που έχουν μειονεκτούντα άτομα. Η αλλαγή αυτή έχει επίσης συμβάλει να γίνουν τα μέτρα συνεταιριστικής πολιτικής λιγότερο ιδεολογικά.

Τα τρία βασικά μέσα για τους συνεταιρισμούς που αναφέρονται παραπάνω, επαναβεβαιώνουν τη σημασία της νομοθεσίας⁹ ως αναγκαίου, αν και όχι επαρκούς,

⁶ Η έννοια της "κεφαλαιουχικής εταιρείας" ποικίλλει από χώρα σε χώρα. Για το σκοπό αυτών των Κατευθυντήριων Γραμμών, ο όρος χρησιμοποιείται για να υποδηλώσει μια εταιρεία που στηρίζεται στο κεφάλαιο, το σύνολο του οποίου υποδιαιρείται σε μετοχές και που τα δικαιώματα των μετόχων ορίζονται σε σχέση με τον αριθμό των μετοχών που κατέχουν.

⁷ Developments (Εξελιξίεις): Το διεθνές περιοδικό ανάπτυξης. Ειδική έκδοση. 2000

⁸ Βλέπε για παράδειγμα Σύσταση 193 της ΔΟΕ, Παράγραφος 6, κλπ.

μέσου για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών. Η παρούσα τρίτη έκδοση των Κατευθυντήριων Γραμμών επικεντρώνεται στη Σύσταση 193 της ΔΟΕ, διότι το πρότυπο αυτό της ΔΟΕ αποτελεί τον πυρήνα του δημόσιου διεθνούς συνεταιρισμού δικαίου. Όπως θα φανεί στη συνέχεια,¹⁰ η υιοθέτηση των δύο άλλων εργαλείων αποτελεί έναν λόγο που στηρίζει την άποψη αυτή.

Η υιοθέτηση της Σύστασης 193 της ΔΟΕ είναι μέρος μιας μακράς ιστορίας της εμπλοκής της ΔΟΕ στη συνεταιριστική νομοθεσία. Μια σύντομη αναδίφηση αυτής της ιστορίας μπορεί να βοηθήσει στην κατανόηση του σκεπτικού των Κατευθυντήριων Γραμμών.¹¹ Σχεδόν από την έναρξη της λειτουργίας του το 1920, το Διεθνές Γραφείο Εργασίας (Γραφείο) έχει βοηθήσει τα Κράτη μέλη της ΔΟΕ να βελτιώσουν την συνεταιριστική τους νομοθεσία. Στην αρχή το Γραφείο κυρίως συγκέντρωνε πληροφορίες σχετικά με τους διάφορους συνεταιριστικούς νόμους και λειτούργησε ως φορέας ανταλλαγής πληροφοριών. Η πρώτη αποστολή τεχνικής συνεργασίας που είχε ως επίκεντρο τη συνεταιριστική νομοθεσία πραγματοποιήθηκε το 1950 στην Τουρκία. Μεταξύ 1952 και 1968¹² το Γραφείο πραγματοποίησε περίπου 200 αποστολές σε 65 χώρες, μέσω ενός μεγάλου προγράμματος τεχνικής συνεργασίας του Αναπτυξιακού Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών (UNDP).¹³ Κατά την περίοδο αυτή, περίπου 100 εμπειρογνώμονες πρόσφεραν συμβουλευτικές υπηρεσίες σε χώρες του Νότου. Συχνά, αυτές οι υπηρεσίες περιλάμβαναν και την συνεταιριστική νομοθεσία.¹⁴

Η υιοθέτηση το 1966 της Σύστασης No.127 της ΔΟΕ σχετικά με το ρόλο των συνεταιρισμών στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών (Σύσταση 127 της ΔΟΕ) με ένα ολόκληρο κεφάλαιο (Κεφάλαιο III) για τη συνεταιριστική νομοθεσία, περαιτέρω δικαιολογούσε αντίστοιχη τεχνική βοήθεια, αν και περιοριζόμενη στις "αναπτυσσόμενες χώρες» μέλη της ΔΟΕ.

Από το 1993, το Γραφείο έχει συστηματοποιήσει τη βοήθειά του που αναφέρεται στην συνεταιριστική νομοθεσία. Με το πρόγραμμα ΔΟΕ-DANIDA (Danish International Development Agency) για την συνεταιριστική ανάπτυξη στις αγροτικές περιοχές, το Γραφείο ξεκίνησε εκείνο το έτος μια συγκεκριμένη δραστηριότητα, ονομαζόμενη COOPREFORM (Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις μέσω Βελτιωμένων Πολιτικών Συνεταιριστικής Ανάπτυξης και Νομοθεσίας). Η δραστηριότητα αυτή υποστήριξε

⁹ Χρησιμοποιώ τις λέξεις «νόμος» και «νομοθεσία» ως ταυτόσημες, εκτός αν η διαφορά έχει σημασία. Οι δύο βασικοί λόγοι για αυτό είναι ότι αυτές οι λέξεις σημαίνουν διαφορετικά πράγματα σε διαφορετικές χώρες και ότι αντιλαμβάνομαι τη νομοθετική διαδικασία (νομοθεσία), ως αναπόσπαστο μέρος του νόμου. Βλέπε ορισμό στο Πλαίσιο 2.

¹⁰ Μέρος 2, Τμήμα 4.1.3.1 Η νομική αξία της Σύστασης 193 της ΔΟΕ.

¹¹ Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με αυτή την ιστορία, δείτε Henry, The Contribution of the International Labour Organization to the Formation of the Public International Cooperative Law. (Σε εκτύπωση).

¹² Βλ ΔΟΕ International Labour Review 6/1973, pp.539 ff.

¹³ UN Expanded Programme of Technical Assistance (EPTA; UNDP TA 164-4-d-3-1-1).

¹⁴ Για δραστηριότητες της ΔΟΕ που σχετίζονται με τη συνεταιριστική νομοθεσία στο παρελθόν δείτε International Labour Review 5/1925, 10/1948, 1959, 2/1965, 6/1969, 6/1973, 1992. Cooperative Information 2/1970, 4/1970, 3/1971, 3/1972. Orizet, σ.42, 45. ILO "Dix ans d'Organisation internationale du Travail", Chapter III, p.294 and the ILC Report VIII (1) 1965, Introduction, p. 3.

"Αναπτυσσόμενες χώρες" κράτη μέλη της ΔΟΕ, αναφορικά με την αναθεώρηση των συνεταιριστικών πολιτικών και της νομοθεσίας. Στο πλαίσιο της δραστηριότητας αυτής, η ΔΟΕ ανέθεσε το 1996 την εκπόνηση ενός κειμένου εργασίας στον συγγραφέα του παρόντος. Είχε τον τίτλο Πλαίσιο για την Συνεταιριστική Νομοθεσία. Αρχικά στα γαλλικά, το κείμενο εργασίας σταδιακά έγινε διαθέσιμο και στα αραβικά, κινεζικά, αγγλικά, πορτογαλικά, ρωσικά, ισπανικά και τουρκικά. Μετά την πρόταση της ICA, και ειδικότερα της Ομάδας Εμπειρογνομών Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας της ICA, η Επιτροπή για την Προώθηση και Βελτίωση των Συνεταιρισμών (COPAC)¹⁵ επιδίωξαν στη συνέχεια τη συμφωνία της ΔΟΕ να εκπονηθεί ένα αναθεωρημένο έγγραφο εργασίας. Στο πλαίσιο της προετοιμασίας της Γενικής Συνέλευσης του 2001 η ICA εξέδωσε την αναθεωρημένη εκδοχή ως Κατευθυντήριες Γραμμές για την Συνεταιριστική Νομοθεσία¹⁶. Η Γενική Συνέλευση της ICA του 2001, ενέκρινε τις εν λόγω Κατευθυντήριες Γραμμές.¹⁷

Έτσι, το αρχικό έγγραφο εργασίας έπαψε να συζητείται μόνο στις ή από τις χώρες του Νότου. Αυτό ήταν ένα αποφασιστικό βήμα προς την υπερπήδηση μιας μάλλον ατυχούς διάκρισης. Η συνεταιριστική κίνηση είναι σαν μία. Οι συνεταιριστικές αρχές είναι ενιαίες.¹⁸ Έτσι, τα βασικά θέματα συνεταιριστικής νομοθεσίας πρέπει επίσης να είναι ως ένα. Η υιοθέτηση της Σύστασης 193 της ΔΟΕ από τη Διεθνή Διάσκεψη Εργασίας (ILC) το 2002, δικαίωσε αυτό το βήμα. Πράγματι, η ILC τόνισε αυτή την ενότητα, κάνοντας καθολικής εφαρμογής τη Σύσταση 193 της ΔΟΕ.

Υπό το φως των νέων Κατευθυντήριων Γραμμών που προσφάτως ενέκριναν τα Ηνωμένα Έθνη, της Σύστασης 193 της ΔΟΕ, καθώς και της αναθεώρησης μεγάλου αριθμού συνεταιριστικών νόμων, οι Κατευθυντήριες Γραμμές για την Συνεταιριστική Νομοθεσία αναθεωρήθηκαν και δημοσιεύθηκαν ως δεύτερη έκδοση από τη ΔΟΕ το 2.005.¹⁹

Από τότε, μια σειρά από πολιτικές μεταβολές και εκείνες της παγκοσμιοποίησης έχουν οδηγήσει τη συνεταιριστική νομοθεσία σε ένα σταυροδρόμι. Η απόφαση για το ποια κατεύθυνση να λάβει - περαιτέρω προσαρμογή στις συνειδητοποιούμενες πιέσεις από τη χρηματαγορά, επιστροφή στις συνεταιριστικές αρχές ή νέες κατευθύνσεις - πρέπει να ληφθεί σε μια στιγμή πνευματικής κρίσης όσον αφορά τα οικονομικά. Σε μια αμοιβαία διαδικασία, η συνεταιριστική νομοθεσία συνέβαλε στην επέλευση αυτής της κρίσης.

Για να μπορεί ένας νόμος να καθρεφτίζει τις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές

¹⁵ Εκείνη την περίοδο, η Διεθνής Ομοσπονδία Παραγωγών Αγροτικών Προϊόντων (IFAP) ήταν επίσης μέλος της COPAC.

¹⁶ Henry, Guidelines for Cooperative Legislation (2001).

¹⁷ ICA. Review of International Co-operation, 95, 1/2002, pp.42 ff. (45).

¹⁸ ICA. Review of International Co-operation, 95, 1/2002, pp.42 ff. (45)

¹⁹ Henry, Guidelines for Cooperative Legislation (2005). Second edition of the French version in 2007, see Henry, Guide de législation coopérative .

συνθήκες, ώστε να μπορεί να είναι αποτελεσματικός, πρέπει να αναλύεται με βάση αυτό το υπόβαθρο. Το αποτέλεσμα αυτής της ανάλυσης ώθησε την αναθεώρηση της δεύτερης έκδοσης των Κατευθυντήριων Γραμμών, και αυτό το δικαιολογεί η δημοσίευση αυτής της τρίτης έκδοσης.

Αυτή η τρίτη έκδοση είναι επίσης μια απάντηση στις, ανάγκες εκείνων που χρησιμοποιούν τις προηγούμενες εκδόσεις, ιδιαίτερα εκείνων που εμπλέκονται στη συνεταιριστική νομοθεσία, οι οποίοι επίσης, έχουν ανάγκη να υποστηρίξουν τη θέση τους στην πολιτική διαβούλευση. Η μορφή της τρίτης έκδοσης των Κατευθυντήριων Γραμμών για τη Συνεταιριστική Νομοθεσία διαφέρει κάπως από εκείνη των προηγούμενων εκδόσεων.

Όπως και με τις προηγούμενες εκδόσεις, αυτές οι Κατευθυντήριες Γραμμές δεν είναι μια συνταγή για να ακολουθηθεί. Ενώ παίρνουν σαφή θέση σχετικά με τα θέματα που πρέπει να ρυθμιστούν σε ένα συνεταιριστικό νόμο, αναφέρουν επίσης άλλες δυνατότητες και τις επιπτώσεις τους. Αφήνουν χώρο για ιδιαιτερότητες χωρών και για τις ιδιομορφίες των εθνικών ή περιφερειακών νομικών συστημάτων. Δεν κάνουν υποδείξεις ως προς τον αριθμό των γενικών ή ειδικών συνεταιριστικών νόμων που θα πρέπει να έχει μια χώρα, για τη μορφή του νόμου ή για τη διάταξη των τμημάτων, των κεφαλαίων ή / και των άρθρων.²⁰ Αρχίζοντας με την εκπόνηση του *Πλαισίου για την συνεταιριστική νομοθεσία*, η ΔΟΕ απέρριψε την ιδέα της παρουσίασης ενός προτύπου νόμου. Πρότυποι νόμοι συχνά απλώς μεταβιβάζονται ή αντιγράφονται, χωρίς ο νομοθέτης να προσαρμόζει τις υποκείμενες νομικές έννοιές τους στις ιδιαιτερότητες της δικαιοδοσίας του. Τα αντίγραφα αυτά σπάνια γίνονται αποτελεσματικοί νόμοι.²¹ Αυτές οι *Κατευθυντήριες Γραμμές*, από την άλλη πλευρά, προορίζονται να μην κάνουν τίποτε περισσότερο από το να υποκινούν τον νομοθέτη να δομήσει έναν συνεταιριστικό νόμο, με βάση τα διεθνώς αποδεκτά πρότυπα.

Οι παρούσες *Κατευθυντήριες Γραμμές* έχουν επίκεντρο τη Σύσταση 193 της ΔΟΕ. Αυτό είναι ένα αφιέρωμα στο δημόσιο διεθνές δίκαιο. Όπως έχει λεχθεί, θα υποστηριχθεί ότι η Σύσταση 193 της ΔΟΕ αποτελεί τον πυρήνα αυτού του διεθνούς δικαίου. Η εγγενής εναρμόνιση είναι τόσο συνέπεια όσο και προϋπόθεση για την τάση περαιτέρω περιφερειακής και διεθνούς οικονομικής ολοκλήρωσης και είναι μια αναπόφευκτη συνέπεια της παγκοσμιοποίησης. Εάν οι συνεταιρισμοί πρόκειται να παραμείνουν ανταγωνιστικοί, το ερώτημα δεν είναι αν η συνεταιριστική νομοθεσία θα πρέπει να ακολουθήσει / στηρίξει αυτή την τάση, αλλά πώς ιδιαιτερότητες μπορούν να διασφαλιστούν μέσα σε αυτή την τάση. Η τέχνη του νομοθέτη συνίσταται στην αποχή από την απλή μεταφορά αυτού του διεθνούς δικαίου και τη μετάφρασή του στη χώρα

²⁰ Η ποικιλία λύσεων – καθόλου συνεταιριστικός νόμος, συμπερίληψη του θέματος στο γενικό εμπορικό ή στον αστικό κώδικα, σε άλλους νόμους, για παράδειγμα στους νόμους περί ενώσεων προσώπων, ειδικό συνεταιριστικό νόμο, κλπ. - δεν έχει σημασία για τον επιδιωκόμενο από αυτές τις κατευθυντήριες γραμμές σκοπό. Για αυτή την ποικιλία των λύσεων, βλέπε Montolio, *Legislación Cooperativa en América Latina*

²¹ Το επιχείρημα αυτό είναι αδικαιολόγητα σαρωτικό επιχείρημα. Άλλοι παράγοντες, όπως το Παγκόσμιο Συμβούλιο των Πιστωτικών Ενώσεων (WOCCU), ακολουθούν με επιτυχία μια άλλη πολιτική. Στην περίπτωση της WOCCU αυτό μπορεί να οφείλεται σε ένα υψηλό βαθμό ομοιότητας των αποταμιευτικών και πιστωτικών συνεταιρισμών σε όλον τον κόσμο. Βλέπε Μέρος 2, Τμήμα 4.1.2.2 WOCCU μοντέλο συνεταιριστικού νόμου. Η θέση που παίρνεται εδώ δεν πρέπει να εκληφθεί ως μια αξιολογική κρίση.

του.

Επιπλέον, μόνο κατευθυντήριες γραμμές για καθολική χρήση θα μπορούσαν να φέρουν το απαραίτητο βάρος για να συμβάλουν στην αντιστάθμιση της «ομοιομορφοποίησης» και της «εταιραιοποίησης» όλων των μορφών των επιχειρηματικών οργανώσεων. Τα πλεονεκτήματα των συνεταιρισμών σε σύγκριση με άλλους τύπους επιχειρήσεων πρέπει να ενισχυθούν μέσω μιας κοινής παγκόσμιας προσπάθειας, η οποία για τις κεφαλαιουχικές εταιρείες έχει ήδη αναληφθεί. Η συζήτηση σχετικά με τους συνεταιρισμούς μετατίθεται. Σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, συνήθως επικεντρωνόταν στις διαφορές μεταξύ των διαφόρων τύπων συνεταιρισμών. Σε παγκόσμιο επίπεδο επικεντρώνεται τώρα περισσότερο για τη διάκριση των συνεταιρισμών (οποιοδήποτε τύπου) από άλλους τύπους επιχειρήσεων. Η Σύσταση 193 της ΔΟΕ, ιδίως η Παράγραφος 7 (2), πρέπει να διαβαστεί επίσης στο πλαίσιο αυτό. Ο διακρατικός χαρακτήρας των κανόνων της ΔΟΕ υπήρξε υποδειγματικός για την ανάδυση μιας παγκόσμιας νομοθεσίας κατά θέμα.

Οι προηγούμενες εκδόσεις των *Κατευθυντήριων Γραμμών*, που κυκλοφόρησαν ευρέως, χρησιμοποιήθηκαν ως υποστηρικτικό υλικό για συνεταιριστική πολιτική και για συμβουλευτικές υπηρεσίες στη νομοθεσία, σε μεγάλο αριθμό χωρών²², καθώς και σε εκδηλώσεις κατάρτισης, ιδίως στο πλαίσιο του Διεθνούς Κέντρου Κατάρτισης (ITC) της ΔΟΕ στο Τορίνο. Σχόλια έχουν ληφθεί υπόψη στην παρούσα επικαιροποιημένη έκδοση.

Η νομική ορολογία διαφέρει από χώρα σε χώρα, ακόμη και μεταξύ των χωρών που ομιλούν την αγγλική. Συχνά αναζήτησα καθοδήγηση από το γλωσσάρι συνεταιριστικών όρων που αναφέρεται στη βιβλιογραφία.²³ Αλλά δεν μπορώ να ανατρέψω το γεγονός ότι έχω ανατραφεί στον γερμανικό τρόπο νομικής σκέψης. Θα ήθελα να ζητήσω συγγνώμη από όσους ζουν κάτω από άλλους τρόπους σκέψης και να τους καλέσω να συνεχίσουμε τη συζήτηση των περιεχομένων αυτών των *Κατευθυντήριων Γραμμών* προκειμένου να γίνουν πιο καθολικές, προς χάρη μιας επαρκούς συνεταιριστικής νομοθεσίας.

Μια πρόσθετη δυσκολία στη συγγραφή αυτών των *Κατευθυντήριων Γραμμών* είναι ότι το αναγνωστικό κοινό δεν είναι εύκολα προσδιορίσιμο. Ελπίζω ότι οι *Κατευθυντήριες Γραμμές* ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντα όλων όσων χρειάζονται να γνωρίζουν για τη συνεταιριστική νομοθεσία: νομοθέτες, συνεταιριστές, φοιτητές, ερευνητές και άλλοι.

Οι *Κατευθυντήριες Γραμμές* χωρίζονται σε τέσσερα διακριτά μέρη:

Το Μέρος 1 εξετάζει το σκεπτικό για συνεταιριστική νομοθεσία. Παρέχει μια

²² Αφρική (ΟΗΑΔΑ), Μπανγκλαντές, Μπουτάν, Πολυεθνικό Κράτος της Βολιβίας, Βουλγαρία, Μπουρκίνα Φάσο, Καμπότζη, Τσαντ, Κίνα, οι χώρες ΚΑΚ, Κολομβία, Κροατία, Κούβα, Αίγυπτος, Εσθονία, μια σειρά από κράτη μέλη της ΕΕ και στις χώρες της ΕΣΑ, Γουινέα (Κόνακρι), Ινδία (Αντρα Πραντές), Ιαπωνία, Ιορδανία, Κένυα, Κιργιστάν, Λάος, Λατινική Αμερική (Ley Marco para las Cooperativas de América Latina), Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Μαδαγασκάρη, Μαλάουι, Μάλι, Μεξικό, Μογγολία, Μαρόκο, Μοζαμβίκη, Νίγηρα, Νορβηγία, Κατεχόμενα Παλαιστινιακά Εδάφη, Παραγουάη, Περού, Πολωνία, Ρουμανία, Ρουάντα, Ρωσική Ομοσπονδία, Σερβία, τη Νότιο Αφρική, το Νότιο Σουδάν, Τατζικιστάν, Τρινιδάδ και Τομπάγκο, Τουρκία, Ουγκάντα, Βανουάτου, Βιετνάμ, Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας, Ζάμπια, Ζανζιβάρη.

²³ Münkner, Hans-H., Vernaz, Catherine . 2005. Annotiertes Genossenschaftsglossar.

επανεξέταση των ζητημάτων που θα βοηθήσουν τους νομοθέτες και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη να εξηγήσουν και να υπερασπιστούν την ανάγκη για συνεταιριστικό νόμο και γιατί συγκεκριμένες περιοχές της συνεταιριστικής νομοθεσίας είναι σημαντικά. Αυτή η ενότητα είναι ένα νέο χαρακτηριστικό των κατευθυντήριων γραμμών και ανταποκρίνεται στις εκφρασμένες ανάγκες των προηγούμενων χρηστών για περισσότερη συζήτηση, με βάση την οποία θα πρέπει να επανεξετάζεται η νομοθεσία.

Το Μέρος 2 παρέχει συγκεκριμένες πληροφορίες για την συνεταιριστική νομοθεσία. Περιλαμβάνει μια εισαγωγή στις βασικές αρχές της συνεταιριστικής νομοθεσίας, εξετάζει την τρέχουσα κατάσταση της συνεταιριστικής νομοθεσίας σε παγκόσμιο και περιφερειακό επίπεδο, και αναφέρεται στη συνεταιριστική νομοθεσία στο πλαίσιο της κοινωνικής οικονομίας.

Το Μέρος 3 παρέχει ένα αλφαβητάρι ενός συνεταιριστικού νόμου, περιγράφει τα συγκεκριμένα στοιχεία που θα πρέπει να εξετάζονται σε κάθε συνεταιριστικό νόμο.

Το Μέρος 4, εξηγεί τη διαδικασία κατάρτισης συνεταιριστικού νόμου.

Παρά το γεγονός ότι η μελέτη των *Κατευθυντήριων Γραμμών* στο σύνολό τους θα είναι χρήσιμη σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, οι τωρινές *Κατευθυντήριες Γραμμές* έχουν συνταχθεί γνωρίζοντας ότι διαφορετικοί αναγνώστες θα αναζητούν συμβουλές και καθοδήγηση σχετικά με διαφορετικά θέματα. Κάθε τμήμα μπορεί να χρησιμοποιηθεί ανεξάρτητα από τα άλλα. Ο σημαντικός αριθμός υποσημειώσεων σε όλο το κείμενο παρέχεται για να υποστηρίξει τα συζητούμενα και να προτείνει περαιτέρω μελέτη. Το κείμενο μπορεί, ωστόσο, να μελετηθεί χωρίς να ληφθούν αυτές υπόψη.

Τα Παραρτήματα 1-3 αποτελούν αναδημοσίευση κειμένων στα οποία αναφέρονται συχνά οι *Κατευθυντήριες Γραμμές*.

Μέρος 1: Γιατί συνεταιρισμοί; Η λογική της συνεταιριστικής νομοθεσίας

«Ο οικονομικός θεσμός που έχει περισσότερο μέλλον στο σύγχρονο κόσμο είναι η συνεταιριστική επιχείρηση.(...) οι θεσμοί αναπτύσσονται για να μετατρέψουν την οικονομική σκέψη σε πράξη.» (William Barnes²⁴).

1. ΓΕΝΙΚΑ

Η συνεταιριστική νομοθεσία έχει την τάση να περιφρονεί τους συνεταιρισμούς ως νομικούς θεσμούς. Για μερικούς, οι συνεταιρισμοί είναι ένα μεταβατικό είδος επιχείρησης. Η ερώτησή τους είναι, «και τι λοιπόν αν οι συνεταιρισμοί εξαφανιστούν ως νομική μορφή επιχείρησης;»

Όπως ειπώθηκε, η συνεταιριστική νομοθεσία βρίσκεται σε ένα σταυροδρόμι. Έχοντας δώσει μια εικόνα της τάσης που επικρατεί στη συνεταιριστική νομοθεσία, οι *Κατευθυντήριες Γραμμές* επιχειρούν να απαντήσουν στο ερώτημα σε ποια κατεύθυνση να στραφούν στη συνεταιριστική νομοθεσία. Αυτό εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το αν οι συνεταιρισμοί θα παραμείνουν ένα εναλλακτικό μοντέλο βιώσιμης επιχείρησης και αν η πολιτική επιχειρηματολογία υπέρ της διατήρησης αυτού του μοντέλου είναι ισχυρότερη από αυτήν που τοποθετείται εναντίον της. Μελέτες σχετικά με την παγκοσμιοποίηση επιδιώκουν να διερευνήσουν τη βιωσιμότητα των συνεταιρισμών στο μέλλον. Άλλες μελέτες σχετικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη ψάχνουν να βρουν πολιτικά επιχειρήματα υπέρ της διατήρησης των συνεταιρισμών, ως ιδιαίτερο είδος επιχείρησης.

2. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ: ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΣΤΟΝ ΙΣΟΜΟΡΦΙΣΜΟ ΤΟΥΣ²⁵

Η εξέλιξη της συνεταιριστικής νομοθεσίας μπορεί να διαιρεθεί σε δύο, μερικώς αλληλεπικαλυπτόμενες, φάσεις – η μια από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα μέχρι σήμερα, η άλλη με αρχή στη δεκαετία του '70. Η πρώτη χαρακτηρίζεται από τον διαχωρισμό των συνεταιρισμών από τις κεφαλαιουχικές (μετοχικές) εταιρείες, η δεύτερη από τη σύγκλιση μεταξύ των συνεταιρισμών και των κεφαλαιουχικών εταιρειών.

²⁴ Barnes, σ.569.

²⁵ Η περιγραφή και ερμηνεία αυτής της εξέλιξης του τελευταίου ενάμισι αιώνα είναι από τη φύση της συνοπτική και γενικεύει κατά καιρούς στο βαθμό που να περιέχει σημαντικά κενά. Η σημασία των εθνικών, περιφερειακών, πολιτιστικών και άλλων διαφορών δεν υποτιμάται.

Οι πρώτοι συνεταιριστικοί νόμοι θεσπίστηκαν κατά το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα στις τότε εκβιομηχανιζόμενες χώρες²⁶. Εμφανίστηκαν ως αντίδραση, καθώς έγινε αντιληπτό ότι η νομοθεσία περί κεφαλαιουχικών εταιρειών ήταν ανεπαρκής για να ρυθμίσει τους συνεταιρισμούς και έτσι διαχωρίστηκαν οι συνεταιρισμοί από τις κεφαλαιουχικές εταιρίες²⁷. Σε αυτές τις χώρες, σύγχρονοι συνεταιρισμοί είχαν εμφανισθεί πριν από την θέσπιση της άνω νομοθεσίας. Σε άλλες χώρες, ιδίως στις πρώην αποικίες, τα πράγματα εξελίχθηκαν με την αντίστροφη σειρά και περίπου μισό αιώνα αργότερα. Ακόμη, σε άλλες χώρες η εμφάνιση των συνεταιρισμών και η εισαγωγή ρυθμιστικών κανόνων συνέβησαν ταυτόχρονα μέσω κυρίως των μεταναστών από την Ευρώπη ή μέσω επιλεκτικού δανεισμού²⁸.

Το κοινό αποτέλεσμα των συνεταιριστικών νόμων ήταν να επιτρέψουν σε κοινωνικά μη προνομιούχα στρώματα την πρόσβαση σε μια νομική μορφή μέσω της οποίας θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν τα οικονομικά και κοινωνικά τους προβλήματα. Η ποικιλία των ιστοριών προσέθεσε αρκετές ιδιαιτερότητες: οργανωτικούς νόμους αντιγράφοντας την κοινωνική πραγματικότητα στις τότε νέες εκβιομηχανισμένες χώρες, οργανωτικούς νόμους με ένα ισχυρό προωθητικό στοιχείο για τη δημιουργία, όπου ήταν απαραίτητο, των κοινωνιολογικών και κοινωνικο-ψυχολογικών παραμέτρων που ήταν αναγκαίες για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών, στην περίπτωση των πρώην αποικιών²⁹ και ένα μίγμα των δύο στην τρίτη κατηγορία. Οι χώρες που εισήγαγαν ένα σύστημα σχεδιασμένης οικονομίας από τις αρχές της δεκαετίας του 1920, έχοντας γνωρίσει την ανάπτυξη στις βιομηχανικά αναπτυσσόμενες Ευρωπαϊκές χώρες σε μια πρώτη φάση, σχεδίασαν τους συνεταιρισμούς ως φορείς οι οποίοι προορίζονταν να εκτελέσουν κρατικά σχέδια σχετικά με την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

²⁶ Για πρόσφατες επισκοπήσεις της συνεταιριστικής νομοθεσίας, βλέπε Montolio, *Legislación cooperativa en América Latina*; Münkner, Hans-H., “Worldwide regulation of cooperative societies: an overview”, Συμμετοχή στο Συνέδριο «Promoting the Understanding of Cooperatives for a Better World», το οποίο οργανώθηκε στις 15-16 Μαΐου 2012 στη Βενετία από την Euricse, το Ινστιτούτο Ευρωπαϊκών Ερευνών για τις Συνεταιριστικές και τις Κοινωνικές Επιχειρήσεις. Για πρόσφατες αφηγήσεις ως προς το πώς η συνεταιριστική ιδέα ταξίδεψε σε όλο τον κόσμο, βλέπε Bialosgorski Neto, Sigismundo, “The History of the Rochdalian Cooperatives in Latin America” και Rhodes, Rita, “British Empire – the First Global Cooperative Development Agency”. Συμμετοχές στο Παγκόσμιο ερευνητικό συνέδριο του 2011 της ΔΣΕ “New Opportunities for Cooperatives ” 24-27 Αυγούστου, 2011 στο Mikkeli, Φινλανδία, υπό έκδοση στα πρακτικά του συνεδρίου.

²⁷ Βλέπε Egger. Οι νομοθέτες εκείνης της περιόδου μπορούσαν να βασιστούν σε μια ιδιαίτερα διακεκριμένη βιβλιογραφία η οποία ανέλυε αυτήν τη διάκριση.

²⁸ Παραδείγματα του τελευταίου είναι η Κίνα και η Ιαπωνία.

²⁹ Βλέπε ιδίως το αποκαλούμενο Βρετανικό-Ινδικό Μοντέλο συνεργατισμού στο οποίο ερευνητές αφιέρωσαν ένα σεμινάριο το 2004. Οι εισηγήσεις σε αυτό το σεμινάριο δημοσιεύθηκαν με τον τίτλο, “100 Years Cooperative Credit Societies Act, India 1904”, βλέπε επίσης Theron.

Γύρω στις αρχές του 1970 εμφανίζεται μια τάση «εταιριοποίησης»³⁰ των συνεταιρισμών μέσω πολιτικών και νομοθετικών μέτρων³¹. Αυτή (η τάση) επικαλύπτει τις εξελίξεις που επισημάνθηκαν παραπάνω. Στις παραμονές υιοθέτησης της Σύστασης 193 της ΔΟΕ οι συνεταιριστικοί νόμοι βρίσκονταν ξανά υπό καθεστώς μεταρρύθμισης για αρκετά χρόνια. Τα αίτια των μεταρρυθμίσεων διέφεραν ανάλογα με τη διαίρεση του κόσμου, όπως γινόταν αντιληπτό τότε, δηλαδή σε εκβιομηχανισμένες χώρες, χώρες σε μετάβαση και αναπτυσσόμενες χώρες. Αυτή η κατάσταση περιγράφεται επαρκώς στην προπαρασκευαστική αναφορά του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας στη Διεθνή Διάσκεψη Εργασίας, όπου επρόκειτο αργότερα να υιοθετήσει τη Σύσταση 193 της ΔΟΕ (βλ. Πλαίσιο 1).

Πλαίσιο 1: ΔΟΕ. Διεθνής Διάσκεψη Εργασίας, 89^η συνεδρίαση 2001, Έκθεση V (1)
(η έμφαση από τον συγγραφέα)

«[...] Οι συνεταιρισμοί σε όλες τις βιομηχανικές χώρες αγωνίζονται για την οικονομική τους επιτυχία σε ένα ιδιαίτερα ανταγωνιστικό περιβάλλον ενώ παραμένουν ταυτόχρονα κοντά στα μέλη τους. Γι' αυτό η σύγχρονη συνεταιριστική νομοθεσία των χωρών αυτών προσεγγίζει περισσότερο τη γενική εταιρική νομοθεσία, έτσι ώστε οι συνεταιρισμοί να λειτουργούν επί ίσοις όροις με τους άλλους τύπους ιδιωτικών επιχειρήσεων. Η πρόσφατη συνεταιριστική νομοθεσία στις βιομηχανικές χώρες [...] αναζητά να συμβιβάσει τη διαχείριση με σκοπό την προσφορά υπηρεσιών με τη διαχείριση για την απόκτηση κερδών.

[...] Όταν οι κεντρικά σχεδιασμένες οικονομίες [...] άρχισαν να μετατρέπονται σε οικονομίες αγοράς, οι κυβερνήσεις τους ήρθαν αντιμέτωπες με την τεράστια πρόκληση επεξεργασίας ενός τελειώς νέου νομικού, διοικητικού και θεσμικού πλαισίου για κάθε έκφανση της ζωής, συμπεριλαμβανομένης της συνεταιριστικής οργάνωσης και διαχείρισης. [...] Η σύγχρονη συνεταιριστική νομοθεσία [...] αναγνωρίζει γενικά τις διεθνείς αρχές του συνεργατισμού και προβλέπει, σε μεγάλο βαθμό την συνεταιριστική αυτονομία. Ωστόσο, αυτοί οι νόμοι δεν προσαρμόζονται πάντα και πλήρως στις τοπικές συνθήκες και στο τοπικό νομικό σύστημα, από τη στιγμή που έπρεπε να διαμορφωθούν κάτω από μεγάλη πίεση χρόνου και (πολύ συχνά) κάτω από την έντονη επιρροή του Δυτικοευρωπαϊκού δικαίου. [...]

[...] Η πλειοψηφία των αναπτυσσόμενων χωρών στην Αφρική, την Ασία και την Λατινική Αμερική αντιμετώπισαν από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 τις επιπτώσεις του οικονομικού φιλελευθερισμού, της παγκοσμιοποίησης και των διαρθρωτικών προσαρμογών, [...] ιδίως σε αυτές τις χώρες όπου οι συνεταιρισμοί θεωρούνταν μέρος του κυβερνητικού μηχανισμού ή βραχίονας του κυβερνώντος κόμματος. Κατά συνέπεια, η συνεταιριστική νομοθεσία πολλών αναπτυσσόμενων χωρών αποτέλεσε αντικείμενο βαθιών αλλαγών.

³⁰ Με την έννοια «εταιριοποίηση» εννοώ εκείνες οι διαδικασίες στη νομοθεσία με τις οποίες τα χαρακτηριστικά των συνεταιρισμών προσεγγίζουν εκείνα των κεφαλαιουχικών εταιριών. Ο όρος «κεφαλαιουχική εταιρία» χρησιμοποιείται ως γενικός όρος για να προσδιορίσει εκείνους του τύπου επιχείρησης που επικεντρώνονται στο επενδυθέν κεφάλαιο. Ο όρος «επένδυση» χρησιμοποιείται για να υποδηλώσει τη νομικώς στηριζόμενη προσδοκία του επενδυτή να εισπράττει τη μεγαλύτερη δυνατή απόδοση των επενδύσεων.

³¹ Οι πρώτες τροποποιήσεις με αυτήν την έννοια μπορούν να χρονολογηθούν το 1973, όταν τροποποιήθηκε ο συνεταιριστικός νόμος στη Γερμανία.

[...] Όλοι οι συνεταιριστικοί νόμοι που υιοθετήθηκαν στον αναπτυσσόμενο κόσμο από το 1990, έχουν μειώσει την κρατική επιρροή και την κρατική υποστήριξη των συνεταιρισμών, αύξησαν τη συνεταιριστική αυτονομία και αυτο-στήριξη, και διέκοψαν δεσμούς που τυχόν υπήρχαν μεταξύ συνεταιρισμών και πολιτικών οργανώσεων.»

Εν πολλοίς ως επακόλουθο της υιοθέτησης της Σύστασης 193 της ΔΟΕ, η τάση στη συνεταιριστική νομοθεσία έγινε τρόπον τινά αντιφατική – από τη μια πλευρά ένας αυξανόμενος σεβασμός για το δημόσιο διεθνές συνεταιριστικό δίκαιο με την υποχρέωση διατήρησης των συνεταιρισμών ως διακριτών νομικών προσώπων, από την άλλη πλευρά μια συνεχής εταιρειοποίηση.

Ως αποτέλεσμα προσπαθειών να δημιουργηθούν ίσοι όροι για κάθε τύπο επιχείρησης, η τάση εταιρειοποίησης χαρακτηρίζεται από προσπάθειες σύγκλισης του συνεταιριστικού δικαίου³² με το εφαρμοστέο δίκαιο στις κεφαλαιουχικές εταιρείες μέσω πολύπλευρων διαδικασιών που αλληλοενισχύονται. Αυτές οι διαδικασίες συνίστανται κυρίως:

- i. στην ενοποίηση ειδικών νόμων εφαρμοστέων σε διαφόρους τύπους συνεταιρισμών σε εθνικό επίπεδο³³
- ii. στην ενοποίηση και εναρμόνιση των συνεταιριστικών νόμων σε διακρατικό επίπεδο³⁴ και
- iii. στην αντιστοίχιση του συνεταιριστικού δικαίου με το δίκαιο κεφαλαιουχικών εταιρειών, ιδίως σε ό,τι αφορά στα συνυφασμένα θέματα κεφαλαιακής διάρθρωσης, διαχείρισης και ελεγκτικών μηχανισμών³⁵.

³² Για την έννοια με την οποία χρησιμοποιείται η λέξη Law (νόμος), βλέπε Πλαίσιο 2.

³³ Για παράδειγμα στη Γαλλία, βλέπε Münkner, Wege zu einer Vereinfachung des französischen Genossenschaftsrechts.

³⁴ Βλέπε Πλαίσιο 3.

³⁵ Οι συνεταιριστικοί νόμοι στην Ευρώπη και ο Κανονισμός της ΕΕ επιτρέπουν/απαιτούν από τις επιχειρήσεις να (τα άρθρα σε παρενθέσεις αναφέρονται στον Κανονισμό της ΕΕ):

- εκδίδουν μερίδες ελκυστικές στους επενδυτές, βλέπε ιδίως τις ακόλουθες νομοθεσίες: Η Σουηδία (1987) επιτρέπει την απόκτηση ομολόγων από μη μέλη χωρίς να έχουν δικαιώματα ψήφου από αυτές. Δεν πρέπει, όμως τα ποσά των ομολόγων να υπερβούν το ποσό του κεφαλαίου των κοινών μερίδων των μελών. Φινλανδία (1990, 2002). Γαλλία (1992): μέσω των καταστατικών επιτρέπονται επενδύσεις από μη μέλη και ανατίμηση μερίδων μέσω ενσωμάτωσης αποθεματικών. Ιταλία (1992): τα μέλη που υποστηρίζουν με χρηματοδοτήσεις τον συνεταιρισμό, μπορούν να έχουν μέχρι 33% επί του συνόλου των δικαιωμάτων ψήφου και 49% των θέσεων του Διοικητικού Συμβουλίου. Γερμανία (1994)
- εκδίδουν ελεύθερα μεταβιβάσιμα (μερικές φορές ακόμη και στο Χρηματιστήριο) συνεταιριστικά επενδυτικά πιστοποιητικά. Βλέπε del Burgo, σ.71
- έχουν απεριόριστες συναλλαγές με μη μέλη (Άρθρο 1.4.)
- προσλαμβάνουν επαγγελματίες μανάτζερς που δεν είναι μέλη και αυξάνουν την εξουσία και αυτονομία τους έναντι του Διοικητικού Συμβουλίου και της Γενικής Συνέλευσης
- παραχωρούν στα μέλη περιορισμένα πολλαπλά δικαιώματα ψήφου (μέχρι 5 ψήφους) (Άρθρο 59,2.) χωρίς να βασίζονται σε κεφαλαιακές εισφορές. Βλέπε Chulía, σ. 40
- καθιερώνουν συνελεύσεις αντιπροσώπων, ενίοτε με ελεύθερη εντολή για τους αντιπροσώπους (Άρθρο 63)
- έχουν εργαζομένους μη μέλη στο Όργανο Εποπτείας, όπως για παράδειγμα στη Γερμανία υπό ορισμένες προϋποθέσεις
- έχουν ελάχιστο κεφάλαιο μερίδων(Άρθρο 3,2)

Προφανώς, οι παράμετροι αυτών των διαδικασιών σύγκλισης διαφέρουν. Ωστόσο αυτές σχηματίζουν ένα σύνολο υπό την έννοια ότι η σύγκλιση λαμβάνει χώρα εσωτερικά ή διαμέσου κάθε μιας από αυτές, και είναι τόσο αποτελεσματική όσο περισσότερο αφορά σε ήδη εναρμονισμένη ή ενοποιημένη νομοθεσία.

Πλαίσιο 2: Συνεταιριστική Νομοθεσία

Με τον όρο «συνεταιριστική νομοθεσία» αναφέρομαι σε όλους εκείνους τους νομικούς κανόνες - νόμους, διοικητικές πράξεις, δικαστικές αποφάσεις, τη νομολογία, τους συνεταιριστικούς κανονισμούς /καταστατικά ή οποιαδήποτε άλλη πηγή δικαίου – που ρυθμίζει τη δομή ή /και τη λειτουργία των συνεταιρισμών ως επιχειρήσεων με την οικονομική έννοια και ως θεσμών με τη νομική έννοια.

Ο ορισμός αυτός της συνεταιριστικής νομοθεσίας κατά συνέπεια αντανακλά μια ευρεία έννοια, η οποία περιλαμβάνει όχι μόνο τον καθαυτό συνεταιριστικό νόμο (νόμος περί συνεταιρισμών), αλλά και όλους τους άλλους νομικούς κανόνες που διαμορφώνουν αυτόν τον θεσμό και ρυθμίζουν τις λειτουργίες του. Τα παρακάτω πεδία, τα οποία είναι πολύ πιθανόν να έχουν αυτό το χαρακτηριστικό σε οιοδήποτε νομικό σύστημα, πρέπει να αναφερθούν: εργατική νομοθεσία, νομοθεσία ανταγωνισμού, φορολογία, (διεθνής) λογιστική/εποπτικά πρότυπα, κανόνες τήρησης βιβλίων, κανόνες έλεγχου και πτώχευσης. Αυτή η συστημική άποψη αντανακλάται επίσης στο Κεφάλαιο III της Σύστασης 127 της ΔΟΕ. Συμπληρωματικά θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι κανόνες εφαρμογής και υλοποίησης, για παράδειγμα εποπτικοί μηχανισμοί, έλεγχος, και διαδικασίες και μηχανισμοί καταχώρησης. Περιλαμβάνονται ακόμη η δικαιοδοσία, όπως και οι νομοπαρασκευαστικές διαδικασίες και μηχανισμοί και η πολιτική χάραξης νομοθεσίας.

-
- συγχωνεύονται με άλλες και αποκτούν άλλες επιχειρήσεις
 - παραχωρούν παρόμοια δικαιώματα με εκείνα των μελών σε μέλη επενδυτές (μη χρήστες), ακόμη και σε μη μέλη επενδυτές (Consideratum 9, αρ. 14. 1., 39. 3., 42. 2., 59. 3.). Βλέπε Chuliá, σ. 38; del Burgo, σ. 68 ff., 79 ff.)
 - διανέμουν το αποθεματικό τους κεφάλαιο κατά την εκκαθάριση ή την μετατροπή τους σε κεφαλαιουχική εταιρεία (άρθρο 75). Όσον αφορά το τελευταίο, βλέπε del Burgo, σ. 87 ff.
 - διανέμουν το πλεόνασμά τους σύμφωνα με το ποσό του επενδεδυμένου από τα μέλη κεφαλαίου
 - μετατρέπονται σε κεφαλαιουχικές εταιρείες, βλέπε ιδίως τη νομοθεσία στην Εσθονία, Φιλανδία, Γερμανία, Λετονία, Λιθουανία, Σουηδία.
- Ο Κανονισμός της ΕΕ επιτρέπει/επιβάλλει, επιπρόσθετα:
- διαφορετικές κατηγορίες μελών με διαφορετικά δικαιώματα και υποχρεώσεις (Άρθρα 4.1, 5.4.)
 - κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών και απόδοση των νέων μετοχών στα μέλη ανάλογα με τις μερίδιό τους στο προηγούμενο κεφάλαιο (Άρθρο 4.8.) και
 - έκδοση τίτλων (πέρα από τις μερίδες) ή ομολόγων για μέλη ή μη μέλη, χωρίς όμως δικαιώματα ψήφου (Άρθρο 64.1.)

Ο Münkner (Structural Changes in Cooperative Movements...) περιέγραψε/προέβλεψε αυτήν την εξέλιξη από το 1993.

Η εναρμόνιση της συνεταιριστικής νομοθεσίας με τη νομοθεσία περί κεφαλαιουχικών εταιρειών υπερβαίνει την εισαγωγή χαρακτηριστικών των κεφαλαιουχικών εταιρειών στην καθαυτό συνεταιριστική νομοθεσία. Μπορεί, επίσης, αυτό να γίνει αντιληπτό από την κατά καιρούς άνευ διακρίσεως εφαρμογή στους συνεταιρισμούς άλλων κανόνων, που ήταν σχεδιασμένοι για κεφαλαιουχικές εταιρείες και που συμβάλλουν στη διαμόρφωση των συνεταιρισμών ως θεσμών ή/και στον καθορισμό των λειτουργιών τους. Με την έννοια της ευρείας αντίληψης περί νομοθεσίας που χαρακτηρίζει εδώ τις Κατευθυντήριες Γραμμές, οφείλουμε γενικά να εξετάζουμε τη νομοθεσία για την εργασία, τη φορολογία και τον ανταγωνισμό³⁶, τα (διεθνή) λογιστικά/εποπτικά πρότυπα, τους κανόνες τήρησης βιβλίων³⁷, και τους κανόνες έλεγχου και πτώχευσης.

Επιπλέον, πρέπει κανείς να αναλογιστεί τη γενική επιδίωξη για «ελαστική» νομοθεσία. Ανταποκρινόμενοι σε αυτήν την επιδίωξη, οι νομοθέτες συμπεριλαμβάνουν όλο και λιγότερες αναγκαστικές διατάξεις (*ius cogens*) στη συνεταιριστική νομοθεσία. Πολλώ δε μάλλον υπό την πίεση της χρηματοπιστωτικής αγοράς³⁸, οι συνεταιριστές μπορεί να εκμεταλλευτούν την περιορισμένη έκταση των νομικών δεσμεύσεων και να συντάξουν κανονισμούς /καταστατικά που δίνουν περιθώριο στην εταιριοποίηση του συνεταιρισμού τους.

Πλαίσιο 3: Ενοποιημένη/ εναρμονισμένη συνεταιριστική νομοθεσία

Ένας αριθμός περιφερειακών οργανισμών έχουν θεσπίσει ομοιόμορφους νόμους, άλλοι έχουν επεξεργαστεί υπόδειγμα συνεταιριστικής νομοθεσίας ή τουλάχιστον κατευθυντήριες γραμμές ενόψει εναρμόνισης. Βλέπε για παράδειγμα, το 2008, τον Ley marco para las cooperativas de América Latina, το 1997, τον CIS «Πρότυπη Νομοθεσία για τους Συνεταιρισμούς, των Οργανώσεων και των Ενώσεων τους», την ενιαία νομοθεσία περί αποταμιευτικών και πιστωτικών συνεταιρισμών της Δυτικής Αφρικανικής Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (UEMAO), την ενιαία συνεταιριστική πράξη του 2010 της «Οργάνωσης για την εναρμόνιση στην Αφρική του εταιρικού δικαίου» (OHADA), το 1997

³⁶ Εφαρμογή χωρίς διαφοροποιήσεις της εργατικής νομοθεσίας στην εργασιακή σχέση μεταξύ μελών-εργαζομένων και κάθε τύπου συνεταιρισμών. Ακατάλληλη φορολόγηση των συνεταιρισμών και των μελών τους, χωρίς διαφοροποίηση μεταξύ πλεονάσματος και κέρδους. Ακατάλληλη εφαρμογή της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού στις σχέσεις μεταξύ των συνεταιρισμών και των μελών τους.

³⁷ Ιδίως εκείνων (των κανόνων) που έχει επεξεργαστεί το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB), το Συμβούλιο Προτύπων Χρηματοοικονομικής Λογιστικής (FASB) και η Επιτροπή Τραπεζικού Ελέγχου της Βασιλείας: εφαρμογή των ειδικών λογιστικών προτύπων των κεφαλαιουχικών εταιρειών και των κανόνων τήρησης βιβλίων στους συνεταιρισμούς, με ανεπαρκή εξειδίκευση των μερίδων των μελών, με την εφαρμογή κανόνων συγχώνευσης των κεφαλαιουχικών εταιρειών στους συνεταιρισμούς, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ότι οι μερίδες των μελών δεν μπορεί να αποσυνδεθούν από την ιδιότητα του μέλους, με την εφαρμογή των απαιτήσεων των αποκαλούμενων Basel II και III στους συνεταιρισμούς. Βλέπε Cracogna, Conclusiones sobre Normas Internacionales de Contabilidad; Glanz et al.; Luttermann, Rechnungslegung ist ein Rechtsakt, kein Marketing. Βλέπε επίσης Groeneveld, Hans, “The Value of European Cooperative Banks for the Future Financial System” και Ory, Jean NOËL, Andrie de Serres and Mireille Jaeger, “Have Cooperative Banks Lost their Soul?” Εισηγήσεις στο παγκόσμιο ερευνητικό συνέδριο της ΔΣΕ του 2011 “New Opportunities for Cooperatives” 24-27 Αυγούστου, 2011, Mikkeli, Φινλανδία, υπό έκδοση στα πρακτικά του συνεδρίου.

³⁸ Βλέπε για παράδειγμα Bauchmüller; Kohler: “Doch der globale Finanzmarkt kennt kein Erbarmen mit jenen, die anderen als seinen Regeln folgen wollen”.

την «Συνεταιριστική Πράξη Αναφοράς» της Ινδίας, τροποποιημένη το 2010, τη νομοθεσία της πιστωτικής ένωσης CARICOM, τον 1435/2003 Κανονισμό του Συμβουλίου της ΕΕ, του 2003 για το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συνεταιρισμού (SCE), το Estatuto de las Cooperativas των κρατών της ομάδας Mercosur (Mercosur/PM/SO/ANT.NORMA 01/2009). Για την ακρίβεια, τα δύο τελευταία δεν ανήκουν σε αυτήν την κατηγορία, καθώς δημιουργούν ένα νέο τύπο συνεταιρισμού χωρίς να αντικαθιστούν τους εθνικούς νόμους. Παρά ταύτα, μπορεί να υποστηριχθεί, τουλάχιστον στην περίπτωση της ΕΕ, ότι συμβάλλουν στην εναρμόνιση των εθνικών συνεταιριστικών νόμων.

Γενικά, αυτό το φαινόμενο έχει περιπλέξει περαιτέρω τη νομοθεσία. Φαίνεται να υπάρχουν δύο, τρόπων τινά αντιφατικές, συσχετίσεις κατά την εξέλιξη της συνεταιριστικής νομοθεσίας: από τη μια πλευρά αυστηρή προσήλωση στις συνεταιριστικές αρχές, αλλά κυρίως *ius dispositivum* (ενδοτικού δικαίου), από την άλλη λιγότερο προσηλωμένο στις συνεταιριστικές αρχές, αλλά κυρίως *ius cogens* (αναγκαστικού δικαίου). Αυτές οι συσχετίσεις χρειάζεται ενδεχομένως να μελετηθούν καθαυτές αλλά και στις μεταξύ τους σχέσεις, για να βρεθούν κυρίως τα αίτια αυτής της εξέλιξης στη νομοθεσία και οι συνέπειες.

Τέλος, αρκετά φαινόμενα που δεν σχετίζονται άμεσα με την συνεταιριστική νομοθεσία πρέπει να αναφερθούν καθώς αυτά – *ceteris paribus*- ενισχύουν αυτήν την εναρμόνιση: η εταιριοποίηση των συνεταιρισμών αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης διαδικασίας τυποποίησης όλων των τύπων επιχειρήσεων, και όχι μόνο των συνεταιρισμών, σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά των κεφαλαιουχικών εταιρειών, γεγονός που οδηγεί σε έναν νομικό ισομορφισμό των τύπων επιχείρησης. Στη πραγματικότητα, η διαδικασία αυτή είναι μέρος ενός ευρύτερου φαινομένου τυποποίησης νόμων³⁹. Η επιστήμη του συγκριτικού δικαίου υποστηρίζει εν μέρει αυτό το φαινόμενο. Συνεχίζει να προσδιορίζει ως αποστολή της την παροχή βοήθειας στους νομοθέτες για την εναρμόνιση και ενοποίηση των νόμων. Όπου οι νομικοί του συγκριτικού δικαίου αντιλαμβάνονται αυτές τις διαδικασίες ως τυποποίηση, ενώνουν τις δυνάμεις τους με εκείνους που θεωρούν τον πλουραλισμό και τη διαφορετικότητα των νόμων ως ζημιογόνο γεγονός που θα πρέπει να περιόριστεί⁴⁰.

Κάθε μια από αυτές τις διαδικασίες εναρμόνισης έχει θετικές και αρνητικές επιπτώσεις που αμβλύνουν/ενισχύουν η μια την άλλη με έναν πολυσύνθετο τρόπο, διαφορετικό από τη μια δικαιοδοσία στην άλλη⁴¹. Εκ φύσεως, η ευθυγράμμιση της συνεταιριστικής

³⁹ Βλ. Henry, Kulturfremdes Recht erkennen. Ein Beitrag zur Methodenlehre der Rechtsvergleichung, pp.111 ff. Βλ. επίσης Simmons, Richard, "Cooperatives and Policy Transfer". Contribution to the 2011 Global ICA Research Conference on "New Opportunities for Cooperatives" 24-27 August, 2011 in Mikkel, Finland, προς δημοσίευση στα πρακτικά του συνεδρίου.

⁴⁰ O Schanze (εισάγοντας ένα νέο curriculum οικονομικής ανάλυσης του δικαίου) γράφει: "Grundeinsicht (für das Studienprogramm) ist, dass rechtliche Institutionen nicht nur Rahmenfaktoren ökonomischer Entscheidungen sind, sondern vielmehr kostenträchtige Variablen."

⁴¹ Η ενοποίηση ειδικών νόμων που εφαρμόζονται σε διαφορετικούς τύπους συνεταιρισμών συνεργεία σε εθνικό επίπεδο στη δημιουργία πολιτικής συνοχής, στη μείωση της γραφειοκρατίας και στην ενίσχυση της συνεταιριστικής αυτονομίας. Η ενοποίηση και εναρμόνιση των συνεταιριστικών νόμων πέρα από εθνικά σύνορα θα μπορούσε ενίοτε να είναι απαραίτητη για να αποκατασταθεί και να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα με την κρατούσα οικονομετρική-χρηματοοικονομική έννοια του όρου, για να διευκολυνθεί η ευεργετική περιφερειακή και διεθνής (οικονομική) ενοποίηση και το εμπόριο και να ενισχυθεί η συνεταιριστική ενότητα εκτός συνόρων. Παρά ταύτα, οι διαδικασίες ενοποίησης και

νομοθεσίας με τη νομοθεσία περί κεφαλαιουχικών εταιρειών έχει περισσότερο περίπλοκες επιπτώσεις από τις δυο άλλες διαδικασίες. Από τη μια πλευρά, βοηθάει τους συνεταιρισμούς να γίνουν περισσότερο ανταγωνιστικοί υπό τη στενή οικονομική, χρηματοοικονομική έννοια του όρου, δηλαδή να αναπτυχθούν οικονομικά, να αυξήσουν τα κεφάλαιά τους μέσω συγχωνεύσεων, να μειώσουν τα στοιχεία κόστους τους, να δημιουργήσουν οικονομίες κλίμακας, να αυξήσουν τα αποθεματικά τους και να αυξήσουν τα κέρδη τους, και ενίοτε επίσης το πλεόνασμά τους. Όμως, επιδρώντας και μερικές φορές μεταβάλλοντας την ειδική συνεταιριστική κεφαλαιακή διάρθρωση, τη διαχείριση και/ή τους μηχανισμούς ελέγχου, η διαφοροποίηση μεταξύ συνεταιρισμών και κεφαλαιουχικών εταιρειών φθίνει και οι νομοθέτες παραβιάζουν την υποχρέωσή τους, βάσει του δημόσιου διεθνούς συνεταιριστικού δικαίου, να (επανα)-θεσπίσουν και να διατηρήσουν τη συνεταιριστική ταυτότητα.

Παρά ταύτα, η παραβίαση του δημόσιου διεθνούς συνεταιριστικού δικαίου δεν είναι ένα επαρκές επιχείρημα κατά της εταιριοποίησης των συνεταιρισμών μέσω της νομοθεσίας. Η διασύνδεση πολιτικής/νομοθεσίας κάνει τα νομικά επιχειρήματα να συναγωνίζονται με τα πολιτικά. Ότι αποτελεί έναν γνήσιο συνεταιρισμό δεν είναι ζήτημα μόνο της νομοθεσίας, ούτε μόνο της πολιτικής⁴². Το θετικό δίκαιο που ρυθμίζει τύπους επιχειρήσεων, αν είναι εθνικό δίκαιο, συμπεριλαμβανομένων των συνταγμάτων, το περιφερειακό ή το διεθνές δίκαιο⁴³, δεν αποτελούν εγγύηση ότι το περιεχόμενό τους δεν θα αλλάξει με τη πάροδο του χρόνου⁴⁴. Είναι ένα αρκετά διαφορετικό ζήτημα αν οι ήδη υφιστάμενες ατομικές επιχειρήσεις απολαμβάνουν μια τέτοια εγγύηση κατ' εφαρμογή γενικών νομικών αρχών.

Παρομοίως, το γεγονός ότι ένα δισεκατομμύριο άνθρωποι ανά τον κόσμο επιλέγουν να γίνουν μέλη ενός συνεταιρισμού, και εάν υποθεθεί ότι καταφέρνουν να γίνουν μέλη ενός

εναρμόνισης πάρα πολύ συχνά συνίστανται στη μεταφορά νόμου (νόμων) από τη μια χώρα στην άλλη. Υπάρχουν πολλοί λόγοι για αυτό. Ορισμένοι νόμοι έχουν τη φήμη του «καλού νόμου» και αυτή η «άρτια τεχνολογία» είναι εκ των ουκ άνευ. Η υποβόσκουσα αιτία είναι, παρά ταύτα, ότι οι νομοθέτες δεν πρέπει να πειραματίζονται. Γι αυτό προτιμούν να βασίζονται σε δοκιμασμένα μοντέλα, ακόμη κι αν αυτά λειτουργούν σε άλλες κοινωνικό-οικονομικές συνθήκες και, πάρα πολύ συχνά, σε διαφορετικές ιστορικές συνθήκες. Συνεπώς, οι εθνικές ιδιαιτερότητες παραβλέπονται, ασύμβατη εφαρμογή του νόμου είναι πιθανόν να προκύψει και, γι αυτό οι δυνατότητες του συνεταιρισμού είναι πιθανό να μην αξιοποιηθούν πλήρως, ή και καθόλου.

⁴² Σχετικά με ζητήματα επίσημης νομοθετικής πολιτικής, αρκεί να αναφερθεί το εξής: μπορεί να φαίνεται νομοθετικά παράλογο να υπάρχει μια νομοθεσία για τις κεφαλαιουχικές εταιρείες και μια για τους συνεταιρισμούς, επιτρέποντας η καθεμιά σε μια επιχείρηση καταχωρημένη στην έδρα της να οργανωθεί και να λειτουργεί με έναν τρόπο που μπορούν οι καταχωρημένες επιχειρήσεις με βάση την άλλη νομοθεσία. Η αρχή της οικονομίας της νομοθεσίας (Μοντεσκιέ) ίσως παραβιάζεται, αλλά τίποτε *contra legem* δεν προκύπτει από αυτό. Παρά ταύτα, η σαφήνεια και η καθοδήγηση για (πιθανά) μέλη συνεταιρισμών, τρίτα μέρη και τη διοίκηση χάνονται σε ένα τέτοιο χάος. Παρομοίως, «ελαστικοί» νόμοι, που περιέχουν ελάχιστους υποχρεωτικούς κανόνες (ο ποσοτικός όρος χρησιμοποιείται εδώ για να περιγράψει την περίπτωση, κι όχι για να υπονοήσει ότι η ποσότητα τέτοιων κανόνων θα είναι σχετική για το επιχείρημα), και που δεν κάνουν τίποτε άλλο παρά να επιβεβαιώνουν την ελευθερία της ένωσης, δεν είναι *contra legem* αλλά πιθανότατα περιττοί.

⁴³ Βλέπε για παράδειγμα αρ. 54 (2) της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (TFEU) και την Σ. 193του ΔΓΕ.

⁴⁴ Ο αυξανόμενος αριθμός των συνταγμάτων που αναγνωρίζουν τους συνεταιρισμούς ως ένα διακριτό είδος επιχείρησης δυσχεράνει αρκετά την αλλαγή εθνικών νόμων εις βάρος των συνεταιρισμών. Βλέπε Montolio, *Legislación cooperativa mundial. Tendencias y perspectivas en America Latina*, σ.245.

γνήσιου συνεταιρισμού, δεν έχει περισσότερη κανονιστική ισχύ, ή έστω κάποια, από τους αναφερθέντες οικονομικούς λόγους για περαιτέρω εταιριοποίηση των συνεταιρισμών.

Το τμήμα που ακολουθεί εξετάζει το πλέγμα πολιτικής /νομοθεσίας. Σύμφωνα με την αρχή του κράτους δικαίου, το δίκαιο υπερισχύει έναντι της πολιτικής μέχρι η πολιτική να αποφασίσει να αλλάξει το δίκαιο μέσω μιας διαδικασίας προκαθορισμένης εκ του νόμου.

3. Η ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η τρέχουσα αντιφατική εξέλιξη της συνεταιριστικής νομοθεσίας έχει οδηγήσει σε ένα σταυροδρόμι. Οι νομοθέτες πρέπει να αποφασίσουν σε ποια κατεύθυνση θα στραφούν:

- Προς μια περαιτέρω εταιριοποίηση
- Πίσω σε μια συνεταιριστική νομοθεσία προσαρμοσμένη, όσο το δυνατόν εγγύτερα, στις παραδοσιακές συνεταιριστικές αρχές ή
- Προς μια νέα συνεταιριστική νομοθεσία.

Η πρώτη επιλογή βρίσκει εμπόδια στη νομοθετική λογική καθώς ενδέχεται να καταστήσει τη συνεταιριστική νομοθεσία περιττή.

Οι άλλες είναι πράγματι επιλογές, αλλά εγείρουν έναν αριθμό ερωτημάτων. Έχουμε νομικές αρχές που θα μπορούσαν να γεφυρώσουν το κενό μεταξύ των διεθνώς αναγνωρισμένων συνεταιριστικών αρχών και της νομοθεσίας.⁴⁵ Έχουμε την απαιτούμενη νομική γνώση να δημιουργήσουμε μια καινούρια συνεταιριστική νομοθεσία;

Προτείνω στους νομικούς φορείς χάραξης πολιτικής να χρησιμοποιήσουν την παγκοσμιοποίηση και το παράδειγμα της βιώσιμης ανάπτυξης ως γνώμονα όταν ασχολούνται με αυτά τα ζητήματα.

3.1 Παγκοσμιοποίηση

Το πιο καθοριστικό στοιχείο της παγκοσμιοποίησης⁴⁶ για τη συνεταιριστική νομοθεσία είναι μια διπλή μετατόπιση -στον τομέα της οικονομίας- της έμφασης από την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών στην παραγωγή υψηλής εντάσεως κεφαλαίου και υψηλής προστιθέμενης αξίας παραγωγή γνώσης⁴⁷, και από τη διεθνοποίηση των ανταλλαγών αγαθών και υπηρεσιών στην παγκοσμιοποίηση της παραγωγής καθεαυτής. Χωρίς να παραβλέπουμε πιο παραδοσιακές οικονομικές δραστηριότητες, είναι δίκαιο να πούμε ότι

⁴⁵ Αυτός είναι ένας από τους προβληματισμούς (που απασχολούν) την Ομάδα μελέτης για το Ευρωπαϊκό Συνεταιριστικό Δίκαιο, SGECOL. Σε μια πρώτη φάση η Ομάδα θα εκπονήσει, στη βάση των συνεταιριστικών μελετών, “Principles of European Cooperative Law (PECOL)”. Βλέπε at: www.euricse.eu/en/node/1960.

⁴⁶ Για τον ορισμό βλ. Πλαίσιο 4

⁴⁷ Βλέπε Simon, Herrmann, Abends verlässt das Vermögen die Firma, in: Frankfurter Allgemeine Zeitung, 8.3.2010, p.14.

αυτή η διπλή μετατόπιση είναι πιθανόν να θέσει τις παραμέτρους για την κατεύθυνση της νομοθεσίας.

Πλαίσιο 4: Παγκοσμιοποίηση

Παγκοσμιοποίηση είναι η διαδικασία της κατάργησης συνόρων για τη διακίνηση των μέσων παραγωγής, ιδίως του κεφαλαίου και της εργασίας.

Πηγή: Με ελάχιστες αλλαγές ο ορισμός αυτός είναι δανεισμένος από τον Becerra, σ. 14.

Αυτή η αλλαγή ευνοεί τις κεφαλαιουχικές εταιρίες και εκείνες με μεγάλη κινητικότητα, δηλαδή είναι προφανές ότι λειτουργεί σε βάρος των συνεταιρισμών. Επιτρέπει στους παγκόσμιους παραγωγούς να απελευθερωθούν από χρονικούς και τοπικούς περιορισμούς, δηλαδή από τον κλασικό -σχεδόν θεατρικό- τρόπο παραγωγής, όπου η επιτυχημένη εγκατάσταση της μονάδας στο χώρο, χρόνο και στη δραστηριότητα ήταν κλειδί για την επιτυχία.

Παράλληλα, η παγκοσμιοποίηση της παραγωγής διαλύει την ενότητα του οικονομικού, πολιτικού και νομικού χώρου. Οι παγκόσμιοι παράγοντες δεν εμπίπτουν στη σφαίρα του νόμου, όπως ακριβώς και ο αυξανόμενος αριθμός των φορέων της παραοικονομίας.⁴⁸ Ελλείπει παγκόσμιων νομοθετών και παγκόσμιων μηχανισμών επιβολής του διεθνούς δικαίου, δεν έχουμε (στην ουσία) διεθνές δίκαιο (ακόμη) . Αντίθετα, οι εθνικοί, περιφερειακοί και διεθνείς νόμοι «ανταγωνίζονται» με παγκόσμιους κανόνες που έχουν τεθεί από ιδιωτικούς φορείς. Ο πολιτικός χώρος, ο χώρος του νόμου και της δημοκρατίας, συρρικνώνεται και ιδιωτικοποιείται⁴⁹.

Η εξασθένιση του νόμου εν γένει έχει πολλαπλές επιπτώσεις στη συνεταιριστική νομοθεσία. Όπου εξασθενεί ο νόμος, γίνεται πιο δύσκολη η δημιουργία θεσμών βασισμένων στο νόμο. Όπου εξασθενεί ο νόμος, η συλλογικότητα που δημιουργεί δεσμούς αλληλεγγύης, όπως και η εταιρική κοινωνική ευθύνη (CSR), είναι δύσκολο να δημιουργεί και να αναδημιουργεί. Όπου εξασθενεί ο νόμος, η κυβέρνηση στερείται το καλύτερο της εργαλείο για την εφαρμογή πολιτικής⁵⁰.

Ενώ η παραγωγή διαχέεται και γίνεται εν μέρει εικονική, οι άνθρωποι έχουν την τάση να συγκεντρώνονται όλο και περισσότερο στις αστικές περιοχές, οξύνοντας τις επιπτώσεις της ανισόροπης και άνισης δημογραφικής ανάπτυξης εντός χωρών και διακρατικά . Πολυπολιτισμικές συγκεντρώσεις, ενισχυόμενες από τη μετανάστευση ενεργούν αυξητικά στην περιπλοκότητα αυτών των καταστάσεων. Ο συνδυασμός αυτών των παραγόντων παροτρύνει τη μετατροπή της ήδη εκτεταμένης εξατομίκευσης των ανθρώπων σε μια απομόνωση του ατόμου⁵¹. Αυτή η απομόνωση είναι ένας άλλος

⁴⁸ Βλ. κατωτέρω Μέρος 2, Τμήμα 3.2, Ανεπίσημη οικονομία και συνεταιριστικός νόμος

⁴⁹ Βλέπε Μέρος 4

⁵⁰ Ενώ η αλλαγή του ρόλου του κράτους έχει σκιαγραφηθεί στην εισαγωγή της 2^{ης} έκδοσης των Οδηγιών ως ένας από τους λόγους που δικαιολόγησε την αναθεώρηση των Κατευθυντήριων Γραμμών, η αλλαγή που επισημαίνεται εδώ είναι εντελώς διαφορετική ποιοτικά, αν θεωρήσουμε το κράτος δικαίου ως βασική αρχή και αν ταυτίσουμε το κράτος με το νόμο.

⁵¹ Βλέπε Rosanvallon.

παράγοντας που καθιστά δύσκολη την οικοδόμηση θεσμών, ιδίως θεσμών που βασίζονται στην αλληλεγγύη των μελών τους⁵².

Αλλά η παγκόσμια παραγωγή εντάσεως κεφαλαίου, η διαπολιτισμική κοινωνία και η απομόνωση αποτελούν για τους συνεταιρισμούς τόσο μια πρόκληση όσο και μια ευκαιρία. Η παραγωγή γνώσης με υψηλή προστιθέμενη αξία δεν είναι μόνο εντάσεως κεφαλαίου αλλά επιπρόσθετα εξαρτάται και από την πνευματική εργασία. Δεν αποτελεί σύμπτωση το γεγονός ότι όλο και περισσότερα πνευματικά εργαζόμενα άτομα οργανώνονται σε συνεταιρισμούς⁵³. Ως ανθρωποκεντρικές επιχειρήσεις, οι συνεταιρισμοί έχουν όχι μόνο ένα συγκριτικό ανταγωνιστικό μειονέκτημα, αλλά και ένα πλεονέκτημα. Ο διαπολιτισμική κοινωνία αποτελεί μια πηγή γνώσης. Η απομόνωση θα μπορούσε να συνδυασθεί με εικονικές επιχειρήσεις, όπου η διασύνδεση μετράει περισσότερο από τη συλλογικότητα. Θα μπορούσε επίσης η συλλογικότητα που δημιουργεί δεσμούς αλληλεγγύης ίσως να μην αποτελεί (πλέον) ένα βασικό συστατικό των συνεταιρισμών.

Η βιωσιμότητα των συνεταιρισμών στην παγκόσμια οικονομία αποδεικνύεται περίτρανα από νέες και επιτυχείς μορφές που αναπτύχθηκαν κάτω από τις συνθήκες της παγκόσμιας οικονομίας. Ορισμένες ακόμη βασίζονται περισσότερο στην αλληλεγγύη, αλλά μεταβαίνουν από την επιδίωξη ενός σκοπού στην επιδίωξη περισσότερων σκοπών και από την ομοιογένεια των μελών σε πολυσυμμετοχικές δομές ρυθμίσεις εξυπηρετώντας είτε τα μέλη τους ή/και μη μέλη. Αυτή είναι η περίπτωση των κοινωνικών συνεταιρισμών (σχολικοί συνεταιρισμοί, συνεταιρισμοί κοινωνικής μέριμνας, συνεταιρισμοί υγείας) και των κοινοτικών συνεταιρισμών (συμπεριλαμβανομένων των συνεταιρισμών υπηρεσιών, π.χ. ενεργειακοί συνεταιρισμοί και στεγαστικοί συνεταιρισμοί κοινής ωφέλειας). Κάποιοι ήδη βασίζονται περισσότερο στη διασύνδεση: αγροτικοί συνεταιρισμοί σε αστικές περιοχές, συνεταιρισμοί ελευθέρων επαγγελματιών, επιστημονικά επιτελεία, ερευνητικά ιδρύματα, συστήματα ανταλλαγής προγραμμάτων λογισμικού ανοικτού κώδικα κλπ.

3.2 Βιώσιμη ανάπτυξη

Ο άλλος γνώμονας για την ερμηνεία των συνθηκών που πρέπει να ληφθούν υπόψη για τη χάραξη νομοθετικής πολιτικής είναι η βιώσιμη ανάπτυξη.

Τα Η.Ε, αφού βασίστηκαν στην Αναφορά της Παγκόσμιας Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη⁵⁴, που αποκαλείται Επιτροπή Brundtland⁵⁵, υιοθέτησαν το 1992 τη Διακήρυξη του Ρίο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη⁵⁶. Η 27^η αρχή της Διακήρυξης αναδεικνύει το παράδειγμα της βιώσιμης ανάπτυξης. Η Διακήρυξη του Ρίο θεωρείται γενικώς ότι εισήγαγε τη βιώσιμη ανάπτυξη σε (διεθνές) νομικό κείμενο. Οι ρίζες (όμως)

⁵² Montolio, Legislacion cooperativa mundial. Tendencias y perspectivas en America Latina, at footnote 7 cites Touraine and writes: "La globalizacion significa [...] la desvinculacion entre actores y instituciones." An early analyst of this was Miguel de Unamuno. Βλέπε και Rosanvallon.

⁵³ Βλέπε Troberg.

⁵⁴ Έκθεση των ΗΕ για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, 4.8.1987 UN Doc. A/42/427.

⁵⁵ Η έκθεση της Επιτροπής έγινε γνωστή με τον τίτλο "Our Common Future".

⁵⁶ Έκθεση των ΗΕ στην Διάσκεψη για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη. Παράρτημα I: Rio Declaration on Environment and Development, 12.8.1992, UN Doc. A/Conf. 151/24 (Vol.I); Annex II: Agenda 21, 12.8.1992, UN Doc. A/Conf.151/26 (Vol.II).

της βιώσιμης ανάπτυξης ως νομική έννοια βρίσκονται στις στρατηγικές ανάπτυξης των ΗΕ για τις τέσσερις (μεταποικιακές) δεκαετίες ανάπτυξης (1960-2000). Η δέσμευση το 2000 σχεδόν όλων των Κρατών μελών των ΗΕ στους Στόχους Ανάπτυξης της Χιλιετίας (MDG) συμβολίζει το τέλος αυτής της προσέγγισης και στρέφεται προς μια περισσότερο προσανατολισμένη στην πράξη προσέγγιση. Σηματοδοτεί πράγματι το τέλος της διάκρισης μεταξύ των «ανεπτυγμένων/ αναπτυσσόμενων» κρατών. Η Σύσταση 193 της ΔΟΕ το εκφράζει με το να απευθύνεται σε όλα τα κράτη μέλη της ΔΟΕ

Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης, την πρώτη δεκαετία αυτού του αιώνα, επεκτείνεται για να συμπεριλάβει όχι μόνο οικολογικές πλευρές, αλλά και κοινωνικές και οικονομικές. Πολιτικές και στρατηγικές εφαρμογής λαμβάνουν υπόψη την αλληλοεξαρτώμενη και αμοιβαία ενισχυόμενη φύση αυτών των πλευρών. Η Παγκόσμια Διάσκεψη για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη στο Γιοχάνεσμπουργκ το 2002 προετοίμασε το έδαφος. Οι διεθνείς χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, τα Η.Ε., το G20 (η ομάδα των 20), και η Οργάνωση για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (OECD) και άλλοι συμπεριλαμβάνουν την έννοια (της βιώσιμης ανάπτυξης) στις πολιτικές τους. Ψηφίσματα διεθνών και περιφερειακών οργανισμών, διεθνείς συνθήκες, π.χ. η Συνθήκη-Πλαίσιο των ΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή, η Συνθήκη περί Βιοποικιλότητας, το σύμφωνο ίδρυσης του Διεθνούς Οργανισμού Εμπορίου (WTO), το Βορειοαμερικανικό σύμφωνο ελεύθερου εμπορίου (NAFTA), η Συνθήκη Λειτουργίας της ΕΕ (άρθρο.11TFEU) και ακόμη εθνικά συντάγματα, για παράδειγμα το Σύνταγμα της Ελβετίας (αρ. 2), κάνουν το ίδιο. Το 2002 η Ένωση Διεθνούς Δικαίου συγκρότησε τη δική της επιτροπή με αντικείμενο «Διεθνές Δίκαιο για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη»⁵⁷. Το 1997 το Διεθνές Δικαστήριο (ICJ) αναγνωρίζει τη βιώσιμη ανάπτυξη ως «έννοια του διεθνούς δικαίου»⁵⁸.

Επίσης αξίζει να σημειωθεί η 7^η συνεταιριστική αρχή (ενδιαφέρον για την κοινότητα), που δηλώνει ότι «οι συνεταιρισμοί εργάζονται για τη βιώσιμη ανάπτυξη των κοινοτήτων τους μέσω πολιτικών αποδεκτών από τα μέλη τους». Από τη στιγμή που οι συνεταιριστικές αρχές αποτελούν ένα αναπόσπαστο μέρος της Σύστασης 193 της ΔΟΕ⁵⁹ και δεδομένου ότι η Σύσταση 193 της ΔΟΕ είναι νομικά δεσμευτική, αυτές οι αρχές είναι μέρος του δικαίου. Επιπρόσθετα, η Παράγραφος 4 (g) της Σύστασης 193 της ΔΟΕ αναγνωρίζει τη δυνατότητα των συνεταιρισμών να συνεισφέρουν σε μια βιώσιμη ανθρώπινη ανάπτυξη και προτείνει την προώθηση αυτής της δυνατότητας.

Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης χρησιμεύει για να εκτιμηθεί ο βαθμός που μια συγκεκριμένη συμπεριφορά, πολιτική ή πράξη, εναρμονίζεται με τις απαιτήσεις της βιώσιμης ανάπτυξης. Η αποτελεσματικότητα αυτής της έννοιας θα εξαρτηθεί από το αν και σε ποιο βαθμό θα εξελιχθεί σε νομικό κανόνα. Η δημόσια συζήτηση για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (CSR) επικεντρώνεται σε αυτό το ερώτημα. Το περαιτέρω ερώτημα που τίθεται εδώ είναι αν υπάρχει μια λειτουργική σχέση μεταξύ της νομικής διάρθρωσης των συνεταιρισμών και της συνεισφοράς τους στη βιώσιμη ανάπτυξη⁶⁰. Με δεδομένη την νομική φύση της έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης, το ερώτημα καθεαυτό είναι φυσικά

⁵⁷ Βλέπε Έκθεση της 69^{ης} διάσκεψης στο Λονδίνο το 2000.

⁵⁸ Βλέπε Υποθεση Gabcikovo-Nagymaros Project (Hungary/Slovakia), Judgment. I.C.J. Reports 1997, Παράγραφος 140.

⁵⁹ Βλέπε την Παράγραφο 3 και το Παράρτημά της.

⁶⁰ Βλέπε Henry, "The Legal Structure of Cooperatives: Does it Matter for Sustainable Development?".

σχετικό. Η άποψη να εξετάζεται η νομική διάρθρωση των συνεταιρισμών, δεν στοχεύει να αντικαταστήσει τη θέση της CSR, αλλά να την υποστηρίξει και να την συμπληρώσει⁶¹. Και οι δυο απόψεις βασίζονται στην θέση ότι το ενδιαφέρον για τη βιώσιμη ανάπτυξη πρέπει να μεταφερθεί στο επίπεδο της επιχείρησης⁶². Η διαφορά είναι ότι:

- η CSR αφορά στη συμπεριφορά των επιχειρήσεων ως υποκείμενων στο (δημόσιο-διεθνές) δίκαιο
- η άποψη της νομικής διάρθρωσης, όπως εξετάζεται εδώ, είναι να διοχετεύει αυτήν τη συμπεριφορά (ενίσχυση της άποψης της CSR) και
- η άποψη της νομικής διάρθρωσης επικεντρώνεται στους νομοθέτες και στα όργανα επιβολής του νόμου ως πρωταρχικούς αποδέκτες (συμπλήρωση της άποψης της CSR).

Η υπόθεση συνίσταται στο ότι η νομική διάρθρωση των γνήσιων συνεταιρισμών προσφέρεται για να συμβάλλει στη βιώσιμη ανάπτυξη και ότι η εταιριοποίηση των συνεταιρισμών αποδυναμώνει αυτήν την ικανότητα.

Τα ακόλουθα επιχειρήματα δεν είναι τίποτε άλλο παρά ενδείξεις ότι η υπόθεση αξίζει να επαληθευτεί/διαψευσθεί. Η επιχειρηματολογία, όμως, πάσχει από ένα σοβαρό επιστημολογικό ελάττωμα. Τα επιχειρήματα βασίζονται σε έναν ιδανικό τύπο συνεταιριστικού δικαίου, του οποίου η αιτιολογική βάση εξασθενίζει με την ίδια την εταιριοποίηση των συνεταιρισμών μέσω της νομοθεσίας. Αυτό έχει να κάνει με τη σύνδεση μεταξύ εθνικής και περιφερειακής νομοθεσίας, από τη μια πλευρά, και δημοσίου διεθνούς δικαίου από την άλλη. Αν το πρώτο (εθνική και περιφερειακή νομοθεσία) απομακρυνθεί από την υποχρέωση που συνεπάγεται το δεύτερο για διατήρηση της συνεταιριστικής ταυτότητας, το πρώτο δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να τεκμηριώσει το επιχείρημα ότι το τελευταίο (το δημόσιο διεθνές δίκαιο) έχει πράγματι την ποιότητα (επίπεδο) νόμου.

Αυτό το επιστημολογικό ελάττωμα περιορίζει το ερώτημα σε ερώτημα νομοθετικής πολιτικής, από τη στιγμή που τα συμφέροντα των μελών των συνεταιρισμών και τα έννομα συμφέροντα των τρίτων μερών, ως προς την διατήρηση του συνεταιριστικού τύπου επιχείρησης, δεν απειλούνται. Αυτά μπορούν να εξασφαλιστούν με άλλους τρόπους, για τα πρώτα (τα μέλη των συνεταιρισμών) με το ανθρωπινό δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι και για τα τελευταία (τους τρίτους) με οποιονδήποτε τύπο νομικού προσώπου. Αλλά πέρα από αυτούς τους δύο τύπους συμφερόντων, υπάρχει και ένα ζήτημα δημόσιας πολιτικής. Η πολιτική συζήτηση χρειάζεται να σταθμίσει το σκεπτικό της εταιριοποίησης των συνεταιρισμών μέσω νομοθεσίας για το δημόσιο συμφέρον, μια έκφανση του οποίου είναι η βιώσιμη ανάπτυξη.

Ας υποθέσουμε ότι η εταιριοποίηση είναι ένα μέτρο για να εκπληρωθεί η απαίτηση ίσης μεταχείρισης όλων των τύπων επιχειρήσεων και για να μπορέσουν οι συνεταιρισμοί να γίνουν/παραμείνουν ανταγωνιστικοί. Το επιχείρημα είναι αμφίβολο από μόνο του καθώς

⁶¹ Σχετικά με τη συμπληρωματική αυτή λειτουργία, βλέπε Javillier.

⁶² Η 96^η συνεδρίαση της Διεθνούς Διάσκεψης Εργασίας (ILC) το 2007 ενέκρινε το στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης (βλέπε ILC 96-PR 15-2007-06-0102-Fr.doc. Introduction, Paragraph 8; Conclusion Paragraph 3) και τον συνέδεσε με την προώθηση επιχειρήσεων από τη ΔΟΕ.

συνεχίζει να περιορίζει την ανταγωνιστικότητα σε θέματα στα οποία οι κεφαλαιουχικές εταιρείες υπερέχουν, δηλαδή, στις οικονομικές πλευρές. Επιπλέον, αυτά τα οικονομικά ζητήματα δεν αποτελούν πλέον τα μοναδικά σημαντικά κριτήρια, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για την κινητήρια δύναμη της οικονομίας, που την αποτελούν το κεφάλαιο και η παγκόσμια παραγωγή γνώσης από φορείς εντάσεως ανθρώπινης πνευματικής εργασίας.

Η ευρύτερη πολιτική συζήτηση πρέπει να στραφεί στις επιπτώσεις της εταιρειοποίησης, που προκαλεί τον ισομορφισμό των τύπων επιχείρησης, καθώς συχνά αυτό το επιχείρημα σχετικά με την εταιρειοποίηση αντιμετωπίζεται με το ερώτημα: «και λοιπόν;» Και έτσι τίθεται η ακόλουθη ερώτηση: γιατί χρειαζόμαστε τους συνεταιρισμούς; Η άμεση απάντηση είναι ότι τους χρειαζόμαστε, γιατί προφανώς αποτελούν ένα μέρος της πολυμορφίας των τύπων επιχείρησης, που συσχετίζεται με ανάγκες, προσδοκίες και προτιμήσεις, την ικανοποίηση των οποίων φροντίζουν με διαφορετικούς τρόπους. Αυτή η απάντηση προέρχεται από το εμπειρικό, ιστορικό γεγονός ότι οι ανάγκες, οι προσδοκίες και οι προτιμήσεις ήταν ανέκαθεν ποικίλες. Ακριβώς εξαιτίας αυτού, αναπτύχθηκαν διάφοροι τύποι επιχειρήσεων. Είναι αμφίβολο, παρά ταύτα, αν μπορεί κανείς να εικάσει από την εμπειρία του παρελθόντος αν θα είναι μελλοντικά αναγκαίοι οι συνεταιρισμοί. Και ουσιαστικά, η ερώτηση τίθεται σχετικά με το αν ο ισομορφισμός των επιχειρήσεων μπορεί να αποτελέσει ένα μέσο αντιμετώπισης των συνολικών αναγκών, ιδίως της ανάγκης για βιώσιμη ανάπτυξη. Η βιώσιμη ανάπτυξη προϋποθέτει ανάπτυξη. Η μόνη πηγή ανάπτυξης/ζωής είναι η πολυμορφία. Η πολυμορφία έχει δυο πτυχές: την βιολογική και την πολιτιστική. Χωρίς την πολιτιστική πολυμορφία, συμπεριλαμβανομένων και του πεδίου του δικαίου⁶³ και των τύπων επιχείρησης,⁶⁴ η βιολογική πολυμορφία θα μπορούσε ίσως να προστατευθεί αλλά δεν μπορεί να διατηρηθεί. Χωρίς τη βιολογική πολυμορφία τα περισσότερα τεχνολογικά επιτεύγματα δεν θα είχαν υπάρξει και δε θα είναι εφικτά. Είναι δύσκολο να φανταστούμε πώς οι κοινωνίες θα μπορούσαν να αναπτυχθούν χωρίς πολιτιστική πολυμορφία. Η ανάγκη για βιώσιμη ανάπτυξη είναι συνεπώς ένα ποιοτικά διαφορετικό είδος ανάγκης από τις ανάγκες που ιστορικά ενέπνευσαν την αναζήτηση κατάλληλων τύπων επιχειρήσεων. Είναι μια υπαρξιακή ανάγκη υπό την έννοια ότι η άρνηση ικανοποίησής της ισοδυναμεί με την αδυναμία επίδιωξης ικανοποίησης οποιαδήποτε άλλης ανάγκης. Αυτή είναι η ουσία της ανάπτυξης που φαίνεται να γίνεται ξανά ένα διεθνώς αποδεκτό όραμα.

Η αρχή της πολυμορφίας δεν συνιστά τη διατήρηση συγκεκριμένων, υφιστάμενων τύπων επιχείρησης, των συνεταιρισμών στην περίπτωση μας. Συνιστά τη διατήρηση της δυνατότητας ύπαρξης διαφόρων και ποικίλων τύπων επιχείρησης. Ανάπτυξη είναι η δυνατότητα γι αυτό. Αυτή η δυνατότητα εξυπηρετείται καλύτερα από τον μέγιστο δυνατό αριθμό τύπων επιχείρησης. Αυτός ο αριθμός είναι μια συνάρτηση της γνώσης γύρω από

⁶³ Για την εν γένει ιδέα βλέπε Gruzinski, *La pensée métisse*; Gervereau; Martí. Για περισσότερες λεπτομέρειες βλ. Henrÿ, *Kulturfremdes Recht*, especially D III. Για τη σημασία της νομοθεσίας στην προκειμένη περίπτωση, βλ. Blackburn, pp.39 ff.; Henrÿ, *Aktuelne tendencije*, p.49.

⁶⁴ Σχετικά με τη σταθεροποιητική επίδραση ενός ποικιλόμορφου τραπεζικού συστήματος, για παράδειγμα, βλέπε Burghof; Groeneveld, Hans, "The value of European Cooperative banks for the future financial system." Εισήγηση στο Παγκόσμιο ερευνητικό συνέδριο του 2011 της ΔΣΕ "New Opportunities for Cooperatives" 24-27 Αυγούστου, 2011 στο Mikkeli, Φιλανδία, υπό έκδοση με τα πρακτικά του συνεδρίου.

τους διάφορους και ποικίλους τύπους επιχείρησης. Αυτή η γνώση (ανά)παράγεται μέσω της εμπειρίας με πραγματικούς, υφιστάμενους τύπους (επιχείρησης). Γι αυτόν τον λόγο πρέπει να τους «διατηρήσουμε». Αυτό φαίνεται αλλά δεν είναι αντίφαση. Δεν έχουμε κανένα μέσο να διαφυλάξουμε την πολυμορφία καθαυτή.

Η υποστήριξη της άποψης ότι υπερέχει η αρχή της πολυμορφίας έναντι της διατήρησης των ήδη υφιστάμενων τύπων επιχείρησης περιλαμβάνει ταυτόχρονα την προφύλαξη εναντίον κάθε προσπάθειας απολίθωσης υφιστάμενων τύπων. Αυτοί (οι τύποι) πρέπει να αναπτύσσονται. (Και) αναπτύσσονται μόνο ως μέρος μιας πολυμορφίας από (τύπους) και με άλλους τύπους.

Οι ακόλουθες ιδέες στοχεύουν στο να επαληθεύσουν την υπόθεση ότι ο «συνεταιρισμός» ως νομικά διαμορφωμένος τύπος επιχείρησης προσφέρεται ιδιαίτερα για να συνεισφέρει στη βιώσιμη ανάπτυξη. Υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις ότι η υπόθεση αυτή θα μπορούσε να αληθεύει. Τα επιχειρήματα που έχουν προβληθεί έχουν νομική-κανονιστική φύση. Τα περισσότερα από αυτά πρέπει να μην εκληφθούν ως έκθεση στην διαμορφωθείσα στάση των συνεταιρισμών από την εμπειρική συγκρότησή τους. Το μόνο που κάνουν είναι να υπογραμμίζουν τις δυνατότητες των συνεταιρισμών. Για τους νομικούς, τα ερωτήματα συνίστανται στο αν η -προδιαγεγραμμένη από τον νόμο- διάρθρωση των συνεταιρισμών είναι συμβατή με τη βιώσιμη ανάπτυξη, αν η συνεταιριστική νομοθεσία προσανατολίζει τους συνεταιρισμούς να προάγουν αυτόν τον σκοπό και αν οι συνεταιρισμοί μπορούν να υποχρεωθούν με νομικά μέσα να το πράξουν, όπου οι αποκλίσεις αποτελούν λόγο ανησυχίας για τα μέρη που έχουν έννομο συμφέρον. Αυτό το τελευταίο σημείο έχει ιδιαίτερη σημασία στη συζήτηση για την αποκαλούμενη εταιρική κοινωνική ευθύνη ή εταιρική κοινωνιακή ευθύνη. Θα μπορούσε κάλλιστα να αποτελέσει ένα σημαντικό διακριτικό γνώρισμα των συνεταιρισμών.

Γενικά, τρεις πτυχές βιωσιμότητας προβάλλονται: η οικονομική ασφάλεια, η οικολογική ισορροπία και η κοινωνική δικαιοσύνη. Προσθέτω την πολιτική σταθερότητα ως τέταρτη. Υπάρχει μια μερική επικάλυψη επιχειρημάτων στις πτυχές αυτές όταν συγκρίνεται η σχέση που έχει η νομική διάρθρωση των συνεταιρισμών με εκείνη που έχουν οι κεφαλαιουχικές εταιρείες.

3.2.1 Οικονομική ασφάλεια

Οι συνεταιρισμοί δημιουργούν οικονομική ασφάλεια κυρίως μέσω της οικονομικής τους σταθερότητας, πολλώ δε μάλλον σε περιόδους κρίσης. Η οικονομική τους σταθερότητα προκύπτει από την μακροβιότητά τους και τον μικρό αριθμό πτωχεύσεων⁶⁵. Η διάρθρωση και άλλα χαρακτηριστικά τους συμβάλλουν σε αυτό⁶⁶.

⁶⁵ Βλέπε για παράδειγμα, μελέτη από το Υπουργείο Οικονομικής Ανάπτυξης, Καινοτομίας και Εξαγωγών, Κυβέρνηση του Κεμπέκ, στο:

[http://www.mdeie.gouv.qc.ca/index.php?id=187&tx_ttnews\(tt_news\)=1069&tx_ttnews\(backPid\)=2206&tx_ttnews\(currentCatUid\)=75](http://www.mdeie.gouv.qc.ca/index.php?id=187&tx_ttnews(tt_news)=1069&tx_ttnews(backPid)=2206&tx_ttnews(currentCatUid)=75)). Σύμφωνα με ανεπιβεβαίωτες αναφορές, η Γερμανική Ομοσπονδιακή Στατιστική Υπηρεσία (Statistisches Bundesamt) επιβεβαιώνει τις καναδικές στατιστικές.

⁶⁶ Βλέπε Πλαίσιο 5

Πλαίσιο 5: Χαρακτηριστικά των συνεταιριστικών επιχειρήσεων που συμβάλλουν στην οικονομική σταθερότητα και ανθεκτικότητα.

- Η διαχρονική οικονομική σταθερότητα είναι το αποτέλεσμα της προσαρμοστικότητας που, με τη σειρά της, είναι συνάρτηση της ανταπόκρισης στις αλλαγές και στις αποτελεσματικά και δημοκρατικά εκφρασμένες ανάγκες των μελών.
- Καθώς οι απαιτήσεις σε κεφάλαια είναι χαμηλές και η απόκτηση δεξιοτήτων (όπου είναι απαραίτητο) είναι δυνατή στις περισσότερες περιπτώσεις, οι συνεταιρισμοί είναι μια μάλλον ευχερώς προσβάσιμη μορφή οργάνωσης, που μπορεί να καταχωρείται ως νομικό πρόσωπο, προσθέτοντας έτσι ένα επιπλέον στοιχείο σταθερότητας. Σε αντίθεση με μια ευρέως διαδεδομένη άποψη, το «ευχερώς προσβάσιμο» δεν πρέπει να ερμηνεύεται ως «απλή οργανωτική και λειτουργική μορφή επιχείρησης».
- Η καταχώρηση όχι μόνο παρέχει την αναγνώριση του συνεταιρισμού ως νομικού προσώπου από επιχειρηματικούς εταίρους, αλλά θέτει επίσης σε λειτουργία μια ευρέως άγνωστη μετατόπιση οικονομικών κινδύνων, γεγονός το οποίο μπορεί δώσει ώθηση στην επιχειρηματική συμπεριφορά και έτσι να συμβάλει στην οικονομική ασφάλεια. Από όσο γνωρίζω, η σχέση μεταξύ της απόδοσης νομικής προσωπικότητας σε οργανώσεις, από τη μια πλευρά, και της «(οικονομικά) ριψοκίνδυνης» συμπεριφοράς, όπως και της ανάπτυξης, από την άλλη, σπάνια συζητείται. Ο Fikentscher αναφέρει συχνά αυτό το link (βλέπε Fikentscher, Wolfgang. 1995. *Modes of Thought*. (Tübingen, Mohr.) pp.183 et passim. Βλέπε και τα κείμενα Mary Douglas, Javillier). Τέτοιες μετατοπίσεις απαιτούν αποτελεσματικές γραμμές ευθύνης και υπευθυνότητας στη διάρθρωση του συνεταιρισμού, προκειμένου οι συνεταιρισμοί, ως νομικά αναγνωρισμένες επιχειρήσεις, να ανταποκριθούν στην εμπιστοσύνη που επέδειξαν σε αυτούς οι επιχειρηματικοί συνεργάτες.
- Οι συνεταιρισμοί έχουν χαμηλό κόστος συναλλαγών, γιατί τα μέλη είναι και οι κύριοι χρήστες. βλέπε Seiser; Watkins, σ.54 επ.
- Το κόστος λόγω περίπλοκων δημοκρατικών διαδικασιών λήψης αποφάσεων αντισταθμίζεται από τα πλεονεκτήματα αυτών των διαδικασιών (βλέπε την πτυχή της «πολιτικής σταθερότητας» παρακάτω) και μπορεί να διατηρείται σε χαμηλά επίπεδα με την παροχή ενός αποτελεσματικού καταμερισμού εξουσιών μεταξύ των διαφόρων οργάνων του συνεταιρισμού. Η δημοκρατική συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων οικονομικού χαρακτήρα σε επίπεδο επιχείρησης δεν μειώνει την ανταγωνιστικότητα αυτών των επιχειρήσεων (βλέπε την 2007/08 Έκθεση για την Ανταγωνιστικότητα, Bernardi, σ.16)
- Οι συνεταιρισμοί μπορούν γενικά να βασίζονται στην αφοσίωση των μελών και άρα στην αφοσίωση και δέσμευση ως χρηστών.
- Οι συνεταιρισμοί έχουν ένα εγγενές σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης μέσω του τακτικού ειδικού συνεταιριστικού, οικονομικού, σχετικού με τη διαχείριση /επίδοση, κοινωνικού (βλέπε Seiser), κοινωνιακού ελέγχου και μέσω των επαγγελματικών συμβουλών. Αυτό ισχύει βεβαίως μόνο όπου ο νόμος ρυθμίζει αποτελεσματικά τον έλεγχο, δηλαδή όπου επιπρόσθετα με τους εκάστοτε κανόνες, αποτελεσματικοί μηχανισμοί υλοποίησης έχουν τεθεί. Σχετικά με τον κοινωνιακό έλεγχο, βλέπε Münkner, “Bilan sociétal - einneuer Ansatz zur Messung des Erfolgs von Genossenschaften in Frankreich”.

- Οι συνεταιρισμοί αποφεύγουν τις αρνητικές πλευρές της σύγκρουσης μεταξύ των συμφερόντων των επενδυτών και των συμφερόντων των μελών χρηστών μέσω του περιορισμού που τίθεται στην αποδοχή επενδυτών, είτε είναι μέλη του συνεταιρισμού είτε όχι.
- Οι συνεταιρισμοί πρέπει να προτιμούν την παραγωγή πλεονάσματος (σε συναλλαγές με μέλη σύμφωνα με συστήματα υπολογισμού των ειδικών συνεταιριστικών προγραμμάτων υπολογισμού κόστους) ανώτερου από το κέρδος (σε συναλλαγές με μη μέλη σύμφωνα με εμπορικούς κανόνες).
- Οι περισσότεροι συνεταιρισμοί είναι ανθρωποκεντρικοί. Αυτό τους βοηθάει να προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες (βλέπε ανωτέρω για τη σταθερότητα τους_στο χρόνο), ιδίως στην τρέχουσα αλλαγή του κυρίαρχου μοντέλου παραγωγής, από το μοντέλο των αγαθών και υπηρεσιών στο μοντέλο της γνώσης και από το μοντέλο των φυσικά σταθερών επιχειρήσεων στο μοντέλο των εικονικών επιχειρήσεων (βλέπε ανωτέρω σχετικά με την παγκοσμιοποίηση, Μέρος 1, Τμήμα 3, η βιωσιμότητα των συνεταιρισμών στην παγκόσμια οικονομία και νομικά ζητήματα πολιτικής). Ενώ αληθεύει ότι οι συνεταιρισμοί αντιμετωπίζουν δυσκολίες όταν πρόκειται για δραστηριότητες εντάσεως κεφαλαίου, όπως η παραγωγή γνώσης, καθώς η κεφαλαιοποίησή τους πάσχει από μειονεκτήματα (τα δικαιώματα ψήφου δεν είναι αναλογικά με την επένδυση, και οι επενδύσεις μη μελών – ακόμη και επιχειρήσεων μη μελών -περιορίζονται), είναι εξίσου αληθές ότι η παραγωγή γνώσης εξαρτάται από τους ανθρώπους, καθώς η γνώση παράγεται, εφαρμόζεται και μεταδίδεται από αυτούς και εδώ οι συνεταιρισμοί έχουν ένα συγκριτικό πλεονέκτημα. Βλέπε το εμπνευσμένο άρθρο του Snaiith. Παρομοίως, αλλά περιορισμένο στο επιχείρημα ότι οι επιχειρήσεις εντάσεως γνώσεως θα έχουν ένα πλεονέκτημα στο μέλλον, αν δεν το έχουν ήδη. (Bernardi, σ.18).
- Οι συνεταιρισμοί συνδέονται συχνά με νομικά διαρθρωμένους μηχανισμούς διασυνεταιριστικής αλληλεγγύης, για παράδειγμα τα ταμεία εγγύησης, τα οποία λειτουργούν σε περίπτωση οικονομικών δυσκολιών. Βλέπε *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 7.10.2008, 21: “Nach 1930 hat kein Kunde oder Gläubiger einer Volksbank durch Bankinsolvenz Geld verloren.”; “Die verschärften Eigenkapitalregeln”.
- Οι συνεταιρισμοί έχουν μια κεφαλαιακή διάρθρωση που εγγυάται ότι τα βασικά συστατικά μέρη της, ιδίως οι μερίδες των μελών και τα αποθεματικά κεφάλαια, δεν είναι κινητή περιουσία: συνήθως, οι μερίδες των μελών δεν μπορούν να μεταβιβαστούν και να πωληθούν και τα αποθεματικά κεφάλαια είναι τουλάχιστον μερικώς αδιανέμητα/κλειδωμένα. Και οι δύο παράγοντες ενισχύουν την τοπική σταθερότητα. Βλέπε *Jeantet*. Το ίδιο σημείο τονίζει η Παγκόσμια Επιτροπή Κοινωνικής Διάστασης της Παγκοσμιοποίησης, Γενεύη, ΔΟΕ, 2004 (βλέπε *A Fair Globalization: Creating opportunities for all*, ιδίως παράγραφο 307). Σε αντίθεση με τις κεφαλαιουχικές εταιρείες, οι συνεταιρισμοί δεν μπορούν εύκολα να αλλάξουν τον τόπο εγκατάστασης της επιχείρησής τους.
- Οι συνεταιρισμοί έχουν την τάση να επανεπενδύουν τα θετικά αποτελέσματα των δραστηριοτήτων τους στο τοπικό επίπεδο, όπου βρίσκονται τα μέλη τους, επηρεάζοντας, συνεπώς, θετικά τις τοπικές οικονομίες. Αυτό, με τη σειρά του, τους βοηθάει να αναπτυχθούν. Ως παράδειγμα κάποιος μπορεί να αναφέρει την ιταλική νομοθεσία σύμφωνα με την οποία τα μέλη των συνεταιριστικών τραπεζών πρέπει να έχουν έναν εδαφικό δεσμό. Για περισσότερα παραδείγματα, βλέπε Bernardi.

- Τα δικαιώματα ψήφου, συνεπώς και ο έλεγχος, δεν μπορούν να αποκτηθούν με την αγορά μερίδων, παρά μόνο με την απόκτηση της ιδιότητας του μέλους.
- Το δεσμευμένο κεφάλαιο των συνεταιρισμών (αδιανέμητα αποθεματικά), ενώ το ελέγχουν τα μέλη, δεν έχουν πρόσβαση σε αυτό.
- Οι διευθύνοντες τις υπηρεσίες των συνεταιρισμών πρέπει να μεριμνούν ώστε τα αποθεματικά να εξυπηρετούν τόσο τα παρόντα όσο και τα μελλοντικά μέλη. Παρουσιάζει ενδιαφέρον το γεγονός ότι η διαγενεακή αυτή πτυχή υπήρχε επίσης και στην αφετηρία της συζήτησης περί βιώσιμης ανάπτυξης. Ενισχύει στις περισσότερες περιπτώσεις την οικονομική ασφάλεια των τοπικών κοινοτήτων.
- Σχετικά με τους χρηματοπιστωτικούς συνεταιρισμούς: όσοι καταθέτουν τις αποταμιεύσεις τους σε μια συνεταιριστική τράπεζα ή σε ένα αποταμιευτικό και πιστωτικό ίδρυμα είναι εν δυνάμει και δανειστές, και καθώς συμμετέχουν στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, η αξιολόγηση των κινδύνων, σχετικά τόσο με τον δανεισμό όσο και με τις επενδύσεις, διαφέρει από εκείνη των τραπεζών των επενδυτών. Αυτό θα μπορούσε εν μέρει να εξηγήσει στην παρούσα κρίση την αρκετά σταθερή κατάσταση των συνεταιριστικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (όχι μόνο σε περιόδους κρίσεων).
- Γενικά, η εκτίμηση κινδύνου διευκολύνεται μέσω των επιχειρησιακών πολιτικών που περιορίζουν τις χρηματοδοτήσεις σε τοπικά έργα. (βλέπε για παράδειγμα τους κανονισμούς / τα καταστατικά των τραπεζών Raiffeisen στο Καντόνι της Γενεύης, όπως αναφέρει η καθημερινή εφημερίδα Tribune de Geneve, 25.3.2009, σ. 9).

3.2.2 Οικολογική Ισορροπία

Η οικολογική ισορροπία διατηρείται πιο εύκολα από επιχειρήσεις, όπως οι συνεταιρισμοί, που δεν υποχρεούνται από νομική άποψη να μεγιστοποιούν την οικονομική απόδοση των επενδύσεων, αποδόσεις που προέρχονται από τη χρήση μη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Πάλι, ένας αριθμός διαρθρωτικών και άλλων χαρακτηριστικών των συνεταιρισμών εξωθούν σε αυτό⁶⁷.

Πλαίσιο 6: Χαρακτηριστικά των συνεταιριστικών επιχειρήσεων που συμβάλλουν στην οικολογική ισορροπία

Ένα από τα χαρακτηριστικά που αφήνουν περιθώρια στους συνεταιρισμούς για περαιτέρω κοινωνική δικαιοσύνη είναι η εξισορρόπηση μεταξύ συνεργασίας και ανταγωνισμού. Αυτό προετοιμάζει σε μεγάλο βαθμό το έδαφος για ένα αυξημένο ενδιαφέρον για τη διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας. Περαιτέρω, οι συνεταιρισμοί συμβάλλουν στη διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας μέσω των παρακάτω χαρακτηριστικών, μεταξύ άλλων:

- με το να έχουν ως επίκεντρο το μέλος. Αυτό εξασφαλίζει ότι οι αποφάσεις σχετικά με τις λειτουργίες της συνεταιριστικής επιχείρησης είναι περισσότερο διεξοδικές από εκείνες των καπιταλιστικών εταιρειών. Οι συνεταιρισμοί δεν επιτρέπουν λύσεις του

⁶⁷ Βλέπε Πλαίσιο 6

τύπου «οικονομία ή οικολογία»|. Οφείλουν να βρουν λύσεις οικονομικές και οικολογικές.

- με το να καθοδηγούνται από τα μέλη-χρήστες. Τα μέλη συνεχώς επαναπροσδιορίζουν τις ανάγκες τους και με αυτό, πιθανότατα συμπεριλαμβάνουν την έγνοια τους για ένα υγιές περιβάλλον και βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων. Τα μέλη τείνουν να παίρνουν αποφάσεις που ισορροπούν μεταξύ της ευημερίας τους και της ανάγκης για θετικά οικονομικά αποτελέσματα. Το παράδειγμα του Συνεταιρισμού Migros και το ενδιαφέρον του για βιοποικιλότητα στην εφοδιαστική αλυσίδα των καταναλωτικών συνεταιρισμών του, μπορεί να χρησιμεύσει ως παράδειγμα. Βλέπε *Migros magazine*, 8.9.2008, σ.37
- με την εξουδετέρωση του ρόλου του κεφαλαίου. Η ανάπτυξη ορίζεται κοινώς ως το αποτέλεσμα ενός ευνοϊκού συνδυασμού κεφαλαίου, τεχνολογίας και εργασίας. Ο πεπερασμένος χαρακτήρας των φυσικών, μη ανανεώσιμων πηγών, που αποτελούν τη βάση του μεγαλύτερου μέρους της παραγωγής μας, δεν είναι μέρος της «εξίσωσης». Όπου ο ρόλος του κεφαλαίου εξουδετερώνεται, δηλαδή όπου η οικονομική απόδοση των επενδύσεων, που θεωρείται ως ο βασικός δείκτης μεγέθυνσης, δεν είναι ο βασικός στόχος της επιχείρησης, και όπου η παραγωγή καθοδηγείται από τη ζήτηση, αντί να καθοδηγείται από την προσφορά, (·) η πίεση για να χρησιμοποιηθούν αυτές οι πηγές για την επίτευξη μεγέθυνσης μειώνεται. Παρά τις περισσότερο φιλικές στο περιβάλλον τεχνολογίες, που έχουν αναπτυχθεί τις τελευταίες δεκαετίες, και που κατέστησαν δυνατή την αύξηση της παραγωγικότητας χρησιμοποιώντας λιγότερους πόρους ανά μονάδα, εξακολουθεί ωστόσο να ισχύει το γεγονός ότι η κατανάλωση ενέργειας αυξάνει μέσω του σωρευτικού αποτελέσματος της αύξησης της κατά κεφαλήν κατανάλωσης ενέργειας και της αύξησης του αριθμού ανθρώπων που ζουν σε αυτόν τον πλανήτη. Βλέπε *Becerra*, σ.97, *Schiffer*
- με τη διαγενεακή αλληλεγγύη. Ένα ακόμη στοιχείο που συμβάλλει στη διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας είναι η διαγενεακή αλληλεγγύη, που επιτυγχάνεται από την αδιανέμητη φύση των αποθεματικών κεφαλαίων, που τροφοδοτούνται από το σύνολο των κερδών και ένα μέρος των πλεονασμάτων (βλέπε Μέρος 3, Τμήμα 6.2, Διανομή πλεονάσματος), και διέπονται επίσης από την υποχρέωση των καθ' ύλην υπεύθυνων να διαχειρίζονται τα περιουσιακά στοιχεία και υπέρ των μελλοντικών μελών.
- με την από κοινού εκτέλεση εργασιών. Για παράδειγμα, η κοινή μεταφορά εμπορευμάτων μειώνει τη ρύπανση. Συνεταιρισμοί μεταφορών, όπως ο Ελβετικός συνεταιρισμός «*Mobility*», είναι παραδείγματα του ότι αυτό είναι ένα παράπλευρο αποτέλεσμα του βασικού τους σκοπού. (δανεισμένη ιδέα από τον *Andreas Kappes* κατά τη διάρκεια εκπαιδευτικού σεμιναρίου στο ITC, το Διεθνές Κέντρο Εκπαίδευσης της ΔΟΕ στο Τουρίνο)
- με την εισαγωγή ενός κοινωνιακού ελέγχου που περιλαμβάνει οικολογικές αξιολογήσεις της επίδοσης των συνεταιρισμών. Βλέπε *Münkner*, “*Bilan societal*”.

3.2.3 Κοινωνική Δικαιοσύνη⁶⁸

⁶⁸ Για τη σχέση μεταξύ νομοθεσίας και κοινωνικής δικαιοσύνης αξίζει να διαβάσει κανείς *Supiot, L'esprit de Philadelphie. La justice sociale face au marché total*; *idem, Contribution a une analyse juridique de la crise économique de 2008*. Αυτή η σχέση αποσαφηνίζει επίσης τη διαφορά μεταξύ κοινωνικής δικαιοσύνης, από τη μια πλευρά, και φιλανθρωπίας και CSR, από την άλλη. Για τα δομικά στοιχεία, βλέπε Πλαίσιο 7.

Η κοινωνική δικαιοσύνη υλοποιείται όπου υλοποιείται το ανθρώπινο δικαίωμα συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων σχετικά με την παραγωγή και κατανομή του πλούτου. Επιχειρήσεις με δημοκρατική διάρθρωση, όπως οι συνεταιρισμοί, διαθέτουν την απαραίτητη οργανωτική δομή για να οργανώσουν αυτή την συμμετοχή⁶⁹. Αποτελεί κεντρική ιδέα του καταστατικού της ΔΟΕ να μην αφήσει την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη να διαχωριστούν, εξ ου και η προσήλωση της ΔΟΕ στην ανάπτυξη των συνεταιρισμών εν γένει και ειδικότερα στην συνεταιριστική νομοθεσία.

Πλαίσιο 7: Χαρακτηριστικά των συνεταιριστικών επιχειρήσεων που συμβάλλουν στην κοινωνική δικαιοσύνη

Η κοινωνική δικαιοσύνη έχει δύο πτυχές: την ικανοποίηση κοινωνικών αναγκών και την κοινωνική ισότητα.

Μεταξύ άλλων, τα παρακάτω χαρακτηριστικά εξασφαλίζουν ότι οι συνεταιρισμοί λαμβάνουν υπόψη τις κοινωνικές ανάγκες των μελών τους:

- *ο διεθνώς αναγνωρισμένος ορισμός των συνεταιρισμών απαιτεί (νομικά) από αυτούς να ικανοποιούν «τις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες και προσδοκίες των μελών». Βλέπε για παράδειγμα Σύσταση 193 της ΔΟΕ, Παράγραφος 2)*
- *τα μέλη ορίζουν από μόνα τους αυτές τις ανάγκες και τους τρόπους ικανοποίησής τους. Κατά πόσο οι συνεταιρισμοί πετυχαίνουν να πραγματοποιήσουν αυτόν τον σκοπό αξιολογείται μέσω του εξειδικευμένου συνεταιριστικού ελέγχου.*
- *ο σκοπός των συνεταιρισμών είναι η προώθηση των μελών, κι όχι η μεγιστοποίηση της οικονομικής απόδοσης των οικονομικών επενδύσεων.*
- *η επιλογή μεταξύ «μεγέθυνσης ή ισοτιμίας» στρέφεται προς την ισοτιμία, καθώς ο ρόλος του κεφαλαίου έχει εξουδετερωθεί*

⁶⁹ Για παράδειγμα λόγω της αρχής της ταυτότητας, εκείνοι που διοικούν και εκείνοι που διοικούνται στους συνεταιρισμούς είναι εν δυνάμει τα ίδια πρόσωπα. Η κατανομή ρόλων που υπογραμμίζει στην έννοια της διακυβέρνησης με τις πιθανές της συγκρούσεις δεν απαντάται στους συνεταιρισμούς, τουλάχιστον όχι τόσο αισθητά όσο σε άλλες επιχειρηματικές οργανώσεις. Άλλα δομικά χαρακτηριστικά καλής διακυβέρνησης είναι:

- η διάκριση εξουσιών και λειτουργιών μεταξύ διάφορων ομάδων εντός του συνεταιρισμού και οι αμοιβαίοι έλεγχοι από και προς τις ομάδες αυτές, όπως επίσης και το ότι οι «διοικούμενοι» έχουν το δικαίωμα να εκλέξουν τους «διοικούντες». Το τελευταίο χαρακτηριστικό φαίνεται να παραβλέπεται συστηματικά όταν γίνονται συγκρίσεις των δομών διακυβέρνησης διαφόρων τύπων επιχειρήσεων
- ο δημοκρατικός έλεγχος της συνεταιριστικής επιχείρησης από τα μέλη απαιτείται από τον ορισμό των συνεταιρισμών και από τις συνεταιριστικές αρχές
- ένας ειδικός μηχανισμός αυτοελέγχου σε όλα τα επίπεδα (πρωτοβάθμιο, δευτεροβάθμιο κλπ.), που εξασφαλίζει όχι μόνο βιωσιμότητα, αλλά επίσης αυτονομία και ανεξαρτησία από κάθε εξωτερική παρέμβαση
- μια δημοκρατική διάρθρωση. Αυτοπροσδιορισμός, αυτονομία μέσω της θέσπισης των δικών τους κανόνων (κανονισμοί /καταστατικά), αυτοδιαχείριση, ψηφοφορία σύμφωνα με την αρχή ένα μέλος/μία ψήφος, συμμετοχή των μελών σε όλες τις φάσεις της λειτουργίας του συνεταιρισμού, η αρχή ότι οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να συνεργάζονται και όχι να συνενώνονται, επιτρέποντας τη διατήρηση της αυτονομίας των μερών (βλέπε Σύσταση 193 της ΔΟΕ, Παράγραφος 6. (d)) και τέλος
- μια σημαντική λειτουργικότητα των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στους συνεταιρισμούς. Βλέπε Partant, Henry, Cooperative Law and Human Rights; Laville.

- οι αποφάσεις λαμβάνονται σύμφωνα με την αρχή ένα μέλος/μία ψήφος, ανεξάρτητα από το ποσό που έχουν «επενδύσει» τα μέλη
- τα κέρδη δε διανέμονται. Τα πλεονάσματα διανέμονται, όχι ανάλογα με τις οικονομικές «επενδύσεις» αλλά ανάλογα με τις συναλλαγές με τον συνεταιρισμό
- τα χαρακτηριστικά των βασικών συστατικών μερών του κεφαλαίου, μερίδες των μελών και αποθεματικά, αποτρέπουν –όπως προαναφέρθηκε- την αποδιάρθρωση και επιτρέπουν έτσι να λαμβάνονται περισσότερο υπόψη οι τοπικές κοινωνικές ανάγκες
- πολλοί συνεταιρισμοί παρέχουν κάλυψη κοινωνικής ασφάλειας για τα μέλη τους, διαθέτοντας μέρη του πλεονάσματος για αυτόν το σκοπό. Ορισμένα κείμενα το απαιτούν. Βλέπε για παράδειγμα το αρ. 42 του 2008 *Ley marco para las cooperativas de América Latina* (βλέπε Μέρος 2, Τμήμα 4.1.2.1 *Ley marco para las cooperativas de América Latina*).

Οι συνεταιρισμοί επιτυγχάνουν την κοινωνική ισότητα μέσω, μεταξύ άλλων τρόπων:

- του δίκαιου επιμερισμού του κόστους, του κινδύνου και του οφέλους και του (συν-)ελέγχου από τα μέλη, ανεξάρτητα από την οικονομική τους «επένδυση»
- της αρχής της ανοικτής πόρτας (η αποκαλούμενη «αρχή της ανοικτής πόρτας» είναι η πρώτη αρχή της ICA, που συχνά ερμηνεύεται ότι οποιοσδήποτε μπορεί να συμμετέχει σε έναν συγκεκριμένο συνεταιρισμό. Συνεπώς, αξίζει να θυμηθούμε το πλήρες κείμενο της αρχής αυτής. Αναφέρει ότι: «Εθελοντική και Ελεύθερη Συμμετοχή. Οι συνεταιρισμοί είναι εθελοντικές οργανώσεις, ανοικτές σε όλα τα άτομα που μπορούν να χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες τους και επιθυμούν να αναλάβουν τις ευθύνες του μέλους, χωρίς διακρίσεις φύλου, κοινωνικές, φυλετικές, πολιτικές ή θρησκευτικές».
- η αρχή της ανοικτής πόρτας προσφέρεται για τη δημιουργία οικονομιών κλίμακας και, με δεδομένο τον σκοπό των συνεταιρισμών, αλλά και τα συστήματα διανομής πλεονάσματος, προσφέρονται για μια ευρύτερη κατανομή του πλούτου και συνεπώς μια κοινωνική ισότητα (βλέπε την επιχειρηματολογία στο τέλος αυτού του Τμήματος). Αυτό είναι ένα διαρθρωτικό μέσο για μια αποτελεσματική υλοποίηση του δικαιώματος συμμετοχής σε πολιτικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων: η δημιουργία της απαιτούμενης οικονομικής δύναμης για το μεγαλύτερο δυνατό αριθμό πολιτών, πράγμα απαραίτητο, ώστε να μπορέσουν όλοι να κάνουν ουσιαστική χρήση αυτού του Ανθρώπινου Δικαιώματος. Η ανάγκη μείωσης της φτώχειας είναι συνεπώς για τους συνεταιρισμούς ένα σημάδι αποτυχίας, καθώς ίσως δεν είχαν πετύχει να αποτρέψουν τα μέλη τους από το να πέσουν εξαρχής στη φτώχεια. Η προσέγγισή τους είναι προσέγγιση πρόληψης της φτώχειας, και μόνο επικουρικά μείωσης της φτώχειας
- η έμφαση των συνεταιρισμών δίδεται στα φυσικά πρόσωπα-μέλη
- η άμεση πρόσβαση των μελών στη γνώση, καθώς και στα αποτελέσματα από την έρευνα και την ανάπτυξη που προέρχονται από τον συνεταιρισμό τους και
- η ισορροπία μεταξύ συνεργασίας και ανταγωνισμού.

3.2.4 Πολιτική Σταθερότητα

Η πολιτική σταθερότητα προστίθεται ως η τέταρτη διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης καθώς είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την κοινωνική δικαιοσύνη. Η πολιτική αστάθεια είναι πολύ λιγότερο αποτέλεσμα της φτώχειας από ότι αποτέλεσμα της κοινωνικής

αδικίας. Η πολιτική σταθερότητα , από την άλλη πλευρά, είναι μια συνάρτηση της κοινωνικής δικαιοσύνης και της δυνατότητας συμμετοχής σε δημοκρατικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων που επηρεάζουν την καθημερινή ζωή. Η συμμετοχή είναι εγγενές στοιχείο διάρθρωσης των γνήσιων συνεταιρισμών. Δεδομένου ότι συρρικνώνονται οι χώροι όπου η δημοκρατική συμμετοχή μπορεί να οργανωθεί, οι επιχειρήσεις συνεταιριστικού τύπου θα παίξουν ολοένα και σημαντικότερο ρόλο στη διατήρηση της πολιτικής σταθερότητας.

Θα μπορούσε κανείς να προσθέσει ένα επιχείρημα μακροοικονομίας για να υποστηρίξει το πλέγμα κοινωνικής δικαιοσύνης /πολιτικής σταθερότητας με το να επαναλάβει ότι περίπου 1 δισεκατομμύριο άνθρωποι στον κόσμο είναι μέλη σε έναν συνεταιρισμό. Αν κάποιος προσθέσει τους οικονομικά εξαρτώμενους από αυτούς, , μπορεί κανείς να διαβεβαιώσει ότι ένα ποσοστό μεταξύ του 1/3 και 1/2 του παγκόσμιου πληθυσμού βελτίωσε τη διαβίωση του μέσω των συνεταιρισμών, ενώ μόνο 330 εκατομμύρια άνθρωποι έχουν μετοχές σε κεφαλαιουχικές εταιρίες.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ 1

Το Μέρος 1 αφορούσε την εξεύρεση απάντησης στο ερώτημα: «γιατί συνεταιρισμοί;». Οι προτεινόμενες απαντήσεις είναι: χρειαζόμαστε τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των συνεταιρισμών στην παγκόσμια οικονομία. Χρειαζόμαστε τη νομική τους διάρθρωση προκειμένου να είμαστε πιο αποτελεσματικοί να επιδιώξουμε την επιτακτική ανάγκη της βιώσιμης ανάπτυξης. Αυτές οι απαντήσεις περιέχουν μια έκκληση να σταματήσει η εταιριοποίηση των συνεταιρισμών μέσω της νομοθεσίας. Τα ακόλουθα Μέρη αναφέρονται στο πώς μπορεί να γίνει αυτό.

Μέρος 2: Τι είναι οι συνεταιρισμοί;

Γιατί χρειάζεται νομοθεσία για τους συνεταιρισμούς;

Τι είδους συνεταιριστική νομοθεσία;

«Η ύπαρξη και μόνο ενός θεσμού [...] δεν αρκεί ποτέ από μόνη της για να ολοκληρωθεί η διαδικασία, θα πρέπει να προστεθεί και η δύναμη του νόμου. Είναι ο ρόλος του νομικού να επεξεργαστεί τις λεπτομέρειες των θεσμικών δομών της κοινωνίας.»

(William Barnes⁷⁰).

1. ΓΕΝΙΚΑ

Οι προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης για την οικονομία και για τους πολιτικούς κανόνες επηρεάζουν τους συνεταιρισμούς και έχουν ήδη οδηγήσει, όπως αναφέρθηκε, στη δημιουργία νέων τύπων συνεταιρισμών, εκτός από τους παραδοσιακούς. Ο συνεταιριστικός νομοθέτης θα πρέπει να εξετάσει αν οι ακόλουθες βασικές αλλαγές απαιτούν ειδικό χειρισμό στο νόμο. Αλλαγή από:

- γεωργικούς μέσω αγροτικών σε αστικούς συνεταιρισμούς
- συνεταιρισμούς παροχής αγαθών σε συνεταιρισμούς ατόμων που προσφέρουν πνευματική εργασία
- οικονομικά προσανατολισμένους σε συνεταιρισμούς προσανατολισμένους στην κοινωνία και την κοινότητα⁷¹
- συνεταιρισμούς μιας ομάδας ενδιαφερομένων (ομοιογενείς) /ενός σκοπού σε συνεταιρισμούς πολλών ομάδων ενδιαφερομένων (ετερογενείς, συμπεριλαμβανομένων ιδιωτικών και δημόσιων εταιρειών) / πολλαπλού σκοπού, συναλλασσόμενους επίσης, ή αποκλειστικά, με μη μέλη, και/ή (επίσης) που να εξυπηρετούν τις ανάγκες μη-μελών.

Λαμβάνοντας αυτές τις μεταβολές υπόψη θα σήμαινε απομάκρυνση από ορισμένες παραδοσιακές παραδοχές, στις οποίες στηρίχθηκε μια πλούσια θεσμική συνεταιριστική εμπειρία. Εκτός από τις δυσκολίες και τους κινδύνους που ενυπάρχουν σε κάθε αλλαγή θεσμικών εμπειριών που στηρίζονται στις συνεταιριστικές Αρχές, οι τροποποιήσεις θα σήμαιναν κάτι περισσότερο από διακοσμητικές προσαρμογές.

Η δομή των συνεταιρισμών έχει παραδοσιακά μεταφράσει την προσέγγιση αυτοβοήθειας σε χειροπιαστά αποτελέσματα. Η αρχή της ταυτότητας κατεύθυνε τη λειτουργική σύνδεση μεταξύ των δύο στοιχείων των συνεταιρισμών, δηλαδή μιας ομάδας της οποίας τα μέλη χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες που παρέχονται από την επιχείρησή τους. Αυτή η

⁷⁰ Barnes, p.570

⁷¹ Δείτε παρακάτω Μέρος 2, Τμήμα 2.1, Οι συνεταιρισμοί και οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας.

αρχή μπορεί να χρειαστεί να αναθεωρηθεί. Στην πραγματικότητα, το μοντέλο έχει ήδη προσαρμοστεί, όπως βλέπουμε, για παράδειγμα, από φορείς της κοινωνικής οικονομίας να χρησιμοποιείται το συνεταιριστικό μοντέλο και από τους τομείς προσφοράς υπηρεσιών κοινής ωφέλειας.

Το ερώτημα είναι αν αυτός ο αναπροσανατολισμός απλώς αναγνωρίζει τη διαδικασία να επιτρέπεται όλο και περισσότερο να προσφέρονται υπηρεσίες σε μη-μέλη και αυτό οδηγεί σε ακραίες περιπτώσεις, όπου ένας συνεταιρισμός θα μπορούσε επίσης να εξυπηρετεί αποκλειστικά ανάγκες μη-μελών ή εάν αυτό συνιστά εγκατάλειψη βασικών εννοιών της συνεταιριστικής σκέψης. Η συνεταιριστική μορφή λειτουργεί καλά για να μεταφράζει την έννοια της αυτοβοήθειας σε πραγματικότητα. Η πραγματικότητα δείχνει ότι μπορεί επίσης να λειτουργήσει καλά για να μεταφράζει άλλες προσεγγίσεις. Αυτό υποστηρίζεται από τη στροφή προς την θεώρηση της ίδρυσης των συνεταιρισμών ως ελεύθερη επιλογή και όχι μόνο ως αναγκαία "επιλογή" («παιδιά της επιλογής» και «παιδιά της ανάγκης»). Σε αυτήν την περίπτωση, η συνεταιριστική διαφορετικότητα σε σύγκριση με άλλους τύπους επιχειρήσεων θα περιοριζόταν στην ιδιαίτερη δομή, ιδιαίτερα όσον αφορά τη διακυβέρνηση, το κεφάλαιο και τον έλεγχο. Αυτό εγείρει το ερώτημα «τι είναι συνεταιρισμοί;» Η "απάντηση" που ακολουθεί, καθώς επίσης και το Μέρος 3, «Αλφαβητάρι ενός συνεταιριστικού νόμου», βασίζονται στη μάλλον συντηρητική προσέγγιση να θεωρούνται οι συνεταιρισμοί ως επιχειρήσεις που κατευθύνονται από τα μέλη-χρήστες. Οι συνέπειες της παραπάνω συζήτησης, σχετικά με τη συνεταιριστική προσέγγιση όσον αφορά τη νομοθεσία, θίγονται περισσότερο επιφανειακά και δεν ανταποκρίνονται επαρκώς στο θέμα, καθόσον η ίδια η συζήτηση είναι ακόμα ανοικτή.

2. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ;

Αν θέλουμε να νομοθετήσουμε για τους συνεταιρισμούς – παλιούς ή νέους, παλιούς και νέους – προφανώς πρέπει να γνωρίζουμε τι είναι συνεταιρισμοί. Η διαφορετικότητα των απόψεων για το τι είναι συνεταιρισμοί, ή θα έπρεπε να είναι, αποδεικνύει ότι μια υποτιθέμενη ουσία των συνεταιρισμών δεν είναι γραμμένη σε πέτρα.

Οι ουσιοκρατικές απόψεις αναφορικά με τους θεσμούς είναι επιζήμιες για την εξέλιξή τους. Αλλά, αν και εφόσον έχουμε έναν συμφωνημένο νομικό ορισμό, αυτή η ποικιλία των απόψεων έχει τη θέση της σε έναν πολιτικό διάλογο αλλά όχι στη συνεταιριστική νομοθεσία. Αυτός ο νομικός ορισμός περιέχεται στη Σύσταση 193 της ΔΟΕ. Όπως αναφέρθηκε, η Σύσταση 193 της ΔΟΕ είναι ο πυρήνας του δημόσιου διεθνούς συνεταιριστικού δικαίου. Η παράγραφος 2 αναφέρει: «[...] ο όρος " συνεταιρισμός " σημαίνει μια αυτόνομη ένωση προσώπων που συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους διαμέσου μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης (ελεγχόμενης) επιχείρησης».

Ο ορισμός αυτός, ή οποιαδήποτε προσαρμογή του, δεν πρέπει να νοηθεί ως απλώς ένας ορισμός. Αντίθετα, ο ορισμός καθοδηγεί τον νομοθέτη κατά τη διαμόρφωση όλων των τμημάτων του νόμου. Δεν ερμηνεύεται αφ' εαυτού. Οι συνεταιριστικές αξίες και αρχές

που αναφέρονται στην Παράγραφο 3 της Σύστασης 193 της ΔΟΕ και περιλαμβάνονται στο παράρτημα της Σύστασης βοηθούν την κατανόηση του ορισμού, αλλά υπολείπονται της παροχής επαρκών στοιχείων για τη διατύπωση των νομικών αρχών που θα μπορούσαν να κατευθύνουν τον συνεταιριστικό νομοθέτη.⁷²

Δύο κύρια ιστορικά φαινόμενα περιπλέκουν περαιτέρω την κατάρτιση συνεταιριστικού νόμου: Πρώτον, η ανανεωμένη συζήτηση για την κοινωνική οικονομία, κυρίως ως συνέπεια της αδυναμίας των κρατών να συνεχίσουν να παρέχουν δημόσιες υπηρεσίες, εξ αιτίας κυρίως της παγκοσμιοποίησης. Δεύτερον, η επικράτηση της κεφαλαιουχικής εταιρείας ως του μοντέλου που διαμορφώνει τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τις μορφές επιχειρήσεων. Η ανωτέρω περιγραφόμενη εταιρειοποίηση των συνεταιρισμών μειώνει το πλήθος των τύπων επιχειρήσεων σε ένα μοντέλο. Αυτό αποτελεί μέρος μιας επιστημολογικής κρίσης.⁷³ Πρέπει να ξεπεραστεί.⁷⁴

Για να γίνει περισσότερο κατανοητό τι είναι συνεταιρισμοί, ακολουθεί μια σύντομη εξέταση για να τους διακρίνουμε από τις επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας, ως ένα υποτιθέμενο πλησιέστερο φαινόμενο από τη μια πλευρά, και από τις κεφαλαιουχικές εταιρείες, ως έναν υποτιθέμενο μακρινό τύπο, από την άλλη πλευρά. Οι συγκρίσεις είναι ασύμμετρες. Το πρώτο αφορά έναν νομικό τύπο – συνεταιρισμοί - και ένα ευρύτερο φαινόμενο, η συζήτηση επί του οποίου δεν έχει (ακόμη) οδηγήσει στην αναγνώριση ενός ειδικού νομικού τύπου κοινωνικής οικονομίας.⁷⁵ Το δεύτερο σχετίζεται με δύο νομικές μορφές. Οι συνεταιρισμοί και οι κεφαλαιουχικές εταιρείες αναγνωρίζονται από τα περισσότερα, αν όχι όλα, τα νομικά συστήματα, ως νομικά πρόσωπα.

2.1 Οι συνεταιρισμοί και οι επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας⁷⁶

⁷² Βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 45.

⁷³ Βλ. Henry, *Cooperatives, Crisis, Cooperative Law*. Για μια επεξήγηση του όρου «κρίση», βλέπε Serres.

⁷⁴ Στο πλαίσιο αυτό, τα ακόλουθα ίσως αξίζει να εξετασθούν: η αρχή της κεφαλαιακής εταιρειοποίησης των συνεταιρισμών μέσω πολιτικών και νομοθεσίας της δεκαετίας του 1970 είναι ταυτόχρονη με τρία φαινόμενα.

Περίπου την ίδια περίοδο, και μόνο τότε, η οικονομική επιστήμη άρχισε να αναπτύσσει ένα συστηματικό ενδιαφέρον για το θέμα των επιχειρήσεων. Μέχρι τότε, το ενδιαφέρον είχε επικεντρωθεί στο πρόσωπο του επιχειρηματία, δηλαδή του ενός επιχειρηματία (βλ. Barreto σελ.187). Η οικονομική ανάλυση της νομοθεσίας κατέστη επείγουσα, όχι λίγο μέσω της δημιουργικής εργασίας του Posner σχετικά με την οικονομική ανάλυση της νομοθεσίας (βλ Posner) και η ταχεία υπέρβαση της λεγόμενης πετρελαιοκρίσης εμπόδισε τη σοβαρή εξέταση της δημοσιευθείσας το 1972 Έκθεσης «Τα Όρια της Ανάπτυξης» (Έκθεση της Λέσχης της Ρώμης. Βλ. Meadows et al.).

Η έκθεση απέδειξε τα όρια της ανάπτυξης, αν η ανάπτυξη προέρχεται από τη χρήση μη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, κυρίως αργό πετρέλαιο. Για να ξεπεραστεί αυτή η πνευματική κρίση, το πρώτο βήμα είναι να επανεξετάσουμε τον όρο «αποτελεσματικότητα», με βάση τη σύγκριση των τύπων επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν δύο μεθόδους: σύγκριση με κριτήρια τα οποία δεν είναι τα καθοριστικά τους χαρακτηριστικά, αλλά σχετίζονται με ένα τρίτο, και σύγκριση με ένα άλλο (σύμφωνα με τη σύγκριση). Η πρώτη μέθοδος είναι να προετοιμάσει επιλογές πολιτικής του ανωτέρω αναφερθέντος είδους. Το δεύτερο είναι να ξεκαθαρίσει το προφίλ των τύπων επιχειρήσεων και, συνεπώς, εξυπηρετεί τη νομοθεσία.

⁷⁵ Βλέπε για παράδειγμα η βρετανική νομοθετική Πράξη του 2004 σχετικά με τις Εταιρείες Κοινοτικού Συμφέροντος, ο φινλανδικός Νόμος του 2003 για τις κοινωνικές επιχειρήσεις (Laki sosiaalistasista yrityksistä 1351/2003), ο ιταλικός Νόμος του 1991 για τους κοινωνικούς συνεταιρισμούς (Νόμος No. 381) και ο ισπανικός Νόμος 5/2011 de Economía Social (νόμος περί κοινωνικής οικονομίας).

Είναι σημαντικό να κατανοηθούν οι λόγοι για τους οποίους ξανάρχισε η συζήτηση σχετικά με την κοινωνική οικονομία.⁷⁷ Βιώνουμε έναν άνευ προηγουμένου κοινωνικό και πολιτικό αποκλεισμό μεγάλου αριθμού ανθρώπων σε όλον τον κόσμο. Τα μέσα παραγωγής και η ιδιοκτησία άλλων περιουσιακών στοιχείων συγκεντρώνονται, σε παγκόσμια κλίμακα, στα χέρια όλο και λιγότερων ανθρώπων και ανώνυμων φορέων, ως αποτέλεσμα των τεχνολογιών επικοινωνίας και της απορρύθμισης των αγορών.⁷⁸ Αυτοί οι φορείς είναι οι κύριοι παγκόσμιοι παράγοντες, που είναι σε θέση να επωφεληθούν από την παγκοσμιοποιημένη παραγωγή γνώσης. Η συγκέντρωση και ο αποκλεισμός μπορούν καλύτερα να αποδειχθούν από την κατοχύρωση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας για τα αποτελέσματα της παραγωγής γνώσης. Αυτά τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας αποκλείουν όλους, εκτός από τους λίγους κατόχους, από τη χρήση τους και από τη χρήση των φυσικών πόρων από τους οποίους συχνά προέρχονται αυτά τα πατενταρισμένα προϊόντα.

Σταδιακά, η δημόσια συζήτηση εκ νέου επικεντρώνεται στη συνεργασία, την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την αλληλεγγύη για την αντιμετώπιση αυτού του αποκλεισμού. Στο πλαίσιο αυτό, η κοινωνική οικονομία αντιπροσωπεύει έναν άλλον τρόπο επιχειρηματικής δραστηριότητας. Αυτό που ενώνει τους ανθρώπους οι οποίοι ταξινομούν τους εαυτούς τους μεταξύ εκείνων που εργάζονται στην κοινωνική οικονομία ή για την κοινωνική οικονομία, είναι η απόρριψη της άποψης ότι «μόνο χρήματα» είναι ο τρόπος μέριμνας για τις ανθρώπινες ανάγκες. Αυτό μεταφράζεται σε απροθυμία τους να δεχτούν ότι όλο και περισσότερες ανάγκες παραμένουν ανικανοποίητες, ειδικά στους τομείς της υγείας και των κοινωνικών υπηρεσιών, όπου η αυξανόμενη απάνθρωπη μεταχείριση και οι γραφειοκρατικές διαδικασίες προκαλούν μεγάλη απέχθεια.. Σε γενικές γραμμές, οι παραγωγοί και οι χρήστες θέλουν μεγαλύτερη επιρροή στις διαδικασίες λήψης των αποφάσεων που αφορούν τη ζωή τους.⁷⁹

Η συζήτηση σχετικά με το τι συνιστά την κοινωνική οικονομία βρίσκεται σε εξέλιξη. Διάφορα θέματα πρέπει να εξεταστούν.

⁷⁶ Για το σημείο αυτό υπάρχει περιορισμένη ενημέρωση. Όσον αφορά τα εμπειρικά δεδομένα, είναι κυρίως περιορισμένα στα στοιχεία που αναφέρονται στη βιβλιογραφία. Ο συγγραφέας είχε κάποια προσωπική εμπειρία κοινωνικών συνεταιρισμών στην περιοχή Τορίνο. Όσον αφορά τα νομικά ζητήματα, η ενημέρωση περιορίζεται στο δημόσιο διεθνές δίκαιο, το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στο δίκαιο ορισμένων κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για περισσότερες πληροφορίες, δείτε: CIRIEC España, Defourny, Defourny & Develtere, Defourny & Monzon Campos, Defourny & Nyssens, ΟΟΣΑ, De Poorter.

⁷⁷ Βλ. Jeantet and Münkner, "Panorama d'une économie sociale qui ne se reconnaît pas comme telle: Le cas de l'Allemagne" ". Ήδη από το 1905 ο Zivt (βλ. Gide) έγραψε: «Η κοινωνική οικονομία δεν βασίζεται σε ελεύθερη επίδραση φυσικών νόμων για να εξασφαλίσει την ευημερία της ανθρωπότητας, αλλά πιστεύει στην αναγκαιότητα μιας επιζητούμενης, αντίστοιχης και ορθολογικής οργάνωσης, που ανταποκρίνεται σε κάποια αίσθηση δικαίου."

⁷⁸ Σύμφωνα με τον Geissler, σε όλο τον κόσμο 400 οικογένειες κερδίζουν περισσότερα από 3 δισεκατομμύρια άνθρωποι συνολικά, δηλαδή σχεδόν το ήμισυ του παγκόσμιου πληθυσμού θα πρέπει να ζει με λιγότερα από αυτά που κατέχουν οι 400 οικογένειες. Δείτε Geissler

⁷⁹ Βλ. Kurimoto, Akira, "Cooperative solutions in health and social care: a participatory social enterprise model". Συμβολή στην Παγκόσμια Διάσκεψη της ICA για την Έρευνα του 2011, με θέμα "Νέες Ευκαιρίες για Συνεταιρισμούς", 24-27 Αυγ. 2011 στο Mikkel, Φινλανδία. Πρόκειται να δημοσιευθεί στα Πρακτικά του Συνεδρίου. Δείτε επίσης το παραπάνω επιχείρημα που σχετίζεται με τους συνεταιρισμούς και την κοινωνική δικαιοσύνη, ως μέρος της συζήτησης για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Πρώτον, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ της κοινωνικής οικονομίας ως πολιτικής έννοιας, που σχετίζεται με μια συγκεκριμένη δραστηριότητα ή έναν στόχο (οπότε έτσι αποτελεί αντικείμενο πολιτικών προώθησης) και ως νομικής μορφής των φορέων αυτής της κατηγορίας. Αυτή η διάκριση σπανίως γίνεται με σαφήνεια.⁸⁰ Εδώ η συζήτηση επικεντρώνεται στη νομική μορφή των φορέων της κοινωνικής οικονομίας.

Οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας δραστηριοποιούνται σε διάφορους τομείς και παίρνουν διάφορες μορφές.⁸¹ Σε γενικές γραμμές η περιγραφή της κοινωνικής οικονομίας περιέχει τουλάχιστον δύο στοιχεία. Από τη μια πλευρά, περιέχει απαρίθμηση των δραστηριοτήτων και των στόχων: υγειονομική περίθαλψη, μέριμνα για τους ηλικιωμένους και τα άτομα με ειδικές ανάγκες, εκπαίδευση, δημιουργία θέσεων εργασίας, ένταξη ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας, επανένταξη πρώην χρηστών ναρκωτικών και αποφυλακισθέντων. Το κοινό στοιχείο αυτών των δραστηριοτήτων είναι ότι ικανοποιούν ανάγκες που είναι δύσκολο να ικανοποιηθούν ιδιωτικά και οι οποίες όλο και λιγότερο εξυπηρετούνται από δημόσια ιδρύματα. Από την άλλη πλευρά, η περιγραφή της κοινωνικής οικονομίας περιέχει μια απαρίθμηση των φορέων μέσω των οποίων πραγματοποιούνται οι εν λόγω στόχοι και δραστηριότητες.

Η σημασία αυτής της διάκρισης είναι δύσκολο να μεταδοθεί, καθόσον οι δραστηριότητες είναι ορατές ενώ η μορφή ενός φορέα δεν είναι. Η νομική διάρθρωση παραμένει κρυμμένη, τουλάχιστον για όσο διάστημα δεν υπάρχουν συγκρούσεις μεταξύ των

⁸⁰ Münkner ("Panorama d'une économie sociale qui ne se reconnaît pas comme telle: Le cas de l'Allemagne") γράφει, "Σύμφωνα με τις ιδέες των ακτιβιστών της κοινωνικής οικονομίας, οι επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας δεν καθορίζονται από τη νομική μορφή τους, αλλά περισσότερο από τη φιλοσοφία τους, το σύστημα αξιών τους

και τον τρόπο που διαχειρίζονται μια επιχείρηση".

⁸¹ Για παράδειγμα, ιδρύματα διαχειρίζονται νοσοκομεία στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, ενώ στην Αυστρία, τη Γαλλία και τη Γερμανία πολλά νοσοκομεία οργανώνονται με τη μορφή συλλόγων. Σύλλογοι επίσης έχουν δεσπόζουσα θέση στην παροχή κοινωνικής φροντίδας για τους ηλικιωμένους και αποκατάσταση αναπήρων τόσο ως εσωτερικών ασθενών όσο και μέσω κινητών μονάδων. Η Σουηδία είναι διάσημη για τις υπηρεσίες παιδικών σταθμών και νηπιαγωγείων με τη μορφή συνεταιρισμών των γονέων. Στον Καναδά, τα συνεταιριστικά νηπιαγωγεία και οι βρεφονηπιακοί σταθμοί αποτελούν τη δεύτερη μεγαλύτερη ομάδα συνεταιρισμών στη χώρα. Στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής υγειονομική περίθαλψη μέσω συνεταιρισμών είναι ένας αναπτυσσόμενος τομέας. Στην Ιαπωνία, οι συνεταιρισμοί για την υγεία και την κοινωνική φροντίδα αναπτύσσονται ταχέως σε αριθμό, όχι μόνο σε υπο-εξυπηρετούμενες αγροτικές περιοχές, αλλά και σε μεγάλα αστικά κέντρα. Υπηρεσίες κοινής ωφέλειας παρέχονται από συνεταιρισμούς σε Αργεντινή, Βραζιλία, Φινλανδία και Ηνωμένες Πολιτείες. Στη Φινλανδία (βλ. Kostilainen, Harri and Pekka Pättiniemi, "State of Social Economy and Social Enterprise Concept in Finland". Συμβολή στην Παγκόσμια Διάσκεψη της ICA για την Έρευνα του 2011, με θέμα "Νέες Ευκαιρίες για Συνεταιρισμούς" 24 - 27 Αυγ. 2011 στο Mikkeli, Φινλανδία. Θα δημοσιευθεί στα Πρακτικά του Συνεδρίου), στη Γαλλία, την Ιταλία και η Ισπανία, οι άνεργοι ιδρύουν συνεταιρισμούς με κρατική στήριξη, προκειμένου να εξασφαλιστεί επανένταξή τους στην αγορά εργασίας ή, όλο και περισσότερο, για να μετατρέψουν τον συνεταιρισμό σε έναν αυτοσυντηρούμενο χώρο εργασίας. Και οι δύο στόχοι εξυπηρετούν την προσπάθεια κοινωνικής επανένταξης των συμμετεχόντων. Στην Ισπανία, οι αυτοαπασχολούμενοι συνεργάζονται για να αναζητήσουν από κοινού ελάχιστο όριο απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας (βλέπε ιδίως Arranz, de la Cruz). Στην Πολωνία, την Ισπανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, οι συνεταιρισμοί μεριμνούν για τα άτομα με διανοητική αναπηρία. Στην Ιταλία, οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί αποσκοπούν στην ενσωμάτωση των διανοητικά ανάπηρων, των ναρκομανών, των ατόμων με αποκλίνουσα συμπεριφορά και των ανέργων στην κανονική αγορά εργασίας.

ενδιαφερομένων μερών. Η έλλειψη διάκρισης αυτών των στοιχείων εύκολα οδηγεί σε κακή χρήση ενός τύπου επιχείρησης, προκειμένου να αποκτηθεί πρόσβαση σε προνομιακή μεταχείριση.

Δεύτερον, η λειτουργική σχέση μεταξύ της νομικής διάρθρωσης και της δραστηριότητας είτε υποτιμάται ή υπερεκτιμάται, οδηγώντας πιθανώς σε δυσλειτουργίες. Ακραίο παράδειγμα είναι το σύγχρονο φαινόμενο κατά το οποίο από ιδιωτικές επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των συνεταιρισμών, αναμένεται όλο και περισσότερο και μερικές φορές ακόμα και απαιτείται, να φροντίσουν για υπηρεσίες δημοσίου ενδιαφέροντος, ενώ δημόσιοι φορείς υποχρεούνται να συμπεριφέρονται όπως οι ιδιωτικές εταιρείες.

Τρίτον, σε γενικές γραμμές η συζήτηση σχετικά με τις κοινωνικές επιχειρήσεις επικεντρώνεται στην κατανομή του παραχθέντος πλούτου με τις δύο όψεις του: την αμοιβή του επενδυτή ή / και διανομή σε άλλους δικαιούχους σύμφωνα με κοινωνικά κριτήρια. Αυτό τείνει να αφήνει σε ένα δεύτερο στάδιο τον στόχο μιας επιχείρησης - οικονομικό ή / και κοινωνικό, τον τρόπο παραγωγής του πλούτου και τη φύση της σχέσης μεταξύ της επιχείρησης και εκείνων που την ελέγχουν - επενδυτική σχέση και / ή συναλλαγή / μέλος / χρήστης σχέση, καθώς και το ερώτημα κατά πόσον ο τελικός ωφελούμενος είναι το δημόσιο γενικά ή μια συγκεκριμένη ομάδα, για παράδειγμα τα μέλη του συνεταιρισμού.⁸²

Τέταρτον, η συζήτηση δεν αποκαλύπτει επαρκώς το σκοπό της. Όπως κάθε κατηγοριοποίηση, η προσπάθεια για την κατηγοριοποίηση των φορέων της κοινωνικής οικονομίας εξυπηρετεί ένα σκοπό. Ο σκοπός είναι η προώθηση αυτών των φορέων για πολιτικούς λόγους. Εκτός από σπάνιες περιπτώσεις, αυτή η προώθηση δεν απαιτεί αλλαγές στην υφιστάμενη νομική τυπολογία των φορέων. Στις περισσότερες χώρες, οι φορείς της κοινωνικής οικονομίας είναι συνεταιρισμοί, ενώσεις, ιδρύματα και φορείς αλληλασφάλισης. Οι συνεταιρισμοί αποτελούν τον κύριο όγκο. Γενικά, ξεχωριστοί νόμοι ισχύουν για κάθε ένα από αυτούς.⁸³ Η νομική δομή των φορέων κοινωνικής οικονομίας επανεξετάζεται, προκειμένου να αξιολογηθεί η λειτουργικότητά τους, που σχετίζεται με τις απαιτήσεις της κοινωνικής οικονομίας και προκειμένου να προταθούν προσαρμογές, όπου είναι αναγκαίο και εφικτό.⁸⁴

Αντίθετα με την ευρέως διαδεδομένη υπόθεση, το πεδίο δραστηριότητας δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως κριτήριο ορισμού για τη νομική μορφή που μπορούν να πάρουν οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας. Είναι προφανές, για παράδειγμα, ότι η παραγωγή ή την παροχή μιας υπηρεσίας, η οποία ικανοποιεί μια κοινωνική ανάγκη, όπως η θεραπεία μιας ασθένειας, η φροντίδα για τους ηλικιωμένους ή η εκπαίδευση, δεν κάνει τον παραγωγό ή τον πάροχο υπηρεσιών μια κοινωνική επιχείρηση *per se*. Μια ανώνυμη εταιρεία μπορεί να παρέχει ιατρική περίθαλψη, αν και, με τον νομικό ορισμό, ο πρωταρχικός στόχος της είναι η μεγιστοποίηση της απόδοσης της επένδυσης. Το ίδιο

⁸² Για τις διακρίσεις αυτές, βλέπε κατωτέρω Μέρος 2, τμήμα 2.2, Διάκριση μεταξύ συνεταιρισμών και κεφαλαιουχικών εταιρειών.

⁸³ Βλ. Cid.

⁸⁴ Βλέπε ανωτέρω Μέρος 2, Τμήμα 1. Γενικά. Αυτό είναι ένα άλλο αντικείμενο προβληματισμού της ομάδας μελέτης της Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής νομοθεσίας, SGECOL (για το άλλο ένα βλέπε υποσημείωση 45 ανωτέρω). Πληροφορίες στο: <http://www.euricse.eu/en/node/1960>.

ισχύει και για δημόσιες υπηρεσίες και τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας.

Η συζήτηση σχετικά με τη νομική μορφή των οργανώσεων της κοινωνικής οικονομίας πρέπει μάλλον να βασίζεται στα διαρθρωτικά στοιχεία τους. Σύμφωνα με τον Χάρτη Κοινωνικής Οικονομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη βιβλιογραφία σχετικά με το θέμα, για παράδειγμα, οι επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας είναι αυτόνομες οντότητες ιδιωτικού δικαίου και μοιράζονται τα ακόλουθα διαρθρωτικά / λειτουργικά χαρακτηριστικά:

- [...] υπεροχή του ατόμου και του κοινωνικού στόχου έναντι του κεφαλαίου
 - Εθελοντική και ελεύθερη προσχώρηση
 - Δημοκρατικός έλεγχος από τα μέλη του [εξ ορισμού δεν εφαρμόζεται στα ιδρύματα]
 - [...] συνδυασμός των συμφερόντων των μελών / χρηστών και / ή το γενικό συμφέρον
 - [...] υπεράσπιση και εφαρμογή της αρχής της αλληλεγγύης και της ευθύνης
 - Αυτόνομη διαχείριση και ανεξαρτησία από τις δημόσιες αρχές
- [...] ουσιαστικό πλεόνασμα χρησιμοποιείται για την υλοποίηση στόχων βιώσιμης ανάπτυξης, υπηρεσίες που ενδιαφέρουν τα μέλη ή γενικού συμφέροντος.⁸⁵

Αυτά είναι τα κοινά χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας, αλλά υπάρχουν και διαφορές μεταξύ των κύριων τύπων των φορέων της κοινωνικής οικονομίας, δηλαδή των ιδρυμάτων, των συνεταιρισμών, των ενώσεων και των ταμείων αλληλασφάλισης. Όσα ακολουθούν έχουν ως στόχο να περιγράψουν αυτές τις διαφορές.

2.1.1 "Για κέρδος" ή "όχι για κέρδος"

Από τη στιγμή που ένας φορέας καταστεί, ή τουλάχιστον πρόκειται να καταστεί, οικονομικά αυθύπαρκτος και αφού ασχοληθεί με οικονομικές δραστηριότητες, ή τουλάχιστον αφού ασκεί μια επιχείρηση, πρέπει να παράγει θετικό οικονομικό αποτέλεσμα. Αυτό δεν σημαίνει ότι ο σκοπός, δηλαδή η μοναδική επιδίωξη της εν λόγω δραστηριότητας ή / και επιχείρησης, πρέπει να είναι να παράγει κέρδος με τη στενή έννοια του «καπιταλιστικού κέρδους».⁸⁶ Ως εκ τούτου, το ερώτημα είναι "(για) κέρδος" ή "όχι (για) κέρδος". Το ερώτημα είναι μάλλον σχετικά με το σκοπό της επιδίωξης κέρδους. Είναι η επιδίωξη του κέρδους ο κύριος σκοπός της δραστηριότητας ή η επιζήτηση κέρδους αποτελεί ένα μέσο για την επιδίωξη της βελτίωσης της κατάστασης των δικαιούχων του φορέα ή ένα μέσο για την επίτευξη ακόμη ευρύτερου κοινωνικού σκοπού;⁸⁷ Αλλά ακόμη και αυτή η διάκριση είναι ασαφής, δεδομένου ότι ασχολείται με

⁸⁵ Βλ. http://www.socialeconomy.eu.org/IMG/pdf/2007_08_20_EN_charte-2.pdf

Cid, Jeantet, Münkner ("Panorama d'une économie sociale qui ne se reconnaît pas comme telle: Le cas de l'Allemagne" και Vienney χρησιμοποιούν σχεδόν τα ίδια κριτήρια. Cid, αναφερόμενοι στις διαφορές στην πολιτικοοικονομική θεωρία, προσθέτει σε αυτά τα κριτήρια την εξής ενδιαφέρουσα πτυχή: ενώ στην καπιταλιστική, καθώς και στην κομμουνιστική οικονομική θεωρία, το κεφάλαιο προσλαμβάνει την εργασία, στην κοινωνική οικονομία συμβαίνει το αντίθετο (βλέπε Cid).

⁸⁶ Όπως ορθώς παρατηρεί ο Münkner, στο έργο του "

Panorama d'une économie sociale qui ne se reconnaît pas comme telle: Le cas de l'Allemagne

⁸⁷ Βλέπε Cid

προθέσεις / επιδιώξεις και όχι με απτά, ελέγξιμα κριτήρια.

2.1.2 Τρόπος διανομής κερδών

Η διάκριση μεταξύ των τύπων των φορέων της κοινωνικής οικονομίας, και αναλύεται εδώ και των κεφαλαιουχικών εταιρειών, έγκειται στην αντιμετώπιση από τους επενδυτές / συνεισφέροντες κεφάλαια του θέματος της διανομής των κερδών.

Οι κεφαλαιουχικές εταιρείες διανέμουν κέρδη στους μετόχους κατ' αναλογία των χρημάτων που έχουν επενδύσει. Τα ιδρύματα, οι ενώσεις προσώπων και τα ταμεία αλληλασφάλισης δεν μπορούν να διανέμουν κέρδη. Αντ' αυτού, πρέπει να χρησιμοποιούν τα κέρδη για τη βελτίωση των προϊόντων / υπηρεσιών τους. Οι συνεταιρισμοί πρέπει να κάνουν διάκριση μεταξύ των συστατικών μερών του θετικού αποτελέσματος, δηλαδή του κέρδους (που προέρχεται από συναλλαγές με μη μέλη) και του πλεονάσματος (που προέρχεται, σύμφωνα με τις συνεταιριστικές αρχές, από συναλλαγές με μέλη). Σύμφωνα με τις αυστηρές συνεταιριστικές αρχές, τα κέρδη θα μεταφερθούν σε ένα αδιανέμητο αποθεματικό κεφάλαιο. Το πλεόνασμα θα πρέπει να κατανέμεται μεταξύ των μελών, τουλάχιστον εν μέρει, κατ' αναλογία προς τις συναλλαγές τους με τον συνεταιρισμό κατά τη διάρκεια μιας καθορισμένης χρονικής περιόδου.⁸⁸

2.1.3 Η κυριότητα των περιουσιακών στοιχείων

Μια άλλη διαφορά μεταξύ των τύπων που αναλύθηκαν εδώ βρίσκεται στην κυριότητα των περιουσιακών στοιχείων. Τα μέλη των ενώσεων προσώπων, δεν επιτρέπεται να έχουν περιουσιακά στοιχεία από κοινού. Εξ ορισμού, τα ιδρύματα και τα ταμεία αλληλασφάλισης δεν έχουν περιουσιακά στοιχεία κοινής ιδιοκτησίας των συμμετεχόντων. Όσον αφορά τους συνεταιρισμούς, ορίζονται ως μια «[...] συνιδιόκτητη και δημοκρατικά ελεγχόμενη επιχείρηση.»

2.1.4 Κεφαλαιοποίηση

Όπως και με τη διανομή κερδών, το συνεταιριστικό μοντέλο φαίνεται να είναι το πιο ευέλικτο ως προς την κεφαλαιοποίηση. Ένας αυξανόμενος αριθμός συνεταιριστικών νόμων επιτρέπει τον απεριόριστο όγκο συναλλαγών με μη μέλη, ακόμη και για περιορισμένες επενδύσεις από μέλη και μη μέλη.⁸⁹

Οι «επενδύσεις» σε ιδρύματα δεν αποτελούν επένδυση, αλλά μάλλον μια απώλεια για τον επενδυτή με τη μορφή μιας επιπλέον συμβολής στο κεφάλαιο του ιδρύματος. Επιπλέον, απαιτούν μια περίπλοκη νομική διαδικασία. Μερικές νομοθεσίες επιτρέπουν μετοχές εταιρικής σχέσης στις ενώσεις προσώπων.⁹⁰ Τα αλληλασφαλιστικά ταμεία δεν

⁸⁸ Ο Münkner «Panorama d'une économie sociale qui ne se reconnaît pas comme telle: Le cas de l'Allemagne») γράφει "Αν αυτοί δεν είναι οι ιδιοκτήτες του κεφαλαίου, αλλά όσοι έχουν πληρώσει το τίμημα, ή συνέβαλαν στην προσπάθεια και αποφασίζουν σχετικά με τη χρήση των θετικών αποτελεσμάτων, αυτό δεν είναι ένα καπιταλιστικό κέρδος."

⁸⁹ Για παράδειγμα, στον Καναδά, τη Φινλανδία, τη Γαλλία, την Ιταλία και τη Σουηδία.

⁹⁰ Για παράδειγμα, η γαλλική νομοθεσία

σχετίζονται με το θέμα των επενδύσεων.

2.1.5 Παραδείγματα φορέων της κοινωνικής οικονομίας

Ανάμεσα στις πιο γνωστές μορφές επιχειρήσεων στην κοινωνική οικονομία είναι οι ιταλικοί κοινωνικοί συνεταιρισμοί, που μπορούν να περιγραφούν ως πολυσυμμετοχικοί συνεταιρισμοί. Αυτοί παρέχουν υγειονομική περίθαλψη, εκπαίδευση ή κοινωνικές υπηρεσίες ή ένταξη των μειονεκτούντων ατόμων στην αγορά εργασίας. Χαρακτηρίζονται από ετερογένεια μελών /συμμετοχής, συγκεντρώνοντας παραγωγούς, χρήστες, υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, κυρίως τοπική αυτοδιοίκηση, ενώ όλοι αυτοί δεν οφείλουν κατ' ανάγκη να είναι μέλη του συνεταιρισμού. Καλύπτουν τις χρηματοδοτικές τους ανάγκες, εν μέρει μέσω μεταφοράς από το δημόσιο προϋπολογισμό, από συστήματα επιχορήγησης της ανεργίας ή / και από τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης. Επιπλέον, απολαμβάνουν ειδικής φορολογικής μεταχείρισης και ειδικής μεταχείρισης στις δημόσιες συμβάσεις. Ένας ειδικός νόμος για κοινωνικούς συνεταιρισμούς παρέχει τη νομική βάση τους.⁹¹

Το παράδειγμα δείχνει επίσης ότι το κοινό συμφέρον των μελών του συνεταιρισμού δεν θα πρέπει απαραίτητα να σχετίζονται με την υπηρεσία ή το προϊόν που παράγεται ή / προσφέρεται ως προϋπόθεση, προκειμένου η οργάνωση να χαρακτηριστεί ως συνεταιριστική. Το κοινό ενδιαφέρον των μελών μπορεί να αφορά, αντιθέτως, τον τρόπο που ένα αγαθό ή υπηρεσία παράγεται ή / και παρέχεται. Το ίδιο ισχύει και για τους συνεταιρισμούς εργαζομένων.

Η "Ιταλική λύση» έχει το πλεονέκτημα της αποφυγής πολλών από τις αρνητικές πτυχές ενός εναλλακτικού τομέα, του οποίου οι συμμετέχοντες μπαίνουν στον πειρασμό να επιδοθούν σε νομο-έρευνα για να επιλέξουν τη μορφή της οργάνωσης που τους επιτρέπει να ξεφύγουν από τους αυστηρούς κανόνες του εργατικού δικαίου και της κοινωνικής ασφάλισης, καθώς και τήρησης βιβλίων και λογιστικών προτύπων. Η συμμετοχή της (τοπικής) κυβέρνησης σε αυτούς τους ιταλικούς συνεταιρισμούς εξασφαλίζει τουλάχιστον τον ελάχιστο δημόσιο έλεγχο.

Άλλα εμπειρικά παραδείγματα είναι οι ισπανικοί συνεταιρισμοί καταναλωτών και οι συνεταιρισμοί εργασιακής ένταξης, στους οποίους οι εργαζόμενοι-μέλη έχουν ένα ειδικό καθεστώς και εκπροσώπηση στα διοικητικά όργανα του συνεταιρισμού.

Οι διαβουλεύσεις και οι συζητήσεις που οδήγησαν στην υιοθέτηση της Σύστασης 193 της ΔΟΕ του 2002, ασχολήθηκαν με το ζήτημα κατά πόσον οι συνεταιρισμοί αποτελούν μέρος ενός τομέα κοινωνικής οικονομίας, ένας ειδικός τύπος κοινωνικής επιχείρησης ή ένα εντελώς ιδιόμορφο είδος (*sui generis*) οργάνωσης των επιχειρήσεων. Η διατύπωση της Σύστασης 193 της ΔΟΕ μπορεί να μην είναι υπερβολικά σαφής,⁹² αλλά δεν είναι δυνατόν να υπάρξει οποιαδήποτε αμφιβολία ως προς το γεγονός ότι το μέσο αυτό,

⁹¹ Ο νόμος του 1991 για τους κοινωνικούς συνεταιρισμούς (Νόμος 381).

⁹² Βλ. Προοίμιο. Η παράγραφος 4 (η): «[...] διακριτός τομέας της οικονομίας, ο οποίος περιλαμβάνει τους συνεταιρισμούς [...] », Παράγραφος 6 : "[...] συνεταιρισμοί, αλληλασφαλιστικά ταμεία και ο λοιπός κοινωνικός και μη κυβερνητικός τομέας [...] ". Οι διατάξεις των παραγράφων 6 (γ) και 7 (2): («[...] άλλες μορφές επιχειρήσεων και κοινωνικών οργανώσεων»).

παράλληλα με τα άλλα δύο βασικά διεθνή εργαλεία σχετικά με τους συνεταιρισμούς, τη δήλωση της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης (ICA) και τις Κατευθυντήριες Γραμμές του ΟΗΕ, δεν επιτρέπει στους συνεταιρισμούς να θεωρηθούν ως ένα δυσδιάκριτο στοιχείο ενός τύπου που ονομάζεται επιχείρηση «κοινωνικής οικονομίας».⁹³

2.2 Διάκριση μεταξύ συνεταιρισμών και κεφαλαιουχικών εταιρειών⁹⁴

Οι συνεταιρισμοί και οι κεφαλαιουχικές εταιρίες μπορούν να συγκριθούν από την άποψη της δομής του κεφαλαίου τους, της διαχείρισης και του ελέγχου.⁹⁵

- Οι κεφαλαιουχικές εταιρείες έχουν επίκεντρο το επενδυμένο κεφάλαιο, κατευθύνονται από τους επενδυτές και καθορίζονται από τις επενδυτικές σχέσεις. Πρέπει να έχουν ένα ελάχιστο πάγιο κεφάλαιο. Οι συνεταιρισμοί έχουν επίκεντρο τον άνθρωπο, κατευθύνονται από τα μέλη-χρήστες και καθορίζονται από τις συναλλακτικές σχέσεις. Το κεφάλαιο που αποτελείται από μερίδες των μελών, ποικίλλει ανάλογα με τον αριθμό των μελών. Το σκεπτικό είναι να αποφευχθεί μια σύγκρουση μεταξύ των συμφερόντων του επενδυτή και των συμφερόντων των μελών και να δοθεί η δυνατότητα στον ενωσιακό (σωματειακό) χαρακτήρα της σχέσης μελών/συνεταιρισμού να υπερισχύσει των πιθανών πρόσθετων συμβατικών σχέσεων. Αυτό δεν συνεπάγεται περιορισμό της χρηματοδότησης των συνεταιρισμών στις μετοχές των μελών.

- Εκτός από το γεγονός ότι η φύση της σχέσης μεταξύ του επενδυτή και της κεφαλαιουχικής εταιρείας, αφενός, και μεταξύ του μέλους και του συνεταιρισμού, από την άλλη πλευρά, διαφέρει, το ίδιο το περιεχόμενο αυτών των σχέσεων επίσης διαφέρει. Όταν ένας επενδυτής μπορεί επίσης να είναι ο χρήστης των υπηρεσιών που παρέχονται από μια κεφαλαιουχική εταιρεία ή του αγοραστή / πωλητή των προϊόντων της, η θέση αυτή είναι μάλλον τυχαία. Σε συνεταιρισμούς, η θέση αυτή είναι, κατ' αρχήν, ένα δομικό στοιχείο. Μέλη είναι οι κύριοι χρήστες των υπηρεσιών του συνεταιρισμού τους ή αποτελούν την πλειοψηφία του εργατικού δυναμικού σε έναν συνεταιρισμό εργαζομένων.

- Μερίδες των μελών στους συνεταιρισμούς. Σε άλλες γλώσσες από την Αγγλική χρησιμοποιούν διαφορετικούς όρους για να διακρίνονται οι μετοχές των κεφαλαιουχικών εταιρειών από τις μερίδες των μελών στους συνεταιρισμούς για να αποφεύγεται η σύγχυση. Για παράδειγμα, στα Γαλλικά χρησιμοποιούνται οι όροι «actions» και «parts sociales». Δεν σημαίνουν ένα μερίδιο στα περιουσιακά στοιχεία, ούτε και αποτελούν μια επένδυση.

⁹³ Βλέπε, για παράδειγμα, η Σύσταση 193 της ΔΟΕ παράγραφοι 4 (h), 5., 8 (2) (β).

⁹⁴ Για τη χρήση του όρου " κεφαλαιουχική εταιρεία", βλέπε υποσημείωση 30. Βλέπε επίσης συζήτηση στο Μέρος 2, Τμήμα 1. Γενικά, όσον αφορά νέες μορφές συνεταιρισμών. Σε αυτούς τους νέους τύπους ισχύουν τα ακόλουθα με τροποποιήσεις μόνο. Τα επιχειρήματα επαναλαμβάνουν εν μέρει όσα αναφέρονται στο Μέρος 1, Τμήμα 3, Η βιωσιμότητα των συνεταιρισμών σε μια παγκόσμια οικονομία και θέματα νομοθετικής πολιτικής (βιώσιμη ανάπτυξη).

⁹⁵ Πρόκειται για μια προκαταρκτική σύγκριση. Εξ όσων γνωρίζει ο συγγραφέας, λίγα έχουν δημοσιευθεί σχετικά με τα θέματα τελευταία χρόνια. Αλλά δείτε για παράδειγμα Münkner (επιμ.), «Προσανατολισμός προς τον χρήστη έναντι προσανατολισμού στον επενδυτή ("nutzer-orientierte" versus "Investor orientierte")».

- Οι κεφαλαιουχικές εταιρείες αναμένεται, και κατά καιρούς έχουν τη νομική υποχρέωση, να επιτυγχάνουν την υψηλότερη δυνατή απόδοση των επενδύσεων. Ως εκ τούτου, αναζητούν ευκαιρίες στην αγορά. Ενδιαφέρονται για την ανταλλακτική αξία των προϊόντων (τους). Οι συνεταιρισμοί επιδιώκουν την εξυπηρέτηση των μελών τους. Τους ενδιαφέρει η αξία χρήσης των προϊόντων (τους). Ενώ οι συνεταιρισμοί, ως επιχειρήσεις, έχουν επίσης ανάγκη να παράγουν θετικά αποτελέσματα, είναι επιχειρήσεις «όχι για κέρδος» (το «όχι για κέρδος» σε αντιδιαστολή προς το «χωρίς κέρδος») - βλέπε παραπάνω), δηλαδή δεν επιδιώκουν το θετικό αποτέλεσμα αυτό καθαυτό (per se), αλλά επιδιώκουν ένα θετικό αποτέλεσμα προκειμένου να επιτύχουν το στόχο τους, που είναι η ικανοποίηση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών των μελών τους. Το θετικό αποτέλεσμα πρέπει να υπηρετεί αυτόν το στόχο.⁹⁶ Ως εκ τούτου, τα αντικείμενα / επιδιώξεις αυτών των δύο τύπων επιχειρήσεων διαφέρουν.

- Το θετικό αποτέλεσμα των συνεταιρισμών αποτελείται, όπως έχει λεχθεί, από δύο διακριτά μέρη: κέρδη από συναλλαγές με μη μέλη, εάν υπάρχουν, που παράγονται σύμφωνα με εμπορικούς όρους και πλεόνασμα από συναλλαγές με τα μέλη, που δημιουργείται σύμφωνα με συνεταιριστικές όρους. Ένας αριθμός νομοθεσιών της Λατινικής Αμερικής, καθώς και ο νόμος το 2008 Ley para las Cooperativas Marco de América Latina (Τμήμα 7), πληρούν τις προϋποθέσεις των συναλλαγών μεταξύ των μελών και των συνεταιρισμών τους ως συνεταιριστικές πράξεις⁹⁷, σε αντίθεση με τις εμπορικές πράξεις.

- Η διαφορά μεταξύ "κέρδους" και "πλεονάσματος" δεν σχετίζεται μόνο με τον τρόπο που αυτά παράγονται, αλλά επίσης, όπως προαναφέρθηκε, με τον τρόπο που διανέμονται. Οι κεφαλαιουχικές εταιρείες διανέμουν κέρδη στους μετόχους σε αναλογία με την επένδυσή τους. Οι συνεταιρισμοί δεν διανέμουν κέρδη και τουλάχιστον ένα μέρος των πλεονασμάτων τους προορίζεται προς διανομή στα μέλη και αυτό κατ' αναλογία προς τις συναλλαγές που είχαν τα επιμέρους μέλη με τον συνεταιρισμό κατά τη διάρκεια μιας καθορισμένης περιόδου (βλέπε τρίτη συνεταιριστική αρχή: Οικονομική συμμετοχή των μελών).

- Η διαχείριση των κεφαλαιουχικών εταιρειών επικεντρώνεται στις επενδύσεις κεφαλαίου και στην ανάπτυξή τους. Στους συνεταιρισμούς, η διαχείριση επικεντρώνεται στα μέλη. Το κεφάλαιο πρέπει να υπηρετεί όχι μόνο τις υπάρχουσες αλλά και τις μελλοντικές ανάγκες των μελών και οφείλει, συνεπώς, να διατηρηθεί στο πέρασμα του χρόνου. Αυτός είναι άλλος ένας λόγος για το κύριο μέρος του κεφαλαίου, το αποθεματικό, θα πρέπει να κλειδώνεται (αδιανέμητο) του κεφαλαίου και να μην διανέμεται.

- Ο έλεγχος στους δύο τύπους επιχειρήσεων διαφέρει, επίσης. Στις κεφαλαιουχικές εταιρείες τα δικαιώματα ψήφου κατανέμονται ανάλογα με το επενδεδυμένο κεφάλαιο. Ως ενώσεις προσώπων, οι συνεταιρισμοί διαθέτουν ίσα δικαιώματα ψήφου για τα μέλη, ανεξάρτητα από την οικονομική τους θέση, δηλαδή οι συνεταιρισμοί ελέγχονται

⁹⁶ Βλέπε ανωτέρω συζήτηση, Μέρος 2, Τμήμα 2.1, Οι συνεταιρισμοί και οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας.

⁹⁷ Βλ Pastorino

δημοκρατικά.

Εκτός από αυτές τις διαφορές ως προς τη διάρθρωση του κεφαλαίου, τη διαχείριση και τον έλεγχο, οι συνεταιρισμοί και οι κεφαλαιουχικές εταιρίες διαφέρουν επίσης σε πιο γενικά χαρακτηριστικά. Διαφέρουν με τον τρόπο που:

- αναφέρονται στην εργασία. Ενώ, σύμφωνα με την καπιταλιστική, καθώς και την κομμουνιστική οικονομική θεωρία, το κεφάλαιο προσλαμβάνει την εργασία, στην κοινωνική οικονομία, συμπεριλαμβανομένων των συνεταιρισμών το αντίθετο συμβαίνει.⁹⁸

- οι συνεταιρισμοί αναφέρονται στην ικανοποίηση των ατομικών αναγκών μέσα από μια προσέγγιση της ομάδας, ενώ οι κεφαλαιουχικές εταιρίες αναφέρονται στην απόδοση των επενδύσεων.

- μεγαλώνουν. Ενώ οι κεφαλαιουχικές εταιρίες μεγαλώνουν μέσω της επέκτασης και/ή συγχωνεύσεων, οι συνεταιρισμοί αναπτύσσονται μέσω της επέκτασης ή / και μέσω της συνεργασίας οριζόντια ή σχηματίζοντας ενώσεις και ομοσπονδίες, εξυπηρετώντας τα συμφέροντα των μελών σε πρωτοβάθμιο επίπεδο και διασφαλίζοντας την αυτονομία των συνεργαζόμενων μερών και των συστατικών τους (βλ. Σύσταση 193 της ΔΟΕ, Παράγραφος 6 (δ)).

- αξιολογούν το αποτέλεσμα της δραστηριότητάς τους και με τον τρόπο με τον οποίο καθορίζουν τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν. Για τους συνεταιρισμούς, ο τρόπος έχει μεγαλύτερη σημασία από ό,τι, ή τουλάχιστον στον ίδιο βαθμό όπως και, το αποτέλεσμα της δραστηριότητας, και,

- σχετίζονται με τους προβληματισμούς για την κοινότητα και την κοινωνία γενικότερα. Αυτό όλο και περισσότερο γίνεται το θέμα στο οποίο θα αξιολογηθούν τα συγκριτικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των τύπων επιχειρήσεων. Η διάκριση αυτή θα είναι σχετικά με το κατά πόσον η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ένας όρος που χρησιμοποιείται κατά κύριο λόγο στη συζήτηση για την ΕΚΕ στο γαλλόφωνο κόσμο)⁹⁹ παραμένει κάτω από το επίπεδο του νόμου (ας το πούμε έτσι), ή αν μπορεί να διατυπωθεί ως νομικά δεσμευτική υποχρέωση¹⁰⁰ και / ή να είναι μέρος του κοινωνικού υποχρεωτικού ελέγχου, όπως συμβαίνει ήδη για ορισμένα είδη συνεταιρισμών σε μερικές χώρες.¹⁰¹

3. ΓΙΑΤΙ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ;

3.1 Γενικά

⁹⁸ Βλ Cid και Μέρος 2, Τμήμα 2.1 Οι συνεταιρισμοί και οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας

⁹⁹ Βλ Javillier.

¹⁰⁰ Βλ. Supiot, L'esprit de Philadelphie. La justice sociale face au marché total; idem, Contribution à une analyse juridique de la crise économique de 2008.

¹⁰¹ Για τον κοινωνικό έλεγχο, βλ. Münkner, "Bilan Sociétal - ein Neuer Ansatz zur Messung des Erfolgs von Genossenschaften σε Frankreich ".

Στην ανωτέρω αναφερθείσα εισαγωγή στο άρθρο του τού 1951, σχετικά με το συγκριτικό συνεταιριστικό δίκαιο, ο Barnes όχι μόνο προβλέπει, κάπως απολογητικά, το μέλλον των συνεταιρισμών, αλλά συνοψίζει επίσης την ολοκλήρωση του σύγχρονου συνεταιριστικού δικαίου, ως γέφυρας μεταξύ των συνεταιρισμών ως οικονομικού θεσμού και της νομικής οργανωτικής δομής τους. Ανεξάρτητα από το ζήτημα του κατά πόσον είναι δυνατόν ¹⁰²102 ή όχι¹⁰³ να αποτελέσουν δίκαιο, είναι δυνατόν να το περιγραφούν ως «ένας διαρκώς ανανεούμενος τρόπος να φαντάζεται κανείς την πραγματικότητα, [το] ενδιάμεσο μεταξύ του κόσμου των απτών γεγονότων και του κόσμου των ιδεών».¹⁰⁴

Ακόμα κι αν πολλοί είναι της γνώμης ότι, αντί να ρυθμίζονται οι θεσμοί, θα ήταν σημαντικό να ρυθμίζονται οι λειτουργίες και οι δραστηριότητες¹⁰⁵, η ίδια η φύση αυτών των Κατευθυντήριων Γραμμών παρουσιάζει το δίκαιο ως δομικό στοιχείο των συνεταιρισμών, δηλαδή τονίζει την κανονιστική πλευρά ενός φορέα του οποίου οι διασυνδεδετικές και επιχειρηματικές δραστηριότητες δημιουργούν μια θεσμική πραγματικότητα. Εκτός αυτού, η αντιπαράθεση των λειτουργιών / δραστηριοτήτων έναντι των θεσμικών ρυθμίσεων είναι μια ψεύτικη εναλλακτική επιλογή. Η Σύσταση 193 της ΔΟΕ, ιδίως η παράγραφος 7 (2), είναι σαφής για το θέμα αυτό. Διαχωρίζει τις δραστηριότητες από τη μορφή, δηλαδή τη δραστηριότητα από τον δρώντα. Όμως, θεωρεί τα δύο θέματα ως εξίσου σημαντικά,¹⁰⁶ που έχουν ανάγκη ρύθμισης. Επιπλέον, ο λόγος ύπαρξης των διαφόρων τύπων επιχειρήσεων είναι η ποικιλία των λειτουργιών και δραστηριοτήτων προς τις οποίες ο τύπος της επιχείρησης δεν είναι ουδέτερος. Σε ορισμένες χώρες, όπως η Δανία και η Ιρλανδία, οι συνεταιριστικές οργανώσεις ευημερούν χωρίς να διέπονται από δική τους νομοθεσία. Ωστόσο, δεν υπάρχουν συνεταιριστικές οργανώσεις που να ευημερούν χωρίς να ισχύουν νομικοί κανόνες γι' αυτές. Μερικοί από τους σημαντικότερους λόγους γι' αυτό είναι:

- Η ύπαρξη ενός συνεταιριστικού νόμου είναι μια αναγκαία, αλλά όχι ικανή συνθήκη, για να εφαρμοσθεί μια συνεταιριστική πολιτική. Στη νομική εκδοχή της λέξης, οι φορείς μπορούν να ιδρυθούν με δύο τρόπους: μέσω ενός αριθμού νομικών κανόνων, που γίνονται για να συνεργήσουν με τέτοιο τρόπο ώστε να υλοποιηθεί μια ορισμένη ιδέα ή / και με τη δημιουργία ενός νομικού προσώπου επί τη βάση μιας ιδέας. Αυτό το είδος της τυποποίησης βελτιώνει την αποτελεσματικότητα των οικονομικών φορέων, δεδομένου ότι, εκτός από τα φυσικά πρόσωπα, μόνο νομικά πρόσωπα μπορεί να έχουν δικαιώματα και υποχρεώσεις. Σπάνια αυτό γίνεται σαφές.¹⁰⁷ Μέσα από την απονομή της ιδιότητας

¹⁰² Βλ. Hart, σ.1. Δείτε επίσης Assier-Andrieu, σ.40, Πρακτικά του Συνεδρίου του Association Internationale de la Philosophie du Droit 2007 (IVR).

¹⁰³ Tamanaha, p.313

¹⁰⁴ Assier-Andrieu, σελ.38 (αναφερόμενος στο Gurvitch): [Ο νόμος είναι] ένας συνεχώς ανανεούμενος τρόπος να φανταστεί κανείς το πραγματικό. « [Η] ενδιάμεσος ανάμεσα στον κόσμο της πραγματικότητας και στον ιδανικό κόσμο». Αγγλική μετάφραση από τον συγγραφέα.

¹⁰⁵ Βλ συζήτηση Cuevas και Fischer.

¹⁰⁶ Βλ. Σύσταση 193 της ΔΟΕ, παράγραφος 7 (2) και συζήτηση κατωτέρω των περιεχομένων της Σύστασης 193 της ΔΟΕ, Μέρος 2, Τμήμα 4.1.3.2, τα περιεχόμενα της Σύστασης 193 της ΔΟΕ όσον αφορά τη συνεταιριστική νομοθεσία.

¹⁰⁷ Βλέπε ανωτέρω, στο πλαίσιο της οικονομικής ασφάλειας ως στοιχείο της βιώσιμης ανάπτυξης, Μέρος 1, Τμήμα 3, Η βιωσιμότητα των συνεταιρισμών σε μια παγκόσμια οικονομία και νομικά θέματα πολιτικής

του νομικού προσώπου σε έναν φορέα η ευθύνη μετατοπίζεται από τα φυσικά πρόσωπα στον εν λόγω φορέα. Αυτό, όπως λέγεται, αποτελεί κίνητρο για την οικονομική δραστηριότητα, τα οφέλη της οποίας δεν μπορεί να υπερεκτιμηθούν. Απαιτούνται, όμως, αυστηρές γραμμές ευθύνης, καταλογισμού και ελέγχου, προκειμένου να μην τεθεί σε κίνδυνο αυτό καθαυτό το πλεονέκτημα της απόκτησης του καθεστώτος του νομικού προσώπου.

Επιπλέον, τα νομικά πρόσωπα δεν μπορούν να συμμετέχουν μόνο ως συνεργάτες σε συναλλαγές στην αγορά, αλλά μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν τη δυνατότητα να γίνουν μέλη συγκεκριμένων ενώσεων επιχειρήσεων, όπως οι συνεταιρισμοί υπηρεσιών ή συνεταιρισμοί επιτηδευματιών.¹⁰⁸ Σε αυτή την περίπτωση συνεισφέρουν και κάνουν χρήση των θετικών επιπτώσεων του φορολογικού και του εργατικού δικαίου καθώς και των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης και άλλων πολιτικών του δημοσίου.¹⁰⁹ Στις πολύπλοκες κοινωνίες, όπου ο κοινωνικός έλεγχος δεν μπορεί πλέον να βασίζεται στις στενές προσωπικές σχέσεις, η θεσμοποίηση των σχέσεων έχει αποδειχθεί ότι είναι το πιο επαρκές μέσον για τη ρύθμιση των δραστηριοτήτων των οικονομικών παραγόντων. Εξ ορισμού, αυτό ισχύει ιδιαίτερα όταν οι οικονομικές σχέσεις δεν αφορούν μόνο φυσικά πρόσωπα, αλλά και νομικά πρόσωπα. Για να παρέχει νομική ασφάλεια, ο νόμος πρέπει να καθορίσει τα κριτήρια για τον προσδιορισμό των προσώπων αυτών, την εξουσία των οργάνων / οργανισμών τους και τις ευθύνες τους αντί εκείνων των μελών ή των μεμονωμένων μετόχων. Η Σύσταση 193 της ΔΟΕ προωθεί την ιδέα της θεσμοθέτησης των συνεταιρισμών, με την έννοια της χορήγησης νομικής προσωπικότητας.¹¹⁰

- Μεταξύ των σημερινών γενικών πολιτικών, του κράτους, ξεχωρίζει η εγκαθίδρυση του κράτους δικαίου. Το κράτος δικαίου αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο της νέας προσέγγισης για την ανάπτυξη, η οποία δίνει έμφαση στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτό προϋποθέτει ότι η σχέση μεταξύ των πολιτών και του κράτους βασίζεται στις πράξεις του κοινοβουλίου.

- Οι εθνικές νομοθεσίες είναι ένα απαραίτητο μέσο για την εφαρμογή του δημόσιου διεθνούς συνεταιριστικού δικαίου, του οποίου η Σύσταση 193 της ΔΟΕ αποτελεί τον πυρήνα.¹¹¹

- Στη διεθνή συνεργασία και μεταξύ των παγκόσμιων οικονομικών παραγόντων, το

(Βιώσιμη ανάπτυξη).

¹⁰⁸ Βλ. Göler von Ravensburg

¹⁰⁹ Assier-Andrieu, pp.39 ff.; Barnes, p.574? ΚβπίΓτιβΓβΓ, αναφερόμενος στον Eberhard-Schmidt Assmann, Wassermann, p.258.

¹¹⁰ Βλ. Σύσταση 193 της ΔΟΕ, παράγραφοι 2 ("ένωση", "από κοινού ιδιοκτησία»), 5 και 6 (β) («αλληλεγγύη»), 6. (α) («Εγγραφή»), 6. (β) («αποθεματικά»), 6. (δ) ("ένταξη", "μέλη"), 7. (2), 4. (δ), 8. (1) (i) και 11. (2) (γ) («πρόσβαση σε πιστώσεις», "δάνεια", "θεσμική χρηματοδότηση", "επενδύσεις"), 8. (2) (β) («νομικές υποχρεώσεις των συνεταιρισμών»), 10. (2), 11. (3), (4), 14., 17. (γ), (ε) (« συνεταιριστικές οργανώσεις», "θυγατρικοί συνεταιρισμοί "), 12. (γ) (τραπεζικοί και ασφαλιστικοί συνεταιρισμοί») και, ιδιαιτέρως, παράγραφος 9. σχετικά με τη μετατροπή της άτυπης οικονομίας φορέων σε επίσημους φορείς. Επίσης, μια σειρά από νομοθεσίες απαγορεύουν τη χρήση του όρου «συνεταιρισμός» από οποιαδήποτε οικονομική οντότητα, η οποία δεν έχει καταχωρηθεί και αναγνωρίζεται ως τέτοια από το νόμο.

¹¹¹ Βλέπε Μέρος 2, σημείο 4.1.3, Δημόσιο διεθνές συνεταιριστικό δίκαιο: Σύσταση 193 της ΔΟΕ.

δίκαιο χρησιμοποιείται σε ένα συνεχώς αυξανόμενο βαθμό ως μέσο ενημέρωσης και επικοινωνίας. Ο νόμος είναι ένα σημείο αναφοράς και μια κατευθυντήρια γραμμή.

- Ο νόμος γεφυρώνει το χάσμα ανάμεσα στην πολυπλοκότητα της κοινωνικής ζωής και στον ορισμό και στην απόδοση των διαφόρων ρόλων στην κοινωνία, αφενός, και στη γνώση, ή μάλλον η έλλειψη γνώσης σχετικά με την τεχνολογία και τα κοινωνικά ζητήματα, που απαιτούνται για να κατανοήσουμε αυτές τις πολυπλοκότητες, από την άλλη.

- Ο νόμος είναι ένα κατάλληλο και δοκιμασμένο μέσο για να εκπροσωπεί και να διατηρεί μια δίκαιη ισορροπία μόνο μεταξύ της αυτονομίας των συνεταιριστών και των συνεταιρισμών, από τη μια πλευρά και των εξουσιών του κράτους, από την άλλη. Ο νόμος είναι ένα μέσο για να μεταμορφώνει την άτυπη σε τυπική διαδικασία. Περαιτέρω συζήτηση θα ακολουθήσει, έστω και έμμεσα μόνο, σε ορισμένες περιπτώσεις. Εξαιτίας της σημασίας της, αν μη τι άλλο για τη ΔΟΕ, η άτυπη μορφή και η συνεταιριστική νομοθεσία θα εξεταστούν χωριστά και σε κάποια έκταση στην επόμενη ενότητα.

3.2 Άτυπη οικονομία και συνεταιριστική νομοθεσία

Ο αριθμός των ανεπίσημων φορέων στην οικονομία αναπτύσσεται σε όλες σχεδόν τις χώρες. Μείζονες δραστηριότητες στην άτυπη οικονομία περιλαμβάνουν τον τουρισμό, πωλήσεις, υπηρεσίες, εμπόριο, γεωργία, μεταποίηση, μεταφορές, βιοτεχνίες, δανεισμό χρημάτων και κατασκευές. Συνεταιρισμοί υπάρχουν σε όλους αυτούς τους τομείς. Πολλά έγγραφα της ΔΟΕ συνδέουν τους συνεταιρισμούς με τη μετάβαση φορέων από την άτυπη οικονομία σε τυπική και συνδέουν κάθε ένα από αυτά τα φαινόμενα με τη νομοθεσία.¹¹² Η έμφαση εδώ είναι στην κανονιστική πλευρά της νομοθεσίας.¹¹³ Αυτό γίνεται για να αποφευχθεί ένα πρόωρο συμπέρασμα από την εμπειρική απόδειξη της μη εφαρμογής των νόμων για τις ανεπάρκειες της νομοθεσίας, προς όφελος των φορέων της άτυπης οικονομίας.¹¹⁴

Τα μεγαλύτερα οφέλη από την ίδρυση συνεταιρισμών από φορείς της άτυπης οικονομίας θα πρέπει να αναμένονται από τα αποτελέσματα της συγκέντρωσης των πόρων τους. Όσο μικροί και αν είναι οι πόροι αυτοί, η συγκέντρωση αυξάνει τη διαπραγματευτική

¹¹² Η Σύσταση 193 της ΔΟΕ, παράγραφος 9 έχει ως εξής: «Οι κυβερνήσεις πρέπει να προωθήσουν τον σημαντικό ρόλο των συνεταιρισμών για τον μετασχηματισμό αυτού που συχνά αποτελεί περιθωριακές δραστηριότητες επιβίωσης (μερικές φορές αναφέρεται ως η "άτυπη οικονομία») σε νομικά προστατευόμενο έργο, και πλήρως εντασσόμενο στην οικονομική ζωή." Δείτε επίσης: ΔΟΕ, Έκθεση με θέμα "Decent work and informal economy" («Αξιοπρεπής εργασία και άτυπη οικονομία»). Αναφέρει (σελ.92): «Όταν υπάρχουν σημαντικοί περιορισμοί στους φορείς άτυπης οικονομίας ή οι εργαζόμενοι που εντάσσονται σε υπάρχουσες οργανώσεις εργοδοτών ή σε συνδικαλιστικές οργανώσεις ή ιδρύουν δικές τους οργανώσεις, η πιο αποτελεσματική ένταξη με βάση την οργανωτική δομή μπορεί να είναι αυτή ενός συνεταιρισμού "[...] και:". Η οργάνωση σε συνεταιρισμούς θα μπορούσε επίσης να θεωρηθεί ως ένα βήμα για την πορεία προς την επισημοποίηση». Βλέπε επίσης Ψήφισμα και συμπεράσματα που αφορούν την αξιοπρεπή εργασία και την άτυπη οικονομία, Διεθνής Διάσκεψη Εργασίας του 2002, Παράγραφος 26.

¹¹³ Διάκριση μεταξύ νόμου και δικαίου, loi και droit, Gesetz και Recht, Ley και Derecho, Legge και diritto

¹¹⁴ Η επικριτική παρατήρηση από το Διοικητικό Συμβούλιο (ΔΣ) της ΔΟΕ, δείτε GB298-ESP-4-2007-02-0118-1- En.doc, Para.45 μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια αυτή.

τους δύναμη και βοηθά τη μεταφορά γνώσης και τεχνογνωσίας. Τα δομικά χαρακτηριστικά των συνεταιρισμών προσφέρονται γι' αυτή τη συγκέντρωση. Επιπλέον, οι συνεταιρισμοί αποτελούν σχετικά εύκολα προσβάσιμες επιχειρήσεις, καθώς οι κεφαλαιακές απαιτήσεις είναι ελάχιστες και η αρχική έλλειψη δεξιοτήτων μπορεί να ξεπεραστεί με προγράμματα ενημέρωσης, κατάρτισης και εκπαίδευσης, που προσφέρονται στις περισσότερες χώρες από τις κυβερνήσεις, τις συνεταιριστικές κινήσεις, δωρητές και ΜΚΟ. Ωστόσο, το «εύκολα προσβάσιμη» δεν πρέπει να ερμηνεύεται ως "απλή οργανωτική και λειτουργική μορφή της επιχείρησης".

Για τα τελευταία 160 χρόνια, οι συνεταιρισμοί έχουν αποδείξει ότι είναι ένα μέσο για την άτυπη οικονομία να ενταχθεί στην επίσημη οικονομία σε πολλές χώρες σε όλον τον κόσμο. Η συνεταιριστική πολιτική και νομοθεσία διευκολύνει την αναγνώριση των συνεταιρισμών ως νομικών προσώπων με τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις με τους υπόλοιπους νομικά αναγνωρισμένους επιχειρηματικούς φορείς. Μια επαρκής συνεταιριστική νομοθεσία, που περιλαμβάνει τη φορολόγηση των συνεταιρισμών, η οποία λαμβάνει υπόψη τη διαφορά μεταξύ του κέρδους και του πλεονάσματος, τη λογική της χορήγησης επιστροφής στα μέλη και τη δημιουργία αδιανέμητου αποθεματικού κεφαλαίου, καθώς και η εφαρμογή των ειδικών συνεταιριστικών λογιστικών προτύπων, είναι όλα τα μέτρα που προχωρούν σε μεγάλο βαθμό στον εντοπισμό των άτυπων φορέων της οικονομίας από τη φοροδιαφυγή και την αποφυγή καταβολής εισφορών κοινωνικής ασφάλισης.¹¹⁵

Η επισημοποίηση μέσω σχηματισμού συνεταιριστικών επιχειρήσεων, που αναγνωρίζονται ως νομικά πρόσωπα, εγείρει μια σειρά από εννοιολογικά ζητήματα. Πρώτον, η επισημοποίηση δεν πρέπει να είναι αυτοσκοπός. Σε όλες τις κοινωνίες, οι άτυπες δραστηριότητες και ρυθμίσεις είναι απαραίτητες για την κοινωνική και οικονομική ευημερία. Δεύτερον, παρά την καθολική τους αποδοχή, η έννοια των συνεταιρισμών ως νομικών προσώπων προϋποθέτει διατυπώσεις εννοιών,¹¹⁶ που δεν είναι καθολικής αποδοχής.

Πλαίσιο 8: Άτυπη Οικονομία

Σύμφωνα με τον ορισμό από τη Διεθνή Συνδιάσκεψη Εργασίας του 2002, "ο όρος «άτυπη οικονομία» αναφέρεται σε όλες τις οικονομικές δραστηριότητες των εργαζομένων και των οικονομικών μονάδων, οι οποίες - κατά το νόμο ή την πράξη - δεν καλύπτονται ή καλύπτονται ανεπαρκώς από επίσημες συμφωνίες. Οι δραστηριότητές τους δεν περιλαμβάνονται στον νόμο, πράγμα που σημαίνει ότι λειτουργούν εκτός της επίσημης πρόσβασης του νόμου ή δεν καλύπτονται στην πράξη, πράγμα που σημαίνει ότι - παρότι λειτουργούν στο πλαίσιο της επίσημης πρόσβασης του νόμου, ο νόμος δεν εφαρμόζεται ή δεν επιβάλλεται, ή ο νόμος αποθαρρύνει την συμμόρφωση, γιατί δεν είναι

¹¹⁵ Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές προτείνουν μια τέτοια συστημική προσέγγιση. Δείτε επίσης ΔΟΕ, «The informal economy: enabling transition to formalization», Παράγραφος 45.

¹¹⁶ Έννοιες και αντιλήψεις ίσως γίνονται αντιληπτές από όλους τους πολιτισμούς αλλά η διαμόρφωσή τους φαίνεται ότι συνδέονται με το πολιτιστικό επίπεδο, δηλ. μπορούν να νοηθούν με τον ίδιο τρόπο παντού αλλά δεν νοούνται παντού με τον ίδιο τρόπο. Αυτό είναι εκείνο που διατυπώνεται με τις λέξεις δεκτικότητα και αποδοχή.

κατάλληλος, είναι επαχθής ή επιβάλλει υπερβολικό κόστος» (Βλέπε ψήφισμα και τα συμπεράσματα ... Παράγραφος 3).

Θεωρούνται ως άτυπες «όλες οι δραστηριότητες που εμπίπτουν de facto ή de jure έξω από την εμβέλεια του νόμου» (ΔΟΕ Διοικητικό Όργανο (GB), βλέπε GB298-ESP-4-2007-02-0118-1- En.doc, Παράγραφος 14).

Το Διοικητικό Όργανο (GB) της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας ανέφερε στη σύνοδο του Μαρτίου του 2007 ότι «ο ίδιος ο χαρακτηρισμός της παραοικονομίας, στη συζήτηση της Διεθνούς Διάσκεψης Εργασίας του 2002, αναφέρεται στη σχέση με το νόμο ...". Την ίδια στιγμή, το GB εξέφρασε κάποιες αμφιβολίες ως προς την αποτελεσματικότητα της έμφασης στο "κανονιστικό πλαίσιο". Δείτε GB298-ESP-4-2007-02-0118-1- En.doc, Παράγραφος 14 και Παράγραφος 45 αντίστοιχα.

Σε πολλές κοινωνίες, ιδιαίτερα εκείνες με έντονη επικράτηση των άτυπων φορέων της οικονομίας, τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά για την αναγνώριση νομικών προσώπων δεν είναι δεδομένα.¹¹⁷ Όταν γίνεται διάκριση μεταξύ οργανωμένων και μη-οργανωμένων ομάδων αυτοβοήθειας, είναι σημαντικό να γίνεται διάκριση μεταξύ συνεταιρισμών, ως εθελοντικών ενώσεων προσώπων, δηλαδή ενός τρόπου οργάνωσης μιας ομάδας, και των κοινοτήτων, ή ενός τρόπου ζωής.¹¹⁸ Οι συνεταιρισμοί μπορούν να ευημερήσουν μόνο εάν τα μέλη τους είναι αυτόνομα στις οικονομικές δραστηριότητές τους και εάν η οικονομική ζωή, γενικά, διατηρείται χωριστά από άλλες κοινωνικές δραστηριότητες. Οι κοινωνίες στις οποίες η κοινότητα θεωρείται ως μια αδιαίρετη οντότητα, δυσκολεύονται να ενσωματώσουν την έννοια μιας νομικής προσωπικότητας, η οποία επιτρέπει σε αφηρημένα νομικά πρόσωπα να υπάρχουν ανεξάρτητα από τα μέλη τους. Δυσκολεύονται, για παράδειγμα, να καταλάβουν ότι η οικονομική ευθύνη των συνεταιριστών μπορεί να περιοριστεί στις μερίδες τους. Όπου οι έννοιες του σωματείου και της κοινότητας συγχέονται, μπορεί η εφαρμογή του συνεταιριστικού νόμου να παρεμποδίζεται από μηχανισμούς κοινοτικού τύπου. Αυτό το μίγμα τείνει να είναι επιβλαβές τόσο για τον συνεταιρισμό όσο και για την ομάδα κοινοτικού τύπου, στην οποία τα μέλη του συνεταιρισμού συνήθως θα συνεχίσουν να ζουν. Η διάκριση μεταξύ σωματείων και κοινοτήτων δεν πρέπει να συγχέεται με αυτήν μεταξύ συνεταιρισμών και απλοποιημένων συνεταιριστικών δομών, όπως προτείνεται περαιτέρω στις παρούσες Κατευθυντήριες Γραμμές. Τρίτον, η έννοια της νομοθεσίας χρειάζεται διευκρίνιση, προκειμένου να αποφευχθεί το προαναφερθέν πρόωρο συμπέρασμα από νόμους που είναι αναποτελεσματικοί, ότι οι νόμοι καθαυτοί είναι ένα ανεπαρκές μέσο. Εξετάζοντας μια σειρά από στοιχεία του ορισμού της άτυπης οικονομίας, προκύπτει ότι οι ανεπάρκειες είναι θέμα πολιτικής βούλησης και / ή παράλειψης εφαρμογής της νομοθεσίας και όχι ανεπάρκειας της νομοθεσίας. Αυτό μπορεί να αποδειχθεί από την εξέταση των ακόλουθων στοιχείων της συνηθισμένης περιγραφής των φορέων της άτυπης οικονομίας (παραοικονομίας):

¹¹⁷, Βλ. π.χ. Henry, "Genossenschaften als juristische Personen – Konsequenzen für die internationale Beratung bei der Genossenschaftsgesetzgebung in Afrika".

¹¹⁸ Βλ. Henry, "Co-operation in Cooperative Legislation – Some Provisional Remarks"; idem, "Genossenschaften als juristische Personen – Konsequenzen für die internationale Beratung bei der Genossenschaftsgesetzgebung in Afrika". Βλ. Επίσης Münkner (ed.), *Towards Adjusted Patterns of Cooperatives in Developing Countries*.

1. «το πεδίο εφαρμογής του νόμου δεν καλύπτει τους φορείς της άτυπης οικονομίας ή τις δραστηριότητές τους»: τροποποιήσεις μόνο απαιτούνται από την πολιτική βούληση για να αλλάξει αυτό.
2. «ο νόμος είναι ακατάλληλος, είναι επαχθής ή επιβάλλει υπερβολικό κόστος»: ¹¹⁹ αυτά είναι αξιολογικές κρίσεις οι οποίες απαιτούν ανάλυση πριν σχεδιαστούν και εφαρμοσθούν διορθωτικά μέτρα, καθώς οι αξιολογικές κρίσεις κατά πάσα πιθανότητα θα προβάλλονται από μια μεγάλη ποικιλία φορέων, συμπεριλαμβανομένων των απατεώνων φοροφυγάδων.
3. «εφαρμοστικοί μηχανισμοί λείπουν ή αστοχούν»: για παράδειγμα, όταν δεν υπάρχουν καθόλου ή υπάρχουν μόνο ανεπαρκείς προληπτικοί μηχανισμοί εποπτείας, οι συνεταιρισμοί περιορίζεται, ή ακόμη αποκλείονται από την προσφορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ή την άσκηση τραπεζικών δραστηριοτήτων. Δεν υπάρχουν παρά μόνο ανεπαρκείς μηχανισμοί αποφυγής της εμφάνισης ψευδών συνεταιρισμών, που έχουν συσταθεί για την καταστρατήγηση της φορολογίας και της εργατικής νομοθεσίας. Σε περίπτωση που αυτές είναι σωστές παρατηρήσεις σε πολλές περιπτώσεις, που έχουν ανάγκη προφανούς θεραπείας, είναι εξίσου αλήθεια ότι σε πολλές περιπτώσεις οι μηχανισμοί αυτοί αποτυγχάνουν επειδή οι φορείς της άτυπης οικονομίας μένουν έξω ή εν μέρει έξω από τις κρατικές δομές, δηλαδή ζουν σε μια άλλη πολιτική τάξη ή / και κάτω ένα νομικό σύστημα το οποίο είναι διαφορετικό από εκείνο του κράτους. Αυτό μπορεί να σημαίνει καταστάσεις κατά τις οποίες δύσκολα μπορούν να διαχωριστούν η επίσημη από την ανεπίσημη οικονομία.
4. «οι φορείς της παραοικονομίας συχνά αναπτύσσουν στρατηγικές για την αποφυγή των επίσημων περιορισμών, κυρίως εισφορών σε συστήματα κοινωνικής ασφάλισης και καταβολής φόρων ": Αυτό τους αφήνει όχι μόνο χωρίς κοινωνική προστασία, αλλά επίσης οδηγεί σε οικονομικές στρεβλώσεις μεταξύ των επίσημων και άτυπων φορέων της οικονομίας. Στερεί τους τελευταίους από τις οικονομικές ευκαιρίες, καθώς οι φορείς της επίσημης οικονομίας είναι απρόθυμοι, αν δεν είναι εντελώς εχθρικοί, για την αναγνώριση των φορέων της άτυπης οικονομίας ως επιχειρηματικών εταίρων. Επιπλέον, η άνιση κατανομή των υποχρεώσεων, οδηγεί σε κοινωνικές και, τελικά, σε πολιτικές τριβές.

Μέσω του Συνεταιριστικού Τμήματος, το Γραφείο της ΔΟΕ έχει εργαστεί για να αντισταθμίσει, τουλάχιστον εν μέρει, αυτές τις ελλείψεις. Το έπραξε, για παράδειγμα:

- συμβάλλοντας με την παροχή εκδοχών συνεταιριστικού νόμου στις καθομιλούμενες γλώσσες που ομιλούνται από τους αποδέκτες,
- συμβάλλοντας με την παροχή οδηγών για τον συνεταιριστικό νόμο για απλούς ανθρώπους,
- βοηθώντας στη σύνταξη συνεταιριστικών καταστατικών

¹¹⁹ Βλ. Ψήφισμα και Συμπεράσματα αναφορικά με την αξιοπρεπή εργασία και την άτυπη οικονομία, Παράγραφος 3.

- προτείνοντας περισσότερο προσαρμοσμένες πολιτιστικά μορφές συνεταιρισμών. Το σημείο εκκίνησης ήταν η συμπερίληψη των κοινών ομάδων οικονομικής πρωτοβουλίας στον νόμο του 1982 για τους συνεταιρισμούς στο Καμερούν. Αυτό οδήγησε επίσης το Συνεταιριστικό Τμήμα να συμπεριλάβει στην συνεταιριστική πολιτική του και συμβουλές για τη νομοθεσία σχετικά με το θέμα των απλοποιημένων συνεταιριστικών δομών (βλέπε Μέρος 3, τμήμα 9).

4. ΤΙ ΕΙΔΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟ ΝΟΜΟ;

4.1 Το ευρύτερο νομικό πλαίσιο

Το ευρύτερο νομικό πλαίσιο ορίζεται από τις ακόλουθες περιφερειακές και διεθνείς δομές. Αυτές ποικίλλουν όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής τους και τη νομική τους αξία¹²⁰. Μερικά από αυτά τα πλαίσια εφαρμόζονται μόνο σε ένα συγκεκριμένο τομέα. Είναι αλληλένδετα από το γεγονός ότι η αντίστοιχη νομική αξία τους συμβάλλει στην υποστήριξη της θέσης ότι η Σύσταση 193 της ΔΟΕ συνιστά δεσμευτικό δημόσιο διεθνές δίκαιο. Ωστόσο, αυτές οι διαφορετικές πτυχές πρέπει να σταθμίζονται, καθόσον, τα μέσα αυτά περιορίζουν την αυτονομία των εθνικών νομοθετών.

4.1.1 Περιφερειακή συνεταιριστική νομοθεσία

4.1.1.1 ΟΗΑΔΑ ενιαία νομική πράξη για τους συνεταιρισμούς

Μετά από περισσότερα από δέκα χρόνια προετοιμασίας και διαπραγματεύσεων, τα δεκαέξι Κράτη Μέλη του ΟΗΑΔΑ (Οργανισμός για την Εναρμόνιση της Νομοθεσίας για τις Επιχειρήσεις στην Αφρική) εγκρίθηκε μια ενιαία πράξη για τους συνεταιρισμούς το 2010.¹²¹ Ο νόμος είναι άμεσα εφαρμόσιμος στα Κράτη μέλη της ΟΗΑΔΑ.

4.1.1.2 Κανονισμός του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συνεταιρισμού (SCE)

Το 2003, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), δημοσίευσε τον Κανονισμό 1435/2003 σχετικά με το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συνεταιρισμού (SCE), μετά από περισσότερα από τριάντα χρόνια προετοιμασίας. Ο Κανονισμός τέθηκε σε ισχύ το 2006. Ως κανονισμός, είναι άμεσα εφαρμόσιμος στα κράτη μέλη της ΕΕ. Σε αντίθεση με την ενιαία Πράξη της ΟΗΑΔΑ για τους Συνεταιρισμούς, δεν ρυθμίζει τις εθνικές νομοθεσίες των συνεταιρισμών, αλλά δημιουργεί ένα νέο είδος συνεταιρισμού, την SCE. Τα μέλη πρέπει να προέρχονται από δύο τουλάχιστον Κράτη μέλη της ΕΕ. Δεν ρυθμίζει όλες τις νομικές πτυχές των συνεταιρισμών. Με ένα περίπλοκο σύστημα παραπομπών, αναφέρεται στην εθνική νομοθεσία των συνεταιρισμών. Αυτό μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει δημιουργήσει 27 διαφορετικά είδη SCE, αντί της εισαγωγής μόνο ενός μόνο νέου τύπου.¹²²

¹²⁰ Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί τον όρο «νομική αξία» για να δηλώσει πολλές πτυχές, δηλαδή "νομική φύση", "δεσμευτική δύναμη", "έννομα αποτελέσματα» και « νομική αξία », χωρίς να τις διακρίνει τα πάντα σωστά στο κείμενο. Για τις διακρίσεις αυτές, βλ Virally, σελ.174.

¹²¹ Acte stolés relatif au droit des sociétés coopératives. Διαθέσιμο στο: <http://www.ohada.org/droitdes-sociétés-coopératives>.

4.1.1.3 Mercosur Κοινό Συνεταιριστικό Καταστατικό

Οι χώρες της Mercosur είχαν από το 2009 ένα κοινό Συνεταιριστικό Καταστατικό.¹²³ Όπως και ο Κανονισμός της ΕΕ, είναι άμεσα εφαρμόσιμο στα Κράτη μέλη για να διευκολύνει τη διακρατική δημιουργία συνεταιρισμών, και δεν ρυθμίζει τους εθνικούς συνεταιρισμούς. Ωστόσο, η εφαρμογή του απαιτεί τη μετατροπή σε εθνικό δίκαιο. Μέχρι στιγμής, αυτό έχει γίνει μόνο από την Ουρουγουάη.

4.1.2 Άλλα σχετικά περιφερειακά κείμενα

4.1.2.1 Ley Marco para las Cooperativas de América Latina / Νόμος-πλαίσιο για τους συνεταιρισμούς στη Λατινική Αμερική

Ο νόμος του 2008 Ley para las Cooperativas Marco de América Latina¹²⁴, είναι μια πειστική μετάφραση της σύγχρονης συνεταιριστικής σκέψης σε έναν «πρότυπο νόμο». Με προέλευση έναν ιδιωτικό φορέα, την ICA Αμερικής, δεν έχει καμία δεσμευτική ισχύ για τους νομοθέτες. Μπορεί να γίνει δεκτό, ωστόσο, ότι θα παίζει τον ίδιο πειστικό ρόλο στις διεργασίες διαμόρφωσης της νομοθεσίας, όπως έκανε η πρώτη έκδοση του (1988) κατά τη διάρκεια των χρόνων. Επιπλέον, είναι ένα χρήσιμο εργαλείο, καθώς συνδυάζει προτάσεις για ένα κείμενο συνεταιριστικού νόμου με ένα συνοπτικό σχόλιο σε κάθε άρθρο.

4.1.2.2 WOCCU μοντέλο συνεταιριστικού νόμου

Το Παγκόσμιο Συμβούλιο των Πιστωτικών Ενώσεων (World Council of Credit Unions - WOCCU) εκπόνησε ένα μοντέλο νόμου για τους αποταμιευτικούς και πιστωτικούς συνεταιρισμούς.¹²⁵ Η νομική αξία και τα αποτελέσματά του είναι συγκρίσιμα με εκείνα του Ley Marco para las Cooperativas de América Latina. Εκφράζει μία από τις δύο μεγάλες «σχολές» σκέψης για τους αποταμιευτικούς και πιστωτικούς συνεταιρισμούς, η άλλη είναι το μοντέλο "Raiffeisen".

4.1.3 Δημόσιο διεθνές συνεταιριστικό δίκαιο: Σύσταση 193 της ΔΟΕ

¹²² Αυτό είναι το αποτέλεσμα μιας μελέτης που πραγματοποιήθηκε από μια κοινοπραξία αποτελούμενη από το European Research Institute on Cooperative and Social Enterprises (Euricse), το Mondragon Corporation and Mondragon University EZAI Foundation, as well as Cooperatives Europe - the European organization of the ICA. See "Study on the implementation of the Regulation 1435/2003 on the Statute for a European Cooperative Society (SCE), October 5, 2010".

Είναι διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/> ή στη διεύθυνση: <http://www.euricse.eu/node/257>.

¹²³ Estatuto de las Cooperativas (Mercosur / MM / AA / ANT.NORMA 01/2009).

¹²⁴ Το κείμενο είναι διαθέσιμο στα Αγγλικά, Πορτογαλικά και Ισπανικά στο: <http://www.aciamericas.coop/IMG/pdf/Ley-MarcoAL.pdf>.

¹²⁵ Το κείμενο είναι διαθέσιμο στα αγγλικά και ισπανικά στη διεύθυνση: <http://www.woccu.org/policyadvocacy/legreg>

4.1.3.1 Η νομική αξία της Σύστασης 193 της ΔΟΕ ¹²⁶

Τα επιχειρήματα που να στηρίζουν την άποψη ότι η Σύσταση 193 της ΔΟΕ συνιστά δεσμευτικό δημόσιο διεθνές συνεταιριστικό δίκαιο είναι τα εξής:

1. Τα ψηφίσματα και οι συστάσεις διεθνών οργανισμών μπορεί να είναι πηγές του δημοσίου διεθνούς δικαίου, ¹²⁷ αν και δεν αναφέρονται μεταξύ των πηγών που αναφέρονται στο άρθρο 38 § 1 του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου. Ο κατάλογος αυτός δεν είναι εξαντλητικός.¹²⁸

2. Το γεγονός ότι η ILC (International Labour Conference), κατά τη συζήτηση της Σύστασης 193 της ΔΟΕ, επέλεξε μια σύσταση, αντί της σύμβασης, ¹²⁹ δεν πρέπει να ερμηνευθεί ως επιλογή για ένα νομικώς μη δεσμευτικό πρότυπο εργασίας. Αναφορικά με την αντίστοιχη νομική τους αξία, η διαφορά μεταξύ των συμβάσεων της ΔΟΕ και των συστάσεων της ΔΟΕ, δεν μπορεί να ερμηνευθεί στην πρώτη ως νομικά δεσμευτική και στη δεύτερη όχι. Τα άρθρα 19 και 30 του Συντάγματος της ΔΟΕ, καθώς και το άρθρο 7 του Κανονισμού της Διεθνούς Συνδιάσκεψης Εργασίας σχετικά με την Επιτροπή για την Εφαρμογή των Συμβάσεων και των Συστάσεων, ¹³⁰ δεν επιτρέπουν τέτοια ερμηνεία.

3. Η ΔΟΕ έχει συνταγματική εντολή για την υιοθέτηση προτύπων για cooperatives¹³¹ καθώς η εντολή της δεν περιορίζεται στην εργατική νομοθεσία με τη στενή έννοια του όρου. Το άρθρο 1 του Συντάγματος της ορίζει ότι: «Ιδρύεται μια μόνιμη οργάνωση για την προώθηση των αντικειμένων που εκτίθενται στο Προοίμιο του παρόντος Συντάγματος ... ». Το πρώτο αντικείμενο "που παρατίθεται στο Προοίμιο ..." είναι "η ειρήνη ... με βάση την κοινωνική δικαιοσύνη". Η εργατική νομοθεσία είναι σίγουρα ένα σημαντικό μέσο με το οποίο πρέπει να προωθείται η κοινωνική δικαιοσύνη, αλλά δεν

¹²⁶ Τα ακόλουθα επιχειρήματα είναι ένα προσαρμοσμένο απόσπασμα από το Henry, Η Συμβολή της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας στη διαμόρφωση του Δημόσιου Διεθνούς Συνεταιριστικού Δικαίου. Τα επιχειρήματα που αναφέρονται είναι για να απομακρυνθούν οι δικές μου αμφιβολίες ως προς το αν αυτά αρκούν για να πούμε ότι ένα δημόσιο διεθνές συνεταιριστικό δίκαιο υπάρχει ή αν δεν μπορεί κανείς παρά να μιλήσει για «αναδυόμενο» δίκαιο. Για την τελευταία περίπτωση πρβλ., Henry, Guidelines for Cooperative Legislation (2001) (Κατευθυντήριες Γραμμές για την Συνεταιριστική Νομοθεσία (2001). Από το 2005 η ΔΟΕ δημοσίευσε την άποψη ότι πράγματι, ένα τέτοιο δημόσιο διεθνές δίκαιο είχε αναδυθεί, βλ. Henry, Guidelines for Cooperative Legislation, second revised edition, p.5 (Henry, Κατευθυντήριες Γραμμές για την Συνεταιριστική Νομοθεσία, δεύτερη αναθεωρημένη έκδοση, σελ.5).

¹²⁷ Βλ. Montt Balmaceda, p.138; Politakis et Markov, p.513; Shaw, pp.92 ff.; Verdross und Simma, Nrn. 518-523; Verhoeven, pp.355 ff. and p.447; Virally, pp.169 ff.. Η διατύπωση "ίσως" δείχνει ότι μια κατά περίπτωση αξιολόγηση είναι απαραίτητη..

¹²⁸ Βλέπε, για παράδειγμα, Kennedy, pp.18 ff. Μια άλλη «σχολή» προτιμά να ενσωματώσει τέτοιες άλλες πηγές σε μία από τις κατηγορίες του άρθρου 38, § 1. Δεδομένου ότι αυτό δεν θα αλλάξει την επιχειρηματολογία, δεν συνεχίζω περαιτέρω αυτό το σημείο.

¹²⁹ Συμβάσεις και Συστάσεις είναι τα δύο κύρια εργαλεία της ΔΟΕ. Δείτε Σύνταγμα ΔΟΕ, Άρθρο 19.

¹³⁰ Έμφαση του συγγραφέα

¹³¹ Αυτό έχει επιβεβαιωθεί από τους (ανεξάρτητους) Εμπειρογνώμονες της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή των Συμβάσεων και Συστάσεων (Άρθ. 7 του Κανονισμού της Διεθνούς Διάσκεψης Εργασίας). Η «Γενική Επισκόπηση του 2010 για τα εργαλεία απασχόλησης, υπό το πρίσμα της Διακήρυξης της ΔΟΕ του 2008 σχετικά με την Κοινωνική Δικαιοσύνη για μια Δίκαιη Παγκοσμιοποίηση» τοποθετεί την Σύσταση 193 της ΔΟΕ σταθερά εντός των εργαλείων απασχόλησης της ΔΟΕ.

είναι η μόνη. Η ΔΟΕ και τα Κράτη μέλη έχουν την ευχέρεια να αποφασίσουν σχετικά με τα μέσα που θα χρησιμοποιήσουν. Το ερώτημα, ως εκ τούτου, είναι αν η συνεταιριστική νομοθεσία αποτελεί κατάλληλο μέσο για την επίτευξη της κοινωνικής δικαιοσύνης. Η απάντηση στο ερώτημα αυτό μπορεί να βρεθεί σε μια ανάλυση των συνεταιριστικών νόμων και της εφαρμογής τους στις διάφορες χώρες. Παρατηρούμε ότι ένας αυξανόμενος αριθμός συνεταιριστικών νόμων υποχρεώνουν τους συνεταιρισμούς ρητώς να συμβάλλουν στην κοινωνική δικαιοσύνη.¹³² Παρατηρούμε επίσης ότι σε έναν αυξανόμενο αριθμό κρατών η εφαρμογή αυτών των κειμένων βελτιώνεται.

4. Η Σύσταση 193 της ΔΟΕ εγκρίθηκε με συντριπτική πλειοψηφία. Μόνο τρεις αντιπρόσωποι απείχαν.¹³³

5. Οι συστάσεις της ΔΟΕ φέρουν μεγαλύτερο νομικό βάρος από εκείνες άλλων διεθνών οργανισμών, καθόσον η ΔΟΕ είναι ένας τριμερής οργανισμός, δηλαδή είναι πιο αντιπροσωπευτικός από άλλους διεθνείς κυβερνητικούς οργανισμούς.¹³⁴

6. Οι Συστάσεις της ΔΟΕ φέρουν ιδιαίτερη βαρύτητα, καθόσον θα έπρεπε τουλάχιστον να αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το άθροισμα των συμφερόντων των Κρατών μελών και κάτι άλλο εκτός από τον ελάχιστο κοινό παρονομαστή αυτών των συμφερόντων, επειδή η ΔΟΕ είναι επίσης μια «διακρατική» οργάνωση. Οι αντιπρόσωποι για την ILC έχουν μια ελεύθερη εντολή.¹³⁵ Η ενασχόληση με την προετοιμασία νομοθεσίας από τη ΔΟΕ είναι μια μοναδική περίπτωση διακρατικής νομοθεσίας.¹³⁶

7. Η Διεθνής Διάσκεψη Εργασίας (ILC) ενσωμάτωσε, όπως έχει λεχθεί, τα βασικά μέρη του Δήλωσης της ICA στη Σύσταση 193 της ΔΟΕ: Ο ορισμός στην Παράγραφο 2, οι συνεταιριστικές αξίες στην Παράγραφο 3 και οι συνεταιριστικές αρχές στην Παράγραφο 3 και στο Παράρτημα. Με αυτόν τον τρόπο, προώθησε το status της Δήλωσης της ICA από ενός κειμένου μιας διεθνούς μη κυβερνητικής οργάνωσης σε ένα νομικό κείμενο μιας διεθνούς κυβερνητικής οργάνωσης, ενώ, την ίδια στιγμή, αύξησε την νομική αξία της ίδιας της Σύστασης 193 της ΔΟΕ. Σε έναν κόσμο που χαρακτηρίζεται από παγκοσμιοποίηση, μειούμενη δημοκρατική συμμετοχή στη νομοθετική διαδικασία, από μια αυξανόμενη παραοικονομία στις οικονομίες και από την αυξημένη επιρροή του ιδιωτικού καθορισμού των βασικών κανόνων στην νομοθετική διαδικασία του κράτους, η ενσωμάτωση της Δήλωσης της ICA στη Σύσταση 193 της ΔΟΕ αποκτά ιδιαίτερη

¹³² Ο ορισμός των συνεταιρισμών, όπως κατοχυρώνεται στην Σύσταση 193 της ΔΟΕ, Παράγραφος 2, απαιτεί κάτι τέτοιο. Συνεπώς, ο έλεγχος πρέπει να αξιολογήσει κατά πόσον αυτό έχει τηρηθεί. Μερικές (πρότυπες) νομοθεσίες προβλέπουν ότι ένα μέρος του πλεονάσματος θα διατεθεί για κοινωνικούς σκοπούς. Βλέπε για παράδειγμα το άρθρο 42 του Ley Marco para las Cooperativas de América Latina (βλέπε Μέρος 2, τμήμα 4.1.2.1, παρ Ley Marco las Cooperativas de América Latina). Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλέπε παραπάνω σχετικά με τη δυναμική συνεισφορά των συνεταιρισμών στην κοινωνική δικαιοσύνη, Μέρος 1, τμήμα 3.2.3, Κοινωνική δικαιοσύνη.

¹³³ Βλ. <http://www.ilo.org/public/english/standards/reim/ilc/ilc90/pdf/pr-23vote.pdf>

¹³⁴ Τα συστατικά μέσα είναι οι κυβερνήσεις, οι εργοδότες και οι εργατικές οργανώσεις των κρατών μελών. Αυτή είναι μια μοναδική περίπτωση μεταξύ των διεθνών κυβερνητικών οργανώσεων.

¹³⁵ Βλ. Σύνταγμα της ΔΟΕ, Άρθρο 4, 1

¹³⁶ Βλ. Jessup, Schnorr. Ο Schnorr είδε αυτό το είδος της νομοθεσίας, ως εξέλιξη της διεθνούς κοινωνίας προς την κατεύθυνση μιας διακρατικής κοινότητας. Στην υποσημείωση 10 αναφέρεται στον Jessup (1947). Ομοίως ο Virally, pp.181 ff.

βαρύτητα κατά την αξιολόγηση του νομικού χαρακτήρα αυτής της Σύστασης. Η Δήλωση της ICA πρέπει να εξετάζεται μέσα σε αυτό το πλαίσιο καθορισμού των βασικών κανόνων από ιδιωτικούς φορείς. Η ICA υπήρξε ο θεματοφύλακας των συνεταιριστικών αξιών και αρχών από το 1895. Είναι η μεγαλύτερη και ίσως και η παλαιότερο διεθνής ΜΚΟ. Αυτό της δίνει μια ιδιαίτερη νομιμοποίηση στη συζήτησή μας. Αλλά ακόμη πιο σημαντικό, η ICA είναι δημοκρατικά δομημένη και αντιπροσώπευε το 2002, όταν εγκρίθηκε η Σύσταση 193 της ΔΟΕ, κάπου 700 εκατομμύρια μελών. Σήμερα τα μέλη αριθμούν σχεδόν ένα δισεκατομμύριο. Η γνώμη αυτών των μελών των συνεταιρισμών, όπως συμπυκνώνεται και εκφράζεται μέσα από τη Δήλωση της ICA, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη.

8. Η νομική φύση της Σύστασης 193 της ΔΟΕ απορρέει επίσης από το ότι αντικατοπτρίζει μια επαναλαμβανόμενη συμπεριφορά των κρατών μελών της ΔΟΕ έναντι της διεθνούς / διακυβερνητικής νομοθετικής διαδικασίας. Τα κράτη μέλη καταδεικνύουν έτσι τη βούλησή τους να δεσμεύονται από την εν λόγω νομοθεσία και καθιερώνουν μια πράξη που θα προκριθεί σύντομα - αν δεν έχει ήδη - ως πηγή δημόσιου διεθνούς δικαίου σύμφωνα με το άρθρο 38, § 1 του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου. Παραδείγματα τέτοιας επαναλαμβανόμενης συμπεριφοράς είναι:

- Το 1966 η ILC υιοθέτησε τη Σύσταση 127. Αυτό χρησιμοποιείται ως επιχείρημα, παρά το γεγονός ότι η Σύσταση 193 "την αναθεωρεί και την αντικαθιστά" (Σύσταση 193 της ΔΟΕ, Παράγραφος 19). Πρότυπα της ΔΟΕ χάνουν την ισχύ τους μέσω μιας τυποποιημένης διαδικασίας παρέκκλισης μόνο. Η Σύσταση 127 της ΔΟΕ δεν έχει ακόμη περιληφθεί σε μια τέτοια διαδικασία. Περιλαμβάνει ένα ξεχωριστό κεφάλαιο (Κεφάλαιο III) για την συνεταιριστική νομοθεσία το οποίο σε μεγάλο βαθμό αντικατοπτρίζεται στην έκθεση του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας στην ILC στο πλαίσιο της προετοιμασίας για τη συζήτηση και την έγκριση της Σύστασης 193 της ΔΟΕ¹³⁷
- Το 2001, οι Κατευθυντήριες Γραμμές των Ηνωμένων Εθνών είχαν εγκριθεί με συναίνεση, δηλαδή και με τη συγκατάθεση των Κρατών μελών της ΔΟΕ.

9. Ένα ανάλογο επιχείρημα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την έγκριση περιφερειακών, διεθνών και υπερεθνικών εργαλείων της ΔΟΕ μετά τη Σύσταση 193. Για παράδειγμα,
- Ο Κανονισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης 1435/2003 περί του Καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συνεταιρισμού (SCE)
- Το Κοινό Συνεταιριστικό Καταστατικό για τις χώρες Mercosur, 2009
- Η Ενιαία πράξη για συνεταιρισμούς¹³⁸ OHADA 2010.

¹³⁷ Διεθνής Διάσκεψη Εργασίας, 89η σύνοδος 2001, Έκθεση V (1), Κεφάλαιο II, 3

¹³⁸ Τα κείμενα που αναφέρονται στα σημεία 8 και 9 αναφέρονται συχνά το ένα στο άλλο, ενισχύοντας έτσι τη Σύσταση 193 της ΔΟΕ. Μερικά από αυτά τα κείμενα αναφέρονται σε αυτή, κάποια αντανακλούν, τις παγκοσμίως αναγνωρισμένες συνεταιριστικές αξίες και αρχές. Οι κατευθυντήριες γραμμές των Ηνωμένων Εθνών και ο Κανονισμός της ΕΕ αναφέρονται στη δήλωση της ICA. Η προπαρασκευαστική έκθεση για τον κανονισμό της ΕΕ αναφέρεται στη Σύσταση 193 της ΔΟΕ (βλέπε ανακοίνωση 23/2/2004 από την Επιτροπή προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την προώθηση των συνεταιρισμών στην Ευρώπη). Όπως αναφέρθηκε, η Σύσταση 193 της ΔΟΕ ενσωματώνει την ουσία της Δήλωσης της ICA. Ο Ley Marco para las Cooperativas de América Latina αναφέρεται στη Δήλωση της ICA, στις κατευθυντήριες γραμμές των Ηνωμένων Εθνών και στη Σύσταση 193 της ΔΟΕ.

10. Το ίδιο ισχύει και για τη συμπεριφορά των κρατών ξεχωριστά:
- Ορισμένα κράτη υιοθέτησαν νομοθεσία για σεβασμό της Σύστασης 193 της ΔΟΕ ¹³⁹ άλλα είναι σε διαδικασία να το κάνουν.

- Αντιπρόσωποι και βουλευτές των περισσότερων χωρών της Λατινικής Αμερικής συνεργάστηκαν στενά με τη διαδικασία κατάρτισης του Marco Ley para las Cooperativas de América Latina, παρά το γεγονός ότι αυτό το μοντέλο νόμου απορρέει από έναν μη-κυβερνητικό οργανισμό, τον ICA Americas.¹⁴⁰ Η συμμετοχή αυτή ήρθε για δεύτερη φορά, καθώς αυτό το μοντέλο είναι μια (αναθεωρημένη) επανάληψη του μοντέλου νόμου του 1988, με το ίδιο όνομα, που στη συνέχεια το επεξεργάστηκε ο αιμίμηστος OCA, ο Οργανισμός των Συνεταιρισμών της Αμερικής.

- Ορισμένα κράτη έχουν αναφερθεί σε εργαλεία πολιτικής στη Σύσταση 193 της ΔΟΕ. Βλέπε για παράδειγμα τα συμπεράσματα και τις συστάσεις της ICA Αφρικής, στην Υπουργική Συνέλευση για τους Συνεταιρισμούς ¹⁴¹ και στις Υπουργικές Συνελεύσεις που οργανώθηκαν από το Περιφερειακό Γραφείο της ICA για την Ασία και τον Ειρηνικό (η πιο πρόσφατη σχετικά με το θέμα ήταν του 2007). Το 2011 οι Πρόεδροι και οι Υπουργοί Εργασίας των χωρών της Mercosur, αναγνώρισαν τη Σύσταση 193 της ΔΟΕ ως μέσο για την προώθηση των συνεταιρισμών.¹⁴²

- Στο πλαίσιο της προετοιμασίας για τη Γενική Επισκόπηση του 2010 της ΔΟΕ σχετικά με [την εφαρμογή των] εργαλείων απασχόλησης της ΔΟΕ του 2008, υπό το πρίσμα της "Δήλωσης σχετικά με την Κοινωνική Δικαιοσύνη για μια Δίκαιη Παγκοσμιοποίηση", ¹⁴³ ένας μεγάλος αριθμός των Κρατών μελών της ΔΟΕ απάντησαν σε ερωτηματολόγιο που αφορούσε επίσης τη Σύσταση 193 της ΔΟΕ. Καμία από τις χώρες που ανταποκρίθηκαν δεν αρνήθηκε την υποχρέωση να εφαρμόσει τη Σύσταση 193 της ΔΟΕ υπό την έννοια που συζητήθηκε εδώ.¹⁴⁴

11. Ορισμένα από τα ανώτατα δικαστήρια έχουν αναφερθεί στη Σύσταση 193 της ΔΟΕ ή τουλάχιστον στις συνεταιριστικές αρχές που είναι καταχωρημένες εκεί.¹⁴⁵ **145**

¹³⁹ Παραδείγματα είναι η Καμπότζη, το Κιργιστάν, η Μοζαμβίκη, η Νορβηγία, η Τανζανία, η Τουρκία, η Ουγκάντα, και η Ουρουγουάη.

¹⁴⁰ Βλ. Alianza Cooperativa Internacional (Ley Marco), Παρουσίαση.

¹⁴¹ Για παράδειγμα, από τις 16 Συστάσεις που εγκρίθηκαν από την ένατη Υπουργική Διάσκεψη της ICA Αφρικής, για τους Συνεταιρισμούς το 2009, δύο (No 1 και No 2) συνδέονται άμεσα με το θέμα της «Συνεταιριστικής Αναπτυξιακής Πολιτικής και Νομοθεσίας». Η Σύσταση No.2 έχει ως εξής: «Συνιστάται όπως η Σύσταση 193 της ΔΟΕ συνεχίζει να ενημερώνει τη βάση για τη [...] διαδικασία αναθεώρησης της νομοθεσίας στην περιοχή."

¹⁴² Δείτε τον Δεκέμβριο του 2011 Conferencia Intergubernamental, "Hacia la internalización de la Recomendación 193 OIT Promoción de las Cooperativas", Cumbre de Presidentes y declaración de los Ministros de Trabajo de los Estados partes del Mercosur, αντίστοιχα.

¹⁴³ Βλ. Επιχείρημα 3

¹⁴⁴ Δεν έχω επιβεβαιώσει τον αριθμό των απαντήσεων, ούτε το περιεχόμενό τους λεπτομερώς, κατά την προετοιμασία αυτών των κατευθυντήριων γραμμών.

Κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας της Γενικής Επισκόπησης ήμουν υπεύθυνος στη ΔΟΕ για τον έλεγχο και την αξιολόγηση των απαντήσεων που δόθηκαν από τα Κράτη μέλη της ΔΟΕ.

¹⁴⁵ Το 2009, και για πρώτη φορά, ένα ανώτατο δικαστήριο (Corte Suprema de Justicia de Argentina) αναφέρθηκε στη Σύσταση 193 της ΔΟΕ, στην απόφασή του. Δείτε Corte Suprema de Justicia de Argentina στην περίπτωση Lago Κάστρο, Andrés Manuel c / Cooperativa Nueva Salvia Limitada y otros και το

Θα μπορούσε κανείς να προσθέσει ότι η Σύσταση 193 της ΔΟΕ απλώς συγκεκριμενοποιεί νομικά δεσμευτικά διεθνή και περιφερειακά εργαλεία Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων,¹⁴⁶ τα οποία εμπεριέχουν όλες τις βασικές νομικές εγγυήσεις για την ελεύθερη ίδρυση και λειτουργία ενός συνεταιρισμού. Αυτό δεν συνιστά, ωστόσο, τη νομική αξία της Σύστασης 193 της ΔΟΕ.

4.1.3.2 Το περιεχόμενο της Σύστασης 193 της ΔΟΕ όσο αφορά τον συνεταιριστικό νόμο

Όσον αφορά το συνεταιριστικό δίκαιο, τα ακόλουθα περιεχόμενα της Σύστασης 193 της ΔΟΕ είναι σχετικά:

1. Η Σύσταση 193 της ΔΟΕ απευθύνεται στις κυβερνήσεις, τους εργοδότες, τους εργαζόμενους, καθώς και στις συνεταιριστικές οργανώσεις όλων των Κρατών μελών της ΔΟΕ από κοινού και ιδιαιτέρως. Έτσι, η ILC τόνισε ότι όχι μόνο οι κυβερνήσεις είναι υπεύθυνες για την προώθηση των συνεταιρισμών και, επίσης, ότι τα προβλήματα χρήζουν εξέτασης σε παγκόσμιο επίπεδο και συλλογικά.

2. Η Σύσταση 193 της ΔΟΕ καλεί τους νομοθέτες να επιτρέπουν στους συνεταιρισμούς να δραστηριοποιούνται σε όλους τους τομείς. Δεν υπάρχει αναφορά στο μέγεθος των συνεταιρισμών ή στα κοινωνικά στρώματα των μελών.

3. Οι παράγραφοι που αφορούν τη συνεταιριστική νομοθεσία μπορούν να χωριστούν σε εκείνες οι οποίες υποχρεώνουν τους νομοθέτες να θεσμοθετήσουν συνεταιρισμούς, εκείνες οι οποίες υποχρεώνουν τους νομοθέτες για να περάσουν νομοθεσία που (επανα) καθορίζει τη συνεταιριστική ταυτότητα και εκείνες που ασχολούνται με τα περιεχόμενα ενός συνεταιριστικού νόμου.

Όσο για τη θεσμοθέτηση των συνεταιρισμών, η Σύσταση 193 της ΔΟΕ συνιστά οι συνεταιρισμοί να έχουν επίσημη αναγνώριση και μεταδίδει, όπως έχει λεχθεί, μια ιδέα

σχόλιο σχετικά με την απόφαση από τον Καθ. Dante Cracogna. Και τα δύο κείμενα, σε: La Ley (t.2010-A) pp.290 ff. Το 2011 το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο (EJC) στήριξε την απόφασή του στις υποθέσεις C-78/08 έως C-80/08 σχετικά με τον κανονισμό SCE και στην Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την Προώθηση των Συνεταιρισμών του 2004 για να προσδιορίσει τι βλέπει ως τα χαρακτηριστικά των συνεταιρισμών. Η Ανακοίνωση αναφέρεται στην Σύσταση 193 της ΔΟΕ. Δείτε για συζήτηση της απόφασης του ΔΕΚ Mari, María Pilar Alguacil, "Φορολογία των συνεταιρισμών: οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. "Συμβολή στην Παγκόσμια Διάσκεψη της ICA για την Έρευνα του 2011 με θέμα" Νέες Ευκαιρίες για Συνεταιρισμοί "24 - 27 Αυγ. 2011 στο Mikkeli, Φινλανδία, που θα δημοσιευθεί στα Πρακτικά του Συνεδρίου). Σύμφωνα με πληροφορίες, το Ανώτατο Δικαστήριο της Κεράλα (Ινδία), καθώς και το Ανώτατο Δικαστήριο της Ινδίας (2/9 // 2011) εξέδωσε απόφαση το 2011 υπό την έννοια αυτή, επίσης. Αυτό δεν κατέστη δυνατό να επιβεβαιωθεί.

¹⁴⁶ Βλέπε ειδικότερα το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, doc.999 UNTS 171 (1966) και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, Έγγρ. 993 UNTS 3 (1966). Βλέπε επίσης Henry, "Cooperative Law and Human Rights" (Συνεταιριστικό δίκαιο και Ανθρώπινα Δικαιώματα), στο The relationship between the state and cooperatives in cooperative legislation; idem, Wartosci I zasady spółdzielcze w legislacjach spółdzielczych. Panstw Czlonkowskich Unii Europejskiej dotyczacym Statutu Spółdzielni Europejskiej; and Ost, p.33.

του συνεταιρισμού, που είναι εκείνη ενός συνεταιρισμού με νομική προσωπικότητα. Τα πλεονεκτήματα της επίσημης δραστηριοποίησης των συνεταιρισμών, υπό την έννοια αυτή, έχουν περιγραφεί παραπάνω.

Αρκετές παράγραφοι (3., 6., 7.(2), 10.(1) κλπ.) θεσπίζουν την υποχρέωση των νομοθετών να (επανα) καθορίζουν τη συνεταιριστική ταυτότητα μέσω νόμου, αλλά δεν διευκρινίζουν σε τι συνίσταται αυτή η ταυτότητα.

Η τρίτη ομάδα παραγράφων το κάνει αυτό σε ορισμένο βαθμό. Αυτές οι παράγραφοι αποτελούνται από νομικούς κανόνες, νομικές αρχές και γενικές συστάσεις. Παρέχονται τα ακόλουθα παραδείγματα:

- Ένα παράδειγμα νομικού κανόνα είναι η Παράγραφος 2, η οποία περιέχει τον προαναφερθέντα ορισμό των συνεταιρισμών ως «αυτόνομη ένωση [s] προσώπων που συνεργάζονται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και προσδοκιών τους μέσω μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά ελεγχόμενης της επιχείρησης". Οι τρεις στόχοι των συνεταιρισμών που περιλαμβάνονται σε αυτόν τον ορισμό - οικονομικοί, κοινωνικοί και πολιτιστικοί - είναι συμπληρωματικοί και ίσης νομικής βαρύτητας. Οι νομοθέτες μερικές φορές το βρίσκουν δύσκολο να επιτευχθεί μια κατάλληλη ισορροπία μεταξύ αυτών των τριών στόχων και να εξασφαλιστεί ότι η επίτευξη όλων αυτών να ελέγχεται, όπως απαιτείται από την Παράγραφο 8 (2) (β).

Επίσης, το βρίσκουν μερικές φορές δύσκολο να επιτευχθεί μια κατάλληλη ισορροπία μεταξύ αυτών των τριών στόχων, από τη μία πλευρά, και των δύο στοιχείων που συνιστούν τη φύση των συνεταιρισμών, δηλαδή «ενώσεις προσώπων» και «επιχειρήσεις», από την άλλη πλευρά. Συχνά οι νομοθέτες θέτουν άνισα βάρη σε αυτά τα στοιχεία. Θέτοντας πάρα πολύ βάρος στο στοιχείο «ένωση προσώπων» εμποδίζει τους συνεταιρισμούς από το να γίνουν ανταγωνιστικές επιχειρήσεις στην αγορά. Θέτοντας πάρα πολύ βάρος στο στοιχείο «επιχείρηση», υποθέτοντας ότι η κεφαλαιουχική εταιρεία είναι ο μόνος τύπος επιχείρησης, αποδυναμώνονται τα χαρακτηριστικά του συνεταιρισμού. Το πρώτο στοιχείο προσδιορίζει τους συνεταιρισμούς ως ειδικό τύπο ομαδικού επιχειρηματία. Η γενική τάση για μείωση όλο και περισσότερο του ελάχιστου αριθμού των μελών προκαλεί προβληματισμό. Ένας συνεταιρισμός με ένα μέλος θα ήταν μια αντίφαση από μόνη της. Μια άλλη πτυχή αυτού του στοιχείου είναι η φύση της σχέσης μεταξύ των μελών και του συνεταιρισμού. Η Σύσταση 193 της ΔΟΕ εκλαμβάνει τον συνεταιρισμό να αποτελεί μια συνεργασιακή σχέση. Πολλές χώρες τον εκλαμβάνουν ως συμβασιακή σχέση.¹⁴⁷ Όσον αφορά το δεύτερο στοιχείο, η Σύσταση 193 της ΔΟΕ υπογραμμίζει πολλές φορές το χαρακτήρα της επιχείρησης των συνεταιρισμών (βλέπε παραγράφους 5., 6.(γ) και (δ), 7.(2), 8.(1)(β), 16.(δ)).

- Η παράγραφος 7.(2) αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα μιας νομικής αρχής, της αρχής της ίσης μεταχείρισης.¹⁴⁸ Είναι μια από τις κεντρικές παραγράφους της Σύστασης

¹⁴⁷ Μάλλον συμβασιακή στην αγγλοσαξονική νομική παράδοση, συνεργασιακή στην παράδοση της ηπειρωτικής Ευρώπης και μια *sui generis* στη γερμανο-σκανδιναβική παράδοση, Κεντρική και Νότια Αμερική.

¹⁴⁸ Με τη νομική έννοια του όρου. Η Παράγραφος 6 (γ) το κάνει για μια συγκεκριμένη περίπτωση, ενώ η Παράγραφος 7 (2), περιέχει τη γενική αρχή.

193 της ΔΟΕ. Αναφέρει: "Οι Συνεταιρισμοί πρέπει να αντιμετωπίζονται [...] με όρους όχι λιγότερο ευνοϊκούς από εκείνους που παρέχονται στις άλλες μορφές επιχειρήσεων [...]. Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να εισαγάγουν υποστηρικτικά μέτρα [...] για τις δραστηριότητες των συνεταιρισμών που προσφέρουν συγκεκριμένες υπηρεσίες κοινωνικές και δημόσιας πολιτικής, όπως [...].»

Η διατύπωση της πρώτης πρότασης είναι κάπως παραπλανητική, καθώς φαίνεται να υποδηλώνει ότι οι συνεταιρισμοί θα μπορούσαν να απολαμβάνουν μια πιο ευνοϊκή μεταχείριση από ό,τι άλλες μορφές επιχειρήσεων. Η Σύσταση 127 της ΔΟΕ περιείχε την ίδια διατύπωση. Παρά το γεγονός ότι η διατύπωση αυτή διατηρήθηκε ενώ είχε δεχθεί πολλή κριτική με την πάροδο των ετών, δεν μπορεί κανείς να υποθέσει ότι η ILC συμφώνησε για προτιμησιακή μεταχείριση των συνεταιρισμών. Πράγματι, η έμφαση στον επιχειρηματικό χαρακτήρα των συνεταιρισμών, ακόμη και στην ίδια την Παράγραφο 7. (2), κάνει λόγο για το αντίθετο. Το θέμα αυτό συνδέεται επίσης με εκείνο της θετικής διακριτικής μεταχείρισης των συνεταιρισμών από το κράτος. Είναι πλέον κοινώς αποδεκτό ότι η αρνητική διάκριση των συνεταιρισμών παραβιάζει τα βασικά δικαιώματα και τους κανόνες περί θεμιτού ανταγωνισμού και, επομένως, στρεβλώνει τις συνθήκες της αγοράς. Όλο και περισσότερο, επίσης, υποστηρίζεται ότι η θετική διάκριση, δηλαδή τη χορήγηση προνομίων και πλεονεκτημάτων, αποτρέπει τους συνεταιρισμούς από το να γίνουν ανταγωνιστικοί. Οι ανταγωνιστές δεν είναι πρόθυμοι να συνάψουν επιχειρηματικές σχέσεις με φορείς, οι οποίοι είναι γνωστό ότι τροφοδοτούνται από το κράτος. Περιφερειακοί και παγκόσμιοι οικονομικοί οργανισμοί, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, επιμένουν όλο και περισσότερο στα κράτη τηρούν το διεθνές δίκαιο του ανταγωνισμού. Επιπλέον, η θετική διακριτική μεταχείριση απαιτεί παρακολούθηση. Η διαχωριστική γραμμή μεταξύ παρακολούθησης και παρέμβασης στην αυτονομία των συνεταιρισμών είναι μερικές φορές δύσκολο να χαραχθεί. Η θετική διακριτική μεταχείριση συνοδεύεται επιπλέον από τον κίνδυνο ίδρυσης ψευδο-συνεταιρισμών.

Προφανώς, η αρχή της ίσης μεταχείρισης προϋποθέτει την ύπαρξη ενός τύπου επιχείρησης - συνεταιρισμού - ο οποίος μπορεί να είναι διακριτός από άλλες μορφές επιχειρήσεων. Αυτό, συνεπώς, ενισχύει την υποχρέωση να αποκαταστήσει και να διατηρήσει τη συνεταιριστική ταυτότητα. Το δεύτερο εδάφιο της Παραγράφου 7 (2), το οποίο χαράσσει τη διαφορά μεταξύ μορφής και δραστηριότητας, την υπογραμμίζει περαιτέρω. Η πρακτική σημασία της αρχής της ίσης μεταχείρισης, δείχνει τόσο για την εφαρμογή του ίδιου του συνεταιριστικού νόμου, όσο και για την εφαρμογή εκείνων των άλλων κανόνων που, μαζί με τον καθαυτό συνεταιριστικό νόμο, αποτελούν ό,τι αποκαλώ το συνεταιριστικό νόμο με την ευρύτερη έννοια (βλέπε Πλαίσιο 2).

- Η Παράγραφος 6 (δ) είναι ένα παράδειγμα γενικής σύστασης. Κατευθύνει τις κυβερνήσεις να «διευκολύνουν τη συμμετοχή των συνεταιρισμών σε συνεταιριστικές δομές που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των συνεταιρισμένων μελών... ". Η δημιουργία ενώσεων και ομοσπονδιών των πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων συνεταιρισμών προς το συμφέρον των μελών των πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών, αποτελεί έναν γνήσια

συνεταιριστικό τρόπο για να επιτευχθούν οικονομίες φάσματος και κλίμακας, να έχουν εκπροσώπηση και να εγκαθιστούν γνήσια συνεταιριστικές αλυσίδες αξίας, οι οποίες συνδέουν τον παραγωγό με τον καταναλωτή, ενώ διατηρούν παράλληλα μια άλλη βασική αρχή, η οποία είναι η αυτονομία των συνεργαζομένων σε αυτές τις ενώσεις και ομοσπονδίες.¹⁴⁹ Ορισμένα από αυτά τα αποτελέσματα μπορούν επίσης να επιτευχθούν με την οριζόντια ολοκλήρωση, τηρώντας τις ίδιες αρχές. Συνεργασία σε αυτές τις μορφές είναι προτιμότερη από την συγκέντρωση. Παρά την επιτυχία σε πολλές χώρες, η κάθετη και η οριζόντια ολοκλήρωση δεν αποτελούν έναν ευρέως διαδεδομένο τρόπο ανάπτυξης των συνεταιρισμών. Ο κίνδυνος είναι ότι χωρίς αυτήν την ολοκλήρωση οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί παραμένουν με χαμηλού επιπέδου απλή παραγωγή και εμπορευματοποίηση. Οι λόγοι για αυτή την αδυναμία είναι εν μέρει πολιτικοί, αλλά και νομικοί καθόσον η προσέγγιση αυτή επηρεάζεται από διαφορετικές νομικές παραδόσεις, που καθορίζουν τη σχέση μέλους-συνεταιρισμού, που προαναφέρθηκε.

Ένα άλλο παράδειγμα μιας γενικής σύστασης είναι η Παράγραφος 8 (2) (β) σχετικά με τον συνεταιριστικό έλεγχο. Αποτελεσματικό και αποδοτικό ειδικό συνεταιριστικό σύστημα ελέγχου λείπει γενικά. Αυτό είναι συχνά το αποτέλεσμα της μη εφαρμογής διαδικασιών / μηχανισμών, ακόμη και όταν υπάρχουν επαρκείς κανόνες. Επιπλέον, η αντίληψη του ελέγχου που καταγράφεται στη Σύσταση 193 της ΔΟΕ δεν είναι ακόμη ευρέως γνωστή. Ο έλεγχος αυτός πρέπει να θεωρηθεί ως μέρος ενός αποτελεσματικού μηχανισμού αυτοελέγχου και ως ένα εργαλείο που επιτρέπει στα μέλη του συνεταιρισμού να ασκούν αποτελεσματικά τα δικαιώματά τους για έλεγχο, και ως εκ τούτου, ως μέσο για τη μείωση του αδικαιολόγητου εξωτερικού δημόσιου ελέγχου. Το ίδιο ισχύει και για την αντίληψη του εξωτερικού επίσημου ελέγχου, για τον οποίο, σύμφωνα με την Παράγραφο 6.(γ), της Σύστασης 193 της ΔΟΕ, η αρχή της ίσης μεταχείρισης πρέπει να εφαρμόζεται. Πρέπει να ασκείται με σκοπό την προώθηση των συνεταιρισμών, και όχι ως στάδιο της προετοιμασίας για αρνητικές κυρώσεις.

Όσον αφορά άλλα θέματα, ο νομοθέτης πρέπει να ζητά καθοδήγηση από τις συνεταιριστικές αξίες και τις αρχές που αναφέρονται στην Παράγραφο 3 της Σύστασης 193 της ΔΟΕ και περιέχονται στο Παράρτημά της. Αυτές οι αξίες και αρχές, ωστόσο, πρέπει να ενταχθούν στο δίκαιο, προκειμένου να χαρακτηρίζονται ως νομικές αρχές, του είδους της αρχής της ίσης μεταχείρισης.¹⁵⁰ Αυτό θα επιτρέψει μια πιο αποτελεσματική μετάφραση σε νομικούς κανόνες.

4.2 συνεταιριστικές αξίες και αρχές

¹⁴⁹ Το σύνθημα ενός συνεταιρισμού παραγωγής και επεξεργασίας κακάο στη Βολιβία, El Ceibo, είναι αντιπροσωπευτικό και αξίζει να αναφερθεί σε αυτό το πλαίσιο. Αναφέρει: «Από τα δέντρα μέχρι την σοκολάτα, δεν συνεργαζόμαστε με τους παραγωγούς, εμείς είμαστε οι παραγωγοί ». Αυτό είναι σχεδόν λέξη προς λέξη επανάληψη της ρήτρας του ενός συνεταιρισμού καταναλωτών στη Ζυρίχη, που ιδρύθηκε το 1852. Βλ. Schiedt, σ.106.

¹⁵⁰ Για τη διάκριση μεταξύ των νομικών κανόνων και αρχών του δικαίου, βλ. Alexy Chuliá, pp.36 ff. Σχετικά με το αντίστοιχο έργο της SGECOL, βλέπε υποσημείωση 45.

Ο ΟΗΕ, η ΔΟΕ και η ICA, δηλαδή εκείνες οι παγκόσμιες οργανώσεις, που έχουν ρητή εντολή για την περαιτέρω ανάπτυξη των συνεταιρισμών πάσης φύσεως, το πράττουν με βάση τις συνεταιριστικές αξίες και αρχές, όπως κατοχυρώνονται στη Δήλωση της ICA και όπως έχουν ενσωματωθεί στη δεσμευτική Σύσταση 193 της ΔΟΕ. Τα κατωτέρω αποτελούν έναν σχολιασμένο κατάλογο των κύριων σημείων:

- Εθελοντική, ελεύθερη ένταξη εντός των ορίων του κοινωνικού στόχου, που ορίζεται στο καταστατικό / κανονισμό του εν λόγω συνεταιρισμού, καθώς και το δικαίωμα ελεύθερης αποχώρησης. Η ερμηνεία αυτής της αρχής της ανοικτής πόρτας - δηλαδή αρνητικά και θετικά απαγόρευση των διακρίσεων όσον αφορά το φύλο, την κοινωνική προέλευση, τη φυλή, τις πολιτικές πεποιθήσεις ή την θρησκεία - πρέπει να λάβει υπόψη τον συνεργασιακό χαρακτήρα των συνεταιρισμών. Η ελεύθερη βούληση των μελών να εργαστούν από κοινού αποτελεί ένα από τα κλειδιά των κινήτρων τους και ως εκ τούτου της επιτυχίας του συνεταιρισμού. Αυτό είναι ασυμβίβαστο με οποιαδήποτε προσπάθεια να επιβληθούν ορισμένα πρόσωπα ως μέλη.
- Αυτοβοήθεια, αυτοδιάθεση, αυτοδιαχείριση, αυτοέλεγχος και αυτεθύννη με δημοκρατικά μέσα ("ένα μέλος / μια ψήφος»). Αυτή η αρχή αγκαλιάζει εκείνη της συνεταιριστικής αυτονομίας, γεγονός που σημαίνει ότι θα πρέπει να επιτρέπεται στους συνεταιρισμούς να ρυθμίζουν τις εσωτερικές τους υποθέσεις, χωρίς εξωτερικές επιρροές, είτε από την κυβέρνηση ή οποιοδήποτε άλλο φορέα
- Οικονομική συμμετοχή των μελών στις δραστηριότητες του συνεταιρισμού τους και συμμετοχή των μελών στην κατανομή των θετικών αποτελεσμάτων
- Πληροφόρηση για τα μέλη από τα συνεταιριστικά στελέχη
- Διασυνεταιριστική συνεργασία, και
- Ενδιαφέρον για την κοινότητα. Η ICA πρόσθεσε την αρχή της «ενδιαφέρον για την κοινότητα "κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου της Εκατονταετίας της στο Μάντσεστερ το 1995, στο οποίο εγκρίθηκε η Δήλωση της ICA. Η μακροχρόνια συζήτηση για το κατά πόσον οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να εξυπηρετούν αποκλειστικά τα μέλη τους ή αν πρέπει, επίσης, να εξυπηρετούν την κοινότητα γενικά, πάντως, δεν άνοιξε εκ νέου. Τίποτα δεν εμπόδισε τα μέλη ενός συνεταιρισμού στο παρελθόν να εργασθούν εθελοντικά προς όφελος της κοινότητάς τους. Η έβδομη αρχή της ICA αρχή (Μέριμνα για την Κοινότητα), εκτός από το ότι δεν είναι κανόνας δικαίου, αφήνει το "Μέριμνα για την Κοινότητα" να καθορισθεί «μέσα από πολιτικές που εγκρίνονται από τα μέλη τους ». Σύμφωνα με το νόμο, οι συνεταιρισμοί στοχεύουν να προωθήσουν τα συμφέροντα των μελών τους. Εκτός από περιπτώσεις που πολιτικές και νομικές ρυθμίσεις αντισταθμίζουν ανταγωνιστικές ανισορροπίες, όπως στην περίπτωση των κοινωνικών επιχειρήσεων, οι επιχειρήσεις δεν είναι σχεδιασμένες να προωθούν τα συμφέροντα της κοινωνίας στο σύνολό της. Σύμφωνα με την συνεταιριστική εμπειρία, η ευημερία των μελών των συνεταιρισμών συμβάλλει στην ευημερία της κοινότητας.

4.3 Πεδίο εφαρμογής του συνεταιριστικού νόμου

Ο νομοθέτης πρέπει να εξετάσει το πεδίο εφαρμογής του συνεταιριστικού νόμου. Μια συχνή ερώτηση είναι αν ο νόμος πρέπει να εφαρμόζεται μόνο στους συνεταιρισμούς ή και σε άλλες μορφές φορέων αυτοβοήθειας ή / και κοινωνικής οικονομίας. Η απάντηση πιθανότατα θα ποικίλλει ανάλογα με το αν ο νόμος αναφέρεται στην προώθηση των δραστηριοτήτων / στόχων αυτών των φορέων, και / ή αν στοχεύει να ρυθμίζει τη νομική μορφή των εν λόγω φορέων. Η παραπάνω συζήτηση του φαινομένου της κοινωνικής οικονομίας, καθώς και εκείνη της Παραγράφου 7 (2) της Σύστασης 193 της ΔΟΕ, παρέχει κάποιες ιδέες. Η ρύθμιση της δραστηριότητας / στόχου μπορεί να αφορά πολλούς νομικούς τύπους.¹⁵¹ Πάντως, οι κανονισμοί νομικών τύπων θα πρέπει να περιορίζονται σε έναν τύπο. Η πιο ευρέως συναντώμενη τυπολογία νομικών οντοτήτων¹⁵² και της διασύνδεσής τους με κυβερνητικές δομές δεν επιτρέπει την αναπαραγωγή της γνώσης που είναι απαραίτητη για τη διαχείριση περισσότερων από ένα είδος κάθε φορά. Επιπλέον, μια νομοθεσία για όλες τις μορφές αυτοβοήθειας ή / και φορείς της κοινωνικής οικονομίας σε ένα νόμο, θα έτεινε κατ' ανάγκη σε παραμέληση της άτυπης (που ορίζεται ως μη προσβάσιμη από τον νόμο του κράτους¹⁵³) και σε ενασχόληση με τον επίσημο τομέα. Εκτός αυτού, η διαχείριση πολλών τύπων μέσω ενός νόμου θα ήταν δαπανηρή.

4.4 Φύση του συνεταιριστικού νόμου

4.4.1 Δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου;

Όπου το νομικό σύστημα κάνει διάκριση μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου, η κατηγοριοποίηση του συνεταιριστικού νόμου εξαρτάται από το πεδίο εφαρμογής του.

Αν πρόκειται να ρυθμιστεί ο συνεταιριστικός τομέας, όπως ορίζεται, θα είναι μέρος του δημόσιου οικονομικού δικαίου και θα πρέπει να περιλαμβάνει κανόνες σχετικά με την ίδρυση, την εγκατάσταση και τις αρμοδιότητες της εποπτικής αρχής, ενδεχομένως και την προωθητική αρχή, εκτός από τους κανόνες σχετικά με το σχηματισμό, τη δομή, τη λειτουργία και τη διάλυση των συνεταιρισμών. Εάν, από την άλλη πλευρά, είναι μόνο για να προτείνει στους δυνητικούς συνεταιίρους έναν τρόπο οργάνωσης που θα τους επιτρέψει να αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους με έναν αυτόνομο τρόπο, τότε θα είναι μέρος του ιδιωτικού δικαίου.

Η ένταξη του συνεταιριστικού νόμου στο ένα ή στο άλλο από αυτά τα πεδία αντανακλά μια πολιτική επιλογή. Στο πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, το ιδιωτικό δίκαιο αποτελεί τη λογική επιλογή, καθόσον η κυβέρνηση δεν επιθυμεί να εμπλέκεται στις δραστηριότητες των συνεταιρισμών.

¹⁵¹ Αυτή είναι η περίπτωση με τον Βρετανικό Νόμο του 2004 σχετικά με Εταιρείες Κοινοτικού Συμφέροντος, τον Φινλανδικό Νόμο του 2003 περί κοινωνικών επιχειρήσεων (Laki sosiaalisista yrityksistä 1351/2003), τον Ιταλικό Νόμο του 1991 για τους κοινωνικούς συνεταιρισμούς (Νόμος Νο.381) και τον Ισπανικό Ley 5/2011 de Economía Social (νόμο περί κοινωνικής οικονομίας).

¹⁵² Για λόγους νομικής σαφήνειας και ασφάλειας ο κατάλογος των νομικών προσώπων που αναγνωρίζονται από τα περισσότερα, αν όχι όλα, τα νομικά συστήματα, είναι περιορισμένος. Αυτό δεν διαφέρει ουσιαστικά από τη μία δικαιοδοσία στην άλλη.

¹⁵³ Βλέπε Μέρος 2, Τμήμα 3.2, Παραοικονομία και συνεταιριστικός νόμος.

Αν και συνδέεται με το θέμα που συζητείται εδώ, το θέμα που συζητήθηκε νωρίτερα για μια νομική πολιτική επιλογή, που να ευνοεί έναν συνεταιριστικό νόμο που διατηρεί / αποκαθιστά τη συνεταιριστική διαφορετικότητα δεν πρέπει να συγχέεται με αυτό.

4.4.2 Αναπτυξιακός Νόμος

Η Σύσταση 193 της ΔΟΕ διακόπτει τη διάσπαση του κόσμου σε πρώτο, δεύτερο, αναπτυγμένες, λιγότερο αναπτυγμένες χώρες.¹⁵⁴ Αυτό δεν είναι σαν να λέμε ότι όλες οι χώρες έχουν τις ίδιες ανάγκες ανάπτυξης. Η συνεταιριστική νομοθεσία θα μπορούσε κάλλιστα να φιλοξενήσει επίσης ειδικές αναπτυξιακές ανάγκες. Ωστόσο, οι περιορισμοί που επιβάλλονται στους συνεταιρισμούς και τα προνόμια που τους χορηγήθηκαν στο παρελθόν ενόψει της ανάπτυξης, ή στο όνομα της ανάπτυξης, δεν μπορούν πλέον να είναι αποδεκτά. Δεν είναι μόνο ασυμβίβαστα με το γεγονός ότι οι συνεταιρισμοί αποτελούν μέρος του ιδιωτικού τομέα.¹⁵⁵ Είναι επίσης ασυμβίβαστα με τις απαιτήσεις της ανάπτυξης.

Στο παρελθόν, οι αναπτυξιακές προσπάθειες κρατών συχνά κατέληξαν στη διαχείριση συνεταιρισμών σε καθημερινή βάση, προκειμένου να τους προσαρμόσουν σε σύγχρονο, κυρίως εισαγόμενα δίκαιο. Αυτό που προοριζόταν αρχικά να είναι προσωρινό, συχνά έγινε θεσμοθετημένο και μόνιμο. Η δημόσια χρηματοδότηση επέφερε τον αυστηρό έλεγχο, και έτσι κλείνει ο φαύλος κύκλος της κυβερνητικής εμπλοκής και της αυξανόμενης εξάρτησης του συνεταιριστικού συστήματος από το Κράτος. Χωρίς να είναι κύριοι της μοίρας τους, οι συνεταιρισμοί είδαν κρατικούς αξιωματούχους να εξετάζουν τον σχηματισμό και τη λειτουργία τους, να καθορίζουν τις δραστηριότητές τους ή να οργανώνουν την οριζόντια και την κάθετη ολοκλήρωσή τους και να χρησιμοποιούν τη συνεταιριστική νομοθεσία για τη διαμόρφωση της κοινωνίας ευρύτερα. Πιο συγκεκριμένα, η κατάσταση αυτή έχει συχνά χαρακτηριστεί από:

- Την υποχρέωση των συνεταιρισμών να περιορίζουν τις δραστηριότητές τους σε συγκεκριμένο χώρο, που συμπίπτει, τις περισσότερες φορές, με διοικητικά όρια. Η υποχρέωση αυτή, δήθεν για λόγους οικονομικής αποτελεσματικότητας των συνεταιρισμών, όχι μόνο παραβίασε την ελευθερία των συνεταιρισμών, αλλά συνέβαλε επίσης στην πολιτικοποίησή τους. Με την ίδια λογική, οι θετικές επιπτώσεις του ανταγωνισμού στην οικονομική αποτελεσματικότητα αποκλείστηκαν.
- Την υποχρεωτική συμμετοχή μελών, που παραβιάζει την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι.
- Την παρέμβαση στη διαχείριση των συνεταιρισμών, λιγότερο ή περισσότερο άμεσα. Για παράδειγμα, οι οργανωμένες από το Κράτος συναντήσεις για την ίδρυση

¹⁵⁴ Βλέπε για παράδειγμα την Παράγραφο 4.

¹⁵⁵ Η νομική κατηγοριοποίηση των συνεταιρισμών ότι ανήκουν στον ιδιωτικό τομέα δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αγνοεί τις κοινωνικο-πολιτικές και οικονομικές κατηγοριοποιήσεις, με τις οποίες οι συνεταιρισμοί θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως μέρος της κοινωνικής οικονομίας ή του τρίτου τομέα, σε ορισμένες χώρες.

συνεταιρισμών. Μερικές φορές απλώς δημιουργούνται συνεταιρισμοί εκ του μηδενός, καλούνται τα συνεταιρισμένα μέλη σε τακτικές ή έκτακτες γενικές συνελεύσεις, συνεδριάσεις του διοικητικού συμβουλίου ή άλλων οργάνων / επιτροπών του συνεταιρισμού ή / και εξουσιοδοτημένων εκπροσώπων του κράτους να συμμετάσχουν σε αυτές τις συναντήσεις, λαμβάνουν αποφάσεις στην θέση των οργάνων / επιτροπών του συνεταιρισμού και επιλέγουν, αμείβουν, εποπτεύουν στενά και κατά καιρούς αντικαθιστούν τα στελέχη ή το προσωπικό των συνεταιρισμών, τοποθετώντας κρατικούς επιτρόπους.

Οι υποστηρικτές της μεταμόσχευσης των λεγόμενων σύγχρονων νόμων στις χώρες του Νότου στο παρελθόν, καθοδηγούνταν από την «θεωρία της ανάπτυξης του νόμου». Ο νόμος θεωρήθηκε ως μια τεχνική, ικανή να αναπτυχθεί. Αγνόησαν την "θεωρία του αναπτυξιακού νόμου», ο οποίος ασχολείται μάλλον με την εξεύρεση τρόπου με τον οποίο θα μπορούσε να προκληθεί ανάπτυξη με την υποστήριξη του νόμου. Ο νόμος δεν υπάρχει για να δημιουργήσει την κοινωνική πραγματικότητα. Είναι εκεί για να τη δομήσει και να διασφαλίσει ότι σε ένα ελεύθερο μέλλον οι συνεταιρισμοί μπορούν να ευδοκιμήσουν. Ειδικά για να συνδυαστεί με επιτυχία με την ταχεία κοινωνικο-οικονομική αλλαγή με τρόπο που να είναι επωφελής για τους επηρεαζόμενους από την αλλαγή, μια σειρά από κανόνες ίσως θα έπρεπε να υπάρχουν με τη μορφή προσωρινών ρητρών, δηλαδή ρητρών των οποίων η ισχύς παύει ή χρειάζονται τροποποιήσεις από τη στιγμή που επιτευχθεί ο στόχος που είχε τεθεί μέσω των κανόνων αυτών.¹⁵⁶ Συχνά, εσφαλμένα πιστεύεται ότι η πρόκληση να σχεδιασθεί ένας νόμος που ενισχύει την ανάπτυξη μπορεί να ικανοποιηθεί με την αποδοχή αποκλίσεων από τις συνεταιριστικές αρχές, μέσω των κυβερνητικών διαταγμάτων τροποποίησης βασικών στοιχείων των συνεταιριστικών αρχών.

4.4.3 Επιλογή της ενδεδειγμένης νομικής πράξης

Η επιλογή μεταξύ των διαφόρων νομικών πράξεων, δηλαδή του Συντάγματος,¹⁵⁷ του νόμου, του διατάγματος, της πράξης, του κανονισμού, της κυβερνητικής εντολής, του πρότυπου κανονισμού κ.λπ., δεν είναι ελεύθερη. Οι αρχές της συνεταιριστικής αυτονομίας και του κράτους δικαίου καθορίζουν την επιλογή.

Η αυτονομία των συνεταιρισμών θα επιτυγχάνεται και/ή θα διατηρείται μόνο με τον σεβασμό μιας άλλης αρχής, δηλαδή της αρχής της επικουρικότητας. Μόνο τα θέματα που ξεπερνούν την ικανότητα ενός συνεταιρισμού, τα οποία ανήκουν στη σφαίρα του δημοκρατικά καθοριζόμενου δημόσιου συμφέροντος ή εμπλέκουν συμφέροντα τρίτων μερών μπορούν να ρυθμίζονται μέσω κανόνων του δημοσίου, ενώ όλα τα υπόλοιπα θα πρέπει να αφεθούν να καθορίζονται μέσω καταστατικού / κανονισμού. Παρά το γεγονός αυτό, ο συνεταιριστικός νόμος πρέπει να είναι επαρκώς λεπτομερής προκειμένου να

¹⁵⁶ Ανάλογα μπορούν να βρεθούν στο δημόσιο διεθνές δίκαιο, για παράδειγμα, τις προσωρινές ρήτρες σε ορισμένες από τις πολυμερείς εμπορικές συμφωνίες στο πλαίσιο του καθεστώτος της GATT. Δείτε επίσης την παραμέληση αποτελεσματικής ρύθμισης της σταδιακής κατάργησης της κυβερνητικής συμμετοχής στο πλαίσιο του λεγόμενου Βρετανικού Ινδικού Προτύπου Συνεργασίας.

¹⁵⁷ Ένας αυξανόμενος αριθμός εθνικών συνταγμάτων αναγνωρίζουν τους συνεταιρισμούς. Βλέπε για παράδειγμα το Μπαγκλαντές, Βραζιλία, Κολομβία, Γουιάνα, Ιταλία, Μεξικό, Ναμίμπια, Πορτογαλία, Ισπανία, Ταϊλάνδη και Τουρκία

αποφεύγεται η αλλοίωση του χαρακτήρα του μέσω κυβερνητικών κανόνων. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε χώρες όπου οι νόμοι ενεργοποιούνται μόνο όταν εκδοθεί το σχετικό κυβερνητικό διάταγμα.¹⁵⁸

Σύμφωνα με την αρχή του κράτους δικαίου, θέματα που αφορούν στις συνεταιριστικές αρχές πρέπει να ρυθμίζονται από το νόμο, ενώ τα διατάγματα ή άλλες διοικητικές πράξεις περιορίζονται σε θέματα λειτουργικότητας του νόμου για τον τρόπο λειτουργίας του νόμου, ιδίως σε θέματα που είναι προσωρινού χαρακτήρα ή υπόκεινται σε συχνές αλλαγές, όπως για παράδειγμα, οι κανόνες σχετικά με τα τέλη και σταθερά επιτόκια. Αφού εγγραφεί στο νόμο, ένας κανόνας δεν μπορεί να ανατραπεί, εκτός εάν η αρμόδια δικαστική αρχή το απαιτήσει ή ο νόμος αναθεωρηθεί. Ωστόσο, οι κανόνες, ανεξάρτητα από το νομικό τους χαρακτήρα, δεν μπορούν να εξαλείψουν αυτούς που περιέχονται σε άλλα κείμενα της ίδιας ή ανώτερης νομικής κατάταξης. Αυτός είναι ένας πρόσθετος λόγος για να λαμβάνεται υπόψη ο συστημικός χαρακτήρας του συνεταιριστικού νόμου στη νομοθετική διαδικασία.

4.4.4 Ένα συνεταιριστικός νόμος ή αρκετοί νόμοι;

Λαμβάνοντας υπόψη το ευρύ φάσμα των συνεταιρισμών, με διαφορετικές δραστηριότητες, ανάγκες, βάσεις μελών, στάδια ανάπτυξης, μεγέθη, βαθμούς πολυπλοκότητας, στόχους και διασυνδέσεις με άλλους φορείς, θα πρέπει να αποφασιστεί κατά πόσον θα πρέπει να υπάρχει ένας νόμος για όλους τους τύπους συνεταιρισμών (για παράδειγμα υπηρεσιών, εργαζομένων, καταναλωτών),¹⁵⁹ όλους τους τύπους δραστηριοτήτων (π.χ. γεωργία, τη στέγαση, την αλιεία, την κτηνοτροφία, αποταμίευση και δανειοδότηση, μεταφορές, προμήθεια, εμπορία κλπ.), όλα τα είδη των επαγγελματιών (για παράδειγμα αλιείς, τεχνίτες, γιατροί, δικηγόροι κλπ.), ενός ή πολλαπλού σκοπού και / ή πολλαπλών κατηγοριών ενδιαφερομένων συνεταιρισμών, και όλων των επιπέδων συνεταιριστικής οργάνωσης, ένας νόμος με χωριστά τμήματα / κεφάλαια για κάθε κατηγορία ή μερικές κατηγορίες συνεταιρισμών / δραστηριοτήτων ή περισσότεροι διαφορετικοί νόμοι. Θα μπορούσε ακόμη να υποστηριχθεί ότι δεν είναι καν ανάγκη για ένα ξεχωριστό συνεταιριστικό νόμο, αν ο αστικός κώδικας, ο εμπορικός ή άλλοι νόμοι περιέχουν διατάξεις ρύθμισης των συνεταιρισμών.¹⁶⁰

Η επιλογή έχει επίδραση στη νομοθετική διαδικασία, για παράδειγμα, σχετικά με τον καθορισμό του αρμόδιου υπουργείου για τη διαμόρφωση του νόμου ή των τροποποιήσεών του.

Παγκόσμια βρίσκει κανείς κάθε νοητό συνδυασμό, από πολλούς νόμους μέχρι κανένα νόμο. Η τάση είναι προς την κατεύθυνση του ενιαίου γενικού νόμου που καλύπτει όλους τους τύπους των συνεταιρισμών, επειδή πιστεύεται ότι:

- Ένας νόμος για όλους τους τύπους συνεταιρισμών, ενδεχομένως με συγκεκριμένα τμήματα / κεφάλαια για συγκεκριμένους τύπους συνεταιρισμών / δραστηριοτήτων,¹⁶¹ για

¹⁵⁸ Αυτό συμβαίνει κυρίως σε χώρες με Γαλλική νομική παράδοση

¹⁵⁹ Για μια πρόσφατη δημοσίευση για τέτοια ταξινόμηση, βλ. Birchall

¹⁶⁰ Όπως, για παράδειγμα, στις αναφερόμενες περιπτώσεις της Δανίας και της Ιρλανδίας.

παράδειγμα για τους συνεταιρισμούς εργατών, στεγαστικούς συνεταιρισμούς, αποταμιευτικούς και πιστωτικούς συνεταιρισμούς ή πολυσυμμετοχικούς συνεταιρισμούς, εγγυάται καλύτερα την αυτονομία των συνεταιρισμών, δηλαδή την εξουσία τους να ρυθμίζουν τις υποθέσεις τους όσο το δυνατόν περισσότερο μέσω καταστατικού /κανονισμού, δεδομένου ότι ο βαθμός λεπτομέρειας σε ένα τέτοιο γενικό νόμο θα είναι χαμηλότερος από ό, τι σε ένα πλήθος νόμων.

- Αυτό το χαμηλό επίπεδο λεπτομέρειας μειώνει τη γραφειοκρατία.
- Ένας γενικός νόμος αποφεύγει τον κατακερματισμό της συνεταιριστικής κίνησης, που μπορεί να συμβεί όταν διαφορετικοί τύποι συνεταιρισμών καταχωρούνται κάτω από διαφορετικές νομικές πράξεις και τελούν υπό την εποπτεία διαφορετικών δημόσιων αρχών, με, ίσως, ετερογενείς πολιτικές.
- Ένας γενικός νόμος συμβάλλει στην ασφάλεια δικαίου για όσους ασχολούνται με τους συνεταιρισμούς. Η νομική ασφάλεια σχετίζεται μάλλον με τις διαρθρωτικές πτυχές και την ευθύνη και όχι με τον συγκεκριμένο τύπο συνεταιρισμού ή δραστηριότητας
- Από την άποψη των περιορισμών της ανάπτυξης,¹⁶² ένας γενικός νόμος είναι το πιο επαρκές εργαλείο για την επίτευξη της συνάφειας μεταξύ των στόχων προσανατολισμού στην ανάπτυξη, προσανατολισμού στα μέλη και της αυτάρκειας των συνεταιρισμών.

Η συζήτηση πρέπει να λάβει επίσης υπόψη τη στροφή προς την αντίληψη των συνεταιρισμών ως επιλογής των (δυνητικών) συνεταιριστών για την οργάνωση των δραστηριοτήτων τους. Αυτή η επιλογή μπορεί να περιλαμβάνει την επέκταση πέρα από την αυτοβοήθεια και την εξυπηρέτηση (και) των αναγκών μη-μελών με συνεταιριστικό τρόπο. Προς χωριστή εξέταση είναι οι δραστηριότητες και οι στόχοι του τύπου της κοινωνικής οικονομίας. Αυτό μπορεί να είναι ένας λόγος για να υπάρχουν περισσότεροι νόμοι. Εξ ίσου, ίσως μπορεί να είναι αναγκαίο να ληφθούν υπόψη οι ιδιαίτερες ανάγκες των μικρών συνεταιρισμών.¹⁶³

4.4.5 Γλώσσα του συνεταιριστικού νόμου

Η κατανόηση του νόμου είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή του. Δεν είναι ασυνήθιστο ότι οι κύριοι αποδέκτες του συνεταιριστικού νόμου ούτε κατέχουν την επίσημη γλώσσα στην οποία είναι γραμμένο το κείμενο, ούτε κατανοούν την νομική ορολογία. Η δημοσίευση του νόμου στην καθομιλουμένη γλώσσα, η χρήση ενός κατανοητού στυλ ή η υιοθέτηση ενός νόμου που μπορεί καθένας να κατανοήσει, όσο το δυνατόν περισσότερο, χωρίς να χρειάζεται να καταφύγει σε άλλα κείμενα, είναι μερικά από τα μέσα για τη βελτίωση της πρόσβασης στον συνεταιριστικό νόμο. Όμως, ο συνεταιριστικός νόμος δεν μπορεί και δεν πρέπει να αποτελεί εξαίρεση στο νομικό

¹⁶¹ Μοντέλο προτεινόμενο από το Ley Marco para las Cooperativas de América Latina. Βλέπε Μέρος 2, Τμήμα 4.1.2.1, Ley Marco. para las Cooperativas de América Latina.

¹⁶² Βλέπε και Μέρος 2, σημείο 4.4.2, Αναπτυξιακός Νόμος

¹⁶³ Βλέπε Μέρος 3, Τμήμα 9, Απλοποιημένες συνεταιριστικές δομές. Βλ. επίσης Münkner, Reform des Genossenschaftsrechts ALS Reaktion auf die Herausforderungen des wirtschaftlichen und Sozialen Wandels.

σύστημα. Η γλώσσα του πρέπει να είναι συνεπής με εκείνη των άλλων νομικών κειμένων, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η συνοχή του νομικού συστήματος. Το ερώτημα αφορά επίσης το νομοθετικό στυλ. Υπάρχουν δύο κύριες μορφές: κώδικες και αυτόνομοι νόμοι.

Για τα υπόλοιπα, η κατανόηση του νόμου είναι ένα θέμα σωστής διάδοσης.

4.4.6 Μορφή του συνεταιριστικού νόμου

Η μορφή του συνεταιριστικού νόμου μπορεί να φαίνεται δευτερευούσης σημασίας. Όμως, πρέπει να σημειωθεί ότι η μορφή και το περιεχόμενο είναι ένα. Ο βαθμός λεπτομέρειας πρέπει συνεπώς να εξεταστεί. Ένας σύντομος νόμος, που ορίζει μόνο ένα οργανωτικό πλαίσιο για τους συνεταιρισμούς, αναγκαστικά αναφέρεται σε άλλες διατάξεις, καθιστώντας τον λιγότερο αντιληπτό και επομένως σχετικά δύσκολο να κατανοηθεί (βλέπε προηγούμενο σημείο). Από πρακτική άποψη, ένας λεπτομερής νόμος φαίνεται συνεπώς προτιμότερος. Ωστόσο, στην πραγματικότητα λεπτομερή κείμενα, αποφεύγοντας παραπομπές σε άλλα κείμενα, αναπτύσσουν ένα βαθμό λεπτομέρειας που υπάρχει κίνδυνος να παρεμποδίζει την αυτονομία των συνεταιρισμών, περιορίζοντας σημαντικά το χώρο που μπορεί να συμπληρώσει με το καταστατικό / κανονισμό τους. Από την άλλη πλευρά, λεπτομερείς νόμοι συνεπάγονται αποφυγή της υπερβολικής προσφυγής σε κυβερνητικούς μηχανισμούς.¹⁶⁴

Η διάσταση του χρόνου θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη, όταν αποφασίζεται η μορφή. Συχνά, οι λεπτομέρειες στο συνεταιριστικό νόμο αναφέρονται σε συνδεδεμένα με το χρόνο πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά ζητήματα, τα οποία αλλάζουν περισσότερο ή λιγότερο γρήγορα με την πάροδο του χρόνου, απαιτώντας έτσι προσαρμογές του νόμου. Οι συχνές αλλαγές του νόμου όχι μόνο καταναλώνουν πόρους, αλλά επηρεάζουν επίσης την κοινή γνώμη για την αξία ενός νόμου. Νόμος δεν είναι, γίνεται με την πάροδο του χρόνου. Και οι συχνές αλλαγές δεν ταιριάζουν με την μακροπρόθεσμη προοπτική της συνεταιριστικής ανάπτυξης, για την οποία η νομική σταθερότητα / συνέχεια είναι ζωτικής σημασίας, και ικανοποιούν την αδράνεια των διοικούντων.

4.4.7 Ακολουθία των θεμάτων που πρέπει να περιέχονται στο νόμο

Υπάρχουν πολλοί τρόποι για να παρουσιαστεί η ακολουθία των διαφόρων άρθρων / τμημάτων ενός νόμου. Η σειρά δεν έχει καμία επιρροή επί της νομικής αξίας των άρθρων / τμημάτων. Ωστόσο, η "ζωή" ενός συνεταιρισμού ή το αντικείμενο μπορεί να προκαθορίσουν σε έναν ορισμένο βαθμό αυτή την ακολουθία. Από την άλλη πλευρά, μπορεί κανείς επίσης να σκεφθεί την ακολουθία των διαφόρων άρθρων / τμημάτων από την άποψη εκείνων που θα εφαρμόσουν το νόμο, δηλαδή τα μέλη του συνεταιρισμού, τα όργανα / επιτροπές ή τους αξιωματούχους. Οι παρούσες Κατευθυντήριες Γραμμές προσπαθούν να συνδυάσουν αυτές τις δύο προσεγγίσεις, προτείνοντας μια σειρά η οποία ακολουθεί τις φάσεις ενός συνεταιρισμού, από την ίδρυσή του ως τη διάλυσή του, από τη

¹⁶⁴ Βλέπε Μέρος 2, Τμήμα 4.4.3, Επιλογή της κατάλληλης νομικής πράξης.

μία πλευρά, ενώ αναδιατάσσει εκείνα τα άρθρα / τμήματα τα οποία αφορούν είτε στα μέλη, στα όργανα / επιτροπές ή σε αξιωματούχους, από την άλλη. Αυτή η προσέγγιση καταλήγει μερικές φορές σε επαναλήψεις.

Μέρος 3: Ένα Αλφαβητάρι για έναν συνεταιριστικό νόμο¹⁶⁵

Ως νομικά πρόσωπα, οι συνεταιρισμοί πρέπει να υπόκεινται στη νομοθεσία. Η δομή τους, η λειτουργία και ειδικά η θέση τους έναντι τρίτων θα πρέπει να ρυθμίζονται.

Τα ακόλουθα κύρια θέματα ενός συνεταιριστικού νόμου αφορούν όλους τους τύπους των συνεταιρισμών. Όπως αναφέρεται στο Μέρος 2, Τμήμα 4.4.4 (Ένας ή περισσότεροι συνεταιριστικοί νόμοι), αυτή η προσέγγιση δεν πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι θα πρέπει να υπάρχει ένας και μόνο νόμος, για όλους τους τύπους των συνεταιρισμών. Άλλες επιλογές είναι εξίσου έγκυρες.

Τα κύρια περιεχόμενα ενός συνεταιριστικού νόμου είναι τα εξής:

1. Πρόλογος
2. Γενικές διατάξεις
3. Συγκρότηση και εγγραφή
4. Σύνθεση μελών
5. Όργανα / επιτροπές και διαχείριση
6. Σχηματισμός κεφαλαίου, λογαριασμοί, διανομή του πλεονάσματος και κάλυψη ζημιών
7. Έλεγχος
8. Διάλυση
9. Απλοποιημένες συνεταιριστικές δομές
10. Οριζόντια και κάθετη ολοκλήρωση
11. Επίλυση διαφορών
12. Διάφορα

1. ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Αν το νομικό σύστημα της χώρας το επιτρέπει, και αν καθορίζεται σαφώς η νομική φύση του, ο συνεταιριστικός νόμος θα μπορούσε να αρχίσει με ένα πρόλογο. Ο πρόλογος θα καθοδηγεί την ερμηνεία του νόμου, και είναι πολύ σημαντικός εκεί όπου οι γνήσιοι συνεταιρισμοί ακόμη δεν έχουν στέρεες ρίζες. Ο πρόλογος θα μπορούσε να αναφέρεται στα ακόλουθα θέματα:

- ο ρόλος και η λειτουργία των συνεταιρισμών στην κοινωνία εν γένει και στην οικονομία της χώρας ειδικότερα
- ο χαρακτήρας των συνεταιρισμών ως ιδιωτικές και αυτόνομες οργανώσεις, οι οποίες έχουν πρόσβαση σε όλες τις νόμιμες δραστηριότητες

¹⁶⁵ Η διπλή χρήση του αόριστου άρθρου, γίνεται για να δοθεί πάλι έμφαση στο γεγονός ότι αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές προτείνουν μια δυνατότητα.

- η συμμετοχή της κυβέρνησης, η οποία θα πρέπει να περιορίζεται στις διαδικασίες καταχώρησης σε μητρώα, διάλυσης, προώθησης των συνεταιρισμών και στο γενικό κανονιστικό έλεγχο
- ίση μεταχείριση των συνεταιρισμών και των μελών τους σε σχέση με άλλες επιχειρηματικές οργανώσεις, δηλαδή δεν θα υφίστανται διακρίσεις εις βάρος τους, είτε με αρνητικό είτε με θετικό τρόπο, έτσι ώστε να αποφεύγονται οι στρεβλώσεις μεταξύ ανταγωνιστών και προκειμένου να αποφευχθεί ο σχηματισμός ψεύτικων συνεταιρισμών. Η ίση μεταχείριση υπό την νομική έννοια σημαίνει την ίδια μεταχείριση με άλλους επιχειρηματικούς φορείς, όπου είναι δυνατόν, αλλά διαφορετική όταν η συγκεκριμένη φύση των συνεταιρισμών το απαιτεί.¹⁶⁶

2. ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

2.1 Ορισμός των όρων που χρησιμοποιούνται στο νόμο

Ένα γλωσσάρι των βασικών νομικών όρων οι οποίοι χρησιμοποιούνται στο κείμενο, θα μπορούσε να περιληφθεί ως παράρτημά του νόμου ή σε ένα χωριστό συμπλήρωμα. Αυτό είναι ακόμα πιο απαραίτητο, όπου ο νόμος σηματοδοτεί μια αλλαγή πολιτικής, ή εκεί όπου ένα ενιαίο γενικό κείμενο αντικαθιστά αρκετά άλλα πιο λεπτομερή. Ένα τέτοιο γλωσσάρι θα είχε επίσης το πλεονέκτημα της διευκόλυνσης της επικοινωνίας σε διεθνές επίπεδο. Αποκλίσεις από τους διεθνώς παραδεκτούς ορισμούς θα μπορούσαν να περιοριστούν στο ελάχιστο και μπορεί να χρειάζονται και ειδική ερμηνεία.¹⁶⁷

2.2 Εφαρμογή άλλων κανόνων

Λόγω μιας ευρείας διάδοσης εσφαλμένων εικασιών για το αντίθετο, ο νόμος πρέπει να δείχνει ότι η καταχώρηση στο Μητρώο ως επιχείρηση συνεταιριστικής μορφής δεν απαλλάσσει τους συνεταιρισμούς από την συμμόρφωση με άλλους νομικούς κανόνες της έννομης τάξης και ειδικότερα εκείνους που ρυθμίζουν τη δραστηριότητά τους. Για παράδειγμα, η καταχώρηση ίδρυσης βάσει του συνεταιριστικού νόμου, δεν απαλλάσσει τους συνεταιρισμούς από την υποχρέωση υποβολής αίτησης για τη χορήγηση άδειας για

¹⁶⁶ Το πιο συζητούμενο θέμα σε αυτό το πλαίσιο είναι η φορολογία των δύο σχετιζόμενων στοιχείων τα οποία χαρακτηρίζουν στους συνεταιρισμούς, δηλαδή του πλεονάσματος (surplus) και της επιστροφής στους χρήστες (patronage refunds). Όπως έχει ειπωθεί, το πλεόνασμα που παράγεται από τις συναλλαγές με τα μέλη είναι το αποτέλεσμα ενός ειδικού για τους συνεταιρισμούς τρόπου υπολογισμού του κόστους (επιβάρυνση κοντά στο κόστος). Ο γαλλικός όρος “trop-реξи” είναι αυτονόητος σε αυτό το πλαίσιο. (Στην αγγλική γλώσσα, η καταβολή ποσού πέρα από το κόστος). Η επιστροφή στους χρήστες, που καταβάλλεται στα μέλη κατ’ αναλογία προς τις συναλλαγές τους με τον συνεταιρισμό τους, αποτελεί μια εκ των υστέρων μείωση της τιμής ή μια διόρθωση του υπολογισμού της τιμής στο τέλος του οικονομικού έτους, όταν ο επιχειρηματικός κίνδυνος που περιλαμβάνεται στον αρχικό υπολογισμό του κόστους δεν έχει υλοποιηθεί. Κατά συνέπεια το πλεόνασμα δεν μπορεί να θεωρηθεί ισοδύναμη έννοια με αυτή του κέρδους και δεν πρέπει να φορολογείται ως κέρδος. Βλ. επίσης Μέρος 3, παράγραφος 6.2, Διανομή Πλεονάσματος κατά το τέλος του οικονομικού έτους.

¹⁶⁷ Για ένα γλωσσάρι ειδικών συνεταιριστικών όρων, δείτε [Münkner and Vernaz](#).

την άσκηση τραπεζικών δραστηριοτήτων, όταν η τραπεζική νομοθεσία απαιτεί εξουσιοδότηση για την άσκηση της εν λόγω δραστηριότητας.

Η συνεταιριστική νομοθεσία ίσως θα πρέπει επίσης να παρέχει αναφορές σε άλλους νόμους σε περίπτωση κενών του νόμου.

2.3 Ορισμός των συνεταιρισμών: Πεδίο εφαρμογής του νόμου

Ο παγκοσμίως αναγνωρισμένος ορισμός των συνεταιρισμών που περιλαμβάνεται στην Σύσταση 193 του ΔΟΕ (Διεθνής Οργανισμός Εργασίας – ILO) στην Παράγραφο 2, όχι μόνο αντανάκλα μια συγκεκριμένη αντίληψη για το τι είναι οι συνεταιρισμοί, αλλά επίσης προκαθορίζει τα περιεχόμενα όλου του νόμου. Αναφέρει: "Συνεταιρισμός είναι μια αυτόνομη ένωση προσώπων η οποία συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους μέσω μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά ελεγχόμενης επιχείρησης."

Ο νομοθέτης θα μπορούσε να εξετάσει τις ακόλουθες προσθήκες. Εκτός από τη δυνατότητα να ενωθούν εθελοντικά τα υποψήφια μέλη θα πρέπει επίσης να ενώνονται με δική τους πρωτοβουλία. Θα ήταν επίσης χρήσιμο να εξεταστεί ο ορισμός που περιέχεται στην Σύσταση 127 του ΔΟΕ, η "προηγούμενη Σύσταση" του ΔΟΕ από την Σύσταση 193, διότι περιέχει πολύτιμα πρόσθετα στοιχεία, ιδίως όσον αφορά την οικονομική συμμετοχή αλλά και την κατανομή του ρίσκου και του οφέλους.¹⁶⁸

Αντί να γίνει αντιγραφή αυτού ή ενός άλλου ορισμού, είναι προτιμότερο να διατυπωθεί ο ορισμός όπως ειδικά οι τοπικές συνθήκες το απαιτούν, με σεβασμό ταυτόχρονα του ευρύτερου νομικού πλαισίου που αναπτύχθηκε σύμφωνα με το Μέρος 2, Τμήμα 4,1 (Το ευρύτερο νομικό πλαίσιο).

Ο ορισμός θα εξαρτηθεί επίσης από την επιλογή του νομοθέτη μεταξύ ενός ενιαίου νόμου, ο οποίος θα διέπει όλους τους τύπους των συνεταιρισμών και μερικών ειδικότερων νόμων. Ο ορισμός και οι επακόλουθες διατάξεις πρέπει να αντανάκλουν εκείνα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα τα οποία διακρίνουν καλύτερα τους συνεταιρισμούς από άλλες μορφές επιχειρηματικών οργανώσεων, δηλαδή την αρχή της συνεταιριστικής ταυτότητας και την αρχή της προαγωγής των μελών.¹⁶⁹ Η αρχή της ταυτότητας σημαίνει ότι τα μέλη είναι οι συν-ιδρυτές, ότι τα μέλη συν-χρηματοδοτούν τον συνεταιρισμό, του οποίου είναι οι συν-ιδιοκτήτες, συν-διαχειριστές, συν-ελεγκτές, από κοινού χρήστες, συν-δικαιούχοι και για τα χρέη συν-υπεύθυνοι. Η αρχή της

¹⁶⁸ Η Σύσταση 127 της ΔΟΕ μπορεί ακόμα να χρησιμοποιηθεί ως οδηγός, παρά το γεγονός ότι η Σύσταση 193 της ΔΟΕ " την αναθεωρεί και την αντικαθιστά» (Δείτε Σύσταση 193, Παράγραφος 19). Στην παράγραφο 12 ορίζει τους συνεταιρισμούς ως εξής: "[Οι συνεταιρισμοί είναι] ένωση [εις] προσώπων τα οποία ενώθηκαν εθελοντικά για να επιτύχουν ένα κοινό στόχο μέσω του σχηματισμού μιας δημοκρατικά ελεγχόμενης οργάνωσης, προσφέροντας ισότιμες εισφορές στο απαιτούμενο κεφάλαιο και αποδεχόμενοι ένα δίκαιο μερίδιο από τα οφέλη αλλά και τους κινδύνους του εγχειρήματος στο οποίο τα μέλη συμμετέχουν ενεργά".

¹⁶⁹ Δείτε ανωτέρω διαφοροποίηση των συνεταιρισμών από τις κεφαλαιουχικές εταιρείες, Μέρος 2, Τμήμα 2.2, Διάκριση μεταξύ συνεταιρισμών και κεφαλαιουχικών εταιρειών. Αυτό ισχύει μόνο υπό ορισμένους όρους, στους συνεταιρισμούς που εξυπηρετούν μη μέλη. Βλ. επίσης Μέρος 2, Τμήμα 1, Γενικά.

προαγωγής των μελών σημαίνει ότι η βελτίωση της κατάστασης των μελών είναι προτιμητέα έναντι της παραγωγής υψηλών αποδόσεων επί του επενδυμένου κεφαλαίου. Ο συνδυασμός αυτών των δύο αρχών συνθέτει τη διπλή φύση των συνεταιρισμών. Είναι ομάδες προσώπων (ενώσεις προσώπων, σωματεία) και οικονομικές επιχειρήσεις συγχρόνως, ή, ακριβέστερα, είναι ομάδες προσώπων που έχουν μια επιχείρηση, δηλ. οι συνεταιρισμοί δεν είναι επιχειρήσεις ελεγχόμενες από επενδυτές, αλλά ενώσεις προσώπων που εργάζονται για την επίτευξη κοινών στόχων μέσω μιας κοινής επιχείρησης. Παρ' ότι αυτή η επιχείρηση πρέπει να λειτουργεί με έναν τρόπο προσανατολισμένο προς το θετικό οικονομικό αποτέλεσμα, διαφέρει από τις κεφαλαιοκρατικές επιχειρήσεις στο ότι είναι προσανατολισμένη προς τα συμφέροντα των μελών της όχι προς τα συμφέροντα της επιχείρησης ή προς τα συμφέροντα επενδυτών.

Ο ορισμός των συνεταιρισμών χρησιμεύει όχι μόνο να τους διαφοροποιεί από τους κεφαλαιοκεντρικούς φορείς αλλά και από τις μη κερδοσκοπικές (non-profit) οργανώσεις, από τις φιλανθρωπικές οργανώσεις και από άλλες πιθανές μορφές οργανώσεων αυτοβοήθειας, καθώς και από άλλους φορείς κοινωνικών επιχειρήσεων.

Επιπλέον, ο ορισμός πρέπει να γραφεί στο νόμο καθώς αυτό βοηθά:

- την κυβέρνηση για να εκτελεί τις κανονιστικές λειτουργίες του κράτους
- τη διάκριση των γνήσιων συνεταιρισμών από τους νόθους
- τον καθορισμό των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των μελών, καθώς επίσης και των οργάνων/επιτροπών του συνεταιρισμού
- τον καθορισμό των προσόντων και των καθηκόντων των συνεταιριστικών αξιωματούχων σχετικά με τη διαχείριση κεφαλαίων και την εξυπηρέτηση των συμφερόντων των μελών, σύμφωνα με τη διττή φύση των συνεταιρισμών (ενώσεις προσώπων και επιχειρήσεις)
- τον προσδιορισμό των ελάχιστων κανόνων σχετικά με την λογιστική και τον διαχειριστικό έλεγχο προκειμένου να προαχθεί η αποδοτική χρήση των οικονομικών πόρων, την επαρκή αναγνώριση και ανθρώπινων ικανοτήτων, καθώς και την εξασφάλιση της προαγωγής των μελών
- την επίλυση των συγκρούσεων που μπορεί να προκύψουν μεταξύ του συνεταιριστικού νόμου και εκείνων των άλλων νόμων που, σε συνδυασμό με τον καθαυτό συνεταιριστικό νόμο, αποτελούν την συνεταιριστική νομοθεσία με την ευρεία έννοια, όπως για παράδειγμα, οι φορολογικοί νόμοι, η εργατική νομοθεσία, ο νόμος ανταγωνισμού, τα λογιστικά πρότυπα, κλπ.¹⁷⁰

¹⁷⁰ Δείτε Πλαίσιο 2.

- τη δικαιολόγηση της ίσης μεταχείρισης των συνεταιρισμών, υπό την έννοια που εξηγήθηκε πιο πάνω
- τη διευκόλυνση της αποτίμησης του οικονομικού, κοινωνικού και κοινωνιακού αντίκτυπου των συνεταιρισμών και,
- την προώθηση της διεθνούς συνεργασίας.

Ο ορισμός των συνεταιρισμών δεν περιορίζεται στους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς. Ισχύει επίσης για τις ομοσπονδιακές δομές, δευτεροβάθμιους και τριτοβάθμιους συνεταιρισμούς ή ενώσεις και ομοσπονδίες, εάν τους επιτρέπεται να ασκούν οικονομική δραστηριότητα.

Τέλος, οι όμιλοι και οργανώσεις που ανταποκρίνονται σε παρόμοια κριτήρια όπως οι συνεταιρισμοί, που δεν υπάγονται στον συνεταιριστικό νόμο, θα μπορούσαν να αναφέρονται στον νόμο μέσω ενός αποκαλούμενου αρνητικού ορισμού, ειδικά εάν ρυθμίζονται από άλλους νόμους της χώρας.

2.4 Συνεταιριστικές αρχές

Οι παγκοσμίως αναγνωρισμένες συνεταιριστικές αρχές μπορούν να συμπεριληφθούν στο προοίμιο ή στον ορισμό του συνεταιρισμού, με την καταγραφή τους ή κάνοντας αναφορά σε αυτές.

Μια αναφορά έχει το πλεονέκτημα να είναι πιο ευέλικτη και να μην επιβάλλει μια αναθεώρηση του νόμου εάν αλλάξουν οι αρχές, αλλά καθιστά την εφαρμογή του νόμου πιο περίπλοκη, επειδή αναφέρεται σε εξωτερικά κείμενα. Μια άλλη λύση είναι να συνταχθεί ένας κατάλογος των συνεταιριστικών αρχών, φροντίζοντας να μην δοθεί στον κατάλογο αυτόν ένας περιοριστικός και απόλυτος χαρακτήρας. Αυτό θα μπορούσε να μεταφραστεί με την χρήση εκφράσεων όπως "μεταξύ άλλων..." ή "ειδικότερα...". Κατά συνέπεια η αναφορά θα συνεπαγόταν και τις πιθανές αλλαγές.

Όποια και αν είναι η λύση, είναι σημαντικό η φύση των παραπομπών ή των αναφερόμενων συνεταιριστικών αρχών να δηλώνεται ρητώς και οι συνεταιριστικές αρχές να μην γράφονται σαν να ήταν νομικοί κανόνες, επειδή αυτό θα περιόριζε τον νομοθέτη στην προσαρμογή αυτών των αρχών στις εθνικές συνθήκες και, στην πραγματικότητα θα ήταν μάλλον απίθανο να γίνουν σεβαστές αυτές οι αρχές. Θα περιόριζε επίσης την αυτονομία των συνεταιρισμών. Ομοίως, οι νομικές διατάξεις δεν πρέπει να γράφονται με την μορφή των αρχών, επειδή με αυτή την μορφή δεν είναι εφαρμόσιμες και πιθανότατα θα οδηγήσουν την κυβέρνηση να αντικαταστήσει τον νομοθέτη με την έκδοση ερμηνευτικών εγκυκλίων, οι οποίες ξεπερνούν το ρόλο τους να καταστήσουν λειτουργικούς τους κανόνες του νόμου, όπου απαιτείται, αλλά δεν πρέπει να ρυθμίζουν κάτι αντί του νόμου

Αυτό που έχει σημασία δεν είναι κάθε μια από τις αρχές να ακολουθούνται κατά γράμμα, αλλά οι αρχές να γίνονται σεβαστές στο συνδυασμό μεταξύ τους στο πνεύμα και στο σύνολο. Για παράδειγμα: η πρώτη αρχή (εθελοντική και ελεύθερη ένταξη μελών), η

λεγόμενη αρχή της ανοιχτής πόρτας, θα πρέπει να περιορίζεται όταν το αποθεματικό κεφάλαιο είναι διανεμήσιμο. Η αρχή της ανοιχτής πόρτας χρειάζεται στάθμιση έναντι της απαγόρευσης των συναλλαγών με μη μέλη, η οποία περιέχεται σε ορισμένες νομοθεσίες. Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη επίσης, ότι πέρα των επτά συνεταιριστών αρχών, οι οποίες συζητούνται στις παρούσες Κατευθυντήριες Γραμμές, υπάρχουν και άλλες αρχές με ποικίλο πεδίο εφαρμογής και που διαφέρουν σε στόχους και κύρος.

3. ΣΥΣΤΑΣΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

3.1 Καταχώρηση

Η αναγνώριση, και κατά συνέπεια η προστασία των συνεταιρισμών από το κράτος εκδηλώνεται με την καταχώρηση του ονόματός τους και όλων των υπόλοιπων στοιχείων που αιτιολογούν την ιδιότητά τους ως νομικών προσώπων σε ένα δημόσιο ή τουλάχιστον δημόσια αναγνωριζόμενο μητρώο.

Σημειώνοντας τι έχει συμβεί κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών σε ορισμένες χώρες, φαίνεται ότι ο νόμος πρέπει να προβλέπει αυστηρές κυρώσεις εναντίον οποιασδήποτε κατάχρησης της επωνυμίας "συνεταιρισμός".

Η χορήγηση του καθεστώτος νομικού προσώπου, κατά κανόνα, παρακινείται από την επιθυμία να ευνοηθεί η συμμετοχή φυσικών προσώπων σε οργανωμένες οικονομικές δραστηριότητες, καθόσον αυτές θεωρείται ότι είναι πιο βιώσιμες. Το γεγονός ότι τα συμμετέχοντα πρόσωπα δεν έχουν προσωπική οικονομική ευθύνη πέραν του ποσού των μερίδων που καταβάλλουν, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στο καταστατικό/ κανονισμό, είναι παράγων που λειτουργεί ως κίνητρο συμμετοχής σε νομικά πρόσωπα. Όσον αφορά τους συνεταιρισμούς, θα μπορούσε κανείς να αντιτάξει ότι η διάκριση που γίνεται μεταξύ της οργάνωσης και των μελών της έρχεται σε αντίθεση με τη συνεταιριστική αρχή, σύμφωνα με την οποία ο συνεταιρισμός δεν πρέπει να διαχωρίζεται από τα μέλη του. Αλλά εάν τα μέλη δεν πρόκειται να φέρουν προσωπική ευθύνη για τις δραστηριότητες του συνεταιρισμού τους, τότε μόνο ένας τέτοιος διαχωρισμός θα επιτρέψει την μετατόπιση της ευθύνης σε μια ανεξάρτητη οντότητα με καθεστώς νομικού προσώπου.

3.2 Μορφές καταχώρησης

Υπάρχουν δύο βασικές μορφές καταχώρησης, η σχεδόν αυτόματη καταχώρηση και η καταχώρηση μετά από έγκριση μιας δημόσιας αρχής.

Σύμφωνα με την πρώτη επιλογή, η οποία ανταποκρίνεται καλύτερα με το κράτος δικαίου, ένας συνεταιρισμός πρέπει να καταχωρηθεί εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται από το νόμο. Εάν, για οποιονδήποτε λόγο, πρότερη έγκριση είναι απαραίτητη, η διακριτική ευχέρεια της εγκρίνουσας αρχής πρέπει αυστηρά και αποτελεσματικά να περιορίζεται από το νόμο.

3.3 Αρχή καταχώρησης

Ο διαχωρισμός των κρατικών εξουσιών, η νομική φύση του συνεταιριστικού νόμου, ο ορισμός των συνεταιρισμών και η διαδικασία καταχώρησης ως μέσου ενός εκ των προτέρων ελέγχου, είναι στοιχεία τα οποία πρέπει να εξετάζονται για την επιλογή της αρχής που θα οριστεί για τις εγγραφές στο μητρώο συνεταιρισμών.

Η αναγνώριση των συνεταιρισμών ως οικονομικών φορέων του ιδιωτικού τομέα θα επιτρέψει την καταχώρηση όλων των τύπων επιχειρήσεων σε ένα ενιαίο μητρώο.

Ακόμα κι αν η καταχώρηση είναι ένα διοικητικό έργο, θα μπορούσε να ασκείται από τα δικαστήρια, καθώς απαιτούνται νομικές γνώσεις και η απόδοση νομικής προσωπικότητας είναι μια πράξη με σημαντικές νομικές συνέπειες. Αλλά η εμπειρία επίσης έχει δείξει ότι μια αρχή εξειδικευμένη σε συνεταιριστικά θέματα, ενδεχομένως βοηθούμενη και από προσωπικό το οποίο αποσπάται από τη συνεταιριστική κίνηση, είναι η πιο κατάλληλη να χειριστεί σωστά τα ζητήματα καταχώρησης.

Ο νομοθέτης πρέπει να διασφαλίσει ότι η καταχώρηση θεωρείται ως μια τοπική υπηρεσία και ότι οι υποψήφιοι συνεταιριστές έχουν να αντιμετωπίσουν κατά προτίμηση μόνο μια ενιαία αρχή. Όπου εμπλέκονται διαφορετικές αρχές, αυτές πρέπει να επικοινωνούν μεταξύ τους και να παρέχεται η εξουσία μόνο σε μία από αυτές να χειρίζονται το θέμα των υποψήφιων συνεταιριστών.

3.4 Διαδικασία καταχώρησης

Δεν πρέπει σε καμία περίπτωση η διαδικασία καταχώρησης να εμποδίσει τους πολίτες να σχηματίσουν φορείς με τον τρόπο που τους ταιριάζει καλύτερα.

Καμία καταχώρηση δεν πρέπει να γίνεται χωρίς ένα αίτημα από έναν εκλεγμένο αντιπρόσωπο του δημιουργούμενου συνεταιρισμού. Αυτό το αίτημα πρέπει να αρχιεοθετηθεί μέσα σε καθορισμένο μικρό χρόνο, που καθορίζεται από το νόμο, μετά από την ιδρυτική γενική συνέλευση ή μετά από σχετική συνεδρίαση των ιδρυτικών μελών.

Έγγραφα που πρέπει να επισυνάπτονται στην αίτηση για την εγγραφή είναι γενικά:

- τα πρακτικά της ιδρυτικής γενικής συνέλευσης, με τις υπογραφές ή τα δακτυλικά αποτυπώματα όλων των ιδρυτικών μελών. Εάν το καταστατικό/ κανονισμός υιοθετήθηκε βάσει υποδείγματος καταστατικού/ κανονισμού, τα πρακτικά πρέπει να τεκμηριώνουν ότι υιοθετήθηκε μετά από μια λεπτομερή συζήτηση για αυτό το υπόδειγμα καταστατικού/ κανονισμού
- ένα υπόδειγμα των υπογραφών των προσώπων που έχουν δικαίωμα να εκπροσωπούν τον συνεταιρισμό
- αρκετά αντίγραφα του καταστατικού/ κανονισμού με τις υπογραφές ή τα δακτυλικά αποτυπώματα όλων των ιδρυτικών μελών

- έκθεση των αποτελεσμάτων μιας μελέτης οικονομικής σκοπιμότητας σχετικά με τις σχεδιαζόμενες δραστηριότητες του συνεταιρισμού. Αυτή η μελέτη πρέπει να πραγματοποιηθεί από μια κορυφαία συνεταιριστική οργάνωση ή έναν άλλο αναγνωρισμένο φορέα. Όπου δεν υπάρχουν ακόμη τέτοιοι φορείς, η κυβέρνηση μπορεί προσωρινά να αναλαμβάνει αυτόν τον ρόλο. Αυτό το έργο δεν πρέπει να δοθεί στην αρχή καταχώρησης προκειμένου να αποφευχθεί να είναι ταυτόχρονα ο ελεγκτής και ο ελεγχόμενος. Ο στόχος αυτής της απαίτησης, η οποία δεν επιβάλλεται στους ιδρυτές άλλων επιχειρηματικών οργάνωσεων, δεν είναι να παρακωλυθεί η ελευθερία των υποψήφιων συνεταιριστών, αλλά να φροντίσει για τα συμφέροντα των μελών, του μελλοντικού συνεταιρισμού και των πιθανών επιχειρηματικών εταίρων, δεδομένου ότι οι κίνδυνοι που αυτοί διατρέχουν είναι μεγαλύτεροι από εκείνους που υφίστανται συνήθως σε άλλους τύπους επιχειρήσεων, επειδή οι συνεταιρισμοί δεν έχουν ελάχιστο κεφάλαιο, και γενικά, η κεφαλαιακή τους βάση είναι αδύναμη. Ο νομοθέτης πρέπει, ωστόσο, να απέχει από τέτοια αποτρεπτικά μέτρα, εάν δεν είναι δυνατό να αποκλεισθεί η κατάχρηση εξουσίας σε σχέση με αυτήν την μελέτη σκοπιμότητας
- κατάλογο των προσώπων που έχουν την εξουσιοδότηση να καταθέσουν την αίτηση εγγραφής και να δηλώνουν στο μητρώο, όλες τις πιθανές αλλαγές (του καταστατικού) που μπορεί να γίνουν στο μέλλον
- ένα έγγραφο που να αποδεικνύει ότι ένα επαρκές μέρος του συνολικού ποσού των μερίδων των μελών έχει καταβληθεί και να δηλώνει τη χρονική περίοδο εντός της οποίας το υπόλοιπο πρέπει να πληρωθεί.

Η καθιέρωση μιας γρήγορης και αμερόληπτης διαδικασίας καταχώρησης είναι ένα πρώτο βήμα από το κράτος προς διευκόλυνση της ανάπτυξης μιας γνήσιας συνεταιριστικής κίνησης. Για τον σκοπό αυτό, προτείνεται η ακόλουθη διαδικασία:

- μια απόδειξη η οποία θα αποδεικνύει την κατάθεση αίτησης καταχώρησης και απαριθμεί τα έγγραφα που κατατέθηκαν, δεόντως υπογεγραμμένα και χρονολογημένα, θα χορηγείται με την προσκόμιση των προαναφερόμενων εγγράφων
- η καταχώρηση θα ολοκληρώνεται εντός ενός μικρού χρονικού διαστήματος. Ένα επικυρωμένο αντίγραφο του καταστατικού/ κανονισμού, το οποίο θα αναφέρει τον αριθμό και την ημερομηνία της καταχώρησης θα παραδίδεται στο συνεταιρισμό. Αυτό θα αποτελεί απόδειξη της επίσημης αναγνώρισης του συνεταιρισμού ως νομικού προσώπου
- μια άρνηση καταχώρησης πρέπει να δικαιολογείται εγγράφως και να κοινοποιείται στα πρόσωπα που ζήτησαν την καταχώρηση
- στην περίπτωση μιας τέτοιας άρνησης, οι ιδρυτές μπορούν να ασκήσουν έφεση ενώπιον ενός δικαστηρίου (που θα προσδιοριστεί), το οποίο θα πρέπει να εκδίδει απόφαση εντός ενός σύντομου χρονικού διαστήματος

- εάν μέσα στις απαραίτητες χρονικές προθεσμίες, καμία άρνηση δεν έχει δηλωθεί, ή εάν το δικαστήριο δεν έχει εκδώσει την απόφασή του, η εγγραφή θα θεωρείται ότι έγινε αποδεκτή. Η αρχή εγγραφής επίσης σε αυτήν την περίπτωση, και εντός ενός ορισμένου και σύντομου χρονικού διαστήματος, θα στείλει ένα επικυρωμένο αντίγραφο του καταστατικού/κανονισμού, που θα αναφέρει τον αριθμό και την ημερομηνία της θεωρούμενης καταχώρησης του συνεταιρισμού.
- όποιος και αν είναι ο τύπος της, η καταχώρηση πρέπει να δημοσιευθεί επίσημα εντός ενός καθορισμένου και σύντομου χρονικού διαστήματος, σε ένα κατάλληλο επίσημο και εύκολα προσβάσιμο μέσο, που γενικά χρησιμοποιείται από τις αρχές. Η δημοσίευση θα πρέπει να ταιριάζει με τις απαιτήσεις των σύγχρονων επιχειρηματικών συναλλαγών, δηλαδή να καλύπτει τουλάχιστον τη γεωγραφική έκταση των δραστηριοτήτων του συνεταιρισμού. Σε περίπτωση που η καταχώρηση δεν δημοσιευθεί μέσα στο καθορισμένο χρονικό πλαίσιο, ο συνεταιρισμός θα θεωρείται ως καταχωρημένος και το πρόσωπο που δεν έχει εκπληρώσει τα καθήκοντά του θα είναι οικονομικά υπεύθυνο για τις συνέπειες
- τα τέλη για την καταχώρηση και τη δημοσίευση δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να είναι απαγορευτικά.

Ειδικά, όπου η καταχώρηση τίθεται σε ισχύ μόνο μετά την δημοσίευσή της, οι συνεταιρισμοί πρέπει να έχουν το δικαίωμα να απαιτήσουν τα αναφερόμενα χρονικά διαστήματα να είναι σύντομα και να τηρούνται από την Αρχή καταχώρησης.

Μόνο η καταχώρηση, και σε μερικές περιπτώσεις η καταχώρηση και δημοσίευση, ή κοινώς γνωστές πληροφορίες, είναι δεσμευτικές για τρίτους. Μετά την καταχώρηση, οι συνεταιρισμοί πρέπει επομένως να εξασφαλίσουν ότι οποιεσδήποτε επόμενες αλλαγές στα καταχωρημένα στοιχεία στην Αρχή καταχώρησης (Μητρώο) θα κοινοποιούνται σε αυτήν, ειδάλλως, τα πρόσωπα που δεν έχουν εκπληρώσει αυτήν την υποχρέωσή τους, θα είναι οικονομικά υπεύθυνα για τις συνέπειες.

3.5 Φύση και αποτελέσματα της καταχώρησης

Με την καταχώρηση (και τη δημοσίευσή της, όπου απαιτείται), το κράτος παρέχει καθεστώς νομικού προσώπου στον συνεταιρισμό. Το νομικό καθεστώς σημαίνει ότι ο συνεταιρισμός είναι υπεύθυνος και υπόλογος ως νομικό πρόσωπο, ανεξάρτητα από τα μέλη του, και με απεριόριστη διαδοχή. Ως νομικό πρόσωπο, ο συνεταιρισμός έχει δικαιώματα και υποχρεώσεις. Μπορεί να αποκτήσει ιδιοκτησιακά δικαιώματα, να αναλάβει υποχρεώσεις με συμβάσεις και χρέη, να αναπτύξει οικονομικές δραστηριότητες και να συμμετέχει σε νομικές διεκδικήσεις. Όπως και με τις εταιρείες και σύμφωνα με το συγκεκριμένο νομικό σύστημα, αυτή η νομική υπόσταση θα είναι απεριόριστη ή περιορισμένη¹⁷¹ σύμφωνα με τον σκοπό του συγκεκριμένου συνεταιρισμού.

¹⁷¹ Ειδικά σε χώρες με αγγλοσαξονική νομική παράδοση.

Το καθεστώς νομικού προσώπου περιλαμβάνει το δικαίωμα ίδρυσης θυγατρικών με άλλη νομική μορφή από αυτή του συνεταιρισμού.¹⁷²

Τα μέλη δεν θα είναι ούτε ατομικά υπεύθυνα για τις πράξεις που διενεργούνται στο όνομα του συνεταιρισμού, ούτε θα είναι υπόλογα πέρα από το ποσό των μερίδων εγγραφής για τα χρέη του συνεταιρισμού, εκτός αν έχει αποφασιστεί διαφορετικά και αναφέρεται στο καταστατικό/ κανονισμό.

Ο συχνά χρησιμοποιούμενος τύπος σύμφωνα με τον οποίο οι συνεταιρισμοί είναι "οι εντολοδόχοι των μελών τους" απαιτεί προσεκτική προσέγγιση. Το ερώτημα είναι αν οι συνεταιρισμοί ενεργούν για λογαριασμό των μελών τους ως αντιπρόσωποί τους ή αν οι συνεταιρισμοί ενεργούν για λογαριασμό τους όταν συναλλάσσονται με τρίτους. Από τη μία πλευρά, οι συνεταιρισμοί είναι νομικά πρόσωπα. Μετά την καταχώρηση, οι ενέργειες που αναλαμβάνονται εξ ονόματός τους δεσμεύουν αποκλειστικά τους ίδιους, δηλαδή οι συνεταιρισμοί είναι ανεξάρτητοι από τα μέλη τους. Από την άλλη πλευρά, εξαιτίας της στενής εμπλοκής των μελών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και λόγω της ιδιαίτερης φύσης των συναλλαγών μεταξύ των μελών και του συνεταιρισμού τους, (οι συνεταιρισμοί) θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως απλός εκτελεστικός διαμεσολαβητής των μελών.

Το καθεστώς των πράξεων που εκτελούνται εξ ονόματος του συνεταιρισμού κατά τη διάρκεια της περιόδου από την ίδρυση μέχρι την καταχώρησή του (και την δημοσίευση, όπου αυτό απαιτείται) πρέπει να ορίζεται με σαφήνεια.

4. Η ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΜΕΛΟΥΣ

Τα ζητήματα της ιδιότητας μέλους είναι τα πλέον σημαντικά που πρέπει να αντιμετωπιστούν από το νόμο, δεδομένου ότι οι συνεταιρισμοί είναι οργανώσεις με επίκεντρο τα μέλη τους.

4.1 Χαρακτηριστικά για την απόκτηση της ιδιότητας μέλους

Ο παγκοσμίως αναγνωρισμένος ορισμός των συνεταιρισμών επιτρέπει τόσο σε φυσικά όσο και σε νομικά πρόσωπα να είναι μέλη ενός πρωτοβάθμιου συνεταιρισμού. Έτσι, αυτοί οι συνεταιρισμοί μπορεί να αποτελούνται ή από φυσικά μόνο ή από νομικά πρόσωπα μόνο¹⁷³ ή από ένα μίγμα των δύο.

Ωστόσο, πολλές νομοθεσίες αποκλείουν την συμμετοχή νομικών προσώπων στους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς. Σε γενικές γραμμές, δύο είναι οι τύποι των επιχειρημάτων που προβάλλονται για αυτόν τον περιορισμό.

¹⁷² Το ζήτημα αφορά, αλλά δεν ταυτίζεται με, τη ίδρυση των συνεταιριστικών ομίλων ως ένα από τα μέσα για τη βελτίωση της εξωτερικής χρηματοδότησης, βλ. Μέρος 3, Τμήμα 6.1, Οικονομικοί πόροι.

¹⁷³ Ο όρος «νομικό πρόσωπο», όπως χρησιμοποιείται εδώ περιλαμβάνει εκείνες τις επιχειρηματικές οντότητες οι οποίες δεν μπορούν να θεωρηθούν νομικά πρόσωπα, για παράδειγμα μια μονοπρόσωπη εταιρεία.

Ο πρώτος είναι ότι η ένταξη στους συνεταιρισμούς νομικών προσώπων που έχουν στο επίκεντρο το κεφάλαιο, έρχεται σε αντίθεση με την ίδια την ιδέα των συνεταιρισμών ως οργανώσεων «όχι για κέρδος». Αυτό το επιχείρημα συγχέει τη φύση των συνεταιρισμών και το κίνητρο των μελών του συνεταιρισμού. Το δεύτερο επιχείρημα αναφέρεται στον κίνδυνο ότι τα φυσικά πρόσωπα μέλη μπορεί να παραμεριστούν από τα νομικά πρόσωπα μέλη. Αυτός ο κίνδυνος είναι πραγματικός, αλλά μπορεί να περιοριστεί ως εξής:

1. Η μικτή συμμετοχή είναι προαιρετική και μπορεί να αποφευχθεί, εντός των ορίων των συνεταιριστικών αρχών από τα φυσικά πρόσωπα μέλη, που δεν θα αποδεχθούν την ένταξη νομικών προσώπων ως μελών.
2. Το δικαίωμα ψήφου των νομικών προσώπων μελών, σε αυτούς τους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς οι οποίοι έχουν επίσης φυσικά πρόσωπα μέλη, μπορεί να περιοριστεί, έτσι ώστε να μην επιτρέπουν σε αυτά τα νομικά πρόσωπα μέλη να ξεπερνούν σε αριθμό τις ψήφους των φυσικών προσώπων μελών ή να παίρνουν αποφάσεις μόνα τους.

Το εάν η μικτή συμμετοχή είναι μια επιλογή που πρέπει να εξετάζεται, αυτό θα γίνει επίσης με όρους οικονομικών και άλλων ωφελημάτων που μπορούν να προκύπτουν από την σύμπραξη διαφορετικών τύπων μελών, όσον αφορά το φάσμα δραστηριοτήτων και την κλίμακα, τη μεταφορά γνώσης, επιμερισμό του κινδύνου, κλπ.¹⁷⁴

Ορισμένες κοινωνίες οργανώνονται με βάση διευρυμένες οικογένειες, ή ακόμα και μεγαλύτερες ομάδες, ως τη μικρότερη κοινωνική μονάδα, η οποία δεν έχει καθεστώς νομικού προσώπου. Αυτές οι οντότητες μπορούν να γίνουν δεκτές ως μέλη στους συνεταιρισμούς, με την προϋπόθεση ότι είναι σταθερές. Κάποιος θα πρέπει να βεβαιωθεί, ωστόσο, ότι η διαδικασία λήψης αποφάσεων εντός του συνεταιρισμού δεν θα επηρεάζεται από την αποδοχή τέτοιων ομάδων ως μελών και ότι τα δημοκρατικά δικαιώματα των μεμονωμένων μελών δεν θα παραβιάζονται. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η αποδοχή τέτοιων ομάδων ως μελών θα μπορούσε να διευκολύνει τη λειτουργία του συνεταιρισμού, επιτρέποντάς του να σέβεται τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων του υφιστάμενου κοινωνικού περιβάλλοντος, ιδίως σε θέματα που αφορούν τη διαχείριση των φυσικών πόρων.

4.2 Περιορισμοί σχετικά με την ηλικία

Η αποδοχή ανηλίκων ως μελών είναι γενικά μια εξαίρεση στο αστικό δίκαιο της κάθε χώρας. Χωρίς πρόθεση να αποτρέπεται αδικαιολόγητα, η συμμετοχή ως μελών των οικονομικά ενεργών ανηλίκων, η δυνατότητα των ανηλίκων να συνδεθούν με ένα συνεταιρισμό, χρειάζεται μια προσεκτική μελέτη των επιπτώσεων, από πλευράς ανάληψης οικονομικής ευθύνης, δικαιώματος ψήφου και επιλεξιμότητας σε θέσεις ευθύνης. Προκειμένου να αποφευχθεί η ένταξη σε έναν συνεταιρισμό να γίνει ένα μέσο πρόσβασης σε μια θέση που νομικά δεν μπορεί να παρέχεται σε μεμονωμένους ανήλικους, ο αριθμός και τα δικαιώματά τους θα πρέπει να είναι περιορισμένα.

¹⁷⁴ Δείτε Göler von Ravensburg.

Ειδικότερα, οι ανήλικοι θα πρέπει να αποτρέπονται από το να μπορούν να πάρουν τον έλεγχο ενός συνεταιρισμού. Εξαιρέσεις μπορεί να υπάρχουν για σχολικούς και φοιτητικούς συνεταιρισμούς.

4.3 Ελάχιστος αριθμός μελών σε πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς

Για να είναι σεβαστή η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, οι περιορισμοί στον αριθμό των μελών ενός συνεταιρισμού θα πρέπει να είναι ελάχιστοι. Η οικονομική βιωσιμότητα των συνεταιρισμών με πολύ λίγα μέλη, ωστόσο, είναι γενικά αμφίβολη. Υπό αυτές τις συνθήκες, η χορήγηση καθεστώτος νομικού προσώπου ίσως να είναι αντίθετη προς το συμφέρον των πιθανών συνεργατών και των πιστωτών τους, όπως επίσης και των ίδιων των μελών. Γι' αυτό οι περισσότερες νομοθεσίες απαιτούν έναν ελάχιστο αριθμό μελών, τουλάχιστον τριών. Κάτω από αυτόν τον αριθμό ο ενωτικός ή συλλογικός επιχειρηματικός χαρακτήρας των συνεταιρισμών καθίσταται αμφισβητήσιμος.

Οι εμπειρίες μιας χώρας θα μπορούσαν να απαιτήσουν να καθορίζονται διαφορετικοί ελάχιστοι αριθμοί μελών, ανάλογα με τον τύπο του συνεταιρισμού ή σύμφωνα με άλλα κριτήρια. Κατά συνέπεια μπορεί ο αριθμός για τους συνεταιρισμούς καταναλωτών να είναι μεγαλύτερος από αυτόν για τους συνεταιρισμούς εργατών, και ο αριθμός για τους συνεταιρισμούς άλλων τύπων να βρίσκεται ενδιάμεσα.

4.4 Μέγιστος αριθμός μελών σε πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς

Θεωρητικά, η "αρχή της ανοικτής πόρτας", δεν επιτρέπει κανέναν περιορισμό στον αριθμό των μελών. Στην πράξη, ο αριθμός των μελών θα πρέπει να είναι συμβατός με τον σκοπό του συγκεκριμένου συνεταιρισμού. Ακριβώς όπως συμβαίνει με τον ελάχιστο αριθμό μελών, είναι δύσκολο να καθοριστεί ένα απόλυτο μέγιστο ή σχετικό όριο για τους διάφορους τύπους συνεταιρισμών.

Να σημειωθεί ότι, γενικά, τα προβλήματα της διοίκησης αυξάνονται ανάλογα με το πλήθος των μελών. Όσο περισσότερα είναι τα μέλη, τόσο δυσκολότερα διατηρείται ένας δημοκρατικός τρόπος διοίκησης, και τα μέλη ταυτίζονται λιγότερο με το συνεταιρισμό τους. Η αποκέντρωση, με την έννοια των περιφερειακών συνελεύσεων ή/και των συνελεύσεων τμημάτων, σε συνδυασμό με μια πιο αποτελεσματική διοίκηση, μπορούν να αναπληρώσουν μερικές από τις αρνητικές συνέπειες του μεγάλου αριθμού μελών, αλλά δεν μπορούν να τις εξαφανίσουν. Τα προβλήματα ποικίλλουν επίσης ανάλογα με τον τύπο του συνεταιρισμού. Έτσι, ένας μεγάλος αριθμός μελών σε έναν συνεταιρισμό καταναλωτών έχει μικρή επίδραση στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, ενώ ο απαραίτητος μεγάλος αριθμός μελών στους αποταμιευτικούς και πιστωτικούς συνεταιρισμούς απαιτεί μάλλον σύνθετους μηχανισμούς οργάνωσης εργασίας. Οι συνεταιρισμοί παραγωγών και εργατών πιθανότατα θα υποφέρουν εάν το μέγεθος του αριθμού των μελών ξεπεράσει ορισμένα όρια. Το ζήτημα, θα πρέπει να αφηθεί στα μέλη για να αποφασίσουν, εάν αυτό είναι απαραίτητο.

4.5 Εγγραφή μελών

4.5.1 Αρχές

Σύμφωνα με την αρχή της ανοικτής πόρτας και εντός των ορίων του σκοπού του συγκεκριμένου συνεταιρισμού, όλα τα πρόσωπα που ζητούν να γίνουν μέλη θα πρέπει να γίνονται δεκτά. Ο δίκην σωματείου χαρακτήρας του συνεταιρισμού θα πρέπει, ωστόσο, να επιτρέπει στα μέλη να αποφασίσουν. Η αμοιβαία βούληση συνεργασίας από τα μέλη αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία του συνεταιρισμού.

Η πολιτική που υιοθετείται από τους συνεταιρισμούς σε θέματα διανομής των κεφαλαίων επηρεάζει τον αριθμό και την ποιότητα των μελών. Ο κίνδυνος οι αιτήσεις απόκτησης της ιδιότητας μέλους να υποκινούνται από την αναζήτηση μιας επικερδούς επένδυσης ή/και κερδοσκοπίας μπορεί να αποφευχθεί με τον περιορισμό της δυνατότητας συναλλαγών με μη-μέλη και με την μη διανομή των κερδών που αποκτώνται από τις συναλλαγές με μη μέλη χρήστες, και / ή με τον χαρακτηρισμό τουλάχιστον ενός μέρους του αποθεματικού ως κλειδωμένου, αδιαίρετου (αδιανέμητου) κεφαλαίου σύμφωνα με την τρίτη συνεταιριστική αρχή (της οικονομικής συμμετοχής των μελών), και / ή με την επιστροφή των μερίδων, σε περίπτωση αποχώρησης μέλους ή εκκαθάρισης (του συνεταιρισμού), στην ονομαστική τους αξία και μόνο.

Ο τόπος διαμονής του αιτούντος δεν πρέπει να είναι αποφασιστικός παράγοντας για την αποδοχή, εκτός αν ο σκοπός του συνεταιρισμού τον εμπεριέχει ως ένα από τους παράγοντες για την επιτυχία του, οπότε σ' αυτή την περίπτωση θα πρέπει να προβλέπεται από το καταστατικό/κανονισμό ως απαραίτητη προϋπόθεση.

Ένας αριθμός συνεταιριστικών νόμων επιτρέπουν τον αποκλεισμό από την ιδιότητα μέλους των προσώπων που δεν έχουν ένα καθαρό ποινικό μητρώο. Εκτός αν ο λόγος επιβολής της ποινής είναι πιθανό να βλάψει το συνεταιρισμό, τα μέλη πρέπει να αναλάβουν τις γενικές κοινωνικές υποχρεώσεις τους, βοηθώντας στην επανένταξη αυτών των ατόμων στην κοινωνία.¹⁷⁵

4.5.2 Διαδικασία εγγραφής

Λαμβάνοντας υπόψη τον δίκην σωματείου χαρακτήρα των συνεταιρισμών, η αποδοχή των νέων μελών πρέπει να αποφασίζεται από τη γενική συνέλευση. Για πρακτικούς λόγους, το διοικητικό συμβούλιο μπορεί να αποφασίζει, αλλά η γενική συνέλευση θα διατηρεί, εάν το επιθυμεί, το δικαίωμα της επιβεβαίωσης ή της άρνησης, το οποίο πρέπει να ασκείται κατά την διάρκεια της πρώτης γενικής συνέλευσης μετά από την απόφαση που λήφθηκε από το διοικητικό συμβούλιο.

Προκειμένου να καθορισθούν με βεβαιότητα τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των μελών, είναι σημαντικό να διευκρινίζεται στο νόμο η τελική πράξη η οποία συνιστά την ένταξη μέλους.

Οι αιτήσεις για την ένταξη μέλους πρέπει να φέρουν ημερομηνία και να επιβεβαιώνονται κατά την παραλαβή τους. Μια άρνηση αποδοχής θα πρέπει να αιτιολογείται εγγράφως

¹⁷⁵ Οι συνεταιρισμοί είναι μια μορφή επιχείρησης, μέσω της οποίας στην Αιθιοπία, για παράδειγμα, οι φυλακισμένοι μαθαίνουν πως να επανενταχθούν στην κοινωνία.

και ο υποψήφιος πρέπει να ειδοποιείται άμεσα. Ο υποψήφιος θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να ασκήσει έφεση σε ένα δικαστήριο (που θα καθορίζεται). Εάν ο συνεταιρισμός ή το δικαστήριο δεν έχει τηρήσει τα χρονικά περιθώρια που ορίζονται από το νόμο, η αίτηση ένταξης μέλους θεωρείται αποδεκτή.

4.6 Παραίτηση / αποχώρηση

Το δικαίωμα των μελών να παραιτηθούν ή να αποχωρήσουν πρέπει να διασφαλίζεται από το νόμο, ο οποίος πρέπει να φροντίσει ώστε οι διοικητικές πράξεις ή τα καταστατικά / κανονισμοί των συνεταιρισμών δεν θα επιφέρουν αρνητικές συνέπειες.

Η αποχώρηση των μελών μπορεί να περιορίζεται μέχρι να εξαντληθεί μια ελάχιστη περίοδος παραμονής του μέλους, ή να υπόκειται στην εκπλήρωση των κυρίων οικονομικών υποχρεώσεών του, που προέκυψαν έναντι του συνεταιρισμού. Οι περιορισμοί αυτοί σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να είναι υπερβολικοί, και η απαιτούμενη χρονική περίοδος προειδοποίησης πρέπει να είναι εύλογη.

Το αποτέλεσμα της παραίτησης/αποχώρησης είναι η άμεση ή μετά την πάροδο συγκεκριμένου χρόνου παύση ισχύος των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του μέλους που παραιτείται / αποχωρεί. Παραμένοντας κάτω από ορισμένους όρους οικονομικά υπόλογο, το παραιτούμενο/ αποχωρούν μέλος έχει το δικαίωμα ανάληψης των μερίδων του, κατά κανόνα στην ονομαστική τους αξία. Ωστόσο, ο συνεταιρισμός πρέπει να έχει τη δυνατότητα να καθυστερήσει προσωρινά την επιστροφή τους εάν μια άμεση επιστροφή θα μπορούσε να επιφέρει σοβαρές επιπτώσεις στη λειτουργία του. Σε αυτήν την περίπτωση, ο συνεταιρισμός θα πληρώσει έναν περιορισμένο τόκο επί του ποσού που επιστρέφεται. Το χρονικό διάστημα παρακράτησης του επιστρεφόμενου ποσού πρέπει να ορίζεται και να είναι εύλογο.

4.7 Διαγραφή και αναστολή της ιδιότητας μέλους

Λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της ανοιχτής πόρτας, η διαγραφή πρέπει να είναι ένα εξαιρετικά σπάνιο μέτρο. Μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο όταν τα μέλη δεν αποχωρούν οικιοθελώς, ακόμα κι όταν δεν εκπληρώνουν πλέον τις προϋποθέσεις που συνεπάγεται η ιδιότητα του μέλους, εάν παραβιάζουν σοβαρά το καταστατικό/ κανονισμό ή εάν η συμπεριφορά τους με άλλον τρόπο είναι επιζήμια για τον συνεταιρισμό.

Ανάλογα με το είδος του παραπτώματος, ο συνεταιρισμός θα μπορούσε επίσης να αποφασίσει την μερική ή ολική αναστολή των δικαιωμάτων ενός μέλους, για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα.

Και στις δύο περιπτώσεις, πρέπει να παραχωρηθεί ακρόαση στο ενδιαφερόμενο μέλος και, κατόπιν αιτήματός του, οι λόγοι για την απόφαση του συνεταιρισμού θα πρέπει να κοινοποιηθούν στο μέλος εγγράφως. Το μέλος μπορεί να προσφύγει ενώπιον της γενικής συνέλευσης του συνεταιρισμού, να χρησιμοποιήσει τις διαδικασίες επίλυσης διαφορών

που προβλέπονται από τον νόμο ή το καταστατικό/ κανονισμό και να έχει το δικαίωμα ως τελευταία επιλογή να προσφύγει σε ένα δικαστήριο που θα καθορίζεται από τον νόμο.

Οι όροι και οι επιπτώσεις ενός αποκλεισμού (αποβολής) ή μιας αναστολής είναι οι ίδιοι με εκείνους για την παραίτηση/αποχώρηση.

4.8 Υποχρεώσεις και δικαιώματα των μελών

4.8.1 Αρχές

Πάλι, η σειρά με την οποία εξετάζονται τα θέματα στον νόμο είναι ενδεικτική και δεν υποδηλώνει οποιαδήποτε ιεράρχηση. Ωστόσο απεικονίζει το βάρος που δίνεται κατά καιρούς σε ένα συγκεκριμένο θέμα. Έτσι, έμφαση δίνεται εδώ στις υποχρεώσεις των μελών που συζητούνται πολύ λιγότερο από τα δικαιώματα των μελών. Η ένταξη ως μέλος συνδέεται με δικαιώματα. Αυτά εξαρτώνται από την εκπλήρωση των υποχρεώσεων. Ο συνεταιριστικός νόμος και η συνακόλουθη νομοθεσία πρέπει να εξασφαλίσουν ότι αυτός ο κανόνας τηρείται, ακόμη και σε περιπτώσεις όπου οι γενικοί κοινωνικοί κανόνες τείνουν να υπερισχύουν αυτών των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Δεν πρέπει σε καμία περίπτωση οι οικογενειακοί δεσμοί, η φυλή, η ηλικία, η θρησκεία ή οποιαδήποτε άλλη σύνδεση με μια ομάδα, να επηρεάσει την ανεξαρτησία και την ισότητα των μελών. Αυτό αποτελεί ύψιστο φόρο τιμής στις συνεταιριστικές αρχές.

4.8.2 Υποχρεώσεις

4.8.2.1 Προσωπικές υποχρεώσεις

Με την ένταξή τους σε έναν συνεταιρισμό, τα μέλη δεσμεύονται:

- να τηρούν το καταστατικό/κανονισμό, τις αποφάσεις που λαμβάνονται από τη γενική συνέλευση, ανεξάρτητα εάν ψήφισαν για την έγκρισή τους ή όχι, καθώς και τις αποφάσεις που λαμβάνονται από τη διαχείριση (μάνατζμεντ), οι οποίες είναι σύμφωνες με τις αποφάσεις της γενικής συνέλευσης
- να απέχουν από κάθε δραστηριότητα που ζημιώνει τους στόχους του συνεταιρισμού τους. Συχνά, η συμμετοχή μελών σε περισσότερους από έναν συνεταιρισμούς του αυτού σκοπού, είναι επιβλαβής για τον (τους) συνεταιρισμό (-ούς). Όμως, αυτό δεν πρέπει να θεωρείται δεδομένο
- να συμμετέχουν ενεργά στις δραστηριότητες του συνεταιρισμού. Αυτή η υποχρέωση, ωστόσο, ίσως δεν πρέπει να επιβάλλεται. (δείτε επίσης παρακάτω "Λοιπές υποχρεώσεις").

4.8.2.2 Οικονομικές υποχρεώσεις

Η απόκτηση της ιδιότητας μέλους σε έναν συνεταιρισμό συνεπάγεται τις ακόλουθες οικονομικές υποχρεώσεις:

- κάθε μέλος οφείλει να εγγραφεί και να πληρώσει για τον ελάχιστο αριθμό μερίδων που καθορίζεται στο καταστατικό/ κανονισμό
- κάθε μέλος είναι οικονομικά υπεύθυνο για τα χρέη του συνεταιρισμού. Η ελάχιστη ευθύνη είναι το ποσό των μερίδων που κατέβαλε κατά την ένταξή του. Αν δεν καθορίζεται από το νόμο, το είδος της περαιτέρω οικονομικής ευθύνης των μελών πρέπει να αντιμετωπίζεται από το καταστατικό/ κανονισμό, προκειμένου να προστατεύονται τα συμφέροντα των τρίτων μερών
- κάθε μέλος μπορεί να οφείλει να αγοράσει πρόσθετες μερίδες
- προκειμένου να βελτιώσουν την πιστοληπτική ικανότητα των συνεταιρισμών και προκειμένου να υποκινήσουν τα μέλη να συμβάλουν ενεργά στην επιτυχία του συνεταιρισμού τους, ο νόμος ή το καταστατικό/κανονισμός μπορούν να επιβάλλουν την υποχρέωση στα μέλη για συμπληρωματικές εισφορές. Το ίδιο μπορεί να ισχύει και στην περίπτωση ενός συνεταιρισμού που δεν είναι σε θέση να πληρώσει τα χρέη του (αποκαλούμενο και "ευθύνη σε περίπτωση πρόσθετης πρόσκλησης" ή "βοηθητική ευθύνη"). Μαζί με έναν τέτοιο κανόνα στο καταστατικό/ κανονισμό, αυτό μπορεί να οδηγήσει σε μια απεριόριστη οικονομική ευθύνη των μελών. Το ποσό αυτών των συμπληρωματικών εισφορών μπορεί να είναι το ίδιο για κάθε μέλος, μπορεί να είναι ανάλογο με τις συναλλαγές που πραγματοποίησε το κάθε μέλος με τον συνεταιρισμό για ένα καθορισμένο χρονικό διάστημα, που καθορίζεται με τη χρήση της ίδιας μεθόδου που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό της κατανομής των πλεονασμάτων, ή μπορεί να καθορίζεται ανάλογα με τον αριθμό των μερίδων που κατέχει το κάθε μέλος.

Λόγω του καθεστώτος των συνεταιρισμών ως νομικών προσώπων, η οικονομική ευθύνη των μελών δεσμεύει τα μέλη μόνο έναντι του συνεταιρισμού, και όχι έναντι των πιστωτών του συνεταιρισμού.

Εκτείνεται και σε περίοδο μετά την αποχώρηση μέλους, για χρονικό διάστημα που καθορίζεται από το νόμο ή το καταστατικό/ κανονισμό. Κατά κανόνα, ένα μέλος πρέπει να συμβάλει για την απαλλαγή μόνο για εκείνα τα χρέη τα οποία αναγράφονται στον ισολογισμό του έτους της αποχώρησής του.

4.8.2.3 Άλλες υποχρεώσεις

Θα περίμενε κάποιος να υποχρεώνονται τα μέλη να χρησιμοποιούν, σε ορισμένο βαθμό τουλάχιστον, τις υπηρεσίες ή τις υποδομές του συνεταιρισμού τους. Αν και αυτό ευνοεί την ανάπτυξη των συνεταιρισμών βραχυπρόθεσμα, ένας τέτοιος κανόνας στην πορεία του χρόνου τείνει να ασκεί αρνητική επιρροή στην ανταγωνιστικότητα του συνεταιρισμού και μπορεί να παραβιάζει τον νόμο περί ανταγωνισμού, σε εκείνες τις περιπτώσεις όπου τα ίδια τα μέλη διαθέτουν μια επιχείρηση. Επομένως, αντί κάποιος να επιχειρηματολογεί για τις νομικές υποχρεώσεις, θα μπορούσε να θεωρήσει ότι τα μέλη

έχουν την ηθική υποχρέωση να συνεργαστούν με τον συνεταιρισμό τους. Επιπλέον, εξαρτάται από τα υπεύθυνα πρόσωπα του συνεταιρισμού να προσφέρουν αρκετά ελκυστικές υπηρεσίες στα μέλη.

Εξαιρέσεις είναι δυνατές, ιδιαίτερα στην περίπτωση όπου τα μέλη αποφασίσουν να κάνουν μια σημαντική επένδυση, η επιτυχία της οποίας εξαρτάται από τα μέλη που θα χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες της επένδυσης. Τότε θα μπορούσε να απαγορευθεί προσωρινά στα μέλη να αναζητούν αλλού τις σχετικές υπηρεσίες.

Προκειμένου να εγγυηθεί κάποια σταθερότητα σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, ο συνεταιρισμός μπορεί να χρειαστεί να συνάψει ατομικές συμβάσεις με κάθε ένα από τα μέλη του.

4.8.3 Δικαιώματα

4.8.3.1 Προσωπικά δικαιώματα

Κάθε μέλος έχει το δικαίωμα:

- να ζητεί εκείνες τις υπηρεσίες που αποτελούν τον σκοπό του συνεταιρισμού
- να ζητεί εκπαίδευση και κατάρτιση από τον συνεταιρισμό σύμφωνα με το καταστατικό/κανονισμό ή τις αποφάσεις της γενικής συνέλευσης
- να χρησιμοποιεί τις εγκαταστάσεις και τις υπηρεσίες του συνεταιρισμού
- να συμμετέχει στη γενική συνέλευση, να κάνει προτάσεις για ψηφίσματα και να ψηφίζει
- να εκλέγει ή να εκλέγεται σε ένα αξίωμα του συνεταιρισμού ή σε μια δομή υψηλότερου επιπέδου, της οποίας ο συνεταιρισμός του είναι μέλος
- να λαμβάνει σε εύλογο χρόνο, από τα εκλεγμένα υπεύθυνα πρόσωπα του συνεταιρισμού, πληροφορίες για την κατάσταση του συνεταιρισμού, και
- να ζητεί την εξέταση των βιβλίων και των εγγράφων από το εποπτικό συμβούλιο, αν υπάρχει.
- από κοινού (ο αναγκαίος αριθμός πρέπει να καθορισθεί), τα μέλη μπορούν επίσης να συγκαλέσουν μια γενική συνέλευση ή/και να εντάσσουν ένα ζήτημα στην ημερήσια διάταξη της γενικής συνέλευσης, και
- να ζητούν έναν (πρόσθετο) διαχειριστικό έλεγχο.

4.8.3.2 Οικονομικά δικαιώματα

Τα μέλη έχουν το δικαίωμα:

- να λαμβάνουν ένα μερίδιο από το πλεόνασμα σε οικονομικά εύλογα διαστήματα, με την μορφή επιστροφών, το οποίο να καταβάλλεται αναλογικά προς τις συναλλαγές τους με τον συνεταιρισμό, ή/και έναν περιορισμένο τόκο για τις καταβληθείσες μερίδες
- να ζητούν, κατά την αποχώρησή τους, να τους επιστραφούν τα ποσά των μερίδων που κατέβαλαν στην ονομαστική τους αξία. Οι ζημίες ή οι υποτιμήσεις μπορούν να αφαιρεθούν από το ποσό αυτό. Ο περιορισμός στην ονομαστική αξία υπάρχει για να αποτραπεί η αποχώρηση των μελών για κερδοσκοπικούς λόγους. Όπως αναφέρεται ανωτέρω, η επιστροφή μπορεί να αναβληθεί σε περίπτωση που θα έθετε σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα του συνεταιρισμού. Ωστόσο, αυτή η αναβολή δεν πρέπει να υπονομεύει το δικαίωμα της αποχώρησης
- να λάβουν, σε περίπτωση εκκαθάρισης, ένα μερίδιο από το ποσό που απομένει, εάν υπάρχει, εκτός από τα ποσά που χαρακτηρίστηκαν ως αδιανέμητα από τον νόμο ή το καταστατικό/κανονισμό και όπως απαιτείται με την αυστηρή ερμηνεία των συνεταιριστικών αρχών (δείτε τρίτη συνεταιριστική αρχή, Οικονομική Συμμετοχή των Μελών). Σε αυτήν την περίπτωση, το υπόλοιπο των χρημάτων πρέπει να πιστωθεί σε έναν άλλο συνεταιρισμό, έναν συνεταιρισμό ανώτερης βαθμίδας της οποίας ο συνεταιρισμός ήταν μέλος, σε μια φιλανθρωπική οργάνωση ή σε ένα οργανισμό δημοσίου συμφέροντος.

4.9 Διατάξεις σχετικά με τους υπαλλήλους μέλη

Η σχέση εργοδότη/ μισθωτού σε συνεταιρισμούς είναι ένα περίπλοκο θέμα, όταν οι εργαζόμενοι είναι μέλη του συνεταιρισμού και, κατά συνέπεια, εργοδότες του εαυτού τους. Τα μέλη αυτά μπορεί να έχουν αντικρουόμενα συμφέροντα όσον αφορά τη ιδιότητα του μέλους αφενός, και τις συνθήκες εργασίας (ώρες εργασίας, μισθός, συνδικαλιστικά δικαιώματα, κλπ.), αφετέρου. Το πρόβλημα ποικίλλει ανάλογα με τα διάφορα είδη συνεταιρισμών.¹⁷⁶

- στους συνεταιρισμούς υπηρεσιών, είναι σπάνιο τα μέλη να είναι υπάλληλοι του συνεταιρισμού τους
- στους συνεταιρισμούς καταναλωτών, οι υπάλληλοι είναι συχνά μέλη του συνεταιρισμού τους. Ωστόσο, ο σκοπός του συνεταιρισμού δεν ταυτίζεται με αυτόν μιας σύμβασης εργασίας. Για να αποτραπεί να κυριαρχήσουν τα συμφέροντα των υπαλλήλων μελών, τα δικαιώματα ψήφου αυτών των μελών πρέπει να περιορίζονται στις περιπτώσεις που συνδέονται με τους όρους εργασίας, ή η γενική συνέλευση θα πρέπει να αναθέτει την αρμοδιότητα λήψης αποφάσεων για αυτά τα θέματα στο διοικητικό συμβούλιο. Η εκλογή των μελών αυτών σε θέσεις ευθύνης, ίσως θα πρέπει να ρυθμίζεται αναλόγως. Σε γενικές γραμμές, ο κίνδυνος σύγκρουσης είναι χαμηλός όσο τα μέλη-εργαζόμενοι θα

¹⁷⁶ Δείτε σε αυτό το πλαίσιο τη Σύσταση 193 της ΔΟΕ, Παράγραφος 8. (1) (β).

αποφεύγουν να καταπατούν τα συμφέροντα του εργοδότη, δεδομένου ότι οι ίδιοι είναι εργοδότες του εαυτού τους. Όμως, αυτό μπορεί μόνο να συμβεί όταν η ιδιότητα μέλους του καταναλωτικού συνεταιρισμού δεν είναι απλώς τυπική.

- στους συνεταιρισμούς εργαζομένων η σύγκρουση είναι προφανής. Εδώ, η συμφωνία για την εργασία «συνεταιριστικοποιείται». Είναι ταυτόσημη με τον σκοπό του συνεταιρισμού.

Οι διάφορες πτυχές της εργατικής νομοθεσίας μπορεί να χρειάζονται διαφορετική μεταχείριση. Όταν οι κανόνες κοινωνικής προστασίας, χώρου εργασίας και ασφάλειας προϊόντων θα πρέπει να τηρούνται για όλες τις περιπτώσεις, οι κανόνες της εργατικής νομοθεσίας, υπό στη στενή έννοια του όρου, μπορεί να απαιτούν προσαρμογή ή να μην εφαρμόζονται καθόλου σε αυτές τις σχέσεις, επειδή τα μέλη ελεύθερα συμφώνησαν να οργανώσουν την εργασία τους σύμφωνα με τις συνεταιριστικές αρχές, αντί να αναζητήσουν να δημιουργήσουν μια σχέση εξαρτημένης εργασίας. Μερικές νομοθεσίες θεωρούν, ωστόσο, τον συνεταιρισμό – ένα χωριστό νομικό πρόσωπο - ως εργοδότη και τα φυσικά πρόσωπα μέλη ως εργαζόμενους, των οποίων η σχέση εργασίας διέπεται από σύμβαση εργασίας επιπρόσθετη της σχέσης μέλους, που καθορίζεται από το καταστατικό/κανονισμό και την οποία αποδέχονται κατά την εγγραφή τους.¹⁷⁷

5. ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

5.1 Αρχές

Η λειτουργία των συνεταιρισμών, αντίθετα με αυτήν των κεφαλαιοκρατικών επιχειρήσεων, εξαρτάται από την συμμετοχή των μελών, τα οποία πρέπει να είναι σε θέση να ασκήσουν μια αποτελεσματική επιρροή στις υποθέσεις του συνεταιρισμού. Ωστόσο, ως νομικό πρόσωπο που λειτουργεί ως επιχείρηση, ο συνεταιρισμός θα πρέπει να είναι σε θέση να ενεργεί, σε ορισμένο βαθμό, ανεξάρτητα. Ο νόμος πρέπει επομένως να προβλέπει την αρχή της δημοκρατίας και την αρχή της οικονομικής αποτελεσματικότητας να εφαρμόζονται ταυτόχρονα, δηλαδή πρέπει να φροντίσει και για τα δύο συστατικά που ορίζουν τους συνεταιρισμούς, του συστατικού «δίκην σωματείου» και του συστατικού της επιχείρησης. Η εσωτερική οργάνωση, η κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των διαφορετικών οργάνων, πρέπει να αντικατοπτρίζουν αυτή τη διπλή φύση. Σε γενικές γραμμές τα θέματα που αφορούν τον σωματειακό χαρακτήρα του συνεταιρισμού, για παράδειγμα οι εκλογές στα όργανα, όπως όλες οι σημαντικές αποφάσεις, πρέπει να αντανakλούν τη βούληση όλων των μελών, ανεξάρτητα από τη χρηματική συνεισφορά τους. Αυτά θα αντιμετωπίζονται από τη γενική συνέλευση. Τα θέματα που αφορούν τον συνεταιρισμό ως επιχείρηση, θα πρέπει να αντιμετωπίζονται από ένα διοικητικό συμβούλιο. Η καθημερινή λειτουργία της επιχείρησης θα πρέπει να ανατίθεται από το διοικητικό συμβούλιο σε έναν (επαγγελματία) διαχειριστή (μάντζερ), ο οποίος θα εργάζεται υπό την εποπτεία του διοικητικού συμβουλίου. Αυτή η οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων χρειάζεται για να αποφεύγεται η αναποτελεσματικότητα, που προκύπτει όταν ένα μη ενημερωμένο σώμα μελών διατηρεί υπερβολικά πολλές από τις αρμοδιότητες διαχείρισης και για να προλαμβάνεται η απώλεια της συνεταιριστικής

¹⁷⁷ Δείτε ILO, Meeting of Experts on Cooperatives; idem, Labour Law and Cooperatives.

ταυτότητας, όταν τα μέλη χάνουν τον αποτελεσματικό έλεγχο τους, επειδή ο διαχειριστής χρησιμοποιεί τις δυνατότητες ενημέρωσης που διαθέτει χωρίς τη σωστή διαβούλευση με τα μέλη.

Αυτές οι θεωρητικές σκέψεις πρέπει να επιβεβαιώνονται στην πραγματικότητα, όταν για διάφορους λόγους η πραγματική εξουσία όλο και περισσότερο μετατοπίζεται από τη γενική συνέλευση στο εποπτικό συμβούλιο, εάν υπάρχει (δείτε παρακάτω), και από εκεί στο διοικητικό συμβούλιο και περαιτέρω στον διαχειριστή (μάνατζερ). Η κατανομή των αρμοδιοτήτων, που μπορεί να απαιτούν οι σύγχρονοι συνεταιρισμοί, πρέπει να εξισορροπείται με αποτελεσματικό έλεγχο καθ' όλη αυτή τη μετατόπιση αρμοδιοτήτων. Αυτό προϋποθέτει, τουλάχιστον, επαγγελματισμό σε όλα τα επίπεδα, αρχίζοντας από τα μέλη, και αποτελεσματικούς μηχανισμούς εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου (audit).

Σε κάποιες κοινωνίες η θέση και ο ρόλος των ηλικιωμένων πρέπει να λαμβάνεται υπόψη σε αυτή την αναζήτηση αποτελεσματικής κατανομής αρμοδιοτήτων.

- Ένας σαφής καταμερισμός αρμοδιοτήτων επιτρέπει, επίσης, να καθοριστεί ευκολότερα η αστική και η ποινική ευθύνη των υπευθύνων για την λειτουργία του συνεταιρισμού.
- Με βάση αυτές τις σκέψεις, οι αρμοδιότητες θα πρέπει να κατανεμηθούν μεταξύ τουλάχιστον:
 - μιας γενικής συνέλευσης και
 - ενός διοικητικού συμβουλίου, το οποίο μερικές φορές ονομάζεται επίσης "διαχειριστική επιτροπή".

Αν και από τους συνεταιρισμούς δεν απαιτείται να διαθέτουν μια μονάδα ελέγχου, συνιστάται τουλάχιστον να προβλέπεται η δυνατότητα ορισμού της και να αφήνεται η απόφαση στη γενική συνέλευση. Οι συνεταιρισμοί που έχουν ένα τέτοιο ανεξάρτητο όργανο, ένα "εποπτικό συμβούλιο", ή "εποπτική επιτροπή", ή «συμβούλιο ελέγχου» που ενεργεί εξ ονόματος των μελών ως μια μικρή γενική συνέλευση, φαίνεται ότι λειτουργούν καλύτερα από εκείνους που δεν διαθέτουν, επειδή τα μέλη συχνά στερούνται τα απαραίτητα προσόντα για να ασκήσουν έναν αποτελεσματικό και συνεχή έλεγχο στο διοικητικό συμβούλιο και στο διαχειριστή (μάνατζερ), αν υπάρχει.¹⁷⁸

Αυτό το διπλό σύστημα δεν αντικαθιστά τους μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου του διοικητικού συμβουλίου, όπως είναι οι εσωτερικοί ελεγκτές, ούτε αντικαθιστά τον υποχρεωτικό εξωτερικό διαχειριστικό έλεγχο του συνεταιρισμού.

¹⁷⁸ Για περισσότερες λεπτομέρειες, δείτε Münkner, "Cooperative Law as an Instrument of State Sponsorship of Cooperative Societies".

Όσον αφορά την προαιρετική θέση του διαχειριστή (μάνατζερ), δεν αποτελεί ένα όργανο του συνεταιρισμού, διότι οι αρμοδιότητές του είναι αρμοδιότητες που έχουν μεταβιβαστεί σε αυτόν από το διοικητικό συμβούλιο.

5.2 Γενική Συνέλευση

5.2.1 Σύνθεση

Η τακτική και η έκτακτη γενική συνέλευση, η οποία αποτελείται αποκλειστικά από τα μέλη του συνεταιρισμού, είναι το ανώτερο όργανο/σώμα λήψης αποφάσεων του συνεταιρισμού. Τρίτα μέρη, ειδικά επενδυτές, μπορεί ενδεχομένως να λαβαίνουν μέρος στις γενικές συνελεύσεις, αλλά δεν θα πρέπει να έχουν δικαίωμα ψήφου.

Η τακτική γενική συνέλευση πρέπει να συγκαλείται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο. Μια έκτακτη γενική συνέλευση μπορεί να πραγματοποιηθεί κατόπιν αιτήματος των προσώπων που έχουν το δικαίωμα να το πράξουν σύμφωνα με το νόμο ή το καταστατικό/κανονισμό.

Εάν το μέγεθος ενός συνεταιρισμού, όσον αφορά την εδαφική κάλυψη ή τον αριθμό των μελών, είναι τέτοιο που η απαιτούμενη απαρτία είναι δύσκολο να επιτευχθεί ή οι εργασίες της γενικής συνέλευσης καταστούν υπερβολικά δυσκίνητες, ή όπου τα διαφορετικά ενδιαφέροντα των συνεταιρισμών πολλαπλών σκοπών το απαιτούν, μπορούν να σχηματιστούν περιφερειακές συνελεύσεις ή/και συνελεύσεις τμημάτων. Αυτές οι αποκεντρωμένες συνελεύσεις εκλέγουν τους αντιπροσώπους τους σε μια συνέλευση των εκπροσώπων, που αντικαθιστά τη γενική συνέλευση. Η ημερήσια διάταξη αυτών των συνεδριάσεων καθώς επίσης και ο τρόπος εργασιών και ψηφοφορίας, θα αποφασιστούν σε κεντρικό επίπεδο, ώστε να διασφαλιστούν τα ίδια πρότυπα σε όλον τον συνεταιρισμό. Προκειμένου να ενισχυθεί η επικοινωνία μεταξύ των διαφόρων μερών, τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και του εποπτικού συμβουλίου, αν υπάρχει, θα πρέπει να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις αυτών των αποκεντρωμένων συνελεύσεων.

Αυτοί οι βασικοί κανόνες για τη γενική συνέλευση ταιριάζουν με την πραγματικότητα των περισσότερων συνεταιρισμών. Σε γενικές γραμμές, οι συνεταιρισμοί έχουν τις ρίζες τους σε τοπικό επίπεδο, υπό τη φυσική έννοια του όρου. Ενώ αυτό είναι μια ασφαλιστική δικλείδα εναντίον γρήγορης μετατόπισης των δραστηριοτήτων τους στην αναζήτηση συγκριτικών επιχειρηματικών πλεονεκτημάτων, δεν πρέπει να αποκλείεται οι συνεταιρισμοί να λειτουργούν χωρίς ένα φυσικό κέντρο, έχοντας μέλη γεωγραφικά διεσπαρμένα, με τέτοιο τρόπο που να καθίσταται δύσκολη ή αδύνατη η πραγματοποίηση της γενικής συνέλευσης. Οι σύγχρονοι τρόποι παραγωγής και επικοινωνίας, δεν απαιτούν μια σταθερή μονάδα φυσικής παραγωγής ούτε διοικητικό κέντρο, ή τη φυσική παρουσία των μελών προκειμένου να πραγματοποιηθεί μια γενική συνέλευση. Όπου αυτό απαιτείται, τα μέλη μπορούν να το αποφασίσουν στο καταστατικό/κανονισμό τους. Διαφορετικά, θα πρέπει να είναι ελεύθερα να συζητούν και να ψηφίζουν, χρησιμοποιώντας οποιαδήποτε τεχνική συσκευή, εάν μπορούν να αποκλείουν καταχρηστική χρησιμοποίηση των δικαιωμάτων τους. Αυτό που έχει σημασία είναι ο δημοκρατικός έλεγχος από τα μέλη, όχι η φυσική παρουσία τους στις συνεδριάσεις, αν

και αυτό (δηλ. η φυσική παρουσία) μπορεί να βοηθήσει στο να δημιουργηθεί και να αναπαραχθεί η απαραίτητη αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των μελών.

5.2.2 Αρμοδιότητες

Όπως ήδη αναφέρθηκε, ο διπλός χαρακτήρας των συνεταιρισμών, ως σωματειακών οργανώσεων και ως επιχειρήσεων, είναι ενδεικτικός του τρόπου με τον οποίο οι αρμοδιότητες πρέπει να κατανέμονται μεταξύ της γενικής συνέλευσης και του διοικητικού συμβουλίου. Σύμφωνα με τον ορισμό των συνεταιρισμών, τα μέλη χρησιμοποιούν την συνεταιριστική επιχείρηση για να επιτύχουν συγκεκριμένους οικονομικούς, κοινωνικούς ή πολιτιστικούς στόχους. Το διοικητικό συμβούλιο/ διαχειριστής πρέπει να διαθέτουν την αναγκαία ελευθερία, η οποία είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική διαχείριση, ενώ όλες οι αποφάσεις σχετικά με τον συνεταιρισμό ως σωματειακή οργάνωση θα πρέπει να λαμβάνονται από τη γενική συνέλευση.

Ξεκινώντας από αυτήν τη βασική διάκριση, μπορεί κανείς να καταρτίσει έναν κατάλογο των αποκλειστικών αρμοδιοτήτων της γενικής συνέλευσης. Αυτές οι αρμοδιότητες δεν μπορούν να μεταφερθούν σε άλλο σώμα ή πρόσωπο, ούτε ακόμη και με ομόφωνη απόφαση όλων των μελών, δεδομένου ότι αποτελούν μέρος της συνεταιριστικής ιδιαιτερότητας, η οποία, με τη σειρά της, αποτελεί μέρος της νομικής σαφήνειας και ασφάλειας.

Μεταξύ αυτών των αρμοδιοτήτων η πιο σημαντική είναι το δικαίωμα και η υποχρέωση έγκρισης και τροποποίησης του καταστατικού/ κανονισμού, εντός των ορίων του νόμου και των παγκοσμίως αναγνωρισμένων συνεταιριστικών αξιών και αρχών. Αυτός είναι ο λόγος που το καταστατικό/κανονισμός αναλύονται περισσότερο στις ακόλουθες παραγράφους.

5.2.2.1 Καταστατικό / Κανονισμός

5.2.2.1.1 Αρχές

Η γενική συνέλευση, ή η συστατική πρώτη συνεδρίαση των ιδρυτικών μελών, καθορίζει στο καταστατικό / κανονισμό θέματα τα οποία δεν χειρίζεται ο νόμος, για τα οποία ο νομοθέτης αφήνει την δυνατότητα επιλογής μεταξύ διάφορων εναλλακτικών λύσεων, καλεί (ο νομοθέτης) το καταστατικό / κανονισμό) να εξειδικεύσει νομικές διατάξεις ή, όποτε τα μέλη αποφασίσουν, να αναδιατυπώσουν ορισμένα άρθρα του νόμου προκειμένου αυτά να καταστούν ευκολότερα στην κατανόηση ή/και πιο λειτουργικά.

Αυτά που έχουν ειπωθεί σχετικά με τα υποδείγματα νόμων, ισχύουν εξίσου και για τα καταστατικά/κανονισμούς. Αν και η υιοθέτηση υποδειγμάτων καταστατικών/ κανονισμών, αναγνωρισμένων από τις Αρχές, καθιστά την καταχώρηση ευκολότερη, λόγω της υποτιθέμενης συμμόρφωσής τους με το νόμο, η υιοθέτησή τους (των υποδειγμάτων) δεν θα πρέπει να είναι υποχρεωτική. Μια περαιτέρω θεώρηση, είναι ότι η επεξεργασία του καταστατικού/ κανονισμού από τα (υποψήφια) μέλη είναι μια μοναδική ευκαιρία μάθησης/εκπαίδευσης. Η εμπειρία δείχνει ότι η ευκαιρία να συζητηθούν οι

συνεταιριστικές αξίες και αρχές μεταξύ των μελών, παρουσιάζεται μόνο κατά την ίδρυση ενός συνεταιρισμού και όσο περισσότερος χρόνος αφιερώνεται στη συζήτηση στην αρχή τόσο λιγότερο πιθανό είναι να προκύψουν συγκρούσεις για την ερμηνεία του καταστατικού/κανονισμού κατά τη φάση λειτουργίας του συνεταιρισμού.

5.2.2.1.2 Περιεχόμενο του καταστατικού/ κανονισμού

5.2.2.1.2.1 Ελάχιστο υποχρεωτικό περιεχόμενο του καταστατικού/ κανονισμού

Το καταστατικό/ κανονισμός πρέπει να αναφέρεται στα ακόλουθα θέματα:

- στο όνομα και την εμπορική επωνυμία του συνεταιρισμού, που μπορούν να επιλεγούν ελεύθερα, με τρόπο ώστε να μην υπάρχει καμία πιθανότητα σύγχυσης με το όνομα ενός άλλου νομικού προσώπου ήδη καταχωρημένου και εφόσον δεν αφήνει στο κοινό αμφιβολίες για την περιορισμένη οικονομική ευθύνη του συνεταιρισμού και τον τύπο οικονομικής ευθύνης των μελών
- στην έδρα του κεντρικού γραφείου, εφόσον υπάρχει, την ταχυδρομική διεύθυνσή της και, ενδεχομένως, τις προϋποθέσεις για την μεταφορά της σε άλλο μέρος
- στον καθορισμό των σκοπών του συνεταιρισμού, συμπεριλαμβανομένης της ένδειξης εάν ο συνεταιρισμός είναι απλού σκοπού ή πολλαπλού σκοπού
- στους όρους και τις διαδικασίες για την εισδοχή, την παραίτηση/αποχώρηση, τη διαγραφή και την αναστολή της ιδιότητας μέλους. Αυτά τα κριτήρια πρέπει να απεικονίζουν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα του εν λόγω συνεταιρισμού, όπως επίσης εάν αποτελεί έναν πρωτοβάθμιο, δευτεροβάθμιο ή έναν ανώτερου επιπέδου συνεταιρισμό
- στην αξία, τον ελάχιστο και τον μέγιστο αριθμό των μερίδων που χρειάζονται για την εγγραφή κάθε μέλους. Πρέπει να εξασφαλιστεί ότι τα οικονομικά μέσα των λιγότερο εύπορων μελών αποτελούν την βάση για την απόφαση του ύψους της μερίδας και ότι η αξία της μερίδας είναι αρκετά υψηλή για να υποστηρίξει τους προβλεπόμενους στόχους του συνεταιρισμού και να παρακινεί το ενδιαφέρον των μελών να ασκούν τα δικαιώματα ελέγχου. Αυτό το τελευταίο σημείο θα πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα σε χώρες, οι οποίες επιτρέπουν στους συνεταιρισμούς να συσταθούν χωρίς κεφάλαιο μερίδων
- στη διαδικασία και τους όρους για την εγγραφή και την πληρωμή των μερίδων. Οι μερίδες μπορούν να καταβάλλονται σε μετρητά ή με την παραχώρηση στον συνεταιρισμό ενός μέρους του πλεονάσματος που δικαιούται το μέλος, σε είδος (με τη μεταφορά τίτλου ιδιοκτησίας, αν υπάρχει), σε εργασία ή σε προσφορά υπηρεσίας
- στον τύπο οικονομικής ευθύνης των μελών για τα χρέη του συνεταιρισμού

- στην διαχείριση του συνεταιριστικού μητρώου και των εγγράφων που τηρούνται
- στις προϋποθέσεις και τις διαδικασίες για την σύγκληση και διεξαγωγή γενικών συνελεύσεων (μορφή ειδοποίησης, καθορισμό και κοινοποίηση της ημερήσιας διάταξης, εκλογή του προέδρου της συνέλευσης, κατά προτίμηση όχι ένα μη-μέλος του διοικητικού συμβουλίου, απαρτία και ψηφοφορία, κ.λπ.)
- στο περιορισμένο μέγεθος του διοικητικού συμβουλίου, τα κριτήρια επιλεξιμότητας για τα διάφορα αξιώματα, τη διάρκεια της θητείας, την αποζημίωση για τις δαπάνες των μελών του διοικητικού συμβουλίου και τις δαπάνες του διαχειριστή, αν υπάρχει, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των αξιωματούχων, τον τρόπο λήψης αποφάσεων
- στις προϋποθέσεις και τις διαδικασίες για την σύγκληση του διοικητικού συμβουλίου και του εποπτικού συμβουλίου, εφόσον υπάρχει, (απαρτία, ψηφοφορία κ.λπ.)
- στη χρηματοδότηση: σχηματισμός κεφαλαίου, σύσταση τακτικού αποθεματικού και ταμείων
- στη διανομή του πλεονάσματος και την κάλυψη ζημιών
- στην επιστροφή του κεφαλαίου σε περίπτωση αποχώρησης ή διαγραφής, ή εκκαθάρισης του συνεταιρισμού
- στον καθορισμό του οικονομικού έτους
- στον έλεγχο (ειδικό χρηματοοικονομικό για συνεταιρισμούς, διαχειριστικό, κοινωνικό έλεγχο και συμβουλές), και ίσως επίσης κοινωνιακό έλεγχο), και τα προσόντα των ελεγκτών
- στους όρους και τις διαδικασίες για την εθελοντική διάλυση
- στις διαδικασίες επίλυσης των διαφορών
- στην εξειδίκευση οποιουδήποτε άλλου νομικού θέματος, και
- στη διαδικασία για την τροποποίηση του καταστατικού/κανονισμού.

5.2.2.1.2.2 Πρόσθετο, μη-υποχρεωτικό περιεχόμενο του καταστατικού/κανονισμού

Χωρίς να είναι υποχρεωτικό, τα καταστατικά/κανονισμοί μπορούν επίσης να περιλαμβάνουν κανόνες σχετικά με:

- τη διάρκεια του συνεταιρισμού

- τη γεωγραφική περιφέρεια όπου δραστηριοποιείται
- την συμμετοχή του συνεταιρισμού σε μια ή περισσότερες δευτεροβάθμιες ή ανωτέρου βαθμού συνεταιριστικές οργανώσεις
- τον ορισμό εποπτικού συμβουλίου
- ενδεχομένως τη φύση και τον όγκο των συναλλαγών με χρήστες μη-μέλη. Πρέπει να υπάρχει ισορροπία μεταξύ της αποτελεσματικότητας και της αυτονομίας του συνεταιρισμού. Αυτό μπορεί να μεταφραστεί σε καθορισμό ενός ορίου (ποσοστό του συνολικού κύκλου εργασιών που οι συναλλαγές με χρήστες μη-μέλη δεν πρέπει να υπερβεί). Αυτές οι συναλλαγές πρέπει να διατηρούνται σε χωριστούς λογαριασμούς του συνεταιρισμού
- την αποζημίωση των αξιωματούχων. Ενώ είναι αλήθεια ότι σύμφωνα με τις συνεταιριστικές αρχές οι αξιωματούχοι δεν πρέπει να αποζημιώνονται, είναι επίσης αλήθεια ότι έτσι τα οικονομικά αδύναμα μέλη ενδέχεται να μην μπορούν να αντιμετωπίσουν οικονομικά την ανάληψη αξιώματος. Η αποζημίωση δεν θα πρέπει να ορίζεται σε συνάρτηση με τον κύκλο εργασιών ή το κέρδος / πλεόνασμα του συνεταιρισμού
- τον αριθμό πρόσθετων ή συμπληρωματικών μερίδων ανά μέλος και τους όρους εγγραφής και πληρωμής τους
- την αποδοχή επενδύσεων μη μελών και τα δικαιώματα που σχετίζονται με αυτές
- τον σχηματισμό περιφερειακών ή/και τομεακών συνελεύσεων, την λήψη αποφάσεων, την ψηφοφορία και τον αριθμό αντιπροσώπων που θα εκπροσωπούν τις περιφερειακές ή τομεακές συνελεύσεις σε κεντρικό επίπεδο
- την ψηφοφορία δι' αντιπροσώπου
- την καθιέρωση ταμείου για την εκπαίδευση και άλλων κοινών ταμείων
- την συγκρότηση επιτροπών, τα καθήκοντά τους, την θητεία τους, τα προσόντα των μελών τους και
- οποιοδήποτε άλλο θέμα το οποίο εμπίπτει στην αυτονομία των συνεταιρισμών.

5.2.2.2 Άλλες αρμοδιότητες

Εκτός από την κατάρτιση και την τροποποίηση του καταστατικού/κανονισμού, η γενική συνέλευση έχει την αρμοδιότητα να αποφασίζει για τα ακόλουθα θέματα:

- την τήρηση των πρακτικών των συνεδριάσεών της

- την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των διαφορετικών οργάνων, σύμφωνα με τις προαναφερθείσες αρχές, και την υιοθέτηση για κάθε ένα από αυτά εσωτερικών κανονισμών
- την εκλογή και απόλυση των μελών του εποπτικού συμβουλίου (εάν υπάρχει) και του διοικητικού συμβουλίου εκτός αν το τελευταίο τοποθετείται από το εποπτικό συμβούλιο. Όσο περισσότερες αρμοδιότητες έχει το συμβούλιο/ διαχειριστής, τόσο πιο εύκολη θα πρέπει να είναι η απομάκρυνσή του από το αξίωμα
- τη διανομή πλεονάσματος και την κάλυψη ζημιών
- την συγχώνευση, κατάτμηση, μετατροπή του συνεταιρισμού σε μια άλλη νομική οντότητα ή διάλυση του συνεταιρισμού
- τις αποφάσεις σχετικά με τον πιθανό περιορισμό των δανείων, των καταθέσεων ή των επενδύσεων
- τον διορισμό ελεγκτών, τη διάρκεια της εντολής τους και την αποζημίωσή τους
- την εξέταση της έκθεσης του ελεγκτή καθώς επίσης και της ετήσιας έκθεσης (συμπεριλαμβανομένου του ετήσιου σχεδίου δράσης)
- τη χορήγηση ή την άρνηση απαλλαγής από την ευθύνη των μελών του συμβουλίου
- την έγκριση του ετήσιου προϋπολογισμού
- την τελική απόφαση για την αποδοχή, διαγραφή ή αναστολή της ιδιότητας μέλους
- την εκπαίδευση και κατάρτιση των μελών και των υπαλλήλων
- την παράταση της διάρκειας του συνεταιρισμού
- την απόφαση σχετικά με το εάν το διοικητικό συμβούλιο χρειάζεται να διορίσει έναν επαγγελματία διαχειριστή (μάντζερ), μέλος ή μη μέλος του συνεταιρισμού, και
- την πιθανή συγκρότηση επιτροπών με ειδικά καθήκοντα, και τη διάρκεια της εντολής τους.

5.2.3 Λήψη αποφάσεων

5.2.3.1 Απαρτία

Ο τρόπος λήψης αποφάσεων πρέπει να σέβεται τις αρχές της δημοκρατίας και της οικονομικής αποτελεσματικότητας. Ο καθορισμός της απαρτίας, δηλ. ο ελάχιστος αριθμός των μελών, τα οποία πρέπει να είναι παρόντα ή να εκπροσωπούνται στη γενική συνέλευση για να είναι έγκυρη, να συνεδριάζει και να ψηφίζει, αποτελεί έναν συμβιβασμό μεταξύ αυτών των δύο αρχών.

Αυτή η απαρτία, η οποία εκφράζεται συνήθως είτε ως ποσοστό του αριθμού των μελών κατά τον χρόνο σύγκλησης της γενικής συνέλευσης είτε με έναν απόλυτο αριθμό, είτε με συνδυασμό των δύο, μπορεί να διαφέρει, ανάλογα με το θέμα στην ημερήσια διάταξη της γενικής συνέλευσης.

Πρέπει να προβλεφθεί η περίπτωση όπου η γενική συνέλευση αποτυγχάνει επανειλημμένα να συμπληρώσει την απαραίτητη απαρτία. Κατά κανόνα, μια δεύτερη συνεδρίαση, που συγκαλείται σε σύντομο χρονικό διάστημα και με την ίδια ημερήσια διάταξη μπορεί να αποφασίζει ανεξάρτητα από τον αριθμό παρόντων ή εκπροσωπούμενων μελών.

5.2.3.2 Ψηφοφορία

Ο βασικός κανόνας για τους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς είναι το "ένα μέλος/μία ψήφος". Αυτό ισχύει επίσης και για τα μέλη τα οποία είναι νομικά πρόσωπα.

Κατ' εξαίρεση (ένας περιορισμένος αριθμός), δικαιώματα πολλαπλής ψήφου μπορούν να χορηγηθούν μέσω του καταστατικού/ κανονισμού. Ο όγκος των συναλλαγών με τον συνεταιρισμό ή άλλα κριτήρια μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά τη χορήγηση των δικαιωμάτων αυτών. Σε καμία περίπτωση, ωστόσο, δεν μπορεί να χορηγηθούν δικαιώματα πολλαπλής ψήφου βάσει του κεφαλαίου που εισφέρεται από ένα μέλος. Τα δικαιώματα πολλαπλής ψήφου δεν μπορούν να ασκηθούν κατά την λήψη αποφάσεων για «σημαντικά θέματα», όπως ορίζεται από το νόμο. Τέτοια «σημαντικά θέματα» θα είναι, κατά πάσα πιθανότητα, αυτά που σχετίζονται με τον σωματειακό χαρακτήρα των συνεταιρισμών. Δικαιώματα πολλαπλής ψήφου θα πρέπει μάλλον να χορηγούνται σε θέματα που αφορούν τις δραστηριότητες της συνεταιριστικής επιχείρησης. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει ένα μόνο μέλος να είναι σε θέση να λαμβάνει αποφάσεις βάσει του αριθμού ψήφων που κατέχει ή εκπροσωπεί.

Στις δευτεροβάθμιες και στις ανωτέρου βαθμού συνεταιριστικές οργανώσεις, ένα σύστημα δικαιωμάτων πολλαπλής ψήφου μπορεί να εφαρμοστεί χωρίς τους προαναφερθέντες περιορισμούς, αλλά σύμφωνα με τις δημοκρατικές αρχές (δείτε δεύτερη συνεταιριστική αρχή, Δημοκρατικός Έλεγχος από τα Μέλη).

Ο νόμος πρέπει να ρυθμίσει τα κριτήρια για τη χορήγηση δικαιωμάτων ψήφου στους αντιπροσώπους, δηλ. στα μέλη που εκλέγονται από τις περιφερειακές ή τομεακές συνελεύσεις, εάν υπάρχουν, στη συνέλευση των αντιπροσώπων.

Στην περίπτωση που μη μέλη ή μέλη μη-χρήστες, κυρίως επενδυτές έχουν δικαιώματα ψήφου, αυτά θα πρέπει να ρυθμιστούν με τέτοιο τρόπο, ώστε να εξασφαλιστεί ότι αυτοί

δεν μπορούν να υπερτερούν των τακτικών μελών. Πρέπει, ωστόσο, να τονιστεί ότι το δικαίωμα ψήφου από τέτοια μέλη αποτελεί μια σοβαρή απόκλιση από τις συνεταιριστικές αρχές.

Για τους προαναφερθέντες λόγους, τα δικαιώματα ψήφου των υπαλλήλων μελών θα πρέπει επίσης να είναι περιορισμένα, ώστε να αποκλείονται από ψηφοφορίες για ζητήματα σχετικά με την απασχόλησή τους.

Εάν επιτρέπεται η ψηφοφορία δι' αντιπροσώπου, ο πληρεξούσιος πρέπει να είναι μέλος του συνεταιρισμού και δεν πρέπει να αντιπροσωπεύει περισσότερα από δύο ή τρία μέλη, συμπεριλαμβανομένου και του ίδιου.

Τουλάχιστον οι σημαντικές αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται με ψηφοφορία δια ψηφοδελτίων, προκειμένου να περιοριστεί η επιρροή ορισμένων μελών, κυρίως του πρόεδρου της γενικής συνέλευσης. Οι εκλογές πρέπει πάντα να πραγματοποιούνται με ψηφοδέλτια.

Η ψηφοφορία δι' αλληλογραφίας ή μέσω του διαδικτύου ή οποιουδήποτε άλλου τεχνικού μέσου, θα μπορούσε να είναι ένας τρόπος για τη διευκόλυνση της συμμετοχής όσο το δυνατόν μεγαλύτερου αριθμού μελών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, όταν η φυσική παρουσία των μελών δεν είναι απαραίτητη ή είναι αδύνατη και το δικαίωμα της συμμετοχής δεν είναι περιορισμένο.

5.2.3.3 Πλειοψηφίες

Γενικά, οι αποφάσεις μπορούν να λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία όταν η απαιτούμενη απαρτία των μελών είναι παρούσα ή εκπροσωπείται. Αποφάσεις σχετικά με τον σωματειακό χαρακτήρα του συνεταιρισμού, είτε, π.χ. πρόκειται για μια τροποποίηση του καταστατικού/ κανονισμού ή για μια απόφαση για συγχώνευση, κατάτμηση, διάλυση, μετατροπή ή για ένταξη του συνεταιρισμού σε μια κορυφαία οργάνωση, πρέπει να λαμβάνονται με ειδική πλειοψηφία, κατά κανόνα τουλάχιστον με πλειοψηφία των δύο τρίτων.

5.3 Διοικητικό Συμβούλιο

5.3.1 Αρχές

Ως το εκτελεστικό όργανο/σώμα του συνεταιρισμού, το διοικητικό συμβούλιο πρέπει να λειτουργεί σύμφωνα με συγκεκριμένους νομικούς κανόνες

5.3.2 Διατάξεις σχετικά με το διοικητικό συμβούλιο

Ο νόμος πρέπει να περιέχει κανόνες σχετικά με:

- τα κριτήρια εκλογιμότητας, συμπεριλαμβανομένου και του θέματος κατά πόσο πρέπει ή όχι όλα τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου να είναι μέλη του συνεταιρισμού.
- τα ασυμβίβαστα, είτε είναι οικονομικής, προσωπικής, πολιτικής ή άλλης φύσης. Για παράδειγμα, το ασυμβίβαστο μεταξύ του να ανήκεις στο εποπτικό συμβούλιο, εάν υπάρχει, και στο διοικητικό συμβούλιο του τρέχοντος ή του οικονομικού έτους το οποίο υπόκειται σε έλεγχο από το εποπτικό συμβούλιο. Επίσης, μέλη της ίδιας οικογένειας (να ορισθεί) δεν πρέπει να συμμετέχουν στο εποπτικό συμβούλιο και/ή στο διοικητικό συμβούλιο του τρέχοντος ή του οικονομικού έτους το οποίο υπόκειται σε έλεγχο από το εποπτικό συμβούλιο
- τη διάρκεια της θητείας και τη δυνατότητα επανεκλογής
- την απαρτία και τον τρόπο ψηφοφορίας
- τα προσόντα των μελών του διοικητικού συμβουλίου. Αυτά τα προσόντα πρέπει να είναι τεχνικά και προσωπικά. Τα μέλη του συμβουλίου μπορούν να καλύψουν το κενό ως προς τα τεχνικά προσόντα, με την πρόσληψη ενός επαγγελματία διευθυντή/μάνατζερ (μη μέλους), αλλά τίποτα δεν θα αντικαταστήσει μια έλλειψη εμπιστοσύνης των μελών στους εκπροσώπους τους. Επιπλέον, τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου δεν ενεργούν μόνο προς το συμφέρον των σημερινών μελών, αλλά και προς το συμφέρον των μελλοντικών μελών, ιδιαίτερα όσον αφορά τη διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων
- ανεξάρτητα από το εάν ο συνεταιρισμός διαθέτει έναν επαγγελματία διευθυντή/μάνατζερ ή όχι το διοικητικό συμβούλιο πρέπει να είναι επαγγελματικό, δηλ. τα μέλη των συμβουλίων πρέπει να έχουν εκείνα τα προσόντα που είναι απαραίτητα για τον συγκεκριμένο συνεταιρισμό.¹⁷⁹ Μια από τις διαφορές μεταξύ των συνεταιρισμών και των κεφαλαιουχικών επιχειρήσεων είναι ότι τα αρμόδια πρόσωπα πρέπει να είναι σε θέση να διαχειριστούν τα περιουσιακά στοιχεία του συνεταιρισμού, ενώ συγχρόνως παρέχουν υπηρεσίες στα μέλη, εντός των ορίων που καθορίζονται από το καταστατικό/ κανονισμό και τις αποφάσεις της γενικής συνέλευσης
- την ευθύνη των μελών του διοικητικού συμβουλίου. Η ευθύνη μεμονωμένου μέλους του διοικητικού συμβουλίου μπορεί να μην ισχύει εάν αυτό το μέλος του συμβουλίου διατύπωσε τη διαφωνία του, το αργότερο αμέσως όταν πληροφορήθηκε για την απόφαση. Η ευθύνη μπορεί να είναι πιο αυστηρή όταν το διοικητικό συμβούλιο ή μεμονωμένα μέλη του συμβουλίου λαμβάνουν μισθό από τον συνεταιρισμό.

Στις περιπτώσεις που μη-μέλη ή μη-χρήστες μέλη, κυρίως επενδυτές, έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν στο διοικητικό συμβούλιο, πρέπει να εξασφαλίζεται ότι δεν είναι ούτε

¹⁷⁹ Δείτε Münkner, “Cooperative Law as an Instrument of State Sponsorship of Cooperative Societies”.

σε θέση να λάβουν αποφάσεις από μόνοι τους, ούτε να αποτελούν αναστέλλουσα μειοψηφία.

5.3.3 Αρμοδιότητες

Ο κατάλογος των αρμοδιοτήτων/υποχρεώσεων του διοικητικού συμβουλίου, περιλαμβάνει εξ ορισμού, όλα τα θέματα που δεν εμπίπτουν ρητά στην αρμοδιότητα της γενικής συνέλευσης.

Περιλαμβάνει τις αρμοδιότητες/υποχρεώσεις:

- να εκπροσωπεί τον συνεταιρισμό σε όλες τις πράξεις της αστικής ζωής, να διοικεί και να διαχειρίζεται τον συνεταιρισμό. Αυτή η αρμοδιότητα περιορίζεται από τη δικαιοπρακτική ικανότητα του συνεταιρισμού¹⁸⁰ και τις αποφάσεις που λαμβάνονται από την γενική συνέλευση. Έτσι, η γενική συνέλευση μπορεί, για παράδειγμα, να καθορίσει ένα οικονομικό ανώτατο όριο, πέραν του οποίου το διοικητικό συμβούλιο δεν μπορεί να δεσμεύσει τον συνεταιρισμό, ή να αποφασίσει ότι ορισμένες αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου πρέπει να ληφθούν ομόφωνα. Ο νόμος ίσως πρέπει να διευκρινίζει αν τέτοιοι περιορισμοί έχουν επιπτώσεις σε τρίτους ή αν περιορίζονται στις εσωτερικές σχέσεις του συνεταιρισμού
- να τηρεί τα μητρώα και τα βιβλία του συνεταιρισμού και τα πρακτικά των συνεδριάσεών του
- να επιβεβαιώνει ότι οι λογαριασμοί και ο ισολογισμός καταρτίζονται σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τον ειδικό χαρακτήρα των συνεταιρισμών
- να επαληθεύει ότι ο διαχειριστικός έλεγχος διενεργείται τακτικά και εντός των οριζόμενων χρονικών προθεσμιών πριν από την συζήτηση των συμπερασμάτων με το εποπτικό συμβούλιο, εάν υπάρχει, και/ή τη γενική συνέλευση
- να διευκολύνει το έργο των ελεγκτών
- να συγκαλεί τις τακτικές και έκτακτες γενικές συνελεύσεις και να προετοιμάζει την ημερήσια διάταξή τους σύμφωνα με το καταστατικό/ κανονισμό
- να προετοιμάζει την έκθεση διαχείρισης (συμπεριλαμβανομένου ενός προγράμματος δραστηριοτήτων για το επόμενο έτος) και τον ετήσιο προϋπολογισμό
- να αποδέχεται και να διαγράφει μέλη ή να αναστέλλει, ενδεχομένως προσωρινά, την ιδιότητα μέλους εν αναμονή της σχετικής απόφασης της γενικής συνέλευσης

¹⁸⁰ Δείτε Μέρος 3, Τμήμα 3.1, Καταχώρηση.

- να εντάσσει στην περίπτωση κενών θέσεων νέα μέλη, εκτός αν αυτή η αρμοδιότητα παρέχεται ρητά στη γενική συνέλευση ή στο εποπτικό συμβούλιο, αν υπάρχει
- να διευκολύνει την άσκηση των δικαιωμάτων των μελών και να επιβεβαιώνει ότι αναλαμβάνουν τις υποχρεώσεις τους
- να ορίζει, εάν είναι απαραίτητο, έναν διαχειριστή (μάνατζερ) ή έναν διευθυντή, μέλος ή όχι του συνεταιρισμού, και να εξασφαλίζει ότι ο διαχειριστής ή ο διευθυντής εκτελεί σωστά τα καθήκοντα τα οποία του ανατέθηκαν. Στην πράξη, αυτό το στέλεχος πρέπει να αναλάβει τις λειτουργίες διαχείρισης, οι οποίες δεν αναφέρονται ρητώς ότι θα εκτελούνται από το διοικητικό συμβούλιο και μπορεί να απασχολεί και να διευθύνει το απαραίτητο προσωπικό. Όπου η εργασία του διοικητικού συμβουλίου απαιτεί τη χρησιμοποίηση των επαγγελματικών του γνώσεων ή την τεχνογνωσία του, ο διαχειριστής μπορεί να ενσωματωθεί στο διοικητικό συμβούλιο ως μέλος, με ή χωρίς δικαίωμα ψήφου, ανάλογα με το αν ο ίδιος είναι μέλος του συνεταιρισμού ή όχι ή από το αν το καταστατικό/ κανονισμός το προβλέπει
- να καταθέτει, εάν είναι αναγκαίο, αίτηση για την έναρξη των διαδικασιών πτώχευσης
- να επιβεβαιώνει ότι η λειτουργία του είναι διαφανής με την θέσπιση εσωτερικών κανονισμών, εκτός αν αυτοί καταρτίζονται από τη γενική συνέλευση
- να αναλαμβάνει εις ολόκληρον και από κοινού ευθύνη σε περιπτώσεις παραπτώματων και τελικά
- να αναλαμβάνει οποιαδήποτε άλλη αρμοδιότητα ή υποχρέωση, η οποία του ανατίθεται από τη γενική συνέλευση ή που περιλαμβάνεται στο καταστατικό/ κανονισμό.

5.4 Εποπτικό συμβούλιο

5.4.1 Σύνθεση

Όπου ο νόμος προβλέπει την υποχρεωτική ή εθελοντική ίδρυση εποπτικού συμβουλίου, αυτό το εποπτικό συμβούλιο ασκεί το έργο του ελέγχου προς το συμφέρον των μελών. Συνεπώς, αποτελείται αποκλειστικά από μέλη του συνεταιρισμού. Μπορεί να περιγραφεί ως μια μικρή μόνιμη γενική συνέλευση. Η δημιουργία του μπορεί να θεωρηθεί ως μέρος ενός αποτελεσματικού αυτο-ελέγχου.

5.4.2 Διατάξεις σχετικές με το εποπτικό συμβούλιο

Ακριβώς όπως και για το διοικητικό συμβούλιο, το εποπτικό συμβούλιο πρέπει να ρυθμίζεται από ορισμένες διατάξεις, ειδικότερα όσον αφορά:

- τα κριτήρια εκλογιμότητας και την απαγόρευση να βρίσκονται συγχρόνως μέλη του διοικητικού συμβούλιο κατά το τρέχον ή να μετείχαν στο διοικητικό συμβούλιο ενός οικονομικού έτους που μπορεί να υπόκειται σε έλεγχο από το εποπτικό συμβούλιο. Η παρουσία πολλών μελών μιας οικογένειας (που θα ορισθεί) σε ένα ή περισσότερα όργανα πρέπει να αποφεύγεται (δείτε πιο πάνω)
- τα προσόντα των μελών του εποπτικού συμβουλίου. Προκειμένου να είναι σε θέση να ελέγχουν αποτελεσματικά το διοικητικό συμβούλιο και τη διαχείριση (management), αν υπάρχει, τα μέλη του εποπτικού συμβουλίου πρέπει να διαθέτουν τον απαραίτητο χρόνο και την κατάρτιση
- τη διάρκεια της θητείας
- την απαρτία και τον τρόπο ψηφοφορίας και
- την οικονομική ευθύνη.

5.4.3 Αρμοδιότητες

Κύριο έργο του εποπτικού συμβουλίου είναι να ελέγχει τις δραστηριότητες του διοικητικού συμβουλίου, της διαχείρισης (management), αν υπάρχει, και εκείνες κάθε άλλης επιτροπής. Για να είναι σε θέση να εκτελεί αυτό το έργο, θα έχει πρόσβαση σε όλες τις πληροφορίες ανά πάσα στιγμή. Δεδομένου ότι είναι υπόλογο μόνο στη γενική συνέλευση, μπορεί να λαμβάνει εντολές μόνο από αυτό το όργανο.

Εκτός από αυτά τα γενικά δικαιώματα μπορεί να έχει και άλλα ειδικότερα. Για παράδειγμα, εάν το διοικητικό συμβούλιο δεν συγκαλέσει κατάλληλα μια γενική συνέλευση, το εποπτικό συμβούλιο θα μπορούσε να το πράξει και να εκλέξει τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου σε περιπτώσεις που δεν εκλέγονται από τη γενική συνέλευση ή στην περίπτωση ενός κενού, εφόσον είναι αδύνατο για την γενική συνέλευση να πάρει μια γρήγορη απόφαση, υπό την επιφύλαξη της επιβεβαίωσης από την γενική συνέλευση.

6. ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΜΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

6.1 Οικονομικοί πόροι¹⁸¹

6.1.1 Αρχές

Η αυτονομία των συνεταιρισμών δεν θα γίνει πραγματικότητα αν δεν διαθέτουν την απαραίτητη οικονομική ανεξαρτησία και, ειδικότερα, τη χρηματοδοτική ανεξαρτησία.

¹⁸¹ Για τα διάφορα χρηματοδοτικά μέσα, δείτε Boletín de la Asociación Internacional de Derecho Cooperativo, 1996, 2001, 2003 και The World of Cooperative Enterprise, 1996.

Ο αυξανόμενος ανταγωνισμός θέτει τους συνεταιρισμούς σε μια δύσκολη κατάσταση σε πολλές χώρες. Οι σημερινές οικονομίες είναι παγκόσμιες, παρέχοντας ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε εκείνους που έχουν εύκολη πρόσβαση σε κεφάλαια με τα οποία να συμμετάσχουν στην κορυφαία παραγωγή, που είναι η παραγωγή γνώσης, και / ή απόκτηση γνώσης ως μέσο παραγωγής. Αλλά ακόμη και σε τομείς χαμηλής εντάσεως κεφαλαίου, οι συνεταιρισμοί δυσκολεύονται εξασφαλίσουν την αναγκαία χρηματοδότηση για τις δραστηριότητές τους. Το κεφάλαιο ποικίλλει ανάλογα με τον αριθμό των μελών. Κατά κανόνα, τα μέλη των συνεταιρισμών έχουν περιορισμένους χρηματικούς ή άλλους πόρους. Δεδομένου ότι οι πρόσθετες εισφορές δεν αυξάνουν τη δύναμη ψήφου του μέλους, και δεδομένου ότι η απόδοση τόκου είναι περιορισμένη, τα μέλη γενικά δεν είναι διατεθειμένα να επενδύουν πέραν της υποχρεωτικής τους μερίδας και ακόμη λιγότερο είναι διατεθειμένα τα μη μέλη να το πράξουν.

Οι δυσκολίες στην άντληση ενός επαρκούς κεφαλαίου θεωρείται από πολλούς ως το κύριο μειονέκτημα των συνεταιρισμών. Εάν οι κυβερνήσεις θέλουν να αποφεύγουν να περιορίζονται οι συνεταιρισμοί σε χαμηλή παραγωγικότητα, και να είναι εύκολοι μιμητές δραστηριοτήτων, οφείλουν να αναγνωρίσουν ότι η έμφυτη αδύναμη κεφαλαιακή βάση των συνεταιρισμών πρέπει να ανέλθει σε ένα επίπεδο, ώστε να αντέχουν στους δυνατούς ανέμους του εθνικού, περιφερειακού, διεθνούς, και βεβαίως παγκόσμιου ανταγωνισμού. Ειδικά στις βιομηχανικές χώρες, οι νομοθέτες έχουν συνεπώς ανοίξει το δρόμο για τον σχηματισμό κεφαλαίου με παρόμοιο τρόπο με αυτόν των κεφαλαιουχικών εταιριών, θέτοντας όμως την συνεταιριστική ταυτότητα σε κίνδυνο.¹⁸² Αν και είναι σημαντικό να γίνει καλύτερη χρήση των συγκριτικών / ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων των συνεταιρισμών και να βρουν νέα και συμβατά συνεταιριστικά χρηματοδοτικά εργαλεία, προκειμένου να επιτραπεί στους συνεταιρισμούς να συμμετέχουν σε ανταγωνιστικές αγορές, είναι επίσης σημαντικό να τονιστεί ότι, εξ ορισμού, οι δυνατότητες χρηματοδότησης των συνεταιρισμών δεν μπορεί να ταιριάζουν με εκείνες των εταιριών που έχουν στο επίκεντρο το κεφάλαιο.

Η αυτονομία των συνεταιρισμών εκπορεύεται κυρίως από ένα σύστημα προσεκτικά ισορροπημένης εσωτερικής και εξωτερικής χρηματοδότησης, με την τελευταία για παράδειγμα να πραγματοποιείται μέσω επιχειρήσεων μη-μελών, επενδύσεις μελών μη-χρηστών, επενδύσεις μη μελών. Η σύγκρουση μεταξύ των συμφερόντων των χρηστών και των συμφερόντων των επενδυτών, η οποία θα πρέπει να αποφεύγεται από το συνεταιριστικό μοντέλο, είναι πιθανό να προκύψει μέσω οποιουδήποτε τέτοιου εξωτερικού μηχανισμού χρηματοδότησης.

6.1.2 Εσωτερικοί χρηματοδοτικοί πόροι

6.1.2.1 Μερίδες μελών

¹⁸² Δείτε Μέρος 1, Τμήμα 2, Η εξέλιξη του συνεταιριστικού δικαίου: από τη διάκριση των τύπων των επιχειρήσεων στην ομοιομορφοποίησή τους.

Οι μερίδες των μελών δεν αποτελούν μια επικερδή επένδυση. Οι καταβληθείσες μερίδες αποτελούν χρήματα που τα μέλη θέτουν στην διάθεση του συνεταιρισμού τους κατά την περίοδο που είναι μέλη, προκειμένου ο συνεταιρισμός να επιτύχει τους κοινούς στόχους που καθορίστηκαν.

Οι μερίδες είναι ονομαστικές, αδιαίρετες, και μη μεταβιβάσιμες (εκτός αν αποφασιστεί διαφορετικά από την γενική συνέλευση), μη κατασχέσιμες και μη διαπραγματεύσιμες.

Στους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς το ποσό του κεφαλαίου που κατέχει ένα μέλος πρέπει να είναι περιορισμένο, ώστε, σε πραγματικούς όρους, η αρχή της ισότητας των μελών να μην τίθεται σε κίνδυνο. Όταν αυτή η ισορροπία διαταράσσεται μέσω της αποχώρησης ενός μέλους, ο συνεταιρισμός πρέπει να ανακαταναείμει τις μερίδες.

Προκειμένου να εξισορροπηθεί εκ νέου η σχέση μεταξύ της γενικής οικονομικής κατάστασης και της ονομαστικής αξίας των μερίδων, πρέπει να επιτρέπεται στους συνεταιρισμούς να επαναξιολογούν τις μερίδες τους, υπό την αυστηρή επίβλεψη των αρμόδιων αρχών.

Όπως ειπώθηκε, οι μερίδες μπορούν να καταβληθούν σε μετρητά ή αφήνοντας στον συνεταιρισμό ένα μέρος του πλεονάσματος που δικαιούται το μέλος, σε είδος (με μεταφορά τίτλων ιδιοκτησίας, εάν υπάρχουν), σε εργασία ή ως υπηρεσία.

Τα κριτήρια για την αποτίμησή τους θα πρέπει να καθορίζονται, καθώς και να ορίζεται ο αρμόδιος φορέας για την αξιολόγηση τους.

6.1.2.2 Πρόσθετες μερίδες μελών

Ένας τρόπος για τη βελτίωση της εσωτερικής χρηματοδότησης και την αύξηση της πιστοληπτικής ικανότητας των συνεταιρισμών, δηλαδή της ικανότητας να πάρουν δάνεια, είναι η έκδοση πρόσθετων μερίδων για τα μέλη. Μπορεί να είναι πλεονεκτικό να ενθαρρύνονται τα μέλη να εγγραφούν για πρόσθετες ή συμπληρωματικές μερίδες. Αυτές μπορούν να σχεδιαστούν με τέτοιο τρόπο, ώστε να μην συνεπάγονται πρόσθετη οικονομική ευθύνη, να χορηγείται δικαίωμα καταβολής σταθερού επιτοκίου, να είναι δυνατό να επιστρέφονται όταν ζητηθούν, ή /και να παρέχεται δικαίωμα συμμετοχής στα αποθεματικά κατά την αποχώρηση από μέλος, έστω και αν τα αποθεματικά είναι κατά τα λοιπά αδιανέμητα.

6.1.2.3 Ελάχιστο κεφάλαιο μερίδων

Ένα άλλο μέσο για τη βελτίωση της ευθύνης και της πιστοληπτικής ικανότητας, είναι ο καθορισμός ενός ορίου κάτω από το οποίο δεν πρέπει να πέσει το κεφάλαιο των μερίδων, ακόμα και αν αυτό σημαίνει ότι όταν ένα μέλος αποχωρεί δεν θα επιστρέφεται αμέσως η μερίδα του, ή ότι είναι υποχρεωμένα τα υπόλοιπα μέλη να συμβάλουν στην ανακεφαλαιοποίηση κάνοντας συμπληρωματικές εισφορές. Ένα τέτοιο σύστημα διαχωρισμού του ποσού του κεφαλαίου των μερίδων από τον αριθμό των μελών, φέρει

τον συνεταιρισμό πιο κοντά στην χρηματοοικονομική δομή των κεφαλαιοκρατικών επιχειρήσεων.

6.1.2.4 Τακτικό αποθεματικό

Αντίθετα, κίνητρα για τη συγκρότηση ενός αποθεματικού ταμείου αποτελούν έναν γνήσιο συνεταιριστικό τρόπο για να ξεπεραστεί, τουλάχιστον εν μέρει και με το χρόνο, η έμφυτη αδυναμία χρηματοδότησης. Το αποθεματικό κεφάλαιο λειτουργεί ως μαξιλάρι ενάντια τόσο σε μια έλλειψη ρευστότητας όσο και στην απώλεια αξίας των υποχρεωτικών μερίδων. Προστατεύει τα συμφέροντα των τρίτων, με τον ίδιο τρόπο που το επιτυγχάνει ο καθορισμός ενός ελάχιστου απαιτούμενου κεφαλαίου. Το αποθεματικό δεν πρέπει να μένει σε αδράνεια, αλλά να χρησιμοποιείται και αυτό πρέπει να είναι υποχρεωτικό. Αν είναι αδιανέμητο, τουλάχιστον μέχρι την ανεπιθύμητη εκκαθάριση, ένα τέτοιο κεφάλαιο εξασφαλίζει την ελάχιστη σταθερότητα και περιορίζει τον κίνδυνο ηθελημένης εκκαθάρισης, καθοδηγούμενης από κερδοσκοπία. Αυτό το «κλειδωμένο κεφάλαιο» χρησιμεύει επίσης ως ένας σύνδεσμος μεταξύ των γενεών, ως ένα στοιχείο βιωσιμότητας.¹⁸³

Το τακτικό αποθεματικό κεφάλαιο τροφοδοτείται από:

- την μεταφορά του συνολικού κέρδους που αποκτάται από τις συναλλαγές με τους χρήστες μη μέλη
- την μεταφορά ενός ελάχιστου ποσοστού του πλεονάσματος που αποκτήθηκε από τις συναλλαγές με τα μέλη, έως ότου φθάσει το κεφάλαιο τουλάχιστον σε ένα ποσό ισοδύναμο με το κεφάλαιο μερίδων. Το να μην υπόκεινται αυτά τα ποσά σε φορολογία εισοδήματος θα συνιστά κίνητρο για την καθιέρωση τέτοιων (αδιανέμητων) αποθεματικών. Αυτή η ειδική φορολογική μεταχείριση μπορεί να δικαιολογηθεί και για τα συμφέροντα των τρίτων μερών αλλά και του δημοσίου, λόγω της ειδικής δομής του κεφαλαίου των συνεταιρισμών, που δεν τους επιτρέπει την εύκολη πρόσβαση στη χρηματοπιστωτική αγορά. Αυτό είναι ένα παράδειγμα για την σημασία της κατανόησης της έννοιας της συνεταιριστικής νομοθεσίας με την ευρύτατη έννοιά της. Αυτό πρέπει τουλάχιστον να ισχύει ενόσω το αποθεματικό κεφάλαιο είναι αδιανέμητο και
- την μεταφορά εσόδων από δραστηριότητες οι οποίες δεν σχετίζονται με το στόχο του συνεταιρισμού, όπως, για παράδειγμα, η πώληση πάγιων περιουσιακών στοιχείων.

Επιπλέον, ο νομοθέτης θα πρέπει να ενθαρρύνει την καθιέρωση λογαριασμών για την εκπαίδευση, την κατάρτιση την κοινωνική μέριμνα ή οποιουδήποτε άλλου λογαριασμού. Η προσδιορισμένη χρήση αυτών των κονδυλίων πρέπει να είναι υποχρεωτική.

6.1.2.5 Συνεταιριστικοί όμιλοι

¹⁸³ Δείτε ανωτέρω Μέρος 1, Τμήμα 3, Η βιωσιμότητα των συνεταιρισμών στην παγκόσμια οικονομία και ζητήματα νομικής πολιτικής

Μερικοί συνεταιρισμοί έχουν πειραματιστεί επιτυχώς με την ίδρυση των λεγόμενων συνεταιριστικών ομίλων, δηλαδή θυγατρικών εταιρειών, με τη μορφή κεφαλαιοκρατικών επιχειρήσεων, οι οποίες μπορούν να έχουν πρόσβαση στην χρηματοοικονομική αγορά. Όσο το καθεστώς αυτό εξυπηρετεί τα συμφέροντα των μελών του συνεταιρισμού και παραμένει ο έλεγχος των εργασιών τους στα μέλη, αυτός θα μπορούσε να είναι ένας τρόπος να αντιμετωπιστούν οι αυξημένες απαιτήσεις κεφαλαιοποίησης, ειδικά για υψηλής προστιθέμενης αξίας δραστηριότητες.

6.1.3 Εξωτερικοί οικονομικοί πόροι

Τα ομόλογα χαμηλής εξασφάλισης (debentures) και τα διαπραγματεύσιμα ομόλογα χαμηλής προτεραιότητας (subordinated bonds) έχουν ήδη επιτραπεί από μια σειρά νομοθεσιών εδώ και αρκετό καιρό. Υπό την προϋπόθεση ότι λαμβάνονται μερικές, μάλλον τεχνικές, προφυλάξεις και ότι το ποσό της εξωτερικής επένδυσης δεν δημιουργεί μια πραγματική εξάρτηση του συνεταιρισμού από τα κεφάλαια αυτά, δεν επηρεάζουν την αυτονομία των μελών δεδομένου ότι αυτά δεν συνδέονται με ψήφους ή με δικαιώματα συμμετοχής.

Ένας άλλος τρόπος προσέλκυσης εξωτερικής χρηματοδότησης είναι η έκδοση μεταβιβάσιμων πιστοποιητικών επένδυσης για τα μέλη (εσωτερικά) και τα μη-μέλη, τα οποία χορηγούν δικαίωμα συμμετοχής στη διανομή των κερδών και των πλεονασμάτων, καθώς και στην διανομή των περιουσιακών στοιχείων σε περίπτωση εκκαθάρισης. Όπου αυτά τα πιστοποιητικά δεν χορηγούν οποιαδήποτε αρμοδιότητα λήψης αποφάσεων ή, στην περίπτωση των μελών, οποιαδήποτε πρόσθετη εξουσία στην λήψη αποφάσεων, μπορεί να αντιπροσωπεύουν άλλη μια αποδεκτή περίπτωση απόκλισης από τις συνεταιριστικές αρχές. Όπου, ωστόσο, αυτά τα πιστοποιητικά χορηγούν δικαιώματα ψήφου, ακόμη και μόνο σε περιορισμένο βαθμό, ο έλεγχος από τα μέλη βρίσκεται σε κίνδυνο.

Όπως έχει λεχθεί, όταν υπάρχει εξωτερική χρηματοδότηση, τα διακριτικά χαρακτηριστικά των συνεταιρισμών βρίσκονται εύκολα σε κίνδυνο. Ιδανικά, οι συνεταιριστές είναι οι μόνοι «επενδυτές» και χρήστες (συνεταιριστική αρχή της ταυτότητας). Μη-χρήστες μέλη και χρήστες μη-μέλη έχουν γίνει αποδεκτοί ως "αποκλίσεις" από την αρχή της ταυτότητας. Η αποδοχή μελών επενδυτών και επενδυτών μη-μελών είναι ένα περαιτέρω βήμα μακριά από αυτήν την αρχή της ταυτότητας. Όπου, όπως μερικές νομοθεσίες επιτρέπουν, οι συνεταιριστικές μερίδες μπορούν να είναι αντικείμενο διαπραγμάτευσης στο χρηματιστήριο και οι μερίδες των μελών έχουν μια συμβολική και μόνο αξία, οι κάτοχοι του κεφαλαίου είναι ανώνυμοι και η (κεφαλαιακή) διάρθρωση των συνεταιρισμών δεν μπορεί να διακριθεί πλέον από αυτήν των κεφαλαιουχικών εταιρειών. Εκτός από την παραβίαση της αρχής της ταυτότητας, αυτές οι εξελίξεις βάζουν την συνεταιριστική αρχή της προαγωγής των μελών σε κίνδυνο.

6.1.4 Συναλλαγές με μη-μέλη χρήστες

Κατά κάποιο τρόπο οι συναλλαγές με μη μέλη μπορεί να θεωρηθεί ως μια εξωτερική χρηματοδότηση. Εξ ορισμού οι αποκαλούμενοι κλειστοί συνεταιρισμοί δεν συναλλάσσονται με χρήστες μη-μέλη. Συχνά οι συνεταιρισμοί των οποίων τα μέλη έχουν σχέση με πρόσθετα/ειδικά ομόλογα, για παράδειγμα σε αποταμιευτικούς και πιστωτικούς συνεταιρισμούς, οι οποίοι ιδρύθηκαν στο πλαίσιο μιας επιχείρησης ή μιας περιοχής, τείνουν στον αποκλεισμό των συναλλαγών με χρήστες μη-μέλη. Πέραν αυτού, και ανάλογα με τους στόχους και την κατάσταση, κάθε συνεταιρισμός πρέπει να αποφασίσει αν θέλει να προσφέρει τις υπηρεσίες του και σε μη-μέλη.

Αν επιτρέπονται οι συναλλαγές με χρήστες μη-μέλη, είναι σημαντικό να μην τεθεί σε κίνδυνο η αυτονομία και η ανεξαρτησία του συνεταιρισμού. Όπως ήδη αναφέρθηκε, ο όγκος των συναλλαγών με μη-μέλη θα πρέπει, κατά συνέπεια, να είναι περιορισμένος. Αυτό θα μπορούσε να γίνει με τον καθορισμό ενός ποσοστού του συνολικού κύκλου εργασιών, πάνω από το οποίο καμία συναλλαγή δεν μπορεί να πραγματοποιείται με χρήστες μη-μέλη. Θα ήταν επίσης ίσως σημαντικό να αποφευχθεί μια κατάσταση κατά την οποία μη-μέλη χρήστες φθάνουν σε μονοπωλιακή ή μονοψωνιακή θέση έναντι του συνεταιρισμού.

Για τους σκοπούς της φορολογίας, τη διανομή του πλεονάσματος και την εισφορά στο τακτικό αποθεματικό, ο τρόπος λογιστικής καταχώρησης πρέπει να μπορεί να διακρίνει μεταξύ των συναλλαγών που πραγματοποιούνται με μέλη και εκείνων που πραγματοποιούνται με μη μέλη.

6.2 Διανομή πλεονάσματος

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, είναι σημαντικό να γίνει διάκριση μεταξύ του κέρδους και του πλεονάσματος. Εξ ορισμού, οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να υπολογίζουν τις τιμές για τις συναλλαγές με τα μέλη τους κοντά στο κόστος.¹⁸⁴ Για την προστασία από τους κινδύνους που σχετίζονται με την αγορά, ένα χρηματικό ποσό (περιθώριο) πρέπει να περιλαμβάνεται στις τιμές και το οποίο, ωστόσο, θα πρέπει να επιστρέφεται στα μέλη κατά τη λήξη του οικονομικού έτους, εάν ο κίνδυνος δεν υπάρξει και ο ισολογισμός έχει πλεόνασμα. Αν καταβληθεί στα μέλη, η κατανομή αυτή με τη μορφή επιστροφών στους συναλλασσόμενους, υπολογίζεται κατ' αναλογία προς τις συναλλαγές με τον συνεταιρισμό, αποτελώντας έτσι μια μεταγενέστερη προσαρμογή των τιμών. Από πλευράς φορολογίας, η επιστροφή αυτή αποτελεί στοιχείο κόστους. Επομένως, αντί να μιλάμε για «κέρδος» ως προς το στοιχείο αυτό, θα πρέπει να μιλάμε για προσωρινά πλεονάσματα. Οι επιπτώσεις για τη φορολογία εισοδήματος είναι προφανείς: όταν δεν υπάρχει κέρδος, ένα τέτοιο "κέρδος" δεν μπορεί να φορολογηθεί.

Δύο τρόποι υπολογισμού του πλεονάσματος είναι δυνατοί: αφαίρεση των γενικών δαπανών ανά συναλλαγή, δηλαδή εξατομικευμένα, ή αφαίρεση του συνολικού ποσού των γενικών δαπανών από το συνολικό πλεόνασμα. Η επιλογή θα εξαρτηθεί επίσης από τον τύπο του συνεταιρισμού.

¹⁸⁴ Ο όρος "κοντά στο κόστος" χρησιμοποιείται εδώ με διαφορετικό τρόπο από ότι γενικά στην οικονομική θεωρία. Όπως αναφέρθηκε, αποκλείει μόνο το περιθώριο κέρδους από τον υπολογισμό του κόστους, αλλά περιλαμβάνει τις δαπάνες για επενδύσεις, κλπ.

Το πλεόνασμα θα κατανέμεται με τον ακόλουθο τρόπο:

- μεταφορά στο τακτικό αποθεματικό κεφάλαιο
- μεταφορά στα θεσμοθετημένα ταμεία, αν υπάρχουν
- περιορισμένη καταβολή τόκου για τις καταβεβλημένες μερίδες, σε επίπεδο όχι υψηλότερο από εκείνο που καταβάλλεται από τις εμπορικές τράπεζες για ορισμένα είδη καταθέσεων και για επενδύσεις, εάν αποφασισθεί
- επιστροφές στα συναλλασσόμενα μέλη, υπολογιζόμενες κατ' αναλογία προς τις συναλλαγές τους με τον συνεταιρισμό και, ενδεχομένως,
- καταβολή μπόνους στους εργαζόμενους.

Κάθε πληρωμή στα μέλη εξαρτάται από το εάν έχουν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις τους, ειδικά την υποχρέωση να εξοφλήσουν τις μερίδες τους.

6.3 Επιστροφή κεφαλαίου

Σε περίπτωση παραίτησης/αποχώρησης ή διαγραφής, οι μερίδες επιστρέφονται στην ονομαστική τους αξία, προκειμένου να αποφευχθεί η εγγραφή στον συνεταιρισμό με κίνητρο την κερδοσκοπία. Όταν τα οικονομικά συμφέροντα του συνεταιρισμού απειλούνται σοβαρά από μια άμεση επιστροφή των πλεονασμάτων ή όταν αυτό θα οδηγούσε σε παραβίαση ενός ελάχιστου απαιτούμενου κεφαλαίου (αν υπάρχει), μπορεί, όπως αναφέρθηκε ήδη, να παρακρατηθούν, αλλά για ένα εύλογο χρονικό διάστημα μόνο.

Κατά κανόνα, το ίδιο είδος της επιστροφής των μερίδων ισχύει και στην περίπτωση της εκκαθάρισης. Τα υπόλοιπα χρήματα μετά την εκκαθάριση μεταβιβάζονται στην συνεταιριστική κίνηση, σε μια φιλανθρωπική οργάνωση ή σε οργανισμό δημόσιου συμφέροντος ή, στην εξαιρετική περίπτωση που το τακτικό αποθεματικό είναι διανεμητέο, διανέμεται στα μέλη σύμφωνα με τη μέθοδο που χρησιμοποιείται στη διανομή του πλεονάσματος στο τέλος του οικονομικού έτους, όπου η διάρκεια συμμετοχής του μέλους στον συνεταιρισμό (αρχαιότητα) θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένα επιπλέον κριτήριο.

7. ΕΛΕΓΧΟΣ

Η εφαρμογή ενός συστήματος εσωτερικού και εξωτερικού, έγκυρου, τακτικού και ειδικού για τους συνεταιρισμούς ελέγχου της χρηματοοικονομικής, διαχειριστικής, κοινωνικής και κοινωνιακής κατάστασης των συνεταιρισμών από ειδικευμένους και ανεξάρτητους ελεγκτές, σε συνδυασμό με συμβουλές σχετικά με το πώς να βελτιωθεί η διαχείριση και η διοίκηση, είναι μια απαραίτητη προϋπόθεση για την σωστή ανάπτυξη των συνεταιρισμών.

Ο σκοπός του ελέγχου είναι πολλαπλός. Πρόκειται για έναν περιοδικό έλεγχο, ως προς το αν ο καθένας σέβεται τους κανόνες του παιχνιδιού. Είναι ένας έλεγχος του κατά πόσο η αναγνώριση της ιδιότητας του νομικού πρόσωπου εξακολουθεί να δικαιολογείται. Βοηθά στην παρακολούθηση κατά πόσον τα συμφέροντα των τρίτων, των διαχειριστών (μάνατζερ) και των μελών γίνονται σεβαστά.

Ο εσωτερικός έλεγχος θα πρέπει να διεξάγεται σε συνεχή βάση από μια ομάδα μελών. Ο αριθμός τους, η διάρκεια της εντολής τους, τα απαιτούμενα προσόντα, οι αρμοδιότητες, καθήκοντα και ο μισθός τους πρέπει να καθορίζονται από τη γενική συνέλευση. Οι αστικές και ποινικές ευθύνες πρέπει να διευκρινίζονται στην απόφαση της γενικής συνέλευσης. Οι εσωτερικοί ελεγκτές δεν μπορεί να είναι ή να υπήρξαν μέλη συνεταιριστικού οργάνου/σώματος το οποίο είναι ή μπορεί να υπόκειται στον έλεγχο τους. Τα κριτήρια ασυμβατότητας που εφαρμόζονται για τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου ισχύουν και στην προκείμενη περίπτωση.

Ο εξωτερικός έλεγχος θα πρέπει να διεξάγεται από μια ανώτερου βαθμού συνεταιριστική οργάνωση ή από ιδιώτες, κατά προτίμηση ορκωτούς ελεγκτές. Αν η συνεταιριστική κίνηση δεν είναι ακόμη σε θέση να παρέχει την υπηρεσία αυτή, και αν οι ιδιωτικές υπηρεσίες δεν είναι διαθέσιμες ή οικονομικά προσβάσιμες, μια δημόσια αρχή μπορεί να ελέγχει προσωρινά τους συνεταιρισμούς. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει μια διοικητική μονάδα που είναι επιφορτισμένη με την προώθηση ή την καταχώρηση των συνεταιρισμών να ελέγχει τους συνεταιρισμούς. Μια δημόσια αρχή μπορεί να ασκεί την αρμοδιότητα ελέγχου μόνιμα, αν η ανεξαρτησία της από την κυβερνητική παρέμβαση είναι εγγυημένη.

Η ιδιαιτερότητα των συνεταιρισμών απαιτεί ο ελεγκτής να πραγματοποιήσει πρόσθετες διερευνήσεις, πέρα από ό,τι γίνεται σε άλλους τύπους επιχειρήσεων. Οφείλει να εξασφαλίσει ότι οι συνεταιρισμοί συμμορφώνονται με το σκοπό τους, που είναι η προαγωγή των μελών τους. Όταν οι οικονομικές εξελίξεις απαιτούν ένα σύστημα διαχείρισης των συνεταιρισμών που δεν επιτρέπει την άμεση συμμετοχή των μελών, γίνεται όλο και πιο σημαντική η ανάγκη για διαφάνεια στη διαχείριση, ώστε να διατηρηθεί η δημοκρατική φύση των συνεταιρισμών.

Το γεγονός ότι οι στόχοι των συνεταιριστών διαφέρουν από τα καθαρά οικονομικά συμφέροντα των μετόχων μιας εταιρείας πρέπει ιδιαίτερος να λαμβάνεται υπόψη.

Ο έλεγχος ενός συνεταιρισμού κατά συνέπεια δεν θα μπορούσε να γίνει μόνο στη βάση των λογιστικών εγγράφων. Οι ελεγκτές πρέπει να επιβεβαιώνουν κατά πόσον οι γενικοί στόχοι, που θέτουν τα μέλη, έχουν επιτευχθεί ή τουλάχιστον έχουν προωθηθεί, και ότι οι αποφάσεις της διαχείρισης (μάνατζμεντ) ελήφθησαν σε συμμόρφωση με αυτούς (διαχειριστικός έλεγχος, προκειμένου να επιτευχθεί κοινωνική ισορροπία παράλληλα με τη χρηματοοικονομική ή οικονομική). Η εμπειριστατωμένη εξέταση των πρακτικών των συνεδριάσεων του διοικητικού συμβουλίου θα μπορούσε να δώσει χρήσιμες πληροφορίες. Πρέπει να ζητείται και η γνώμη και οι συμβουλές των μελών πριν από την κατάρτιση της τελικής έκθεσής τους. Σε γενικές γραμμές, ο ελεγκτής πρέπει να έχει

πρόσβαση σε όλο το υλικό, εγκαταστάσεις και πρόσωπα, που είναι σε θέση να τον ενημερώσουν σχετικά με τις δραστηριότητες του συνεταιρισμού. Ο εξωτερικός ελεγκτής θα έχει επίσης πρόσβαση στα ευρήματα των εσωτερικών ελεγκτών.

Οι ελεγκτές δεν θα πρέπει να περιορίζουν τη δραστηριότητά τους σε έναν εκ των υστέρων έλεγχο, αλλά επίσης, θα πρέπει να δίδουν συμβουλές για το πώς θα βελτιωθεί η διαχείριση και η διοίκηση του συνεταιρισμού. Η πιθανή σύγκρουση μεταξύ των ρολών της εποπτείας και της προώθησης δεν έχει οδηγήσει σε σημαντικά προβλήματα σε χώρες όπου ο εν λόγω έλεγχος πραγματοποιείται επί σειρά ετών.

Ενώ ο εσωτερικός έλεγχος πρέπει να γίνεται σε συνεχή βάση, η συχνότητα των εξωτερικών ελεγχών μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με τον όγκο του κύκλου εργασιών, το είδος των δραστηριοτήτων, το μέγεθος του κεφαλαίου, τον όγκο των συναλλαγών με μη μέλη ή άλλα κριτήρια, παρόμοια με εκείνα που επιβάλλουν οι απλές συνεταιριστικές δομές.¹⁸⁵

Η έκθεση του ελεγκτή υποβάλλεται στο διοικητικό συμβούλιο και στο εποπτικό συμβούλιο, αν υπάρχει, εάν δεν το πράξει το διοικητικό συμβούλιο, με σκοπό να την εξηγήσουν στην γενική συνέλευση. Θα πρέπει να είναι διαθέσιμη για έλεγχο από τα μέλη. Οι ελεγκτές πρέπει να έχουν το δικαίωμα του λόγου στη γενική συνέλευση και, σε περίπτωση που το διοικητικό συμβούλιο ή το εποπτικό συμβούλιο δεν έχουν συγκαλέσει τη γενική συνέλευση, ή δεν έχουν εξηγήσει (επαρκώς) το περιεχόμενο της έκθεσης του ελεγκτή, τότε οι ελεγκτές έχουν το δικαίωμα να το πράξουν.

Τα συμπεράσματα από τον έλεγχο πρέπει να κοινοποιούνται στην αρμόδια αρχή.

Η δημιουργία ενός αποτελεσματικού, αντικειμενικού συστήματος ελέγχου, στελεχωμένου με εξειδικευμένους σε θέματα συνεταιρισμών ελεγκτές, των οποίων οι υπηρεσίες θα είναι προσβάσιμες από όλους τους συνεταιρισμούς, θα πρέπει να είναι υποχρεωτική. Ένα ταμείο ελέγχου θα μπορούσε να δημιουργηθεί για το σκοπό αυτό.

8. ΔΙΑΛΥΣΗ

8.1 Διάλυση χωρίς εκκαθάριση: συγχώνευση, διάσπαση και μετατροπή

8.1.1 Αρχές

Η αυτονομία των μελών των συνεταιρισμών τους επιτρέπει να διαλύουν τον συνεταιρισμό τους χωρίς κανέναν περιορισμό, εφόσον προστατεύονται τα συμφέροντα των τρίτων. Έτσι, οι πιστωτές μπορούν να προβάλλουν αντιρρήσεις στη διάλυση εφόσον δεν έχουν ικανοποιηθεί.

Ο νόμος πρέπει να καθορίσει τα βήματα που πρέπει να ακολουθηθούν, από την απαρτία και την πλειοψηφία που απαιτείται για μια τέτοια απόφαση μέχρι τις τροποποιήσεις που πρέπει να γίνουν στο δημόσιο μητρώο.

¹⁸⁵ Δείτε Μέρος 3, παράγραφος 9, Απλοποιημένες συνεταιριστικές δομές.

Σύμφωνα με την ελευθερία της αρχής του συνεταιρίζεσθαι, τα μέλη που αντιτίθενται στην διάλυση πρέπει να έχουν το δικαίωμα να παραιτηθούν.

8.1.2 Συγχώνευση

Υπάρχουν δύο τύποι συγχώνευσης:

1. Ένας ή περισσότεροι συνεταιρισμοί απορροφώνται από έναν άλλο. Αυτό είναι μερικές φορές δύσκολο από ψυχολογικής άποψης για τα μέλη των απορροφούμενων συνεταιρισμών.
2. Ένας νέος συνεταιρισμός γεννιέται με την συγχώνευση δύο ή περισσότερων συνεταιρισμών. Σε αυτήν την περίπτωση, ένα νέο καταστατικό/ κανονισμός θα πρέπει να εγκριθεί.

Συχνά, οι προσδοκίες ως προς τα οικονομικά αποτελέσματα (εξορθολογισμός της διαχείρισης και της διοίκησης, οικονομίες κλίμακας, κ.λπ.) δεν ικανοποιούνται και/ή η ταύτιση των μελών με το νέο νομικό πρόσωπο αποτυγχάνει, γεγονός που συνεπάγεται αποθάρρυνση και δυσκολίες στη λήψη αποφάσεων. Γι' αυτό, πριν αποφασιστεί η συγχώνευση, οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να εξετάσουν την οριζόντια ολοκλήρωση.¹⁸⁶

8.1.3 Διάσπαση

Ένας συνεταιρισμός μπορεί να χωριστεί σε δύο ή περισσότερους συνεταιρισμούς. Τα μέλη, τα περιουσιακά στοιχεία και τα χρέη πρέπει να χωριστούν, συμπεριλαμβανομένου του αποθεματικού.

8.1.4 Μετατροπή

Μόνο εκείνοι οι συνεταιρισμοί που έχουν ένα διανεμητέο αποθεματικό κεφάλαιο μπορούν να μετατραπούν σε μια άλλη μορφή επιχείρησης, εντός των ορίων των διατάξεων σχετικά με την νέα οργάνωση.

Στην περίπτωση που το τακτικό αποθεματικό είναι αδιανεμήτο, τα μέλη έχουν την δυνατότητα να διαλύσουν τον συνεταιρισμό τους και να συστήσουν μια νέα οργάνωση. Το αποθεματικό κεφάλαιο, ωστόσο, δεν θα αποτελεί μέρος του κεφαλαίου της νέας οργάνωσης.

Σε περίπτωση που ο νόμος επιτρέπει την μετατροπή στους συνεταιρισμούς οι οποίοι διαθέτουν αδιανεμήτο αποθεματικό, το αποθεματικό πρέπει να κηρυχθεί διανεμητέο από τη γενική συνέλευση, όταν αποφασίσει τη μετατροπή. Σε περίπτωση που ποσά από το πλεόνασμα μεταφέρονταν στο αποθεματικό χωρίς να φορολογούνται, μπορεί να προκύψουν πολύπλοκα ζητήματα φορολογίας. Εκτός αυτού, η νομιμότητα μιας τέτοιας

¹⁸⁶ Δείτε. Μέρος 3, Τμήμα 10, Οριζόντια και κάθετη ολοκλήρωση.

απόφασης θα μπορούσε να αμφισβητηθεί, στην περίπτωση που το αδιανέμητο αποθεματικό δεν είχε δημιουργηθεί από εκείνους που αποφάσισαν να γίνει διανεμητέο.

8.2 Διάλυση με εκκαθάριση

Στην περίπτωση της διάλυσης με εκκαθάριση, επίσης, η απόφαση μπορεί να ληφθεί ελεύθερα από τα μέλη. Ωστόσο, απαιτείται ειδική απαρτία και ειδική πλειοψηφία λόγω της σημασίας της απόφασης. Αρκετές νομοθεσίες απαιτούν ότι τουλάχιστον δύο διαδοχικές γενικές συνελεύσεις πρέπει να πραγματοποιηθούν και να αποφασίσουν σχετικά με το θέμα.

Η διάλυση μπορεί επίσης να αποφασιστεί από μια αρχή, *ex officio* ή κατόπιν αιτήσεως από ένα ενδιαφερόμενο πρόσωπο, όπως για παράδειγμα όταν ο συνεταιρισμός έχει επανειλημμένα παραβιάσει νόμους, κανονισμούς και/ή το δικό του καταστατικό/ κανονισμό. Μια τέτοια απόφαση μπορεί επίσης να πρέπει να ληφθεί όταν η γενική συνέλευση έχει αποτύχει να αποφασίσει για την διάλυση παρά το γεγονός ότι:

- η διάρκεια του συνεταιρισμού, που προβλέπεται από το καταστατικό/ κανονισμό, έχει λήξει
- ο στόχος του συνεταιρισμού έχει επιτευχθεί ή είναι αδύνατον να επιτευχθεί
- οι όροι καταχώρησης στα μητρώα για το συνεταιρισμό δεν ισχύουν πλέον, για παράδειγμα όταν ο αριθμός των μελών βρίσκεται κάτω από το απαιτούμενο ελάχιστο για μια καθορισμένη χρονική περίοδο
- ο συνεταιρισμός βρίσκεται σε πτώχευση, αφού έχει ληφθεί υπόψη η ενδεχόμενη υποχρέωση των μελών να κάνουν συμπληρωματικές οικονομικές ενισχύσεις. Εάν δεν υπάρχει νομοθεσία σχετικά με την πτώχευση ή εάν είναι ανεπαρκής, θα είναι απαραίτητο να προστεθούν διατάξεις στον συνεταιριστικό νόμο
- ο συνεταιρισμός δεν είχε αναπτύξει καμία δραστηριότητα κατά την διάρκεια μιας ορισμένης χρονικής περιόδου ή
- υπάρχει οποιοσδήποτε άλλος λόγος, που καθορίζεται από το νόμο προκειμένου να αποφευχθεί η αυθαιρεσία.

Η διαδικασία εκκαθάρισης, από την επίσημη έναρξή της, ο διορισμός των εκκαθαριστών, ο καθορισμός των ισολογισμών έναρξης και λήξης, οι συναλλαγές με τους πιστωτές, η διανομή των περιουσιακών στοιχείων, ή εκπλήρωση των υποχρεώσεων κ.λπ., ως την δημοσίευση της διαγραφής του συνεταιρισμού από το μητρώο, πρέπει να ρυθμίζονται. Η χρονική διάρκεια για την περάτωση της διαδικασίας εκκαθάρισης θα πρέπει να είναι περιορισμένη, ώστε η διαγραφή του υπό εκκαθάριση συνεταιρισμού από το μητρώο να αποσαφηνισθεί το συντομότερο δυνατόν.

Ως αρχή, τα κεφάλαια που απομένουν μετά την εκκαθάριση θα πρέπει να μεταβιβασθούν σε έναν συνεταιρισμό ή μια φιλανθρωπική οργάνωση ή σε ένα δημόσιο ίδρυμα (αδιανέμητα αποθεματικά, κλειδωμένα κεφάλαια). Αυτό δικαιολογείται ιδιαίτερα όταν έχουν γίνει μεταφορές στο αποθεματικό που δεν φορολογήθηκαν ή / και για να προλαμβάνεται η κερδοσκοπική συμπεριφορά.

9. ΑΠΛΟΥΣΤΕΥΜΕΝΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ

Για να ευνοηθεί η ταχεία ανάπτυξη των συνεταιρισμών ως μέρος συνολικών δημόσιων αναπτυξιακών προγραμμάτων, πολλές νομοθεσίες παρείχαν στο παρελθόν την δυνατότητα της προσωρινής καταχώρησης κυρίως «προ-συνεταιρισμών». Μετά από δεκαετίες εμπειρίας, πρέπει ωστόσο, να γίνει αποδεκτό ότι οι περισσότεροι από αυτούς τους προ-συνεταιρισμούς, συχνά προτιμώμενοι λόγω της απλής δομής τους και της απαλλαγής τους από έναν αριθμό περιορισμών, δεν έχουν εξελιχθεί σε αυτόνομους συνεταιρισμούς. Αντιθέτως, η εξάρτησή τους από εξωτερική υποστήριξη αυξήθηκε με την πρόθεση να μετατραπούν σε συνεταιρισμούς. Ο έλεγχος που έπρεπε να συνοδεύει την υποστήριξη έχει οδηγήσει σε απώλεια της αξιοπιστίας των κυβερνήσεων πολλών χωρών ως υποστηρικτών των συνεταιρισμών. Επιπλέον, η προσωρινή εγγραφή ήταν μια πηγή σημαντικής σύγχυσης, ειδικά μεταξύ των τραπεζών και άλλων επιχειρηματικών εταίρων με τους οποίους είχε υποτεθεί ότι θα διευκολύνονταν οι σχέσεις, διότι η νομική φύση της προσωρινής εγγραφής παρέμενε ασαφής.

Αυτό δεν σημαίνει ότι οι διατάξεις για μια λιγότερο πολύπλοκη μορφή οργάνωσης συνεταιρισμών δεν ήταν απαραίτητες. Η γαλλική "Groupement d'Intérêt Economique (GIE)" και οι ομάδες κοινής πρωτοβουλίας του Καμερούν μπορούν να χρησιμεύσουν ως μοντέλα για το πώς αυτή η ανάγκη μπορεί να εξυπηρετηθεί.¹⁸⁷ Σε αντιδιαστολή με τους προ-συνεταιρισμούς, δεν υπάρχει θέμα χορήγησης ενός προσωρινού καθεστώτος σε οργανώσεις οι οποίες θα πρέπει τελικά να γίνουν συνεταιρισμοί αλλά θέμα αναγνώρισης της ποικιλίας των αναγκών και των οργανωτικών δυνατοτήτων. Η πολιτεία θα μπορούσε, με μια απλουστευμένη διαδικασία, να αναγνωρίζει τέτοιες ομάδες, λαμβάνοντας υπόψη το περιορισμένο μέγεθος σε αριθμό μελών, τον κύκλο εργασιών, το κεφάλαιο (μερίδες), το βαθμό διασυνδέσεων με τρίτα μέρη, κλπ., τα οποία ενδέχεται να απαιτούν λιγότερο αυστηρούς κανόνες για λογιστική διαχείριση, έλεγχο, εσωτερικής διοίκησης (αριθμό οργάνων/σωμάτων, αριθμό μελών των οργάνων / σωμάτων, τα έγγραφα που πρέπει να τηρούνται, κλπ.). Τέτοιες δομές μπορεί να μην χρειάζονται, για παράδειγμα, ένα εποπτικό συμβούλιο, πλήρους απασχόλησης διευθυντή, ένα περίτεχνο λογιστικό σύστημα ή ένα ορκωτό λογιστή ως ελεγκτή.

¹⁸⁷ Η Γαλλική Groupement d'Intérêt Economique (GIE) χρονολογείται από το 1967, από τις σχετικές νομοθεσίες του 1984 και 1985. Το 1992 ο Νόμος περί Συνεταιρισμών του Καμερούν εισήγαγε τις «κοινές ομάδες πρωτοβουλίας». Δείτε επίσης, το 1982 τον Συνεταιριστικό Νόμο της Νότιας Αφρικής, το 1997 τον Ιταλικό Συνεταιριστικό Νόμο («μικροί συνεταιρισμοί»), το 1999 τον Συνεταιριστικό Νόμο της Μπουρκίνα Φάσο ("groupements"), το 1999 τον Συνεταιριστικό Νόμο της Μαδαγασκάρης ("groupements à vocation économique") και το 2000 τον Συνεταιριστικό Νόμο του Μάλι. Ένας αριθμός γενικών συνεταιριστικών νόμων (Αυστρία, Βέλγιο, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία) απαλλάσσουν του "μικρούς" συνεταιρισμούς από ορισμένες απαιτήσεις ή υπό ορισμένες συνθήκες.

Αυτή η έννοια της απλουστευμένης δομής συνεταιρισμών, αντικαθιστά σταδιακά την έννοια των «προ-συνεταιρισμών».¹⁸⁸ Ορισμένες χώρες συζητούν σε αυτό το πλαίσιο, την καταλληλότητα να υπάρχει χωριστή νομοθεσία για τους λεγόμενους νέας-γενιάς μικρούς συνεταιρισμούς. Υπάρχει ένα ανάλογο ενδιαφέρον στη νομική ιστορία: στο παρελθόν, η νομοθεσία για τις εταιρείες περιορισμένης ευθύνης, όπως η γερμανική GmbH,¹⁸⁹ εισήχθη εξαιτίας του ότι οι κεφαλαιουχικές εταιρείες αποδείχτηκαν ότι είναι υπερβολικά πολύπλοκες οργανώσεις για πολλούς επιχειρηματίες.

10. ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΚΑΙ ΚΑΘΕΤΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ

Η ελευθερία δημιουργίας ενώσεων περιλαμβάνει το δικαίωμα των συνεταιρισμών να συνεργάζονται οριζόντια και κάθετα και να σχηματίζουν ενώσεις, ομοσπονδίες ή/και συνομοσπονδίες. Οι τελευταίες ενίοτε ονομάζονται κορυφαίες οργανώσεις ή συνενώνουν πολυτομεακές ενώσεις, ομοσπονδίες, ή ακόμα και συνομοσπονδίες, ειδικά όταν εκπροσωπούν ένα συγκεκριμένο οικονομικό τομέα.

Η ένωση των δυνάμεων οριζόντια ή κάθετα γίνεται για να αποφευχθεί η συγκέντρωση και αποτελεί έναν τρόπο να διαφυλαχθεί η αυτονομία και η ανεξαρτησία των επιμέρους συνεταιρισμών δημιουργώντας ταυτόχρονα τα πλεονεκτήματα των οικονομιών κλίμακας.

Όσον αφορά την κάθετη ολοκλήρωση, ο αριθμός των βαθμίδων πρέπει να αποφασίζεται από τους συνεταιρισμούς, λαμβάνοντας υπόψη την σχέση κόστους/οφέλους των εν λόγω δομών. Το κράτος θα πρέπει να απέχει από οποιαδήποτε παρέμβαση, εκτός από την παρακολούθηση της συμμόρφωσης των οργανώσεων αυτών προς την υποχρέωσή τους να υποστηρίζουν και να εκπροσωπούν τα μέλη τους. Ειδικά, οι συνεταιρισμοί δεν πρέπει να υποχρεώνονται να εντάσσονται εντός των ορίων των διοικητικών υποδιαιρέσεων ή σύμφωνα με το είδος των δραστηριοτήτων, εάν οι ίδιοι επιλέγουν διαφορετικά. Προκειμένου να καθιερωθεί ένα σύστημα συνεργασίας μεταξύ κράτους και συνεταιρισμών, το κράτος θα πρέπει να προωθεί μια ανεξάρτητη και αξιόπιστη συνεταιριστική κίνηση.

Ο συνεταιριστικός νόμος πρέπει να καθορίζει την νομική μορφή των διαφόρων βαθμίδων και να προσδιορίζει τις δραστηριότητες που θα πρέπει να ασκεί κάθε βαθμίδα. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των ανωτέρου βαθμού συνεταιριστικών οργανώσεων περιλαμβάνουν:

- την εκπρόσωπηση των μελών σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο
- την προώθηση, εκπαίδευση και κατάρτιση
- την παροχή συμβουλών, χρηματοδοτικές, ασφαλιστικές και οικονομικές υπηρεσίες (μάρκετινγκ, προμήθειες, εξαγωγές, εισαγωγές, κ.λπ.)

¹⁸⁸ Για το τελευταίο, δείτε Münkner, The Legal Status of Pre-cooperatives.

¹⁸⁹ Gesellschaft mit beschränkter Haftung (εταιρία περιορισμένης ευθύνης).

- την ανάπτυξη των δια-συνεταιριστικών σχέσεων
- την έρευνα και την ανάπτυξη
- τη διαιτησία
- την εποπτεία και τον διαχειριστικό έλεγχο, και τελικά
- την διάδοση της συνεταιριστικής νομοθεσίας.

Η ίδια η ιδέα των κάθετων δομών καθορίζει επίσης τις λειτουργίες τους ως υποβοηθητικές εκείνων των μελών τους, δηλ. οι δραστηριότητες ανωτέρου βαθμού συνεταιριστικών οργανώσεων θα πρέπει να συμπληρώνουν εκείνες των μελών τους. Η κατακόρυφη δομή παριστάνεται με τη μορφή πυραμίδας, όπου όλα τα επίπεδα πρέπει να εξυπηρετούν τα συμφέροντα των μελών του κατώτερου επιπέδου (δείτε. Σύσταση 193 της ΔΟΕ, Παράγραφος 6. (δ)). Ο μηχανισμός για την εξασφάλιση αυτής της υπηρεσίας συνίσταται στην οικοδόμηση και ιδιαίτερα στη χρηματοδότησή της πυραμίδας από τη βάση.

11. ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Οι διαφορές στο εσωτερικό της συνεταιριστικής κίνησης, δηλ. διαφορές που αφορούν αποκλειστικά τα μέλη, τα όργανα των συνεταιρισμών, τους ίδιους τους συνεταιρισμούς ή τις ανώτερου βαθμού οργανώσεις τους, πρέπει να υπόκεινται στον συμβιβασμό, μεσολάβηση ή/και γενική ή ειδική διαδικασία διαιτησίας, πριν τα ενδιαφερόμενα μέρη προσφύγουν σε ένα γενικό ή ειδικό δικαστήριο.

Λόγω της σημασίας των καλών προσωπικών σχέσεων για την επιτυχία των συνεταιρισμών, οι περισσότερες νομοθεσίες, επομένως, προβλέπουν την υποχρέωση προσφυγής σε τέτοιες εξωδικαστικές διαδικασίες πριν από την υποβολή μιας διαφοράς σε ένα δικαστήριο. Αυτό καθορίζεται είτε από το νόμο είτε από τα καταστατικά/ κανονισμούς των συνεταιρισμών.

Σε γενικές γραμμές, οι ενδιαφερόμενοι προτιμούν αυτές τις διαδικασίες από τις επίσημες, επειδή είναι φθηνότερες, πιο γρήγορες και επίσης επειδή επιτρέπουν να λαμβάνονται υπόψη τα τοπικά ανθρώπινα και κοινωνικά ζητήματα. Ειδικά λόγω των τελευταίων, ο νομοθέτης θα πρέπει να αναγνωρίζει τέτοιες διαδικασίες και να προσπαθεί να διατηρεί τους παραδοσιακούς τρόπους επίλυσης διαφορών.

Το κράτος δικαίου αποκλείει οποιαδήποτε υποχρέωση να υποβάλλονται οι διαφορές στις κυβερνητικές αρχές για τελική λύση. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει η πρόσβαση στο δικαστήριο, ως έσχατη λύση, να απαγορεύεται.

12. ΔΙΑΦΟΡΑ

12.1 Διατάγματα εφαρμογής

Όπως έχει ειπωθεί,¹⁹⁰ οι εκ του νόμου αρμοδιότητες της κυβέρνησης πρέπει να περιορίζονται στον καθορισμό των κανόνων εφαρμογής του νόμου και μόνο. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίδεται στην επαρκή σχέση μεταξύ του νόμου και των μέσων που χρησιμοποιεί η κυβέρνηση. Αυτά τα μέσα όχι μόνο τείνουν να υπερβούν τον ρόλο τους να κάνουν το νόμο λειτουργικό, αλλά επίσης χρησιμοποιούνται για την παράκαμψη των δυσκαμψιών του νόμου, σε μια κατάσταση η οποία απαιτεί ευελιξία και γρήγορη προσαρμογή στις ανάγκες της ανάπτυξης. Μαζί, ο νόμος και το διάταγμα εφαρμογής πρέπει να αφήνουν τον απαραίτητο χώρο στους συνεταιρισμούς, ώστε να μπορούν να εκφράσουν την αυτονομία τους μέσω των καταστατικών/ κανονισμών τους.

Κάθε τμήμα του εκτελεστικού διατάγματος πρέπει να αναφέρει το άρθρο του νόμου στο οποίο βασίζεται.

Ο νόμος θα πρέπει επίσης να παρέχει ένα χρονικό περιθώριο για την έκδοση των εκτελεστικών διαταγμάτων, ιδιαίτερα όταν η έναρξη ισχύος του ίδιου του νόμου εξαρτάται από την υπογραφή του διατάγματος, όπως συμβαίνει σε πολλές χώρες, οι οποίες ακολουθούν μια γαλλική νομική παράδοση.

12.2 Κυρώσεις

Ο συνεταιριστικός νόμος πρέπει να καταρτίζει έναν κατάλογο πράξεων που υπόκεινται σε ποινικές κυρώσεις, υποδεικνύοντας τα άρθρα του ποινικού κώδικα. Αυτό χρειάζεται ακόμη για να αποτρέψει κάθε πρακτική των συνεταιρισμών να αντιμετωπίζουν στα καταστατικά / κανονισμούς ορισμένες ενέργειες σαν να συνιστούν ποινικά αδικήματα. Οι συνεταιρισμοί μπορούν να προβλέπουν κυρώσεις στα καταστατικά/ κανονισμούς ή σε ατομικές συμβάσεις. Η καθημερινή λειτουργία των συνεταιρισμών εγγυάται τη δυνατότητα αποβολής μελών, μελών του διοικητικού συμβουλίου ή του εποπτικού συμβουλίου, αν υπάρχει.

12.3 Καταργήσεις, μεταβατικές διατάξεις

Όπως σε κάθε νέο νόμο, η κατάργηση των προηγούμενων νόμων μπορεί να χρειάζεται να ρυθμιστεί, όπως επίσης και η μεταβατική περίοδος κατά τη διάρκεια της οποίας όλοι οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να πραγματοποιήσουν τις απαραίτητες ρυθμίσεις συμμόρφωσης με το νέο νόμο.

¹⁹⁰ Δείτε Μέρος 2, Μέρος 4.4.3, Επιλογή του κατάλληλου νομικού εργαλείου.

Μέρος 4: Κατάρτιση νόμου για τους Συνεταιρισμούς

1. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Η κατάρτιση νόμου απαιτεί τον εντοπισμό των πραγματικών νομοθετών στο σημερινό παγκοσμιοποιημένο κόσμο, όπου η έννοια του δικαίου αλλάζει ριζικά και όπου η κατάρτιση νόμου μεταβάλλεται ταχέως¹⁹¹ και απαιτεί να ληφθεί υπόψη μια ευρεία έννοια του δικαίου (βλέπε Πλαίσιο 2). Επί πλέον, η διαφορά μεταξύ της κατάρτισης νόμου για τους φορείς που συγκροτούνται από μέλη, όπως οι συνεταιρισμοί, και της κατάρτισης νόμου για άλλους φορείς πρέπει να ληφθεί υπόψη.

¹⁹¹ Όσα ακολουθούν είναι μόνο παρατηρήσεις, οι οποίες χρειάζονται περισσότερο προβληματισμό. Σήμερα, εκτός από την βαθιά αλλαγή των παραγωγικών προτύπων, η παγκοσμιοποίηση αναστατώνει επίσης τις έννοιες του δικαίου και τις διαδικασίες κατάρτισης νόμων. Οι τεχνολογικές καινοτομίες των τελευταίων δεκαετιών έχουν σηματοδοτήσει έναν επαναπροσανατολισμό στα νέα χρονοδιαγράμματα και χωρική αναδιοργάνωση της κοινωνικής ζωής, με σημαντικές επιπτώσεις στο νόμο. Ενώ στο παρελθόν, οι συνθήκες του χώρου και χρόνου προκάλεσαν ένα πλήθος από γεωγραφικά χωρισμένες διακανονιστικότητες, η παγκοσμιοποίηση φέρνει σήμερα την εμπειρία της «διαπολιτισμικότητας». Αυτό συνεπάγεται μια ολοένα πιο συχνή και εντατική ανάμιξη ριζικά διαφορετικών πολιτισμών και, ως εκ τούτου, διαφορετικές διακανονιστικότητες, όπου η θέση του νόμου χρειάζεται συνεχή επαλήθευση. Η χωρική αναδιοργάνωση της κοινωνικής ζωής μέσω τεχνολογικών αλλαγών δεν έχει επηρεάσει μόνο το νόμο, αλλά και της κατάρτιση νόμων και τις πηγές του δικαίου. Το κράτος, το οποίο οι νομικοί συνεχίζουν να θεωρούν ως τον κύριο θεματοφύλακα του νόμου, έχει γίνει πολύ μικρή οντότητα για τους παγκόσμιους παράγοντες (actors), και πολύ μεγάλη για να διαχειριστεί τη διαπολιτισμικότητα. (Βλέπε Koizumi, Ost, σ.15. Villeneuve). Εθνικό, διεθνές, υπερεθνικό και διακρατικό επίπεδο αναμιγνύονται και συναντούν ένα σύνολο προτύπων που ορίζονται από ιδιωτικούς φορείς, οι οποίοι έχουν διαφορετικούς τρόπους να διαμορφώνουν κανόνες και να τους επιβάλλουν. Μια σαφής διάκριση μεταξύ αυτών των διαφορετικών κανόνων δεν είναι πλέον δυνατή. (Βλέπε Bogdandy, “Gubernative Rechtsetzung. Eine Neubestimmung der Rechtsetzung und des Regierungssystems unter dem Grundgesetz”; idem, “Democrazia, globalizzazione e il futuro del diritto internazionale”; Herce: “...dichas empresas gloables dominan el panorama corporativo mundial”. Οι νόμοι, με την υλική έννοια γίνονται παγκόσμιοι. Αυτή η τάση ήταν ήδη ευδιάκριτη κατά τη δεκαετία του 1950. (Βλ. για παράδειγμα Jessup and Schnorr. Βλ. επίσης Henry, “Zur Ent-Rechtlichung sozialer Beziehungen. Das Beispiel der Bodenrechtsgesetzgebungen in Afrika südlich der Sahara: 20 Thesen”, Point 15.)

Άλλα παραδείγματα που επηρεάζουν άμεσα τη συνεταιριστική νομοθεσία είναι, όπως έχει λεχθεί, η οιονεί πρότυπο-ρύθμιση από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB- International Accounting Standards Board), το Συμβούλιο Προτύπων Χρηματοοικονομικής Λογιστικής (FASB- the Financial Accounting Standards Board) και η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (Basel Committee on Banking Supervision), καθώς επίσης και οι κανόνες της χρηματοπιστωτικής αγοράς, στην οποία η παγκοσμιοποίηση της εντάσεως κεφαλαίου παραγωγής γνώσης υποτάσσει τους παραγωγούς και η οποία, η ίδια, λόγω της παγκοσμιότητάς της, ξεφεύγει από την εμβέλεια του κράτους δικαίου. Να σημειωθεί στο πλαίσιο αυτό η μετατροπή των χρηματιστηρίων, από τη μορφή των ενώσεων προσώπων σε ανώνυμες εταιρείες.

Επιπλέον, η κατάρτιση νόμων μετατοπίζεται σε πολύπλευρες και πολύπλοκες διαδικασίες από τα κοινοβούλια στις κυβερνήσεις, από τις κυβερνήσεις στα δικαστήρια (για το τελευταίο, δείτε το Ισραήλ) και από το εθνικό στο περιφερειακό, διεθνές και διακρατικό επίπεδα. Όσο για μια αυξανόμενη ανησυχία σε σχέση με αντιδημοκρατικά νομομοποιημένη κατάρτιση νόμων, βλ. "Gemein – wohldemontage". Ένα άλλο φαινόμενο είναι το "outsourcing" της εκπόνησης των νόμων των υπουργείων και των κοινοβουλίων από επιχειρήσεις ιδιωτικού δικαίου (βλ. Jahn).

Δεδομένου ότι η ίδια η ιδέα της συνεργασίας βασίζεται στη συμμετοχή, συνιστάται να υιοθετηθεί μια συμμετοχική προσέγγιση στην κατάρτιση νόμου για συνεταιρισμούς. Αυτή η μέθοδος αποτελεί την οργανική σύνδεση μεταξύ της κατάρτισης, διάδοσης και εφαρμογής του νόμου. Το δικαίωμα συμμετοχής στον ορισμό και το σχεδιασμό του νόμου, το δικαίωμα συμμετοχής στις ιδέες της δικαιοσύνης, κατά τη δημιουργία νομικών δομών, και το δικαίωμα να χρησιμοποιείται νόμος για την αλλαγή νόμου είναι ανθρώπινα δικαιώματα.¹⁹² Στην κατάρτιση νόμου για συνεταιρισμούς, τα δικαιώματα αυτά δεν περιορίζονται στους συνεταιριστές. Κάθε νόμος πρέπει να συμβιβάζει τα γενικά συμφέροντα με τα ιδιαίτερα συμφέροντα Ατων συγκεκριμένων ενδιαφερόμενων μερών.

Αυτή η συμμετοχική προσέγγιση πρέπει να ενταχθεί στο πλαίσιο των διαδικασιών που προβλέπονται στο αντίστοιχο εθνικό Σύνταγμα, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι το κείμενο εντάσσεται στο νομικό σύστημα και είναι επίσης σεβαστό από μη συνεταιριστές.

2. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

Ο συνεταιριστικός νόμος, από μόνος του, δεν αλλάζει τίποτα. Για να αναδυθεί και / ή να ευημερήσει μια αποτελεσματική και αποδοτική συνεταιριστική κίνηση, ο νόμος πρέπει να εφαρμοστεί. Προκειμένου να εφαρμοστεί ο νόμος πρέπει να γίνει κατανοητός. Είναι γνωστό ότι σε πολλές χώρες η επίσημη γλώσσα και, ειδικότερα, το νομικό λεξιλόγιο, δεν έχει αφομοιωθεί από τους αποδέκτες του νόμου, οι οποίοι είναι συχνά ακόμα και αγράμματοι. Αν και δεν υπονοείται ότι οι δυσκολίες που σχετίζονται με την εφαρμογή του νόμου περιορίζονται σε ζητήματα γλώσσας, αντιλαμβάνεται κανείς ότι η μέγιστη προσοχή πρέπει να επικεντρωθεί στη διάδοση του συνεταιριστικού νόμου. Αυτός ο ρόλος ανήκει τόσο στην κυβέρνηση όσο και στην συνεταιριστική κίνηση.¹⁹³

Ορισμένες χώρες έχουν οδηγούς κατανόησης της κύριας καθομιλούμενης γλώσσας και οργανώνουν εκστρατείες εκλαΐκευσης σε εθνικό επίπεδο. Σε μια παρόμοια κίνηση, συνεταιριστικές οργανώσεις ανωτέρου επιπέδου έχουν ετοιμάσει οδηγούς ή σχολιασμένες εκδοχές της νομοθεσίας, και το διαδίκτυο χρησιμοποιείται όλο και περισσότερο για να διαδώσει και να εξηγήσει νομοθετικές διατάξεις. Για τα υπόλοιπα, η επιτυχής εφαρμογή του νόμου εξαρτάται κυρίως από την κατάλληλη θεσμική υποστήριξη, όπως η αποτελεσματική καταχώριση, ο έλεγχος, οι υπηρεσίες παρακολούθησης και προώθησης με τα απαραίτητα οικονομικά μέσα και εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό.

3. ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

Η Σύσταση 193 της ΔΟΕ, Παράγραφος 18. (δ), αναφέρει ότι «η διεθνής συνεργασία θα πρέπει να διευκολύνεται μέσω: [...] της ανάπτυξης, όπου είναι δικαιολογημένη και εφικτή, και μέσω διαβούλευσης με τους συνεταιρισμούς, τις ενδιαφερόμενες εργοδοτικές και εργατικές οργανώσεις, κοινές περιφερειακές και διεθνείς κατευθυντήριες γραμμές και νομοθεσία για την υποστήριξη των συνεταιρισμών». Η παγκοσμιοποίηση και η κατάλληλη αξιολόγηση των συγκριτικών

¹⁹² Βλ. Paul, Dias. Δείτε επίσης Μέρος 1, Τμήμα 3, Η βιωσιμότητα των συνεταιρισμών στην παγκόσμια οικονομία και θέματα πολιτικής για τη νομοθεσία.

¹⁹³ Βλέπε επίσης Μέρος 2, Τμήμα 4.4.5, Γλώσσα του συνεταιριστικού νόμου.

πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων των τύπων επιχειρήσεων διευκολύνονται από την εναρμόνιση των συνεταιριστικών νόμων. Η εναρμόνιση απαιτεί διασυνοριακή σύγκριση, όχι μόνο από τους υφιστάμενους νομικούς κανόνες, αλλά και από τις αρχές που τις διέπουν.¹⁹⁴ Επίσης εθνικές και περιφερειακές μεταρρυθμίσεις νόμων απαιτούν συγκρίσεις, καθώς οι νομοθέτες δεν μπορεί να πειραματίζονται και ως εκ τούτου πρέπει να βασίζονται σε ξένη εμπειρία. Ωστόσο, είναι απαραίτητο να αποφεύγονται λάθη του παρελθόντος, τα οποία συχνά αποτελούνταν από απερίσκεπτες μεταφορές νομοθετικής τεχνογνωσίας. Περισσότερο από ό,τι πριν, η τέχνη των νομοθετών θα συνίσταται στην εναρμόνιση των νομοθεσιών, χωρίς να συγχέονται οι νόμοι με το δίκαιο και χωρίς να συγχέεται νόμος με νόμο.¹⁹⁵

Η αναζήτηση συνεταιριστικών νόμων, που αντικατοπτρίζουν καλύτερα την πολιτιστική πολυμορφία στο πλαίσιο μιας χώρας ή μεταξύ χωρών, είναι μια πρόκληση. Είναι ένα ευαίσθητο έργο, επειδή θα μπορούσε να νοηθεί ότι πηγαίνει ενάντια στην παγκοσμιοποίηση και θα μπορούσε να διατρέχει τον κίνδυνο να προκαλέσει τη διάλυση συνεταιριστικών κινήσεων, λόγω εγκατάλειψης πάρα πολλών από τα κοινά χαρακτηριστικά τους. Όμως, η επιλογή δεν είναι μεταξύ ενός ενιαίου συστήματος και της πολιτιστικής πολυμορφίας. Η επιλογή είναι πολιτιστική ποικιλομορφία στην ανθρώπινη ενότητα.

Συμπέρασμα

Η στροφή προς την θεώρηση των συνεταιρισμών ως ιδιωτικών επιχειρήσεων ειδικού τύπου, που οι άνθρωποι επιλέγουν για να οργανώσουν τις δραστηριότητές τους, και όχι την οποία οι άνθρωποι αναγκάζονται να "επιλέξουν", διότι είναι η μόνη διαθέσιμη μορφή επιχείρησης, αντιμετωπίζει δύο μεγάλες προκλήσεις, μια πολιτική και μια νομική. Η πολιτική συνίσταται στην αποτελεσματική "απαγόρευση" της εργαλειοποίησης των συνεταιρισμών του παρελθόντος. Πολλοί είναι εκείνοι που συνεχίζουν να προτείνουν το σχηματισμό ή / και την προώθηση των συνεταιρισμών ως πανάκεια. Πολλοί είναι εκείνοι που θα ήθελαν αυτή την πανάκεια που θα εφαρμόζεται μόνο όταν επέλθει η κρίση, όταν οι κυβερνήσεις δεν ενδιαφέρονται για κοινωνική δικαιοσύνη ή, σε ένα πιο σύγχρονο πλαίσιο, όταν η οικονομία δεν είναι αρκετά πράσινη, ή όταν ο πλημμελής σχεδιασμός ιδιωτικοποιήσεων των δημόσιων υπηρεσιών αφήνει ένα αυξανόμενο αριθμό των ανθρώπων που δεν έχουν πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, υγειονομική περίθαλψη, εκπαίδευση, κλπ. Η νομική συνίσταται στο ξεθώριασμα της ιδιαιτερότητας των συνεταιρισμών στη νομοθεσία. Η αντιστροφή αυτής της τάσης απαιτεί συγκεκριμένες επιλογές πολιτικής, για τις οποίες οι επιστημονικές συμβουλές δεν είναι άμεσα διαθέσιμες. Η συνεταιριστική έρευνα, γενικά, και η συγκριτική έρευνα για την συνεταιριστική νομοθεσία ειδικότερα, δεν καταλαμβάνουν υψηλή θέση στο πρόγραμμα έρευνας και εκπαίδευσης.

Hagen Henry – Μετάφραση Κ. Παπαγεωργίου

¹⁹⁴ Όσον αφορά τρόπους για την εναρμόνιση δείτε Henry, Henry, "Basics and New Features of Cooperative Law - The Case of Public International Cooperative Law and the Harmonisation of Cooperative Laws".

¹⁹⁵ Για τη διάκριση αυτή, βλέπε Montesquieu, Première Partie, Chapitre I, 3.

Παράρτημα 1: Δήλωση της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης (ICA) για την συνεταιριστική ταυτότητα

Ορισμός

Συνεταιρισμός είναι μια αυτόνομη ένωση προσώπων η οποία συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους διά μέσου μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά ελεγχόμενης επιχείρησης.

Αξίες

Οι συνεταιρισμοί διέπονται στις αξίες της αυτοβοήθειας, της αυτεθύνης, της δημοκρατίας, της ισότητας, της ισοτιμίας και της αλληλεγγύης. Ακολουθώντας την παράδοση των πρωτεργατών τα μέλη των συνεταιρισμών στηρίζονται στις ηθικές αξίες της εντιμότητας, της διαφάνειας, της κοινωνικής υπευθυνότητας και της μέριμνας για τους άλλους.

ΑΡΧΕΣ: Οι συνεταιριστικές αρχές αποτελούν τις κατευθυντήριες γραμμές με τις οποίες οι συνεταιρισμοί θέτουν σε εφαρμογή τις αξίες τους.

1η Αρχή: Εθελοντική και ελεύθερη συμμετοχή.

Οι συνεταιρισμοί είναι εθελοντικές οργανώσεις, ανοικτές σε όλα τα πρόσωπα που μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες τους και επιθυμούν να αποδεχθούν τις ευθύνες του μέλους, χωρίς διακρίσεις φύλου, κοινωνικού επιπέδου, φυλής, πολιτικών πεποιθήσεων ή θρησκείας.

2η Αρχή: Δημοκρατική διοίκηση εκ μέρους των μελών.

Οι συνεταιρισμοί είναι δημοκρατικές οργανώσεις ελεγχόμενες από τα μέλη τους, τα οποία συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση της πολιτικής τους και στη λήψη των αποφάσεων. Άνδρες και γυναίκες που προσφέρουν υπηρεσίες ως αιρετοί εκπρόσωποι είναι υπόλογοι στα μέλη. Στους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς τα μέλη έχουν ίσα δικαιώματα ψήφου (κάθε μέλος μία ψήφο) και στους συνεταιρισμούς ανωτέρου βαθμού οργανώνονται επίσης με δημοκρατικό τρόπο.

3η Αρχή: Οικονομική συμμετοχή των μελών.

Τα μέλη συμμετέχουν ισότιμα και διαχειρίζονται δημοκρατικά το κεφάλαιο του συνεταιρισμού. Ένα μέρος τουλάχιστον από το κεφάλαιο αυτό αποτελεί συνήθως την κοινή περιουσία του συνεταιρισμού. Τα μέλη συνήθως απολαμβάνουν περιορισμένη αποζημίωση ή καθόλου για το κεφάλαιο που καταθέτουν για να γίνουν μέλη. Τα μέλη διαθέτουν τα πλεονάσματα για οποιονδήποτε ή για όλους από τους ακόλουθους σκοπούς:

α) Ανάπτυξη του συνεταιρισμού, ενδεχομένως με τη δημιουργία αποθεματικών, από τα οποία μέρος τουλάχιστον θα είναι αδιανέμητα, β) Απόδοση στα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές τους με τον συνεταιρισμό και γ) Υποστήριξη άλλων δραστηριοτήτων που εγκρίνονται από τα μέλη.

4η Αρχή: Αυτονομία και ανεξαρτησία.

Οι συνεταιρισμοί είναι αυτόνομες οργανώσεις αυτοβοήθειας, διοικούμενες από τα μέλη τους. Εάν συνάπτουν συμφωνίες με άλλους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνήσεων, ή αντλούν κεφάλαια από εξωτερικές πηγές, είναι σ' αυτό ελεύθεροι, ακολουθώντας κανόνες που διασφαλίζουν τη δημοκρατική διοίκηση από τα μέλη και διατηρούν τη συνεταιριστική αυτονομία.

5η Αρχή: Εκπαίδευση, κατάρτιση και πληροφόρηση.

Οι συνεταιρισμοί παρέχουν εκπαίδευση και κατάρτιση στα μέλη τους, στα αιρετά μέλη της διοίκησης, στα διευθυντικά στελέχη και στους υπαλλήλους, ώστε να μπορούν να συμβάλλουν αποτελεσματικά στην ανάπτυξη των συνεταιρισμών τους. Παρέχουν πληροφόρηση στο κοινό - ιδιαίτερα στους νέους και στους διαμορφωτές της κοινής γνώμης - σχετικά με τη φύση και τα οφέλη της συνεργασίας.

6η Αρχή: Συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών.

Οι συνεταιρισμοί υπηρετούν με τη μέγιστη αποτελεσματικότητα τα μέλη τους και ισχυροποιούν τη συνεταιριστική κίνηση όταν συνεργάζονται μεταξύ τους δια μέσου οργανώσεων τοπικού, εθνικού, περιφερειακού και διεθνούς επιπέδου.

7η Αρχή: Ενδιαφέρον για την κοινότητα.

Οι συνεταιρισμοί εργάζονται για τη βιώσιμη ανάπτυξη των κοινοτήτων τους, με πολιτικές που εγκρίνονται από τα μέλη τους.

(Εγκρίθηκε στο Μάντσεστερ (Ηνωμένο Βασίλειο) στις 23 Σεπτεμβρίου του 1995)

Παράρτημα 2: Κατευθυντήριες γραμμές των Ηνωμένων Εθνών που στοχεύουν στη δημιουργία υποστηρικτικού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών (2001)

Στόχοι

1. Τόσο στη Γενική Συνέλευση και στο Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο όσο και στις μεγαλύτερες πρόσφατες διεθνείς συνδιασκέψεις, οι Κυβερνήσεις έχουν αναφερθεί στη σημασία των συνεταιρισμών ως συλλόγων και ως επιχειρήσεων μέσω των οποίων οι πολίτες μπορούν αποτελεσματικά να βελτιώσουν τη ζωή τους, ενώ ταυτόχρονα συμβάλλουν στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική αναβάθμιση των κοινοτήτων και των χωρών τους. Έχουν αναγνωρίσει τη συνεταιριστική κίνηση ως ένα διακριτό και σημαντικό εταίρο, τόσο σε εθνικές όσο και σε διεθνείς υποθέσεις.

2. Οι Κυβερνήσεις αναγνωρίζουν ότι η συνεταιριστική κίνηση είναι έντονα δημοκρατική, τοπικά αυτόνομη αλλά διεθνώς διαρθρωμένη, και αποτελεί μια μορφή οργάνωσης συλλόγων και επιχειρήσεων μέσω των οποίων οι ίδιοι οι πολίτες στηρίζονται στην αυτοβοήθεια και στη δική τους ευθύνη για να πετύχουν στόχους που περιλαμβάνουν όχι μόνο οικονομικούς αλλά κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς σκοπούς, όπως η υπέρβαση της φτώχειας, η εξασφάλιση παραγωγικής απασχόλησης και η ενθάρρυνση της κοινωνικής ενσωμάτωσης.

3. Ως εκ τούτων, οι Κυβερνήσεις επιδιώκουν να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον στο οποίο οι συνεταιρισμοί να μπορούν να συμμετέχουν επί ίσοις όροις με τις άλλες μορφές επιχειρήσεων και να αναπτύξουν μια αποτελεσματική συνεργασία, ώστε να επιτυγχάνουν τους στόχους τους. Τα μέτρα πολιτικής οφείλουν να προστατεύουν και να προάγουν το δυναμικό των συνεταιρισμών στην υποβοήθηση των μελών τους να επιτυγχάνουν τους ιδιαίτερους στόχους τους και με αυτόν τον τρόπο να συμβάλλουν στα ευρύτερα οράματα της κοινωνίας.

4. Όμως, τέτοια μέτρα πολιτικής μπορούν να είναι αποτελεσματικά μόνο εάν παίρνουν υπ' όψη τους τον ειδικό χαρακτήρα των συνεταιρισμών και της συνεταιριστικής κίνησης, η οποία διαφέρει σημαντικά από τον χαρακτήρα των συλλόγων και των επιχειρήσεων που δεν είναι οργανωμένες με βάση τις συνεταιριστικές αξίες και αρχές.

5. Σκοπός των κατευθυντήριων γραμμών του παρόντος είναι να προσφέρει συμβουλευτικές υπηρεσίες στις Κυβερνήσεις και να διατυπώσει γενικές αρχές στις οποίες θα μπορούσε κάλλιστα να στηριχθεί η εθνική συνεταιριστική πολιτική, αναγνωρίζοντας ότι πιο ειδικά και λεπτομερειακά μέτρα εθνικής πολιτικής εμπίπτουν στην ευθύνη κάθε

Κυβέρνησης. Εξαιτίας των προσδοκιών των κυβερνήσεων από τους συνεταιρισμούς και των ταχέως μεταβαλλομένων παγκοσμίων συνθηκών και των αλλαγών στην ίδια τη συνεταιριστική κίνηση, πολλά μέτρα πολιτικής στα περισσότερα από τα Κράτη Μέλη των Ηνωμένων Εθνών θα είχαν να ωφεληθούν από μια επανεξέταση, και, σε μερικές περιπτώσεις, από μια ουσιαστική αναθεώρηση.

Πολιτική αναφερόμενη στους συνεταιρισμούς και στη συνεταιριστική κίνηση

6. Ο σκοπός της πολιτικής είναι να δώσει τη δυνατότητα αναγνώρισης των συνεταιρισμών ως νομικών προσώπων και να εξασφαλίσει, σε αυτούς και σε όλες τις οργανώσεις και φορείς που ιδρύονται από τη συνεταιριστική κίνηση, πραγματική ισότητα με συλλόγους και άλλα νομικά πρόσωπα. Για την εξασφάλιση ισότητας, οι ειδικές αξίες και αρχές των συνεταιρισμών πρέπει να τύχουν πλήρους αναγνώρισης, ως επιθυμητές και επωφελείς για την κοινωνία και να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα, ώστε να είναι βέβαιο ότι τα ειδικά χαρακτηριστικά και οι πρακτικές τους να μην αποτελούν αιτία για οποιαδήποτε διάκριση ή δυσμενή μεταχείριση.

7. Για να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός, οι Κυβερνήσεις ασχολούνται με τη δημιουργία, και τη συντήρηση, καθώς οι συνθήκες αλλάζουν, ενός ενθαρρυντικού περιβάλλοντος για τη συνεταιριστική ανάπτυξη. Ως μέρος ενός τέτοιου περιβάλλοντος, θα μπορούσε να εξετασθεί μια αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ Κυβερνήσεων και της συνεταιριστικής κίνησης.

Δημόσια αναγνώριση

8. Είναι ορθό και χρήσιμο οι Κυβερνήσεις να γνωστοποιήσουν δημοσίως την ειδική συμβολή, τόσο σε ποσοτικούς όσο και σε ποιοτικούς όρους, της συνεταιριστικής κίνησης στην εθνική οικονομία και κοινωνία. Ο από κοινού εορτασμός της Παγκόσμιας Ημέρας των Συνεταιρισμών και της Παγκόσμιας Συνεταιριστικής Ημέρας, που οργανώνεται από τη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση, ως επακόλουθο των ψηφισμάτων 47/90, 49/155 και 51/58 της Γενικής Συνέλευσης, μπορούν να αποτελέσουν την ευκαιρία κατά την οποία να παρέχεται δημόσια ενημέρωση για τη συνεταιριστική κίνηση.

Νομικές, δικαστικές και διοικητικές

9. Κατάλληλη πρόβλεψη είναι αναγκαία στη νομική, δικαστική και διοικητική πρακτική, για να μπορούν οι συνεταιρισμοί να συμβάλλουν θετικά στη βελτίωση της ζωής των μελών τους και των κοινοτήτων στις οποίες λειτουργούν. Οι νομικές διατάξεις μπορούν να λάβουν τις διάφορες μορφές που είναι κατάλληλες στα επιμέρους εθνικά νομικά συστήματα. Η θέση, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των συνεταιρισμών και της συνεταιριστικής κίνησης γενικότερα, και, εάν απαιτείται, ειδικών κατηγοριών συνεταιρισμών ή ευδιάκριτων στοιχείων του συνεργατισμού, πρέπει να εξετάζονται.

10. **Εθνικά συντάγματα:** Η νομιμότητα των συνεταιρισμών και της συνεταιριστικής κίνησης θα μπορούσε να αναφέρεται σε αυτά τα νομικά κείμενα, εάν απαιτείται. Διατάξεις που περιορίζουν την ίδρυση και λειτουργία συνεταιρισμών, πρέπει με κατάλληλο τρόπο να τροποποιηθούν.

11. Γενικός νόμος για συνεταιρισμούς ή το γενικό μέρος ενός ενιαίου νόμου για συνεταιρισμού:

Ένας γενικός νόμος για τους συνεταιρισμούς ή ειδικοί νόμοι για τους συνεταιρισμούς ή νόμοι στους οποίους υπάγονται οι συνεταιρισμοί, θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι συνεταιρισμοί απολαμβάνουν πραγματική ισότητα με τα άλλα είδη συλλόγων και επιχειρήσεων και να μην υφίστανται δυσμενή μεταχείριση εξαιτίας του ειδικού χαρακτήρα τους. Οι νόμοι οφείλουν να περιλαμβάνουν το ακόλουθο βασικό σύνολο θέσεων, ορισμών και διατάξεων:

- Αναγνώριση ότι η οργάνωση συλλόγων και επιχειρήσεων επί τη βάση των συνεταιριστικών αξιών και αρχών είναι νόμιμη.
- Αναγνώριση της χρησιμότητας της συνεταιριστικής προσέγγισης στους συλλόγους και στις επιχειρήσεις, της συμβολής της στην εθνική ζωή και τη θέση της συνεταιριστικής κίνησης ως ενός σημαντικού εταίρου στην κοινωνία.
- Ορισμό των συνεταιρισμών, χρησιμοποιώντας τη «Δήλωση για τη συνεταιριστική ταυτότητα», που έχει υιοθετηθεί από τη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση το 1995.
- Αναγνώριση της μοναδικής φύσης των αξιών και των αρχών του συνεργατισμού και ως εκ τούτου της ανάγκης για ξεχωριστή μεταχείριση από το νόμο και στην πράξη.
- Δέσμευση ότι ούτε η ιδιαίτερη φύση τους ούτε η ξεχωριστή και διακριτή μεταχείρισή τους από το νόμο και την πράξη πρέπει να αποτελέσουν την αιτία δυσμενούς μεταχείρισή τους, σκόπιμης ή όχι.
- Δέσμευση ότι δεν θα υπάρξει νόμος ή πρακτική που θα περιορίζει τα δικαιώματα των πολιτών για πλήρη συμμετοχή στη συνεταιριστική κίνηση, με οποιαδήποτε ιδιότητα που είναι

συμβατή με τις αξίες και τις αρχές της και δεν θα περιορίζει τη δραστηριοποίηση αυτής της κίνησης.

- Μέριμνα ώστε ένας γενικός νόμος θα ισχύει σε όλες τις κατηγορίες συνεταιρισμών, αλλά για να υπάρξει πρόνοια για την κατάσταση σε ορισμένες κατηγορίες συνεταιρισμών, ειδικοί νόμοι είναι δυνατό να θεσπίζονται, συμβατοί με τον γενικό νόμο.

- Προϋπόθεση είναι ότι όλοι οι δικανικοί και διοικητικοί κανόνες και πρακτικές θα στηρίζονται στον γενικό ή στους ειδικούς νόμους για τους συνεταιρισμούς, ότι όλοι οι κανόνες ευκρινώς θα καθορίζουν τις διατάξεις του νόμου στις οποίες στηρίζονται και τον σκοπό για τον οποίο καθιερώνονται.

- Αναγνώριση της πλήρους αυτονομίας και της δυνατότητας αυτορρύθμισης της συνεταιριστικής κίνησης.

- Διαβεβαίωση ότι παρεμβάσεις από τις Κυβερνήσεις στα εσωτερικά ζητήματα της συνεταιριστικής κίνησης, θα περιορίζονται αυστηρά σε μέτρα που ισχύουν γενικά και εξίσου για όλους τους συλλόγους και τις επιχειρήσεις, με σκοπό να διαπιστωθεί η τήρηση του νόμου.

- Προσαρμογές μπορούν να γίνονται μόνο για να διασφαλισθεί πραγματική ισότητα μεταχείρισης.

- Προσδιορισμό των ευθυνών της συνεταιριστικής κίνησης για αυτορρύθμιση σε όλα τα θέματα που χαρακτηρίζουν ιδιαίτερα αυτή.

- Πρόβλεψη ώστε τα κείμενα των νόμων και των κανόνων να είναι διαθέσιμα σε όλα τα συνεταιρισμένα μέλη και στους υπαλλήλους.

- Πρόβλεψη ώστε εκπρόσωποι της συνεταιριστικής κίνησης να μετέχουν πλήρως στην προετοιμασία ειδικών νόμων ή δικανικών ή διοικητικών

κανόνων και οδηγιών αναφερόμενων στην πρακτική.

- Πρόβλεψη τήρησης δημόσιου μητρώου συνεταιρισμών, ως μέρος της διαδικασίας καταγραφής όλων των ενώσεων προσώπων και επιχειρήσεων.

- Πρόβλεψη για διαδικασίες συνεχούς παρακολούθησης και τακτικής επανεξέτασης του νόμου και της πρακτικής, που πρέπει να περιλαμβάνουν την πλήρη και ισότιμη συμμετοχή εκπροσώπων της συνεταιριστικής κίνησης και για ενθάρρυνση της έρευνας για την επίδραση του νόμου και της πρακτικής στο περιβάλλον για τους συνεταιρισμούς.

- Εδραίωση της ευθύνης των Κυβερνήσεων να διαμορφώνουν και να εφαρμόζουν μια πολιτική για τους συνεταιρισμούς, η οποία να επιδιώκει να διαμορφώσει ένα υποστηρικτικό και ενθαρρυντικό περιβάλλον, ενώ θα αποφεύγεται οποιαδήποτε εμπλοκή στην αυτονομία της συνεταιριστικής κίνησης και οποιοσδήποτε περιορισμός της δυνατότητας της για υπεύθυνη αυτορρύθμιση και θα επιζητείται επίσης η συμμετοχή σε αποτελεσματική και ισότιμη συνεργασία με την κίνηση σε όλα τα θέματα, όπου μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στη διαμόρφωση και εφαρμογή της κρατικής πολιτικής.

-Αναγνώριση της αξίας της κυβερνητικής υποστήριξης για τη διεθνή συνεταιριστική κίνηση, στην οποία περιλαμβάνεται υποστήριξη μέσω διακυβερνητικών δραστηριοτήτων, και

- καθορισμός των τομέων ευθύνης της συνεταιριστικής κίνησης ως ενός μεγάλου εταίρου στην κοινωνία, στο βαθμό που οι ευθύνες αυτές είναι συμβατές προς την πλήρη της αυτονομία.

12. Ειδικοί νόμοι για ορισμένες κατηγορίες συνεταιρισμών: Σε

αρμονία με τις βασικές διατάξεις της γενικής συνεταιριστικής νομοθεσίας, και σε αναγνώριση της ιδιαίτερης φύσης δραστηριοτήτων ορισμένων

συνεταιρισμών, ενδέχεται να κρίνεται ορθό να γίνουν ειδικές διατάξεις στο νόμο για ορισμένους τύπους κατηγοριών συνεταιρισμών προς διαφύλαξη της δυνατότητάς τους να απολαμβάνουν πραγματική ισότητα με άλλους τύπους συλλόγων και επιχειρήσεων και να μην υφίστανται δυσμενή μεταχείριση εξαιτίας του ειδικού τους χαρακτήρα.

13. Δικαστική και διοικητική πρακτική αναφερόμενη ειδικά στους συνεταιρισμούς: Οι πρακτικές αυτές οφείλουν να είναι συμβατές με τον γενικό νόμο για τους συνεταιρισμούς και ειδικότερα με τις διατάξεις του που αναφέρονται σε αυτές τις πρακτικές.

14. Άλλοι νόμοι και πρακτικές, που ενδέχεται να επηρεάζουν τους συνεταιρισμούς. Οι Κυβερνήσεις οφείλουν να αποκλείουν ή να αφαιρούν διατάξεις οποιουδήποτε νόμου που κάνουν διακρίσεις εις βάρος των συνεταιρισμών ή είναι προκατειλημμένες ειδικά εναντίον τους. Οι Κυβερνήσεις οφείλουν να δημιουργούν ένα περιβάλλον που να δίνει τη δυνατότητα στους συνεταιρισμούς να εντοπίζουν και να αναφέρουν περιπτώσεις που χρειάζονται τροποποίηση.

15. Παρακολούθηση επανεξέταση και αναθεώρηση νόμων και δικαστικών και διοικητικών πρακτικών: Αυτό είναι αναγκαίο για να διασφαλισθεί ότι η επίπτωση των νόμων και των δικαστικών και διοικητικών πρακτικών για τη συνεταιριστική κίνηση είναι απολύτως θετική. Εφόσον εντοπισθούν, διατάξεις που εισάγουν διακρίσεις πρέπει να καταστούν αδρανείς όσο το

δυνατό ενωρίτερα ενόψει ψήφισης αναθεωρημένου νόμου ή έκδοσης αναθεωρημένων κανόνων και κατευθύνσεων εφαρμογής. Η διαδικασία αυτή οφείλει να επιδιώκει έγκαιρη και πλήρη αποσύνδεση της Κυβέρνησης από τα εσωτερικά ζητήματα των συνεταιρισμών και της συνεταιριστικής κίνησης, όπου κάτι τέτοιο ακόμη υπάρχει, και πλήρη λειτουργική εφαρμογή της αρχής ότι οι συνεταιρισμοί, αν και διαφορετικοί, είναι ίσοι με άλλες επιχειρήσεις και αστικές ενώσεις.

16. Για τους σκοπούς αυτούς, επίσημες διαδικασίες διαβούλευσης και συνεργασίας πρέπει να θεσπισθούν και να περιλαμβάνουν τακτική και πλήρη συμμετοχή της συνεταιριστικής κίνησης. (Η συνεταιριστική κίνηση) μπορεί επίσης να επωφεληθεί από τα ειδικά προγράμματα και τις οδηγίες που προσφέρονται από εξειδικευμένους διεθνείς συνεταιριστικούς οργανισμούς και διακυβερνητικές οργανώσεις.

Έρευνα, στατιστική και πληροφόρηση

17. **Έρευνα.** Με δεδομένη τη σημασία της συνεταιριστικής κίνησης, ίσως είναι εύλογο να προσδοκάται συνεργασία στην έρευνα μεταξύ φορέων της κυβέρνησης και της συνεταιριστικής κίνησης σε θέματα σχετικά με τη δημόσια πολιτική, τη δημοσιότητα, την ευρεία διάδοση των ερευνητικών αποτελεσμάτων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προέρχονται από τη διεθνή συνεταιριστική κίνηση, από διακυβερνητικούς οργανισμούς και τα Ηνωμένα Έθνη. Έμφαση πρέπει να δίδεται σε εφαρμοσμένη έρευνα άμεσης χρησιμότητας για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των συνεταιρισμών, τη διοχέτευση ωφελημάτων στην κοινωνία και στη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ της

συνεταιριστικής κίνησης και των Κυβερνήσεων.

18. **Στατιστική:** Αρκετά μέτρα μπορούν να ληφθούν για να βελτιώσουν τα στατιστικά στοιχεία για τους συνεταιρισμούς και αναφορικά με αυτούς, ενόψει της υπαγωγής των στατιστικών στοιχείων των συνεταιρισμών στα τακτικά προγράμματα της εθνικής στατιστικής υπηρεσίας και συμμετοχής σε διεθνείς προσπάθειες βελτίωσης των στατιστικών στοιχείων, συμπεριλαμβανομένης της καθιέρωσης ενός ομοιόμορφου συνόλου ορισμών προς χρήση των εθνικών στατιστικών υπηρεσιών.

19. **Πληροφόρηση.** Με δεδομένο ότι οι Κυβερνήσεις ρυθμίζουν και γενικά επηρεάζουν τη διάχυση των πληροφοριών, κάποια μέτρα μπορεί ν' αποδειχθούν χρήσιμα για τη διεύρυνση της γνώσης της συνεταιριστικής κίνησης και την υπέρβαση προκαταλήψεων και παρανοήσεων:

- επέκταση της τεχνικής και της χρηματοδοτικής βοήθειας σε έκταση ίση με τη διατιθέμενη σε άλλα ενδιαφερόμενα μέρη,

- διασφάλιση ότι δεν υπάρχει διάκριση εξαιτίας της διαφορετικής φύσης των συνεταιρισμών,

- ίση και χωρίς διακρίσεις πρόσβαση από τη συνεταιριστική κίνηση σε όλα τα δημόσια μέσα ενημέρωσης, κατ' αναλογία με τη συμβολή της στην εθνική ζωή,

- χρησιμοποίηση θετικών ενεργειών για την υπέρβαση της προκατάληψης και της παραπληροφόρησης όπου ο όρος συνεταιρισμός συνδέεται με προηγούμενη και ακατάλληλη χρήση,

- διάδοση μέσω των δημόσιων μέσων ενημέρωσης υλικού για διακυβερνητικές δραστηριότητες, που αναλαμβάνονται σε

συνεργασία με συνεταιρισμούς ή με την υποστήριξη των συνεταιρισμών, -διάδοση έντυπων ή ηλεκτρονικών πληροφοριών, που προετοιμάζονται από κυβερνητικούς ή διακυβερνητικούς φορείς, με την ίδια προτεραιότητα και τους ίδιους πόρους που διαθέτονται για πληροφόρηση για άλλα ενδιαφερόμενα μέρη.

Εκπαίδευση

20. Δεδομένης της σημαντικής συμβολής της συνεταιριστικής κίνησης στην εκπαίδευση, ένας αριθμός ενθαρρυντικών μέτρων θα μπορούσαν να είναι χρήσιμα, περιλαμβανομένης της χορήγησης δημόσιων πόρων εάν διατίθενται για άλλες μορφές επιχειρήσεων για εκπαιδευτικά προγράμματα. Οι Κυβερνήσεις μπορούν επίσης να εξετάσουν τη υπαγωγή στα εθνικά προγράμματα σπουδών όλων των επιπέδων, των αξιών, των αρχών, της ιστορίας, την σημερινή και την δυνητική συμβολή της συνεταιριστικής κίνησης στην εθνική κοινωνία, και ενθάρρυνση και υποστήριξη εξειδικευμένων σπουδών για συνεταιρισμούς στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Χορήγηση δημόσιων πόρων

21. Χρηματοδοτική αυτο-στήριξη, συνολική υπευθυνότητα και πλήρης ανεξαρτησία αποτελούν ζωτικά χαρακτηριστικά για μια αποτελεσματική συνεταιριστική επιχείρηση.

Η άριστη αντιμετώπιση από απόψεως πολιτικής, είναι εκείνη κατά την οποία οι συνεταιρισμοί απολαμβάνουν την ίδια μεταχείριση όπως οποιαδήποτε άλλη μορφή επιχείρησης. Μερικά άλλα μέτρα έχουν αξία:

-Αναγνώριση και προστασία του ειδικού χαρακτήρα των συνεταιρισμών και

αποφυγή, στο νόμο ή στην πρακτική, οποιασδήποτε διάκρισης ως απόρροια του ειδικού χρηματοδοτικού καθεστώτος, την οργάνωση και το μόνιμο των συνεταιρισμών.

-Αποφυγή οποιασδήποτε, άμεσης ή έμμεσης εμπλοκής στα εσωτερικά χρηματοδοτικά ζητήματα των συνεταιρισμών ή της συνεταιριστικής κίνησης και αναγνώριση της πλήρους υπευθυνότητας της κίνησης για τα δικά της χρηματοδοτικά ζητήματα, και

- προώθηση συνεργασιών με συνεταιριστικούς χρηματοδοτικούς φορείς, σε θέματα όπως κοινοτική και περιφερειακή ανάπτυξη, με στήριξη στην εμπειρία τους στην κινητοποίηση και στη διαχείριση κεφαλαίου, με τρόπο και για σκοπούς ενισχυτικούς του δημόσιου οφέλους.

Θεσμικές ρυθμίσεις για συνεργασία και συμπόρευση

22. Όλες οι Κυβερνητικές μονάδες και τα όργανα που έχουν επαφές με τη συνεταιριστική κίνηση, πρέπει να έχουν ενημέρωση και να ενεργούν εναρμονισμένα με την εθνική πολιτική για τους συνεταιρισμούς. Για να επιτευχθεί εναρμόνιση, θα απαιτηθούν ορισμένες συντονιστικές δραστηριότητες στο εσωτερικό της Κυβέρνησης καθώς και σύνδεσμος με τη συνεταιριστική κίνηση.

23. Είναι ενδεδειγμένο να υπάρχει ένα ενιαίο τμήμα ή γραφείο υπεύθυνο για τον κεντρικό συντονισμό, με δραστηριότητες σημείου αναφοράς και διασύνδεσης και κυρίως τις ακόλουθες:

-επεξεργασία μιας ενιαίας εθνικής διεξοδικής πολιτικής για τους συνεταιρισμούς,

-διαμόρφωση κατευθύνσεων για συνεπή εφαρμογή από το σύνολο της

Κυβέρνησης, συμπεριλαμβανόμενης της παρακολούθησης και επανεξέτασης της εφαρμογής.

-συνεργασία με τα νομικά τμήματα στην προετοιμασία σχεδίων γενικού και ενδεχομένως ειδικών νόμων, και -λειτουργία ως σύνδεσμος για συμβουλές και συνεργασία με τη συνεταιριστική κίνηση.

24. Η πιο αποτελεσματική οργανωτική τοποθέτηση της εν λόγω οντότητας θα ήταν στο τμήμα που ήδη ευθύνεται για δραστηριότητες στρατηγικής και συντονισμού, όπως το γραφείο του

πρωθυπουργού ή του προέδρου ή του υπευθύνου για την οικονομική διαχείριση ή τον αναπτυξιακό σχεδιασμό.

25. Μια θεσμική διάρθρωση η οποία παρέχει τη δυνατότητα τακτικής διαβούλευσης και αποτελεσματικής συνεργασίας μεταξύ Κυβερνήσεων και της συνεταιριστικής κίνησης θα ήταν πολύτιμη.

26. Η ύπαρξη ενός συνδέσμου μεταξύ διακυβερνητικών προγραμμάτων και της διεθνούς συνεταιριστικής κίνησης θα πρέπει να υποστηριχθεί.

**Παράρτημα 3: Σύσταση Νο 193 του 2002
της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας
(ILO) για την προώθηση των
Συνεταιρισμών**

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Σύσταση 193

**ΣΥΣΤΑΣΗ ΣΧΕΤΙΚΗ ΜΕ ΤΗΝ
ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ**

Η Γενική Συνδιάσκεψη της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας

Η οποία συγκλήθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας και συνήλθε στη Γενεύη στις 3 Ιουνίου 2002 στην ενενηκοστή -δεύτερη σύνοδο,

Αφού ανεγνώρισε την σημασία των συνεταιρισμών για την δημιουργία θέσεων εργασίας, για την κινητικότητα του ανθρωπίνου δυναμικού και για την ενεργοποίηση των επενδύσεων καθώς επίσης και για την συμβολή τους στην οικονομία,

Αφού ανεγνώρισε ότι οι συνεταιρισμοί υπό τις ποικίλες μορφές τους συμβάλλουν στην πλήρη συμμετοχή ολόκληρου του πληθυσμού στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη,

Αφού ανεγνώρισε ότι η παγκοσμιοποίηση είναι για τους συνεταιρισμούς πηγή πιέσεων, προβλημάτων και προκλήσεων αλλά και πηγή νέων και ποικίλων ευκαιριών και ότι κατ' αυτήν επικρατούν πιο ισχυρές μορφές ανθρώπινης αλληλεγγύης σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο ούτως ώστε να ευνοείται μια δικαιότερη διανομή των πλεονεκτημάτων της παγκοσμιοποίησης,

Αφού έλαβε υπ' όψη την Διακήρυξη της Δ.Ο.Ε., η οποία αφορά στις αρχές και στα θεμελιώδη δικαιώματα σχετικά με την εργασία και η οποία υιοθετήθηκε από τη Διεθνή Συνδιάσκεψη Εργασίας στην ογδοηκοστή -έκτη σύνοδό της (1998),

Αφού έλαβε υπ' όψη τα δικαιώματα και τις αρχές, τα οποία έχουν διατυπωθεί στις διεθνείς συμβάσεις και συστάσεις για την εργασία, ιδιαιτέρως δε : την σύμβαση για την αναγκαστική εργασία (1930), την σύμβαση για την συνδικαλιστική εργασία (1930), την σύμβαση για την συνδικαλιστική ελευθερία και την προστασία της συνδικαλιστικής

ελευθερίας (1948), την σύμβαση για την συλλογική οργάνωση και διαπραγμάτευση (1949), την σύμβαση για την ισότητα μισθών και ημερομισθίων (1951), την σύμβαση για την κοινωνική ασφάλιση (ελάχιστο όριο) (1952), την σύμβαση για την κατάργηση της αναγκαστικής εργασίας (1957), την σύμβαση για την πολιτική της απασχόλησης (1964), την σύμβαση για το ελάχιστο όριο ηλικίας (1973), την σύμβαση και την σύσταση για τις οργανώσεις των εργατών της γης (1975), την σύμβαση και την σύσταση για την αξιοποίηση του ανθρωπίνου δυναμικού (1975), την σύμβαση και την σύσταση για την απασχόληση (συμπληρωματικές διατάξεις) (1984), την σύσταση για την δημιουργία θέσεων εργασίας στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (1998) και την σύμβαση για τις χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας (1999),

Υπενθυμίζοντας την αρχή της Διακήρυξης της Φιλαδελφείας, σύμφωνα με την οποία «η εργασία δεν αποτελεί εμπόρευμα»,

Υπενθυμίζοντας ότι η επίτευξη αξιοπρεπούς εργασίας για τους εργαζομένους, όπου και αν ευρίσκονται αυτοί, αποτελεί πρωταρχικό στόχο της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας,

Αφού αποφάσισε να υιοθετήσει διάφορες διατάξεις για την προαγωγή των συνεταιρισμών, θέμα το οποίο αποτελεί το τέταρτο σημείο της ημερήσιας διάταξης της συνόδου,

Αφού αποφάσισε οι διατάξεις αυτές να λάβουν την μορφή μιας Σύστασης,

Υιοθετεί σήμερα εικοστή ημέρα του Ιουνίου του έτους δύο χιλιάδες -δύο την ακόλουθη Σύσταση η οποία θα αναφέρεται ως Σύσταση για την Προαγωγή των Συνεταιρισμών (2002).

I. ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Αναγνωρίζεται ότι οι συνεταιρισμοί δραστηριοποιούνται σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Η Σύσταση αυτή εφαρμόζεται σε όλες τις κατηγορίες και μορφές συνεταιρισμών.

2. Στα πλαίσια της Σύστασης αυτής, με τον όρο «συνεταιρισμός» νοείται μια αυτόνομη και εθελοντική ένωση προσώπων με σκοπό την ικανοποίηση κοινών τους οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και προσδοκιών διαμέσου κοινής ιδιόκτητης και με δημοκρατικό τρόπο, διοικούμενης επιχείρησης.

3. Η προώθηση και ισχυροποίηση της συνεταιριστικής ταυτότητας θα πρέπει να γίνει με βάση τα εξής :

(α) τις συνεταιριστικές αξίες της αυτοβοήθειας, της αυτεθύνης, της δημοκρατίας, της ισότητας, της αλληλεγγύης, όπως επίσης και τις ηθικές αξίες της τιμιότητας, της ελευθερίας, της κοινωνικής υπευθυνότητας και της μέριμνας για τους άλλους, και

(β) τις συνεταιριστικές αρχές όπως αυτές διατυπώθηκαν από το διεθνές συνεταιριστικό κίνημα και όπως αυτές αναφέρονται σε προσαρτώμενο Παράρτημα. Οι αρχές αυτές είναι: η προαιρετική και ελεύθερη συμμετοχή των μελών, η αυτονομία και ανεξαρτησία, η

οικονομική συμμετοχή των μελών, η εκπαίδευση, κατάρτιση και ενημέρωση, η συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών και η μέριμνα για την περιρρέουσα κοινότητα.

4. Πρέπει να υιοθετηθούν μέτρα για να προωθηθεί ο συνεταιριστικός θεσμός σε όλες τις χώρες και τούτο ανεξαρτήτως του βαθμού ανάπτυξής τους, με σκοπό να ενισχυθούν οι συνεταιρισμοί και τα μέλη τους για να:

(α) ιδρύσουν και αναπτύξουν οικονομικές δραστηριότητες και βιώσιμη και αξιοπρεπή απασχόληση

(β) αναπτύξουν τις δυνατότητες του ανθρωπίνου δυναμικού και την γνώση των συνεταιριστικών αξιών καθώς και τα πλεονεκτήματα και τα ευεργετικά αποτελέσματα του συνεταιριστικού κινήματος διαμέσου της συνεταιριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

(γ) αναπτύξουν τις επιχειρησιακές δυνατότητες, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρηματικών και διοικητικών δεξιοτήτων,

(δ) ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητά τους και επιτύχουν επίσης την πρόσβασή τους στις αγορές και στους χρηματοδοτικούς θεσμούς,

(ε) αυξήσουν την αποταμίευση και τις επενδύσεις,

(στ) βελτιώσουν την κοινωνική και οικονομική ευημερία, λαμβάνοντας υπ' όψη την ανάγκη για εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων,

(ζ) συμβάλουν στην αειφόρο ανάπτυξη του ανθρώπου, και

(η) ιδρύσουν και διευρύνουν ένα βιώσιμο και δυναμικό, διακριτό δε, τομέα της οικονομίας ο οποίος να περιλαμβάνει τους συνεταιρισμούς, σε τρόπο που αυτός να ανταποκρίνεται στις κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες της κοινωνίας.

5. Η υιοθέτηση ειδικών μέτρων, πρέπει να υποστηριχθεί σε τρόπο που να επιτρέπει στους συνεταιρισμούς να ανταποκριθούν, ως αλληλέγγυες επιχειρήσεις και οργανώσεις, στις ανάγκες των μελών της αλλά και στις ανάγκες της κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων των μη-προνομιούχων ομάδων με σκοπό την κοινωνική τους ένταξη.

II. ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

6. Για λόγους κοινωνικής αρμονίας, επιβάλλεται να υπάρχουν ισχυροί δημόσιοι και ιδιωτικοί τομείς (της οικονομίας) καθώς και ισχυρός συνεταιριστικός και αλληλοβοηθητικός τομέας, αλλά και άλλες κοινωνικές και μη-κυβερνητικές οργανώσεις. Οι κυβερνήσεις οφείλουν, στα πλαίσια αυτά, να υιοθετήσουν μια ευνοϊκή πολιτική και ένα νομικό καθεστώς, τα οποία να συμφωνούν με την ταυτότητα και τα χαρακτηριστικά των συνεταιρισμών, και να έχουν ως βάση τις συνεταιριστικές αξίες και αρχές οι οποίες αναφέρονται στην παράγραφο 3, με σκοπό να:

(α) καθιερώσουν ένα θεσμικό πλαίσιο το οποίο να εξασφαλίζει την ταχύτερη, απλούστερη, μη δαπανηρή, και όσο είναι δυνατόν σίγουρη έγκριση των συνεταιρισμών,

(β) προωθήσουν πολιτικές οι οποίες θα έχουν ως σκοπό να επιτρέψουν την δημιουργία καταλλήλων συνεταιριστικών αποθεματικών των οποίων ένα τουλάχιστον μέρος θα πρέπει να είναι αδιαίρετο, καθώς και δημιουργία ταμείου αλληλεγγύης

(γ) προβλέψουν μέτρα εποπτείας των συνεταιρισμών τα οποία να συμβαδίζουν με την ταυτότητα και τις χαρακτηριστικές τους λειτουργίες, να προστατεύουν την αυτονομία τους, να είναι σύμφωνα με την νομοθεσία και την πρακτική του κράτους στο θέμα αυτό και, τέλος, τα μέτρα αυτά να μη είναι λιγότερο ευνοϊκά από εκείνα που εφαρμόζονται σε άλλες κατηγορίες επιχειρήσεων και οργανώσεων κοινωνικού χαρακτήρα.

(δ) διευκολύνουν την προσχώρηση των συνεταιρισμών σε συνεταιριστικές δομές ανταποκρινόμενες στις ανάγκες των μελών τους,

(ε) ενθαρρύνουν την ανάπτυξη των συνεταιρισμών ως αυτονόμων και αυτοδιοικουμένων επιχειρήσεων, ιδίως σε περιπτώσεις κατά τις οποίες οι συνεταιρισμοί μπορούν να παίξουν ένα σημαντικό ρόλο ή να προσφέρουν υπηρεσίες τις οποίες δεν μπορούν να προσφέρουν άλλοι φορείς.

7. (1) Η προώθηση των συνεταιρισμών, βασισμένη στις αξίες και αρχές οι οποίες διατυπώνονται στην παράγραφο 3, πρέπει να θεωρείται ως ένας από τους πυλώνες της εθνικής και παγκόσμιας οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

(2) Οι συνεταιρισμοί οφείλουν να επωφεληθούν από εκείνες τις συνθήκες οι οποίες ενώ είναι σύμφωνες με την νομοθεσία και τις εθνικές πρακτικές, δεν είναι λιγότερο ευνοϊκές από αυτές που αφορούν σε άλλες κατηγορίες επιχειρήσεων και κοινωνικών οργανώσεων. Οι κυβερνήσεις οφείλουν να λάβουν, αν τούτο επιβάλλεται, μέτρα στήριξης των συνεταιριστικών δραστηριοτήτων οι οποίες αφορούν σε ορισμένους στόχους κοινωνικής και κρατικής πολιτικής, όπως η προώθηση της απασχόλησης ή η ανάπτυξη δραστηριοτήτων προς όφελος κοινωνικών ομάδων ή περιοχών υποβαθμισμένων. Τα μέτρα αυτά θα μπορούσαν να συμπεριλάβουν, μεταξύ άλλων και στο μέτρο του δυνατού, φορολογικές ελαφρύνσεις, δάνεια, δωρεές και διευκολύνσεις για συμμετοχή σε προγράμματα δημοσίων έργων καθώς και ειδικές διατάξεις για θέματα αγορών του Δημοσίου.

(3) Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στο ζήτημα της αυξημένης συμμετοχής των γυναικών σε όλα τα επίπεδα του συνεταιριστικού κινήματος, ιδιαίτερα δε στον τομέα διοίκησης και διεύθυνσης.

8. (1) Η εθνική πολιτική στο θέμα των συνεταιρισμών οφείλει κυρίως :

(α) να προωθήσει τις βασικές νομικές διατάξεις εργασίας της Δ.Ο.Ε. καθώς και την Διακήρυξη της Δ.Ο.Ε. την σχετική με τις βασικές αρχές και τα δικαιώματα εργασίας για όλους τους εργαζομένους των συνεταιρισμών, χωρίς εξαίρεση καμία,

(β) να λάβει μέτρα σε τρόπο που να μη μπορούν να δημιουργηθούν συνεταιρισμοί ή να μη μπορούν να χρησιμοποιηθούν (οι υπάρχοντες) για την καταστρατήγηση της εργατικής νομοθεσίας και για την δημιουργία καμουφλαρισμένων εργασιακών σχέσεων, απαγορεύοντας έτσι τους ψευδο-συνεταιρισμούς οι οποίοι παραβιάζουν τα δικαιώματα

των εργαζομένων και φροντίζοντας ούτως ώστε τα εργατικά δικαιώματα να εφαρμόζονται στις επιχειρήσεις παντός είδους,

(γ) να προωθήσει την ισότητα των φύλων στους συνεταιρισμούς και στις δραστηριότητές τους,

(δ) να λάβει τα κατάλληλα μέτρα ούτως ώστε στον τομέα της οικονομίας οι συνεταιρισμοί να εφαρμόζουν τις καλλίτερες εργασιακές πρακτικές, συμπεριλαμβανομένης και της πρόσβασης στην ενημέρωση επί επικαίρων θεμάτων,

(ε) να αναπτύξει τις τεχνικές και επαγγελματικές δεξιότητες, τις επιχειρησιακές και διευθυντικές ικανότητες, τις γνώσεις για τις δυνατότητες των συναλλαγών και γενικώς την οικονομική και κοινωνική πολιτική επαγγελματικής κατάρτισης των μελών, των εργαζομένων και των διευθυντών των συνεταιρισμών, βελτιώνοντας τους όρους πρόσβασης τους στην τεχνολογία της πληροφόρησης και της επικοινωνίας

(στ) να προωθήσει την διδασκαλία των συνεταιριστικών αρχών και των υφισταμένων πρακτικών εφαρμογής τους καθώς και της επιμόρφωσης που αφορά σε αυτές, σε όλα τα επίπεδα όλων των εθνικών συστημάτων παιδείας και κατάρτισης και σε ολόκληρη την κοινωνία,

(ζ) να προωθήσει την λήψη μέτρων σχετικών με την ασφάλεια και την υγεία στους χώρους εργασίας,

(η) να λάβει μέτρα για την επιμόρφωση και για την βοήθεια κάθε άλλης μορφής σε τρόπο που να βελτιωθεί το επίπεδο της παραγωγικότητας και συναγωνιστικότητας των συνεταιρισμών όπως επίσης και η ποιότητα των αγαθών και υπηρεσιών τα οποία προσφέρουν αυτοί,

(θ) να διευκολύνει την πρόσβαση των συνεταιρισμών στη δανειοδότηση, (ι) να διευκολύνει την είσοδο των συνεταιρισμών στις αγορές,

(κ) να διευκολύνει την ενημέρωση του κοινού για τους συνεταιρισμούς,

(κα) να επιδιώξει να βελτιωθούν τα στατιστικά στοιχεία για τους συνεταιρισμούς με σκοπό την χρησιμοποίησή τους για την μελέτη και εφαρμογή της αναπτυξιακής πολιτικής.

(2) Η εθνική πολιτική θα πρέπει, επίσης :

(α) να αποκεντρώσει τις δομές και την εφαρμογή της πολιτικής ρυθμίσεων και διοίκησης οι οποίες αφορούν στους συνεταιρισμούς, μεταφέροντας αυτές, εάν υπάρχει ανάγκη, στο περιφερειακό και τοπικό επίπεδο,

(β) να προσδιορίσει τις νομικές υποχρεώσεις των συνεταιρισμών σε θέματα όπως η εγγραφή τους σε μητρώο, ο οικονομικός και κοινωνικός έλεγχός τους και η επίτευξη αδειών κάθε μορφής,

(γ) να προωθήσει τις δέουσες πρακτικές σε θέματα αυτοδιοίκησης των συνεταιρισμών.

9. Οι κυβερνήσεις οφείλουν να προωθήσουν τον σημαντικό ρόλο των συνεταιρισμών στην μετατροπή δραστηριοτήτων οι οποίες συχνά είναι βραχύβιες (δραστηριότητες οι οποίες ενίοτε χαρακτηρίζονται με τον όρο «άτυπη οικονομία») σε άλλες μορφές οι οποίες απολαμβάνουν νομικής προστασίας και εντάσσονται πλήρως στην οικονομική ζωή.

III. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

10. (1) Τα Κράτη – Μέλη οφείλουν να υιοθετήσουν νομοθεσία και ειδικούς κανονισμούς για τους συνεταιρισμούς βασιζόμενους στις συνεταιριστικές αξίες και αρχές οι οποίες διατυπώνονται στην παράγραφο 3 καθώς και να αναθεωρούν αυτή την νομοθεσία και αυτούς τους κανονισμούς όταν επιβάλλεται τούτο.

(2) Οι κυβερνήσεις οφείλουν να συμβουλεύονται τις συνεταιριστικές οργανώσεις όπως επίσης τις ενδιαφερόμενες οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων, σε θέματα εκπόνησης και αναθεώρησης της νομοθεσίας, της πολιτικής και των κανονισμών επί των συνεταιρισμών.

11. (1) Οι κυβερνήσεις οφείλουν να διευκολύνουν την πρόσβαση των συνεταιρισμών σε υπηρεσίες στήριξης με σκοπό να ενισχύσουν και να βελτιώσουν την οικονομική τους βιωσιμότητα και την ικανότητά τους να δημιουργούν θέσεις εργασίας και διαχείρισης εισοδημάτων.

(2) Στο μέτρο του δυνατού, οι υπηρεσίες στήριξης των συνεταιρισμών πρέπει να συμπεριλαμβάνουν τα εξής :

α) προγράμματα αξιοποίησης του ανθρωπίνου δυναμικού

β) έρευνες και συμβουλές για την διαχείριση

γ) συμμετοχή στη δανειοδότηση και στις επενδύσεις

δ) λογιστικά και έλεγχος

ε) ενημέρωση σε θέματα διαχείρισης

στ) πληροφόρηση και δημόσιες σχέσεις

ζ) συμβουλές σε θέματα τεχνολογίας και εκσυγχρονισμού

η) νομικές και φορολογικές συμβουλές

θ) υπηρεσίες στήριξης και εμπορίας

ι) λοιπές υπηρεσίες στήριξης, εάν παρίσταται ανάγκη.

(3) Οι κυβερνήσεις οφείλουν να διευκολύνουν την οργάνωση υπηρεσιών στήριξης. Οι συνεταιρισμοί και οι οργανώσεις τους πρέπει να ενθαρρύνονται να συμμετέχουν στην οργάνωση και στη διαχείριση αυτών των υπηρεσιών και αν τούτο είναι δυνατό και ωφέλιμο, στη χρηματοδότησή τους.

(4) Οι κυβερνήσεις οφείλουν να αναγνωρίζουν το ρόλο των συνεταιρισμών και των οργανώσεών τους, δημιουργώντας το κατάλληλο πλαίσιο και τα μέσα για να ιδρυθούν και να αναπτυχθούν οι συνεταιρισμοί σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.

12. Οι κυβερνήσεις οφείλουν να υιοθετούν, σε περίπτωση ανάγκης, κατάλληλα μέτρα για να διευκολύνουν την πρόσβαση των συνεταιρισμών στη χρηματοδότηση των επενδύσεών τους καθώς και στη δανειοδότηση. Τα μέτρα πρέπει κυρίως :

α) να επιτρέπουν την πρόσβαση σε δανειοδοτήσεις και σε άλλες πιστωτικές πηγές
β) να απλοποιούν τις διοικητικές διαδικασίες, να θεραπεύουν σε κάθε επιβαλλόμενη περίπτωση την ανεπάρκεια των κεφαλαίων των συνεταιρισμών και να μειώνουν το κόστος των συναλλαγών δανειοδότησης.

γ) να προτιμούν ένα αυτόνομο σύστημα δανειοδότησης των συνεταιρισμών, συμπεριλαμβανομένων των αποταμιευτικών και πιστωτικών συνεταιρισμών, τις συνεταιριστικές τράπεζες και τους ασφαλιστικούς συνεταιρισμούς.

δ) να προβλέπουν την υιοθέτηση ειδικών διατάξεων για τις λιγότερο ευνοημένες κατηγορίες ατόμων.

13. Για την ανάδειξη του συνεταιριστικού κινήματος, οι κυβερνήσεις οφείλουν να διαμορφώνουν συνθήκες οι οποίες να ευνοούν την ανάπτυξη τεχνικών, εμπορικών και χρηματιστικών δεσμών μεταξύ όλων των κατηγοριών συνεταιρισμών με σκοπό να διευκολυνθούν η μεταξύ τους ανταλλαγή εμπειριών και η συμμετοχή στα πλεονεκτήματα και στους κινδύνους.

IV. ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ, ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

14. Οι οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων, αναγνωρίζοντας τον σημαντικό ρόλο των συνεταιρισμών σε θέματα υλοποίησης των στόχων της αειφόρου ανάπτυξης, οφείλουν να αναζητήσουν, σε συμφωνία με τους συνεταιρισμούς, τις διαδικασίες και τα μέσα περαιτέρω προώθησης των συνεταιρισμών.

15. Οι οργανώσεις εργοδοτών οφείλουν να προβλέπουν, όταν τούτο επιβάλλεται, την διεύρυνση της συμμετοχής σε αυτές των συνεταιρισμών οι οποίοι επιθυμούν να γίνουν μέλη τους, όπως επίσης και να τους προσφέρουν κατάλληλες υπηρεσίες στήριξης, με τους ίδιους όρους που τις προσφέρουν στα μέλη τους.

16. Οι οργανώσεις των εργαζομένων οφείλουν να :

α) συμβουλευθούν και να στηρίζουν τους εργαζομένους των συνεταιρισμών για να γίνουν μέλη τους

β) να βοηθούν τα μέλη τους να ιδρύουν συνεταιρισμούς με στόχο, εκτός των άλλων, να προμηθεύονται αγαθά και να απολαμβάνουν υπηρεσίες πρώτης ανάγκης.

γ) να συμμετέχουν σε επιτροπές και ομάδες εργασίας σε επίπεδο τοπικό, εθνικό και διεθνές, οι οποίες είναι αρμόδιες για θέματα οικονομικής και κοινωνικής σημασίας με συνέπειες για τους συνεταιρισμούς

δ) να βοηθούν και να συμμετέχουν στην ίδρυση νέων συνεταιρισμών με σκοπό την δημιουργία θέσεων εργασίας ή την διατήρηση των υφισταμένων σε περίπτωση διακοπής λειτουργίας επιχειρήσεων

ε) να βοηθούν και να συμμετέχουν σε προγράμματα τα οποία στοχεύουν στην βελτίωση της παραγωγικότητας των συνεταιρισμών στ) να προωθούν την ισότητα ευκαιριών για τους εργαζομένους στους συνεταιρισμούς

ζ) να προάγουν την άσκηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων- μελών των συνεταιρισμών

η) να αναλάβουν κάθε άλλη δραστηριότητα για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων της εκπαίδευσης και κατάρτισης.

17. Οι συνεταιρισμοί και οι οργανώσεις οι οποίες τους εκπροσωπούν, πρέπει να προσπαθούν :

α) να δημιουργούν δραστήριες σχέσεις με τις εργοδοτικές και εργατικές οργανώσεις καθώς και με τους κυβερνητικούς και μη-κυβερνητικούς φορείς με σκοπό την διαμόρφωση ενός ευνοϊκού κλίματος για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών

β) να διαχειρίζονται τις δικές τους υπηρεσίες στήριξης των συνεταιρισμών, συμβάλλοντας και στη χρηματοδότηση αυτών των υπηρεσιών

γ) να προσφέρουν στους συνεταιρισμούς-μέλη τους εμπορικές και χρηματοδοτικές υπηρεσίες

δ) να βοηθούν και να κάνουν επενδύσεις στην αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού των συνεταιρισμών-μελών τους, των εργαζομένων και των διευθυντών

ε) να βοηθούν στην δημιουργία εθνικών και διεθνών συνεταιριστικών οργανώσεων και να συμμετέχουν σε αυτές ως μέλη

στ) να εκπροσωπούν το συνεταιριστικό κίνημα της χώρας τους εντός αυτής αλλά και διεθνώς

ζ) να αναλαμβάνουν κάθε άλλη δραστηριότητα αναγκαία για την επέκταση των συνεταιρισμών.

V. ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΣ

18. Ο διεθνής συνεργατισμός πρέπει να αναπτυχθεί διαμέσου των εξής ενεργειών :

α) την ανταλλαγή πληροφοριών για την πολιτική και τα προγράμματα τα οποία απεδείχθησαν αποτελεσματικά για την δημιουργία θέσεων εργασίας και την απόκτηση εισοδήματος από τα μέλη των συνεταιρισμών

β) την υποβοήθηση και την προαγωγή των σχέσεων μεταξύ εθνικών και διεθνών συνεταιριστικών φορέων οι οποίοι συμμετέχουν στην ανάπτυξη των συνεταιρισμών, προκειμένου να διευκολύνουν:

i) τις ανταλλαγές προσωπικού και ιδεών, εκπαιδευτικού υλικού και υλικού για την κατάρτιση και μεθοδολογία καθώς και λοιπό σχετικό υλικό.

ii) την συγκρότηση και χρήση υλικού για έρευνες καθώς και άλλων δεδομένων για τους συνεταιρισμούς και την ανάπτυξή τους

iii) την οργάνωση διεθνών ενώσεων και κοινοπραξιών μεταξύ των συνεταιρισμών

iv) την ανάδειξη και την προστασία των συνεταιριστικών αξιών και αρχών (κανόνων)

v) την οργάνωση εμπορικών σχέσεων μεταξύ των συνεταιρισμών

γ) την πρόσβαση των συνεταιρισμών στα εθνικά και διεθνή δεδομένα όπως η πληροφόρηση και οι «αγορές, η νομοθεσία, οι μέθοδοι και οι τεχνικές της κατάρτισης, της τεχνολογίας και της πιστοποίησης των προϊόντων

δ) την εκπόνηση, όταν τούτο επιβάλλεται και είναι δυνατό, περιφερειακών και διεθνών κανονισμών και νομοθεσιών, σε συνεργασία με τις ενδιαφερόμενες συνεταιριστικές, εργοδοτικές και εργατικές οργανώσεις.

VI. ΤΕΛΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ

19. Η παρούσα Σύσταση αναθεωρεί και αντικαθιστά την προηγούμενη Σύσταση του 1966 για τους συνεταιρισμούς στις αναπτυσσόμενες χώρες.

#

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ Η ΟΠΟΙΑ ΥΙΟΘΕΤΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΣΥΜΜΑΧΙΑΣ (ICA) ΤΟ 1995.

Οι συνεταιριστικές αρχές αποτελούν κατευθυντήριες διατάξεις οι οποίες επιτρέπουν στους συνεταιρισμούς να θέσουν σε πρακτική εφαρμογή τις συνεταιριστικές αξίες

1^η Αρχή: Εθελοντική και ελεύθερη συμμετοχή

Οι συνεταιρισμοί είναι εθελοντικές οργανώσεις, ανοικτές σε όλα τα πρόσωπα που μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες τους και επιθυμούν να αποδεχθούν τις ευθύνες του μέλους, χωρίς διακρίσεις φύλου, κοινωνικού επιπέδου, φυλής, πολιτικών πεποιθήσεων ή θρησκείας.

2^η Αρχή: Δημοκρατική διοίκηση εκ μέρους των μελών

Οι συνεταιρισμοί είναι δημοκρατικές οργανώσεις ελεγχόμενες από τα μέλη τους, τα οποία συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση της πολιτικής τους και στη λήψη των αποφάσεων. Άνδρες και γυναίκες που προσφέρουν υπηρεσίες ως αιρετοί εκπρόσωποι είναι υπόλογοι στα μέλη. Στους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς τα μέλη έχουν ίσα δικαιώματα ψήφου (κάθε μέλος μία ψήφο) και στους συνεταιρισμούς ανωτέρου βαθμού οργανώνονται επίσης με δημοκρατικό τρόπο.

3^η Αρχή: Οικονομική συμμετοχή των μελών

Τα μέλη συμμετέχουν ισότιμα και διαχειρίζονται δημοκρατικά το κεφάλαιο του συνεταιρισμού. Ένα μέρος τουλάχιστον από το κεφάλαιο αυτό αποτελεί συνήθως την κοινή περιουσία του συνεταιρισμού. Τα μέλη συνήθως απολαμβάνουν περιορισμένη αποζημίωση ή καθόλου για το κεφάλαιο που καταθέτουν για να γίνουν μέλη. Τα μέλη διαθέτουν τα πλεονάσματα για οποιονδήποτε ή για όλους από τους ακόλουθους σκοπούς: α) Ανάπτυξη του συνεταιρισμού, ενδεχομένως με τη δημιουργία αποθεματικών, από τα οποία μέρος τουλάχιστον θα είναι αδιανέμητα, β) Απόδοση στα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές τους με τον συνεταιρισμό και γ) Υποστήριξη άλλων δραστηριοτήτων που εγκρίνονται από τα μέλη.

4^η Αρχή: Αυτονομία και ανεξαρτησία

Οι συνεταιρισμοί είναι αυτόνομες οργανώσεις αυτοβοήθειας, διοικούμενες από τα μέλη τους. Εάν συνάπτουν συμφωνίες με άλλους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνήσεων, ή αντλούν κεφάλαια από εξωτερικές πηγές, είναι σ' αυτό ελεύθεροι, ακολουθώντας κανόνες που διασφαλίζουν τη δημοκρατική διοίκηση από τα μέλη και διατηρούν τη συνεταιριστική αυτονομία.

5^η Αρχή: Εκπαίδευση, κατάρτιση και πληροφόρηση

Οι συνεταιρισμοί παρέχουν εκπαίδευση και κατάρτιση στα μέλη τους, στα αιρετά μέλη της διοίκησης, στα διευθυντικά στελέχη και στους υπαλλήλους, ώστε να μπορούν να συμβάλλουν αποτελεσματικά στην ανάπτυξη των συνεταιρισμών τους. Παρέχουν πληροφόρηση στο κοινό - ιδιαίτερα στους νέους και στους διαμορφωτές της κοινής γνώμης - σχετικά με τη φύση και τα οφέλη της συνεργασίας.

6^η Αρχή: Συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών

Οι συνεταιρισμοί υπηρετούν με τη μέγιστη αποτελεσματικότητα τα μέλη τους και ισχυροποιούν τη συνεταιριστική κίνηση όταν συνεργάζονται μεταξύ τους δια μέσου οργανώσεων τοπικού, εθνικού, περιφερειακού και διεθνούς επιπέδου.

7^η Αρχή: Ενδιαφέρον των συνεταιρισμών για την κοινότητα

Οι συνεταιρισμοί εργάζονται για τη βιώσιμη ανάπτυξη των κοινοτήτων τους, με πολιτικές που εγκρίνονται από τα μέλη τους.

Το πιο πάνω κείμενο είναι το αυθεντικό κείμενο της Σύστασης, δεόντως υιοθετημένο από την Γενική Συνδιάσκεψη της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας κατά την ενενηκοστή σύνοδο η οποία έλαβε χώρα στη Γενεύη και η οποία επερατώθη στις 20 Ιουνίου 2002. Προς πιστοποίηση υπέγραψαν τούτο την εικοστή πρώτη Ιουνίου 2002, οι Jean – Jacques ELMIGER

Ο Πρόεδρος της Συνδιάσκεψης

Juan SOMAVIA

Γενικός Διευθυντής του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας.

Το δημοσιευόμενο εδώ κείμενο της Σύστασης αποτελεί ακριβές αντίγραφο του αυθεντικού, το οποίο υπεγράφη από τον Πρόεδρο της Διεθνούς Συνδιάσκεψης Εργασίας και από το Γενικό Διευθυντή του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας.

Πλήρες και ακριβές αντίγραφο του επικυρωμένου πρωτοτύπου κατ' εξουσιοδότηση του Γενικού Διευθυντή του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας.

Ινστιτούτο Συνεταιρισμών Ελλάδος
Δρ Διόνυσος Μαυρόγιαννης
Γενικός Γραμματέας

Βιβλιογραφία

Η βιβλιογραφία περιέχει τα βιβλιογραφικά δεδομένα που αναφέρονται στις υποσημειώσεις. Μια πιο περιεκτική βιβλιογραφία μπορεί να διατεθεί από τον συγγραφέα.

- Alexy, Robert. 1985. “Rechtsregeln und Rechtsprinzipien”, in D. Neil MacCormick et al. (eds.) *Conditions of validity and cognition in modern legal thought* (Stuttgart, Steiner).
- Alianza Cooperativa Internacional. 2009. *Ley marco para las cooperativas de America Latina/Framework law for the cooperatives in Latin America/Lei marco para as cooperativas de America Latina*, (San José, Costa Rica).
- Arranz, Alejandro; Garcia de la Cruz, José Manuel. 1996. “Trabajo autónomo, generación de empleo y economía social”, in CIRIEC (ed.) *Economía Social y Empleo, Revista de debate sobre economía pública, social y cooperativa*, Julio, pp.96 ff.
- Assier-Andrieu, Louis. 1996. *Le droit dans les sociétés humaines* (Paris, Nathan).
- Barnes, William S. 1951. “La société coopérative. Les recherches de droit compare comme instruments de définition d’une institution économique”, in *Revue internationale de droit comparé*, pp.569 ff.
- Barreto, Thomas. 2011. “Penser l’entreprise coopérative: au-delà du réductionnisme du mainstream”, in *Annals of Public and Cooperative Economics*, Vol 82, Issue 2, pp.187 ff.
- Bauchmüller, Michael. “Ein grenzenloses Problem”, in *Süddeutsche Zeitung*, 17/18.7.2010, p.23.
- Becerra, Santiago Niño. 2009. *El crash del 2010. Toda la verdad sobre la crisis* (Barcelona, Los libros del Lince).
- Bernardi, Andrea. 2007. “The Cooperative Difference: Economic, organizational and policy issues”, in *Cooperative Management*, Vol. 3/no. 2, pp.11 ff.
- Birchall, Johnston. 2011. *People-centred businesses. Cooperatives, mutuals and the idea of membership* (London, Palgrave Macmillan).
- Birchall, Johnston and Hammond Ketilson, Lou. 2009. *Resilience of the cooperative business model in times of crisis* (Geneva, ILO), p.38.
- Blackburn, Nadine. 1999. “Desarrollo de nuevas herramientas para asegurar la continuidad de las entidades cooperativas financieras”, in *Revista de la Cooperación Internacional*, Vol. 32, no. 2/1999, pp.39 ff.
- Bogdandy, Armin von. 1999. “Gubernative Rechtsetzung. Eine Neubestimmung der Rechtsetzung und des Regierungssystems unter dem Grundgesetz”, in der *Perspektive gemeineuropäischer Dogmatik*, (Tübingen, Mohr Siebeck).
- . 2004. “Democrazia, globalizzazione e il futuro del diritto internazionale”, in *Rivista di diritto internazionale*, pp.317 ff.
- Boletín de la Asociación Internacional de Derecho Cooperativo. International Association of Cooperative Law Journal*. Nos. 22, 1995; 25, 1996; 29, 1997-II: series of articles on cooperative legislation in European countries. Nos. 23/24, 1995: series of articles on the realization of cooperative principles in different national legislations. Nos. 26-27, 1996; No. 37, 2003: series of articles on new financing instruments.
- Burghof, Hans-Peter. 2010. “Vielfältiges Bankensystem besteht die Krise”, in *Wirtschaftsdienst*, 2010/7, pp.435 ff.
- del Burgo, Unai. 2002. “La desnaturalización de las cooperativas”, in *Boletín de la Asociación Internacional de Derecho Cooperativo. International Association of Cooperative Law Journal*, pp.51 ff.
- Chuliá, Francisco Vicent. 2002. “El futuro de la legislación cooperativa”, in CIRIEC España (ed), *Revista Jurídica de Economía Social y Cooperativa*, Vol. 13/2002, pp.9 ff.
- Cid, Mikel. 2004. “Making the social economy work within the global economy”, in: *Review of International Co-operation*, Vol.97, No.1/ 2004, pp.80 ff.
- CIRIEC España. 2002. *Revista Jurídica de Economía Social y Cooperativa*, No. 13/2002, pp.9 ff.
- Communication to the Council and the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions. *Communication 23/2/2004 on the promotion of cooperative societies in Europe*, COM/2004/0018 final.
- Cracogna, Dante. 2006. “Conclusiones sobre normas internacionales de contabilidad”, and “Conclusiones de la red de universidades”, in *Revista de la cooperación internacional*, Vol. 39, No.1-2006, pp.99 ff.
- Cuevas, Carlos E.; Fischer, Klaus P. 2006. *Cooperative financial institutions. Issues in governance, regulation, and supervision*, World Bank Working Paper No. 82.

- Defourny, J. 1992. "Origins, forms and roles of a third major sector", in J. Defourny and J.-L. Monzon Campos (eds): *Économie sociale - The third sector*, (Bruxelles, De Boeck).
- Defourny, J.; Develtere P. 2001. "The social economy: The worldwide making of a third sector", in J. Defourny et al. (eds): *The worldwide making of the social economy: Innovations and changes*, (Leuven, ACCO).
- Defourny, J.; Nyssens M. 2009. "Social enterprise: The shaping of a new concept in a comparative regional perspective", in J. Defourny et al. (eds): *Social economy. The worldwide making of a third sector*, (Leuven, ACCO).
- de Poorter, M. 2011. "Theoretical and empirical arguments to support greater recognition of social economy enterprises and organizations – An international outlook", Ignire. Available at: <http://www.ignire.cl/articulos/theoretical-and-empirical-arguments.html> .
- Dix ans d'organisation internationale du travail*. 1931. Préface par Albert Thomas. (Genève, BIT), pp. 21-64.
- Egger, A. 1925. "The cooperative movement and cooperative law", in *International Labour Review*, Vol. XII, No. 5, pp.609 ff.
- Geissler, Heiner, "Wo bleibt euer Aufschrei?"; in: *Die Zeit*, 11.11.2004, p.26
- "Gemeinwohldemontage", in: *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 21.9.2010, p.7; report on the 2010 Meeting of the German Lawyers' Association (Deutscher Juristentag).
- Gervereau, Laurent. 2008. "Pour une écologie culturelle", in *Le Monde*, 3 October.
- Gide, Charles. 1905. *Economie sociale*, (Paris, Larose).
- Glanz, Stephan; Krügel René; Wyss Andreas, "Lancierung eines internationalen Rechnungslegungsstandards für KMU", in: *Neue Zürcher Zeitung*, 17/18.2.2007, p.3
- Göler von Ravensburg. 2010. *Economic and other benefits of the entrepreneurs' cooperative as a specific form of enterprise cluster*, (Dar es Salaam, International Labour Office).
- Gruzinski, Serge. 1999. *La pensée métisse*, (Paris, Editions Fayard).
- Hart, Herbert L.A. 1961. *The concept of law*, (Oxford, Oxford University Press).
- Henry, Hagen. 1993. "Structural changes in cooperative movements and consequences for cooperative legislation in western Europe – Finland", in Ashish Shah (ed): *Structural changes in cooperative movements and consequences for cooperative legislation in different regions of the world*, (Geneva, International Labour Office), pp.91 ff.
- 1994. "Cooperative law and human rights", in *The relationship between the state and cooperatives in cooperative legislation*, (Geneva, International Labour Office), pp.21 ff.
- 1997. "Co-operation in cooperative legislation – Some provisional remarks", in Bernd Harms and Adelheid Kückelhaus (eds): *Cooperative development and adjustment in anglophone Africa* (Feldafing, German Foundation for International Development), pp.208 ff.
- 2000. "Genossenschaften als juristische Personen – Konsequenzen für die internationale Beratung bei der Genossenschaftsgesetzgebung in Afrika", in Michael Kirk, Jost W. Kramer, Rolf Steding (eds): *Genossenschaften und Kooperation in einer sich wandelnden Welt. Festschrift für Prof. Dr. Hans-H. Münkner zum 65.* (Münster u.a.: LIT Verlag 2000), pp.417 ff.
- 2001. "Guidelines for cooperative legislation", in *Review of International Co-operation*, Vol. 94, no. 2/2001, pp.50 ff.
- 2002. "Aktuelne tendencije u uporednom zadružnom pravu (Zakon o zadrugama, aktuelne tendencije, idealni sadržaji)", in *Pravo. Teorija i praksa (Novi Sad)*, Vol 8/2002, pp.48 ff.
- 2004. *Kulturfremdes Recht erkennen. Ein Beitrag zur Methodenlehre der Rechtsvergleichung*, (Helsinki, Hakapaino).
- 2004. *Wartosci i zasady spółdzielcze w legislacjach spółdzielczych. Panstw Czlonkowskich Unii Europejskiej dotyczacych Statutu Spółdzielni Europejskiej* [Cooperative values and principles in the cooperative legislations of the EU Member States and in the EU Regulation on the Statute for a European Cooperative Society (SCE)], in *Miedzynarodowy Zwiazek Spółdzielczy Miedzynarodowa Organizacja Pracy*, (Warsaw, National Cooperative Council of Poland), pp.3 ff.
- 2005. *Guidelines for cooperative legislation*, 2nd revised edition (Geneva, International Labour Organization).
- 2005. *Política y legislación cooperativa* (Bogotá, Asociación Colombiana de Cooperativas ASCOOP).
- 2007. *Guide de législation coopérative*, 2ième éd., revue et corrigée (Genève, Organisation internationale du travail).
- "The legal structure of cooperatives: Does it matter for sustainable development?", in Hans Jürgen Rösner und Frank Schulz-Nieswandt (eds): *Beiträge der genossenschaftlichen Selbsthilfe zur wirtschaftlichen und sozialen Entwicklung* (Berlin: LIT Verlag), Bd.1, pp.199 ff.

- . 2009. *Cooperatives, crisis, cooperative Law*, paper presented at Expert Group Meeting organized by the Department of Economic and Social Affairs (DESA) of the United Nations “Cooperatives in a world in crisis”, 28-30 April 2009 in New York. Available at: <http://www.un.org/esa/socdev/egms/docs/2009/cooperatives/Hagen.pdf>
- . “Zur Ent-Rechtlichung sozialer Beziehungen. Das Beispiel der Boden -rechtsgesetzgebungen in Afrika südlich der Sahara: 20 Thesen”, in Erwin Hepperle and Hans Lenk (eds.): *Land development strategies: Patterns, risks and responsibilities. Strategien der Raumentwicklung: Strukturen, Risiken und Verantwortlichkeiten* (Zürich, vdf Hochschulverlag), pp.221 ff.
- . 2012. “Basics and new features of cooperative law - The case of public international cooperative law and the harmonisation of cooperative laws”, in: *Uniform Law Review. Revue de droit uniforme*, Vol. XVII, pp.197 ff.
- . “Sustainable development and cooperative law: CSR or CoopSR?”, available at: <http://www.ssrn.com/abstract=2103047>
- . 2012. Forthcoming. *The contribution of the International Labour Organization to the formation of the public international cooperative law*, (London, Palgrave).
- Herce, Jose A.; Domínguez, Ana Maria; Romero, Maria. “El cauce ancho de la internacionalización”, in: *El País*, 1.5.2010, p.29.
- International Cooperative Alliance, Asia Pacific. 1997. Soedjono, Ibnoe; Cordero, Mariano. *Critical study on cooperative legislation and competitive strength* (New Delhi, Document Press).
- International Labour Organization (ILO). 1991. 2000. *Promotion of cooperatives*, Report V(1), International Labour Conference, 88th Session, Geneva, 2000 (Geneva).
- . 1993. *Meeting of Experts on Cooperatives*, Final Report ,(Geneva).
- . 2007. “The informal economy: Enabling transition to formalization”. Background document to the ILO Tripartite Interregional Symposium on the Informal Economy: Enabling Transition to Formalization, Geneva, 27 – 29 November 2007 (ISIE/207/1).
- Israel, Liora. 2009. *L’arme du droit* (Paris, Presses de Sciences Po).
- Jahn, Joachim. “Selbst die Gesetzgebung wird manchmal ‘outgesourct’”, in: *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 29.9.2010, p.21.
- Javillier, Jean-Claude. Forthcoming. “Responsabilité sociétale des entreprises et droit: des synergies indispensables pour un développement durable”, in : *Gouvernance, droit international et responsabilité sociétale des entreprises* (Genève, OIT), pp.54 ff.
- Jeantet, Thierry. 2001. “Die französische Idee der économie sociale: Grundansatz und unternehmerische Umsetzung, in die Zukunft der Genossenschaften” in Wolfgang Harbrecht (ed.): *Der Europäischen Union an der Schwelle zum 21. Jahrhundert* (Nürnberg), pp.83 ff.
- Jessup, Philip C. 1956. *Transnational law* (New Haven, Yale University), p. 113.
- Kemmerer, Alexandra. “Ordnungskraft”, in : *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 11.1.2007, p.40.
- Kennedy, David. 1987. *International legal structure* (Baden-Baden, Nomos).
- Kohler, Berthold. “Im Schatten der Krise”, in: *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 11.5.2010, p.1.
- Koizumi, Tetsunori. 1991. “Cultural diffusion, economic integration and the sovereignty of the nation-state”, in *Rechtstheorie*, Beiheft 12, pp.313 ff.
- Laville, Jean-Louis. 2001. “Un projet d’intégration social et culturel”, in *Le monde diplomatique*, Octobre, supplément, p. I.
- Luttermann, Claus. 1994. “Rechnungslegung ist ein Rechtsakt, kein Marketing”, in: *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 26.2.2007, p.20.
- Meadows, D.H.; Meadows, D.L.; Randers, Jørgen; and Behrens III, W.W. 1972. *The limits of growth* (New York, Universe Books).
- Le monde diplomatique*. 2001. “Les promesses de l’économie solidaire” (supplément), Octobre.
- . 2002: “Avec l’économie sociale et solidaire, une autre façon de créer et de produire” (supplément), Novembre.
- Marti, Félix; Ortega, Paul; Idiazabal, Itziar et al. “Palabras y mundos, Informe sobre las lenguas del mundo”, in *El País, Babelia*, 24.2.2007, p.12.
- Montesquieu, 1758. *De l’esprit des lois*.
- Montolío, José María. 1990. *Legislación cooperativa en América Latina* (Madrid, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social).
- . 2011. “Legislación cooperativa mundial. Tendencias y perspectivas en América Latina”, in *Boletín de la Asociación Internacional de Derecho Cooperativo. International Association of Cooperative Law Journal*, 45/2011, pp.225 ff.

- Montt Balmaceda, Manuel. 1998. *Principios de derecho internacional del trabajo. La OIT, 2ª edición* (Santiago de Chile: Editorial Jurídica de Chile).
- Müller, Alberto García. 1995. "Articulación de empresas de economía solidaria: Integración horizontal", in: *Anuario de Estudios Cooperativos*, pp.167 ff.
- Münkner, Hans-H. 1972. "Cooperative law as an instrument of state sponsorship of cooperative societies", in: *Cooperative information* (Geneva, ILO), 1/72, pp.27 ff.
- . 1979. *The legal status of pre-cooperatives / Le statut de la pré-coopérative* (Bonn, Friedrich Ebert Stiftung).
- . 1992. "Panorama d'une économie sociale qui ne se reconnaît pas comme telle: Le cas de l'Allemagne", in: *Revue des études coopératives, mutualistes et associatives*, pp.101 ff.
- . 1993. "Structural changes in cooperative movements and consequences for cooperative legislation in western Europe", in: *Structural changes in cooperative movements and consequences for cooperative legislation in different regions of the world* (Geneva, ILO), pp.57 ff.
- . 2000. *Reform des Genossenschaftsrechts als Reaktion auf die Herausforderungen des wirtschaftlichen und sozialen Wandels*. Paper presented at the DG Bank Social Science Fund meeting of experts, Frankfurt, 3-4 February.
- . 2009. "Bilan sociétal - ein neuer Ansatz zur Messung des Erfolgs von Genossen -schaften in Frankreich", in: *Zeitschrift für das gesamte Genossenschaftswesen*, 4/2009, pp.271ff.
- . 2010. "Wege zu einer Vereinfachung des französischen Genossenschaftsrechts", in: *Zeitschrift für das gesamte Genossenschaftswesen*, 1/2010, pp.64 ff.
- Münkner, Hans-H. (ed). 1984. "Towards adjusted patterns of cooperatives in developing countries." *Results of a Symposium on "Ways towards an African cooperative"* (Bonn, Friedrich Ebert Stiftung).
- . 2005. *100 Years Cooperative Credit Societies Act, India 1904. A worldwide applied model of cooperative legislation* (Marburg).
- Münkner, Hans-H.; Vernaz, Catherine. 2005. *Annotiertes Genossenschaftsglossar. Annotated cooperative glossary. Glossaire coopératif annoté*. (Marburg, Marburg Consult für Selbsthilfeförderung). The Glossary is also available in Portuguese and in Spanish. A Russian version is forthcoming.
- OECD, 2007. *The Social Economy - Building Inclusive Economies* (OECD Local Economic and Employment Development (LEED) Programme, Paris).
- Orizet, Jean. 1969. "The cooperative movement since the first World War", in: *International Labour Review*, Vol. 6/1969, pp.25 ff.
- Ost, François. 2001. "Mondialisation, globalisation, universalisation: S'arracher, encore et toujours, à l'état de nature", in Ch.-A. Morand (ed.): *Le droit saisi par la mondialisation* (Bruxelles, Bruylant), pp.5 ff.
- Partant, François. 1976. *La guérilla économique. Les conditions du développement* (Paris, Seuil).
- Pastorino, Roberto Jorge. 1993. *Teoría general del acto cooperativo* (Buenos Aires, Intercoop Editora), p. 192.
- Paul, James C.N.; Dias, Clarence J. 1980. *Law and legal resources in the mobilization of the rural poor for self-reliant development* (New York, International Center for Law in Development), p. 33.
- Preiswerk, Yvonne ; Vallet, Jacques (eds). 1990. "La pensée métisse: Croyances africaines et rationalité occidentale en questions", in *Cahiers de l'Institut Universitaire d'Etudes du Développement*, No. 19 (Paris, Presses Universitaires de France), p. 264.
- Politakis, George P. et Markov, Kroum. 2004. "Les recommandations internationales du travail: instruments mal exploités ou maillon faible du système normatif ?", in *Les normes internationales du travail : un patrimoine pour l'avenir. Mélanges en l'honneur de Nicolas Valticos* (Genève, Bureau International du Travail), pp. 497 ff.
- Posner, Richard, 1972. *Economic Analysis of Law* (Boston, Little, Brown and Company).
- Resolution and Conclusions concerning decent work and the informal economy, International Labour Conference 2002, Geneva: International Labour Office 2002.
- Rosanvallon, Pierre. 2011. *La société des égaux* (Paris, Seuil), p. 432.
- Schanze, Erich. "Rechtsökonomik im Wirtschaftsrecht. Ein erfolgreicher Brückenschlag zweier Studiengänge", in: *Neue Zürcher Zeitung*, 11/12.3.2006, p.13
- Schiedt, Hans-Ulrich. 2002. *Die Welt neu erfinden. Karl Bürli (1823-1901) und seine Schriften*, (Zürich: Chronos).
- Schiffer, Hans-Wilhelm. "Auf dem Weg zum globalen Vorbild", *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 23.4.2012, Verlagsbeilage, B1

- Schnorr, Gerhard. 1960. *Das Arbeitsrecht als Gegenstand internationaler Rechtsetzung* (München, Beck), p. 342.
- Seiser, Michaela. "Wissensbilanzierung erhöht die Kreditwürdigkeit." Bericht über das Humankapital gewinnt an Bedeutung/Imagevorteil für Unternehmen, in: Frankfurter *Allgemeine Zeitung*, 21.7.2004, p.18.
- Serres, Michel, 2009. *Temps des crises* (Paris, Le Pommier), p. 78.
- Seuster, Horst. 1994. "Financing cooperatives", in Eberhard Dülfer and Juhani Laurinkari (eds.): *International handbook of cooperative organizations* (Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht), pp.376 ff.
- Shaw, Malcolm N. 1997. *International law*, 4th ed., (Cambridge: University Press).
- Snaith, Ian. 1995. "Cooperative law reform in the United Kingdom", in: *The world of cooperative enterprise 1995*, pp.201 ff.
- Supiot, Alain. 2010. *L'esprit de Philadelphie. La justice sociale face au marché total* (Paris, Seuil), p. 184.
- . 2010. "Contribution à une analyse juridique de la crise économique de 2008", *Revue internationale du travail*, 2010/2, pp.165 ff.
- Tamanaha, Brian Z. 2000. "A non-essentialist version of legal pluralism", in: *Journal of Law and Society*, pp.296 ff.
- Theron, Jan. 2010. *Cooperative policy and law in east and southern Africa: A review*, CoopAfrica Working Paper No.18 (Dar es Salaam, ILO).
- Troberg, Eliisa. 2000. "Asiantuntijaosuuskunnat. Joustavia verkostoja tietoyhteiskunnassa." [Professional Cooperatives. Flexible networks in the information society], in: *Hallinnon Tutkimus*, Volume 19, Number 1, pp.76 ff.
- Verdross, Alfred; Simma Bruno. 1984. *Universelles Völkerrecht. Theorie und Praxis*, 3. Auflage (Berlin, Duncker & Humblot).
- Verhoeven, Joe. 2000. *Droit international public* (Bruxelles, Larcier).
- Vienney, Claude. 1994. "Economie sociale", in Eberhard Dülfer and Juhani Laurinkari (eds.): *International handbook of cooperative organizations* (Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht), pp.287 ff.
- Villeneuve, Jean-Patrick. "L'état ne suffit plus pour réguler les jeux d'argent. La mondialisation des jeux de hasard et d'argent et les pressions exercées par les sociétés de jeux en ligne fragilisent les législations traditionnelles", in *Le Temps*, 13.4.2010, p.16.
- Virally, Michel. 1956. "La valeur juridique des recommandations des organisations internationales", in *Annuaire français de droit international*, Vol. II, pp.66 ff.
- Wassermann, Rudolf. 1981. "Sprachliche Probleme in der Praxis von Rechtspolitik und Rechtsverwirklichung", in *Zeitschrift für Rechtspolitik*, 11/1981, pp.257 ff.
- Watkins, William Pascoe. 1965. "The promotion and role of cooperation in the developing regions", in *International Labour Review*, pp.85 ff.
- . 1986. *Cooperative principles today and tomorrow*, (Manchester, Holyoake Books).

ΟΙ ΕΝΝΟΙΕΣ ΠΛΕΟΝΑΣΜΑΤΑ, ΚΕΡΔΗ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ¹

Των Κ. Α. Παπαγεωργίου² και Ο. Κλήμη – Καμινάρη³

*«Αφετηρία για τη γνώση είναι ο προσδιορισμός
των εννοιών των λέξεων».*

(Αντισθένης)

Περίληψη

Στον τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας, και ειδικά στους συνεταιρισμούς, χρησιμοποιούνται από τους μελετητές και τους ερευνητές οι όροι «πλεονάσματα», «κέρδη» και «καθαρό εισόδημα». Ωστόσο φαίνεται ότι οι χρήστες των όρων αυτών δεν εννοούν όλοι το ίδιο πράγμα, όσον αφορά την έννοια των όρων αυτών. Ακόμη, η κοινωνία και οι κρατικές αρχές, αλλά και οι νομοθέτες θα πρέπει να εξοικειωθούν με το περιεχόμενο αυτών των όρων, καθώς συχνά καλούνται να λάβουν αποφάσεις σχετικά με θέματα κοινωνικής οικονομίας. Η διασαφήνιση της έννοιάς τους, αφενός μεν θα διευκολύνει την ανταλλαγή απόψεων από τους ερευνητές και τους σπουδαστές για την αμοιβαία κατανόηση του συνεταιριστικού φαινομένου, αφετέρου δε, και ίσως ακόμα σημαντικότερο, θα καθοδηγήσει όσους χαράσσουν πολιτική να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα, ειδικότερα ως προς τη φορολόγηση των συνεταιρισμών.

Η παρούσα εργασία υποστηρίζει ότι:

- α) οι όροι «πλεονάσματα» και «κέρδη» είναι διαφορετικοί μεταξύ τους,
- β) ο όρος «καθαρό εισόδημα» (που χρησιμοποιείται κυρίως στις ΗΠΑ) περιλαμβάνει τόσο τα πλεονάσματα όσο και τα κέρδη,
- γ) τα πλεονάσματα στους συνεταιρισμούς θα πρέπει, εξ ορισμού, να απαλλάσσονται από τη φορολογία αλλά τα κέρδη, αν υπάρχουν, δεν θα πρέπει να απαλλάσσονται,
- δ) οι συνεταιρισμοί είναι μη κερδοσκοπικές επιχειρήσεις,
- ε) οι συνεταιρισμοί συνιστούν το σημαντικότερο συστατικό μέρος της κοινωνικής οικονομίας, και
- στ) δεν υπάρχει ουσιώδης διαφορά μεταξύ συνεταιρισμών και αλληλασφαλιστικών φορέων όσον αφορά στα πλεονάσματα.

Λέξεις κλειδιά: Συνεταιρισμοί, φορολογία επιχειρήσεων, κέρδη, πλεονάσματα, καθαρό εισόδημα.

¹ Απόδοση στην ελληνική του “On surpluses, profits and net incomes in co-operatives” από το περιοδικό “The International Journal of Cooperative Management”, Vol. 4, No 1, September 2008.

² Ομότιμος Καθηγητής του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών

³ Λέκτορας του Παντείου Πανεπιστημίου Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών

1. Εισαγωγή

Παρά το γεγονός ότι οι συνεταιρισμοί δεν εμφανίστηκαν τώρα στον οικονομικό χώρο, και παρά το γεγονός ότι παίζουν ένα αρκετά σημαντικό οικονομικό και κοινωνικό ρόλο, η φύση τους και το γεγονός ότι αποτελούνται από μίγμα οικονομικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών, προκαλούν σύγχυση σε όσους βλέπουν τον κόσμο σε άσπρο / μαύρο.

Κατά τη σύνταξη της Συνθήκης της Ρώμης, με την οποία ιδρύθηκε το 1957 η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, έπρεπε να αποφασισθεί εάν οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις είναι «κερδοσκοπικές» ή «μη κερδοσκοπικές». Στο άρθρο 44 (τώρα άρθρο 48) της Συνθήκης⁴, ορίζεται ότι:

«Ως εταιρείες, νοούνται οι εταιρείες αστικού ή εμπορικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των συνεταιρισμών και των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, με εξαίρεση εκείνων που δεν επιδιώκουν κερδοσκοπικό σκοπό».

Ο πιο πάνω ορισμός επιτρέπει δύο ερμηνείες:

- α) ότι οι συνεταιρισμοί εξομοιώνονται με τις συμβατικές επιχειρήσεις, δηλ. είναι κερδοσκοπικές επιχειρήσεις,
- β) ότι μερικοί συνεταιρισμοί εξομοιώνονται με τις συμβατικές επιχειρήσεις, δηλ. είναι κερδοσκοπικές επιχειρήσεις, ενώ μερικοί άλλοι μπορεί να μην είναι κερδοσκοπικοί φορείς.

Η πρώτη ερμηνεία υιοθετήθηκε από τον ορισμό που δίνεται στις ΗΠΑ για τον Μη Κερδοσκοπικό Τομέα. Αυτό οδήγησε στο να αποκλεισθούν οι συνεταιρισμοί από τον μη κερδοσκοπικό τομέα. Η μελέτη του Ο.Ο.Σ.Α για τον μη κερδοσκοπικό τομέα υιοθέτησε επίσης αυτή την προσέγγιση⁵. Το πλήθος των εργασιών που έχει εκπονηθεί από το Πανεπιστήμιο Johns Hopkins για τον μη κερδοσκοπικό τομέα⁶ έχει πολλαπλασιάσει την υιοθέτηση αυτών των ορισμών. Η δεύτερη ερμηνεία έχει υιοθετηθεί από την Ένωση Συνεταιρισμών του Καναδά, κατά την οποία οι συνεταιρισμοί, ανάλογα με το αν διανέμουν ή όχι πλεονάσματα στα μέλη τους, μπορεί να διακρίνονται σε «κερδοσκοπικούς» και «μη κερδοσκοπικούς»⁷.

Για να εντείνει τη σύγχυση, παρά το γεγονός ότι η Συνθήκη της Ρώμης κατέταξε τους συνεταιρισμούς (ή μερικούς από αυτούς) στις κερδοσκοπικές επιχειρήσεις, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατατάσσει τους συνεταιρισμούς στην ίδια ομάδα μαζί με τους αλληλασφαλιστικούς φορείς, τα σωματεία και τα ιδρύματα. Επίσης, και άλλα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης θεωρούν τους συνεταιρισμούς ως κύριο συστατικό μέρος του ορισμού που δίνουν στην «Κοινωνική Οικονομία» ή

⁴ Consolidated Version of the Treaty on European Union and of the Treaty Establishing the Economic Community.

⁵ O.E.C.D., The Non-profit Sector in Changing Economy, 2003.

⁶ Βλ. Salomon, L. et al. Global Civil Society – Dimensions of the Nonprofit Sector, The Johns' Hopkins Centre for Civil Society Studies, Baltimore MD, 1999, και Salomon, L.M. et al. The Emerging Sector Revisited – A Summary, The Johns' Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project, Rhase II, 1999.

⁷ Βλ. Bouchard, M. Et al. Database on Social Economy Organizations: The Qualification Criteria, Chair Recherche en Economie Sociale, Working Papers of the Canada Research Chair on the Social Economy, June 2006.

«Τρίτο Τομέα»⁸. Γενικά μπορεί να λεχθεί ότι δεν υπήρξε ακόμη ομοφωνία σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αναφορικά με τους συνεταιρισμούς, ως εναλλακτική διατύπωση του όρου μη κερδοσκοπικές επιχειρήσεις προτάθηκε ο όρος «όχι με σκοπό το κέρδος» προσδιορίζοντας τους συνεταιρισμούς ως διακριτές επιχειρήσεις από τις «μη κερδοσκοπικές» (π.χ. τις κεφαλαιουχικές επιχειρήσεις) τονίζοντας ότι οι συνεταιρισμοί δεν διανέμουν κέρδη στα μέλη τους (δηλαδή μέρισμα με βάση το κεφάλαιο). Σε άλλες περιπτώσεις προτάθηκε να αντικατασταθεί ο όρος «μη κερδοσκοπικός» από τον όρο «δεν διανέμουν κέρδη», μια έννοια σημαντικά διαφορετική.

Πάλι, σε άλλες περιπτώσεις η «μη διανομή κερδών», θεωρείται όρος ταυτόσημος με την μη διανομή πλεονασμάτων. Σε αυτή την περίπτωση οι όροι «κέρδη» και «πλεονάσματα» χρησιμοποιούνται ως εναλλακτικοί.

Οι συγγραφείς της παρούσας εργασίας είναι πεπεισμένοι ότι για να ξεκαθαριστεί αυτή η κατάσταση πρέπει να γίνει αρχή από τον ορισμό των όρων που χρησιμοποιούνται. Αυτό θα επιχειρηθεί στη συνέχεια με ειδικότερη αναφορά στους συνεταιρισμούς. Αυτό μπορεί να βοηθήσει να γεφυρωθεί η διαφορά που υπάρχει στις έννοιες των όρων μεταξύ του «παλαιού» και του «νέου» κόσμου (Ευρωπαϊκή Ένωση και ΗΠΑ) αν και η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να ασχοληθεί και να διευθετήσει τη διαφορά που υπάρχει στους κόλπους της ανάμεσα στα όσα ορίζονται στο άρθρο 48 της Συνθήκης της Ρώμης και στο ότι συμπεριλαμβάνει τους συνεταιρισμούς στους ποικίλους ορισμούς της για την Κοινωνική Οικονομία.

2. Πώς ορίζεται σήμερα το περιεχόμενο των όρων «κέρδη», «πλεονάσματα» και «καθαρό εισόδημα».

Τόσο οι νομοθέτες, όσο και οι ειδικοί επιστήμονες, που ασχολούνται με τους συνεταιρισμούς χρησιμοποιούν με ποικίλους τρόπους, και συχνά αόριστα, τους όρους «κέρδη», «πλεονάσματα» και «καθαρό εισόδημα». Παρατίθενται πιο κάτω μερικά παραδείγματα, από τα οποία προκύπτει η ποικιλία της χρήσης αυτών των όρων:

- «Το **κέρδος** ή η ζημία ενός οικονομικού έτους που προκύπτει για τα μέλη από την έγκριση των ετήσιων ισολογισμών, διανέμεται μεταξύ των μελών..... ανάλογα με το πιστωτικό υπόλοιπό τους, που υπήρχε κατά τη λήξη του προηγούμενου οικονομικού έτους»⁹.
- «Τα **πλεονάσματα**, εάν υπάρξουν, που απομένουν μετά την πρόβλεψη καταβολής περιορισμένης αμοιβής του κεφαλαίου και τη δημιουργία αποθεματικών.....μπορούν να διανεμηθούν σαν μέρισμα (μπόνους) στα μέλη ανάλογα με τη συμμετοχή τους στις δραστηριότητες της παραγωγικής επιχείρησης.....»¹⁰.
- «**Πλεόνασμα** στους συνεταιρισμούς, σημαίνει τα επί πλέον έσοδα, αφού καλυφθούν οι δαπάνες και αφού γίνει η κατάλληλη πρόβλεψη για φόρους, για

⁸ Βλ. European Conference on the Prospects of Social Economy within the Framework of Sustainable Development – European Resolutions, 2001 ή CECOP discussion document for developing a common position addressed to European Social Economy organisations.

⁹ Cooperative Societies Act, 1973, Germany, section 19.

¹⁰ Co-operative law of India (The Companies (Amendment) Act, 2002). Άρθρο 581E, παρ. 3.

απόσβεση των περιουσιακών στοιχείων του συνεταιρισμού και για τυχόν απρόβλεπτα στο μέλλον»¹¹.

- «Σε μια συνεταιριστική επιχείρηση, κάθε **πλεόνασμα** στο τέλος του οικονομικού έτους διανέμεται στα μέλη ως επιστροφή, ανάλογα με τη συνολική χρήση που έκαναν των υπηρεσιών που προσφέρει ο συνεταιρισμός»¹².
- «Τα καθαρά **κέρδη** του συνεταιρισμού διατίθενται για τη δημιουργία αποθεματικών και για απόδοση στα μέλη».¹³
- «Αν από τα ακαθάριστα έσοδα του συνεταιρισμού, αφαιρεθούν οι κάθε είδους δαπάνες, οι ζημίες, οι αποσβέσεις και οι τόκοι (αν υπάρχουν) των υποχρεωτικών και προαιρετικών μερίδων, το υπόλοιπο που απομένει αποτελεί το διαχειριστικό υπόλοιπο της χρήσης. Το διαχειριστικό υπόλοιπο περιλαμβάνει πλεονάσματα και κέρδη. Τα **πλεονάσματα** προέρχονται από τις συναλλαγές της συνεταιριστικής οργάνωσης με τα μέλη της. Το πέραν του πλεονάσματος υπόλοιπο λογίζεται ότι προέρχεται από τις συναλλαγές με τρίτους και συνιστά **κέρδη**».¹⁴
- «Το **καθαρό πλεόνασμα** δεν λογίζεται ως κέρδος αλλά ως επι πλέον πληρωμή στην οποία έχουν προβεί τα μέλη για τα συναφθέντα δάνεια ή τα αγαθά και τις υπηρεσίες που αγόρασαν από το συνεταιρισμό και που θεωρείται ότι επιστρέφεται στα μέλη, αν το ποσό αυτό διανέμεται»¹⁵.
- «**Πλεονάσματα** αποτελούν οποιαδήποτε ποσά απομένουν αφού εξασφαλιστεί σε γενικό αποθεματικό το κεφάλαιο που απαιτείται για τη χρηματοδότηση της διεύρυνσης των δραστηριοτήτων της επιχείρησης»¹⁶.
- «**Πλεόνασμα** προκύπτει όταν ο συνεταιρισμός είναι σε θέση να παρακρατεί ορισμένα ποσά από τις εισπράξεις από πωλήσεις προϊόντων των μελών ή από αγορές των μελών από το συνεταιρισμό»¹⁷.
- «Στο τέλος κάθε χρόνου, μετά την πληρωμή όλων των δαπανών (π.χ. καταβολή τόκων σε καταθέτες, διαχειριστικές δαπάνες, μισθοί για υπαλληλικό προσωπικό και εισφορές στο αποθεματικό του συνεταιρισμού), ο συνεταιρισμός θα έχει ορισμένες φορές **πλεόνασμα** ή επί πλέον έσοδα. Αυτά τα πρόσθετα έσοδα δεν αποτελούν κέρδος, αλλά επιστρέφονται αναλογικά σ' εκείνα τα μέλη, τα οποία κατέβαλαν τόκους για δάνεια. Ο συνεταιρισμός διανέμει αυτή την επιστροφή τόκων ανάλογα με το πόσους τόκους κατέβαλε

¹¹ Co-operative Act, 1992, New South Wales, www.austlii.edu.au/legis/nsu/consol_act.

¹² Government of Canada, Canada Enterprises, Co-operative Business Structure, www.canadabusiness.ca/servlet.

¹³ Άρθρο 9 του ελληνικού υπ' αριθμ. 1667/1986 νόμου για τους αστικούς συνεταιρισμούς.

¹⁴ Άρθρο 19 του ελληνικού υπ' αριθμ. 2810/2000 νόμου για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς.

¹⁵ Law of the Philippines, Άρθρο 86, www.lettercover.com/category/co-operative-constitution-by-laws.

¹⁶ Canadian Co-operative Association – What is a Co-operative, www.coopzone.coop.

¹⁷ F.A.O. Mobilizing capital in Agricultural Service Cooperatives (www.fao.org/docrep/003/w5069e/w5069e07).

κάθε δανειολήπτης. Αυτό συμβάλλει στη μείωση του κόστους των δανείων. Το πλεόνασμα μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για αύξηση του επιτοκίου που προσφέρεται στους καταθέτες»¹⁸.

- «Το **καθαρό κέρδος** των συνεταιρισμών, δηλαδή το **πλεόνασμά τους** κατανέμεται ως εξής: Το 10% τουλάχιστον πρέπει να διατίθεται για τη χρηματοδότηση κοινωνικών υπηρεσιών στην κοινότητα, όπως είναι η εκπαίδευση, το 20% τουλάχιστον στο αποθεματικό κεφάλαιο του συνεταιρισμού και το 70% κατ' ανώτατο όριο μπορεί να πιστωθεί στους λογαριασμούς κεφαλαίου (στις μερίδες) των μελών»¹⁹.
- «**Πλεόνασμα** είναι η διαφορά μεταξύ εσόδων και δαπανών (τόσο για κερδοσκοπικούς όσο και για μη κερδοσκοπικούς φορείς)»²⁰.
- « Η διάθεση του **καθαρού εισοδήματος** στα μέλη που συναλλάσσονται με τους συνεταιρισμούς, γίνεται ανάλογα με το ύψος των συναλλαγών»²¹.
- «Τα **καθαρά περιθώρια κέρδους** του συνεταιρισμού μπορούν να διανεμηθούν στα μέλη ως επιστροφές σε χρήμα, ως μη χρηματικές επιστροφές, ως μερίσματα (τόκος) στο κεφάλαιο ή να παραμείνουν ως αδιανέμητο αποθεματικό»²².
- «Το **πλεόνασμα** είναι ακριβώς η διαφορά μεταξύ των συνολικών εσόδων του συνεταιρισμού και των συνολικών δαπανών του»²³.
- «**Πλεόνασμα** του συνεταιρισμού, για οποιοδήποτε οικονομικό έτος, σημαίνει το ποσό που απομένει αφού από τις εισπράξεις αφαιρεθούν τα ποσά που αποδίδονται στα μέλη και τους συναλλασσόμενους και προστεθούν τα άλλα έσοδα στο ίδιο οικονομικό έτος»²⁴.
- «Οι περισσότερες Πολιτείες ακολουθούν ομοσπονδιακούς κανόνες στη φορολόγηση του **καθαρού εισοδήματος** των συνεταιρισμών.....»²⁵.

Η πιο πάνω μικρή συλλογή αποδεικνύει ότι παρά την τυποποίηση των Συνεταιριστικών Αρχών από τη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση, οι όροι που χρησιμοποιούνται και η έννοια που έχει αποδοθεί σε αυτούς χρησιμοποιήθηκαν

¹⁸ U.N. Centre for Human Settlements: Six Guiding Principles of Cooperative Financial Organizations, (www.gdrc.org/icm//six-coop).

¹⁹ Βλ. Davidmann, M., Mondragon Cooperatives, Coop Study 7, (www.solbaram.org/articles/mondra).

²⁰ Levi, Y., 2005, How non-profit and social economy can co-exist: A co-operative perspective, paper presented at the ICA XXI International Co-operative Research Conference, Cork, Ireland, August 2005.

²¹ Goodrich, D.W., Inside a Farmers Cooperative of North America, Inc. Works (www.afcna.com/content/view/90/88/).

²² Cook, M.C., Ratchford, B. and Griffin, B., How Agricultural Co-operatives are Taxed, University of Missouri, Department of Agricultural Economics (<http://extension.missouri.edu/xplor/agguides/agecon/g00903.html>)

²³ Galor Zvi, Dividing the results in a co-operative and the participation of members (www.coopgalor.com)

²⁴ The Cooperative Act – Manitoba. <http://web2.gov.mb.ca/laws/statutes/ccsm/c223e.php>

²⁵ USDA – Cooperative Financing and Taxation, Cooperative Information Report 1, 1995.

διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Αν και φαίνεται ότι υπάρχει γενική συναίνεση για τον τρόπο χρησιμοποίησης των πλεονασμάτων, σύμφωνα με την 3^η συνεταιριστική αρχή, ο τρόπος καθορισμού του τι είναι πλεόνασμα (ή κέρδος ή καθαρό εισόδημα) στους συνεταιρισμούς χρειάζεται περαιτέρω διασαφήνιση. Σε ορισμένες περιπτώσεις δηλώνεται σαφώς ότι στους συνεταιρισμούς τα πλεονάσματα δεν είναι κέρδη, αλλά σε άλλες περιπτώσεις οι δύο όροι έχουν την ίδια έννοια.

3. Μία πρόταση για τον προσδιορισμό της διαφοράς μεταξύ πλεονάσματος και κέρδους

Στις εμπορικές επιχειρήσεις κέρδη είναι τα χρήματα που απομένουν αφού καταβληθούν όλες οι δαπάνες. Είναι η αποζημίωση του επιχειρηματία για την επιχειρηματική του προσπάθεια και για τον επιχειρηματικό κίνδυνο που αναλαμβάνει καθώς και η αποζημίωση της χρήσης του κεφαλαίου του.

Ο επιχειρηματίας στις καθημερινές του δραστηριότητες συναλλάσσεται με συγκεκριμένους όρους με ιδιοκτήτες των μέσων παραγωγής (κυρίως εργασίας και κεφαλαίου) και με τους πελάτες του (σχετικά με τις τιμές των τελικών προϊόντων). Ανάλογα με την αποτελεσματικότητά του και την ικανότητά του στις συναλλαγές, υπό κανονικές συνθήκες προσπαθεί να δημιουργηθεί μία διαφορά ανάμεσα στο συνολικό κόστος παραγωγής των αγαθών και υπηρεσιών του και στην τελική τιμή στην οποία κοστολογεί τα αγαθά ή τις υπηρεσίες του. Η σταθερή φιλοδοξία του επιχειρηματία και το μέτρο της επιτυχίας του είναι να μεγιστοποιήσει αυτή τη διαφορά, η οποία είναι αποτέλεσμα της εργασίας του και του κεφαλαίου που έχει χρησιμοποιήσει. Εάν αποδοθεί συγκεκριμένη αμοιβή στην επιχειρηματική του λειτουργία και στη χρήση του κεφαλαίου, ό,τι απομένει είναι κέρδος.

Εάν ο επιχειρηματίας είναι και ιδιοκτήτης του κεφαλαίου που έχει χρησιμοποιηθεί, κάθε κέρδος ανήκει σε αυτόν και μπορεί να επιλέγει τον τρόπο με τον οποίο θα το παρουσιάσει, είτε δίνοντας στην επιχειρηματική του λειτουργία μία συγκεκριμένη τιμή, οπότε ό,τι απομένει είναι η αμοιβή του κεφαλαίου, είτε δίνοντας μία συγκεκριμένη αμοιβή στο κεφάλαιο (όπως τραπεζικό τόκο) οπότε το επί πλέον θεωρείται ως αμοιβή της επιχειρηματικής του προσπάθειας. Για τις φορολογικές αρχές είναι αποδεκτή η πρώτη επιλογή.

Εάν ο μάνατζερ είναι υπάλληλος των ιδιοκτητών του κεφαλαίου, το επί πλέον ποσό που προκύπτει μετά την αμοιβή της διαχειριστικής του προσπάθειας, ανήκει στους ιδιοκτήτες του κεφαλαίου. Κανονικά, ο μάνατζερ στοχεύει στη μεγιστοποίηση της απόδοσης του κεφαλαίου και προσδοκά ότι αυτό θα έχει αντίκρισμα στο εισόδημά του, είτε με τη μορφή ενός υψηλότερου μισθού είτε ως επιβράβευση (μπόνους) της επιτυχίας του.

Στην περίπτωση των συνεταιρισμών, τα πράγματα είναι διαφορετικά. Πρώτον, στο κεφάλαιο, είτε κατατεθειμένο από τα μέλη είτε δανειακό, αποδίδεται περιορισμένος (και, σε κάθε περίπτωση, συγκεκριμένος) τόκος. Δεύτερον, κύριο χαρακτηριστικό των συνεταιρισμών είναι ότι ιδιοκτήτες και χρήστες των υπηρεσιών της κοινής επιχείρησης είναι τα ίδια πρόσωπα. Ο συνεταιρισμός διοικείται από μία ομάδα, από μέλη-χρήστες των υπηρεσιών του. Τα ίδια πρόσωπα (μέλη-χρήστες των υπηρεσιών) αναλαμβάνουν κάθε πιθανό κίνδυνο και επίσης τα μέλη συμμετέχουν στις οικονομικές δραστηριότητες του συνεταιρισμού, είτε ως προμηθευτές είτε ως πελάτες ή και τα δύο. Οι διάφορες περιπτώσεις εξετάζονται στη συνέχεια.

3.1 Ο συνεταιρισμός πώλησης

Είναι εύκολο να κατανοήσουμε την περίπτωση π.χ. ενός συνεταιρισμού πώλησης αγροτικών προϊόντων. Στην περίπτωση αυτή, εκείνο που επιδιώκουν τα μέλη, με τη μεσολάβηση του συνεταιρισμού τους, είναι να επιτύχουν να πουλήσουν τα προϊόντα τους στην υψηλότερη δυνατή τιμή.

Ο συνεταιρισμός, σ' αυτή την περίπτωση, δίνει μια προκαταβολή στα μέλη για τα προϊόντα που προσκομίζουν, η οποία είναι όσο πιο κοντά γίνεται στην τιμή με την οποία προσδοκά να πουλήσει τα προϊόντα τους, μείον τις διαχειριστικές του δαπάνες. Το ύψος της προκαταβολής αυτής αποφασίζεται από τα μέλη. Αν, για παράδειγμα, προσδοκάται να πουληθούν τα μήλα στα 60 λεπτά το κιλό και οι διαχειριστικές δαπάνες του συνεταιρισμού υπολογίζεται ότι είναι 10 λεπτά το κιλό, τα μέλη μπορούν να αποφασίσουν να καθορίσουν την προκαταβολή που θα λάβουν στα 50 λεπτά. Εάν όλα κυλήσουν ομαλά, στο τέλος της διαχειριστικής χρήσης δεν θα υπάρξει στο συνεταιρισμό καμία διαφορά μεταξύ εισπράξεων και δαπανών (μηδενικό πλεόνασμα).

Στις περισσότερες περιπτώσεις οι συνεταιρισμοί προσπαθούν να λάβουν υπόψη τους τυχόν δυσμενείς εξελίξεις στις τιμές πώλησης των προϊόντων των μελών τους, και γι' αυτό σε περιπτώσεις όπως η πιο πάνω, αποφασίζουν να προκαταβάλλουν στα μέλη τους, ας πούμε, τιμή 40 λεπτών το κιλό. Εάν η αγορά εξελιχθεί κανονικά, και τα μήλα πουληθούν στα 60 λεπτά, οι διαχειριστικές δαπάνες του συνεταιρισμού θα είναι πάλι στα 10 λεπτά. Σ' αυτή την περίπτωση ο συνεταιρισμός πρέπει να επιστρέψει στα μέλη του τη διαφορά των 10 λεπτών το κιλό, την οποία είχε προσωρινά παρακρατήσει. Αυτά τα 10 λεπτά πολλαπλασιαζόμενα με τα κιλά που διαχειρίστηκε ο συνεταιρισμός, εμφανίζονται στο τέλος της χρήσης ως πλεόνασμα των εισπράξεων έναντι των δαπανών.

Είναι φανερό ότι αυτό το πλεόνασμα είναι προκύπτει τεχνητά από τη μέθοδο διαχείρισης που χρησιμοποιείται και είναι στη δικαιοδοσία των μελών να αποφασίσουν (ή να κάνουν εκ των προτέρων εκτίμηση) για το μέγεθός του. Υπάρχει και εναλλακτική επιλογή για τους συνεταιρισμούς: να δίνουν προκαταβολές υψηλότερες από τις τιμές που επικρατούν στην αγορά και στο τέλος της χρήσης να ζητούν από τα μέλη τους να καλύψουν το έλλειμμα που θα προκύψει (αρνητικό πλεόνασμα).

3.1. Ο προμηθευτικός συνεταιρισμός

Η περίπτωση ενός αγροτικού προμηθευτικού συνεταιρισμού είναι ακόμα πιο ξεκάθαρη. Ο συνεταιρισμός εφοδιάζει τα μέλη του με χημικά λιπάσματα, με σκοπό να επωφεληθούν τα μέλη από τη χαμηλότερη χονδρική τιμή που θα διαπραγματευθεί ο συνεταιρισμός με το εργοστάσιο παραγωγής. Αυτές οι χαμηλότερες τιμές είναι ο κυριότερος λόγος για τη συγκρότηση μιας κοινής επιχείρησης, όπως ο συνεταιρισμός.

Αφού γίνουν γνωστές από το εργοστάσιο οι τιμές αγοράς, ο συνεταιρισμός πρέπει να καθορίσει τις τιμές πώλησης του λιπάσματος στα μέλη του, λαμβάνοντας υπόψη τα μεταφορικά, τις δαπάνες αποθήκευσης και τα άλλα διαχειριστικά του έξοδα. Εάν η τιμή αγοράς από το εργοστάσιο είναι 30 λεπτά το κιλό και όλα τα διαχειριστικά έξοδα περίπου 10 λεπτά το κιλό, ο συνεταιρισμός θα προτείνει να διαθέσει στα μέλη του το λίπασμα προς 40 λεπτά το κιλό ή και κάτι παραπάνω. Λειτουργώντας με επιμέλεια, ο συνεταιρισμός υποθέτουμε ότι καθορίζει την τιμή πώλησης στα 45 λεπτά για να παραχθεί ένα πλεόνασμα που θα παραμείνει στο συνεταιρισμό για ανάπτυξη και βελτίωση των δραστηριοτήτων του. Το παραπάνω ποσό των 5 λεπτών το κιλό είναι μία εθελοντική εισφορά, ένα είδος επένδυσης κεφαλαίου που προσφέρεται στο συνεταιρισμό από τα μέλη. Η άλλη επιλογή που έχουν τα μέλη είναι να πληρώσουν

40 λεπτά το κιλό για το λίπασμα (που θα έχει ως αποτέλεσμα μηδενικό πλεόνασμα) και αργότερα, στο τέλος της χρήσης, να καταβάλουν στο συνεταιρισμό 5 λεπτά το κιλό για περαιτέρω ανάπτυξη του συνεταιρισμού.

Προφανώς, πάλι, πλεόνασμα είναι ένα σκόπιμα δημιουργούμενο κεφάλαιο που αποφασίζεται από τα μέλη, στα οποία είναι διαθέσιμη η εναλλακτική επιλογή να το μηδενίσουν (δηλ. να μην το δημιουργήσουν).

Συνήθως, ο προμηθευτικός συνεταιρισμός έχει συναλλαγές και με μη μέλη, χρεώνοντάς τα με τις ίδιες ή υψηλότερες τιμές. Σ' αυτή την περίπτωση η διαφορά που υπάρχει μεταξύ της τιμής πώλησης και του κόστους για τον συνεταιρισμό δεν μπορεί να εξηγηθεί όπως στη περίπτωση της συναλλαγής του συνεταιρισμού με τα μέλη του που προαναφέρθηκε. Η διαφορά που προκύπτει σ' αυτή την περίπτωση συνιστά κέρδος (όχι πλεόνασμα), διότι ο συνεταιρισμός λειτουργεί ως ένας διαμεσολαβητής μεταξύ του ιδιώτη πωλητή (εταιρεία λιπασμάτων) και του πελάτη (μη μέλος), δηλαδή όπως ακριβώς γίνεται σε κάθε άλλη συμβατική ιδιωτική επιχείρηση. Δεν υπάρχει συναλλαγή του συνεταιρισμού με μέλος.

Συμπερασματικά, στην περίπτωση του προμηθευτικού συνεταιρισμού, μπορεί να έχουμε ταυτόχρονα την ύπαρξη τόσο πλεονασμάτων όσο και κερδών, σε διάφορες κάθε φορά ποσοστιαίες αναλογίες.

3.2. Ο συνεταιρισμός εργασίας

Ο συνεταιρισμός εργασίας έχει σκοπό να επιτύχει καλύτερες αμοιβές για την εργασία των μελών του, με την ενσωμάτωση στην εργασία τους του επιχειρηματικού ρίσκου και της ανάλογης ανταμοιβής, εάν ο συνεταιρισμός αποδειχθεί επιτυχής. Αφού πληρώσει ο συνεταιρισμός για υλικά, ενοίκια, αποσβέσεις παγίων στοιχείων κλπ., το εναπομένον ποσό αποδίδεται στην εργασία.

Ο συνεταιρισμός εργασίας κανονικά προϋποθέτει εργασία σε διάφορα επίπεδα και εξειδικεύσεις. Οι αποδοχές από την εργασία των μελών μπορεί να είναι αντίστοιχες ή όχι αντίστοιχες με αυτές που προσφέρει η αγορά. Αυτές που ισχύουν στην η αγορά θα πρέπει να θεωρούνται ως οι ελάχιστες, αν ο συνεταιρισμός έχει κάποιο λόγο ύπαρξης.

Ένας επιτυχημένος συνεταιρισμός αμείβει καλύτερα τους εργαζόμενους-μέλη του από όσο η αγορά. Τεχνικά αυτό προέρχεται από το δημιουργούμενο πλεόνασμα δημιουργεί πλεονάσματα (δηλ. το ακαθάριστο εισόδημα είναι υψηλότερο από τις δαπάνες, συμπεριλαμβανομένων των αρχικών αμοιβών των εργαζόμενων-μελών του). Η ύπαρξη πλεονάσματος αποτελεί ένδειξη ότι η εργασία των εργαζόμενων μελών έχει τιμολογηθεί λιγότερο από την αξία της και για το λόγο αυτό το πλεόνασμα αποδίδεται στα μέλη σε αναλογία με την αρχική αμοιβή τους.

Εφόσον, στους συνεταιρισμούς εργασίας η απόφαση καθορισμού του ύψους των αμοιβών και των μισθών των εργαζόμενων-μελών λαμβάνεται από τους ίδιους τους εργαζόμενους-μέλη, είναι φανερό ότι το ύψος αυτό μπορεί να καθορισθεί σε ένα υψηλότερο επίπεδο, με αποτέλεσμα να μην δημιουργείται κανένα πλεόνασμα στο τέλος της χρήσης. Το πλεόνασμα είναι αποτέλεσμα της αδυναμίας να τιμολογηθεί με ακρίβεια η υπηρεσία που προσφέρεται από τους εργαζόμενους-μέλη του συνεταιρισμού.

Στην περίπτωση που ο συνεταιρισμός εργασίας απασχολεί μη-μέλη (π.χ. εποχικούς εργάτες) η διαφορά που προκύπτει αφού αφαιρεθούν όλες οι δαπάνες συνιστά, το οποίο θα πρέπει να τύχει διαφορετικής μεταχείρισης και σε καμιά περίπτωση να διανεμηθεί στα μέλη.

3.3. Συνεταιριστικό σούπερ-μάρκετ αγροτικού συνεταιρισμού

Πιο σύνθετη είναι η περίπτωση ενός σούπερ-μάρκετ αγροτικού συνεταιρισμού, όπου τα μέλη του μπορεί να εμφανίζονται και ως προμηθευτές και ως πελάτες.

Το συνεταιριστικό σούπερ-μάρκετ που ανήκει σε αγροτικό συνεταιρισμό παραγωγών πουλά τόσο τα αγροτικά προϊόντα των μελών του, αλλά επίσης και πολλά άλλα προϊόντα που τα προμηθεύεται από τρίτους (μη-μέλη).

Το σούπερ-μάρκετ προμηθεύεται προϊόντα από τα μέλη του και από μη-μέλη και πουλά επίσης προϊόντα σε μέλη και σε μη-μέλη. Υποθέτουμε ότι για κάθε ένα προϊόν, το σούπερ-μάρκετ επιτυγχάνει να έχει μία θετική διαφορά μεταξύ της τιμής πώλησης και του συνολικού κόστους.

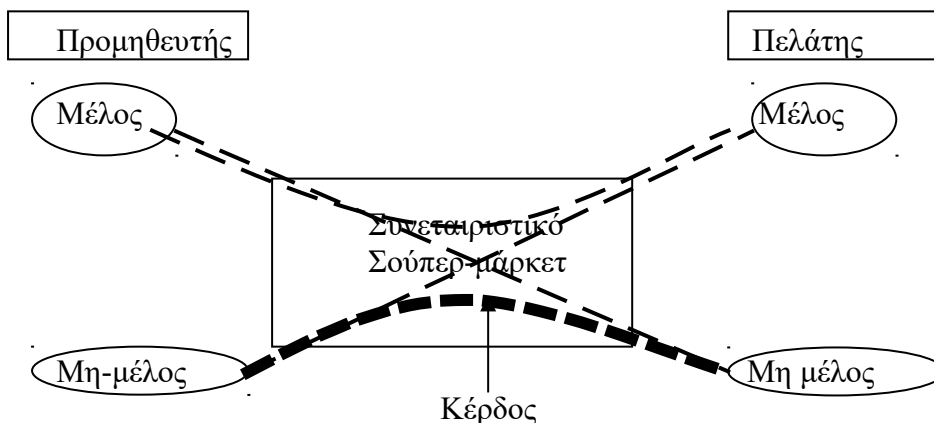
Όταν το σούπερ-μάρκετ πουλά π.χ. ελαιόλαδο των μελών του σε αγοραστές μη-μέλη έχουμε την περίπτωση του συνεταιρισμού πώλησης που παρουσιάστηκε προηγουμένως (στο 3.1.).

Όταν το συνεταιριστικό σούπερ-μάρκετ πουλά σε μέλη π.χ. απορρυπαντικά που προέρχονται από μία χημική βιομηχανία, έχουμε την περίπτωση του προμηθευτικού συνεταιρισμού που παρουσιάστηκε στο 3.2.

Όταν το συνεταιριστικό σούπερ-μάρκετ πουλά π.χ. ελαιόλαδο ενός παραγωγού μέλους σε άλλο μέλος-πελάτη, εάν υπάρξει διαφορά μεταξύ τιμής και κόστους, αυτή συνιστά πάλι πλεόνασμα το οποίο πρέπει να διανεμηθεί ανάλογα στο μέλος-προμηθευτή και στο μέλος-πελάτη, σε αναλογίες που χρειάζεται να διερευνηθούν περαιτέρω εάν θέλουμε να επωφεληθούν δίκαια και οι δύο πλευρές.

Όταν το συνεταιριστικό σούπερ-μάρκετ πουλά σε τρίτους μη-μέλη π.χ. απορρυπαντικά που προέρχονται από μία χημική βιομηχανία, συμπεριφέρεται ακριβώς σαν κάθε άλλη συμβατική κερδοσκοπική επιχείρηση. Η διαφορά που προκύπτει μεταξύ τιμής και κόστους συνιστά κέρδος.

Στο πιο κάτω διάγραμμα μπορεί να φανεί ο συνδυασμός αυτών των συναλλαγών:

Συμπερασματικά, όπου μεσολαβεί συναλλαγή του συνεταιρισμού με μέλη του, οποιαδήποτε θετική διαφορά προκύπτει μεταξύ εισπράξεων και δαπανών συνιστά πλεόνασμα, το οποίο ισοδυναμεί με εθελοντική εισφορά των μελών στο συνεταιρισμό. Το ποσό αυτό μπορεί να διανεμηθεί στα μέλη ως επιστρεφόμενο πλεόνασμα. Όταν δεν μεσολαβεί συναλλαγή με μέλος, τότε προκύπτει κέρδος. Όπως το διατυπώνει ο D. Cobia²⁶ «Τα επιστρεφόμενα πλεονάσματα πρέπει να θεωρούνται ως προσαρμογή των τιμών. Προκύπτουν σε έναν προμηθευτικό συνεταιρισμό ως αποτέλεσμα υπερβολικής επιβάρυνσης των μελών για τα είδη που προμηθεύονται ή

²⁶ Βλ. Cobia, D.W., Distribution of Net Income, στο Cobia, D. (ed), Cooperatives in Agriculture, Prentice Hall, New Jersey, 1989, Ch. 13.

σε έναν συνεταιρισμό πώλησης όταν καταβάλλει χαμηλότερες τιμές στα μέλη του που έχουν παραδώσει το προϊόν τους προς πώληση. Ο M. Abrahamsen²⁷ διαβεβαιώνει επίσης ότι «... τα πλεονάσματα προκύπτουν διότι οι συνεταιρισμοί, όπως και οι περισσότερες επιχειρήσεις, δεν μπορούν να καθορίσουν το ακριβές διαχειριστικό κόστος την στιγμή που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στα μέλη τους. Γι' αυτό, για λόγους σιγουριάς (δηλ. για να μην υποστούν ζημιές) οι συνεταιρισμοί προτιμούν να κοστολογούν τις υπηρεσίες τους με μεγαλύτερα περιθώρια, ώστε οι εισπράξεις να είναι μεγαλύτερες από τις δαπάνες». Και πιο κάτω «... οι συνεταιρισμοί που επιστρέφουν πλεονάσματα στα μέλη, δεν έχουν κέρδη από την επιχειρηματική δραστηριότητα».

Όταν δεν μεσολαβεί μέλος στη συναλλαγή του συνεταιρισμού (ή με άλλα λόγια όταν ο συνεταιρισμός ενεργεί ως μεσολαβητής μεταξύ τρίτων), η διαφορά που προκύπτει μεταξύ εισπράξεων και δαπανών συνιστά κέρδος. Αυτή η καθαρή διαφορά μεταξύ πλεονασμάτων και κερδών μπορεί καλύτερα να στηρίξει τη θέση του Y. Levi²⁸, ότι οι συνεταιρισμοί είναι μη κερδοσκοπικοί φορείς και γι' αυτό το λόγο οι μελετητές του Πανεπιστημίου Johns Hopkins θα έπρεπε να τους εντάξουν στον μη-κερδοσκοπικό τομέα.

Εάν η προτεινόμενη εξειδίκευση των όρων “πλεόνασμα” και “κέρδος” γίνει αποδεκτή, θα είναι εύλογο να διατηρηθεί ο όρος “καθαρό εισόδημα” (net income) ως ένας ευρύτερος όρος που περικλείει τους δύο προηγούμενους Πράγματι, έτσι χρησιμοποιείται στις Η.Π.Α., όπου τα καταστατικά των συνεταιρισμών προβλέπουν επιστροφές τόσο σε μέλη όσο και σε μη-μέλη πελάτες. Με την προσέγγιση που προτείνεται εδώ, τα κέρδη αποτελούν το τμήμα του καθαρού εισοδήματος που προκύπτει από συναλλαγές με πελάτες μη-μέλη.

4. Οι επιπτώσεις της αναγνώρισης της ειδικής φύσης της έννοιας του πλεονάσματος

Σε δύο περιπτώσεις κυρίως αναμένεται να έχει επιπτώσεις η αναγνώριση της ειδικής φύσης του πλεονάσματος στους συνεταιρισμούς:

- α) στη φορολογική μεταχείριση των συνεταιρισμών και
- β) στην αναγνώριση των συνεταιρισμών ως μη κερδοσκοπικών φορέων ή ως φορέων που δεν έχουν σκοπό το κέρδος.

4.1. Η φορολογική μεταχείριση των συνεταιρισμών

Στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) το θέμα της φορολογίας των συνεταιρισμών αντιμετωπίζεται από τις φορολογικές αρχές με τρεις διαφορετικούς τρόπους. Σύμφωνα με τον πρώτο, αναγνωρίζεται (ρητώς ή εμμέσως) η ειδική φύση των πλεονασμάτων στους συνεταιρισμούς, (ότι δηλαδή προέρχονται από τις συναλλαγές του συνεταιρισμού με τα μέλη του), και αυτό έχει ως αποτέλεσμα να απαλλάσσονται οι συνεταιρισμοί από τη φορολογία εισοδήματος στο επίπεδο του νομικού προσώπου. Σύμφωνα με τον δεύτερο τρόπο, οι συνεταιρισμοί εξομοιώνονται με όλες τις επιχειρήσεις και έχουν την ίδια με αυτές φορολογική μεταχείριση. Σύμφωνα με τον τρίτο τρόπο αντιμετώπισης, κάποιες κατηγορίες συνεταιρισμών ή κάποιες δραστηριότητές τους απαλλάσσονται από τη φορολογία εισοδήματος στο επίπεδο του νομικού προσώπου.

²⁷ Βλ. Abrahamsen, M.A., (1976), Cooperative Business Enterprise, McGraw Hill Book Company, N.Y., Ch. 16.

²⁸ Y. Levi, (2005), How non-profit and social economy can co-exist: A co-operative perspective, paper presented at the ICA XXI International Co-operative Research Conference, Cork, Ireland, August 2005.“

Σχετικά με την Ε.Ε. (των 15)²⁹ στη Γερμανία, στην Ολλανδία, στη Σουηδία, στη Φινλανδία, στην Δανία και στην Ελλάδα (από το έτος 2000) τα πλεονάσματα (που μπορεί να αναφέρονται και ως «κέρδη») των συνεταιρισμών που προέρχονται από τις συναλλαγές τους με τα μέλη τους, απαλλάσσονται από τη φορολογία εισοδήματος στο επίπεδο του νομικού προσώπου. Στη Δανία, όταν οι συνεταιρισμοί εμφανίζουν και συναλλαγές με μη-μέλη, που για τρία συνεχή έτη να υπερβαίνουν το 25% του συνόλου των συναλλαγών τους, έχουν την ίδια φορολογική μεταχείριση με τις μεγάλες συμβατικές επιχειρήσεις, προφανώς επειδή το μέρος του κέρδους είναι σημαντικό και δεν υπάρχει εύκολος τρόπος να διαχωριστούν τα πλεονάσματα από τα κέρδη.

Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί στη Γερμανία και στην Ολλανδία θεωρούνται προέκταση των ατομικών γεωργικών εκμεταλλεύσεων των μελών τους. Οι επιστροφές πλεονασμάτων προστίθενται στο προσωπικό εισόδημα των μελών και φορολογούνται μόνο εκεί.

Οι συνεταιρισμοί έχουν την ίδια με τις συμβατικές επιχειρήσεις φορολογική μεταχείριση στην Αυστρία και στην Ιρλανδία. Στην Ιρλανδία οι συνεταιρισμοί μέχρι το 1994 είχαν ειδική φορολογική μεταχείριση.

Ενδιάμεση φορολογική μεταχείριση απολαμβάνουν οι συνεταιρισμοί στις υπόλοιπες 15 χώρες της Ε.Ε. Στο Βέλγιο τα «κέρδη» που διανέμονται στα μέλη ως μερίσματα, απαλλάσσονται από τη φορολογία εισοδήματος μέχρι το ποσό των 130 ευρώ ανά μέλος. Τα υπόλοιπα φορολογούνται με συντελεστή 25% ή 15% για μερίδες που εκδόθηκαν μετά την 1.1.1994.

Στην Ισπανία, οι αναγνωρισμένοι (προστατευόμενοι) συνεταιρισμοί, απολαμβάνουν φορολογικά πλεονεκτήματα, όπως μειωμένο φορολογικό συντελεστή 20%. Με τον μειωμένο αυτόν συντελεστή φορολογούνται τα «κέρδη» που προέρχονται από τις συναλλαγές του συνεταιρισμού με τα μέλη του, εφόσον οι συναλλαγές αυτές υπερβαίνουν το 50% του συνόλου των συναλλαγών του συνεταιρισμού.

Στην Πορτογαλία οι συνεταιρισμοί υπάγονται στο φορολογικό σύστημα που ισχύει για τις εταιρείες. Στους αγροτικούς συνεταιρισμούς τα πλεονάσματα που προέρχονται από τις συναλλαγές του συνεταιρισμού με τα μέλη του, απαλλάσσονται από τους άμεσους φόρους. Ανάλογη είναι η περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου, όπου ένας αγροτικός συνεταιρισμός μπορεί να εξαιρεθεί από τη φορολογία εισοδήματος εάν ο Φορολογικός Επιθεωρητής χαρακτηρίσει τον συνεταιρισμό ως φορέα αλληλοβοήθειας (mutual status).

Στη Γαλλία οι συνεταιρισμοί που ασκούν ορισμένες δραστηριότητες (όπως από κοινού χρήση γεωργικών μηχανημάτων, τεχνητή γονιμοποίηση ή παραγωγή κρασιού) απαλλάσσονται από τη φορολογία εισοδήματος. Άλλοι συνεταιρισμοί φορολογούνται στο επίπεδο του νομικού προσώπου, στο οποίο όμως ο καταλογιζόμενος φόρος μειώνεται κατά 50%. Δεν επιβάλλεται φόρος εισοδήματος στο επίπεδο του συνεταιρισμού για τα επιστρεφόμενα στα μέλη ποσά που προέρχονται από τις συναλλαγές του συνεταιρισμού με τα μέλη του. Κέρδη που προέρχονται από συναλλαγές με τρίτα πρόσωπα δεν απαλλάσσονται.

Στην Ιταλία ο συντελεστής φόρου για τους συνεταιρισμούς είναι χαμηλότερος από αυτόν τον οποίο πληρώνουν οι εταιρείες κεφαλαίου (ο φόρος εισοδήματος των εταιρειών είναι 37% και ο τοπικός φόρος είναι 16%). Οι συνεταιρισμοί απαλλάσσονται από αυτούς τους φόρους εφόσον οι επιστροφές στα μέλη συνιστούν ποσοστό μεγαλύτερο του 60% της προστιθέμενης αξίας. Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί απαλλάσσονται από τους άμεσους φόρους όταν εκτρέφουν ζώα σε γη που ανήκει σε

²⁹ Βλ. DIES, Co-operative Movements in the European Union, 2000, Paris 2001.

μέλη (τουλάχιστον 25%) ή όταν διαχειρίζονται, επεξεργάζονται και πουλούν τουλάχιστον το 25% των φυτικών και ζωικών προϊόντων ή ζώων που παραδίδουν τα μέλη.

Στο Λουξεμβούργο οι αγροτικοί συνεταιρισμοί και οι συνεταιρισμοί πώλησης απολαμβάνουν απαλλαγές από τη φορολογία εφόσον ασχολούνται με δραστηριότητες κοινής χρήσης μηχανημάτων ή εγκαταστάσεων ή με την αγορά και επεξεργασία γεωργικών ή δασικών προϊόντων που προέρχονται από τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις των μελών τους.

Τέλος στην Ελλάδα, οι αστικοί συνεταιρισμοί έχουν την ίδια με τις συμβατικές επιχειρήσεις φορολογική μεταχείριση. Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί απαλλάσσονται από τη φορολογία των πλεονασμάτων που προέρχονται από τις συναλλαγές του συνεταιρισμού με τα μέλη του, αλλά φορολογούνται κανονικά για τα κέρδη που προέρχονται από τις συναλλαγές του συνεταιρισμού με μη-μέλη.

Η προηγηθείσα επισκόπηση της φορολογικής μεταχείρισης των συνεταιρισμών στην Ε.Ε.-15 δείχνει ότι, με εξαίρεση μικρό αριθμό χωρών, η φορολογική μεταχείριση των συνεταιρισμών είναι συνάρτηση επιλογών πολιτικής. Αυτό εξηγεί και την διαφορετική μεταχείριση των γεωργικών συνεταιρισμών από τις φορολογικές αρχές, παρά το γεγονός ότι όλοι οι συνεταιρισμοί ακολουθούν τους ίδιους κανόνες (Αρχές). Επιπροσθέτως, προκαλεί εντύπωση το γεγονός ότι σε μια χώρα όπως η Γαλλία, επιτρέπεται επιστροφή στα μέλη ποσών που προέρχονται από τις συναλλαγές του συνεταιρισμού με τρίτους. Ανάλογη μεταχείριση φαίνεται να υποκρύπτεται και στους κανόνες που εφαρμόζουν άλλες χώρες

Κατόπιν αυτών, τείνει κανείς να συμπεράνει ότι είτε «οι συνεταιρισμοί έχουν ελάχιστα ή ανεπαρκώς κατανοηθεί»³⁰ είτε ότι κάποιες κυβερνήσεις επιλέγουν να παρουσιάζουν ως παραχώρηση μια φορολογική μεταχείριση την δικαιούνται με βάση τον ιδιαίτερο χαρακτήρα τους.

4.2. Η αναγνώριση των συνεταιρισμών ως μη-κερδοσκοπικών επιχειρήσεων

Οι νομοθέτες και μελετητές που αναγνωρίζουν την διαφορετική φυσιογνωμία των συνεταιρισμών, και ως εκ τούτου υποστηρίζουν να απαλλάσσονται τα πλεονάσματα (ή όπως αλλιώς μπορεί να λέγονται) από τη φορολογία εισοδήματος στο επίπεδο του νομικού προσώπου, ουσιαστικά υποστηρίζουν ότι τα πλεονάσματα δεν συνιστούν κέρδος με τη συνήθη έννοια του όρου. Αποτελούν μία επιστροφή χρημάτων που προήλθαν από την υπερβολική επιβάρυνση του μέλους για την υπηρεσία του συνεταιρισμού που χρησιμοποίησε, διότι έγινε λάθος εκτίμηση του κόστους της ή διότι έτσι επέλεξαν να κάνουν τα ίδια τα μέλη.

Τα μέλη π.χ. ενός προμηθευτικού συνεταιρισμού καταφέρνουν από κοινού να αγοράσουν το λίπασμα που χρειάζονται σε χαμηλότερη τιμή, διότι αγοράζουν μεγάλη ποσότητα. Είναι σαν να λέμε, ότι τα 500 μέλη ενός συνεταιρισμού επισκέπτονται τη βιομηχανία λιπασμάτων και ζητούν έκπτωση στην καθορισμένη τιμή. Σε διαφορετική περίπτωση θα απευθυνθούν σε άλλη εταιρεία. Εάν επιτύχουν στις διαπραγματεύσεις, είναι λογικό να φορολογηθούν για την έκπτωση αυτή που πέτυχαν; (διότι αν τα μέλη καταβάλουν στον συνεταιρισμό τους την συνήθη τιμή, η έκπτωση θα εμφανιστεί ως πλεόνασμα στο τέλος της χρήσης).

Εκεί όπου αναγνωρίζεται αυτή η απλή αλήθεια, τα πλεονάσματα που προέρχονται από τις συναλλαγές του μέλους με το συνεταιρισμό του εξαιρούνται από τη φορολογία στο επίπεδο του νομικού προσώπου. Εάν τα πλεονάσματα επιστρέφονται

³⁰ Detilleux, J.-C. and Naett, C., Cooperatives and International Accounting Standards – The case of IAS 32 in RECOMA, French Cooperatives, Europe and Globalisation, Oct. 2006, p. 42.

στα μέλη, προστίθενται στα προσωπικά εισοδήματα των μελών και φορολογούνται εκεί ως προσωπικό εισόδημα. Ο Φορολογικός Κώδικας (Internal Revenue Code) των Η.Π.Α. προβλέπει την ενιαία φορολογική μεταχείριση των συνεταιρισμών³¹, όπως κάνουν και πολλές άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15 που προαναφέρθηκαν.

Κατόπιν τούτων, μπορούν να καταταγούν οι συνεταιρισμοί στις επιχειρήσεις που δεν πραγματοποιούν κέρδη κατά τις συναλλαγές με τα μέλη τους. Όταν οι συνεταιρισμοί αναλαμβάνουν δραστηριότητες παρόμοιες με εκείνες των «εταιρειών ή συμβατικών επιχειρήσεων» (ορολογία που χρησιμοποιείται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση) τότε πραγματοποιούν κέρδη. Όταν αυτή η τελευταία δραστηριότητά τους αποτελεί μικρό ποσοστό της εν γένει δραστηριότητάς τους, η κατάταξη των συνεταιρισμών, στις επιχειρήσεις που δεν πραγματοποιούν κέρδη δεν μπορεί να αλλάξει.

5. Συνεταιρισμοί και Κοινωνική Οικονομία

Αν κάποιος φτιάχνει ένα κουτί, ο ίδιος αποφασίζει αν θα το φτιάξει μικρό ή μεγάλο. Επίσης, αν κάποιος χωρίσει σε τμήματα μια συνεχή μεταβλητή, ο ίδιος καθορίζει με ποια κριτήρια θα γίνει η κατάτμηση. Κατά τον ίδιο τρόπο δεν μπορούμε να πούμε ότι είναι σωστό ή λάθος το να ορίσουμε την Κοινωνική Οικονομία και το περιεχόμενό της με διαφορετικό τρόπο από εκείνον για π.χ. τον μη-κερδοσκοπικό τομέα. Είναι έργο των μελετητών να διερευνήσουν κατά πόσο τα συστατικά μέρη αυτών των δύο ομάδων συμπίπτουν ή διαφέρουν. Είναι συχνά, ακόμη και μάταιο να προσπαθείς να συμβιβάσεις τους τίτλους που έχουν μπει στα «κουτιά». Πιο χρήσιμο είναι να ασχοληθεί κανείς με τα κριτήρια που ακολουθήθηκαν για να συμπεριληφθεί κάτι ή να εξαιρεθεί από το «κουτί».

Ο Β. Lorendahl³² έχει κάνει μία επίπονη προσπάθεια για να ρίξει λίγο φως στη «σαλάτα των όρων και στην ποικιλομορφία των ορισμών», όπως αναφέρει (δανειζόμενος την έκφραση από τον Perri (1994) και καταλήγει ως εξής: «Οι συνεταιρισμοί είναι ένα συστατικό τμήμα της Κοινωνικής Οικονομίας και συνεπώς του τρίτου τομέα, αλλά δεν πρέπει να συμπεριληφθούν στο «ideel» (ειδικός σουηδικός νομικός όρος) ή στον μη-κερδοσκοπικό τομέα». Αυτή η άποψη συμπίπτει με την άποψη των Salamon και Anheier (1992). Αλλά δεν φαίνεται επιθυμητό, όπως αυτοί οι συγγραφείς προτείνουν, να θεωρούνται μέρος του επιχειρηματικού τομέα. Ο λόγος είναι η ιδιαίτερη φυσιογνωμία τους και οι αξίες τις οποίες προεβέβουν, όντας «ενώσεις προσώπων» παρά «ενώσεις κεφαλαίων» και πάνω απ' όλα – αναφορικά με τη συζήτηση για τον ορισμό που προηγήθηκε – όντας φορείς που δεν διαδέτουν κέρδη.

Για να μπορέσει να συμφωνήσει με τους Salamon και Anheier, οι οποίοι ισχυρίζονται ότι οι συνεταιρισμοί δεν πρέπει να συμπεριληφθούν στον μη-κερδοσκοπικό τομέα, ο Lorendahl έχει εμμέσως δεχθεί ότι τα πλεονάσματα είναι ταυτόσημα με τα κέρδη. Έτσι έφτασε στο συμπέρασμα ότι οι συνεταιρισμοί ανήκουν στον επιχειρηματικό τομέα, κάτι για το οποίο, όμως, είχε αντιρρήσεις.

Στην προσπάθεια να απαντηθεί το ερώτημα εάν ένας συνεταιρισμός είναι μη-κερδοσκοπικός, και χωρίς να γίνεται διάκριση μεταξύ των όρων «κέρδος» και «πλεόνασμα», η Ένωση Συνεταιρισμών του Καναδά και το Συμβούλιο Συνεργατισμού του Καναδά³³ συμπεραίνουν ότι: «ο συνεταιρισμός μπορεί να

³¹ USDA, Cooperative Information Report 55, Co-ops 101 – An Introduction to Cooperatives, 1997.

³² Integrating the Public and Cooperative / Social Economy – Towards a New Swedish Model, Annals of Public and Cooperative Economics, 68,3,1997.

³³ www.coopzone.coop

αποφασίσει να μην διανέμει καθόλου πλεονάσματα και ως εκ τούτου, σε κάποιες περιπτώσεις, θα ανταποκρίνεται προς τον ορισμό του μη-κερδοσκοπικού φορέα. Στην περίπτωση αυτή ενδέχεται να υπάρχουν δύο είδη συνεταιρισμών:

- **οι συνεταιρισμοί με σκοπό το κέρδος**, εκείνοι δηλαδή που, με τη μορφή επιστροφών, διανέμουν στα μέλη τους τα πλεονάσματα διαχείρισης ανάλογα με τις συναλλαγές του μέλους με τον συνεταιρισμό του κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους, και
- **οι συνεταιρισμοί που δεν έχουν σκοπό το κέρδος**, εκείνοι δηλαδή στους οποίους τα πλεονάσματα διαχείρισης της επιχείρησης δεν διανέμονται στα μέλη αλλά πρέπει ολόκληρο το ποσό να χρησιμοποιείται για τη δημιουργία γενικού αποθεματικού (όπως για παράδειγμα οι στεγαστικοί, οι ημερήσιας φροντίδας, οι υγείας και άλλοι παρόμοιοι συνεταιρισμοί).

Εάν γίνει μια τέτοια διάκριση, κάποιοι συνεταιρισμοί θα έχουν τα επιζητούμενα χαρακτηριστικά για να συμπεριληφθούν στην «Κοινωνική Οικονομία» και κάποιοι άλλοι δεν θα τα έχουν, διότι δεν θα ανταποκρίνονται στις προδιαγραφές³⁴.

Επιπλέον, εάν οι συνεταιρισμοί ορίσουν ως λειτουργικό κανόνα τους το ότι τα πλεονάσματα που προέρχονται από τις συναλλαγές των μελών με την οργάνωσή τους δεν θα διανέμονται στα μέλη, τότε θα παρεκκλίνουν και από τις παγκόσμια αποδεκτές Διεθνείς Συνεταιριστικές Αρχές, που έχουν υιοθετηθεί από τη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση ως αρχές που αποτελούν αναγνωριστικά στοιχεία των συνεταιρισμών και επίσης θα παρεκκλίνουν από τις βασικές αρχές της Ροτσντέιλ. Επιπρόσθετα, ένα τέτοιο κριτήριο είναι ασαφές, γιατί είναι δυνατόν ένας συνεταιρισμός να αποδεχθεί μεν την αρχή της μη διανομής πλεονασμάτων και συγχρόνως να προσπαθεί να μην δημιουργούνται πλεονάσματα στο τέλος της διαχειριστικής περιόδου ή αυτά να είναι ασήμαντα.

Από τα παραπάνω φαίνεται λογικό να συμπεράνουμε ότι με την αποδοχή του προτεινόμενου από την παρούσα εργασία ορισμού των πλεονασμάτων και των κερδών, γίνεται σαφές ότι οι συνεταιρισμοί είναι «μη κερδοσκοπικοί», είναι φορείς που «δεν διανέμουν κέρδη» και είναι «επιχειρήσεις που δεν έχουν σκοπό το κέρδος» ακόμα και αν πραγματοποιούν, υπό συγκεκριμένες συνθήκες, κάποια κέρδη που δεν προέρχονται από τις συναλλαγές του μέλους με την οργάνωσή του και τα οποία δεν ανήκουν στα μέλη και δεν διανέμονται σε αυτά.

Σύμφωνα με τους ορισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης³⁵, οι συνεταιρισμοί είναι αναπόσπαστο κομμάτι της Κοινωνικής Οικονομίας, μαζί με τα αλληλασφαλιστικά ταμεία, τα σωματεία και τα ιδρύματα, γιατί το «κουτί» έχει κατασκευασθεί για να συμπεριλάβει φορείς που έχουν τα ακόλουθα κοινά χαρακτηριστικά:

1. Κύριος σκοπός τους δεν είναι να αποκομίσουν κέρδη από την αξιοποίηση του κεφαλαίου. Είναι από τη φύση τους τμήμα της οικονομίας στην οποία μετέχουν τα ενδιαφερόμενα μέρη. Οι επιχειρήσεις αυτές δημιουργούνται από και για εκείνους που έχουν κοινές ανάγκες και λογοδοτούν σε εκείνους τους οποίους έχουν ταχθεί να υπηρετούν.
2. Τις υποθέσεις τους διαχειρίζονται διοικήσεις που εκλέγονται με βάση την αρχή «ένα άτομο μία ψήφος».
3. Είναι ευέλικτοι και καινοτόμοι. Οι επιχειρήσεις της Κοινωνικής Οικονομίας δημιουργούνται για να αντιμετωπίσουν τις μεταβαλλόμενες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες.

³⁴ Βλ. Bouchard, M. et al. Database on Social Economy Organizations: The Qualification Criteria, Chair Recherche en Economie Sociale, Working Papers of the Canada Research Chair on the Social Economy, June 2006.

³⁵ <http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/coop/introduction>

4. Οι περισσότεροι στηρίζονται στην εθελοντική συμμετοχή, την εγγραφή μελών και τη δέσμευσή τους.

Σε μια πιο συνοπτική μορφή, ο J. Defourny³⁶ παρουσιάζει τα διακριτά χαρακτηριστικά της Κοινωνικής Οικονομίας ως εξής: απουσία κερδοσκοπικών κινήτρων, ελεύθερη συμμετοχή, δημοκρατική διοίκηση και ανεξαρτησία από το δημόσιο.

Παραμένοντας η Κοινωνική Οικονομία στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως μία «διφορούμενη και ασαφής έννοια» κατά με τον J.L. Monzon Campos³⁷, συχνά χρησιμοποιείται ως όρος συνώνυμος με τον τρίτο τομέα, και με κύρια συστατικά μέρη τους συνεταιρισμούς, τα αλληλασφαλιστικά ταμεία, τα σωματεία και τα ιδρύματα. Όμως, σύμφωνα με τη μελέτη του OECD για τον μη κερδοσκοπικό τομέα, οι συνεταιρισμοί δεν αποτελούν συστατικό μέρος του τρίτου τομέα³⁸.

6. Συνεταιρισμοί και Αλληλασφαλιστικά Ταμεία

Οι περισσότεροι από τους κανόνες των αλληλασφαλιστικών ταμείων είναι ίδιοι με τους κανόνες των συνεταιρισμών. Διαφορά εντοπίζεται στην οικονομική συμμετοχή των μελών. Στους συνεταιρισμούς τα μέλη καταθέτουν το κεφάλαιο και το κεφάλαιο αυτό είναι μεταβλητό (λόγω της δυνατότητας εισόδου νέων μελών ή της αποχώρησης παλαιών). Τα πλεονάσματα στους συνεταιρισμούς χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων του συνεταιρισμού ή για την υποστήριξη άλλων δραστηριοτήτων που εγκρίνουν τα μέλη ή επιστρέφονται στα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές τους με το συνεταιρισμό.

Τα αλληλασφαλιστικά ταμεία συνήθως δεν διαθέτουν κεφάλαια προερχόμενα από μερίδες. Χρεώνουν τα μέλη τους για υπηρεσίες που τους προσφέρονται. Για να καλύψουν τις δαπάνες τους χρειάζεται να χρεώσουν τα μέλη ακριβώς με το κόστος των υπηρεσιών ή με κάτι παραπάνω, εάν θέλουν να είναι εξασφαλισμένα ή αν θέλουν να βελτιώσουν τις υπηρεσίες που προσφέρουν στα μέλη τους.

Συνήθως, τα αλληλασφαλιστικά ταμεία δεν διανέμουν πλεονάσματα στα μέλη (αν και υπάρχουν εξαιρέσεις, όπως πχ. στη Γερμανία, τη Γαλλία και την Ισπανία)

Επανερχόμενοι στον προσδιορισμό της έννοιας του πλεονάσματος στους συνεταιρισμούς, όπου τα πλεονάσματα είχαν οριστεί ως το επιπλέον του κόστους ποσό που καταβάλουν τα μέλη για τα αγαθά και τις υπηρεσίες που αγοράζουν από το συνεταιρισμό τους, δεν διαφαίνεται διαφορά μεταξύ συνεταιρισμών και αλληλασφαλιστικών ταμείων ως προς το σημείο αυτό. Και οι δύο φορείς μπορούν να κρατήσουν τα πλεονάσματα σε μηδενικό επίπεδο ή αντίθετα να το αυξήσουν σημαντικά, εάν αυτό επιθυμούν. Ουσιαστικά, η δυνατότητα που παρέχεται στους συνεταιρισμούς να διανέμουν τα πλεονάσματα σε εκείνους που κάνουν χρήση των υπηρεσιών τους, τους καθιστά πιο ευέλικτους.

Εάν η πιο πάνω επιχειρηματολογία είναι σωστή και αν τα πανεπιστήμια και τα νοσοκομεία, που λειτουργούν με τη μορφή αλληλασφαλιστικών φορέων κατατάσσονται στους μη-κερδοσκοπικούς οργανισμούς, δημιουργείται η απορία γιατί οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να καταταγούν διαφορετικά.

Συμπέρασμα

³⁶ Βλ. Defourny, J., The origins, forms and roles of the Third Major Sector, στο J. Defourny- J.L. Monzon Campos, *Economie Sociale – The Third Sector*, (eds), CIRIEC, 1992.

³⁷ Βλ. Monzon Campos, J.L., *The Social Economy – The Third Sector in an evolving system*, στο J. Defourny-J.L. Monzon Campos, *Economie Sociale-The Third Sector*, (eds), CIRIEC, 1992.

³⁸ Βλ. OECD, *The Non-Profit Sector in a changing Economy*, OECD, 2003.

Η συνεταιριστική βιβλιογραφία πρέπει να τυποποιήσει τις έννοιες των όρων που χρησιμοποιούνται, ιδιαίτερα σε σχέση με την οικονομική λειτουργία των συνεταιρισμών.

Αν ο όρος «πλεόνασμα» στους συνεταιρισμούς χρησιμοποιείται αποκλειστικά για να δηλώσει το πρόσθετο τίμημα που καταβάλλουν τα μέλη για τα αγαθά και τις υπηρεσίες που προμηθεύονται από τον συνεταιρισμό τους ή για να δηλώσει τα ποσά που παρακρατεί ο συνεταιρισμός από τα μέλη του για τα αγαθά που αυτά προσφέρουν στο συνεταιρισμό τους, θα καταστεί σαφές ότι οι συνεταιρισμοί είναι μη κερδοσκοπικές επιχειρήσεις και θα δικαιούνται να απαιτήσουν την κατάλληλη μεταχείριση και αναγνώριση από τους νομοθέτες και την κοινωνία.

Βιβλιογραφία

Βιβλία

- Abrahamsen, M.A., (1976), *Cooperative Business Enterprise*, McGraw Hill Book Company, N.Y., Ch. 16.
- Cobia, D.W. Distribution of Net Income, in D. Cobia (ed.), *Co-operatives in Agriculture*, Prentice Hall, New Jersey, 1989, Ch. 13.
- Defourny, J., The origins, forms and roles of the Third Major Sector, in J. Defourny – J.L. Monzon Campos, *Economie Sociale – The Third Sector*, (eds) CIRIEC, 1992
- Defourny-J.L. Monzon Campos, *Economie Sociale – The Third Sector*, (eds) CIRIEC, 1992.
- DIES, *Co-operative Movements in the European Union*, 2000, Paris 2001.
- Monzon Campos, J.L., The Social Economy – The Third Sector in an evolving system, in J. Defourny – J.L. Monzon Campos, *Economie Sociale – The Third Sector*, (eds) CIRIEC, 1992.
- OECD, *The Non-profit Sector in a Changing Economy*, 2003.

Περιοδικά

- Dettleux, J.-C. and Naett,C.,- *Co-operatives and International Accounting Standards – The case of IAS 32 in RECMA*, French Co-operatives, Europe and Globalisation, Oct. 2006, p. 42.
- Lorendahl, B., Integrating the Public and Co-operative/ Social Economy – Towards a New Swedish Model, *Annals of Public and Co-operative Economics*, 68, 3, 1997.

Διάφορα

- Bouchard, M. et al. Database on Social Economy Organizations: The Qualification Criteria, Chair Recherche en Economie Sociale, Working Papers of the Canada Research Chair on the Social Economy, June 2006.

- Canadian Co-operative Association – What is a Co-operative, www.coopzone.coop.
- Consolidated Versions of the Treaty on European Union and of the Treaty Establishing the Economic Community.
- Cook, M.C., Ratchford, B. and Griffin, B., How Agricultural Co-operatives are Taxed, University of Missouri, Department of Agricultural Economics (<http://extension.missouri.edu/xplor/agguides/agecon/g00903.html>)
- Co-operative Act, 1992, New South Wales, www.austlii.edu.au/legis/nsu/consol_act.
- Co-operative law of India (The Companies (Amendment) Act, 2002).
- Co-operative Societies Act, 1973, Germany, section 19.
- Davidmann, M., Mondragon Co-operatives, Coop Study 7, www.solbaram.org/articles/mondra.
- European Conference on the Prospects of Social Economy within the Framework of Sustainable Development – European Resolutions, 2001 or CECOP discussion document for developing a common position addressed to European Social Economy organisations.
- FAO Mobilizing capital in Agricultural Service Co-operatives, www.fao.org/docrep/003/w5069e/w5069e07.
- Galor Zvi, Dividing the results in a co-operative and the participation of members (www.coopgalor.com)
- Government of Canada, Canada Enterprises, Co-operative Business Structure, www.canadabusiness.ca/servlet.
- Ελληνικός ν. 1667/1986 για τους Αστικούς Συνεταιρισμούς.
- Ελληνικός ν. 2810/2000 για τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς.
- Law of the Philippines, www.lettercover.com/category/co-operative-constitution-by-laws.
- Levi, Y., 2005, How non-profit and social economy can co-exist: A co-operative perspective, paper presented at the ICA XXI International Co-operative Research Conference, Cork, Ireland, August 2005.
- Salamon, L. et al. Global Civil Society –Dimensions of the Nonprofit Sector, *The Johns' Hopkins Centre for Civil Society Studies*, Baltimore MD, 1999.
- Salamon, L.M. et al. The Emerging Sector Revisited – A Summary, *The Johns' Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project, Phase II*, 1999.
- The Cooperative Act – Manitoba, <http://web2.gov.mb.ca/laws/statutes/ccsm/c223e.php>
- UN, Centre for Human Settlements: Six Guiding Principles of Co-operative Financial Organizations, www.gdrc.org/icm//six-coop.
- USDA, Co-operative Information Report 55, Co-ops 101- An introduction to Co-operatives, 1997.

Οργανώσεις και Ομάδες Παραγωγών

Του Χρήστου Καρατζά¹

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια γίνεται συχνή αναφορά στον όρο «Οργανώσεις ή Ομάδες Παραγωγών» με τρόπο που αρκετές φορές υπάρχει σύγχυση για το αν πρόκειται για το ίδιο πράγμα ή αν έχουν κάποια σχέση με τους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Η αναφορά στις Οργανώσεις και στις Ομάδες Παραγωγών είναι αρκετά παλιά στην εθνική και κοινοτική νομοθεσία και ουσιαστικά πάντα παρέμεναν δύο διαφορετικές νομικές οντότητες. Η βασική τους διαφορά είναι ο βαθμός οργάνωσης που επιδρά τόσο στον αριθμό των μελών τους όσο και στην επιχειρησιακή τους ικανότητα. Η **Ομάδα Παραγωγών** αφορά νομικά πρόσωπα που δεν έχουν την αντίστοιχη οργάνωση (σε διοικητικό ή λογιστικό επίπεδο), ούτε τις υποδομές που απαιτούνται για τη διαχείριση της παραγωγής των μελών τους. Αντίθετα η **Οργάνωση Παραγωγών** αναφέρεται σε δομημένες, οργανωμένες και με κατάλληλες υποδομές ενώσεις παραγωγών, που έχουν εμπορικό προσανατολισμό. Αυτό σημαίνει ότι το ίδιο νομικό πρόσωπο μπορεί να αναγνωριστεί είτε απευθείας ως Οργάνωση Παραγωγών είτε να μεσολαβήσει ένα στάδιο προαναγνώρισης ως Ομάδα Παραγωγών, που μόλις αποκτήσει τα κατάλληλα εχέγγυα να αποκτήσει το καθεστώς της Οργάνωσης Παραγωγών.

- **Εισαγωγή**

Οι **Οργανώσεις Παραγωγών (ΟρΠ)** ξεκίνησαν στα οπωροκηπευτικά το 1972² στο πλαίσιο της Κοινής Οργάνωσης Αγοράς (ΚΟΑ) των οπωροκηπευτικών, όπως αυτή θεσμοθετήθηκε με τον Καν. (ΕΟΚ) 1035/72³. Αρχικά, ο σκοπός των Οργανώσεων ήταν η διαχείριση των αποσύρσεων αλλά με την αναθώρηση της ΚΟΑ το 1996 δόθηκε έμφαση στον εμπορικό προσανατολισμό και στην ενίσχυση της θέσης των παραγωγών στην αγορά. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε κατανοήσει ότι οι συγχωνεύσεις που υλοποιούνταν στο κομμάτι της ζήτησης και ειδικά στο λιανεμπόριο θα επέφεραν μεγάλες πιέσεις στις τιμές των οπωροκηπευτικών,

1 Msc Γεωργο-οικονομολόγος, Συνεργάτης ΓΑΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ για τις Οργανώσεις Παραγωγών

2 L. Camanzi, G. Malorgio, T. García Azcárate, The role of Producer Organizations in supply concentration and marketing: a comparison between European Countries in the fruit and vegetables sector Paper prepared for presentation at the 113th EAAE Seminar "A resilient European food industry and food chain in a challenging world", Chania, Crete, Greece, date as in: September 3 - 6, 2009.

3 Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1035/72 του Συμβουλίου της 18ης Μαΐου 1972 περί κοινής οργάνωσης αγοράς στον τομέα των οπωροκηπευτικών.

που προσφερόταν από σχετικά μεγάλο αριθμό συνεταιρισμών και παραγωγών. Η αρχαία ρήση «η ισχύς εν τη ενώσει» είχε περισσότερο σημασία από οποιαδήποτε άλλη φορά.

Την περίοδο εκείνη, στις χώρες της Ευρώπης, υπήρχαν Οργανώσεις Παραγωγών με διαφορετικό βαθμό ετοιμότητας να ανταποκριθούν στον νέο ρόλο τους. Στις χώρες της Β. Ευρώπης είχαν καλύτερο βαθμό οργάνωσης και περισσότερες υποδομές απ' ότι στις χώρες της Ν. Ευρώπης, ενώ όσες είχαν αναγνωρισθεί, βάσει της προηγούμενης ΚΟΑ, ήταν καλύτερα προετοιμασμένες να δώσουν έμφαση στον εμπορικό προσανατολισμό τους. Για τον σκοπό αυτό, με την αλλαγή της ΚΟΑ το 1996 (Καν. (ΕΚ) 2200/1996⁴), προστέθηκε επιπλέον η έννοια της **Ομάδας Παραγωγών (ΟμπΠ)**. Η αλλαγή αυτή αποσκοπούσε στο να προετοιμαστούν συνεταιρισμοί - ή άλλες συλλογικές οντότητες - που δεν πληρούσαν τα κριτήρια των Οργανώσεων Παραγωγών, ώστε να τύχουν μεταβατικής περιόδου για να πετύχουν τους στόχους τους. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, που ορίστηκε στα 5 έτη, οι ΟμπΠ ήταν επιλέξιμες για εθνική και κοινοτική χρηματοδοτική ενίσχυση, εφόσον αναλάμβαναν να τηρήσουν ορισμένες δεσμεύσεις. Στο τέλος της μεταβατικής περιόδου μπορούσαν να αναγνωριστούν ως Οργανώσεις Παραγωγών.

Στο πλαίσιο αυτό, συνεταιρισμοί ή άλλες συλλογικές οντότητες, που πληρούσαν τα κατά περίπτωση συγκεκριμένα κριτήρια που έθεταν οι κοινοτικοί Κανονισμοί, μπορούσαν να αναγνωρίσουν Οργανώσεις ή/και Ομάδες Παραγωγών. Το βασικό πλαίσιο για την αναγνώρισή τους είναι το Προεδρικό Διάταγμα 36/1986⁵, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, το οποίο θέτει το γενικό πλαίσιο, ενώ τα κριτήρια αναγνώρισης για κάθε τομέα γεωργικών προϊόντων ορίζονται από ειδικότερες Υπουργικές Αποφάσεις. Στην Ελλάδα, αλλά και σε άλλες χώρες, επιτρέπεται σε όλα τα είδη νομικών μορφών να συστήσουν ΟρΠ/ΟμπΠ (ακόμη και σε ιδιωτικές εταιρείες) αλλά ο συνεταιρισμός είναι το συνηθέστερο σχήμα⁶.

- **Οργανώσεις Παραγωγών**

Οι **Οργανώσεις Παραγωγών** αποτελούν την πιο εκλεπτυσμένη μορφή συλλογικής οργάνωσης. Πρόκειται για ενώσεις παραγωγών (φυσικών ή νομικών προσώπων), που αποφασίζουν να διαθέσουν την παραγωγή τους από κοινού και διαθέτουν την κατάλληλη οργάνωση και τις απαιτούμενες υποδομές για να πετύχουν αυτόν τον σκοπό. Τα επιχειρησιακά προγράμματα στον τομέα αυτό είναι βασικά χρηματοδοτικά εργαλεία για να μπορούν να βελτιώνουν κάθε χρόνο την επίδοσή τους στον τομέα αυτό.

Το Προεδρικό Διάταγμα 614/81 όριζε τις προϋποθέσεις για την αναγνώριση Ομάδων Παραγωγών, προβλέποντας μάλιστα και τη δυνατότητα χρηματικών βραβείων για ΟΠ που

4 Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2200/96 του Συμβουλίου της 28ης Οκτωβρίου 1996 για την κοινή οργάνωση των αγορών στον τομέα των οπωροκηπευτικών.

5 [Π.Δ.36/1986](#) « Όροι, προϋποθέσεις και διαδικασία αναγνώρισης Ομάδων Παραγωγών και Ενώσεων Ομάδων Παραγωγών » (ΦΕΚ/Α' /12).

6 Jos Bijman, Producer organisations in the European fruit & vegetables industry: cooperatives and other strange animals ICOP 2015, Graz, Austria.

ανέπτυσαν υποδειγματική δραστηριότητα. Το ΠΔ 614/81 αντικαταστάθηκε από το ΠΔ 36/1986, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, το οποίο παραμένει μέχρι και σήμερα το ισχύον νομοθέτημα για τους όρους, τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία αναγνώρισης Ομάδων Παραγωγών (ΟΠ) και Ενώσεων Ομάδων Παραγωγών (ΕΟΠ). Παρ' ότι η νομοθεσία αναφέρει τον όρο «Ομάδες Παραγωγών» η ονοματολογία αυτή καλύπτει σαφώς και τις Οργανώσεις Παραγωγών, για τις οποίες έχει κυρίως χρησιμοποιηθεί τα τελευταία χρόνια.

Οι βασικές προϋποθέσεις μιας ΟρΠ είναι οι ακόλουθες:

- Τα μέλη (φυσικά ή νομικά πρόσωπα) πρέπει να απασχολούνται με την παραγωγή γεωργικών προϊόντων στον τομέα που αναγνωρίζεται η ΟρΠ. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να υποβάλλουν Αίτηση Ενιαίας Ενίσχυσης κάθε χρόνο.
- Η συμμετοχή των μελών πρέπει να είναι εθελοντική και τα μέλη πρέπει να είναι μέτοχοι του νομικού προσώπου.
- Κάθε μέλος μπορεί να ανήκει σε μια μόνο ΟρΠ για ένα συγκεκριμένο προϊόν, δηλαδή δεν μπορεί να εγγράφεται σε διαφορετικές Οργανώσεις για το ίδιο προϊόν.
- Τέλος σε όλες τις νομικές μορφές (ακόμη και αν πρόκειται για μη συνεταιρισμούς) πρέπει να αποδεικνύεται ο δημοκρατικός τρόπος λήψης αποφάσεων από τα μέλη τους.

Το πλέον βασικό χαρακτηριστικό των ΟρΠ, που έχει ιδιαίτερη σημασία για τη χρηματοδότησή τους μέσω των επιχειρησιακών τους προγραμμάτων, είναι η υποχρέωση των μελών να διαθέτουν στο εμπόριο το σύνολο της παραγωγής τους μέσω της ΟρΠ για τα προϊόντα που έχει αναγνωριστεί. Ο όρος αυτός αλλά και το ποσοστό διάθεσης κυμαίνεται (π.χ. για τον τομέα του ελαιολάδου και των επιτραπέζιων ελιών δεν υφίσταται, ενώ στα οπωροκηπευτικά ανέρχεται στο υψηλό ποσοστό του 90%) αλλά αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη συγκέντρωση της προσφοράς και την εμπορική αξιοποίηση των προϊόντων, που είναι άλλωστε και οι βασικοί στόχοι μιας ΟρΠ.

Στον πιο πρόσφατο Ν. 4315/2014⁷, στο άρθρο 25, αναφέρεται ότι οι **Οργανώσεις Παραγωγών** «αποτελούν αυτοτελείς νομικές οντότητες ή σαφώς οριζόμενα μέρη αυτών με πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα, λειτουργούν σύμφωνα με την περίπτωση γ' της παρ. 2 του άρθρου 153 του Κανονισμού 1308/2013, συγκροτούνται με πρωτοβουλία παραγωγών ή/και ομάδων παραγωγών των τομέων του άρθρου 1 παρ. 2 του ιδίου ως άνω Κανονισμού και επιδιώκουν συγκεκριμένο σκοπό, ο οποίος μπορεί να περιλαμβάνει τουλάχιστον έναν από τους στόχους της περίπτωσης γ' της παρ. 1 του άρθρου 152 του Κανονισμού 1308/2013». Τέτοιος σκοπός μπορεί να είναι ο προγραμματισμός της παραγωγής, η συγκέντρωση της προσφοράς και η διάθεση στην αγορά των προϊόντων που παράγονται

7 Ν. 4315/2014 «Πράξεις εισφοράς σε γη και σε χρήμα – Ρυμοτομικές απαλλοτριώσεις και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 269/Α'/24-12-2014).

από τα μέλη τους, η συμβολή στη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων, η ανάπτυξη πρωτοβουλιών στον τομέα της προώθησης και εμπορίας κ.α.

Κατ' εξαίρεση, στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων, οι όροι αναγνώρισης, αν και αναφέρονται σε Οργάνωση Παραγωγών, αντιστοιχούν ουσιαστικά στα ίδια κριτήρια που αφορούν τις Ομάδες Παραγωγών. Επιπλέον, οι υποχρεώσεις των παραγωγών καθώς και το ποσοστό της παραγωγής που θα διαθέτουν στο εμπόριο μέσω της οργάνωσης, καθορίζεται από το καταστατικό της Οργάνωσης.

Μέχρι τη στιγμή που γραφόταν το παρόν άρθρο (29-3-2016) το νομικό πλαίσιο στην Ελλάδα κάλυπτε μόνο τέσσερις κατηγορίες γεωργικών προϊόντων (από τις συνολικά 24 που προβλέπονται στον Καν. 1308/2013). Τα προϊόντα αυτά είναι τα ακόλουθα:

- a. Ο τομέας των **οπωροκηπευτικών** (νωπά και μεταποιημένα). Πρόκειται για τα πρώτα προϊόντα για τα οποία ορίστηκε το θεσμικό πλαίσιο για τις Οργανώσεις Παραγωγών. Μέχρι σήμερα έχουν αναγνωριστεί **135**⁸ Οργανώσεις Παραγωγών από τις αρμόδιες εθνικές αρχές (125 εκ των οποίων υλοποιούν επιχειρησιακά προγράμματα). Τα κριτήρια αναγνώρισης των Οργανώσεων Παραγωγών ανά περιφέρεια καθώς και οι ειδικές περιπτώσεις αναφέρονται στην ΚΥΑ 266355/11-02-09 (ΦΕΚ 594B/2009), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, και είναι τα ακόλουθα:

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΛΑΧΙΣΤΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ/ Ο.Π.	ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΑΞΙΑ ΕΜΠΟΡΕΥΣΙΜΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ / Ο.Π. (εκατ. €)
ΑΡΤΑΣ, ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	200	1,8
ΑΧΑΪΑΣ, ΗΛΕΙΑΣ, ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ, ΠΡΕΒΕΖΑΣ, ΠΙΕΡΙΑΣ, ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ, ΠΕΛΛΑΣ, ΗΜΑΘΙΑΣ	100	0,7
ΧΑΝΙΩΝ, ΡΕΘΥΜΝΗΣ, ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ, ΛΑΣΗΘΙΟΥ, ΒΟΙΩΤΙΑΣ, ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ, ΑΡΚΑΔΙΑΣ, ΘΕΣΣΠΡΩΤΙΑΣ, ΛΑΡΙΣΑΣ, ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΣΕΡΡΩΝ, ΚΑΒΑΛΑΣ, ΛΑΚΩΝΙΑΣ	40	0,31
ΑΤΤΙΚΗΣ, ΕΥΒΟΙΑΣ, ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ, ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ, ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ, ΤΡΙΚΑΛΩΝ, ΚΙΛΚΙΣ, ΚΟΖΑΝΗΣ, ΦΛΩΡΙΝΑΣ, ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ, ΕΒΡΟΥ, ΡΟΔΟΠΗΣ, ΞΑΝΘΗΣ	20	0,25
ΠΕΙΡΑΙΑ & ΝΗΣΩΝ, ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ, ΖΑΚΥΝΘΟΥ, ΚΕΡΚΥΡΑΣ, ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ, ΛΕΥΚΑΔΑΣ, ΣΑΜΟΥ, ΧΙΟΥ, ΛΕΣΒΟΥ, ΚΥΚΛΑΔΩΝ, ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ, ΣΠΟΡΑΔΩΝ, ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ, ΓΡΕΒΕΝΩΝ, ΔΡΑΜΑΣ, ΦΩΚΙΔΑΣ	20	0,1
ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ		
Σε όλη τη χώρα: Ο.Π. οπωροκηπευτικών που	20	0,1

⁸ Στοιχεία ΥΠΑΑΤ – Δ/ση Συστημάτων Καλλιέργειας – 4.3.2016

επιθυμούν να αναγνωριστούν αποκλειστικά για μικρούς ερυθρούς καρπούς (φράουλα, βατόμουρα, σμέουρα κλπ.) ή λαχανικά προϊόντα ή δαμάσκηνα Σκοπέλου		
Σε όλη τη χώρα: Ο.Π. οπωροκηπευτικών που επιθυμούν να αναγνωριστούν αποκλειστικά για καρπούς με κέλυφος ή μανιτάρια ή οπωροκηπευτικά βιολογικής παραγωγής ή αρωματικά φυτά	10	0,1
Σε όλη τη χώρα: Ο.Π. οπωροκηπευτικών που επιθυμούν να αναγνωριστούν αποκλειστικά για ακτινίδια	20	0,25
Σε όλη τη χώρα: Ο.Π. οπωροκηπευτικών που επιθυμούν να αναγνωριστούν αποκλειστικά για νωπά επιτραπέζια σταφύλια	20	0,3
Στην περιφέρεια Κρήτης, στις ΠΕ Κυκλάδων, Δωδεκανήσων, Λακωνίας, Μεσσηνίας και στον Πόρο-Τροιζηνίας: Ο.Π. οπωροκηπευτικών που επιθυμούν να αναγνωριστούν αποκλειστικά για Αβοκάντο, Μπανάνα, Φραγκοσουκιά, Μάνγκο, Τσεριμόγια, Λωτό, Λίτσι, Γκουάβα	10	0,03
Νησιά με πληθυσμό κάτω από 3.100 κατοίκους	10	0,03

Η χρηματοδότηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων των Οργανώσεων και Ομάδων Παραγωγών για την Ελλάδα (περίοδος 2011-2014) ήταν η ακόλουθη (σε ευρώ):

	2011	2012	2013	2014
Οργανώσεις Παραγωγών	12.350.881	9.323.463	9.417.806	10.140.732
Ομάδες Παραγωγών	9.960.806	5.347.403	2.198.021	0
Σύνολο Προϋπολογισμού	22.311.687	14.670.866	11.615.827	10.140.732

Πηγή: Financial reports EAGF 2011-14

- b. Ο τομέας του **ελαιολάδου και των επιτραπέζιων ελιών**. Μέχρι σήμερα έχουν αναγνωρισθεί **98⁹** Οργανώσεις Παραγωγών από τις αρμόδιες εθνικές αρχές. Για να αναγνωρισθεί μια Οργάνωση Παραγωγών, σύμφωνα με την ΥΑ 5746/157266/11.12.14 (ΦΕΚ 3351 Β/2014), πρέπει να αποτελείται από τουλάχιστον 100 μέλη που καλλιεργούν συνολικά τουλάχιστον 2.500 στρέμματα.

Η χρηματοδότηση των Προγραμμάτων Εργασίας που υλοποιούν οι Οργανώσεις Παραγωγών για την Ελλάδα (περίοδος 2011-2014) ήταν η ακόλουθη (σε ευρώ):

	2011	2012	2013	2014
--	------	------	------	------

⁹ Στοιχεία ΥΠΑΑΤ – Δ/ση Συστημάτων Καλλιέργειας – 29.3.2016

Ελαιουργικοί Φορείς	9.123.135	7.901.020	8.324.823	8.946.250
---------------------	-----------	-----------	-----------	-----------

Πηγή: Financial reports EAGF 2011-14

- c. **Ο αμπελο-οινικός τομέας.** Οι αρμόδιες εθνικές αρχές έχουν αναγνωρίσει 9 Οργανώσεις Παραγωγών. Για να αναγνωριστεί μια Οργάνωση Παραγωγών, σύμφωνα με την ΚΥΑ 177349/14-10-2011 (ΦΕΚ 2299 Β/2011), πρέπει να αποτελείται από τουλάχιστον 20 μέλη (10 στις ορεινές, μειονεκτικές και νησιωτικές περιοχές) με ελάχιστη ποσότητα παραγωγής νωπού προϊόντος 400 τόνους (200 στις ορεινές, μειονεκτικές και νησιωτικές περιοχές). Στον συγκεκριμένο τομέα δεν υπάρχουν χρηματοδοτήσεις για υλοποίηση επιχειρησιακών προγραμμάτων.
- d. **Ο τομέας του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων.** Δεν έχουν αναγνωριστεί μέχρι σήμερα Οργανώσεις Παραγωγών. Στον συγκεκριμένο τομέα δεν υπάρχουν χρηματοδοτήσεις για υλοποίηση επιχειρησιακών προγραμμάτων. Τα κριτήρια αναγνώρισης καθορίζονται στην ΚΥΑ 2133/101443/2013 (ΦΕΚ 2226/Β'/10-09-2013) και είναι τα ακόλουθα:
- e.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΑΓΕΛΑΔΙΝΟ ΓΑΛΑ			ΠΡΟΒΕΙΟ ΚΑΙ ΓΙΔΙΝΟ ΓΑΛΑ			
	ΕΛΑΧΙΣΤΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ	ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΕΤΗΣΙΑ ΕΜΠΟΡΕΥΟΜΕΝΗ ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΤΟΝΟΥΣ	ΕΤΗΣΙΑ ΣΕ	ΕΛΑΧΙΣΤΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ	ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΕΤΗΣΙΑ ΕΜΠΟΡΕΥΟΜΕΝΗ ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΤΟΝΟΥΣ	ΕΤΗΣΙΑ ΣΕ	
ΚΡΗΤΗΣ	5	500		30	1500		
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ				10	200		
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ				20	1000		
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ							
ΑΤΤΙΚΗΣ	5	1500					
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	5	2000		30	1500		
ΗΠΕΙΡΟΥ	15	2000		40	1500		
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ				30	2000		
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	15	4000		30	1500		
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	20	2000		50	2500		
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔ. & ΘΡΑΚΗΣ	20	3000		30	1500		
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	20	4500		50	3500		
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	20	5000					

- **Ομάδες Παραγωγών**

Οι Ομάδες Παραγωγών ξεκίνησαν, επίσης, από τον τομέα των οπωροκηπευτικών ως ένα μεταβατικό στάδιο πριν την αναγνώριση ως Οργάνωση Παραγωγών. Η διάκριση αυτή έγινε από την Ε.Ε. για να επιτρέψει σε νέες συλλογικές οντότητες να αποκτήσουν την κατάλληλη

διοικητική οργάνωση και υποδομή, ώστε σε ένα χρονικό ορίζοντα 5 ετών να αναγνωριστούν ως Οργανώσεις Παραγωγών. Η διάκριση αυτή είχε ως στόχο τη διευκόλυνση υλοποίησης των επιχειρησιακών τους προγραμμάτων. Οι επιλέξιμες δράσεις για τις Οργανώσεις Παραγωγών, αφορούν τη βελτίωση της παραγωγής, εμπορίας, προώθησης των παραγόμενων προϊόντων αλλά και την προστασία του περιβάλλοντος, ενώ συγχρόνως απαιτούσαν την ύπαρξη συγκεκριμένων υποδομών και οργάνωσης για την ενίσχυσή τους. Αντιθέτως, για τις Ομάδες Παραγωγών, η μόνη απαίτηση ήταν η ύπαρξη ενός σχεδίου αναγνώρισης με σκοπό την απόκτηση μιας στοιχειώδους οργάνωσης και των κατάλληλων υποδομών, ώστε σταδιακά να μεταβούν στο επίπεδο των Οργανώσεων Παραγωγών. Με την αποδοχή του σχεδίου αναγνώρισης άρχισε να «τρέχει» η πενταετία και αυτό ισοδυναμούσε με προαναγνώριση. Κατά τη διάρκεια της 5ετίας που έπεται της προαναγνώρισης, τα κράτη μέλη μπορούσαν να χορηγούν ενισχύσεις στις Ομάδες Παραγωγών, που στη συνέχεια καταβάλλονταν από την Κοινότητα.

Για την επίτευξη του στόχου αυτού, η Ελλάδα είχε αποφασίσει ότι ο αριθμός των μελών για τις Ομπ περιριζόταν σε 10, ενώ ως ελάχιστη αξία παραγωγής λογιζόταν η μισή από αυτήν που ίσχυε στις Οργανώσεις Παραγωγών. Με άλλα λόγια, τα κριτήρια ήταν σαφώς πιο ελαστικά απ' ότι στις Οργανώσεις Παραγωγών, ώστε να δοθούν τα κατάλληλα κίνητρα σε μικρές ομάδες να οργανώσουν την παραγωγή και εμπορία τους. Το βασικό στοιχείο, στο οποίο στηρίχθηκε η χρηματοδότηση μιας Ομάδας Παραγωγών, ήταν το Σχέδιο Αναγνώρισης, που αφορούσε επενδυτικές δαπάνες, για την υλοποίηση του οποίου προϋπολογιζόταν ένα ποσοστό επί της αξίας παραγωγής των μελών της Ομάδας. Στο ίδιο πλαίσιο, προβλέφθηκε και η χορήγηση ενός κατ' αποκοπή ποσού για τις δαπάνες σύστασης και διοικητικής λειτουργίας της Ομάδας Παραγωγών, το οποίο μειωνόταν κατά 50%, αν η αξία παραγωγής υπερέβαινε το 1.000.000€ (ευνοώντας άλλη μια φορά τις μικρότερες Ομάδες Παραγωγών)¹⁰.

Με την παραπάνω διάκριση ξεχώριζαν οι νέες από τις παλιές Ομάδες Παραγωγών σε διάφορους τομείς προϊόντων. Ως εκ τούτου, παλιότεροι και περισσότερο οργανωμένοι συνεταιρισμοί με υποδομές και εμπορία προϊόντων, επέλεξαν να αναγνωριστούν ως Οργανώσεις Παραγωγών, ενώ νεότεροι συνεταιρισμοί, που ξεκινούσαν την εμπορική τους δραστηριότητα, επέλεξαν να αναγνωριστούν ως Ομάδες Παραγωγών. Το σχήμα αυτό λειτούργησε τα πρώτα χρόνια κυρίως - αν όχι μόνο - στον τομέα των οπωροκηπευτικών, όπου ενδεικτικά αναφέρεται ότι την τριετία 2004-06 λειτούργησαν 127 αναγνωρισμένες Οργανώσεις Παραγωγών και 23 προαναγνωρισμένες Ομάδες Παραγωγών, οι οποίες διακίνησαν οπωροκηπευτικά αξίας περίπου 400 εκ. €. Από τις 127 Οργανώσεις Παραγωγών, οι 67 υλοποίησαν επιχειρησιακά προγράμματα¹¹.

10 ΚΥΑ 3568/93548/12-09-1012 Τροποποίηση και συμπλήρωση της αριθμ. πρωτ. 266355/11-02-2009 (ΦΕΚ 594/Β' /2009) Κοινής Απόφασης των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων περί συμπληρωματικών μέτρων για την εφαρμογή του Καν(ΕΚ) 1234/07 του Συμβουλίου, όπως αυτός τροποποιήθηκε και ισχύει.

Στον προηγούμενο Κανονισμό για τη θέσπιση ενιαίας ΚΟΑ (Καν. (ΕΚ) 1234/2007¹²), στο άρθρο 125, τέθηκαν συγκεκριμένα γεωγραφικά κριτήρια που περιόρισαν σημαντικά την αναγνώριση νέων Ομάδων Παραγωγών. Η δυνατότητα δινόταν πλέον στα νέα κράτη μέλη που προσχώρησαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1η Μαΐου 2004 ή μετέπειτα, στις εξόχως απόκεντρες περιοχές της Κοινότητας ή στα μικρά νησιά του Αιγαίου Πελάγους. Η χρήση της δυνατότητας αυτής στην Ελλάδα ήταν αρκετά περιορισμένη και, δεδομένου ότι η διάρκεια των Ομάδων Παραγωγών οριζόταν στα 5 έτη, δεν υπάρχουν πλέον τέτοιες προαναγνωρισμένες Ομάδες Παραγωγών στη χώρα μας. Το σχετικό κονδύλι μηδενίστηκε για την Ελλάδα το 2014¹³, με τις τελευταίες πληρωμές σε προαναγνωρισμένες Ομάδες Παραγωγών να γίνονται το 2013. Ο νέος Κανονισμός (ΕΕ) 1308/2013¹⁴ δεν περιλαμβάνει πλέον τις Ομάδες Παραγωγών, αφαιρώντας τελείως την έννοια από τον πρώτο πυλώνα.

Εντούτοις, αναφορά στις Ομάδες Παραγωγών υπάρχει στον δεύτερο πυλώνα της Αγροτικής Ανάπτυξης και συγκεκριμένα στο άρθρο 27 του Καν. (ΕΕ) 1305/2013.¹⁵ Βάσει του εν λόγω κανονισμού παρέχεται οικονομική στήριξη προκειμένου να διευκολυνθεί η σύσταση Ομάδων και Οργανώσεων Παραγωγών στους τομείς της γεωργίας, οι οποίες αναγνωρίζονται επίσημα από την αρμόδια αρχή των κρατών μελών με βάση επιχειρηματικό σχέδιο. Στο εγκεκριμένο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020, το άρθρο αυτό έχει μετουσιωθεί στο μέτρο 09 περί “*σύστασης Ομάδων και Οργανώσεων Παραγωγών*”, που πλέον επεκτείνεται σε όλους τους τομείς προϊόντων της ενιαίας Κοινής Οργάνωσης Αγοράς (ΚΟΑ), και ορίζει ως ελάχιστο κριτήριο τα 10 μέλη για τις Ομάδες Παραγωγών φυτικής παραγωγής και τα 5 μέλη για τις Ομάδες Παραγωγών ζωικής παραγωγής. Η ενίσχυση δίνεται βάσει της εμπορευθείσας αξίας των παραγωγών και χρησιμεύει για την επίτευξη των στόχων ενός επιχειρηματικού σχεδίου, που μπορεί να καλύπτει ένα μεγάλο εύρος στόχων θυμίζοντας το αντίστοιχο σχέδιο αναγνώρισης που υπέβαλλαν στο παρελθόν οι Ομάδες Παραγωγών οπωροκηπευτικών.

Στον Ν. 4315/2014 (ΦΕΚ 269/Α'/24-12-2014) οι **Ομάδες Παραγωγών** ορίζονται ως *«αυτοτελείς νομικές οντότητες με πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα, οι οποίες*

11 Εθνική Στρατηγική στον τομέα των Οπωροκηπευτικών ΚΥΑ 266355/11-02-2009 (ΦΕΚ 594/Β' /2009).

12 Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1234/2007 του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2007, για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των γεωργικών αγορών και ειδικών διατάξεων για ορισμένα γεωργικά προϊόντα (Ενιαίος κανονισμός ΚΟΑ).

13 Commission Staff Working Document Accompanying the document Report from the Commission to the European Parliament and the Council, 8th Financial Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the European Agricultural Guarantee Fund, 2014 Financial Year.

14 Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 922/72, (ΕΟΚ) αριθ. 234/79, (ΕΚ) αριθ. 1037/2001 και (ΕΚ) αριθ. 1234/2007 του Συμβουλίου.

15 Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, [για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης \(ΕΓΤΑΑ\) και την κατάργηση του κανονισμού \(ΕΚ\) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου.](#)

συγκροτούνται με πρωτοβουλία παραγωγών ομοειδών προϊόντων, που συμφωνούν στην από κοινού προώθηση τουλάχιστον του 90% της παραγωγής τους και συνεργάζονται προκειμένου να δημιουργήσουν υποδομή για τη συγκέντρωση ή/και την προώθηση της παραγωγής τους». Αντίθετα στο νέο σχέδιο νόμου περί Αγροτικών Συνεταιρισμών¹⁶ (το οποίο τη στιγμή που γραφόταν το παρόν άρθρο βρίσκεται υπό διαβούλευση), το άρθρο 36 ορίζει ότι «Οι ομάδες παραγωγών συγκροτούνται με πρωτοβουλία τουλάχιστον πέντε (5) παραγωγών ομοειδών προϊόντων ζωικής προέλευσης και τουλάχιστον δέκα (10) παραγωγών ομοειδών προϊόντων φυτικής προέλευσης. Η ελάχιστη παραγωγή και για τις δύο κατηγορίες καθορίζεται από το γινόμενο των μελών της ομάδας παραγωγών επί τον μέσο όρο του παραγόμενου προϊόντος της ομάδας παραγωγών στην Περιφέρεια σύμφωνα με τα στοιχεία των δηλώσεων καλλιεργειών».

- **Επίλογος**

Αν και οι διαφορές μεταξύ των Οργανώσεων και των Ομάδων Παραγωγών είναι σχετικά μικρές, εντούτοις ουσιαστικά σηματοδοτούν διαφορετικές συμπράξεις παραγωγών. Η **Οργάνωση** ανταποκρίνεται σε καλά δομημένες, οργανωμένες και με κατάλληλες υποδομές ενώσεις παραγωγών, που έχουν εμπορικό προσανατολισμό στη λειτουργία τους. Με άλλα λόγια, το μοντέλο των Οργανώσεων Παραγωγών είναι το καταλληλότερο για τους πιο οργανωμένους συνεταιρισμούς που επιθυμούν να λάβουν στήριξη για να ενισχύσουν την εμπορία τους και να επεκτείνουν την παραγωγική τους βάση.

Αντιθέτως, η **Ομάδα** απευθύνεται σε νέες ενώσεις παραγωγών, που δεν έχουν την αντίστοιχη οργάνωση ούτε τις υποδομές που απαιτούνται (τουλάχιστον για τα προϊόντα που αναγνωρίζονται) και επιθυμούν να λάβουν στήριξη για να τα αποκτήσουν. Δυστυχώς η στήριξη πλέον έχει περιοριστεί (τουλάχιστον στα οπωροκηπευτικά και στο ελαιόλαδο-επιτραπέζιες ελιές) μόνο στις Οργανώσεις Παραγωγών, καθώς στο σκεπτικό της Ε.Ε. δόθηκαν αρκετά κονδύλια στα παλιότερα κράτη-μέλη να οργανώσουν την παραγωγική τους βάση σε Οργανώσεις Παραγωγών.

Η πραγματικότητα όμως είναι ότι σε σχέση με την υπόλοιπη Ε.Ε., η Ελλάδα χαρακτηρίζεται ακόμα από μικρό βαθμό οργάνωσης (τουλάχιστον βάσει των στοιχείων για τον τομέα των οπωροκηπευτικών). Για το 2010, το μερίδιο της συνολικής αξίας οπωροκηπευτικών που διατέθηκε στην αγορά από τις ΟΠ ανήλθε κατά μέσο όρο στο 43% σε ευρωπαϊκό επίπεδο¹⁷ ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για την Ελλάδα, το 2013, έφτανε μόλις το 11%.¹⁸ Επιπλέον οι ΟΠ

16 Σχέδιο Νόμου «Αγροτικοί Συνεταιρισμοί», διαθέσιμο στο http://www.opengov.gr/yfaat/wp-content/uploads/downloads/2015/10/Sxedio_Nomou.pdf τελευταία θέαση 6 Μαρτίου 2016.

17 Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων για τις οργανώσεις παραγωγών, τα επιχειρησιακά ταμεία και τα επιχειρησιακά προγράμματα στον τομέα των οπωροκηπευτικών μετά την μεταρρύθμιση του 2007.

18 Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης περιόδου Προγραμματισμού 2015-20 έκδοση 1.3 σελ.695.

είναι μικρές και ως προς τον αριθμό των μελών τους και ως προς την αξία της εμπορεύσιμης παραγωγής. Σε αντίθεση με την Ελλάδα, στην Ολλανδία, το 95% της αξίας παραγωγής των οπωροκηπευτικών (ύψους 2,6 δις €) διακινείται από μόλις 15 Οργανώσεις Παραγωγών, στις οποίες μετέχουν κατά μέσο όρο 230 παραγωγοί¹⁹.

Μια επιπλέον δυνατότητα ανάπτυξης μπορεί να δοθεί μέσα από το μέτρο 09 του ΠΑΑ για τη σύσταση Ομάδων και Οργανώσεων Παραγωγών, αλλά τόσο το χαμηλό ύψος της χρηματοδότησης όσο και το πλήθος των προϊόντων, δεν αφήνουν δυνατότητες για ευρεία αξιοποίηση.

19 Commission Staff Working Document Accompanying the Document, Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the implementation of the provisions concerning producer organisations, operational funds and operational programmes in the fruit and vegetables sector, since the 2007 reform ("Report on the fruit and vegetables regime").

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
με θέμα

**Ο ρόλος των πιστωτικών συνεταιρισμών και των ταμειωτηρίων στην εδαφική συνοχή – Προτάσεις
για ένα κατάλληλο πλαίσιο χρηματοπιστωτικής ρύθμισης**

ECO/371

(Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

Βρυξέλλες, 18 Φεβρουαρίου 2015

Εισηγητής: ο κ. **Carlos Trias Pintó**

Στις 10 Ιουλίου 2014, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να εκπονήσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

*Ο ρόλος των πιστωτικών συνεταιρισμών και των ταμειωτηρίων στην εδαφική συνοχή –
Προτάσεις για ένα κατάλληλο πλαίσιο χρηματοπιστωτικής ρύθμισης.*

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Φεβρουαρίου 2015.

Κατά την 505η σύνοδο ολομέλειας, της 18ης και 19ης Φεβρουαρίου 2015 (συνεδρίαση της 18ης Φεβρουαρίου 2015), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 153 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 10 αποχές.

*

* *

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

- 1.1 Στο πλαίσιο της μετάβασης του χρηματοπιστωτικού τομέα σε νέα πρότυπα τραπεζικών (new banking business models) και μη τραπεζικών δραστηριοτήτων, η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη τη διαφύλαξη της «βιοποικιλότητας» του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η οποία δεν πρέπει ωστόσο να συνεπάγεται την αυθαίρετη εφαρμογή των κανόνων¹.

¹

[EE C 451 της 16.12.2014](#), σ. 45.

- 1.2 Οι τράπεζες που εστιάζουν στη μεγιστοποίηση της αξίας για τους μετόχους τους (shareholders-value ή SHV banks) πρέπει να συνυπάρχουν αποτελεσματικά με τις τράπεζες που επιδιώκουν τη δημιουργία αξίας για όλες τις ομάδες ενδιαφερομένων τους (stakeholder-value ή STV banks) μέσω των δραστηριοτήτων που αναπτύσσουν στους τομείς της χονδρικής και της λιανικής τραπεζικής και των επενδύσεων. Μόνο με αυτόν τον τρόπο θα μπορέσει να διαμορφωθεί ένα σταθερό και αποτελεσματικό χρηματοπιστωτικό οικοσύστημα, το οποίο θα συμβάλλει πλήρως στην ανάπτυξη της πραγματικής οικονομίας.
- 1.3 Η ΕΟΚΕ στηρίζει σθεναρά την προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να εξετάσει, στο πλαίσιο της νέας χρηματοπιστωτικής ρύθμισης, τις ιδιαιτερότητες των πιστωτικών συνεταιρισμών και των ταμειωτηρίων, ώστε να αποφευχθούν οι ανεπιθύμητες συνέπειες της ομοιόμορφης εφαρμογής των κανόνων προληπτικής εποπτείας και οι πιθανές υπερβολικές διοικητικές επιβαρύνσεις.
- 1.4 Το κυριότερο πρόβλημα, ωστόσο, παραμένει η κατάλληλη εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας στο νέο ρυθμιστικό πλαίσιο για τον τραπεζικό τομέα —ιδίως όσον αφορά την οδηγία για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις (ΟΚΑ IV) και τον κανονισμό για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις (ΚΚΑ)— το οποίο η Επιτροπή της Βασιλείας συνέστησε να εφαρμοστεί αναλογικά, σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές Συνθήκες. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να εφαρμόζονται οι πλέον αυστηρές απαιτήσεις για τις τράπεζες παγκόσμιας εμβέλειας, αυστηρές απαιτήσεις για τις πανευρωπαϊκές τράπεζες (που έχουν συστημικό χαρακτήρα στην Ευρώπη) και πιο ευέλικτες απαιτήσεις για τις εθνικές και τις τοπικές (με εγγύηση επαρκούς επιπέδου προστασίας του καταναλωτή).
- 1.5 Σκοπός εν προκειμένω δεν είναι η δωρεάν χορήγηση προνομίων σε συγκεκριμένες οικογένειες του χρηματοπιστωτικού τομέα. Η ΕΟΚΕ υποστήριξε ανέκαθεν τους ισότιμους όρους ανταγωνισμού και, ως εκ τούτου, τάσσεται υπέρ της χρήσης αντικειμενικών παραμέτρων που δικαιολογούν την ειδική ρύθμιση του κάθε επιχειρηματικού μοντέλου. Οι παράμετροι αυτές είναι, κατά κύριο λόγο, οι οικονομικές και χρηματοπιστωτικές επιδόσεις, η συνεισφορά στην πραγματική οικονομία, η διαχείριση των κινδύνων και η διακυβέρνηση. Η ΕΟΚΕ συνιστά στις οικονομικές αρχές να παρέχουν κίνητρα σε εκείνους τους φορείς που πληρούν καλύτερα αυτούς τους όρους.
- 1.6 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να προβάλει το τραπεζικό μοντέλο που αντιπροσωπεύουν οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί και τα ταμειωτήρια, απορρίπτοντας ωστόσο κατηγορηματικά ορισμένες πρακτικές του χρηματοπιστωτικού τομέα που εφαρμόζονται και από ορισμένους φορείς αυτού του κλάδου, και τάσσεται υπέρ της ενίσχυσης των κανόνων δεοντολογίας και των κωδίκων χρηστής διακυβέρνησης για το σύνολο του

χρηματοπιστωτικού τομέα, που αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάκτηση της χαμένης εμπιστοσύνης.

- 1.7 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τις δραματικές επιπτώσεις που μπορεί να έχει για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης η συνέχιση της πιστωτικής στασιμότητας και της αύξησης του κόστους δανεισμού στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά. Ενστερνίζεται επίσης την επίκριση που εξέφρασε πρόσφατα το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τη θέση της Επιτροπής της Βασιλείας, η οποία αμφισβήτησε τα ειδικά ευρωπαϊκά μέσα για τη χρηματοδότηση των ΜΜΕ.
- 1.8 Εάν η Ευρώπη επιθυμεί να αντεπεξέλθει επιτυχώς στις μελλοντικές προκλήσεις και να γίνει φορέας αλλαγών (και όχι να βιώνει τις αλλαγές παθητικά), θα πρέπει να λάβει επείγοντως σειρά μέτρων για τον χρηματοπιστωτικό τομέα, προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», της Πρώτης και της Δεύτερης Πράξης για την Ενιαία Αγορά, της πρωτοβουλίας «Small Business Act», του προγράμματος COSME, της πρωτοβουλίας υπέρ της κοινωνικής επιχειρηματικότητας κλπ. Η ενίσχυση του ρόλου των ταμειωτηρίων και των πιστωτικών συνεταιρισμών στο ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό σύστημα θα συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη αυτών των στόχων.

2. Πιστωτικοί συνεταιρισμοί και ταμειωτήρια στο ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό περιβάλλον

- 2.1 Ιστορικά, τα ταμειωτήρια και οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί έχουν διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της οικονομίας και, ιδιαίτερα, στη στήριξη της γεωργίας, της μικρής βιομηχανίας και του εμπορίου. Σήμερα αντιπροσωπεύουν περίπου το 40 % του χρηματοπιστωτικού τομέα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στη Γαλλία το ποσοστό αυτό ανέρχεται σε 70 % και στη Γερμανία σε 60 %), ενώ η διάρθρωσή τους παρουσιάζει σημαντικές διαφορές από χώρα σε χώρα. Όσον αφορά τα ταμειωτήρια, η συγκέντρωση του τομέα σε λιγότερες επιχειρήσεις σε χώρες όπως η Ισπανία και η Φινλανδία έρχεται σε αντίθεση με τον έντονο κατακερματισμό που παρατηρείται στη Γερμανία ή στην Αυστρία.
- 2.2 Γενικά, με την αναδιάρθρωση των τραπεζών προέκυψε ένα τραπεζικό τοπίο το οποίο είναι μικρότερο, πιο υγιές, αλλά λιγότερο προσπελάσιμο, καθώς τα τελευταία χρόνια οι ΜΜΕ και τα νοικοκυριά δεν έχουν πρόσβαση σε χρηματοδότηση, γεγονός που συνοδεύθηκε και από τη σταδιακή μείωση του δικτύου των τοπικών υποκαταστημάτων και την απώλεια μεγάλου αριθμού θέσεων εργασίας. Το φαινόμενο αυτό μπορεί να επιδεινωθεί αν εκδιωχθούν από την αγορά οι τοπικές τράπεζες.

- 2.3 Ως επιχειρηματικό μοντέλο λιανικής τραπεζικής, οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί και τα ταμειυτήρια παρουσιάζουν πολύ σημαντικά στοιχεία διαφοροποίησης: χαρακτηρίζονται από τη σύνδεσή τους με τον τοπικό παραγωγικό ιστό, την «αγκίστρωσή» τους στη γεωγραφική τους περιοχή, την πυκνότητα των εμπορικών τους δικτύων, την εγγύτητά τους στον πελάτη, τη χρηματοδότηση ειδικών τομέων, την υποστήριξη των τοπικών συμφερόντων και των κοινωνικών φορέων, καθώς επίσης και από την αλληλεγγύη τους.
- 2.4 Χάρη στη διάρθρωσή τους, τα ταμειυτήρια και οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί διαθέτουν κατά γενικό κανόνα υγιείς δομές περιουσιακών στοιχείων, αναλαμβάνουν λογικούς κινδύνους και καθορίζουν τις διαδικασίες επένδυσης και κεφαλαιοποίησής τους σύμφωνα με τις πολιτικές της ενδογενούς εδαφικής ανάπτυξης.
- 2.5 Για σκοπούς εννοιολογικής σαφήνειας, κρίνεται σκόπιμο να προσδιοριστούν τα χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν τους πιστωτικούς συνεταιρισμούς από τα ταμειυτήρια:
- οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί είναι φορείς ιδιωτικού δικαίου που έχουν διττό χαρακτήρα: πρόκειται για συνεταιριστικές εταιρείες και πιστωτικούς οργανισμούς με πρωταρχικό στόχο την παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στους μετόχους/ιδιοκτήτες και στους πελάτες τους. Οι συνεταιριστικές αρχές που αποτελούν τη βάση της διακυβέρνησής τους είναι οι αρχές της δημοκρατικής λήψης αποφάσεων και της συμμετοχής (ένα άτομο, μία ψήφος), ενώ σημαντικό μέρος των αποτελεσμάτων τους μεταφέρεται σε υποχρεωτικά αποθεματικά και κοινωνικά ταμεία·
 - τα ταμειυτήρια είναι ιδρύματα ιδιωτικού δικαίου που επιτελούν δύο βασικά καθήκοντα: χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες και κοινωνική προσφορά. Η ιδιαιτερότητα του μοντέλου συνίσταται στο γεγονός ότι δεν έχουν συγκεκριμένους ιδιοκτήτες, παρότι υπάρχουν και άλλες μορφές ταμειυτηρίων, όπως οι δημόσιες επιχειρήσεις ή οι ανώνυμες εταιρείες. Στις περιπτώσεις που λαμβάνουν τη μορφή ιδρύματος, τα διοικητικά όργανά τους ψηφίζονται από μια γενική συνέλευση, στην οποία εκπροσωπούνται οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές και επίσης, ανάλογα με τη χώρα, οι πελάτες, οι ιδρυτικοί φορείς και οι εργαζόμενοι. Τα κέρδη που προκύπτουν διατίθενται σε αποθεματικά και σε κοινωνικά έργα.
- 2.6 Τα στοιχεία που αφορούν τους πιστωτικούς συνεταιρισμούς είναι πολύ αποκαλυπτικά σε περίοδο κρίσης: κανένας τους δεν κήρυξε πτώχευση στην ΕΕ. Οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί αντιπροσωπεύουν περίπου το 20 % της αγοράς καταθέσεων, σε χώρες όπως η Ιταλία, η Γαλλία, η Γερμανία και οι Κάτω Χώρες χρηματοδοτούν το 25 % έως 45 % των δανείων προς τις ΜΜΕ και τα τελευταία χρόνια αυξάνουν συνεχώς το μερίδιό τους σε καταθέσεις, τάση χαρακτηριστική της εμπιστοσύνης που τους επιδεικνύεται.

- 2.7 Όσον αφορά τα ταμειυτήρια, έχουν διατηρήσει το υψηλό τους μερίδιο στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της ΕΕ. Έτσι, στη Γερμανία φθάνουν το 43 % της αγοράς καταθέσεων και το 39 % των πιστώσεων και στην Ισπανία το 41 % και το 42 % αντίστοιχα.
- 2.8 Ακόμα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο² υπογραμμίζει τον κομβικό ρόλο των πιστωτικών συνεταιρισμών. Επειδή οι τράπεζες αυτές είναι λιγότερο εξαρτημένες από τις προσδοκίες των μετόχων, καλύπτουν με αξιοπιστία και ασφάλεια τις πιστωτικές ανάγκες των ΜΜΕ και πολλών νοικοκυριών.
- 2.9 Ωστόσο, παρατηρήθηκαν και εξαιρέσεις: ορισμένα ταμειυτήρια και πιστωτικοί συνεταιρισμοί εγκατέλειψαν τους ειδικούς τους στόχους και επιδόθηκαν σε κερδοσκοπικές δραστηριότητες και σε υπέρμετρες επεκτάσεις σε άλλες επικράτειες, με αποτέλεσμα να χάσουν το κύρος τους, πράγμα που οδήγησε, σε ορισμένες χώρες, στη θέσπιση ρυθμιστικών μέτρων, τα οποία υπονόμευσαν κατά κάποιον τρόπο το συγκεκριμένο πρότυπο τράπεζας.
- 2.10 Συνοπτικά, η ενίσχυση των κεφαλαίων, η επίτευξη του κατάλληλου μεγέθους, η διατήρηση του τοπικού χαρακτήρα και η εξασφάλιση υψηλών επιπέδων προστασίας του καταναλωτή πρέπει να συνοδευθούν από τη διατήρηση των βασικών χαρακτηριστικών ενός ιδιαίτερου επιχειρηματικού μοντέλου. Στη διαδικασία αυτή, η ΕΟΚΕ ζητεί την αναγνώριση και την υποστήριξη των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3. Προκλήσεις για την ανάπτυξη της λιανικής τραπεζικής

- 3.1 Οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί και τα ταμειυτήρια παρουσιάζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του επιχειρηματικού μοντέλου της λιανικής τραπεζικής: εγγύτητα στον πελάτη, μακροχρόνια τοπική παρουσία, συνεργασία, κοινωνική διάσταση κλπ. Ωστόσο, η ανάπτυξη των δυνατοτήτων τους εξαρτάται από διάφορους παράγοντες³:
- ο αυξανόμενος ανταγωνισμός περιόρισε σταδιακά τα περιθώρια χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης·
 - η διανομή μέσω πολλαπλών διαύλων απαιτεί μεγάλες επενδύσεις σε τεχνολογία·

² *Redesigning the Contours of the Future Financial System* (Επανασχεδιάζοντας το πλαίσιο του μελλοντικού χρηματοπιστωτικού συστήματος), IMF staff position note, 16 Αυγούστου 2010 (SPN/10/10).

³ Τράπεζα της Ισπανίας: *Cooperative and savings banks in Europe: Nature, challenges and perspectives*, (Συνεταιριστικές τράπεζες και ταμειυτήρια στην Ευρώπη: χαρακτηριστικά, προκλήσεις και προοπτικές), Απρίλιος 2011· Ευρωπαϊκή Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών: *EACB answer to the Green Paper on territorial cohesion turning territorial diversity into strength* (Η απάντηση της EACB στην Πράσινη Βίβλο για την εδαφική συνοχή: μετατροπή της εδαφικής πολυμορφίας σε προτέρημα), Φεβρουάριος 2009· Παγκόσμιο Ινστιτούτο Αποταμειωτικών Τραπεζών (WSBI) – Ένωση Ευρωπαϊκών Αποταμειωτικών Τραπεζών (ESBG): *200 years of savings banks: a strong and lasting business model for responsible, regional retail banking* (200 χρόνια ταμειυτηρίων: ένα ισχυρό και ανθεκτικό επιχειρηματικό μοντέλο για υπεύθυνες, περιφερειακές υπηρεσίες λιανικής τραπεζικής), Σεπτέμβριος 2011· ΕΟΚΕ: *Η κοινωνική οικονομία στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, 2014.

- το ανεπαρκές μέγεθος καθιστά ενίοτε αναγκαία τη σύναψη στρατηγικών συμμαχιών μεταξύ ιδρυμάτων ή τη συγχώνευσή τους·
- τα φαινόμενα συγκεντρωτισμού δεν είναι άμοιρα κινδύνων και μπορούν να δημιουργήσουν συναφείς αντικοινομίες κλίμακας·
- η τοπική τραπεζική δραστηριότητα δύσκολα συνδυάζεται με τη γεωγραφική διαφοροποίηση στις διεθνείς αγορές.

3.2 Παρόλα αυτά, οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί και τα ταμειυτήρια συνεχίζουν να επιτελούν πολύ σημαντικό ρόλο στην υλοποίηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» μέσω του χρηματοπιστωτικού, κοινωνικού και εδαφικού τους ρόλου, συμπληρώνοντας τις μορφές μη τραπεζικής χρηματοδότησης (πληθοχρηματοδότηση, κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου, «επιχειρηματικοί άγγελοι» κλπ.) οι οποίες εμφανίστηκαν λόγω του έντονου περιορισμού των τραπεζικών πιστώσεων («πιστωτική ασφυξία») και των υψηλών εγγυήσεων που απαιτούνται.

3.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι οικονομικές και νομισματικές αρχές οφείλουν να ενισχύσουν τα μέτρα που διευκολύνουν την πρόσβαση των ΜΜΕ σε κεφάλαια και να ενθαρρύνουν τη μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση, προωθώντας έτσι την πολυμορφία των τύπων επιχειρήσεων⁴ και τον επιμερισμό των κινδύνων στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

4. Κοινωνικό έργο στην υπηρεσία των τοπικών οικονομιών

4.1 Ο χρηματοπιστωτικός και ο κοινωνικός ρόλος των πιστωτικών συνεταιρισμών και των ταμειυτηρίων συνδέονται άρρηκτα μεταξύ τους, με γνώμονα την υποστήριξη της εδαφικής συνοχής. Η κοινωνική δέσμευση και το ενδιαφέρον για την κοινότητα είναι τα πλέον ορατά χαρακτηριστικά τους για το κοινό⁵.

4.2 Τα πλεονάσματα διατίθενται προς όφελος του πολιτισμού, της κοινωνικής και της ιατρικής πρόνοιας, της εκπαίδευσης και της έρευνας, της ιστορικής καλλιτεχνικής κληρονομιάς, της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας κλπ. και, στην περίπτωση των ταμειυτηρίων, το κοινωνικό μέρισμα ανέρχεται σε αρκετά δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως.

4.3 Ενώπιον της ανάγκης δημιουργίας αξίας για τις τοπικές οικονομίες, η προσέγγιση stakeholder value (STV), που θέτει στο επίκεντρο τη δημιουργία αξίας για όλες τις ομάδες ενδιαφερομένων, αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη σημασία. Συγκεκριμένα, οι κοινωνικές τράπεζες διευκολύνουν την πρόσβαση όλων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα

⁴ [EE C 318, 23.12.2009](#), σ. 22.

⁵ Castelló, E.: *El liderazgo social de las cajas de ahorros*. FUNCAS, Μαδρίτη 2005.

και την εδαφική συνοχή, ενθαρρύνοντας την επιχειρηματικότητα και την υλοποίηση κοινωνικά υπεύθυνων επενδύσεων και προγραμμάτων μικροχρηματοδότησης.

- 4.4 Οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί και τα ταμειυτήρια επιτελούν σημαντικό ρόλο ως μεσάζοντες για τους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς και τα προγράμματα της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να διευκολυνθεί ο ρόλος των μικρότερων συνεταιριστικών τραπεζών ως διαμεσολαβητών για τις χρηματοδοτήσεις της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων (ΕΤαΕπ) μέσω της απλοποίησης των διοικητικών απαιτήσεων, στοιχείου καθοριστικής σημασίας για την επίτευξη του σχεδίου Juncker. Είναι επίσης αναγκαίο να ενισχυθεί ο ρόλος που διαδραματίζουν στην υλοποίηση της πρωτοβουλίας για την κοινωνική επιχειρηματικότητα.

5. Επιπτώσεις της αναδιάρθρωσης στον τομέα των κοινωνικών τραπεζών

- 5.1 Τα τελευταία χρόνια, τα ταμειυτήρια στην Ευρώπη υπέστησαν εκτενή αναδιάρθρωση, με αποτέλεσμα να απολέσουν σε ορισμένες χώρες τον χαρακτήρα του κοινωφελούς ιδρύματος.
- 5.2 Στη συνέχεια, λόγω της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης, δρομολογήθηκαν διαδικασίες διάσωσης και εξυγίανσης, συγχωνεύσεις και εξαγορές, εθνικοποιήσεις, ακόμα και διαδικασίες μετατροπής των ισπανικών ταμειυτηρίων σε τράπεζες.
- 5.3 Τα προβλήματα εταιρικής διακυβέρνησης, οι υψηλότερες απαιτήσεις του νέου ρυθμιστικού πλαισίου για τον χρηματοπιστωτικό τομέα και η ανάγκη προσαρμογής του μεγέθους του τομέα σε μια συρρικνούμενη αγορά προκάλεσαν φαινόμενα συγκεντρωτισμού στο τραπεζικό σύστημα. Στον αντίποδα των δυσκολιών διεθνοποίησης αυτών των ιδρυμάτων με σκοπό τη μεγέθυνσή τους, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η ανάληψη κινδύνων είναι συνήθως μεγαλύτερη στους πολυεθνικούς ομίλους.
- 5.4 Από την άλλη πλευρά, με βάση την έκθεση της ομάδας Liikanen του 2012 και προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα που δημιουργούν για την τσέπη του φορολογουμένου οι «υπερβολικά μεγάλες για να καταρρεύσουν» τράπεζες, η Επιτροπή πρότεινε έναν κανονισμό με διαρθρωτικά μέτρα για τη βελτίωση της ανθεκτικότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων της ΕΕ, για τον οποίο η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκδώσει γνωμοδότηση⁶, που εγκρίθηκε με μεγάλη πλειοψηφία.
- 5.5 Σε ορισμένα άρθρα της εν λόγω πρότασης κανονισμού προβλέπονται εξαιρέσεις από τις κεφαλαιακές απαιτήσεις και τα δικαιώματα ψήφου για τους πιστωτικούς συνεταιρισμούς

⁶

[EE C 451 της 16.12.2014](#), σ. 45.

και τα ταμειυτήρια, επειδή η οικονομική και ιδιοκτησιακή δομή των συγκεκριμένων ιδρυμάτων παρουσιάζει μεγάλες ιδιαιτερότητες.

- 5.6 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ορισμένοι κανόνες που αφορούν τον διαχωρισμό μεταξύ εμπορικών και επενδυτικών τραπεζικών δραστηριοτήτων ενδέχεται να αλλοιώσουν το σύστημα λειτουργίας των τοπικών, μικρότερων τραπεζών και την καθημερινή τοπική παρουσία τους για την υποστήριξη της πραγματικής οικονομίας και, ως εκ τούτου, να αποδειχθούν δυσανάλογοι..
- 5.7 Οι συνέπειες αυτών των αλλαγών δεν αφήνουν ανεπηρέαστο τον Ευρωπαίο πολίτη: σημαίνουν μείωση του εγκατεστημένου δυναμικού (υπηρεσίες και προσωπικό), με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την απασχόληση και τη χρηματοδότηση ιδιωτών και ΜΜΕ.
- 5.8 Εν κατακλείδι, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι εάν δεν υπάρξει ευελιξία στην εφαρμογή των νέων ρυθμιστικών απαιτήσεων, ελλοχεύει ο κίνδυνος «τραπεζοποίησης» και, κατά συνέπεια, αλλοίωσης της φυσιογνωμίας των πιστωτικών συνεταιρισμών και των ταμειυτηρίων, με αποτέλεσμα η κοινωνία να απολέσει ένα σημαντικό κοινωνικό στοιχείο ενεργητικού που έχει οικοδομηθεί στη διάρκεια αιώνων.

6 Στρατηγικές επιλογές απέναντι στις μελλοντικές προκλήσεις

- 6.1 Οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί και τα ταμειυτήρια συνέβαλαν στη σταθεροποίηση, στη φερεγγυότητα και στην ανταγωνιστικότητα του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος. Ωστόσο, οι νέες απαιτήσεις της αγοράς καθιστούν επιτακτική την αντιμετώπιση των ακόλουθων προκλήσεων:
- εδραίωση του μοντέλου της τοπικής λιανικής τραπεζικής,
 - περαιτέρω προώθηση των επιχειρηματικών συνεργασιών,
 - βελτίωση των εσωτερικών συστημάτων διαχείρισης των κινδύνων,
 - προσαρμογή στα νέα μέτρα για τη ρύθμιση, την εποπτεία και την ανθεκτικότητα,
 - αύξηση της επαγγελματικότητας των διοικητικών στελεχών,
 - ενίσχυση της αποδοτικής διαχείρισης,
 - προστασία της κεφαλαιακής επάρκειας για την αποφυγή της αφερεγγυότητας,
 - ενίσχυση της διαφάνειας και της χρηστής εταιρικής διακυβέρνησης.
- 6.2 Το κεφάλαιο των σχέσεων συνιστά άυλο στοιχείο ενεργητικού που έχει ζωτική σημασία για τις τραπεζικές επιχειρήσεις· γι' αυτό, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της κοινωνικής οικονομίας θα πρέπει να αξιοποιήσουν τα δίκτυα επαφών και εσωτερικής στήριξης που διαθέτουν. Οι οικονομικές αρχές, από την πλευρά τους, θα πρέπει να αναγνωρίσουν την αξία αυτών των ταμείων αλληλεγγύης των πιστωτικών συνεταιρισμών κατά την εφαρμογή των κανόνων προληπτικής εποπτείας.

- 6.3 Παράλληλα, αυτά τα ιδρύματα θα πρέπει να παρακολουθούν τα επίπεδα στα οποία κυμαίνονται οι καθυστερήσεις πληρωμών, τις καταστάσεις αβεβαιότητας που προκαλούνται από τους γεωπολιτικούς κινδύνους και τις τεχνολογικές καινοτομίες (Ψηφιακό Θεματολόγιο), οι οποίες διαμορφώνουν ένα νέο οικοσύστημα για το χρηματοπιστωτικό σύστημα, όπου θα πρέπει μελλοντικά να παρακολουθούνται οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ τεσσάρων συντελεστών: των παραδοσιακών τραπεζών, των νέων ψηφιακών παραγόντων της οικονομίας, των ρυθμιστικών αρχών και των καταναλωτών.
- 6.4 Είναι απαραίτητο να συνδυάσουν την ισχύ τους ως μοντέλου που βρίσκεται κοντά στον πολίτη (προσωπική γνωριμία, συμμετοχή σε έργα της τοπικής κοινότητας) με τη χρήση των ΤΠΕ, προκειμένου να υποστηρίξουν νέες πρωτοβουλίες για την ανάκαμψη της παραγωγικής οικονομίας.
- 6.5 Οφείλουν να βελτιώσουν την εταιρική τους διακυβέρνηση με κατάλληλες δομές κατάρτισης, διαχείρισης και ελέγχου των δραστηριοτήτων. Συγκεκριμένα, πρέπει να θεσπιστούν γραπτοί κώδικες δεοντολογίας για τη διασφάλιση της επαγγελματικότητας και της ηθικής ακεραιότητας κατά την εκπροσώπηση των διάφορων συμφερόντων στα διοικητικά όργανα αυτών των ιδρυμάτων.
- 6.6 Η ΕΟΚΕ προτείνει τη δημιουργία ενός νέου μοντέλου εσωτερικής εποπτείας των ταμειωτηρίων και των πιστωτικών συνεταιρισμών, στο οποίο θα λαμβάνουν μέρος οι εργαζόμενοι, εκπρόσωποι των ΜΜΕ και άλλες ομάδες ενδιαφερομένων.
- 6.7 Μια νέα πρόκληση που θα χρειαστεί να αντιμετωπίσουν είναι ο μη τραπεζικός ανταγωνισμός, ώστε να μπορέσουν, ανταποκρινόμενα στις νέες απαιτήσεις των πολιτών, να αναπτυχθούν παράλληλα και συνάπτοντας συμμαχίες με τα μέσα της πληθοχρηματοδότησης (crowdfunding) και της συνεργατικής κατανάλωσης.

7. Βελτίωση της ανθεκτικότητας και της εποπτείας των ευρωπαϊκών τραπεζών

- 7.1 Η ΕΟΚΕ είναι υπέρ της συμπλήρωσης των συστημάτων ρύθμισης και εποπτείας του χρηματοπιστωτικού τομέα, όπως και της επαρκούς θωράκισης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, ώστε να αντέξουν σε μελλοντικές κρίσεις.
- 7.2 Στο πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε έναν κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό⁷, ο οποίος ρυθμίζει, με βάση τα σχέδια τεχνικών προτύπων της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών, πτυχές που αφορούν τις απαιτήσεις ίδιων κεφαλαίων, λαμβάνοντας

⁷

Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 241/2014 της Επιτροπής, της 7ης Ιανουαρίου 2014.

υπόψη τη διαφορετικότητα των κεφαλαιακών μέσων των πιστωτικών συνεταιρισμών και των ταμειωτηρίων. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα ζητήματα που αφορούν τον περιορισμό της εξόφλησης κεφαλαιακών μέσων της κατηγορίας 1 στην περίπτωση των πιστωτικών συνεταιρισμών.

- 7.3 Ένας άλλος βασικός πυλώνας που συμπληρώνει την τραπεζική ένωση είναι ο «ενιαίος μηχανισμός εποπτείας» και η διαχείριση του ταμείου που προορίζεται για τη χρηματοδότηση ενδεχόμενων διασώσεων τραπεζών. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, το μέσο αυτό θα ενισχύσει την αντίδραση των τραπεζών απέναντι σε μελλοντικές κρίσεις⁸.
- 7.4 Σε σχέση με τον απαιτούμενο επιμερισμό των κινδύνων, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι, κατά τον καθορισμό της συνεισφοράς κάθε ιδρύματος στο μελλοντικό Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το είδος κινδύνων που αντιμετωπίζει το κάθε ίδρυμα και εφιστά την προσοχή της Επιτροπής στην ανάγκη ορθής εφαρμογής των δεικτών που ορίζονται στην οδηγία για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων⁹. Από την πλευρά της, η ΕΟΚΕ χαιρετίζει το γεγονός ότι λαμβάνεται υπόψη το αν το ίδρυμα συμμετέχει σε θεσμικό σύστημα προστασίας¹⁰.
- 7.5 Στο νέο αυτό χρηματοπιστωτικό τοπίο, η ΕΟΚΕ ζητεί να υπάρξει πραγματική προώθηση της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, της ηθικής δεοντολογίας και της διαφάνειας του χρηματοπιστωτικού συστήματος και να καταβληθούν προσπάθειες διαπαιδαγώγησης από τους εποπτικούς οργανισμούς με στόχο τη βελτίωση της χρηματοοικονομικής παιδείας¹¹, ιδίως όσον αφορά τους τύπους ιδρυμάτων της κοινωνικής οικονομίας, που παραμένουν σε μεγάλο βαθμό άγνωστα. Προς τούτο, είναι απαραίτητο να ενισχυθεί ο ρόλος και η προβολή των αντιπροσωπευτικών τους δικτύων: της Ευρωπαϊκής Ένωσης Συνεταιριστικών Τραπεζών (EACB, κατά το αγγλικό της αρκτικόλεξο), της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Ηθικών και Εναλλακτικών Τραπεζών (FEBEA) και του Ευρωπαϊκού Ομίλου Ταχυδρομικών Ταμειωτηρίων (ESBG).
- 7.6 Η ΕΟΚΕ αποτιμά πολύ θετικά τον σχεδιασμό νέων χρηματοπιστωτικών μέσων που θα βελτιώσουν την τρέχουσα διακυβέρνηση, αλλά θεωρεί ότι το νέο αυτό ρυθμιστικό πλαίσιο πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία των εμπλεκόμενων χρηματοπιστωτικών φορέων και να διασφαλίζει τη σταθερότητά τους, περιορίζοντας ταυτόχρονα τις επιβαρύνσεις για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που διαθέτουν λιγότερους πόρους. Το ζητούμενο, επομένως, είναι η βελτίωση της νομοθεσίας.

8. Ενίσχυση του μοντέλου των κοινωνικά υπεύθυνων τραπεζών

⁸ [EE C 67 της 6.3.2014](#), σ. 58.

⁹ Βλ. οδηγία 2014/59/ΕΕ.

¹⁰ Βλ. τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2015/63 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

¹¹ [EE C 318 της 29.10.2011](#), σ. 24.

- 8.1 Η αποκατάσταση του παραγωγικού ιστού, η ενίσχυση των τοπικών οικονομιών και η αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων θα πρέπει να αποτελέσουν προτεραιότητα για την ΕΕ. Για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ ζητεί από τα ευρωπαϊκά όργανα να προωθήσουν, μέσω μόνιμων φόρουμ διαλόγου, τα τραπεζικά μοντέλα που εντάσσουν το χρηματοπιστωτικό σύστημα στην πραγματική οικονομία, δημιουργώντας σταθερότητα και πλούτο στις περιοχές τους.
- 8.2 Η τάση της συνεχόμενης μεγέθυνσης των τραπεζών ως επακόλουθο των διαδικασιών αναδιάρθρωσης προκαλεί ανησυχία, λόγω του συστημικού κινδύνου που εγκυμονεί το φαινόμενο αυτό. Κατά συνέπεια, ζητείται επιστροφή στα παραδοσιακά επιχειρηματικά πρότυπα (back to basics), με μεγαλύτερη διαφοροποίηση των ιδρυμάτων που ειδικεύονται στις εμπορικές τραπεζικές δραστηριότητες από εκείνα που συνδυάζουν την ανάπτυξη των εμπορικών δραστηριοτήτων με επενδυτικές. Η πείρα έχει δείξει ότι η ποικιλομορφία, η διασπορά και ο επιμερισμός των κινδύνων συνιστούν θετικά στοιχεία για το ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό σύστημα.
- 8.3 Η ζωτικότητα και η ανάπτυξη των πιστωτικών συνεταιρισμών και των ταμειωτηρίων βασίζονται στη δημοκρατική διαχείριση και στην ελευθερία που διαθέτουν τα μέλη τους να αποφασίζουν υπεύθυνα τον τρόπο διάθεσης των πλεονασμάτων τους. Η ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης για τη στήριξη της πραγματικής οικονομίας είναι αυτή που θα διασφαλίσει τη συνέχισή τους στο μέλλον, σύμφωνα με τους στόχους των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη με ορίζοντα το 2015 και με τη διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών του 2012 σχετικά με τους συνεταιρισμούς.
- 8.4 Για τον λόγο αυτό, τα ταμειωτήρια και οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί χρήζουν ειδικής μεταχείρισης κατά την εφαρμογή των κανόνων προληπτικής εποπτείας, με δεδομένο ότι τα ιδρύματα αυτά αποτελούν το πρότυπο της τράπεζας που ζητούν οι Ευρωπαίοι πολίτες, το οποίο βασίζεται στην υπεύθυνη και αλληλέγγυα διαχείριση¹², σύμφωνα με τις αρχές και τις αξίες της κοινωνικής οικονομίας.

Βρυξέλλες, 18 Φεβρουαρίου 2015

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής
και Κοινωνικής Επιτροπής

Henri Malosse

12

[EE C 100 της 30.4.2009](#), σ. 84.

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΥΠΑΑΤ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ

Στην Αιτιολογική Έκθεση του προτεινομένου από το ΥΠΑΑΤ σχεδίου νόμου για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, αναφέρονται επιγραμματικά 22 σημεία, τα οποία κατά την αιτιολογική έκθεση, αποτελούν νέες προτεινόμενες ρυθμίσεις, ώστε να δικαιολογούν, άλλωστε, και την ανάγκη ψηφίσεως ενός νέου νόμου για τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς.

Για να δούμε, όμως, πόσο νέες είναι οι προτεινόμενες ρυθμίσεις και πού οδηγούν τους αγροτικούς συνεταιρισμούς...

Πριν απαντήσουμε σε μια εκάστη εξ αυτών, επιθυμούμε να προτάξουμε μια γενική αξιολόγηση του προτεινομένου Σχεδίου Νόμου (Σ/Ν):

A. 1. Έχει ειπωθεί επανειλημμένα (για πρώτη φορά στο Πρωσικό κοινοβούλιο), ότι το συνεταιριστικό δίκαιο είναι ένα από τα πολύ δύσκολα μέρη του δικαίου και παρατηρήθηκε ότι οι δυσκολίες του δεν βρίσκονται τόσο στην νομική του διατύπωση, αλλά περισσότερο στο χαρακτηριστικό, ότι η κατανόησή του προϋποθέτει λεπτομερή γνώση της οικονομικής φύσης του συνεταιρισμού. Με άλλα λόγια, το πνεύμα και οι αρχές του συνεταιριστικού δικαίου έχουν ως υπόβαθρο τις επτά (7) διεθνείς Συνεταιριστικές Αρχές (Εθελοντική και Ελεύθερη συμμετοχή, Δημοκρατική διοίκηση εκ μέρους των μελών, Οικονομική συμμετοχή των μελών, Αυτονομία και Ανεξαρτησία, Εκπαίδευση, πρακτική κατάρτιση και πληροφόρηση, Συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών, Ενδιαφέρον για την Κοινότητα), τις Αξίες (της Αυτοβοήθειας, της Αυτευθύνης, της Δημοκρατίας, της Ισότητας, της Ισοτιμίας και της Αλληλεγγύης) και τις Ηθικές Αξίες, (της εντιμότητας, της Διαφάνειας, της Κοινωνικής υπευθυνότητας και της Φροντίδας για τους άλλους), η βαθιά γνώση των οποίων συνθέτουν την συνεταιριστική ταυτότητα.

Υποστηρίζεται από τους μελετητές του θεσμού, ότι ο συνεταιρισμός στο κέντρο του οποίου βρίσκονται τα μέλη του και οι επιχειρήσεις τους, με διττό ρόλο των μελών ως φορέων (ιδιοκτητών) και χρηστών των υπηρεσιών που παρέχει, δεν είναι μια συνήθης εμπορική εταιρεία, αλλά “ein ökonomisches, soziologisches ,sozialethisches Gebilde. Η κατανόηση της νομικής του έννοιας

δεν είναι δυνατή χωρίς γνώση της οικονομικής και κοινωνιολογικής του έννοιας.

2. Το προτεινόμενο Σχέδιο Νόμου αποτελεί ένα νομικό μάρφωμα, το οποίο ουδεμία σχέση έχει με τον αγροτικό συνεταιρισμό, παρά το γεγονός ότι προσπαθεί να αντιγράψει τον διεθνή ορισμό του συνεταιρισμού, διότι θίγει τις συνεταιριστικές αρχές στον πυρήνα τους, όπως παρακάτω με λεπτομέρεια αναλύεται. Οι συντάκτες του Σ/Ν αγνοούν πλήρως την οικονομική λειτουργία του θεσμού.

Αυτό αποδεικνύεται από την αναντιστοιχία, που υπάρχει μεταξύ της Αιτιολογικής Εκθέσεως και των διατάξεων του Σ/Ν. Οι συντάκτες επικαλούνται στην αιτιολογική έκθεση, τις διεθνείς συνεταιριστικές αρχές αλλά δυστυχώς για τον θεσμό, δεν ξέρουν πώς να τις εφαρμόσουν στην πράξη. Βεβαίως η αναφορά στις συνεταιριστικές αρχές στην αιτιολογική έκθεση, δεν αποτελεί πρωτοτυπία της, διότι ορθή και πλήρης βέβαια ανάλυση των συνεταιριστικών αρχών γίνεται στην αιτιολογική έκθεση του ν. 2810/2000, τον οποίο νόμο το παρόν Σ/Ν προσπαθεί ανεπιτυχώς να αντιγράψει.

3. Το προτεινόμενο Σ/Ν αποτελεί μια κακή συρραφή διατάξεων προηγούμενων νομοθετημάτων, οι οποίες διατάξεις λειτούργησαν σε βάρος του θεσμού.

Περαιτέρω δεν προτείνει μέτρα για τον εκσυγχρονισμό των συνεταιρισμών. Δεν επιλύει προβλήματα των αγροτικών συνεταιρισμών, που δημιούργησε ο αντισυνεταιριστικός ν. 4015/2011 και ουδεμία δυνατότητα δίνει για να αναπτυχθούν οι συνεταιρισμοί, με βάση τα θέματα, που τους απασχολούν σήμερα. Αντίθετα εισάγει αναχρονιστικές διατάξεις και χωρίς, φαίνεται, να το αντιλαμβάνεται, στραγγαλίζει την επιχειρηματική συνεταιριστική συνεργασία και δράση.

4. Άποψή μας είναι ότι αυτό το Σ/Ν πρέπει να μη ψηφισθεί από την Ελληνική Βουλή, διότι οι διατάξεις του συντάχθηκαν από ανθρώπους, που μάλλον έπαιζαν ζάρια. Που σημαίνει ότι, συγκέντρωσαν την ισχύσασα από το έτος 1914 και μετά νομοθεσία, και επέλεξαν διατάξεις, για να συντάξουν το προτεινόμενο νομοθέτημα με την λογική του: μονά- ζυγά, στη βάση δυστυχώς αντισυνεταιριστικών διατάξεων.

Και για να μη θεωρηθεί ότι οι άνω ισχυρισμοί μας είναι αόριστοι, παραθέτουμε τα θέματα, που απασχολούν σήμερα τους ευρωπαϊκούς συνεταιρισμούς, τα οποία αγνοεί το Σ/Ν:

α. Είναι η είσοδος των αγροτικών συνεταιρισμών στον τομέα του λιανεμπορίου. Το Σ/Ν όχι μόνο δεν αντιμετωπίζει το θέμα αυτό, αντίθετα το υπονομεύει, με τον φραγμό, που θέτει στην συνεταιριστική συνεργασία.(άρθρο 31). Όμως, χωρίς τη δημιουργία μεγάλων συνεταιριστικών συνεργασιών, πώς θα αντιμετωπισθεί ο τομέας του λιανεμπορίου, ο οποίος απαιτεί μεγάλη συγκέντρωση παραγωγής;

β. Είναι η αυτοχρηματοδότησή τους, δηλαδή ο δανεισμός με ποικίλους τρόπους του Συνεταιρισμού από τα μέλη του (πρόσθετες υποχρεωτικές μερίδες, προαιρετικές μερίδες) και από μέλη-επενδυτές, μη χρήστες των υπηρεσιών του συνεταιρισμού, (θεσμό, που υιοθετεί και το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συνεταιρισμού), ώστε να μη εξαρτώνται οι Συνεταιρισμοί από τον εξωτερικό δανεισμό, ο οποίος θέτει σε κίνδυνο την αυτονομία τους. Στον τομέα αυτό το Σ/Ν περιορίζει την αυτοχρηματοδότηση των συνεταιρισμών με την κατάργηση των πρόσθετων υποχρεωτικών μερίδων και στρεβλώνει την έννοια του μέλους επενδυτή μη-χρήστη. (άρθρο 9) .

γ. Είναι το μεγαλύτερο άνοιγμά των συνεταιρισμών στην αγορά, η συσπείρωση με σκοπό τη μείωση του κόστους για την πραγματοποίηση επενδύσεων. Το Σ/Ν με τους περιορισμούς που θέτει στη δυνατότητα της συνεργασίας μεταξύ συνεταιρισμών **μέσω τοπικών, εθνικών, περιφερειακών και διεθνών δομών,** παρεμποδίζει το άνοιγμα και την συσπείρωση των συνεταιρισμών. (άρθρο 31)

δ. Είναι η αύξηση των συναλλαγών των Συνεταιρισμών με μη μέλη τους. Το Σ/Ν **αντίθετα** θέτει περιορισμό στο ύψος των συναλλαγών των αγροτικών συνεταιρισμών με τρίτους (πρώτη φορά τίθεται τέτοια διάταξη, στην ιστορία του θεσμού του αγροτικού συνεταιρισμού).

Συμπέρασμα: Η πλήρης οπισθοδρόμηση.

5. Αν το Σ/Ν ψηφισθεί ως έχει, πέραν του γεγονότος ότι η εφαρμογή του είναι αδύνατος λόγω ατελειών, παραλείψεων, αντιφάσεων και κενών στις διατάξεις του, φοβούμεθα ότι θα μετατρέψει ολόκληρη την Ελλάδα σε ένα δικαστήριο, όπου θα προσβάλλεται από τους συνεταιρισμούς το μεγαλύτερο μέρος των

διατάξεών του, επειδή είναι προδήλως αντίθετες προς τις συνεταιριστικές αρχές (Σύσταση 193 ΔΟΕ του ΟΗΕ), όπως ακριβώς είχε συμβεί με τον ν. 1541/1985, με αποτέλεσμα ο τελευταίος αυτός νόμος να τροποποιηθεί 70 φορές μέσα στα δυο πρώτα χρόνια ισχύος του, μέχρι την οριστική κατάργησή του το έτος 1993. (ν.2169/1993).

Ο ν. 1541/1985, στον οποίο επιχειρεί να επαναφέρει το Σ/Ν, προσπάθησε να εφαρμόσει μια πολιτική, για τη δημιουργία μεγάλων συνεταιριστικών οργανώσεων, προκειμένου να επιτύχει μεγάλη συγκέντρωση της παραγωγής. Αυτό προκύπτει, αλλά ήταν κατανοητό και τότε, από τις αναφορές, που κάνει στο τελευταίο βιβλίο του ο πρώην πρωθυπουργός κ. Κ. Σημίτης και τότε Υπουργός Γεωργίας, για την προσπάθεια δημιουργίας μεγάλων συνεταιριστικών οργανώσεων. Όμως, ο τρόπος που προσπάθησε και επέλεξε να το επιβάλλει, ήταν απόλυτα λανθασμένος, κυρίως διότι ερχόταν σε πλήρη αντίθεση με τις συνεταιριστικές αρχές (αναγκαστικές συγχωνεύσεις, περιορισμός στην συνεταιριστική συνεργασία, αντιμετώπιση των συνεταιρισμών ως κρατικών επιχειρήσεων λόγω των ανεπίτρεπτων παρεμβάσεων στην λειτουργία τους, όπως διαχωρισμός μελών, στρεβλώσεις, όπως μεγάλος αριθμός ιδρυτικών μελών κ. α.)

Και διερωτάται κανείς, ποιο μπορεί να είναι το όφελος ορισμένων κυβερνήσεων, όταν πειραματιζόμενες, τραυματίζουν τον συνεταιριστικό θεσμό με αποτέλεσμα να αναστέλλουν την ανάπτυξή του; Αν το κάνουν από άγνοια, σημαίνει ότι είναι επικίνδυνες. Αν το κάνουν σκόπιμα, γιατί δεν μας λένε ευθέως ότι δεν πιστεύουν στον θεσμό;

6. Το Σ/Ν αντιγράφει στο άρθρα του 7 παρ.3 και 4, άρθρο 8 παρ. 3, και 4^α), άρθρο 12 τελευταίο εδάφιο, κλπ, τις ήδη ισχύουσες διατάξεις των καταστατικών, των αγροτικών συνεταιρισμών, σύμφωνα με το σχέδιο καταστατικού, που είχε συντάξει η ΠΑΣΕΓΕΣ και είναι αναρτημένο στο Διαδίκτυο. Αυτό όμως δεν συνιστά νέο νόμο.

7. Το Σ/Ν, δεν υπεβλήθη για αξιολόγηση στην Ο.Κ.Ε (Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή), όπως προβλέπει το σύνταγμα. Και ναι μεν δεν δημιουργούνται λόγοι ακυρότητας από την παράλειψη αυτή, πλην όμως αναδεικνύεται η τάση περιφρόνησης των θεσμών, η οποία υφίσταται σήμερα. Παρατηρούμε ότι είναι η πρώτη φορά, που συμβαίνει αυτό σε συνεταιριστικό νομοθέτημα.

8. Θα αποτελούσε, εκ μέρους της Κυβερνήσεως, σημαντική προσφορά στους αγροτικούς συνεταιρισμούς, αν επανέφερε σε ισχύ το σύνολο των διατάξεων του ν. 2810/2000 «Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις», όπως ίσχυσε πριν την καταστροφική τροποποίησή του από τον ν. 4015/2011, με ορισμένες προσθήκες- τροποποιήσεις, για την προσαρμογή των αγροτικών συνεταιρισμών, στα σημερινά δεδομένα.

9. Μετά τον γενικό, για όλα τα είδη των συνεταιρισμών νόμο 602/1914, ο καλλίτερος νόμος, για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς ήταν ο ν. 2810/2000. Ένας νόμος το περιεχόμενο του οποίου κινείτο με απόλυτο σεβασμό στις 7 διεθνείς συνεταιριστικές αρχές, τις συνεταιριστικές αξίες και ηθικές συνεταιριστικές αρχές, συνεπώς με απόλυτο σεβασμό στην συνεταιριστική αυτονομία. Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί, που τον ακολούθησαν και κρατήθηκαν μακριά από τον κομματικό εκμαυλισμό λειτουργούν ικανοποιητικά, παρά το πλήθος εμποδίων που ακόμη και για αυτούς τέθηκαν, όπως η κατάργηση της συνεταιριστικής εκπαίδευσης και η στρέβλωση στην φορολογική αντιμετώπιση των συνεταιριστικών πλεονασμάτων στην πράξη, η οποία επίσης οφείλεται στην κατάργηση της εκπαίδευσης.

Η πρώτη παρέμβαση στον ν. 2810/200, έγινε από τον νόμο 4015/2011, ο οποίος αντί να διορθώσει τις στρεβλώσεις, που δημιούργησε ο κομματισμός και να προβλέψει μέτρα για την εξυγίανση των συνεταιρισμών, οδήγησε το μεγαλύτερο μέρος των συνεταιρισμών σε υποχρεωτική εκκαθάριση, με τα γνωστά αποτελέσματα, που έχουν οι εκκαθαρίσεις: Καταστροφή της συνεταιριστικής περιουσίας, που είχαν δημιουργήσει γενεές αγνών συνεταιριστών. Η δεύτερη παρέμβαση επιχειρείται από το προτεινόμενο Σ/Ν, το οποίο, ευχόμεθα να μη ψηφισθεί από την Ελληνική βουλή, για να σωθεί ότι έχει απομείνει από την καταστροφή. Ο ν. 4015/2011, θα μείνει στην ιστορία του θεσμού, ως ο χειρότερος συνεταιριστικός νόμος, που ψηφίστηκε ποτέ, αν δεν ψηφισθεί το προτεινόμενο Σ/Ν.

Επί των θέσεων της αιτιολογικής εκθέσεως:

B. «Οι νέες ρυθμίσεις που εισάγονται στο νομοσχέδιο για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς επιγραμματικά είναι:

Σχέδιο Νόμου (Σ/Ν): 1. Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός (ΑΣ) είναι αυτόνομη εθελοντική ένωση προσώπων, όπως ορίζουν οι διεθνείς συνεταιριστικές αρχές. Δίνεται η δυνατότητα σύστασης από αυτόν Νομικών Προσώπων καθώς και η σύμπραξη του με άλλους φορείς για την εκπλήρωση των σκοπών του. Δεν προβλέπονται συνεταιριστικές βαθμίδες, όπως στο παρελθόν, αλλά η δημιουργία Κλαδικών και Εθνικών Κλαδικών ΑΣ με αποφάσεις των ίδιων των συνεταιρισμών. Η δημιουργία κλαδικών συνεταιρισμών παρέχει στους συνεταιρισμούς τη δυνατότητα συνεταιρισμών οικονομιών κλίμακας βοηθώντας τα μέλη που τις συνιστούν, χωρίς να αποδυναμώνονται οι δραστηριότητες τους. Μόνο υγιείς συνεταιρισμοί μπορεί να επαναφέρουν τους αγρότες στους συνεταιρισμούς όχι φυσικά σαν πελάτες αλλά σαν ενεργά μέλη που θα νιώθουν συνιδιοκτήτες της κοινής προσπάθειας.

Απάντηση: 1. Ο ορισμός που δίδεται στο σχέδιο νόμου περιέχει πλεονασμούς που καταστρέφουν την αισθητική του κειμένου του διεθνούς ορισμού του Συνεταιρισμού, ο οποίος είναι:

«Συνεταιρισμός είναι μια αυτόνομη ένωση προσώπων που συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους διά μέσου μιας συνιδιοκτήτης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης».

« A co-operative is an autonomous association of persons united voluntarily to meet their common economic, social, and cultural needs and aspirations through a jointly-owned and democratically-controlled enterprise. (ICA News, No 5/6 1995, σελ.3).

2. Επικαλείται τις συνεταιριστικές αρχές, τις οποίες όμως παραβιάζει, προφανώς λόγω αδυναμίας κατανόησης του περιεχομένου τους. Συγκεκριμένα η 6^η συνεταιριστική αρχή, αναφέρει: *«Οι συνεταιρισμοί υπηρετούν με τη μέγιστη αποτελεσματικότητα τα μέλη τους και ισχυροποιούν την συνεταιριστική κίνηση, όταν συνεργάζονται μεταξύ τους δια μέσου οργανώσεων τοπικού, εθνικού, περιφερειακού και διεθνούς επιπέδου».* Στην συνεταιριστική συνεργασία υπάρχει μια βασική διαφορά μεταξύ της συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών και των δράσεων των επιχειρήσεων που ανήκουν σε επενδυτές, που χρησιμοποιούν τις συγχωνεύσεις και εξαγορές για να συγκεντρώσουν τις επιχειρηματικές δραστηριότητες, να αυξήσουν το μερίδιό τους στην αγορά και για τη μεγιστοποίηση της απόδοσης των απασχολούμενων κεφαλαίων. Αν και ορισμένοι μεγάλοι συνεταιρισμοί έχουν δημιουργηθεί μέσω συγχωνεύσεων και εξαγορών, η κανονιστική

προσέγγιση, με την επιφύλαξη της συμμόρφωσης με τους κανόνες ανταγωνισμού και της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας, είναι για τους συνεταιρισμούς να συνεργάζονται μεταξύ τους σε ανταγωνιστικές αγορές μέσω σχηματισμού συνεταιριστικών ομίλων, δευτεροβάθμιους συνεταιρισμούς και ομοσπονδίες, για να επιτύχουν το συνεταιριστικό πλεονέκτημα και να δημιουργήσουν κοινό πλούτο προς αμοιβαίο όφελος. Το πώς θα συνεργαστούν οι συνεταιρισμοί θα το επιλέξουν οι ίδιοι. Ο νομοθέτης δεν παρεμβαίνει, απλά τους δίνει όλα τα εργαλεία τα οποία θα διευκολύνουν την συνεργασία.

Ο Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας (FAO) του ΟΗΕ, είναι σαφής σχετικά με τα πλεονεκτήματα των γεωργικών συνεταιρισμών από την συγκρότηση και λειτουργία δευτεροβάθμιων συνεταιρισμών. Αναφέρει: "Μέσω του εργαλείου της ομοσπονδίας, οι συνεταιρισμοί είναι σε θέση να οργανώσουν επιχειρηματικές δραστηριότητες πολύ μεγάλης κλίμακας σε εθνικό - ή ακόμη και σε διεθνές - επίπεδο, χωρίς να θίγεται ο δημοκρατικός έλεγχος των πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών από τα μέλη τους. Ο δευτεροβάθμιος συνεταιρισμός μπορεί, λόγω του μεγαλύτερου όγκου της επιχειρηματικής του δραστηριότητας ή της ευρύτερης βάσης εκπροσώπησης, να αναλαμβάνει καθήκοντα, να παρέχει υπηρεσίες, και να πραγματοποιεί εκπροσωπήσεις, οι οποίες θα ήταν πέρα από τη δυνατότητα όλων, εκτός από τους πολύ μεγάλους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς. Οι δευτεροβάθμιοι συνεταιρισμοί είναι μια μορφή κάθετης ολοκλήρωσης, παρέχοντας τη δυνατότητα για οικονομίες κλίμακας και φάσματος, για ανάπτυξη και βελτιωμένη διαχείριση».(ΔΟΕ-ΟΗΕ,2016).

Το Σ/Ν, εισάγει διατάξεις, οι οποίες δεν συναντώνται στην διεθνή συνεταιριστική νομοθεσία. Και είναι δικαιολογημένο να μη συναντώνται, αφού το Σ/Ν καταργεί ουσιαστικά την συνεταιριστική συνεργασία, εισάγοντας μια επιλεκτική συνεργασία. Δηλαδή επιτρέπει την συνεργασία μόνο μεταξύ κλαδικών συνεταιρισμών με την προϋπόθεση ότι, για να συνεργαστούν οι κλαδικοί αυτοί συνεταιρισμοί πρέπει να είναι τουλάχιστον έξι (6) και σε εθνικό επίπεδο συνιστάται μόνο ένας κλαδικός συνεταιρισμός ο ονομαζόμενος εθνικός κλαδικός συνεταιρισμός. Είναι προφανής η αντίφαση με την 6^η συνεταιριστική αρχή. Αλλά και πρακτικά: αν σε ένα νομό έχουμε δύο μεγάλους αγροτικούς συνεταιρισμούς, με 1000 μέλη έκαστος, οι οποίοι συγκεντρώνουν λάδι και κρασί. Γιατί αυτοί οι συνεταιρισμοί να μη μπορούν να συνεργαστούν μεταξύ τους και να συστήσουν μια δευτεροβάθμια οργάνωση, με σκοπό την προώθηση των προϊόντων τους; Ποιος νόμος μπορεί να το απαγορεύσει και γιατί; Είναι δυνατόν στην επιχειρηματική δράση να μπαίνουν περιορισμοί στους όρους και στις προϋποθέσεις της επιχειρηματικής επιλογής και συνεργασίας; Ας μας

υποδείξουν οι συντάκτες έστω και ένα κράτος, στην νομοθεσία του οποίου υφίστανται αντίστοιχες διατάξεις. **Οι προτεινόμενες διατάξεις δεν αντιβαίνουν μόνο στις αρχές του συνεργατισμού αλλά και στον κοινό νομ.**

3, **Τι σημαίνει υγιής συνεταιρισμός**, που αναφέρεται στην άνω διάταξη της Απιολογικής εκθέσεως; Ο συνεταιρισμός κύριοι συντάκτες της διάταξης είναι επιχείρηση. Αν είναι υγιής θα λειτουργήσει, άλλως θα οδηγηθεί σε εκκαθάριση ή σε πτώχευση. Επί τέλους πότε θα γίνει αυτό κατανοητό; Με αυτά που γράφονται αποπροσανατολίζονται τα μέλη των συνεταιρισμών. Ο συνεταιρισμός είναι η επιχείρηση του κάθε μέλους, από τον ενδιαφέρον του οποίου εξαρτάται η πρόοδος της. Αν το κράτος δεν σταματήσει να παρεμβαίνει στην συνεταιριστική αυτονομία, με στρεβλώσεις και δεν αποβάλει το σύνδρομο της κηδεμονίας του στους συνεταιρισμούς, δεν πρόκειται ποτέ οι συνεταιρισμοί να λειτουργήσουν σωστά, όσους νόμους και αν φτιάξουν οι κυβερνήσεις.

Στη χώρα μας, νόμος για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς υπάρχει. Είναι ο ν. 2810/2000, όπως ίσχυσε πριν τις καταστροφικές παρεμβάσεις του ν. 4015/2011. Είναι ένας άριστος νόμος, διότι οι συντάκτες του είχαν βαθιά συνεταιριστική παιδεία. Τούτο αποδεικνύεται από τις ρυθμίσεις του, οι οποίες στέκονται με απόλυτο σεβασμό προς την συνεταιριστική αυτονομία. Η επιβράβευση των διατάξεων αυτού του νόμου, ήλθε με την σύνταξη το έτος 2003 του Κανονισμού 1435 ΕΚ, ο οποίος διαλαμβάνει το καταστατικό του Ευρωπαϊκού συνεταιρισμού. Οι διατάξεις τους ταυτίζονται. Δυστυχώς όμως οι πελατειακές σχέσεις και οι κομματικές παρεμβάσεις, δεν άφησαν τους συνεταιρισμούς να τον εφαρμόσουν. Οι ίδιες παρεμβάσεις συνεχίζονται με το παρόν Σ/Ν, όπως συνέβη με τον πολύ κακό ν. 4015/2011. **Είναι απαράδεκτο μετά από μια εμπειρία σαράντα ετών, συνεχούς αποδόμησης του Θεσμού, να συνεχίζουμε την ίδια τακτική.**

Σ/Χ 2. Απλοποιείται η σύσταση των ΑΣ με την απλή καταχώριση του καταστατικού στο βιβλίο μητρώου αγροτικών συνεταιρισμών του Ειρηνοδικείου με πράξη του Ειρηνοδίκη αντί της τήρησης της δικαστικής διαδικασίας (εκουσία δικαιοδοσία), διασφαλίζοντας έτσι αποσυμφόρηση των Δικαστηρίων αλλά και διευκόλυνση στην ίδρυση των ΑΣ.

Απάντηση: Η διαδικασία της απλοποίησης, ως προς την έγκριση του καταστατικού από το Ειρηνοδικείο, δεν είναι καινούργια. Ισχύει ήδη και πιο απλουστευμένη από έτος 1987 στους αστικούς συνεταιρισμούς. Συνεπώς το Σ/Ν δεν κομίζει γλαύκα.....

Σ/Ν 3. Ρυθμίζεται η υποχρέωση των μελών να παραδίδουν την παραγωγή τους στον ΑΣ, με ποινή διαγραφής τους αν δεν τηρούν την υποχρέωση αυτή. Απαλλάσσονται από αυτήν τη δέσμευση τα μέλη μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις.

Απάντηση: Η ίδια ακριβώς ρύθμιση, υπάρχει στον ν. 4015/2011 (άρθρο 16 παράγραφος 2), ο οποίος και την εισήγαγε το πρώτον. Είναι γνωστό ότι ο χειρότερος νόμος, που θεσπίστηκε ποτέ, για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς είναι ο ν. 4015/2011, εάν βεβαίως δεν ψηφισθεί το παρόν Σ/Ν. Η άνω διάταξη πολεμήθηκε από τους μελετητές του θεσμού. Παραβιάζεται ο ορισμός του συνεταιρισμού και της ιδιότητας του μέλους, διότι, για να γίνει ένα πρόσωπο μέλος στον αγροτικό συνεταιρισμό, πρέπει να εξυπηρετείται από τις δραστηριότητες του συνεταιρισμού. Συνεπώς να παραδίδει την αγροτική παραγωγή του ή να αγοράζει τα εφόδιά του από την δική του επιχείρηση, που είναι ο συνεταιρισμός του. Το νόημα της συμμετοχής στον συνεταιρισμό είναι η επιδίωξη κοινών σκοπών και η χρησιμοποίηση των υπηρεσιών του συνεταιρισμού. Ειδικά στους αγροτικούς συνεταιρισμούς κριτήριο αποδοχής του μέλους είναι η άσκηση του αγροτικού επαγγέλματος και η ύπαρξη γεωργικής εκμετάλλευσης μέσα στα όρια δράσης του συνεταιρισμού, ώστε το μέλος να είναι σε θέση να χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες του συνεταιρισμού.

Συνεπώς δεν μπορούν να τίθενται διατάξεις που «εξαναγκάζουν» για το αυτονόητο. Μέλος στον συνεταιρισμό γίνεται όποιος αντιλαμβάνεται την αξία και την χρησιμότητα του θεσμού. Για το λόγο αυτό μιλάμε για εθελοντική και όχι αναγκαστική συμμετοχή. Η άνω διάταξη του Σ/Ν οδηγεί τα μέλη σε σύγχυση και το χειρότερο προσβάλλει βάνουσα τον θεσμό αλλά και τα μέλη.

4. Καταργείται το ελάχιστο ποσό του συνολικού συνεταιριστικού κεφαλαίου των 10.000€. Το ύψος του συνεταιριστικού κεφαλαίου αποφασίζουν ελεύθερα τα μέλη του συνεταιρισμού, με βάση τα καταστατικά τους, καταβάλλοντας με την εγγραφή το 50% της συνεταιρικής μερίδας και το υπόλοιπο εξοφλείται σε ένα χρόνο. Οι συνεταιρισμοί δεν είναι κεφαλαιουχικές επιχειρήσεις, δύναμη τους είναι τα μέλη με την παραγωγή τους.

Απάντηση: Η αιτιολογία, που αναφέρεται στην διάταξη, δεν σχετίζεται με την κατάργηση του ύψους του συνεταιριστικού κεφαλαίου. Αντίθετα έρχεται σε αντίθεση και αντίφαση με την διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 26 του Σ/Ν, σύμφωνα με την οποία:

«2. Αν το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων του ΑΣ, όπως αναγράφονται στον ισολογισμό, καταστεί κατώτερο από το ένα πέμπτο (1/5) του συνεταιριστικού κεφαλαίου... ο συνεταιρισμός λύεται κλπ».

Για να προβλέψει ο νομοθέτης μείωση συνεταιριστικού κεφαλαίου, πρέπει να ορίσει εξ αρχής σταθερό κεφάλαιο. Όμως στο Συνεταιρισμό με βάση την 1^η συνεταιριστική αρχή το κεφάλαιο είναι μεταβλητό, διότι είναι μεταβλητός ο αριθμός των μελών, δηλαδή ισχύει η αρχή της ανοικτής θύρας. Αυτό σημαίνει ότι τα μέλη εισέρχονται και εξέρχονται ελεύθερα στον συνεταιρισμό (πλην ορισμένων εξαιρέσεων, που αποφασίζουν τα ίδια τα μέλη, για περιορισμένο χρόνο) εξερχόμενα δε λαμβάνουν μόνο την ονομαστική αξία της συνεταιρικής τους μερίδας. Συνεπώς μειώνεται το συνεταιριστικό κεφάλαιο. Η διάταξη θα μπορούσε να εφαρμοστεί μόνον αν ο νόμος προέβλεπε κατώτατο κεφάλαιο για την σύσταση αγροτικού συνεταιρισμού, όπως για παράδειγμα προβλέπεται στο καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συνεταιρισμού. Όμως, το καταστατικό του Ευρωπαϊκού συνεταιρισμού, παρά ταύτα, δεν έχει τον άνω όρο διάλυσης που εισάγει το Σ/Ν. Η διάταξη του Σ/Ν **αντιγράφεται** από τον νόμο 2190/1920, που αφορά στις ανώνυμες εταιρείες. Όμως, σύμφωνα με τον άνω νόμο περί Α.Ε, για την ίδρυση μιας ανώνυμης εταιρίας απαιτείται η συγκέντρωση ενός ελάχιστου κεφαλαίου. Μετά από την άνω ανάλυση αντιλαμβάνεται κανείς, ότι η επίκληση από τους συντάκτες της μη εφαρμογής των διατάξεων, που αφορούν στις κεφαλαιουχικές εταιρείες είναι έωλες.

5. Παρέχεται η δυνατότητα μη εκλογής Εποπτικού Συμβουλίου σε συνεταιρισμούς αν τα μέλη τους είναι λιγότερα από πενήντα μέλη.

Απάντηση: Η διάταξη οδηγεί μάλλον σε στρέβλωση και τελεί σε προφανή αντίθεση με την θεωρία που αναπτύσσεται για το Εποπτικό Συμβούλιο στην σχετική διάταξη του Σ/Ν.

Που σημαίνει, ότι όταν υπάρχει ένας συνεταιρισμός με 30 μέλη και με κύκλο συναλλαγών 10 εκατομμύρια ευρώ, ο συνεταιρισμός αυτός δεν έχει ανάγκη Εσωτερικού Ελέγχου κατά το Σ/Ν. Όμως υφίσταται τέτοια ανάγκη, όταν υπάρχει ένας συνεταιρισμός με 60 μέλη και κύκλο συναλλαγών 2.000.000 ευρώ. Και διερωτάται κανείς, πώς η διάκριση αυτή συμβιβάζεται με το ίδιο το Σ/Ν, το οποίο στο ίδιο άρθρο

ορίζει ότι αποστολή του Εποπτικού Συμβουλίου είναι, πέραν του ελέγχου και η παροχή βοήθειας στο Διοικητικό Συμβούλιο, για την ανάπτυξη ή την ορθή λειτουργία του συνεταιρισμού.

6. Προβλέπεται η υποχρέωση των προέδρων και των γενικών διευθυντών των ΑΣ που έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών άνω των 2.000.000 € να υποβάλλουν δήλωση περιουσιακής κατάστασης στην Επιτροπή του νόμου 3213/2003 (Α΄309), και να ελέγχονται όπως όλοι οι υπόχρεοι που προβλέπει το άρθρο 1 του ίδιου νόμου. Επισημαίνεται ότι όπου στις διατάξεις του προτεινόμενου νόμου γίνεται παραπομπή σε διατάξεις άλλων νόμων, πρόκειται για γνήσια παραπομπή, δηλαδή η παραπομπή γίνεται στις διατάξεις αυτές όπως κάθε φορά αυτές ισχύουν.

Απάντηση: Η διάταξη αυτή τέθηκε για πρώτη φορά το έτος... και επαναλαμβάνεται και στο παρόν Σ/Ν. Είναι απορίας άξιο πως εμφανίζονται συνεχώς ήδη ισχύουσες διατάξεις, για νέες. Μήπως, διότι το Σ/Ν δεν έχει κάτι καινούργιο να μας πει και συρράπτει διατάξεις προηγούμενων νομοθετημένων, οι οποίες, όμως έχουν ήδη καταγραφεί αρνητικά στην συνεταιριστική συνείδηση. Επί της διατάξεως αυτής, η οποία είναι καθ' ολοκληρίαν εσφαλμένη. Και είναι εσφαλμένη, διότι οι συνεταιρισμοί, δεν διαχειρίζονται δημόσιο χρήμα, ώστε να λογοδοτούν στο κράτος. Στις λοιπές εταιρείες του εμπορικού δικαίου, υπάρχει αυτός ο έλεγχος στα Διοικητικά Συμβούλια; Με τις διατάξεις αυτές, δημιουργείται σύγχυση στην νομική συγκρότηση της έννοιας του συνεταιρισμού.

7. Η εκλογή των οργάνων διενεργείται με ενιαίο ψηφοδέλτιο και ο αριθμός των σταυρών προτίμησης δεν μπορεί να υπερβαίνει το 1/3 του όλου αριθμού των μελών του διοικητικού ή εποπτικού Συμβουλίου, υιοθετώντας ένα αναλογικότερο εκλογικό σύστημα σύμφωνα με τις συνεταιριστικές Αρχές.

Απάντηση: Με την προτεινόμενη ρύθμιση νοθεύεται το σύστημα του ενιαίου ψηφοδελτίου, που εισήγαγε για πρώτη φορά ο ν. 2810/2000, με τον περιορισμό του αριθμού των σταυρών προτίμησης, που θέτει το μέλος, όταν ψηφίζει, και συγκεκριμένα δεν μπορεί να υπερβαίνει το 1/3 του όλου αριθμού των μελών του εκλεγόμενου οργάνου. Δεν χρειάζεται να αναλύσουμε, γιατί με τη διάταξη αυτή επιχειρείται ο κομματικός έλεγχος εκ μέρους σχηματιζόμενων ομάδων.

Πρέπει να καταστεί σαφές ότι στον συνεταιρισμό, η διεξαγωγή αρχαιρεσιών με ενιαίο ψηφοδέλτιο δεν ταυτίζεται με την εφαρμογή πλειοψηφικού συστήματος. Πλειοψηφικό

είναι το σύστημα, όταν αναγνωρίζονται με κάποιο κριτήριο ομάδες ψηφοφόρων, οπότε η ομάδα που πλειοψηφεί κατακτά το σύνολο (ή οπωσδήποτε την πλειοψηφία) των προς πλήρωση θέσεων. Όταν δεν υπάρχουν διακριτές ομάδες, όπως δεν πρέπει ποτέ να υπάρχουν στους συνεταιρισμούς, που αποτελούν οικονομικές επιχειρήσεις, τότε δεν υπάρχει η έννοια του πλειοψηφικού συστήματος. Μπορεί να γίνεται λόγος μόνο για πλειοψηφούντες υποψηφίους δηλαδή για υποψηφίους, που συγκεντρώνουν τον μεγαλύτερο αριθμό σταυρών. Αυτούς επιλέγει η πλειοψηφία των μελών, η οποία θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να εκδηλώνει την προτίμησή της για το σύνολο των προς πλήρωση θέσεων και όχι μόνο για ένα μέρος. Η εκάστοτε μειοψηφία των μελών στους συνεταιρισμούς δεν έχει ποτέ την έννοια της συγκροτημένης αντιπολίτευσης, όπως και η πλειοψηφία, μπορεί να μεγαλώνει ή να μικραίνει και να περιέχει διαφορετικά κάθε φορά άτομα, ανάλογα με το προς συζήτηση θέμα. Στην Αγγλία από το έτος 1844, έχουν κατανοήσει αυτές τις έννοιες, όταν διακήρυσσαν ότι *«Τα μέλη του Συνεταιρισμού συχνά διαφωνούσαν αλλά ποτέ δεν διαιρέθηκαν»*.

8. Στο μητρώο καταχωρίζονται οι ΑΣ που συστήνονται με τις διατάξεις του προτεινόμενου νομοσχεδίου αφού υποβάλλουν τα δικαιολογητικά του άρθρου 20 και αφού ελεγχθεί μόνο η πληρότητά τους. Για τους υφιστάμενους ΑΣ που είχαν καταχωρισθεί ως ενεργοί στο μητρώο του ν. 4015/2011 (Α'210) προβλέπεται στο άρθρο 50 των μεταβατικών διατάξεων η διατήρηση της εγγραφής τους στο μητρώο με την υποχρέωση προσαρμογής στις διατάξεις του. Η εποπτεία του κράτους ενισχύεται με την αξιοποίηση του Μητρώου των ΑΣ, το οποίο θα αποτελεί σύνθετο εργαλείο καταγραφής και ελέγχου – αξιολόγησης αυτών.

Απάντηση: Το Μητρώο αποτελεί διάταξη, που εισήγαγε ο ν. 4015/2011, κατόπιν προτάσεως της ΠΑΣΕΓΕΣ. Βεβαίως η ρύθμιση την οποία πρότεινε η ΠΑΣΕΓΕΣ το έτος 2010, ουδεμία σχέση με την ρύθμιση του Ν.4015/2011, η οποία επαναλαμβάνεται, στο παρόν Σ/Ν. Η ρύθμιση είχε τύχει αρνητικού σχολιασμού, διότι εισήγαγε και εισάγει θέματα αξιολόγησης των συνεταιρισμών, που δεν συνάδουν με την επιχειρηματική φύση του θεσμού. Αλλά τι χρειαζόμαστε μαρτύρων; Το Μητρώο θεσπίστηκε τον Σεπτέμβριο του 2011 και μέχρι σήμερα, ουδέποτε λειτούργησε. Κάθε σχόλιο είναι περιττό.

Με την ευκαιρία, η απουσία της ΠΑΣΕΓΕΣ, από τις ρυθμίσεις του παρόντος Σ/Ν, είναι τραγικό σφάλμα. Αν δεν συμφωνούμε με τα πρόσωπα δεν καταργούμε τους θεσμούς. Δεν νομοθετούμε με όρους εμπάθειας. Η κατάργηση θα αποτελέσει

σφάλμα, όταν όμως επέλθουν τα αποτελέσματα, ποιος θα τα επανορθώσει, Κύριοι Συντάκτες των διατάξεων;

9. Προβλέπεται η μετατροπή των Αναγκαστικών Συνεταιρισμών και των Ενώσεων τους σε ΑΣ του παρόντος νόμου.

Απάντηση: Προσοχή στη διάταξη για τους αναγκαστικούς συνεταιρισμούς. Το Σ/Ν πειραματίζεται επικίνδυνα. Οι αναγκαστικοί συνεταιρισμοί, της χώρας, λειτουργούν υποδειγματικά με βάση την ειδική νομοθεσία, που διέπει ένα έκαστο εξ αυτών. Συνεπώς οι ειδικοί νόμοι, που αφορούν στους αναγκαστικούς συνεταιρισμούς διατηρούνται. Όπου στους ειδικούς αυτούς νόμους γίνεται παραπομπή στην ισχύουσα για τους συνεταιρισμούς νομοθεσία εφαρμόζονται οι διατάξεις του νόμου για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς. **Τέλος.**

Επειδή όμως ο επονείδιστος νόμος 4015/2011 διέλυσε ότι καλό υπήρχε, κατέργησε μεταξύ άλλων και τις ισχύουσες διατάξεις για τις Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών, με αποτέλεσμα η παραπομπή που γίνεται από τους ειδικούς αναγκαστικούς νόμους στις διατάξεις της ισχύουσας περί αγροτικών συνεταιρισμών νομοθεσίας, να έχουν καταργηθεί. Συνεπώς για να μη μείνουν νομικά άστεγες οι Ενώσεις Αναγκαστικών Συνεταιρισμών, θα πρέπει να επανέλθουν σε ισχύ οι διατάξεις των άρθρων 26-29 του ν. 2810/2000, ειδικά για τις Ενώσεις Αναγκαστικών Συνεταιρισμών. Διαφορετικά οι Εφορίες και το Δημόσιο γενικότερα (προγράμματα ενωσιακά κλπ) δεν θα τις εντάσσουν τις Αναγκαστικές Ενώσεις στην Συνεταιριστική Νομοθεσία. Η δε εγγραφή τους στο Μητρώο, δεν ασκεί καμία επιρροή, για την εφαρμογή των διατάξεων του ν. 2810/2000. Η δε διάταξη, η οποία έδωσε τη δυνατότητα μετατροπής των αναγκαστικών συνεταιρισμών σε ελεύθερους όχι βεβαίως με υπουργική απόφαση, όπως τώρα προτείνεται εσφαλμένα, αλλά με Προεδρικό Διάταγμα, υπήρξε κατά την άποψή μας εσφαλμένη, διότι τελικά εστράφη εναντίον της αναγκαστικότητας, όταν το θέμα της «αναγκαστικότητας» ήχθη ενώπιον των Δικαστηρίων. Υπήρξε το μόνο αντίθετο επιχείρημα. Για το λόγο αυτό ισχυριζόμαστε, ότι οι πειραματισμοί με τον θεσμό είναι επικίνδυνοι.

Ο θεσμός των αναγκαστικών συνεταιρισμών για την χώρα μας έχει εξαιρετική σημασία, με προσφορά στην εθνική οικονομία και στα μέλη των συνεταιρισμών, για το λόγο αυτό οφείλουμε να υπερασπιζόμαστε με απόλυτο τρόπο και όχι με εισαγωγή εξαιρέσεων,

Συνεπώς η διάταξη θα πρέπει να είναι λακωνική και απόλυτη.

10. Διευκρινίζεται η έννοια των Οργανώσεων Παραγωγών ως αυτοτελείς νομικές οντότητες του συνεταιριστικού ή εμπορικού δικαίου ή σαφώς οριζόμενα μέρη αυτών των οντοτήτων με πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα και διακρίνονται οι Ομάδες Παραγωγών του άρθρου 27 του Κανονισμού 1305/2013 από τις Οργανώσεις Παραγωγών. Οι λεπτομέρειες για την οργάνωση, αναγνώριση και λειτουργία τους καθορίζονται με τα συμπληρωματικά μέτρα εφαρμογής των κανονισμών που τις διέπουν που τυχόν απαιτούνται για κάθε προϊόν ή ομάδα προϊόντων ξεχωριστά.

Απάντηση: Ο νομοθέτης οφείλει να καθορίσει ένα επαρκές εθνικό νομοθετικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο θα ιδρύνονται, θα αναγνωρίζονται και θα λειτουργούν οι οργανώσεις παραγωγών και οι Ενώσεις τους. Οι Κανονιστικές πράξεις των Υπουργών περιέχουν πολλές φορές διατάξεις, οι οποίες ελέγχονται για την νομιμότητά τους, με αποτέλεσμα στο παρελθόν να έχουν δημιουργήσει τεράστια θέματα στις ομάδες και οργανώσεις παραγωγών. Οι εξουσιοδοτικές διατάξεις θα πρέπει να εκδίδονται στο πλαίσιο του αναγκαίου μέτρου. Ειδικά οι διατάξεις για την αναγνώριση και τα αρμόδια για την αναγνώριση όργανα των Ο.Π θέλουν επανεξέταση. Σε κάθε περίπτωση οι σημαντικότεροι θεσμοί πάνω στους οποίους στηρίζεται η αγροτική ανάπτυξη στην χώρα, δηλαδή οι αγροτικοί συνεταιρισμοί, οι οργανώσεις παραγωγών και οι διεπαγγελματικές οργανώσεις, ιδίως οι δυο τελευταίοι **δεν αντιμετωπίζονται** από το παρόν σχέδιο νόμου. Συνεπώς υπάρχει νομικό έλλειμμα . Αρκεί να αναφερθεί ότι η νομοθεσία για τις διεπαγγελματικές οργανώσεις στην Ισπανία διαλαμβάνει περισσότερα από 70 άρθρα.

11. Συνιστάται νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με την επωνυμία «Ταμείο αγροτικής συνεταιριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης». Σκοπός του Ταμείου είναι η χρηματοδότηση, ο συντονισμός και η παρακολούθηση εφαρμογής επιμορφωτικών προγραμμάτων συνεταιριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Το Ταμείο εκπαίδευσης θα επαναφέρει κάτι που έλειπε εδώ και πολλά χρόνια: τη συνεταιριστική κατάρτιση και εκπαίδευση. Στόχος είναι να μην υπάρξουν στο μέλλον διοικητικά και εποπτικά συμβούλια με άγνοια των αρχών λειτουργίας των συνεταιρισμών.

Απάντηση: Η ρύθμιση στην ουσία της είναι ορθή. Το σφάλμα βρίσκεται στην κρατική παρέμβαση. Συγκεκριμένα είναι αδιανόητο οι συνεταιρισμοί να χρηματοδοτούν και μάλιστα αναγκαστικά, οργανισμούς οι οποίοι συνιστώνται, ελέγχονται και διοικούνται από κρατικά όργανα. Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί διαθέτουν την συνεταιριστική σχολή της Θεσσαλονίκης, την οποία μπορούν να λειτουργήσουν μόνοι τους. Επαναλαμβάνουμε συνεχώς για να γίνει αντιληπτό: Όσο πιο μακριά είναι το κράτος από τους συνεταιρισμούς τόσο καλλίτερους συνεταιρισμούς έχουμε. Η υποχρέωση του κράτους στην συνεταιριστική εκπαίδευση σταματά μόνο στην υποχρέωσή του να εισάγει την συνεταιριστική παιδεία σε όλους τους βαθμούς της εκπαίδευσης. Μέχρι εκεί. Τα υπόλοιπα ανήκουν στους συνεταιρισμούς. Σε πιθανό αντίλογο, να μας υποδείξουν οι Συντάκτες του Σ/Ν σε ποιο άλλο κράτος οι Συνεταιρισμοί χρηματοδοτούν και το Κράτος αποφασίζει. Το λάθος είναι ότι θέτουμε για συζήτηση θέματα, που τα άλλα κράτη έχουν λύσει πριν από αιώνες.

12. Συνιστάται Ανώνυμη Εταιρεία με την επωνυμία «Διαχείριση Ακινήτων, Γαιών, Εξοπλισμών και Προϊόντων (ΔΙΑΓΕΠ ΑΕ)». Η ΔΙΑΓΕΠ ΑΕ είναι ανώνυμη εταιρεία, λειτουργεί προς εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος με τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας.

Απάντηση:

Αρχικά να επισημάνουμε ότι ευτυχώς που η διάταξη μετά από τις παρατηρήσεις μας άλλαξε εκ βάθρων, ώστε το κράτος να μη έχει την δυνατότητα να αφαιρεί την συνεταιριστική περιουσία από τους συνεταιρισμούς, όπως αρχικά προβλεπόταν. (Διάταξη Αντισυνταγματική) .

Είναι παρά ταύτα, επιβεβλημένο κατά την άποψή μας, ως φορολογούμενοι πολίτες να παρατηρήσουμε ότι με την άνω διάταξη, το Κράτος γίνεται και πάλι επιχειρηματίας. Η εμπειρία του παρελθόντος σε αντίστοιχες καταστάσεις ήταν οδυνηρή. Ελπίζουμε οι Έλληνες φορολογούμενοι, να μη ξαναπληρώσουν την επιχειρηματική ανικανότητα του κράτους.

Σε κάθε περίπτωση, να καταστεί σαφές, έναντι της αρχικής ρύθμισης, για την οποία είχαμε διαμαρτυρηθεί εντόνως, ότι η περιουσία, που αποφάσισε να διαχειριστεί το κράτος **ΔΕΝ** αφορά στην περιουσία των Συνεταιρισμών.

-

13. Καταργείται η χρηματοδότηση συνεταιριστικών και συνδικαλιστικών οργανώσεων από τις ασφαλιστικές εισφορές των αγροτών στον ΕΛΓΑ. Όπως

ο αρχικός συνεταιριστικός νόμος 602/15 δεν περιείχε διατάξεις για την συντονιστική οργάνωση των συνεταιρισμών έτσι και τώρα κρίθηκε σκόπιμο, όπως και τότε, η οργάνωση αυτή να προκύψει μέσα από ένα ευρύ και σοβαρό διάλογο όλων των ΑΣ για την μορφή και το ρόλο που πρέπει να έχει η οργάνωση. Για ένα συνεταιριστικό κίνημα που προσπαθεί να αναγεννηθεί μετά από μια περίοδο λαθών και άστοχων στρατηγικών επιλογών που το οδήγησαν στην παρακμή, μοναδική λύση είναι να επιλέξουν τα μέλη του δημοκρατικά το νέο σχήμα που θα το καθοδηγήσει και εκπροσωπήσει στην νέα του πορεία.

Απάντηση: Επιτέλους, κύριοι συντάκτες, είναι δυνατόν να γράφονται αυτές οι αιτιολογίες; Αρχικά ο ν. 602/1915 ήταν ένας νόμος, που αφορούσε σε όλα τα είδη των συνεταιρισμών και έδινε τη δυνατότητα της συνεργασίας μεταξύ τους, τόσο σε κάθετο όσο και οριζόντιο επίπεδο, που σημαίνει ότι είχαν τη δυνατότητα να συγκροτούν Ομοσπονδίες. Δυνατότητα που το έτος 2016 τα αμετανόητα μυαλά των συντακτών του Σ/Ν απαγορεύουν. Μέσα στο πλαίσιο αυτό οι συνεταιριστές μετά από πολλές συζητήσεις, με δεδομένα τα προβλήματα της χώρας, πολέμους, ανελεύθερα καθεστώτα, κατόρθωσαν να ιδρύσουν ένα από τα σοβαρότερα και με τεράστιο κύρος θεσμικά όργανα συντονισμού του έργου τους και ιδεολογικής τους έκφρασης, την ΠΑΣΕΓΕΣ, την ηγεσία της οποίας υπηρέτησαν άνθρωποι εξαιρετικής παιδείας και ήθους. Αυτό λοιπόν το θεσμικό όργανο το οποίο στα χρόνια της λειτουργίας του, προσέφερε ανεκτίμητες υπηρεσίες στους συνεταιρισμούς, τώρα αποπέμπεται, από την συνεταιριστική οικογένεια, ως δικτάτορες, επικαλούμενοι δικαιολογίες που στρεβλώνουν απαράδεκτα την ιστορία του θεσμού. Αναφέρουμε το «ως δικτάτορες», μετά λόγου γνώσεως, διότι ακόμη και τα δικτατορικά καθεστώτα της χώρας σεβάστηκαν την ΠΑΣΕΓΕΣ, έστω και με κάποιες παρεμβάσεις. Είμεθα βέβαιοι ότι η ρύθμιση αυτή, θα γραφεί με μελανά γράμματα στην ιστορία του συνεργατισμού στην χώρα μας.

14. Μέσω του συντονισμού και της συνεργασίας των αγροτικών συνεταιρισμών με τις ομάδες διαχείρισης των ΠΟΠ/ΠΓΕ/ΕΠΙΠ, τις οργανώσεις παραγωγών και τις διεπαγγελματικές οργανώσεις, καθώς και με την ιχνηλασιμότητα των αγροτικών συνεταιριστικών προϊόντων, όπως τα θέματα αυτά ρυθμίζονται με το προτεινόμενο σχέδιο νόμου, μπορεί να επιτευχθεί περαιτέρω υπεραξία στα εξαιρετικά συνεταιριστικά προϊόντα και να δοθούν

πολλαπλασιαστικά οφέλη σε όλους όσους συμμετέχουν στην αγροδιατροφική αλυσίδα.

15. Για πρώτη φορά δίνεται έμφαση και ρυθμίζονται θέματα γυναικείων συνεταιρισμών προκειμένου η αγρότισσα να ενισχύσει τον δικό της διακριτό ρόλο στην ζωή της Ελληνικής επαρχίας.

Απάντηση: 1. Ο διαχωρισμός των συνεταιρισμών σε αμιγώς γυναικείους, γίνεται για πρώτη φορά, στην ιστορία του θεσμού και είναι ατυχής και συνταγματικά ελεγχόμενος, διότι το καταστατικό ενός «γυναικείου» συνεταιρισμού δεν μπορεί να απαγορεύσει σε έναν άνδρα, ο οποίος πληροί τους λοιπούς όρους του καταστατικού και του νόμου, με μόνη την διάκριση του φύλου, να εγγραφεί μέλος στον συνεταιρισμό αυτό. Η Ισότητα ανδρών και γυναικών έχει καθιερωθεί για τους συνεταιρισμούς από το έτος 1844. Είχε αποτελέσει άρθρο στο καταστατικό του Συνεταιρισμού της Ροσντέιλ. Δεν νομίζετε ότι προσβάλλετε με τέτοιου είδους διατάξεις τον θεσμό.

16. Καθιερώνεται η μία μερίδα μια ψήφος για όλα τα μέλη του συνεταιρισμού όπως επίσης οι προαιρετικές μερίδες χωρίς όμως δικαίωμα ψήφου και εκλογής.

Απάντηση: Η διάταξη υπήρχε στο νόμο 2810/2000, με ορθότερη διατύπωση και όχι με τους ανεπίτρεπτους περιορισμούς, που εισάγονται, ειδικά για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, με την κατάργηση της πρόσθετης υποχρεωτικής μερίδας.

17. Ξεκαθαρίζει το θέμα των κερδών από την συνεργασία με τρίτους και των πλεονασμάτων που προέρχονται από τα μέλη και τα μέλη - επενδυτές, ώστε να αποσαφηνισθεί πλήρως η φορολογική τους μεταχείριση.

Απάντηση: Η διάταξη αποτελεί πιστή αντιγραφή της διάταξης του ν. 2810/2000. Δεν ξεκαθαρίζει απολύτως τίποτα. Αντίθετα, γίνεται μια προσθήκη, σύμφωνα με την οποία το 3% του συνεταιριστικού πλεονάσματος διατίθεται για την συνεταιριστική εκπαίδευση. Η (πονηρή), αυτή προσθήκη ετέθη για να χρηματοδοτείται με

συνεταιριστικούς πόρους το **ΚΡΑΤΙΚΟ Ταμείο Εκπαίδευσης** του άρθρου του Σ/Ν. Η διάταξη βεβαίως είναι αντισυνταγματική και αν ψηφισθεί θα πρέπει να προσβληθεί άμεσα στα Δικαστήρια, για να κριθεί παρεμπιπτόντως η συνταγματικότητα.

18. Ο αριθμός των μελών καθορίζεται ανάλογα με την μορφή και δράση του κάθε συνεταιρισμού με στόχο να διευκολύνονται και τα μικρά σχήματα που λειτουργούν ως θερμοκοιτίδα ανάπτυξης των συνεταιρισμών (γυναικείοι συνεταιρισμοί κτλ) αλλά και οι μεγάλοι συνεταιρισμοί οικονομικών κλίμακας.

Απάντηση: Θέμα ελέγχου συνταγματικότητας, θα δημιουργήσει και η διαφοροποίηση, ως προς τον αριθμό μελών, που κάνει το Σ/Ν. Συγκεκριμένα για την ίδρυση ενός αγροτικού συνεταιρισμού το Σ/Ν προτείνει ως ελάχιστο αριθμό τα 30 μέλη και τα 60, ενώ για τους συνεταιρισμούς « γυναικών» προτείνονται 3 μέλη.

Σχετικά με τον αριθμό των 30 μελών, που απαιτούνται για την σύσταση του αγροτικού συνεταιρισμού: Χρειάστηκε μια εικοσαετία, για να αντιληφθούν οι ερασιτέχνες νομοθέτες του θεσμού, ότι ο αριθμός των μελών πρέπει να είναι μικρός. Σε αντιδιαστολή με προηγούμενους νόμους, που όριζαν υψηλότερο αριθμό, ο ν. 2810/2000, επαναφέρει τον ελάχιστο αριθμό του ν. 602/1914 και ορίζει ως ελάχιστο αριθμό τα 7 ιδρυτικά μέλη. Προηγούμενα νομοθετήματα (ν.1541/1985) χρησιμοποίησαν μεγαλύτερο αριθμό μελών στη διάταξη αυτή για να επιτύχουν τη δημιουργία μεγαλύτερων συνεταιρισμών. Οι μεγαλύτεροι και επιχειρηματικά βιώσιμοι συνεταιρισμοί είναι πάντα το ζητούμενο. Πρωτεύει όμως η βούληση των μελών να συνεργαστούν και αυτό δεν επιτυγχάνεται με την πίεση του νομοθέτη προς αριθμητική διόγκωση. Η εθελοντική συσπείρωση μεγάλου αριθμού μελών, μπορεί να προέλθει μόνο από κατανόηση των πλεονεκτημάτων που συνδέονται με το μεγάλο επιχειρηματικό μέγεθος και όχι με την υποχρεωτική θέσπιση μεγάλου αριθμού μελών. Σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, στις οποίες οι συνεταιρισμοί απέκτησαν μεγάλο μέγεθος, αυτό δεν οφείλεται στη νομοθεσία, αλλά στη διαπίστωση ότι η συνεταιριστική επιχείρηση είναι ανταγωνιστική, όταν διαθέτει μεγάλη οικονομική επιφάνεια. Ο ελάχιστος αριθμός που υιοθετείται από τις νομοθεσίες των Κρατών - Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης κυμαίνεται μεταξύ δύο και επτά. Δύο μέλη αρκούν στην περίπτωση της Ολλανδίας, τρία στη Δανία (όπου ισχύουν οι κανόνες για τις εταιρίες), το Βέλγιο και την Ιταλία, πέντε στην Ισπανία, τη Φινλανδία, το Λουξεμβούργο, και την Πορτογαλία και

επτά στη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Ειδικά στη Δανία, το Βέλγιο και τη Σουηδία, δεν υπάρχει ειδικός νόμος για τους συνεταιρισμούς, οπότε ισχύουν οι διατάξεις των νόμων για τις εταιρίες». Ο Ευρωπαϊκός κανονισμός, για τον συνεταιρισμό απαιτεί πέντε μέλη. Η επιτυχία ενός συνεταιρισμού δεν είναι συνάρτηση του αριθμού των μελών. Είναι συνάρτηση της κατανόησης της ανάγκης συνεργασίας, και της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των μελών. Όταν αυτή η εμπιστοσύνη και αλληλοεκτίμηση ισχύει για μικρό αριθμό μελών, η επιτυχία είναι περισσότερο σίγουρη από την επιτυχία ενός συνεταιρισμού με πολλά μέλη, τα οποία είναι διασπασμένα μεταξύ τους, για οποιοδήποτε λόγο. Οι εσωτερικές τριβές και αλληλοαμφισβητήσεις καθλώνουν τους συνεταιρισμούς ή και τους οδηγούν σε αδράνεια αν απουσιάζει η αλληλεγγύη. Η αμοιβαιότητα στην εμπιστοσύνη και η αλληλεγγύη δεν επιβάλλονται με νόμο.

Το αρχικό Σ/Ν της διαβούλευσης προέβλεπε 10 μέλη .

Για το λόγο αυτό ισχυριζόμεθα ότι οι διατάξεις τέθηκαν με όρους: Στα ζάρια και μονά ή ζυγά.

19. Ρυθμίζεται η καλύτερη λειτουργία της αντιπροσωπευτικής γενικής συνέλευσης προκειμένου αφενός να διευκολύνεται η λειτουργία των συνεταιρισμών αφετέρου να αποφεύγεται η λήψη σημαντικών αποφάσεων που επηρεάζουν το σύνολο των μελών του συνεταιρισμού.

Απάντηση: Η αντιπροσωπευτική γενική συνέλευση τέθηκε πρώτη φορά στον ν. 2810/2000. Αν όμως αποφασίζει το σύνολο των μελών, όπως διαλαμβάνει το Σ/Ν, ποια είναι η έννοια της αντιπροσωπευτικότητας; **Καινοτομία** είναι η συγκρότηση τοπικών ή περιφερειακών συνελεύσεων των πολυάριθμων συνεταιρισμών, όπου στις συνεδριάσεις τους παρίσταται πάντοτε το Διοικητικό Συμβούλιο του Συνεταιρισμού για ενημέρωση.

20. Το εποπτικό συμβούλιο είναι προαιρετικό για συνεταιρισμούς με λιγότερα από 50 μέλη γιατί λογικά όλα τα μέλη είναι εύκολο να έχουν άμεση σχέση παρακολούθησης των εργασιών του συνεταιρισμού. Επίσης για συνεταιρισμούς με τον ίδιο αριθμό μελών δεν είναι απαραίτητη η παρουσία δικαστικού αντιπροσώπου στις εκλογικές διαδικασίες.

Απάντηση:

Η άποψη ότι η εκλογή του Εποπτικού Συμβουλίου είναι επιβεβλημένη, στηρίζεται και στην εμπειρία των τελευταίων δέκα πέντε ετών. Η κατάργηση των Εποπτικών Συμβουλίων από τον ν. 2810/2000, είχε αρνητικά αποτελέσματα, όσον αφορά στα διαχειριστικά αποτελέσματα των Διοικητικών Συμβουλίων, τα οποία ενεργούσαν χωρίς κανένα έλεγχο από τα ίδια τα μέλη του συνεταιρισμού. Για το λόγο αυτό επιμένουμε ότι ο εσωτερικός έλεγχος είναι αναγκαίος. Η άνω διάταξη, η οποία θέτει τον περιορισμό στην εκλογή του Ε.Σ , όσον αφορά στον αριθμό των μελών ενός συνεταιρισμού, έρχεται σε αντίθεση με την διάταξη του άρθρου 16 παρ. 5 του παρόντος, όπου αναφέρεται ότι το Εποπτικό Συμβούλιο, πέραν του ελέγχου, ασκεί και συμβουλευτικό ρόλο στο Δ.Σ.

Επίσης στερεί την δυνατότητα, που έχουν οι άλλοι συνεταιρισμοί για σύγκληση της Γ.Σ κατόπιν απόφασης του Ε.Σ.(άρθρο 12 παρ.6)

Ο μικρός αριθμός των μελών στον συνεταιρισμό δεν σημαίνει υποχρεωτικά και μικρό όγκο συναλλαγών. Υπάρχουν, και είναι γνωστοί, συνεταιρισμοί με 30 μέλη και όγκο συναλλαγών πολλαπλάσιο εκείνου ενός συνεταιρισμού με 100 μέλη.

21. Η θητεία των προέδρων στους συνεταιρισμούς για δύο συνεχόμενες θητείες αποσκοπεί στο φρεσκάρισμα των επιχειρηματικών ιδεών, στην απόκτηση διοικητικής εμπειρίας από περισσότερα μέλη του συνεταιρισμού, στην αποτροπή καθεστωτικών φαινομένων καθώς και στην αποφυγή ένας συλλογικός θεσμός να ταυτίζεται θετικά ή αρνητικά με ένα πρόσωπο για μεγάλη χρονική περίοδο, όσο ικανό και δραστήριο να είναι αυτό.

Απάντηση: Από την άνω παρέμβαση φαίνεται η τάση του Σ/Ν, να θέλει όσο μπορεί να ασκεί κρατική παρέμβαση στους Συνεταιρισμούς. Είναι σφάλμα, διότι αφαιρείται από τα μέλη του συνεταιρισμού η δυνατότητα να ρυθμίζουν μόνοι τους τα θέματά τους. Ο Συνεταιρισμός είναι επιχείρηση και μπορεί να θέλει κάποια αξία στελέχη να τα εκλέξει εκ νέου. Ο συνεταιρισμός δεν εκλέγει τον πρόεδρο των ΗΠΑ, για να φοβάται ο Συντάκτης μια καθεστωτική νοοτροπία. Η διάταξη κατά την άποψή μας είναι τουλάχιστον απαράδεκτη και για άλλη μια φορά προσβάλλει το θεσμό.

22. Υπερχρεωμένοι συνεταιρισμοί που δεν θα έχουν την έγκριση του σχεδίου βιωσιμότητας από τους πιστωτές τους ή δεν θα έχουν πάρει άλλα μέτρα εξυγίανσης, δεν θα μπορούν να συνεχίζουν τη λειτουργία τους.

Απάντηση: Η διάταξη υφίσταται στον ν. 4015/2011. Εκεί βέβαια είχε τεθεί ενόψει των αναγκαστικών μετατροπών. Στο Σ/Ν, γιατί τίθεται; και μάλιστα τίθεται με τέτοια

ανεπάρκεια που δεν καθίσταται εφικτό να εφαρμοστεί. Είναι μια ακόμα διάταξη κενή περιεχομένου. Που σημαίνει ότι χρειάζεται να μας πει ο νόμος ότι μια επιχείρηση μπορεί να υποβάλλει σε ένα τραπεζικό ίδρυμα σχέδιο εξυγίανσης, ώστε αν το τραπεζικό ίδρυμα πειστεί για την βιωσιμότητα του εγχειρήματος, να το χρηματοδοτήσει.

Βεβαίως έτσι ξαναστέλνουμε τους συνεταιρισμούς στο τραπεζικό δανεισμό, τον οποίο οι συνεταιριστές ,οφείλουν να αποφεύγουν όσο μπορούν περισσότερο, για να μη χάσουν την αυτονομία τους.

Ακολουθώντας με την παρούσα ερμηνεία, όπως τίθεται ανωτέρω, είναι ηλίου φαινότορο ότι ο ν. 4015/2011 και το παρόν Σ/Ν **ΤΑΥΤΙΖΟΝΤΑΙ. Δηλαδή αντί να δώσουμε τη δυνατότητα της εξυγίανσης στους πάσχοντες συνεταιρισμούς, κρατική υποχρέωση, αφού το ίδιο το κράτος ευθύνεται για την οικονομική και λειτουργική τους αποσύνθεση, τους παραδίδουμε στους εκκαθαριστές, χωρίς τον φόβο του ελέγχου των γενεών.**

Σχολιασμός του Σχεδίου Νόμου για τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς που κατατέθηκε στη Βουλή

Ανδριανή-Άννα Μητροπούλου
Δικηγόρος
Πρώην Νομικός Σύμβουλος ΠΑΣΕΓΕΣ

Το Σχέδιο Νόμου (Σ/Ν) του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς που ακολουθεί, σχολιάζεται κατ' άρθρο (άρθρα 1-34 και 37,39,41,50 και 51) με έγχρωμη (κόκκινη) γραφή, βεβαίως με περιορισμένη ανάλυση, διαφορετικά το κείμενο του σχολιασμού, έπρεπε να είναι ιδιαίτερα μακροσκελές.

Γενική Παρατήρηση: Αν γίνει σύγκριση μεταξύ του Σ/Ν που δόθηκε στη διαβούλευση, το οποίο επίσης σχολιάσαμε, και του παρόντος, συνάγεται ότι οι Συντάκτες του Σ/Ν άγονται και φέρονται, χωρίς σταθερή πολιτική άποψη για την νομοθετική αντιμετώπιση των αγροτικών συνεταιρισμών και των Ενώσεών τους. Εκτός αν σκοπός του προτεινομένου Σ/Ν είναι η διάλυση των αγροτικών συνεταιρισμών, γεγονός που φοβούμεθα ότι προκύπτει από το μεγαλύτερο μέρος των διατάξεών του.

Πρόταση: α) Επαναφορά του ν. 2810/2000, όπως ίσχυσε πριν την τροποποίησή του, με ελάχιστες προσθήκες. β) Νομοθετικό πλαίσιο, για τις Οργανώσεις Παραγωγών και τις Ενώσεις Οργανώσεων παραγωγών και γ) Νομοθετικό πλαίσιο για τις Διεπαγγελματικές Οργανώσεις, σε Περιφερειακό και Εθνικό Επίπεδο.

Αν οι κυβερνήσεις δεν αντιμετωπίσουν νομοθετικά με την απαιτούμενη σοβαρότητα και υπευθυνότητα τους τρεις αυτούς θεσμούς, Γεωργία στην χώρα δεν πρόκειται να υπάρξει.

ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ
«ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ, ΜΟΡΦΕΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΟΥ
ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ»
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄
ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ - ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

1. Τίτλος του Νομοσχεδίου : Σημειώνουμε ότι είναι η πρώτη φορά, στην νομική ιστορία του συνεταιριστικού θεσμού από το έτος 1914/1915, (ν.602), αλλά και ειδικά της νομοθεσίας για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, με εξαίρεση τον βραχύβιο νόμο 4015/2011, όπου ένας τόσο σημαντικός θεσμικός νόμος ,περιλαμβάνει πέραν των ρυθμίσεων, που αφορούν στους αγροτικούς συνεταιρισμούς και πλήθος ρυθμίσεων , που αφορούν διαφορετικά θέματα και διαφορετικά νομικά μορφώματα της αρμοδιότητας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Σημειολογικά ερμηνευμένο το εγχείρημα, ενισχυόμενο και από το περιεχόμενό του, παραπέμπει σε μια τάση υποβάθμισης του Θεσμού.

Κρίμα..

2. Ο τίτλος του Σ/Ν αναφέρεται στους αγροτικούς συνεταιρισμούς, μορφές συλλογικής οργάνωσης του αγροτικού χώρου ..., στο δε Κεφάλαιο ΙΑ΄ με τον τίτλο: **«Άλλοι Συλλογικοί Φορείς»**, αναφέρει στο άρθρο **31** τους κλαδικούς αγροτικούς συνεταιρισμούς και στο άρθρο **33** τις Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις.

Ερωτάται ο Συντάκτης: **Οι Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις (ΑΕΣ)**, οι οποίες συγκροτούνται αποκλειστικά από αγροτικούς συνεταιρισμούς και αποτελούν ιδιότυπες ανώνυμες συνεταιριστικές εταιρείες, οι οποίες είχαν ενταχθεί στους αγροτικούς συνεταιρισμούς, σύμφωνα με τον ν. 4015/2011, ο οποίος και τις ίδρυσε, γιατί, με το παρόν Σ/Ν δεν εντάσσονται στους αγροτικούς συνεταιρισμούς; Και το ερώτημα αυτό, υποχρεούμεθα να το θέσουμε, διότι η ίδρυση μιας ΑΕΣ, δεν αποτέλεσε επιλογή των μελών των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών(ΕΑΣ) από την μετατροπή των οποίων προήλθε η ΑΕΣ, αλλά ο «Δημοκρατικός» ν. 4015/2011 **υποχρέωσε –εξανάγκασε**

τις Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ) να μετατραπούν σε ΑΕΣ, διαφορετικά τις απειλούσε με διάλυση. **Και τώρα που εντάσσονται;** Στο εμπορικό δίκαιο ή στον παρόντα νόμο, με συμπληρωματική εφαρμογή των διατάξεων του εμπορικού δικαίου; **Δεν διευκρινίζεται κατά τρόπο συγκεκριμένο στο προτεινόμενο Σ/Ν.**

Η ένταξη όμως αυτή **έχει εξαιρετική σημασία**, διότι η μη υπαγωγή των ΑΕΣ στους αγροτικούς συνεταιρισμούς συνιστά ανεπίτρεπτη αποβολή από τον συνεταιριστικό θεσμό, αλλά και πρακτικά, για παράδειγμα, πώς αντιμετωπίζονται φορολογικά οι ΑΕΣ; Ως αγροτικοί συνεταιρισμοί, ή ως ανώνυμες εταιρείες του εμπορικού δικαίου; Και το επισημαίνουμε, διότι οι απαλλαγές του άρθρου 29 (φοροαπαλλαγές-κίνητρα), στις οποίες παραπέμπουν οι διατάξεις για τις ΑΕΣ, δεν καλύπτουν και τις απαλλαγές του άρθρου 23 (Διαχειριστική χρήση). Οι ΑΕΣ πρέπει να υπαχθούν και στις διατάξεις του άρθρου 23 και στις διατάξεις του άρθρου 29, διότι στην πραγματικότητα είναι συνεταιριστικές οργανώσεις και τα καταστατικά τους έχουν συνταχθεί, όπως ήτο και το ορθό, σύμφωνα με τις αρχές του συνεργατισμού, εφόσον βεβαίως οι αρχές αυτές δεν συγκρούονται με τις διατάξεις του ν. 2190/1920.

Σε διαφορετική περίπτωση, δηλαδή αν για τις ΑΕΣ εφαρμόζεται ακραιφνώς το εμπορικό δίκαιο, ποιά είναι η έννοια των περιορισμών, που τίθενται με το άρθρο 33 του Σ/Ν; Αλλά και πέραν τούτου, η παρούσα αντιμετώπιση του Σ/Ν συνιστά εξαπάτηση, για τις ΑΕΣ, διότι ο νόμος τις ανάγκασε να συσταθούν με τις συνεταιριστικές προϋποθέσεις και τώρα τις εντάσσει στο εμπορικό δίκαιο. Οι ίδιοι οι συνεταιρισμοί ουδέποτε συμφώνησαν με αυτές τις αναγκαστικές επιλογές του νομοθέτη. Αλλά: «Σκληρός ο νόμος αλλά νόμος».

3. Στους αγροτικούς συνεταιρισμούς, κύριοι Συντάκτες του Σ/Ν, έχετε υποχρέωση να συμπεριλάβετε όλες τις γνήσιες συνεταιριστικές συνεργασίες, όσες βέβαια με «φειδώ» επιτρέπεται να δημιουργηθούν. **(Ειλικρινώς τι σας φοβίζει και απαγορεύετε την συνεταιριστική συνεργασία; Μήπως η δημοκρατική λειτουργία του θεσμού;)**.

Οι γνήσιες συνεπώς συνεργασίες, οι οποίες πρέπει να θεωρηθούν αγροτικοί συνεταιρισμοί είναι: οι ΑΣ, οι ΑΕΣ, οι ΚΑΣ και οι ΚΠΕΑΣ, του άρθρου 31. Άλλωστε πρέπει να υπάρχει ομοιόμορφη νομική αντιμετώπιση του θεσμού. Διαφορετικά καταφεύγουμε στην αυθαιρεσία της εξουσίας...

4. Να μεταβληθεί ο τίτλος του Σ/Ν και να οριστεί ρητά, ότι στους αγροτικούς συνεταιρισμούς υπάγονται και οι Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών, που είναι οι ΚΑΣ

και οι ΚΠΕΑΣ, και οι ΑΕΣ, διότι θα δημιουργηθούν επίσης ερμηνευτικά προβλήματα, κυρίως φορολογικής φύσεως και θα είναι άδικο, αφού και τα νομικά αυτά μορφώματα αποτελούν συνεταιρισμούς.

Προσοχή: Το έλλειμμα που υπάρχει στην ρύθμιση θα δημιουργήσει μεγάλη θεσμική αναστάτωση .

Άρθρο 1

Ορισμός - Σκοπός - Νομική μορφή

1. Αγροτικός Συνεταιρισμός, στο εξής ΑΣ, είναι αυτόνομη ένωση προσώπων, η οποία συγκροτείται εθελοντικά και επιδιώκει, με την αμοιβαία βοήθεια και την αλληλεγγύη των μελών της, τη συλλογική οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική ανάπτυξη και προαγωγή τους, μέσω μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης. ΑΣ θεωρούνται και οι αλιευτικοί, κτηνοτροφικοί, πτηνοτροφικοί, μελισσοκομικοί, σηροτροφικοί, αγροτουριστικοί, αγροβιοτεχνικοί, οικοτεχνικοί και άλλοι συνεταιρισμοί οποιουδήποτε κλάδου ή δραστηριότητας της αγροτικής οικονομίας. Οι Δασικοί Συνεταιρισμοί και οι Ενώσεις αυτών, δεν εμπίπτουν στις διατάξεις του παρόντος νόμου.

Παρατηρήσεις: Ο παγκόσμια αποδεκτός ορισμός του συνεταιρισμού είναι: *«Συνεταιρισμός είναι μια αυτόνομη ένωση προσώπων που συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους διά μέσου μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης».*

« A co-operative is an autonomous association of persons united voluntarily to meet their common economic, social, and cultural needs and aspirations through a jointly-owned and democratically-controlled enterprise. (ICA News, No 5/6 1995, σελ.3).

Οι προσθήκες στον ορισμό, που επιχειρούνται με το παρόν Σ/Ν, όπως ο όρος *«συλλογική οικονομική ανάπτυξη...»*, είναι ατυχής, διότι δια της συλλογικότητας επιτυγχάνεται η προσωπική οικονομική κοινωνική ... ανάπτυξη του μέλους. Οι δε όροι *«αμοιβαία βοήθεια»* και *«αλληλεγγύη»* ταυτίζονται.

Τον όρο «αμοιβαία βοήθεια των μελών» τον είχε προσθέσει, στον άνω διεθνή ορισμό επιτυχώς ο ν. 2810/2000.

2. Ο ΑΣ είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και έχει εμπορική ιδιότητα. Αναπτύσσει κάθε είδους δραστηριότητα για την επίτευξη των σκοπών του στο πλαίσιο του νόμου και του καταστατικού του.
3. Για την εκπλήρωση των σκοπών του, ο ΑΣ μπορεί να συνιστά νομικά πρόσωπα, να συμπράττει με καταναλωτικούς ή άλλους συνεταιρισμούς, με νομικά πρόσωπα του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα, με κοινωφελείς οργανισμούς, με επιχειρήσεις οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), με συνεταιριστικές οργανώσεις άλλων χωρών και με φυσικά ή νομικά πρόσωπα στο πλαίσιο της διακρατικής ή και διεπαγγελματικής συνεργασίας. Ο ΑΣ μπορεί, επίσης, να ιδρύει υποκαταστήματα, παραρτήματα ή γραφεία στο εσωτερικό και το εξωτερικό.
4. Για θέματα που δεν ρυθμίζονται από τον παρόντα νόμο, εφαρμόζονται συμπληρωματικά και αναλόγως οι διατάξεις του εμπορικού δικαίου και του αστικού κώδικα.

Άρθρο 2

Γυναικείοι συνεταιρισμοί

1. Για τη σύσταση ΑΣ μέλη των οποίων, σύμφωνα με το οικείο καταστατικό μπορούν να γίνουν αποκλειστικά γυναίκες, στο εξής γυναικείοι ΑΣ, απαιτείται ελάχιστος αριθμός τριών (3) ιδρυτικών μελών.
2. Αν τα μέλη του γυναικείου ΑΣ είναι λιγότερα από δέκα (10), δεν απαιτείται η εκλογή διοικητικού συμβουλίου, εκτός αν προβλέπεται από το καταστατικό του. Εφόσον δεν προβλέπεται η εκλογή διοικητικού συμβουλίου, η διοίκηση του γυναικείου ΑΣ ασκείται από όλα τα μέλη του ή από ένα μέλος που εκλέγεται από αυτά ως διαχειρίστρια, σύμφωνα με τους όρους του καταστατικού. και αναλογική εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου.
3. Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού εξειδικεύονται συγκεκριμένα μέτρα ανάπτυξης και εφαρμογής θετικών δράσεων για τους ΑΣ και τους γυναικείους ΑΣ, όπως δράσεις πληροφόρησης, δικτύωσης, προβολής και ανταλλαγής τεχνογνωσίας και καλών πρακτικών, με σκοπό τη στήριξη της συμμετοχής και της απασχόλησης των γυναικών και την ενίσχυση της οικονομικής τους αυτοτέλειας στην αγροτική παραγωγή.

Παρατηρήσεις: 1. Ο διαχωρισμός με τον νόμο των συνεταιρισμών σε αμιγώς γυναικείους (διότι είναι διαφορετικό πράγμα η επιλογή της συνεργασίας των μελών), γίνεται για πρώτη φορά, στην ιστορία του θεσμού και είναι ατυχής και συνταγματικά ελεγχόμενος, διότι το καταστατικό ενός «γυναικείου» συνεταιρισμού, δεν μπορεί να απαγορεύσει σε έναν άνδρα, ο οποίος πληροί τους λοιπούς όρους του καταστατικού και του νόμου, με μόνη την διάκριση του φύλου, να εγγραφεί μέλος στον συνεταιρισμό αυτό.

2. Θέμα ελέγχου συνταγματικότητας, θα δημιουργήσει και η διαφοροποίηση, ως προς τον αριθμό των μελών, που κάνει το Σ/Ν . Συγκεκριμένα, για την ίδρυση ενός αγροτικού συνεταιρισμού το Σ/Ν προτείνει ως ελάχιστο αριθμό τα 30 μέλη και τα 60, ενώ για τους συνεταιρισμούς «γυναικών» προτείνονται 3 μέλη.

3. Συνεπώς θεωρούμε εύλογη ενέργεια, αν δεν εγκριθεί καταστατικό αγροτικού συνεταιρισμού με λιγότερα από 30 μέλη γενικά, ο θιγόμενος συνεταιρισμός να προσφύγει στο Δικαστήριο, ώστε η σχετική διάταξη, να ελεγχθεί ως προς το αν είναι συνταγματικά ανεκτή.

4. Η άνω παράγραφος 3, αποτελεί ρύθμιση, που αφορά σε όλους τους ΑΣ και όχι μόνο στους «γυναικείους», όπως τουλάχιστον διατυπώνεται, αλλά τα προνόμια που αναφέρει η διάταξη, τα απολαμβάνουν μόνον οι γυναίκες. Αν τούτο δεν ισχύει, η διάταξη έπρεπε να τεθεί στο άρθρο 29, ως γενική διάταξη παροχής κινήτρων σε όλους τους ΑΣ. Σε διαφορετική περίπτωση, η ρύθμιση αυτή είναι προφανές ότι δημιουργεί επίσης συνταγματικά ανεπίτρεπτη διάκριση και μάλιστα σε ένα θεσμό, ο οποίος έχει καταργήσει την διάκριση φύλου πριν από 170 χρόνια.

Ειδικά για τον συνεταιρισμό έχουμε τονίσει, ότι προϋπόθεση της επιλογής για την εγγραφή μέλους, αποτελεί η προγενέστερη κατανόηση των ωφελημάτων του θεσμού, η οποία επιτυγχάνεται με τη διάδοση της συνεταιριστικής ιδέας και την συνεταιριστική εκπαίδευση.

Άρθρο 3

Περιφέρεια - Έδρα – Επωνυμία

1. Η έδρα του ΑΣ όπου είναι εγκατεστημένη η διοίκησή του και η περιφέρεια του ΑΣ ορίζονται από το καταστατικό του.

2. Η επωνυμία του ΑΣ εκφράζει υποχρεωτικά τον κύριο σκοπό ή τα αντικείμενα δραστηριότητάς του και περιλαμβάνει την ιδιότητά του ως αγροτικού, καθώς και την έδρα του. Στην επωνυμία του ΑΣ, μπορεί να περιλαμβάνεται και διακριτικός τίτλος. Η επωνυμία διακρίνεται από την επωνυμία άλλου ΑΣ με τον ίδιο σκοπό και την ίδια περιφέρεια. Η επωνυμία χρησιμοποιείται υποχρεωτικά στις συναλλαγές και τις νομικές πράξεις του ΑΣ. Τα έντυπα του ΑΣ αναφέρουν την επωνυμία, την έδρα, τον Αριθμό Φορολογικού Μητρώου (ΑΦΜ) καθώς και τον αριθμό μητρώου ΑΣ, σύμφωνα με το άρθρο 20.

Παρατήρηση: Η λέξη περιφέρεια πρέπει να αντικατασταθεί με την λέξη έδρα, διότι στην επωνυμία αναγράφεται η έδρα και όχι η περιφέρεια. Συνεπώς η σύγχυση θα επέλθει από τον όρο που αναγράφεται στην επωνυμία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΣΥΣΤΑΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ

Άρθρο 4

Όροι σύστασης - Καταχώριση καταστατικού

1. Για τη σύσταση ΑΣ απαιτείται η σύνταξη καταστατικού και η υπογραφή του από τριάντα (30) τουλάχιστον πρόσωπα, που συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις του άρθρου 6, καθώς και η καταχώριση του καταστατικού στο βιβλίο μητρώου αγροτικών συνεταιρισμών που τηρείται στο Ειρηνοδικείο της έδρας του ΑΣ. Από την καταχώριση αυτή, ο ΑΣ αποκτά νομική προσωπικότητα και εμπορική ιδιότητα. Για τη σύσταση δεύτερου ΑΣ με τις ίδιες δραστηριότητες εντός της ίδιας δημοτικής ή τοπικής κοινότητας απαιτείται διπλάσιος αριθμός ιδρυτικών μελών. Για τη σύσταση αλιευτικού ΑΣ απαιτείται ελάχιστος αριθμός δεκαπέντε (15) προσώπων. Για τη σύσταση ΑΣ στους οποίους συμμετέχουν αποκλειστικά καλλιεργητές βιολογικών προϊόντων απαιτείται ελάχιστος αριθμός δέκα (10) προσώπων.

2. Για την καταχώριση του καταστατικού κατατίθεται από το προσωρινό διοικητικό συμβούλιο του ΑΣ αίτηση στο Ειρηνοδικείο. Ο ειρηνοδίκης με πράξη του εντός τριάντα (30) ημερών από την κατάθεση της αίτησης διατάσσει ή αρνείται την καταχώριση του καταστατικού. Ο ειρηνοδίκης αρνείται την καταχώριση όταν λείπουν τα απαραίτητα

στοιχεία του καταστατικού που προβλέπονται στο άρθρο 5, ή αυτό περιέχει διατάξεις αντίθετες προς τον νόμο. Αν αρνηθεί την καταχώριση, με την ίδια πράξη καλεί το προσωρινό διοικητικό συμβούλιο και του υποδεικνύει τις απαραίτητες διορθώσεις. Κατά της αρνητικής πράξης του ειρηνοδίκη και εντός προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από την έκδοσή της, όποιος έχει έννομο συμφέρον μπορεί να ασκήσει ανακοπή, η οποία εισάγεται στο Ειρηνοδικείο της έδρας του ΑΣ και δικάζεται με τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας.

3. Ύστερα από την καταχώριση, η γραμματεία του Ειρηνοδικείου αποστέλλει εντός τριάντα (30) ημερών στην αρμόδια αρχή του άρθρου 18 αντίγραφο του καταστατικού με την ημερομηνία καταχώρισης.

4. Η διαδικασία του παρόντος άρθρου τηρείται και για την τροποποίηση του καταστατικού του ΑΣ.

5. Ο αριθμός των προσώπων της παραγράφου 1 δεν απαιτείται για:

α) Όσους ΑΣ λειτουργούν κατά τη έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου με λιγότερα από (τριάντα) 30 μέλη, εφόσον αυτοί έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών άνω των πεντακοσίων χιλιάδων (500.000) ευρώ και

β) Όσους ΑΣ λειτουργούν κατά τη έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου με λιγότερα από (τριάντα) 30 μέλη και έχουν την έδρα τους σε νησιά εκτός Κρήτης και Εύβοιας, καθώς και σε ορεινές περιοχές, όπως αυτές ορίζονται στην Οδηγία 81/645/ΕΟΚ του Συμβουλίου, όπως ισχύει κάθε φορά.

Παρατηρήσεις: 1. Πέραν των όσων παρακάτω θα αναπτύξουμε, η άνω παράγραφος 5 δεν μπορεί να εφαρμοστεί στον συνεταιριστικό θεσμό, για τον πολύ απλό λόγο, ότι στον συνεταιρισμό ισχύουν δυο βασικές ΑΡΧΕΣ, οι οποίες και τον διαφοροποιούν από τις κεφαλαιουχικές εταιρείες: **α. Η αρχή της ανοικτής θύρας** (ελεύθερη είσοδος και έξοδος μελών) και **β. Της μεταβλητότητας του κεφαλαίου.**

α. Ακολούθως, σύμφωνα με την άνω διάταξη της παραγράφου 5 α), αν κατά την έναρξη ισχύος του νόμου ένας συνεταιρισμός διαθέτει 27 μέλη και έχει κύκλο συναλλαγών 400.000 ευρώ και ο συνεταιρισμός αυτός διαγράφεται από το Μητρώο, οπότε επέρχονται για τον συνεταιρισμό αυτό, τα अपαράδεκτα αποτελέσματα του άρθρου 30 του Σ/Ν. Άποψή μας είναι ότι, κατ' ελάχιστον, η διάταξη στερείται σοβαρότητας.

Εκτός αν επιβεβαιώνεται η υποψία μας ότι ο ν. 4015/2011 και το παρόν Σ/Ν ταυτίζονται ως προς τον κοινό σκοπό τους, **που είναι η διάλυση** των αγροτικών συνεταιρισμών,

λαμβανομένης υπόψιν και της αρχικής διατάξεως για τους αναγκαστικούς συνεταιρισμούς, όπου προβλεπόταν στο Σ/Ν, ότι δηλαδή με την έναρξη ισχύος του νόμου όλοι οι αναγκαστικοί συνεταιρισμοί, είτε θέλουν είτε όχι, μετατρέπονται σε ελεύθερους. Βεβαίως μετά από τις μεγάλες διαμαρτυρίες των αναγκαστικών συνεταιρισμών, η διάταξη διαφοροποιήθηκε σχετικώς, όπως κατωτέρω θα αναπτύξουμε.

β. Ακολούθως, στο άνω παράδειγμά μας: Η διαγραφή του συνεταιρισμού από το Μητρώο συνεπάγεται την απαγόρευση της πρόσβασής του στα οικονομικά κίνητρα. Αν όμως ο ίδιος συνεταιρισμός το επόμενο έτος της λειτουργίας του έχει κύκλο συναλλαγών 600.000 ευρώ, προφανώς θα εγγραφεί εκ νέου στο Μητρώο. Και αν στο μεταξύ διάστημα των ολίγων μηνών, που μεσολαβούν μεταξύ της διαγραφής του και επανεγγραφής του στο Μητρώο, ο Συνεταιρισμός χάσει την δυνατότητα υπαγωγής του σε ένα επενδυτικό πρόγραμμα; Τι θα συμβεί; Στην περίπτωση αυτή βεβαίως θα έχουμε καταστρέψει έναν συνεταιρισμό.

γ. Παραθέτουμε πρακτικό παράδειγμα: Πριν από δυο χρόνια στην ελαιοπαραγωγό περιοχή της Σητείας, λόγω ασθένειας των ελαιόδεντρων, η παραγωγή σχεδόν μηδενίστηκε. Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Σ/Ν οι συνεταιρισμοί της Σητείας, οι οποίοι έχουν λιγότερα από 30 μέλη και συναλλαγές κάτω των 500.000 ευρώ, πρέπει να διαγραφούν από το Μητρώο. Συνεπώς όλοι οι συνεταιρισμοί της Σητείας, που έχουν λιγότερα από 30 μέλη και προφανώς στερούνται παραγωγής, λόγω κακής εσοδείας, θα πρέπει να διαγραφούν από το Μητρώο.

Οι ίδιοι συνεταιρισμοί όμως, μετέχουν και σε μια ΑΕΣ. Η ΑΕΣ αυτή επίσης δεν θα καταστεί δυνατόν να λειτουργήσει, αν ο κάθε μέτοχος συνεταιρισμός δεν μπορεί να διαθέτει πιστοποιητικό νόμιμης λειτουργίας, λόγω διαγραφής του από το Μητρώο.

Εκτός αν ο Συντάκτης προτείνει στους συνεταιρισμούς αυτούς να βγουν στην αγορά προς άγραν πελατών, για να αυξήσουν τον αριθμό των μελών τους, ώστε να επανεγγραφούν στο Μητρώο. Το τελευταίο το αναφέρουμε, διότι πολλές φορές οι υπηρεσίες της Διοίκησης, λόγω κακής νομοθέτησης, έχουν κάνει ακόμη και αυτήν την πρόταση στις περιπτώσεις των Ομάδων Παραγωγών.

Δηλαδή οι συνεταιρισμοί με λιγότερα από 30 μέλη, θα κάνουν λιτανείες, διότι αν οι συναλλαγές τους πέσουν κάτω από 500.000 ευρώ, επικρέμαται πάνω από το κεφάλι τους η δαμόκλεια σπάθη του Μητρώου.

δ. Είναι επόμενο και στην περίπτωση διαγραφής του συνεταιρισμού από το **Μητρώο**, για τους άνω λόγους, ο Συνεταιρισμός υποχρεωτικά θα προσβάλει την πράξη διαγραφής του στο Δικαστήριο, κατά κύριο λόγο, διότι με τις διατάξεις αυτές δημιουργείται **ανασφάλεια δικαίου**. Ανασφάλεια δικαίου υπάρχει, διότι πριν από ένα μήνα μπορούσε να ιδρυθεί ένας συνεταιρισμός με 10 μέλη και τώρα ο συνεταιρισμός αυτός, ο οποίος δεν πρόλαβε να δημιουργήσει κύκλο συναλλαγών, διαλύεται. Έτσι λοιπόν, οι Συνεταιρισμοί θα βρίσκονται συνεχώς στα Δικαστήρια. Θα διαθέτουν τα έσοδά τους, για τη διεξαγωγή δικαστικών αγώνων. Αποτέλεσμα: Παρότρυνση για την **εγκατάλειψη του θεσμού**.

ε. Το μητρώο των αγροτικών συνεταιρισμών, όπως και κάθε Μητρώο, εξ ορισμού, αποτελεί μια καταγραφή όλων των αγροτικών συνεταιρισμών της χώρας, εφόσον υποβληθούν σε αυτό τα απαραίτητα, για την νομική ύπαρξη του συνεταιρισμού στοιχεία, ώστε να ελέγχεται η νόμιμη λειτουργία του. Η διαγραφή του αγροτικού συνεταιρισμού από το Μητρώο, πρέπει να γίνεται μόνο αν συνάγεται εγκατάλειψη του σκοπού του ή διαπιστώνεται η μη νόμιμη λειτουργία του. Αυτά θα διαπιστωθούν από το Δικαστήριο. Όλα τα υπόλοιπα που αναφέρονται στο νόμο, ουδεμία σχέση έχουν με την έννοια του μητρώου και αποτελούν μια σύγχυση διατάξεων μεταξύ Μητρώου, Ελέγχου και Εποπτείας.

στ. Έτσι, ως έχουν οι διατάξεις, ακυρώνεται η έννοια του Μητρώου, διότι με τις ρυθμίσεις αυτές το Μητρώο αποκτά χαρακτήρα Τιμωρού. Εδώ αντιγράφεται ο ν. 4015, ο οποίος, ως προς το κεφάλαιο του Μητρώου, ουδέποτε κατόρθωσε να λειτουργήσει και ήταν επόμενο, για τους λόγους που προαναφέρουμε. Παρά ταύτα οι Συντάκτες επιμένουν. Μερικά πράγματα.... είναι αήτητα.

2. Για τον αριθμό των 30 μελών, που απαιτούνται για την σύσταση του αγροτικού συνεταιρισμού: Χρειάστηκε μια εικοσαετία, για να αντιληφθούν οι ερασιτέχνες νομοθέτες του θεσμού, ότι ο αριθμός των μελών πρέπει να είναι μικρός. Σε αντιδιαστολή με προηγούμενους νόμους, που όριζαν υψηλότερο αριθμό, ο ν. 2810/2000, επαναφέρει τον ελάχιστο αριθμό του ν. 602/1914 και ορίζει ως ελάχιστο αριθμό τα 7 ιδρυτικά μέλη. Προηγούμενα νομοθετήματα (ν.1541/1985) χρησιμοποίησαν μεγαλύτερο αριθμό μελών στη διάταξη αυτή, για να επιτύχουν τη δημιουργία μεγαλύτερων συνεταιρισμών. Οι μεγαλύτεροι και επιχειρηματικά βιώσιμοι συνεταιρισμοί είναι πάντα το ζητούμενο. Πρωτεύει όμως η βούληση των μελών να συνεργαστούν και αυτό δεν επιτυγχάνεται με την πίεση του νομοθέτη προς αριθμητική διόγκωση. Η εθελοντική συσπείρωση μεγάλου

αριθμού μελών, μπορεί να προέλθει μόνο από κατανόηση των πλεονεκτημάτων που συνδέονται με το μεγάλο επιχειρηματικό μέγεθος και όχι με την υποχρεωτική θέσπιση μεγάλου αριθμού μελών. Σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, στις οποίες οι συνεταιρισμοί απέκτησαν μεγάλο μέγεθος, αυτό δεν οφείλεται στη νομοθεσία αλλά στη διαπίστωση ότι η συνεταιριστική επιχείρηση είναι ανταγωνιστική, όταν διαθέτει μεγάλη οικονομική επιφάνεια. Ο ελάχιστος αριθμός που υιοθετείται από τις νομοθεσίες των Κρατών - Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης κυμαίνεται μεταξύ δύο και επτά. Δύο μέλη αρκούν στην περίπτωση της Ολλανδίας, τρία στη Δανία (όπου ισχύουν οι κανόνες για τις εταιρίες), το Βέλγιο και την Ιταλία, πέντε στην Ισπανία, τη Φινλανδία, το Λουξεμβούργο, και την Πορτογαλία και επτά στη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Ειδικά στη Δανία, το Βέλγιο και τη Σουηδία, δεν υπάρχει ειδικός νόμος για τους συνεταιρισμούς, οπότε ισχύουν οι διατάξεις των νόμων για τις εταιρίες». Ο Ευρωπαϊκός κανονισμός, για τον συνεταιρισμό απαιτεί πέντε μέλη. Η επιτυχία ενός συνεταιρισμού δεν είναι συνάρτηση του αριθμού των μελών. Είναι συνάρτηση της κατανόησης της ανάγκης συνεργασίας, και της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των μελών. Όταν αυτή η εμπιστοσύνη και αλληλοεκτίμηση ισχύει για μικρό αριθμό μελών, η επιτυχία είναι περισσότερο σίγουρη από την επιτυχία ενός συνεταιρισμού με πολλά μέλη, τα οποία είναι διασπασμένα μεταξύ τους, για οποιοδήποτε λόγο. Οι εσωτερικές τριβές και αλληλοαμφισβητήσεις καθλώνουν τους συνεταιρισμούς ή και τους οδηγούν σε αδράνεια αν απουσιάζει η αλληλεγγύη. Η αμοιβαιότητα στην εμπιστοσύνη και η αλληλεγγύη δεν επιβάλλονται με νόμο.

Στο σημείο αυτό όμως, πρέπει να αιτιολογήσουμε προηγούμενη θέση μας σύμφωνα με την οποία, οι διατάξεις αυτού του Σ/Ν παίχτηκαν στα ζάρια. Το αρχικό κείμενο του Σ/Ν ανέφερε ότι για την σύσταση αγροτικού συνεταιρισμού απαιτούνται 10 πρόσωπα. Ακολούθως άλλαξε γνώμη και αποφάσισε 30. Ο «αδελφός» νόμος 4015/2011 προέβλεπε 20 μέλη. Έτσι λοιπόν βρέθηκε η τρίτη λύση των 30 μελών. Σταθερή άποψη, από 10 μέλη σε 30 !.

3. Η άνω διάταξη αναφέρει: «Για τη σύσταση δεύτερου ΑΣ με τις ίδιες δραστηριότητες εντός της ίδιας δημοτικής ή τοπικής κοινότητας απαιτείται διπλάσιος αριθμός ιδρυτικών μελών, δηλαδή 60».

Ο συνεταιρισμός αποτελεί επιχείρηση και όχι συνδικαλιστική οργάνωση, στην οποία μπορεί να περιορίζεται τοπικά η δράση και η εκπροσώπηση. Οι επιχειρηματίες

συνεταιριστές μόνοι τους θα αποφασίσουν: που, πότε και με ποιους θα συνεργαστούν. Είναι εξαιρετικά λυπηρό να επαναφέρουμε διατάξεις νόμων, οι οποίες καταδικάστηκαν στο παρελθόν από τους ίδιους τους συνεταιριστές, όπως ο ν. 1541/1985, όπου έθετε τοπικά όρια για την ίδρυση και λειτουργία ενός συνεταιρισμού. Το αποτέλεσμα ήταν ο νόμος αυτός πολύ σύντομα να καταργηθεί στο σύνολό του, διότι ουδέποτε εφαρμόστηκε. Οι συνεταιριστές τότε, προσέφυγαν στα Δικαστήρια με αίτημα την ακύρωση των διατάξεών του.

Άρθρο 5

Τύπος - Περιεχόμενο καταστατικού

Το καταστατικό του ΑΣ καταρτίζεται με ιδιωτικό έγγραφο που χρονολογείται και υπογράφεται από τα ιδρυτικά μέλη και για να είναι έγκυρο πρέπει να καθορίζει τουλάχιστον:

- α) Το ονοματεπώνυμο και το πατρώνυμο ή την επωνυμία, τον ΑΦΜ και την κατοικία ή έδρα των ιδρυτικών μελών.
- β) Την επωνυμία, την έδρα και την περιφέρεια του ΑΣ.
- γ) Το σκοπό, τα μέσα επίτευξης του σκοπού, καθώς και τις δραστηριότητες του ΑΣ.
- δ) Τις προϋποθέσεις εισόδου, αποχώρησης και διαγραφής των μελών, καθώς και τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις τους και τις επιβαλλόμενες κυρώσεις για τη μη εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους προς τον ΑΣ.
- ε) Τους όρους σύγκλησης και λειτουργίας, τις αρμοδιότητες και τη διαδικασία εκλογής των οργάνων διοίκησης του άρθρου 11.
- στ) Την αξία της υποχρεωτικής και της προαιρετικής συνεταιρικής μερίδας, τον τρόπο και τον χρόνο καταβολής της αξίας τους, καθώς και τη διαδικασία απόδοσης των συνεταιρικών μερίδων.
- ζ) Την έκταση ευθύνης των μελών.
- η) Τον καθορισμό των ελάχιστων ποσοστών επί των πλεονασμάτων χρήσης για το σχηματισμό αποθεματικών.
- θ) Τη χρονική διάρκεια του ΑΣ.
- ι) Τον ορισμό προσωρινού διοικητικού συμβουλίου για την έγκριση του καταστατικού και τον χρόνο σύγκλησης της πρώτης γενικής συνέλευσης για την ανάδειξη των οργάνων διοίκησης.
- ια) Τη λύση και εκκαθάριση του ΑΣ.

ιβ) Τους ελεγκτές του άρθρου 21 της πρώτης εταιρικής χρήσης και την αμοιβή τους.

Προσθήκη: Το καταστατικό μπορεί επίσης να προβλέπει και να ρυθμίζει θέματα, που δεν ρυθμίζονται από τον νόμο αυτό, εντός του πλαισίου, που ο νόμος αυτός το επιτρέπει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΜΕΛΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ - ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ - ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Άρθρο 6

Μέλος ΑΣ

1. Μέλος του ΑΣ μπορεί να γίνει φυσικό πρόσωπο, που έχει πλήρη ικανότητα για δικαιοπραξία, απασχολείται σε οποιοδήποτε κλάδο ή δραστηριότητα της αγροτικής οικονομίας που εξυπηρετείται από τις δραστηριότητες του ΑΣ, πληροί τους όρους του καταστατικού του και αποδέχεται να χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες του.

Εφόσον προβλέπεται στο καταστατικό του ΑΣ, μέλος του μπορεί να γίνει και άλλος ΑΣ και άλλο νομικό πρόσωπο που η δραστηριότητά του είναι αποκλειστικά αγροτική σε έναν τουλάχιστον από τους κλάδους της αγροτικής οικονομίας και εξυπηρετείται από τις δραστηριότητες του ΑΣ. Το ποσοστό συμμετοχής των νομικών προσώπων-μελών καθορίζεται από το καταστατικό.-

2. Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει την εγγραφή στον ΑΣ μελών – επενδυτών, τους όρους και τις προϋποθέσεις εισόδου και εξόδου, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. Τα μέλη - επενδυτές είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα, τα οποία μπορούν να συντελέσουν στην επίτευξη των σκοπών του ΑΣ, αλλά δεν υποχρεούνται να συναλλάσσονται με αυτόν. Κατέχουν προαιρετικές συνεταιρικές μερίδες χωρίς τα δικαιώματα ψήφου, εκλέγειν και εκλέγεσθαι.

Παρατηρήσεις: Στην άνω παράγραφο 2 : Τα μέλη επενδυτές, δεν μπορεί να είναι χρήστες, για αυτό και ονομάζονται μέλη-επενδυτές. Άλλη είναι η έννοια του μέλους επενδυτή και όχι η προαναφερόμενη, που αποτελεί έναν αυτοσχεδιασμό, χωρίς να λείπει κάτι. Το μέλος επενδυτής δεν πρέπει να συγχέεται με τον κάτοχο προαιρετικής μερίδας.

Η σωστή διατύπωση για τα μέλη επενδυτές, όπως καταγράφεται και στο καταστατικό του ευρωπαϊκού συνεταιρισμού, είναι:

«Το καταστατικό, μπορεί να προβλέπει την εγγραφή στο συνεταιρισμό μελών επενδυτών, μη χρηστών. Τα μέλη επενδυτές είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα, τα οποία συμμετέχουν στο συνεταιριστικό κεφάλαιο, αλλά δεν χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες του συνεταιρισμού. Οι όροι και οι προϋποθέσεις εισόδου και εξόδου, τα δικαιώματα, οι υποχρεώσεις και η δυνατότητα και οι προϋποθέσεις συμμετοχής στη γενική συνέλευση, στο Διοικητικό Συμβούλιο, ή στο Εποπτικό Συμβούλιο του Συνεταιρισμού, των μελών επενδυτών, καθορίζονται από το καταστατικό. Στην περίπτωση που το καταστατικό προβλέπει ότι τα μέλη επενδυτές συμμετέχουν στη γενική συνέλευση του συνεταιρισμού με δικαίωμα ψήφου, ο συνολικός αριθμός των ψήφων δεν μπορεί να υπερβαίνει το 25% του συνολικού αριθμού των ψήφων που διαθέτουν τα μέλη του συνεταιρισμού. Τα μέλη επενδυτές δεν συμμετέχουν στον σχηματισμό της απαρτίας στη γενική συνέλευση».

Άρθρο 7

Εγγραφή - Αποχώρηση - Διαγραφή μέλους ΑΣ

1. Το διοικητικό συμβούλιο του ΑΣ αποφασίζει αιτιολογημένα για την αποδοχή ή μη της αίτησης εγγραφής προσώπου ως μέλους του ΑΣ στην πρώτη του συνεδρίαση μετά την υποβολή της αίτησης. Η γενική συνέλευση αποφασίζει για τις αιτήσεις εγγραφής που δεν έγιναν δεκτές από το διοικητικό συμβούλιο. Η ιδιότητα του μέλους αποκτάται από την ημερομηνία της απόφασης αποδοχής της αίτησης από το διοικητικό συμβούλιο ή εάν αυτή δεν έγινε δεκτή, από την ημερομηνία της απόφασης αποδοχής της αίτησης από τη γενική συνέλευση και με την προϋπόθεση ότι ο αιτών έχει καταβάλει το ποσοστό της αξίας της υποχρεωτικής συνεταιρικής μερίδας που προβλέπεται στο καταστατικό, σύμφωνα με το άρθρο 9. Δεν εγγράφονται μέλη ΑΣ κατά το χρονικό διάστημα των τριών (3) μηνών πριν την ημερομηνία διεξαγωγής των εκλογών για την ανάδειξη των μελών του διοικητικού και του εποπτικού συμβουλίου. Τα ιδρυτικά μέλη αποκτούν τη συνεταιριστική ιδιότητα από την καταχώριση του καταστατικού στο βιβλίο μητρώου αγροτικών συνεταιρισμών που τηρείται στο Ειρηνοδικείο και με την προϋπόθεση ότι έχουν καταβάλει το ποσοστό της αξίας της υποχρεωτικής συνεταιρικής μερίδας που προβλέπεται στο καταστατικό, σύμφωνα με το άρθρο 9.

Παρατηρήσεις: Αναφέρεται ανωτέρω: «Δεν εγγράφονται μέλη ΑΣ κατά το χρονικό διάστημα των τριών (3) μηνών πριν την ημερομηνία διεξαγωγής των εκλογών για την ανάδειξη των μελών του διοικητικού και του εποπτικού συμβουλίου».

Η ρύθμιση αυτή αποδεικνύει, για μια ακόμη φορά, ότι ο συντάκτης δεν αντιμετωπίζει τον συνεταιρισμό ως επιχείρηση, αλλά σαν συνδικαλιστικό σωματείο. Αντίστοιχη διάταξη δεν υφίσταται σε καμία συμβατική επιχείρηση. Πράγματι τι μπορεί να εξυπηρετεί η διάταξη αυτή; Αν ο Συνεταιρισμός δεν εκλέξει άξιους να τον Διοικήσουν, τότε βρίσκεται στην απόλυτη ευθύνη του η επιχειρηματική του αποτυχία .

Εδώ, ο «πονηρός» Συντάκτης, ο οποίος δεν έχει απαλλαγεί από το παρελθόν του, επιχειρεί να λειτουργήσει με κομματικά ευτελή, για τον θεσμό, κριτήρια. Που σημαίνει: Πριν τις εκλογές να μη γίνει αθρόα εγγραφή μελών στον Συνεταιρισμό, για να μη καταστεί δυνατόν να ελεγχθεί κομματικά ο Συνεταιρισμός.

Έλεος, με αυτές τις νοοτροπίες. Τις πληρώσαμε πολύ ακριβά.

Όμως νοιώθουμε την ανάγκη να επισημάνουμε ότι, ήταν τόση η αγωνία του Συντάκτη, για τα εκλογικά αποτελέσματα, που πρότεινε την διάταξη σε λάθος θεσμό και θέση: Η διάταξη αυτή, θα μπορούσε να αποτελέσει, για παράδειγμα, διάταξη καταστατικού συνδικαλιστικού σωματείου και όχι βεβαίως διάταξη νόμου. Τα μέλη εγγράφονται οποιαδήποτε χρονική στιγμή. Ο περιορισμός του τριμήνου ισχύει, μόνον για την στέρηση του δικαιώματος του εκλέγειν και εκλέγεσθαι. Συνεπώς η διάταξη, θα έπρεπε να θεθεί στο άρθρο, που αφορά στις αρχαιρεσίες της συνδικαλιστικής οργάνωσης.

2. Κάθε μέλος του ΑΣ μπορεί να αποχωρήσει από αυτόν οποτεδήποτε, αφού προειδοποιήσει έγκαιρα εγγράφως το διοικητικό συμβούλιο. Κατά παρέκκλιση του προηγούμενου εδαφίου, το καταστατικό μπορεί να προβλέπει, για συγκεκριμένους λόγους, την υποχρεωτική παραμονή των μελών του ΑΣ για ορισμένο διάστημα, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις του.

3. Η διαγραφή μέλους του ΑΣ μπορεί να αποφασιστεί με αιτιολογημένη απόφαση του διοικητικού συμβουλίου μετά από ακρόαση του μέλους. Το καταστατικό του ΑΣ καθορίζει τους λόγους και τη διαδικασία διαγραφής του μέλους.

4. Το μέλος μπορεί να προσφύγει κατά της απόφασης διαγραφής του στη γενική συνέλευση του ΑΣ. Η προσφυγή πρέπει να περιλαμβάνεται, με ευθύνη του διοικητικού συμβουλίου, ως θέμα της ημερήσιας διάταξης στην πρώτη συνεδρίαση της γενικής συνέλευσης μετά την άσκηση της προσφυγής, η οποία συγκαλείται μέσα σε έξι (6) μήνες από την ημερομηνία της προσφυγής. Η απόφαση της γενικής συνέλευσης επί της προσφυγής λαμβάνεται με μυστική ψηφοφορία μετά από ακρόαση του μέλους που διαγράφηκε. Η απώλεια της ιδιότητας του μέλους επέρχεται με την κοινοποίηση της απορριπτικής επί της προσφυγής απόφασης της γενικής συνέλευσης ή όταν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία που ορίζεται στο καταστατικό για την άσκηση της προσφυγής της παρούσας παραγράφου.

Εδώ αντιγράφεται στο νόμο, η ισχύουσα διάταξη των καταστατικών των συνεταιρισμών, όπως έχει καταρτισθεί στο σχέδιο καταστατικού της ΠΑΣΕΓΕΣ, η οποία έχει ως εξής: «Το Διοικητικό Συμβούλιο πριν από την απόφασή του περί διαγραφής συνταίρου, τάσσει σε αυτόν δεκαήμερη προθεσμία για παροχή εξηγήσεων και άρση του λόγου διαγραφής, αν συντρέχει τέτοια περίπτωση. Κατά της απόφασης διαγραφής.....κλπ»

5. Μετά την αποχώρηση ή τη διαγραφή του μέλους του ΑΣ, οι συνεταιρικές μερίδες του επιστρέφονται στην ονομαστική τους αξία μέσα σε ένα (1) έτος από την ημερομηνία που το μέλος έχασε τη συνεταιριστική του ιδιότητα.

Το πότε επιστρέφονται οι μερίδες αποτελεί επίσης καταστατική διάταξη, διότι το ύψος των μερίδων δεν είναι το ίδιο, για όλους τους συνεταιρισμούς.

Άρθρο 8

Δικαιώματα και υποχρεώσεις μέλους

1. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του μέλους προς τον ΑΣ, ορίζονται από το καταστατικό, σύμφωνα με την περίπτωση δ' του άρθρου 5, το οποίο πρέπει να περιέχει υποχρεωτικά διατάξεις που ρυθμίζουν:

- α) Τη συμμετοχή του μέλους στις γενικές συνελεύσεις του ΑΣ.
- β) Το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι.
- γ) Τη συμμετοχή στη διανομή των πλεονασμάτων της διαχειριστικής χρήσης.

δ) Τη συμμετοχή του μέλους στις δραστηριότητες και στις συναλλαγές του ΑΣ, σύμφωνα με τους σκοπούς του, χωρίς διάκριση.

Το «χωρίς διάκριση», πρέπει να διαγραφεί, γιατί δεν σημαίνει τίποτα. Θα είχε νόημα, μόνον αν συμπληρωνόταν με τις βασικές συνεταιριστικές αρχές, οι οποίες αναφέρουν ότι οι συνεταιρισμοί, δεν κάνουν διάκριση φύλου, πεποιθήσεων,.... Τότε όμως, η διάταξη θα έπρεπε να τεθεί σε άλλο άρθρο.

Ειδικότερα, το καταστατικό ορίζει τα είδη συμμετοχής ή τις ελάχιστες προϋποθέσεις συμμετοχής, καθώς και τους λόγους και τη διαδικασία απαλλαγής από τις υποχρεώσεις αυτές.

Να διαγραφεί, διότι δεν βγαίνει νόημα και θα δημιουργήσει πρόβλημα στην δικαστική αναγνώριση του καταστατικού. Τι θα πει είδη συμμετοχής; Ερωτάται: Πού δίδεται αυτός ο ορισμός, ώστε να γίνεται χρήση του ορισμού στην άνω διάταξη.

ε) Την υποχρέωση αποχής από δραστηριότητες ανταγωνιστικές με εκείνες του ΑΣ ή από πράξεις που μπορούν με οποιονδήποτε τρόπο να βλάψουν τα συμφέροντα του ΑΣ.

στ) Τη συμμετοχή των μελών στη συνεταιριστική εκπαίδευση.

ζ) Το δικαίωμα ενημέρωσης σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μελών, την πορεία των υποθέσεων και την οικονομική κατάσταση του ΑΣ.

Πολύ κακή ρύθμιση. Η διάταξη αποτελεί προσβολή για τα μέλη του συνεταιρισμού, αλλά έρχεται και σε αντίθεση και με τον ίδιο το νόμο, ο οποίος υποχρεώνει το μέλος να γνωρίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, προκειμένου να προσχωρήσει στην καταστατική σύμβαση. Είναι σαν να λέει στα μέλη ότι έχουν υπογράψει την καταστατική σύμβαση, της οποίας το περιεχόμενο αγνοούν.

η) Το δικαίωμα του μέλους να λαμβάνει αντίγραφα ή αποσπάσματα του καταστατικού και του εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας, αν υπάρχει, των βιβλίων του ΑΣ, των αποφάσεων των οργάνων διοίκησης του ΑΣ και των ετήσιων οικονομικών καταστάσεών του, καθώς και τον τρόπο άσκησης των δικαιωμάτων αυτών.

Η διάταξη διατυπώνεται εσφαλμένα. Άποψή μας είναι ότι η ορθή διατύπωση είναι η ακόλουθη, όπως τίθεται και στο καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συνεταιρισμού:

«Κάθε μέλος που διατυπώνει σχετικό αίτημα στην γενική συνέλευση, δικαιούται να λάβει πληροφορίες εκ μέρους του Δ.Σ. για τις δραστηριότητες του ΑΣ, που έχουν σχέση με τα θέματα, για τα οποία, μπορεί να λάβει απόφαση η γενική συνέλευση, σύμφωνα με το άρθρο 14 του παρόντος. Στο μέτρο του δυνατού οι πληροφορίες δίδονται κατά την εν λόγω γενική συνέλευση. Το Δ.Σ μπορεί να αρνηθεί την παροχή πληροφοριών, μόνο εφόσον ενδέχεται να επιφέρει σοβαρή ζημία στον ΑΣ, ή είναι ασυμβίβαστη με την εκ του νόμου υποχρέωση εχεμύθειας. Σε περίπτωση άρνησης παροχής πληροφοριών σε ένα μέλος, το μέλος αυτό μπορεί να ζητήσει να καταχωρηθεί στα πρακτικά της γενικής συνέλευσης το αίτημά του και ο προβληθείς λόγος άρνησης».

2. Το μέλος του ΑΣ πρέπει να ασκεί τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, τους όρους του καταστατικού του ΑΣ και τις αποφάσεις των οργάνων διοίκησης του ΑΣ.

3. Στο καταστατικό του ΑΣ προβλέπεται το ποσοστό της παραγωγής που το κάθε μέλος υποχρεούται να παραδίδει στον ΑΣ, το οποίο δεν μπορεί να είναι κατώτερο του ογδόντα τοις εκατό (80%) της ετήσιας παραγωγής του μέλους. Η γενική συνέλευση του ΑΣ αποφασίζει κάθε χρόνο για τον όγκο των προϊόντων, αυτούσιων ή μεταποιημένων, που πρόκειται να εμπορευθεί, σύμφωνα με την παραγωγή του κάθε μέλους, όπως προκύπτει από την ενιαία δήλωση καλλιέργειας/εκτροφής, καθώς και από την αίτηση για την ενεργοποίηση των δικαιωμάτων ενιαίας ενίσχυσης ή άλλο επίσημο έγγραφο αρμόδιας αρχής. Στο καταστατικό του ΑΣ προβλέπεται το ποσοστό κάθε είδους εφοδίων, απαραίτητων για τις ανάγκες των εκμεταλλεύσεων ή της οικιακής τους οικονομίας, που το μέλος υποχρεούται να προμηθεύεται από τον ΑΣ.

Η άνω διάταξη αποτελεί αντικείμενο του καταστατικού του κάθε συνεταιρισμού, στο οποίο ρυθμίζονται τα θέματα αυτά ανάλογα με τις δραστηριότητές του κάθε συνεταιρισμού. Ο νόμος δεν επιτρέπεται να εισέρχεται σε τέτοιες ρυθμίσεις, διότι δυσκολεύει την λειτουργία του συνεταιρισμού, ενώ το ορθό είναι να την διευκολύνει. Από τις αρχικές διατάξεις του Σ/Ν, είναι φανερό ότι το Σ/Ν προσπαθεί να υποκαταστήσει τα καταστατικά των ιδίων των συνεταιρισμών και οι Συντάκτες αδυνατούν να κατανοήσουν ότι ένας συνεταιριστικός νόμος επιτελεί τον σκοπό του θεσμού, όταν συμπληρώνει στο απόλυτα αναγκαίο μέτρο τις συνεταιριστικές αρχές. Η άσκοπη φλυαρία στις διατάξεις του, έχει αποδειχθεί από την ελληνική συνεταιριστική ιστορία, ότι

έχει οδηγήσει στον στραγγαλισμό του συνεταιρισμού. Η Δανία, η οποία δεν έχει συνεταιριστικό νόμο, έχει το πλέον ανεπτυγμένο συνεταιριστικό κίνημα στην Ευρώπη.

4. Με απόφαση της γενικής συνέλευσης που λαμβάνεται με την αυξημένη απαρτία της παραγράφου 3 του άρθρου 13 και την πλειοψηφία της παραγράφου 2 του άρθρου 14, το μέλος μπορεί να απαλλάσσεται από την υποχρέωση της παραγράφου 3, εφόσον:

Ερώτημα: Γιατί απαιτεί η άνω διάταξη αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία; Για να δημιουργούμε εμπόδια στην λειτουργία του συνεταιρισμού. Η ρύθμιση αυτή αποτελεί επιλογή του κάθε συνεταιρισμού και πρέπει να την συμπεριλάβει στο καταστατικό του. Με την απειλή του κνούτου, δεν φτιάχνουμε συνεταιρισμούς. Όπως δεν φτιάξαμε τα τελευταία 40 χρόνια με τις λογικές αυτές, οι οποίες κυριάρχησαν.

α) έχει αντικειμενική αδυναμία να εκπληρώσει την ανωτέρω υποχρέωση ή συντρέχουν άλλοι σοβαροί λόγοι, β) πριν από την ένταξή του στον ΑΣ είχε συνάψει αποδεδειγμένα συμβάσεις πώλησης των προϊόντων τους σε τρίτους, εφόσον ο ΑΣ έχει ενημερωθεί έγκαιρα για τη διάρκεια, τον όγκο παραγωγής και τις λοιπές λεπτομέρειες της σύμβασης και γ) ο ΑΣ αδυνατεί να απορροφήσει την προσφερόμενη παραγωγή.

Η άνω διάταξη επίσης αποτελεί αντιγραφή των ρυθμίσεων των ισχυόντων καταστατικών των αγροτικών συνεταιρισμών. Οι Συντάκτες πιστεύουν, ότι με το να μεταφέρουν τις ήδη ισχύουσες διατάξεις των καταστατικών στο νόμο, **δημιουργούν νέο νομοθέτημα.** Προφανώς διαφωνούμε.

5. Η μη παράδοση της παραγωγής στον ΑΣ ή η μη προμήθεια των εφοδίων από αυτόν, σύμφωνα με την παράγραφο 3 από μέλος του, συνεπάγεται τη διαγραφή του μέλους αυτού παράλληλα με κάθε άλλη κύρωση που τυχόν προβλέπεται από το καταστατικό του

Επίσης καταστατική διάταξη και η άνω παράγραφος 5. Τα ισχύοντα καταστατικά των συνεταιρισμών έχουν ορθότερη ρύθμιση. Η προσφυγή στην ιστοσελίδα της ΠΑΣΕΓΕΣ, στα υφιστάμενα καταστατικά των αγροτικών συνεταιρισμών, επαληθεύουν τον ισχυρισμό μας.

6. Η εθελοντική εργασία που παρέχει το μέλος του ΑΣ προς αυτόν, ανάλογα με τις ανάγκες του, δεν θεωρείται ότι παρέχεται στο πλαίσιο σχέσης εξαρτημένης εργασίας. Ο

ΑΣ εκδίδει παραστατικό για την τεκμηρίωση της αμοιβής που καταβάλλεται στα μέλη του για την εθελοντική εργασία που παρέχουν, σύμφωνα με την παράγραφο 10 του άρθρου 8 του ν. 4308/2014 (Α΄ 251), ανεξάρτητα από το ύψος του ποσού που καταβάλλεται και εφόσον ο δικαιούχος δεν ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα. Το εισόδημα της παραγράφου αυτής θεωρείται γεωργικό εισόδημα.

ΠΡΟΣΘΗΚΗ :

Τα μέλη των αγροτικών συνεταιρισμών που παρέχουν την εργασία τους, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην διάταξη αυτή, δεν ασφαλίζονται στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΚΕΣ ΜΕΡΙΔΕΣ – ΕΥΘΥΝΗ ΜΕΛΟΥΣ ΑΣ

Άρθρο 9

Συνεταιριστικό κεφάλαιο - Συνεταιρική μερίδα

Γενική παρατήρηση στο άρθρο αυτό: Αρχικά σημειώνουμε ότι το άρθρο αυτό αποτελεί αντιγραφή του αντίστοιχου άρθρου, του ν. 2810/2000. Όμως επιφέρει μια σημαντική μεταβολή. Καταργεί την πρόσθετη υποχρεωτική μερίδα. Άποψή μας είναι ότι το πράττει ο Συντάκτης, προφανώς από άγνοια για την λειτουργία του θεσμού, συνεπώς συγχύσεως ορισμένων εννοιών.

Ο Συνεταιρισμός σύμφωνα με τις αρχές του είναι αυτοβοηθούμενος οργανισμός. Αυτό σημαίνει ότι ο συνεταιρισμός δανείζεται και προσελκύει κεφάλαια από τα μέλη του. **Οι θεωρητικοί και οι μελετητές του θεσμού, μας υπενθυμίζουν πάντοτε, ότι ο δανεισμός του συνεταιρισμού από τις Τράπεζες πρέπει να αποτελεί την έσχατη επιλογή του Συνεταιρισμού.** Έτσι ένα είδος πρόσθετης χρηματοδότησης είναι και η πρόσθετη υποχρεωτική μερίδα, η οποία αποτελεί συνάρτηση της συναλλαγής του μέλους με τον συνεταιρισμό. Αν ένα μέλος έχει μικρή παραγωγή και την παραδίδει ολόκληρη στο συνεταιρισμό του, μπορεί να αποκτήσει μια μερίδα, η οποία είναι ούτως ή άλλως υποχρεωτική για την απόκτηση της ιδιότητας του μέλους. Η μια μερίδα διαθέτει μια ψήφο. Όμως υπάρχουν μέλη με μεγάλη παραγωγή, τα οποία και παραδίδουν μεγαλύτερη ποσότητα προϊόντων και προφανώς προμηθεύονται από τον συνεταιρισμό περισσότερα εφόδια. Τα μέλη αυτά μπορεί να συνεισφέρουν οικονομικά, περισσότερα στο συνεταιρισμό. Τους δίνουμε λοιπόν τη δυνατότητα να αγοράσουν από τον

συνεταιρισμό περισσότερες μερίδες, ώστε ο Συνεταιρισμός να αυξήσει τα κεφάλαιά του. Επιβραβεύοντας την συνέπεια και την συνεισφορά αυτή του μέλους, ο συνεταιρισμός μπορεί να χορηγήσει και πρόσθετες ψήφους, οι οποίες είναι ανάλογες με τις συναλλαγές του μέλους, όμως δεν μπορεί να είναι περισσότερες από τρεις συνολικά. Και τούτο, διότι πρέπει να διασφαλίζεται η δημοκρατική λειτουργία του θεσμού. Συνεπώς αποστολή της πρόσθετης υποχρεωτικής μερίδας είναι η προσέλκυση κεφαλαίων στον Συνεταιρισμό. Η διάταξη θα πρέπει να επανέλθει, ως είχε στον σοφό νόμο 2810/2000.

Δηλαδή η αποστολή της πρόσθετης υποχρεωτικής μερίδας είναι διπλή και εξαιρετικά σημαντική. Η πρώτη είναι η προσέλκυση κεφαλαίων και η δεύτερη η επιβράβευση του μέλους και δια της πρόσθετης ψήφου.

1. Η συνεταιρική μερίδα είναι το ελάχιστο χρηματικό ποσό συμμετοχής κάθε μέλους στο κεφάλαιο του ΑΣ. Κάθε μέλος συμμετέχει στον ΑΣ με μία (1) υποχρεωτική μερίδα και έχει μία ψήφο στη γενική συνέλευση του ΑΣ. Το ύψος του ποσού και οι προϋποθέσεις καταβολής της μερίδας ορίζονται από το παρόν άρθρο και το καταστατικό. Η συνεταιρική μερίδα είναι αδιαίρετη και ίση για όλα τα μέλη. Η μεταβολή της αξίας της συνεταιρικής μερίδας του ΑΣ γίνεται με απόφαση της γενικής συνέλευσης και με τροποποίηση του καταστατικού του. Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει όρους και προϋποθέσεις για την απόκτηση από κάθε μέλος προαιρετικών μερίδων χωρίς δικαίωμα ψήφου. Προαιρετικές μερίδες κατέχουν και τα μέλη – επενδυτές της παραγράφου 2 του άρθρου 6, εφόσον το καταστατικό του ΑΣ προβλέπει την εγγραφή τους. Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει προνόμια υπέρ των προαιρετικών μερίδων.

2. Αν μέλη ΑΣ που υφίστανται και λειτουργούν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου κατέχουν πρόσθετες υποχρεωτικές μερίδες, είτε επιστρέφονται οι μερίδες αυτές στην ονομαστική τους αξία, αυξημένα ή μειωμένα, ανάλογα με τα αποτελέσματα της τελευταίας χρήσης, είτε μετατρέπονται σε προαιρετικές μερίδες, σύμφωνα με τους όρους του καταστατικού. **Μεταβατική διάταξη.**

ΠΡΟΣΟΧΗ: Η επιστροφή της αξίας των πρόσθετων υποχρεωτικών μερίδων, σημαίνει μείωση του συνεταιριστικού κεφαλαίου. Όμως οι συνεταιρισμοί έχουν υπαχθεί σε διάφορα επενδυτικά προγράμματα με βάση τα κεφάλαιά τους. Πώς ο νομοθέτης παρεμβαίνει και μειώνει το συνεταιριστικό κεφάλαιο; Αυτή είναι η αιτία, που πολλές φορές τα μέλη δεσμεύονται όσον αφορά στον χρόνο παραμονής τους στον συνεταιρισμό. Η σταθερότητα του κεφαλαίου, λόγω ειλημμένων

οικονομικών υποχρεώσεων. Είναι η μόνη περίπτωση που κάμπτεται, για ορισμένη χρονική περίοδο ή αρχής της ανοικτής θύρας. Άλλωστε στα καταστατικά όλων των συνεταιρισμών υφίσταται, όσον αφορά στις πρόσθετες υποχρεωτικές μερίδες, η ακόλουθη διάταξη: «...Σε περίπτωση που μια επόμενη τριετία δικαιολογεί μικρότερο αριθμό πρόσθετων υποχρεωτικών μερίδων και ψήφων από την προηγούμενη, η αξία των μερίδων αυτών, που είχαν αποκτηθεί δεν επιστρέφονται στο μέλος, αλλά διατηρείται στο όνομα του μέλους...»

Τι από όλα αυτά θα ισχύσει με την προτεινόμενη ανατροπή:

Κύριοι Συντάκτες, δεν νομοθετούμε οικεί και ως έτυχεν.

3. Το πενήντα τοις εκατό (50%) τουλάχιστον της ονομαστικής αξίας της υποχρεωτικής συνεταιρικής μερίδας, καταβάλλεται με την εγγραφή του μέλους. Το υπόλοιπο ποσοστό καταβάλλεται το αργότερο μέσα σε ένα χρόνο από την εγγραφή του, εκτός αν το καταστατικό προβλέπει βραχύτερο διάστημα.

Παρατήρηση: Επίσης, η διάταξη αυτή αφορά στο Καταστατικό.

και όχι στο νόμο. Διότι, για παράδειγμα, ένας Συνεταιρισμός καθορίζει την μερίδα του στα 200 ευρώ. Το μέλος μπορεί να καταβάλει άμεσα τα 100 ευρώ. Αν όμως ο Συνεταιρισμός καθορίσει μερίδα 2000 ευρώ, η άμεση καταβολή των 1000 ευρώ, δεν είναι τόσο εύκολη.

4. Αν το καταστατικό δεν απαγορεύει τη μεταβίβαση της συνεταιρικής μερίδας, αυτή είναι δυνατή μόνο με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου του ΑΣ, σε πρόσωπο που πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 6.

5. Σε περίπτωση θανάτου μέλους του ΑΣ, ο κληρονόμος, μετά από αίτησή του ή όταν υπάρχουν περισσότεροι κληρονόμοι, αυτός που υποδείχθηκε με έγγραφη συμφωνία τους, υπεισέρχεται σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του μέλους που πέθανε, εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 6. Σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση, οι συνεταιρικές μερίδες του μέλους που πέθανε αποδίδονται στους κληρονόμους στην ονομαστική τους αξία, μετά από αίτησή τους, μέσα σε ένα (1) έτος από την ημερομηνία θανάτου του μέλους.

Άρθρο 10

Ευθύνη και υποχρεώσεις του μέλους προς τρίτους

1. Η ευθύνη του μέλους του ΑΣ για τις υποχρεώσεις του προς τρίτους είναι επικουρική και περιορίζεται μέχρι του ορίου που καθορίζεται από το καταστατικό και το οποίο μπορεί να είναι ίσο με το ποσό της υποχρεωτικής μερίδας ή με ακέραιο πολλαπλάσιο του ποσού αυτής.
2. Το μέλος έχει την ευθύνη της παραγράφου 1 και μετά την έξοδό του από τον ΑΣ, για υποχρεώσεις που δημιουργήθηκαν όταν ήταν μέλος ή για προηγούμενες υποχρεώσεις, τις οποίες αποδέχθηκε κατά την έγγραφη του.
3. Αξιώσεις τρίτων, από την ευθύνη του μέλους του ΑΣ κατά τις παραγράφους 1 και 2, παραγράφονται μετά την παρέλευση πέντε (5) ετών από τη λήξη του έτους μέσα στο οποίο γεννήθηκαν.
4. Η ευθύνη του μέλους παύει οπωσδήποτε μετά την πάροδο ενός (1) έτους από το πέρας της πτώχευσης ή της εκκαθάρισης του ΑΣ, εκτός αν μέσα στο έτος έχει ασκηθεί εναντίον του αγωγή.
5. Δεν απαγγέλλεται προσωπική κράτηση των μελών του ΑΣ για υποχρεώσεις του ΑΣ προς τρίτους και το Δημόσιο, καθώς και για υποχρεώσεις μεταξύ μελών και ΑΣ.
6. Οι δανειστές μέλους ΑΣ για την ικανοποίηση αξιώσεών τους κατά του μέλους, δεν έχουν δικαίωμα επί της περιουσίας του ΑΣ ή των πλεονασμάτων χρήσεων ή των συνεταιρικών μερίδων, υποχρεωτικών ή προαιρετικών των υπολοίπων μελών.
7. Δεν υπόκεινται σε κατάσχεση ή στη λήψη ασφαλιστικών μέτρων, για οφειλές των μελών προς τρίτους:
 - α) Το αντάλλαγμα για τη χρήση των περιουσιακών στοιχείων που έχουν παραχωρηθεί στον ΑΣ.
 - β) Τα προϊόντα της παραγωγής των μελών που παραδόθηκαν στον ΑΣ για πώληση ή διάθεση στην αγορά, αυτούσια ή μετά από μεταποίηση ή επεξεργασία.
 - γ) Το τίμημα των προϊόντων της περίπτωσης β'.
 - δ) Η υποχρεωτική και προαιρετική συνεταιρική μερίδα.
8. Δεν επιτρέπεται η κατάσχεση στα χέρια του ΑΣ, ως τρίτου, χρημάτων τα οποία έχουν ληφθεί από πιστωτικά ιδρύματα ως δάνειο για λογαριασμό μέλους, καθώς και παροχές σε είδος του ΑΣ προς τα μέλη του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ

Άρθρο 11
Όργανα διοίκησης

Όργανα διοίκησης του ΑΣ είναι:

- α) Η γενική συνέλευση,
- β) Το διοικητικό συμβούλιο και
- γ) Το εποπτικό Συμβούλιο,

εφόσον ο αριθμός των μελών του ΑΣ είναι μεγαλύτερος από πενήντα (50). Αν τα μέλη του ΑΣ είναι λιγότερα από πενήντα (50), δεν απαιτείται εκλογή εποπτικού Συμβουλίου, εκτός αν ορίζει διαφορετικά το καταστατικό.

Παρατήρηση: Η άποψη ότι η εκλογή του Εποπτικού Συμβουλίου είναι επιβεβλημένη, στηρίζεται και στην εμπειρία των τελευταίων δέκα πέντε ετών. Η κατάργηση των Εποπτικών Συμβουλίων από τον ν. 2810/2000, είχε αρνητικά αποτελέσματα, όσον αφορά στα διαχειριστικά αποτελέσματα των Διοικητικών Συμβουλίων, τα οποία ενεργούσαν χωρίς κανένα έλεγχο από τα ίδια τα μέλη του συνεταιρισμού. Για το λόγο αυτό επιμένουμε ότι ο εσωτερικός έλεγχος είναι αναγκαίος. Αυτό πράγματι υπήρξε μια αδυναμία του ν. 2810/2000. Η άνω διάταξη, η οποία θέτει τον περιορισμό στην εκλογή του Ε.Σ, όσον αφορά στον αριθμό των μελών ενός συνεταιρισμού, έρχεται σε αντίθεση με τη διάταξη του άρθρου 16 παρ. 5 του παρόντος, όπου αναφέρεται ότι το Εποπτικό Συμβούλιο, πέραν του ελέγχου, ασκεί και συμβουλευτικό ρόλο στο Δ.Σ.

Επίσης στερεί τη δυνατότητα, που έχουν οι άλλοι συνεταιρισμοί για σύγκληση της Γ.Σ κατόπιν αποφάσεως του Ε.Σ.,(άρθρο 12 παρ.6).

Ο μικρός αριθμός των μελών στον συνεταιρισμό δεν σημαίνει υποχρεωτικά και μικρό όγκο συναλλαγών. Υπάρχουν, και είναι γνωστοί, συνεταιρισμοί με 30 μέλη και όγκο συναλλαγών πολλαπλάσιο εκείνου ενός συνεταιρισμού με 100 μέλη.

Άρθρο 12
Γενική συνέλευση - Αρμοδιότητες - Σύγκληση

1. Η γενική συνέλευση αποτελεί το ανώτατο όργανο του ΑΣ. Στη γενική συνέλευση μετέχουν αυτοπροσώπως όλα τα μέλη που έχουν εκπληρώσει όλες τις ληξιπρόθεσμες οικονομικές τους υποχρεώσεις προς τον ΑΣ. Στη γενική συνέλευση κάθε μέλος έχει μία (1) ψήφο. Η γενική συνέλευση αποφασίζει για κάθε θέμα για το οποίο δεν προβλέπεται απόφαση από άλλο αρμόδιο όργανο. Στην έναρξη της συνεδρίασης η γενική συνέλευση εκλέγει από τα μέλη της πρόεδρο, γραμματέα και εφορευτική επιτροπή. Δεν εκλέγεται πρόεδρος της γενικής συνέλευσης μέλος του διοικητικού συμβουλίου του ΑΣ. **(Γιατί ;)**

Παρατήρηση : Το τρίτο εδάφιο δεν χρειάζεται. **Είναι διάταξη επίσης του Καταστατικού.** Και το λέμε, διότι δημιουργεί την εξής σύγχυση: Στην αρχή της συνεδρίασης εκλέγεται πράγματι πρόεδρος και γραμματέας όχι όμως και εφορευτική επιτροπή. Η εφορευτική επιτροπή εκλέγεται μόνο για τις μυστικές ψηφοφορίες. Για τις φανερές εκλέγονται ψηφολέκτες. Εδώ όπως διατυπώνεται φαίνεται ότι πάντοτε η γενική συνέλευση εκλέγει εφορευτική επιτροπή.

2. Στην αποκλειστική αρμοδιότητα της γενικής συνέλευσης ανήκουν:

α) Η τροποποίηση του καταστατικού.

β) Η συγχώνευση, η παράταση της διάρκειας, η λύση και η αναβίωση του ΑΣ.

γ) Η εκλογή και η ανάκληση των μελών του διοικητικού συμβουλίου.

δ) Η έγκριση των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων του άρθρου 22 και ο καθορισμός του τρόπου διάθεσης των πλεονασμάτων της χρήσης.

ε) Η επιβάρυνση των μελών από τυχόν ζημιές.

στ) Η μεταβολή της αξίας της συνεταιρικής μερίδας.

ζ) Η επιβολή εισφοράς στα μέλη.

η) Η έγκριση του προγράμματος επιχειρηματικής δράσης και ανάπτυξης του ΑΣ, καθώς και του αντίστοιχου προϋπολογισμού.

θ) Η έγκριση του ετήσιου προϋπολογισμού εσόδων και εξόδων.

ι) Η απαλλαγή από κάθε ευθύνη των μελών του διοικητικού συμβουλίου.

ια) Η ψήφιση του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας και του Κανονισμού Υπηρεσιακής Κατάστασης Προσωπικού.

ιβ) Η απόφαση για την αγορά και πώληση ακινήτων.

ιγ) Η απόφαση για τη συγκρότηση και λειτουργία από τα μέλη του ΑΣ Ομάδων Παραγωγών ή Οργανώσεων Παραγωγών, που αντιστοιχούν στους κλάδους παραγωγής και στα βασικά προϊόντα του ΑΣ. ιγ) Η απόφαση για τη συγκρότηση και λειτουργία από

τα μέλη του ΑΣ Ομάδων Παραγωγών (καταργήθηκαν) ή Οργανώσεων Παραγωγών και (Ενώσεων Οργανώσεων Παραγωγών), που αντιστοιχούν στους κλάδους παραγωγής και στα βασικά προϊόντα του ΑΣ.

ιδ) Ο ορισμός των ελεγκτών του άρθρου 21 για την επόμενη οικονομική χρήση και ο καθορισμός της αμοιβής τους.

ιε) Η απόφαση απαλλαγής της παραγράφου 4 του άρθρου 8 από την υποχρέωση της παραγράφου 3 του άρθρου 8.

ιστ) Κάθε άλλο θέμα που προβλέπεται στον παρόντα νόμο και στο καταστατικό.

3. Η γενική συνέλευση μπορεί, με απόφασή της, να μεταβιβάζει την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, των περιπτώσεων ια' και ιγ' της παραγράφου 2 στο διοικητικό συμβούλιο.

4. Η γενική συνέλευση συγκαλείται σε τακτική συνεδρίαση από το διοικητικό συμβούλιο με πρόσκληση στην οποία περιλαμβάνονται τα θέματα της ημερήσιας διάταξης, μία (1) φορά το χρόνο και συνεδριάζει στη έδρα του ΑΣ μέσα σε έξι (6) το πολύ μήνες από τη λήξη της διαχειριστικής χρήσης. Η διαδικασία σύγκλησης της γενικής συνέλευσης και διεύθυνσης των εργασιών της, ορίζεται από το καταστατικό.

5. Η γενική συνέλευση συγκαλείται σε έκτακτη συνεδρίαση από το διοικητικό συμβούλιο για λόγους που προβλέπονται από το νόμο ή το καταστατικό ή όταν αυτό επιβάλλεται από το συμφέρον του ΑΣ.

6. Το ένα πέμπτο (1/5) των μελών του ΑΣ μπορεί να ζητήσει από το διοικητικό συμβούλιο τη σύγκληση έκτακτης γενικής συνέλευσης με την υποχρεωτική αναφορά στην αίτησή του των προς συζήτηση θεμάτων. Το εποπτικό συμβούλιο του ΑΣ μπορεί να ζητήσει από το διοικητικό συμβούλιο τη σύγκληση έκτακτης γενικής συνέλευσης, όταν προκύπτει ανάγκη μετά από έλεγχο που έχει ασκήσει. Αν το διοικητικό συμβούλιο δεν συγκαλέσει τη γενική συνέλευση μέσα σε είκοσι (20) ημέρες από την υποβολή της αίτησης, τα παραπάνω μέλη ή το εποπτικό συμβούλιο έχουν το δικαίωμα σύγκλησής της.

7. Σε ΑΣ με περισσότερα από πεντακόσια (500) μέλη, το καταστατικό μπορεί να προβλέπει την εκλογή αντιπροσωπευτικής γενικής συνέλευσης. Τα μέλη της αντιπροσωπευτικής γενικής συνέλευσης εκλέγονται από τη γενική συνέλευση της παραγράφου 1. Ο ελάχιστος αριθμός των μελών της αντιπροσωπευτικής γενικής συνέλευσης ορίζεται στα τετρακόσια (400) μέλη. Ο αριθμός των τετρακοσίων (400) μελών της αντιπροσωπευτικής γενικής συνέλευσης αυξάνεται κατά ποσοστό τριάντα τοις εκατό (30%) για τα επιπλέον μέλη του ΑΣ με πεντακόσια ένα (501) έως τρεις χιλιάδες

(3.000) μέλη. Σε ΑΣ με περισσότερα από τρεις χιλιάδες (3.000) μέλη, ο αριθμός των μελών της αντιπροσωπευτικής γενικής συνέλευσης δεν μπορεί να είναι μικρότερος των χιλίων πεντακοσίων (1500) μελών. Ο ακριβής αριθμός των μελών της αντιπροσωπευτικής γενικής συνέλευσης, τα καθήκοντά τους και ο τρόπος ανάκλησής τους καθορίζονται από το καταστατικό.

Παρατήρηση: Γιατί τίθενται τέτοιοι ασφικτικοί περιορισμοί; Η διάταξη ότι αν ο συνεταιρισμός έχει περισσότερα από 500 μέλη, μπορεί να εκλέγει αντιπροσωπευτική γ.σ είναι αρκετή. Τα επιπρόσθετα να αφεθούν στον κάθε συνεταιρισμό να τα ορίσει σύμφωνα με τις ανάγκες του. Αυτές οι οριζόντιες ρυθμίσεις, προϋποθέτουν ότι όλοι οι ρυθμιζόμενοι συνεταιρισμοί είναι ίδιοι. Όμως, δεν είναι ίδιοι και παρέλκει να αναλύσουμε το γιατί._

Δεν μπορούμε να αναλύουμε τα αυτονόητα, διότι τα υπονομούμε.

Στους ΑΣ που λειτουργεί αντιπροσωπευτική γενική συνέλευση, μπορεί να συγκαλείται έκτακτη γενική συνέλευση του συνόλου των μελών του ΑΣ μετά από αίτημα του ενός εικοστού (1/20) τουλάχιστον των μελών του προς το διοικητικό συμβούλιο, για σπουδαίους λόγους που αφορούν την οικονομική κατάσταση ή/ και τη σημαντική μείωση των δραστηριοτήτων του ΑΣ.

(Τότε τι νόημα έχει η αντιπροσωπευτική γενική συνέλευση;). Για να γίνει κατανοητό: Σε ένα δευτεροβάθμιο συνεταιρισμό, που εκλέγουμε αντιπροσώπους, οι αντιπρόσωποι, δεν αποφασίζουν, για όλα τα θέματα; Άλλωστε, ο αντιπρόσωπος ενεργεί στο όνομα και για λογαριασμό του αντιπροσωπευόμενου και σύμφωνα με τις εντολές του.

8. Η σύγκληση από το διοικητικό συμβούλιο έκτακτης γενικής συνέλευσης του συνόλου των μελών του ΑΣ είναι υποχρεωτική, όταν στην ημερήσια διάταξη περιλαμβάνονται τα θέματα των περιπτώσεων α, β και γ της παραγράφου 3 του άρθρου 13.

Παρατήρηση: Η διάταξη δίνει την εντύπωση ότι απαιτείται να παρευρίσκεται το σύνολο των μελών του ΑΣ, ενώ προφανώς θέλει να κάνει διάκριση από την αντιπροσωπευτική γενική συνέλευση. Για το λόγο αυτό η λέξη «του συνόλου», πρέπει να διαγραφεί.

Άρθρο 13

Απαρτία γενικής συνέλευσης

1. Η γενική συνέλευση συνεδριάζει νόμιμα, εφόσον κατά την έναρξη της συνεδρίασης ο αριθμός των μελών που παρίστανται ή εκπροσωπούνται σ' αυτήν και έχουν δικαίωμα ψήφου είναι μεγαλύτερος από το ήμισυ (1/2) του συνολικού αριθμού των μελών του ΑΣ που έχουν δικαίωμα ψήφου. , **σύμφωνα με το εδάφιο 1 της παραγρ. 1 του άρθρου 12.**

2. Αν διαπιστωθεί έλλειψη απαρτίας κατά την έναρξη της συνεδρίασης, η γενική συνέλευση συνέρχεται, χωρίς νέα πρόσκληση, στον ίδιο τόπο, την ίδια ημέρα και ώρα της επόμενης εβδομάδας και με τα ίδια θέματα της αρχικής ημερήσιας διάταξης. Στην επαναληπτική αυτή συνεδρίαση, απαρτία υπάρχει, οποιοσδήποτε και αν είναι ο αριθμός των παριστάμενων ή εκπροσωπούμενων μελών του ΑΣ που έχουν δικαίωμα ψήφου.

3. Κατ' εξαίρεση, αν πρόκειται για αποφάσεις που αφορούν στη:

α) Μεταβολή του σκοπού του ΑΣ

β) Συγχώνευση με άλλον ΑΣ

γ) Λύση του ΑΣ

δ) Τροποποίηση του καταστατικού του ΑΣ

ε) Απαλλαγή της παραγράφου 4 του άρθρου 8 από την υποχρέωση της παραγράφου 3 του άρθρου 8,

η γενική συνέλευση βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει νόμιμα, εφόσον στην έναρξη της συνεδρίασης παρίστανται ή εκπροσωπούνται σ' αυτήν τα δύο τρίτα (2/3) τουλάχιστον του συνολικού αριθμού των μελών του ΑΣ που έχουν δικαίωμα ψήφου. Αν δεν συντελεστεί η απαρτία αυτή, η γενική συνέλευση συνέρχεται σε επαναληπτική συνεδρίαση, σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στην παράγραφο 2 και βρίσκεται σε απαρτία, εφόσον στην έναρξη της συνεδρίασης παρίσταται ή εκπροσωπείται σ' αυτήν το ήμισυ (1/2) τουλάχιστον του συνολικού αριθμού των μελών που έχουν δικαίωμα ψήφου.

4. Το καταστατικό μπορεί να ορίζει και άλλα συγκεκριμένα θέματα, στα οποία για τη λήψη των αποφάσεων απαιτείται η απαρτία της παραγράφου 3.

Άρθρο 14

Αποφάσεις γενικής συνέλευσης

1. Η γενική συνέλευση αποφασίζει για τα θέματα της ημερήσιας διάταξης με την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών, **και εχόντων δικαίωμα ψήφου**, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από τον παρόντα νόμο ή το καταστατικό. Οι αποφάσεις της γενικής

συνέλευσης είναι υποχρεωτικές για όλα τα μέλη του ΑΣ, έστω και αν διαφωνούν ή είναι απόντα.

2. Κατ' εξαίρεση, η γενική συνέλευση αποφασίζει με αυξημένη πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) των παρόντων και **εχόντων δικαίωμα ψήφου**, μελών για:

- α) Τη μεταβολή του σκοπού του ΑΣ
- β) Τη συγχώνευση με άλλο ΑΣ
- γ) Τη λύση του ΑΣ
- δ) Την τροποποίηση του καταστατικού του ΑΣ
- ε) Την απαλλαγή της παραγράφου 4 του άρθρου 8 από την υποχρέωση της παραγράφου 3 του άρθρου 8.

Το καταστατικό μπορεί να ορίζει και άλλα θέματα στα οποία, για τη λήψη αποφάσεων, απαιτείται η πλειοψηφία που προβλέπεται στην παρούσα παράγραφο.

3. Η γενική συνέλευση αποφασίζει με μυστική ψηφοφορία για τα θέματα που αφορούν:

- α) Αρχαιρεσίες
- β) Απαλλαγή από την ευθύνη των μελών του διοικητικού συμβουλίου
- γ) Έγκριση των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων του άρθρου 22.
- δ) Προσωπικά θέματα
- ε) Ανάκληση των μελών του διοικητικού συμβουλίου
- στ) Διαγραφή μέλους ΑΣ

ζ) **Επίσης αποφασίζει με μυστική ψηφοφορία**, αν το ζητήσει το ένα πέμπτο (1/5) τουλάχιστον των μελών που παρίστανται στη συνεδρίαση της γενικής συνέλευσης όπου λαμβάνεται η απόφαση.

4. Αν τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου δεν απαλλαγούν από την ευθύνη ή δεν εγκριθούν οι ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις του άρθρου 22, η γενική συνέλευση, στην ίδια συνεδρίαση, μετά την ανάγνωση της έκθεσης των ελεγκτών, **και εφόσον προκύπτουν από την έκθεση πράξεις παράνομες**, αποφασίζει για την ανάκληση ή μη των μελών του διοικητικού συμβουλίου. Αν τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου ανακληθούν, η γενική συνέλευση, στην ίδια συνεδρίαση, εκλέγει προσωρινό διοικητικό συμβούλιο, το οποίο υποχρεούται μέσα σε προθεσμία είκοσι (20) ημερών να συγκαλέσει νέα γενική συνέλευση των μελών του ΑΣ, με θέμα την εκλογή νέου διοικητικού συμβουλίου.

5. Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου **δεν** δικαιούνται να μετάσχουν στην ψηφοφορία για τα θέματα της απαλλαγής από την ευθύνη τους.

Άρθρο 15

Προσβολή αποφάσεων γενικής συνέλευσης

1. Αποφάσεις της γενικής συνέλευσης που είναι αντίθετες στο νόμο ή στο καταστατικό είναι άκυρες. **Υπόκεινται σε ακύρωση**
2. Η ακυρότητα των αποφάσεων της παραγράφου 1 κηρύσσεται με απόφαση του Ειρηνοδικείου της έδρας του ΑΣ, μετά από αίτηση μέλους του ΑΣ ή της αρμόδιας αρχής του άρθρου 18 ή τρίτου που έχει έννομο συμφέρον, η οποία εκδικάζεται κατά τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας. Η αίτηση ασκείται μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών από τη λήψη της απόφασης από τη γενική συνέλευση και κοινοποιείται στον ΑΣ.
3. Η απόφαση του Ειρηνοδικείου που εκδίδεται σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο υπόκειται σε έφεση ~~σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας~~ **(η οποία ασκείται μέσα σε προθεσμία 30 ημερών από την κοινοποίηση της απόφασης)**. Η απόφαση του Ειρηνοδικείου που εκδίδεται σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο υπόκειται σε έφεση σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Δικαίωμα άσκησης έφεσης έχει και η αρμόδια αρχή του άρθρου 18. Αν η απόφαση δεν επιδοθεί, η έφεση ασκείται εντός προθεσμίας τριών (3) μηνών από τη δημοσίευση της απόφασης.

Άρθρο 16

Διοικητικό και εποπτικό συμβούλιο

1. Το διοικητικό και το εποπτικό συμβούλιο εκλέγονται από τη γενική συνέλευση με άμεση, καθολική **(Η καθολική ψηφοφορία δεν εφαρμόζεται στην αντιπροσωπευτική γενική συνέλευση)** και μυστική ψηφοφορία. Μέλη του διοικητικού και του εποπτικού συμβουλίου μπορεί να εκλεγούν φυσικά πρόσωπα μέλη του ΑΣ, καθώς και οι νόμιμοι εκπρόσωποι των νομικών προσώπων μελών του ΑΣ. Ο αριθμός των μελών τους ορίζεται από το καταστατικό και είναι πάντοτε περιττός. Τα μέλη δεν μπορεί να είναι λιγότερα από τρία (3). Η διάρκεια της θητείας των μελών του διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου ορίζεται από το καταστατικό και δεν μπορεί να είναι μικρότερη των τριών (3) ετών ούτε μεγαλύτερη των πέντε (5) ετών. Τα μέλη των δύο συμβουλίων μπορούν να εκλεγούν μόνο για δύο (2) συνεχόμενες θητείες και ανακαλούνται ελεύθερα από τη γενική συνέλευση. Τα μέλη του διοικητικού και του εποπτικού συμβουλίου δεν

επιτρέπεται να συμπίπτουν. Μεταξύ των μελών του διοικητικού συμβουλίου και του εποπτικού συμβουλίου δεν επιτρέπεται να υπάρχει συγγενική σχέση πρώτου βαθμού, εξ αίματος ή εξ αγχιστείας

Παρατήρηση: Από την άνω παρέμβαση φαίνεται η τάση του Σ/Ν, να θέλει όσο μπορεί να ασκεί κρατική παρέμβαση στους Συνεταιρισμούς. Είναι σφάλμα, διότι αφαιρείται από τα μέλη του συνεταιρισμού η δυνατότητα να ρυθμίζουν μόνοι τους τα θέματά τους. Ο Συνεταιρισμός είναι **επιχείρηση** και μπορεί να θέλει κάποια αξία στελέχη να τα εκλέξει εκ νέου. Ο συνεταιρισμός δεν εκλέγει τον πρόεδρο των ΗΠΑ, για να φοβάται ο Συντάκτης μια καθεστωτική νοοτροπία. Η διάταξη κατά την άποψή μας είναι τουλάχιστον απαράδεκτη.

2. Αν τρεις (3) μήνες πριν από την εκλογή των μελών του διοικητικού συμβουλίου, ο αριθμός προσωπικού του ΑΣ είναι μεγαλύτερος από είκοσι (20) άτομα, στο διοικητικό συμβούλιο μετέχει εκπρόσωπος του παραπάνω προσωπικού, ως επιπλέον μέλος του. Ο εκπρόσωπος αυτός συμμετέχει με δικαίωμα ψήφου μόνο σε θέματα προσωπικού.

3. Το διοικητικό συμβούλιο εκπροσωπεί τον ΑΣ δικαστικώς και εξωδίκως. Την εκπροσώπησή του αυτή μπορεί να την αναθέτει στον πρόεδρο ή σε άλλο μέλος του ή στον κατά την παράγραφο 11 γενικό διευθυντή. Το διοικητικό συμβούλιο μπορεί επίσης να αναθέτει την άσκηση αρμοδιοτήτων του σε μέλος αυτού ή σε στέλεχος ή υπάλληλο του ΑΣ.

4. Το διοικητικό συμβούλιο συνεδριάζει τουλάχιστον μία (1) φορά το μήνα **(Το πόσο συχνά συνεδριάζει το Δ.Σ, θα το αποφασίσει το καταστατικό και όχι ο νόμος)** και είναι αρμόδιο να αποφασίζει για κάθε θέμα που αφορά στη διοίκηση του ΑΣ, στη διαχείριση της περιουσίας και των υποθέσεων του και στην επιδίωξη του σκοπού του. Οι αρμοδιότητες του διοικητικού συμβουλίου καθορίζονται στο καταστατικό.

5. Το εποπτικό συμβούλιο ελέγχει τις πράξεις του διοικητικού συμβουλίου και την τήρηση των διατάξεων του νόμου, του καταστατικού και των αποφάσεων της γενικής συνέλευσης. Το εποπτικό συμβούλιο έχει δικαίωμα και υποχρέωση να λαμβάνει γνώση οποιουδήποτε βιβλίου, εγγράφου ή στοιχείου του ΑΣ και να παρακολουθεί την πορεία των υποθέσεων του ΑΣ. Το εποπτικό συμβούλιο μπορεί να υποβάλλει προτάσεις στο διοικητικό συμβούλιο, για τη βελτίωση των οικονομικών μεγεθών, την ανάπτυξη του ΑΣ και εισηγείται προγράμματα συνεταιριστικής εκπαίδευσης των υπηρεσιακών και αιρετών στελεχών, καθώς και των μελών του ΑΣ. Το εποπτικό συμβούλιο αν διαπιστώσει παραβάσεις του νόμου, του καταστατικού και των αποφάσεων της γενικής συνέλευσης

υποδεικνύει στο διοικητικό συμβούλιο την επανόρθωσή τους με σχετική έκθεσή του και συγκαλεί γενική συνέλευση, όταν θεωρεί ότι πρόκειται για σοβαρές παραβάσεις που μπορεί να βλάψουν τα συμφέροντα του ΑΣ. Στις περιπτώσεις του προηγούμενου εδαφίου, το εποπτικό συμβούλιο υποβάλλει τη σχετική έκθεσή του και στην αρμόδια αρχή του άρθρου 18.

6. Το διοικητικό και το εποπτικό συμβούλιο βρίσκονται σε απαρτία όταν τα παρόντα μέλη είναι περισσότερα από τα απόντα, σε καμία όμως περίπτωση δεν μπορεί τα παρόντα μέλη να είναι λιγότερα από τρία (3). Το διοικητικό και το εποπτικό συμβούλιο αποφασίζουν με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών.

7. Τα μέλη του διοικητικού και του εποπτικού συμβουλίου ευθύνονται προσωπικά και εις ολόκληρον έκαστο για κάθε ζημιά που προκάλεσαν στον ΑΣ κατά την άσκηση των καθηκόντων τους από δόλο ή βαριά αμέλεια. Οι αξιώσεις του ΑΣ παραγράφονται πέντε (5) έτη αφότου ο ΑΣ διαπίστωσε τη ζημιά, εκτός αν πρόκειται για ζημιά από δόλο, οπότε παραγράφονται μετά από δέκα (10) έτη. Σε κάθε περίπτωση επί της παραγραφής αξιώσεων του ΑΣ κατά των μελών του διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου από αδικοπραξία, εφαρμόζεται το τρίτο εδάφιο του άρθρου 937 του Αστικού Κώδικα.

8. Μέλος του διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου δεν μπορεί να ψηφίζει στις συνεδριάσεις του για θέματα που αφορούν το ίδιο το μέλος, το σύζυγο ή συγγενείς του εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι και δεύτερου βαθμού.

9. Αν ο πρόεδρος ή μέλος του διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου είναι αντίδικοι του ΑΣ, αυτός εκπροσωπείται κατά την αντίστοιχη δίκη από μέλος του, ειδικώς εξουσιοδοτημένο από τον ΑΣ για το σκοπό αυτό, εκτός αν η γενική συνέλευση διορίσει ειδικούς εκπροσώπους.

10. Τα μέλη του διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου δεν αμείβονται. Με απόφαση της γενικής συνέλευσης μπορεί να προβλέπεται αμοιβή του Προέδρου του διοικητικού συμβουλίου, εφόσον ο κύκλος εργασιών του ΑΣ υπερβαίνει τα δέκα εκατομμύρια (10.000.000) ευρώ.

(Διάταξη απαράδεκτη. Οι Συνεταιρισμοί, δεν είναι υπό κρατική κηδεμονία. Να αποφασίσουν μόνοι τους πώς θα διοικήσουν την επιχείρησή τους).

Το καταστατικό του ΑΣ μπορεί να προβλέπει την παροχή στα μέλη του διοικητικού και εποπτικού Συμβουλίου:

α) Εξόδων κίνησης, διαμονής και αποζημίωσης για υπηρεσίες εκτός της Περιφερειακής Ενότητας που βρίσκεται η έδρα του ΑΣ και

β) Εξόδων παράστασης για τη συμμετοχή τους στις συνεδριάσεις των συμβουλίων αυτών.

Το ύψος των εξόδων κίνησης, διαμονής και παράστασης του διοικητικού και του εποπτικού Συμβουλίου καθορίζεται με απόφαση της γενικής συνέλευσης, ύστερα από εισήγηση του διοικητικού συμβουλίου.

Παρατήρηση: Η άνω διάταξη, θα πρέπει να αντικατασταθεί με αυτή του ν. 2810/2000, την οποία παραθέτουμε, αφού προηγουμένως παρατηρήσουμε ότι δεν νομοθετούμε με όρους εμπάθειας. Η κρατική εξουσία να ρυθμίσει πρώτα τα του οίκου της και να αφήσει τους συνεταιρισμούς να λειτουργήσουν με όρους ελεύθερης και όχι κηδεμονευόμενης οικονομίας.

Ο σοφός νόμος 2810/2000, όριζε: « 7. Το καταστατικό του συνεταιρισμού μπορεί να προβλέπει την παροχή στα Μέλη του διοικητικού συμβουλίου: α) Αποζημιώσεως, για την απασχόλησή τους με υποθέσεις του συνεταιρισμού, οι οποίες τους ανατίθενται με ειδική Απόφαση του διοικητικού συμβουλίου. β) Εξόδων κίνησης και παράστασης για τη συμμετοχή τους στις συνεδριάσεις του. Το ύψος της αποζημιώσεως και των εξόδων κίνησης και παράστασης καθορίζεται με Απόφαση της γενικής συνέλευσης, ύστερα από εισήγηση του διοικητικού συμβουλίου».

11. Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει τη δυνατότητα διορισμού από το διοικητικό συμβούλιο γενικού διευθυντή, στον οποίο να ανατίθεται με σύμβαση η μερική ή ολική άσκηση των εξουσιών και αρμοδιοτήτων του διοικητικού συμβουλίου, εκτός από εκείνες που, κατά το νόμο ή το καταστατικό, απαιτούν συλλογική ενέργεια, καθώς και τη διεύθυνση και διαχείριση των υποθέσεων του ΑΣ. Ο διορισμός γενικού διευθυντή στους ΑΣ με κύκλο εργασιών πάνω από ένα εκατομμύριο (1.000.000) ευρώ, είναι υποχρεωτικός. Με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου καθορίζονται τα δικαιώματα, οι υποχρεώσεις και οι αρμοδιότητες του γενικού διευθυντή. Ο γενικός διευθυντής επιλέγεται από το διοικητικό συμβούλιο μετά από προκήρυξη που δημοσιεύεται σε μία ημερήσια εφημερίδα της Περιφερειακής Ενότητας της έδρας του ΑΣ, και αν δεν εκδίδεται τέτοια σε μία περιοδική εφημερίδα της Περιφερειακής Ενότητας της έδρας του ΑΣ και σε μία ημερήσια εφημερίδα πανελληνίας κυκλοφορίας, καθώς και στον ιστότοπο του ΑΣ, αν διαθέτει.

Παρατήρηση: Δεν αφορά τον νομοθέτη ο περιορισμός του ενός εκατομμυρίου ευρώ. Είναι θέμα του κάθε συνεταιρισμού. Στις συμβατικές εταιρείες μπαίνουν τέτοιοι

περιορισμοί; Πως θα μπουν σε έναν συνεταιρισμό; Δεν θα κουραστούμε να το επαναλαμβάνουμε, ακόμη και αν ισχύει το: Στου κουφού την πόρτα..... Διατάξεις που αναφέρονται σε τέτοιους περιορισμούς είναι απαράδεκτες. Αν ο νομοθέτης ήθελε να βοηθήσει τους συνεταιρισμούς, θα μπορούσε να εισάγει το μονιστικό και δυαδικό σύστημα διοίκησης των συνεταιρισμών, το οποίο προτείνουμε και διαλαμβάνει και το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συνεταιρισμού.

Διευθυντικό Όργανο - Εποπτικό Όργανο (Δυαδικό Σύστημα Διοίκησης)

Διευθυντικό Όργανο – Καθήκοντα - Ορισμός μελών - Λειτουργία

Το Διευθυντικό Όργανο, ασκεί τη διοίκηση και τη διαχείριση των υποθέσεων της συνεταιριστικής οργάνωσης και την εκπροσωπεί δικαστικώς και εξωδίκως. Το καταστατικό ορίζει τον αριθμό των μελών του διευθυντικού οργάνου, από ένα (1) μέχρι τρία (3) μέλη. Εάν το Διευθυντικό Όργανο αποτελείται από περισσότερα του ενός μέλη, το ίδιο το Όργανο ορίζει μεταξύ των μελών του τον Πρόεδρο. Το Καταστατικό μπορεί να προβλέπει τη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων του Διευθυντικού Οργάνου, με απόφασή του, σε ένα ή περισσότερα μέλη του ή σε υπηρεσιακό στέλεχος του Συνεταιρισμού. Σε περίπτωση έλλειψης μέλους του Διευθυντικού Οργάνου, το Εποπτικό Όργανο μπορεί να ορίσει ένα από τα μέλη του για να ασκήσει καθήκοντα Διευθυντικού Οργάνου για χρονικό διάστημα, που δεν υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες. Κατά το χρονικό αυτό διάστημα, αναστέλλεται η άσκηση των καθηκόντων του εν λόγω προσώπου ως μέλους του Εποπτικού Οργάνου. Σε περίπτωση αδυναμίας ορισμού Διευθυντικού Οργάνου από το Εποπτικό Όργανο, ο ορισμός γίνεται με απόφαση της γενικής συνέλευσης. Η σχετική διαδικασία ορισμού και ανάκλησης ορίζεται από το Καταστατικό.

Το Διευθυντικό Όργανο διορίζεται και ανακαλείται από το Εποπτικό Όργανο.

Η ταυτόχρονη συμμετοχή των μελών στο Διευθυντικό Όργανο και στο Εποπτικό Συμβούλιο δεν επιτρέπεται.

Τα καθήκοντα, οι αρμοδιότητες και ο τρόπος λειτουργίας του διευθυντικού οργάνου ορίζονται από το Καταστατικό».

Η διάταξη του άρθρου 15 παρ 9 εφαρμόζεται ανάλογα και στο διευθυντικό όργανο».

«Άρθρο ...

Εποπτικό Όργανο – Καθήκοντα – Ορισμός μελών – Λειτουργία

Το Εποπτικό Όργανο ελέγχει τη διοίκηση και τη διαχείριση των υποθέσεων του Συνεταιρισμού, που ασκεί το Διευθυντικό Όργανο και δεν μπορεί να ασκήσει το ίδιο εξουσία, διοίκησης και διαχείρισης.

Τα μέλη του ορίζονται ή εκλέγονται και ανακαλούνται από τη γενική συνέλευση, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 15 του παρόντος νόμου, οι οποίες εφαρμόζονται αναλόγως.

Στο Εποπτικό Όργανο μπορεί να συμμετέχουν μέχρι του ενός τετάρτου (1/4) μέλη επενδυτές, εφόσον το προβλέπει το καταστατικό.

Ο αριθμός των μελών του Εποπτικού Οργάνου καθώς και τα καθήκοντα, οι αρμοδιότητες και ο τρόπος λειτουργίας του ορίζονται από το καταστατικό.

Το Εποπτικό Όργανο εκλέγει μεταξύ των μελών του τον Πρόεδρο αυτού.

Η θητεία των μελών του Εποπτικού Οργάνου ορίζεται από το καταστατικό, και δεν μπορεί όμως να υπερβεί τα τέσσερα (4) χρόνια

Το Εποπτικό Όργανο εκπροσωπεί την ΑΣΟ έναντι του Διευθυντικού Οργάνου ή των μελών του, εφόσον προκύψει οποιαδήποτε διαφορά ή κατά την σύναψη συμβάσεων μεταξύ Διευθυντικού Οργάνου και ΑΣΟ».

«Άρθρο

Δικαίωμα ενημέρωσης

Το Διευθυντικό Όργανο ενημερώνει το Εποπτικό Όργανο τουλάχιστον ανά τρεις (3) μήνες για την πορεία των δραστηριοτήτων της ΑΣΟ και για τις προοπτικές εξελίξεώς της και ενημερώνει εγγράφως σε τακτά χρονικά διαστήματα για γεγονότα, τα οποία μπορεί να έχουν επιπτώσεις στην εν γένει κατάσταση της ΑΣΟ.

Το Εποπτικό Όργανο ζητεί δια του Προέδρου του από το Διευθυντικό Όργανο κάθε πληροφορία που απαιτείται για τον έλεγχο της διοίκησης και διαχείρισης εκ μέρους του διευθυντικού οργάνου στο πλαίσιο του νόμου, του καταστατικού και των αποφάσεων της γενικής συνέλευσης και του Εποπτικού Οργάνου.

Το Εποπτικό Όργανο μπορεί να προβαίνει σε όλες τις επαληθεύσεις που αφορούν στον έλεγχο και οι οποίες είναι αναγκαίες για την εκπλήρωση της αποστολής του ή να τις αναθέτει σε τρίτους.

Κάθε μέλος του Εποπτικού Οργάνου μπορεί να λαμβάνει γνώση όλων των πληροφοριών που διαβιβάζονται στο όργανο αυτό.

12. Οι διατάξεις του ν. 3213/2003 (Α' 309), έχουν εφαρμογή για τους προέδρους του διοικητικού συμβουλίου και τους γενικούς διευθυντές των ΑΣ που έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών άνω των δύο εκατομμυρίων (2.000.000) ευρώ. Η διάταξη αυτή ισχύει και για τους Κλαδικούς Εθνικούς ΑΣ και Κλαδικούς ΑΣ του άρθρου 31 και τις Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις του άρθρου 33.

Παρατήρηση: Η διάταξη κακώς ετέθη και συνεχίζει να τίθεται. Οι Συνεταιρισμοί δεν διαχειρίζονται δημόσιο χρήμα. Πρέπει να διαγραφεί. Δημιουργείται σύγχυση, στην ερμηνεία του θεσμού.

13. Όλα τα μέλη των διοικητικών και εποπτικών συμβουλίων ΑΣ παρακολουθούν άπαξ, κατά τη διάρκεια των πρώτων έξι (6) μηνών της θητείας τους, τη βασική συνεταιριστική εκπαίδευση για θέματα, όπως είναι ιδίως ο σκοπός, η φιλοσοφία και ο τρόπος οργάνωσης, διαχείρισης και λειτουργίας των ΑΣ, με σεμινάρια που οργανώνονται με την συνδρομή του ταμείου του άρθρου 39. Σε περίπτωση άρνησης ή υπαίτιας παράλειψης,

τα μέλη αντικαθίστανται από μέλη που πληρούν την προϋπόθεση της παρούσας παραγράφου, σύμφωνα με τις παραγράφους 5 και 7 του άρθρου 17.

13. Όλα τα μέλη των διοικητικών και εποπτικών συμβουλίων ΑΣ παρακολουθούν άπαξ, κατά τη διάρκεια των πρώτων έξι (6) μηνών της θητείας τους, τη βασική συνεταιριστική εκπαίδευση για θέματα όπως είναι ιδίως ο σκοπός, η φιλοσοφία και ο τρόπος οργάνωσης, διαχείρισης και λειτουργίας των του ΑΣ, με σεμινάρια που οργανώνονται με την συνδρομή του ταμείου του άρθρου 39. Σε περίπτωση άρνησης ή υπαίτιας παράλειψης, τα μέλη αντικαθίστανται από μέλη που πληρούν την προϋπόθεση της παρούσας παραγράφου, σύμφωνα με τις παραγράφους 5 και 7 του άρθρου 17.

Παρατήρηση: ,Υφίσταται η Συνεταιριστική Σχολή της Θεσσαλονίκης, στην οποία το Ελληνικό Δημόσιο έχει επενδύσει πολλά χρήματα, για την εκπαίδευση των συνεταιριστών και των επαγγελματικών στελεχών τους. Ποιος είναι ο λόγος, που δημιουργούνται νέα νομικά πρόσωπα, όπως αυτό του άρθρου 39 ;

14. Είναι δυνατή η διεξαγωγή συνεδρίασης του διοικητικού συμβουλίου μέσω τηλεδιάσκεψης, εφόσον τούτο προβλέπεται από το καταστατικό, στο οποίο καθορίζονται οι τεχνικές προδιαγραφές ασφαλείας, οι προϋποθέσεις ενημέρωσης των μελών, η διαδικασία της εξ αποστάσεως συμμετοχής και κάθε σχετικό θέμα.

Άρθρο 17

Αρχαιρεσίες

1. Οι εκλογές για την ανάδειξη των μελών του διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου του ΑΣ καθώς και των αντιπροσώπων σε άλλα νομικά πρόσωπα που συμμετέχει ο ΑΣ διενεργούνται από εφορευτική επιτροπή της οποίας προεδρεύει δικαστικός λειτουργός που διορίζεται από το Πρωτοδικείο της έδρας του ΑΣ. Αν με έγγραφο του οικείου Πρωτοδικείου βεβαιώνεται η αδυναμία διορισμού δικαστικού λειτουργού, διορίζεται δικηγόρος ύστερα από πρόταση του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου, κατόπιν αιτήματος του ΑΣ. Ο οικείος δικηγορικός σύλλογος, που ορίζει τον δικηγόρο, καθορίζει και το ύψος της αμοιβής του. Αν τα μέλη του ΑΣ είναι λιγότερα από πενήντα (50), οι εκλογές διενεργούνται χωρίς την παρουσία δικαστικού λειτουργού, εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά από το καταστατικό.

Παρατήρηση: Δεν απαιτείται για τις αρχαιρεσίες σε μια συνεταιριστική επιχείρηση η συμμετοχή δικαστικού λειτουργού. Θα πρέπει ο Συντάκτης να κατανοήσει, ότι πρέπει να δημιουργηθεί στους συνεταιριστές η παιδεία ότι εφαρμόζουν τις ηθικές αξίες του συνεταιρισμού και ότι εκλέγουν τους καλύτερους, για να διοικήσουν την κοινή τους επιχείρηση και όχι να τους καλλιεργείται μια απαράδεκτη και αδιανόητη συνδικαλιστική νοοτροπία, η οποία άρχισε από το 1981 και μετά και οδήγησε στα γνωστά αποτελέσματα. “Έλεος και πάλι με αυτές τις αντιλήψεις. Αρκεί.

Η διαδικασία εκλογής και ο αριθμός των μελών της εφορευτικής επιτροπής καθορίζονται από το καταστατικό. Για τις αρχαιρεσίες τηρείται από την εφορευτική επιτροπή πρακτικό. Το ποσοστό των γυναικών υποψηφίων να εκλεγούν μέλη του διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου, αντιστοιχεί κατ’ ελάχιστο στο ποσοστό των γυναικών μελών του ΑΣ. Τυχόν δεκαδικός αριθμός στρογγυλοποιείται στην επόμενη ακέραια μονάδα.

Παρατήρηση: Είναι δυνατόν να γίνονται αυτοί οι διαχωρισμοί, κυρίως στον συνεταιριστικό θεσμό, ο οποίος διακηρύσσει παγκοσμίως ότι ιδρύεται χωρίς διακρίσεις φύλου, πολιτικών ή θρησκευτικών πεποιθήσεων ... Η θέση αυτή των συνεταιριστών έχει εκφραστεί από το έτος 1844. Οι αγρότες και οι αγρότισσες αντιμετωπίζονται με πλήρη ισότητα και οι συνεταιριστές εκλέγουν τις διοικήσεις τους με όρους απόλυτα ελεύθερης επιλογής. Αν η διάταξη υφίσταται στις συμβατικές επιχειρήσεις, τότε να τεθεί και στους συνεταιρισμούς. Το ποιος θα διοικήσει μια επιχείρηση, είναι θέμα των μελών της, που την χρηματοδοτούν. Αν το κράτος αποφασίσει την συγχρηματοδότηση, τότε να θέτει όρους. Η θέση αυτή ισχύει για την παρούσα διάταξη καθώς και για την παρακάτω διάταξη, που αφορά στο Ταμείο εκπαίδευσης.

2. Η εκλογή των μελών του διοικητικού και του εποπτικού συμβουλίου διενεργείται με μυστική ψηφοφορία και με ενιαίο ψηφοδέλτιο. Στο ψηφοδέλτιο αναγράφονται με αλφαβητική σειρά τα ονοματεπώνυμα των υποψηφίων.

3. Ο αριθμός των σταυρών προτίμησης δεν μπορεί να υπερβαίνει το ένα τρίτο (1/3) του όλου αριθμού των μελών του διοικητικού ή εποπτικού συμβουλίου. Αν προκύπτει κλάσμα ισχύει ο αμέσως επόμενος ακέραιος αριθμός. Ψηφοδέλτια που περιέχουν αριθμό σταυρών μεγαλύτερο από αυτόν που ορίζεται από το καταστατικό ή χωρίς σταυρό είναι άκυρα.

Παρατήρηση: Το ορθό είναι, αφού μιλάμε για συνεταιριστική επιχείρηση, να μη τίθενται περιορισμοί στους σταυρούς προτίμησης. Υπάρχει αντίστοιχη διάταξη στις συμβατικές επιχειρήσεις; Βεβαίως όχι. Αντίστοιχη, όχι όμοια, διάταξη, που είχε τεθεί στον ν.2810/2000, ήτο ατυχής και προφανώς ετέθη χωρίς την βούληση του συνόλου των συντακτών της. **Συνεπώς, οτιδήποτε εξυπηρετεί σκοπιμότητες, καλόν είναι να μη υπάρξει.** Οι συνεταιρισμοί πρέπει να μάθουν να λειτουργούν μακριά από το κράτος. Μόνο τότε έχουν ελπίδες επιβίωσης. Το ίδιο το κράτος πρέπει να αποφασίσει να απέχει. Με τους νόμους όμως αυτούς κάνει το αντίθετο και μετά διαμαρτύρεται, για τα συνεταιριστικά επιχειρηματικά αποτελέσματα. Επαναλαμβάνουμε, ότι οι Δανοί με τόσο επιτυχημένο συνεταιριστικό κίνημα, δεν έχουν συνεταιριστικό νόμο.

Πρέπει να καταστεί σαφές ότι στον συνεταιρισμό, η διεξαγωγή αρχαιρεσιών με ενιαίο ψηφοδέλτιο δεν ταυτίζεται με την εφαρμογή πλειοψηφικού συστήματος. Πλειοψηφικό είναι το σύστημα, όταν αναγνωρίζονται με κάποιο κριτήριο ομάδες ψηφοφόρων, οπότε η ομάδα που πλειοψηφεί κατακτά το σύνολο (ή οπωσδήποτε την πλειοψηφία) των προς πλήρωση θέσεων. Όταν δεν υπάρχουν διακριτές ομάδες, όπως δεν πρέπει ποτέ να υπάρχουν στους συνεταιρισμούς, που αποτελούν οικονομικές επιχειρήσεις, τότε δεν υπάρχει η έννοια του πλειοψηφικού συστήματος. Μπορεί να γίνεται λόγος μόνο για **πλειοψηφούντες υποψηφίους**, δηλαδή για υποψηφίους, που συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο αριθμό σταυρών. Αυτούς επιλέγει η πλειοψηφία των μελών, η οποία θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να εκδηλώνει την προτίμησή της για το σύνολο των προς πλήρωση θέσεων και όχι μόνο για ένα μέρος. Η εκάστοτε μειοψηφία των μελών στους συνεταιρισμούς δεν έχει ποτέ την έννοια της συγκροτημένης αντιπολίτευσης, όπως και η πλειοψηφία μπορεί να μεγαλώνει ή να μικραίνει και να περιέχει διαφορετικά κάθε φορά άτομα, ανάλογα με το προς συζήτηση θέμα. Στην Αγγλία, από το έτος 1844, έχουν κατανοήσει αυτές τις έννοιες, όταν διακήρυσσαν ότι **«Τα μέλη του Συνεταιρισμού συχνά διαφωνούσαν αλλά ποτέ δεν διαιρέθηκαν».**

4. Εκλεγέντες είναι αυτοί που συγκέντρωσαν τις περισσότερες ψήφους. Αν υπάρχει ισοψηφία γίνεται κλήρωση. Όσοι δεν εκλεγούν είναι επιλαχόντες κατά τη σειρά του αριθμού των ψήφων που έλαβαν.
5. Οι επιλαχόντες καταλαμβάνουν θέσεις τακτικών μελών που κενώνονται μέχρι τη λήξη της θητείας τους.

6. Το διοικητικό και εποπτικό συμβούλιο στην πρώτη, μετά την εκλογή τους, συνεδρίαση συγκροτούνται σε σώμα, σύμφωνα με το καταστατικό.

Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει τη δυνατότητα και τις προϋποθέσεις ανακατανομής των αξιωμάτων στο διοικητικό συμβούλιο. Αν στο καταστατικό δεν υπάρχει σχετική πρόβλεψη, η ανακατανομή των αξιωμάτων μπορεί να γίνει εφόσον αποφασισθεί από τα δύο τρίτα (2/3) του συνόλου των μελών του. Όταν προκύπτει κλάσμα ισχύει ο αμέσως επόμενος ακέραιος αριθμός.

7. Αν κενωθεί η θέση μέλους του διοικητικού ή του εποπτικού συμβουλίου και δεν υπάρχουν επιλαχόντα μέλη, το διοικητικό συμβούλιο με απόφαση των λοιπών μελών του, συμπληρώνει την κενή θέση με την εκλογή σε αυτήν μέλους του ΑΣ. Τα ως άνω οριζόμενα μέλη διατηρούν την ιδιότητά τους αυτή μέχρι τη σύγκληση της πρώτης τακτικής ή έκτακτης γενικής συνέλευσης, η οποία επικυρώνει την εκλογή τους ή, σε αντίθετη περίπτωση, εκλέγει νέα μέλη. Αν παραιτηθεί η πλειοψηφία ή το σύνολο των μελών του διοικητικού συμβουλίου και δεν υπάρχουν επιλαχόντα μέλη διενεργούνται αρχαιρεσίες.

8. Δεν μπορεί να εκλεγεί μέλος στο διοικητικό και εποπτικό συμβούλιο του ΑΣ:

α) Φυσικό πρόσωπο το οποίο καταδικάσθηκε με τελεσίδικη δικαστική απόφαση σε οποιαδήποτε ποινή για: κλοπή, απάτη, υπεξαίρεση (κοινή ή στην υπηρεσία), εκβίαση, πλαστογραφία, ψευδορκία, απιστία, δωροδοκία, παράβαση καθήκοντος, υφαρπαγή ψευδούς βεβαίωσης, υπεξαγωγή εγγράφου, λαθρεμπορία και εμπορία ναρκωτικών και για τα αδικήματα που προβλέπονται στο άρθρο 28.

β) Μέλος του ΑΣ που δεν τηρεί τις υποχρεώσεις του, όπως αυτές προβλέπονται στον παρόντα νόμο και στο καταστατικό. Η εκπλήρωση της υποχρέωσης της παραγράφου 3 του άρθρου 8 βεβαιώνεται εγγράφως για κάθε μέλος που είναι υποψήφιο ενώπιον της εφορευτικής επιτροπής από τον πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου του ΑΣ πριν την έναρξη της εκλογικής διαδικασίας.

Η ρύθμιση αυτή είναι εξαιρετικά γενική και άνευ περιεχομένου, για την εδώ εξεταζόμενη περίπτωση. Αν παραμείνει η διάταξη, ουδείς συνεταιρισμός θα διεξάγει εκλογές και θα βρίσκεται στο Δικαστήριο, για την ερμηνεία των διατάξεων.

γ) Πρόσωπο του οποίου η εκλογή προσκρούει σε όσα προβλέπονται στα τρία τελευταία εδάφια της παραγράφου 1 του άρθρου 16.

δ) Όποιος εργάζεται στον ΑΣ με οποιαδήποτε σχέση εργασίας ή έργου. γ) Πρόσωπο του οποίου η εκλογή προσκρούει σε όσα προβλέπονται στα τρία τελευταία εδάφια της παραγράφου 1 του άρθρου 16.

Η ορθή διατύπωση είναι η ακόλουθη: γ) Τα μέλη στα πρόσωπα των οποίων συντρέχουν τα κωλύματα των τριών εδαφίων της παραγράφου 1 του άρθρου 16.

δ) Όποιος εργάζεται στον ΑΣ με οποιαδήποτε σχέση εργασίας ή έργου.

Όπως γράφεται ανωτέρω: σχέση εργασίας σημαίνει μόνο η άκυρη σύμβαση εργασίας. Το ορθό είναι να γραφεί: Όποιος εργάζεται στον ΑΣ με οποιαδήποτε σχέση ή σύμβαση εργασίας ή έργου.

Για τα κωλύματα της παρούσας παραγράφου, εκτός από αυτό του δευτέρου εδαφίου της περίπτωσης β΄, κάθε υποψήφιο μέλος για το διοικητικό και το εποπτικό συμβούλιο, υποχρεούται να προσκομίσει στον πρόεδρο της εφορευτικής επιτροπής, υπεύθυνη δήλωση του ν. 1599/1986 (Α΄ 75) με την οποία δηλώνεται ότι δεν συντρέχουν στο πρόσωπό του τα κωλύματα των περιπτώσεων αυτών.

Αν κατά τη διάρκεια της θητείας του οργάνου **για τα οποίο εξελέγη**, διαπιστωθεί για μέλος του η ύπαρξη οποιουδήποτε από τα κωλύματα της παρούσας παραγράφου, το μέλος αυτό εκπίπτει αυτοδικαίως από μέλος του οργάνου και εφαρμόζονται οι διατάξεις των παραγράφων 5 και 7.

9. Με το καταστατικό ρυθμίζονται τα θέματα διαδικασίας εκλογής του διοικητικού και του εποπτικού συμβουλίου, καθώς και των αντιπροσώπων του ΑΣ σε άλλα νομικά πρόσωπα όπου συμμετέχει, που δεν ρυθμίζονται στον παρόντα νόμο.

Από ποια διάταξη προκύπτει ότι οι ΑΣ εκλέγουν τους αντιπροσώπους τους στα νομικά πρόσωπα, στα οποία συμμετέχουν, διότι μπορεί το καταστατικό να προβλέψει ότι το Δ.Σ ορίζει τους αντιπροσώπους αυτούς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄
ΕΠΟΠΤΕΙΑ – ΕΛΕΓΧΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ
Άρθρο 18
Κρατική εποπτεία αγροτικού συνεταιρισμού

Παρατήρηση: Στη διάταξη γίνεται μια σύγχυση, μεταξύ της Κρατικής Εποπτείας και του Εσωτερικού και Εξωτερικού Ελέγχου των Συνεταιρισμών. Άποψή μας είναι ότι η διάταξη πρέπει να διαγραφεί και να αντικατασταθεί από τη διάταξη του άρθρου 16 του ν. 2810/2000, με μικρές τροποποιήσεις.

1. Η εποπτεία και ο έλεγχος επί των ΑΣ ασκείται από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων δια της Διεύθυνσης Οικονομικών Ελέγχων και Επιθεώρησης, στο εξής αρμόδια αρχή. Η εποπτεία αφορά τη σύννομη λειτουργία και την υποβοήθηση του έργου των ΑΣ, την επιθεώρηση και τον έλεγχο της δράσης τους, **(Το κράτος ελέγχει την επιχειρηματική δράση; Είναι ποτέ δυνατόν;** Τη διαπίστωση της νομιμότητας των πράξεων και την ορθή εφαρμογή των διατάξεων του νόμου, του καταστατικού και των αποφάσεων των οργάνων διοίκησης, και περιλαμβάνει, ιδίως, την τήρηση των διατάξεων των νόμων, του καταστατικού και των αποφάσεων των γενικών συνελεύσεων, την τήρηση του μητρώου του άρθρου 19 και την αξιολόγησή τους μέσω αυτού, την εξακρίβωση της αλήθειας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και γενικά των βιβλίων και στοιχείων που τηρούνται από τους ΑΣ, καθώς και την εξακρίβωση της καταβολής της αξίας των συνεταιρικών μερίδων ή άλλων ληξιπρόθεσμων οικονομικών υποχρεώσεων των μελών τους.

Άρθρο 16 του ν. 2810/2000

Κρατική εποπτεία

1. Η εποπτεία επί των ΑΣ, ΚΕΑΣ,ΚΠΕΑΣ και ΑΕΣ ασκείται από τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

2. Η εποπτεία αφορά στη σύννομη λειτουργία και στην υποβοήθηση του έργου των συνεταιριστικών οργανώσεων της προηγούμενης παραγράφου, και περιλαμβάνει ιδίως την εξακρίβωση της καταβολής της αξίας των συνεταιρικών μερίδων την τήρηση των διατάξεων των νόμων, του καταστατικού και των αποφάσεων των γενικών συνελεύσεων, καθώς και την εξακρίβωση της αλήθειας του ισολογισμού, των λοιπών ετήσιων οικονομικών καταστάσεων και γενικά των τηρούμενων από τις συνεταιριστικές οργανώσεις βιβλίων και στοιχείων.

3. Με Απόφαση του Υπουργού Α.Α.Τ., που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, συγκεκριμένα έργα εποπτείας μπορεί να ανατίθενται σε

υπαλλήλους του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Συγκεκριμένα έργα ελέγχου μπορεί επίσης να αναθέτει ο Υπουργός σε ορκωτούς ελεγκτές ή σε ελεγκτές πτυχιούχους ανωτάτων σχολών που έχουν άδεια άσκησης Οικονομολογικού επαγγέλματος σύμφωνα με το π.δ. 475/1991 (Α' 176), , καθώς και σε άλλους ειδικούς επιστήμονες ή εμπειρογνώμονες.

3. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων εντός ενός (1) έτους από τη δημοσίευση του νόμου αυτού, καθορίζονται το περιεχόμενο και ο τρόπος άσκησης της εποπτείας, τα καθήκοντα των οργάνων άσκησης αυτής, οι υποχρεώσεις των εποπτευομένων προς την εποπτεύουσα αρχή, ιδίως για την παροχή εγγράφων ή άλλων αναγκαίων για την άσκηση της εποπτείας στοιχείων και πληροφοριών, καθώς και οι επιβαλλόμενες διοικητικές κυρώσεις από την εποπτεύουσα αρχή, στην περίπτωση μη σύννομης λειτουργίας των συνεταιριστικών οργανώσεων της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού.

4. Με αποφάσεις του Υπουργού Α.Α.Τ., που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ρυθμίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την άσκηση της κρατικής εποπτείας.

Άρθρο 19

Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συνεταιρισμών και άλλων συλλογικών φορέων

ΠΡΟΣΟΧΗ: Όλα τα νομικά πρόσωπα της παρ. 1 του παρόντος είναι Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις. Διότι δεν μπορεί ένας ΑΣ να είναι Αγροτικός Συνεταιρισμός και μια Ένωση των ΑΣ να μη είναι Αγροτική Συνεταιριστική Οργάνωση. Για το λόγο αυτό αναφέραμε ότι επιβάλλεται να διορθωθεί ο τίτλος του Σ/Ν.

1. Οι ΑΣ, οι Κλαδικοί Εθνικοί ΑΣ και Κλαδικοί ΑΣ του άρθρου 31, οι Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 33, οι αναγκαστικοί συνεταιρισμοί του άρθρου 32 και το ταμείο του άρθρου 39 καταχωρίζονται στο Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συνεταιρισμών και άλλων συλλογικών φορέων, στο εξής μητρώο, το οποίο τηρείται από την αρμόδια αρχή και αποτελεί ψηφιακή βάση δεδομένων.

2. Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων συμπληρώνονται ή τροποποιούνται η μορφή, το περιεχόμενο, η διαδικασία καταγραφής σε αυτό, η τήρηση του μητρώου, καθώς και κάθε άλλο σχετικό με το μητρώο θέμα.

Παρατήρηση: Το περιεχόμενο του Μητρώου καθορίζεται με νόμο και τροποποιείται με νόμο και όχι με εξουσιοδοτικές διοικητικές πράξεις, οι οποίες προσβάλλονται άμεσα στα Δικαστήρια και δημιουργούνται μακροχρόνιες εκκρεμότητες σε διατάξεις κομβικής σημασίας. Εξάλλου το ίδιο το περιεχόμενο του Μητρώου, πρέπει να αποτελεί διάταξη νόμου. Πόσες φορές θα τα πούμε όλα αυτά;

Δεν είναι δυνατόν βασικοί θεσμοί να συγκροτούνται με υπουργικές αποφάσεις. Αν το ΥΠΑΑΤ, δεν ήταν έτοιμο να προτείνει ένα νομοθέτημα, καλό θα ήταν να μη κάνει πρόταση.

3. Οι ΑΣ απαλλάσσονται από την υποχρέωση εγγραφής τους στο Γενικό Εμπορικό Μητρώο (ΓΕΜΗ), στο Μητρώο Εμπόρων του ν. 3955/2011 (Α' 89) και στα Εμπορικά Επιμελητήρια της περιφέρειάς τους.

Άρθρο 20

Καταχώριση των αγροτικών συνεταιρισμών στο μητρώο

1. Οι ΑΣ υποχρεούνται να υποβάλλουν αίτηση καταχώρισης στο μητρώο του άρθρου 19. Η αίτησή τους υποβάλλεται μέσα σε ένα (1) μήνα από την ημερομηνία καταχώρισης στο βιβλίο μητρώου που τηρείται στο Ειρηνοδικείο, σύμφωνα με το άρθρο 4.

2. Με την αίτηση της εγγραφής τους στο μητρώο οι ΑΣ υποχρεούνται να υποβάλλουν ηλεκτρονικά στην αρμόδια αρχή:

α) Αντίγραφο του καταστατικού τους και βεβαίωση εγγραφής τους στο βιβλίο μητρώου αγροτικών συνεταιρισμών του αρμόδιου Ειρηνοδικείου.

β) Κατάσταση των ιδρυτικών μελών του ΑΣ με το ονοματεπώνυμο ή την επωνυμία και το ΑΦΜ τους, σύμφωνα με το βιβλίο μητρώου μελών, και βεβαίωση ότι έχουν καταβάλει το ποσοστό της αξίας της συνεταιρικής τους μερίδας, σύμφωνα με το άρθρο 9.

γ) Συνοπτικό επιχειρησιακό πλάνο διάρκειας τριών (3) ετών για τη λειτουργία τους, που περιγράφει τις δραστηριότητες τους σε συγκεκριμένους τομείς παραγωγής, τις ποσότητες που πρόκειται να διαχειριστούν, τις προγραμματισμένες δράσεις και τυχόν επενδυτικά σχέδια που προτίθενται να αναλάβουν για την υλοποίησή του.

Παρατήρηση: Η διάταξη αυτή δεν αφορά στο Μητρώο. Ούτε τα στοιχεία αυτά δημοσιοποιούνται. Η διάταξη αυτή αποτελεί αντιγραφή από τις κατευθυντήριες γραμμές της ΔΟΕ του ΟΗΕ, για τους συνεταιρισμούς, αλλά εκεί υπάρχει και αντίστοιχη πρόταση, που αναφέρεται σε διαδικασία ιδρύσεως ενός συνεταιρισμού. Συνεπώς στην αντιγραφή διατάξεων χρειάζεται προσοχή.

Τα στοιχεία που υποβάλλονται από τους ΑΣ, επαληθεύονται από την αρμόδια αρχή και με βάση την πληρότητά τους, οι ΑΣ εγγράφονται ή όχι στο μητρώο. Από της εγγραφής αυτής, παρέχεται στους ΑΣ αριθμός μητρώου ο οποίος αναγράφεται υποχρεωτικά, σε κάθε έγγραφο που εκδίδουν, καθώς και στον ιστότοπό τους, εφόσον διαθέτουν. Για την απόκτηση ΑΦΜ από την αρμόδια Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία (ΔΟΥ), οι ΑΣ προσκομίζουν σε αυτήν βεβαίωση εγγραφής τους στο μητρώο που χορηγείται από την αρμόδια αρχή και αναγράφει τον αριθμό μητρώου.

Προσοχή: Η διάταξη θα δημιουργήσει πρόβλημα ως προς τις προθεσμίες, με το άρθρο 36 του ν. 2859/2000.

Μετά την εκλογή του οριστικού διοικητικού συμβουλίου και του εποπτικού συμβουλίου, αποστέλλεται μέσα σε ένα (1) μήνα στην αρμόδια αρχή πρακτικό των αρχαιρεσιών για την ανάδειξη του διοικητικού ή/και του εποπτικού Συμβουλίου των ΑΣ, το οποίο προβλέπεται στο έκτο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 17.

3. Ως τις 30 Ιουνίου εκάστου έτους οι ΑΣ υποχρεούνται να υποβάλουν ηλεκτρονικά στο μητρώο τακτικές δηλώσεις, με τις οποίες δηλώνουν τυχόν μεταβολές των στοιχείων της παραγράφου 2, καθώς και:

- α) Τις ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις του άρθρου 22.
- β) Την έκθεση ελέγχου των ελεγκτών του άρθρου 21.
- γ) Το αποδεικτικό της αποστολής του καταλόγου υπόχρεων προσώπων προς τα αρμόδια όργανα ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης, σύμφωνα με την παράγραφο 12 του άρθρου 16.

(Αναφέραμε ανωτέρω, γιατί επιβάλλεται η κατάργηση της διάταξης).

δ) Υπεύθυνη δήλωση του Προέδρου του διοικητικού συμβουλίου ότι τα μέλη του ΑΣ παραδίδουν την παραγωγή τους ή/και προμηθεύονται τα εφόδιά τους, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 8.

Παρατήρηση: Η διάταξη ισχύει από το 2011 και ουδέποτε εφαρμόστηκε. Τι είναι αυτό που κάνει το ΥΠΑΑΤ να πιστεύει ότι θα εφαρμοστεί τώρα; Και το αναφέρουμε, διότι στην εισηγητική έκθεση του Σ/Ν αναφέρεται ότι προτείνονται διατάξεις προηγούμενων νομοθετημάτων, που έχουν δοκιμαστεί στο χρόνο. Ελπίζουμε η παρούσα να μη είναι μια από αυτές.

4. Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων καθορίζονται τα κριτήρια αξιολόγησης των τακτικών δηλώσεων της παραγράφου 3, επιπλέον απαιτούμενα έγγραφα και δικαιολογητικά που επισυνάπτονται στην τακτική δήλωση της παραγράφου 3, καθώς και η διαδικασία ηλεκτρονικής υποβολής τους, οι λόγοι και η διαδικασία διαγραφής των ΑΣ από το μητρώο και ρυθμίζεται κάθε σχετικό θέμα. Με όμοια απόφαση καθορίζονται οι διοικητικές κυρώσεις που επιβάλλονται από την αρμόδια αρχή, στην περίπτωση μη σύννομης λειτουργίας των ΑΣ και ρυθμίζεται κάθε θέμα σχετικό με την άσκηση της κρατικής εποπτείας.

Παρατήρηση: Είναι δυνατόν να μη γνωρίζει το μέλος του συνεταιρισμού και κατ' επέκταση το νομοθετικό σώμα τα κριτήρια της αξιολόγησης ενός συνεταιρισμού και τις συνέπειες, οι οποίες προκύπτουν από την μη τήρηση των κριτηρίων ; και όλα αυτά να ρυθμίζονται με υπουργικές αποφάσεις;

Άρθρο 21

Έλεγχος

1. Ο οικονομικός, λογιστικός και διαχειριστικός έλεγχος των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων του άρθρου 22 των ΑΣ και αν συντρέχει περίπτωση, των ενοποιημένων ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, διενεργείται ετησίως, με την επιφύλαξη της παραγράφου 2, από έναν (1) τουλάχιστον νόμιμο ελεγκτή ή ελεγκτικό γραφείο του ν. 3693/2008 (Α' 174), για τους ΑΣ για τους οποίους συντρέχουν οι προϋποθέσεις τακτικού ελέγχου των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των νομικών οντοτήτων του ν. 4308/2014 (Α' 251) από τους ελεγκτές αυτούς, σύμφωνα με το άρθρο 2 του ν. 4336/2015 (Α' 94). Στους λοιπούς ΑΣ διενεργείται από έναν (1) τουλάχιστον ελεγκτή που έχει άδεια άσκησης οικονομολογικού επαγγέλματος, σύμφωνα με το π.δ. 475/1991 (Α' 176).

2. Οι ΑΣ που έχουν λιγότερα από πενήντα (50) μέλη και ο ετήσιος κύκλος εργασιών τους είναι μέχρι πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ, μπορούν να υποβάλλουν τις ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις τους στον έλεγχο της παραγράφου 1 κάθε τρεις (3) συνεχόμενες διαχειριστικές χρήσεις σωρευτικά.

Παρατήρηση: Η άνω παράγραφος, πώς συμβιβάζεται με το άρθρο 4 παράγραφος 5; εκτός αν αναφέρεται μόνο στους συνεταιρισμούς των νησιών και των ορεινών περιοχών, οφείλει όμως αυτό να το ορίσει ρητά.

3. Δεν μπορούν να ορισθούν ως ελεγκτές μέλη και υπάλληλοι του ΑΣ που ελέγχεται ή συγγενείς αυτών εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι και δεύτερου βαθμού.

4. Οι ελεγκτές και ισάριθμοι αναπληρωτές τους ορίζονται από την προηγούμενη τακτική γενική συνέλευση του ΑΣ, εκτός από τους ελεγκτές της πρώτης εταιρικής χρήσης, οι οποίοι ορίζονται από το καταστατικό. Η αμοιβή των ελεγκτών ορίζεται με την απόφαση ορισμού τους ή από το καταστατικό. Οι ελεγκτές μπορούν να επαναδιορίζονται, μέχρι και για πέντε (5) συνεχείς χρήσεις.

5. Οι ελεγκτές υποχρεούνται να υποβάλλουν το πόρισμα του ελέγχου τους μαζί με τις απαραίτητες πληροφορίες στο διοικητικό συμβούλιο του ΑΣ που ελέγχεται, το αργότερο τριάντα (30) ημέρες πριν από τη γενική συνέλευση, καθώς και να υποβάλλουν αντίγραφο του πορίσματος στην αρμόδια αρχή του άρθρου 18. Στο πόρισμα πρέπει να προσδιορίζεται η πορεία της οικονομικής κατάστασης του ΑΣ στο πλαίσιο των καταστατικών του σκοπών και των ετήσιων προγραμμάτων δράσης του. Το διοικητικό συμβούλιο του ΑΣ υποχρεούται να ανακοινώσει το ως άνω πόρισμα στην πρώτη μετά τον έλεγχο γενική συνέλευση των μελών του και να καλεί εγγράφως τους ελεγκτές πέντε (5) τουλάχιστον ημέρες πριν από τη συνεδρίαση της γενικής συνέλευσης, για να παρίσταται σε αυτήν. Οι ελεγκτές υποχρεούνται να παρίστανται στη γενική συνέλευση και να παρέχουν οποιαδήποτε πληροφορία ή διευκρίνιση τους ζητηθεί. Αν από το πόρισμα του ελέγχου υπάρχουν ενδείξεις ότι έχουν τελεστεί πράξεις που τιμωρούνται από τις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα ή ειδικών ποινικών νόμων, οι ελεγκτές υποχρεούνται να υποβάλλουν εντός δέκα (10) ημερών το πόρισμά τους στην αρμόδια Εισαγγελική Αρχή και να γνωστοποιήσουν στην αρμόδια αρχή την ως άνω υποβολή.

6. Ο ΑΣ που ελέγχεται υποχρεούται να θέτει στη διάθεση των ελεγκτών κατάλληλο χώρο, όλα τα λογιστικά βιβλία, στοιχεία (παραστατικά) και λογαριασμούς και να παρέχει κάθε άλλο στοιχείο και πληροφορία που χρειάζονται οι ελεγκτές για την εκτέλεση του έργου του.

Οι ελεγκτές ελέγχουν ιδίως:

α) Τη νομιμότητα των αποφάσεων και των πράξεων των οργάνων διοίκησης του ΑΣ.

β) Τη λογιστική τάξη και ιδίως αν τηρήθηκαν οι αρχές και κανόνες της λογιστικής επιστήμης.

γ) Την οικονομική κατάσταση του ΑΣ, που προκύπτει από τον έλεγχο των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων και την έκθεση πεπραγμένων διαχείρισης του διοικητικού συμβουλίου.

δ) Τη διαχειριστική τάξη, όσον αφορά μόνο τη νομιμότητα της πραγματοποίησης των δαπανών. Ο έλεγχος αυτός αποσκοπεί κυρίως στη διαπίστωση τυχόν ατασθαλιών, καταχρήσεων ή άλλων παραβάσεων που έχουν διαπραχθεί και τον εντοπισμό των υπεύθυνων.

7. Οι ελεγκτές, με αίτησή τους προς το διοικητικό συμβούλιο, στην οποία αναφέρουν τα προς συζήτηση θέματα, μπορεί να ζητήσουν τη σύγκληση έκτακτης γενικής συνέλευσης. Το Διοικητικό Συμβούλιο συγκαλεί υποχρεωτικά τη γενική συνέλευση μέσα σε ένα (1) μήνα από την υποβολή της αίτησης, με θέματα ημερήσιας διάταξης αυτά που αναφέρονται στην αίτηση.

Παρατήρηση: Αν δεν την συγκαλέσει; Τι γίνεται;

8. Κατά τα λοιπά, για τη διενέργεια του ελέγχου από τους νόμιμους ελεγκτές ή τα ελεγκτικά γραφεία του ν.3693/2008, σύμφωνα με την παράγραφο 1, εφαρμόζονται οι διατάξεις των νόμων 4336/2015 και 3693/2008.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ΄

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ

Άρθρο 22

Διαχειριστική χρήση

1. Η διαχειριστική χρήση δεν μπορεί να περιλαμβάνει περισσότερους από δώδεκα (12) μήνες.

2. Κατά τη λήξη της χρήσης κλείνονται τα λογιστικά βιβλία του ΑΣ, ενεργείται η απογραφή της περιουσίας του, καταρτίζονται οι ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4308/2014 και υποβάλλονται από το διοικητικό συμβούλιο στην τακτική γενική συνέλευση μαζί με την έκθεση των ελεγκτών του άρθρου 21 και την έκθεση διαχείρισης πεπραγμένων του διοικητικού συμβουλίου για το έτος που έληξε.
3. Το διοικητικό συμβούλιο συντάσσει πρόγραμμα δράσης και ανάπτυξης του ΑΣ για την επόμενη χρήση, το οποίο συνοδεύεται από προϋπολογισμό εσόδων - εξόδων και το υποβάλλει για έγκριση στην τακτική γενική συνέλευση.
4. Ο ΑΣ έχει υποχρέωση να δημοσιεύει κατ' έτος τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του σε μία (1) ημερήσια εφημερίδα της Περιφερειακής Ενότητας της έδρας του ΑΣ, και αν δεν εκδίδεται τέτοια σε περιοδική εφημερίδα της Περιφερειακής Ενότητας της έδρας του ΑΣ, στον ιστότοπο του ΑΣ, εφόσον διαθέτει, και σε μία εφημερίδα πανελληνίας κυκλοφορίας για ΑΣ με κύκλο εργασιών πάνω από είκοσι εκατομμύρια (20.000.000) ευρώ, το αργότερο είκοσι (20) ημέρες πριν από την ημερομηνία σύγκλησης της ετήσιας τακτικής γενικής συνέλευσης, η οποία τις εγκρίνει.

Άρθρο 23

Διαχειριστικό υπόλοιπο - Πλεονάσματα - Κέρδη - Τηρούμενα βιβλία

Παρατήρηση: Η διάταξη όπως ακολουθεί, έχει δημιουργήσει ερμηνευτικά προβλήματα με τις Φορολογικές Αρχές, η λύση των οποίων εκκρεμεί ακόμη και σήμερα στην Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων. Αφορά στο αφορολόγητο του συνεταιριστικού πλεονάσματος. Το ερώτημα μάλιστα έχει υποβληθεί από την αρμόδια υπηρεσία του ΥΠΑΑΤ. Συνεπώς όφειλε το Σ/Ν να επιλύσει τα θέματα, τα οποία χρήζουν ερμηνείας. Όμως, ούτε και αυτό δεν κάνει. Κατωτέρω παραθέτουμε την διατύπωση της διατάξεως, προς άρση των αμφιβολιών.

1. Αν από τα ακαθάριστα έσοδα του ΑΣ αφαιρεθούν οι κάθε είδους δαπάνες, οι ζημιές, οι αποσβέσεις και οι τόκοι των προαιρετικών μεριδίων, το υπόλοιπο που απομένει αποτελεί το διαχειριστικό υπόλοιπο της χρήσης. Το διαχειριστικό υπόλοιπο περιλαμβάνει πλεονάσματα και κέρδη. Τα πλεονάσματα προέρχονται από τις συναλλαγές του ΑΣ με τα μέλη του και με μέλη – επενδυτές που συναλλάσσονται με τον ΑΣ. Το πέραν του πλεονάσματος υπόλοιπο λογίζεται ότι προέρχεται από τις συναλλαγές με τρίτους και

αποτελεί κέρδος. Για φορολογικούς σκοπούς διανομής του πλεονάσματος και τήρησης των αποθεματικών, τηρούνται διακριτοί λογαριασμοί για το σχηματισμό των πλεονασμάτων και των κερδών .

2. Ο ΑΣ, με απόφαση της γενικής του συνέλευσης, μπορεί να παρέχει τις υπηρεσίες του και σε τρίτους μη μέλη του ΑΣ, που δεν κατέχουν προαιρετικές μερίδες. Ο όγκος των συναλλαγών του ΑΣ με τους τρίτους σε σχέση με τα μέλη του καθορίζεται από το καταστατικό. Οι όροι αγοράς προϊόντων τρίτων από τον ΑΣ και διάθεσης σε αυτούς εφοδίων δεν μπορεί να είναι ευνοϊκότεροι από τους αντίστοιχους όρους συναλλαγών του ΑΣ με τα μέλη του.

3. Από τα πλεονάσματα κρατείται ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) για το σχηματισμό τακτικού αποθεματικού. Η κράτηση αυτή παύει να είναι υποχρεωτική όταν το τακτικό αποθεματικό φθάσει στο ύψος του συνολικού ποσού των υποχρεωτικών μερίδων των μελών του ΑΣ και επαναφέρεται αν το τακτικό αποθεματικό υστερήσει έναντι του συνολικού ποσού των μερίδων των μελών. Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει μεγαλύτερο ποσοστό κράτησης. Το μέρος των πλεονασμάτων που μεταφέρεται στο τακτικό αποθεματικό λογίζεται ως ισόποση εισφορά των μελών. Αν το καταστατικό προβλέπει συμμετοχή των προαιρετικών μερίδων στα πλεονάσματα τα ποσά που αναλογούν αφαιρούνται πριν από οποιαδήποτε άλλη χρησιμοποίηση των πλεονασμάτων.

4. Το υπόλοιπο των πλεονασμάτων, που απομένει μετά την κράτηση της παραγράφου 3, διατίθεται για την:

α) Απόδοση στα μέλη, ανάλογα με τις συναλλαγές τους με τον ΑΣ.

β) Ανάπτυξη του ΑΣ.

γ) Υποστήριξη δραστηριοτήτων κοινωνικού σκοπού και εφαρμογή δράσεων βιώσιμης ανάπτυξης της κοινότητας όπου δραστηριοποιείται ο ΑΣ, σε ποσοστό που καθορίζεται από το καταστατικό του ΑΣ. Για τον σκοπό της περίπτωσης αυτή μπορεί να διατίθεται και μέρος των κερδών της παραγράφου 1 με απόφαση της γενικής συνέλευσης.

δ) Εκπαίδευση και επιμόρφωση των μελών του ΑΣ, σε ποσοστό τουλάχιστον δύο τοις εκατό (2%) των πλεονασμάτων.

5. Με απόφαση της γενικής συνέλευσης, τα ποσά της περίπτωσης α' της παραγράφου 4 μπορεί να παραμείνουν στον ΑΣ ως εξατομικευμένες έντοκες καταθέσεις προθεσμίας των μελών. Το επιτόκιο που καταβάλλεται στην περίπτωση αυτή καθορίζεται με απόφαση της γενικής συνέλευσης και δεν μπορεί να υπερβαίνει το επιτόκιο δανεισμού του ΑΣ από τις τράπεζες.

6. Στο τακτικό αποθεματικό περιέρχονται:

α) Το σύνολο των κερδών, όπως ορίζονται στην παράγραφο 1, μετά τη φορολόγησή τους, εκτός αν μέρος αυτών έχει διατεθεί για την εκπλήρωση του σκοπού της περίπτ. γ' της παραγράφου 4.

β) Η κράτηση της παραγράφου 3.

γ) Τα έσοδα που περιέρχονται στον ΑΣ από χαριστική αιτία.

δ) Κάθε άλλο έσοδο, για το οποίο δεν ορίζεται διαφορετικά από το καταστατικό.

7. Οι ΑΣ τηρούν τα λογιστικά βιβλία (αρχεία) και τα λογιστικά στοιχεία (παραστατικά) που προβλέπονται από τον ν. 4308/2014, καθώς και τα παρακάτω βιβλία θεωρημένα από το Ειρηνοδικείο της έδρας τους:

α) Βιβλίο μητρώου μελών.

β) Βιβλία πρακτικών των οργάνων διοίκησής τους.

γ) Κάθε άλλο βιβλίο που προβλέπεται από το καταστατικό.

Άρθρο 23

Διαχειριστικό υπόλοιπο - Πλεονάσματα - Κέρδη - Τηρούμενα βιβλία

« 1. Αν από τα συνολικά ακαθάριστα έσοδα του ΑΣ, αφού αφαιρεθούν οι κάθε είδους δαπάνες, οι ζημιές, οι αποσβέσεις, τα ασφάλιστρα και η συντήρηση του παγίου κεφαλαίου, το υπόλοιπο που απομένει αποτελεί το διαχειριστικό υπόλοιπο της χρήσης. Το διαχειριστικό υπόλοιπο περιλαμβάνει πλεονάσματα και κέρδη, προσδιοριζόμενα κατ' αναλογία προς το ύψος των συναλλαγών με μέλη και με μη-μέλη. Τα πλεονάσματα προέρχονται από τις συναλλαγές του ΑΣ με τα μέλη του σύμφωνα με το άρθρο 8 του νόμου αυτού. Για τη διάκριση μεταξύ συναλλαγών με μέλη και με μη-μέλη, ο συνεταιρισμός τηρεί χωριστούς λογαριασμούς. Το πλεόνασμα είναι αφορολόγητο. Τα κέρδη δημιουργούνται από τις συναλλαγές του ΑΣ με τρίτους. Τα κέρδη φορολογούνται και δεν διανέμονται στα μέλη. Προστίθενται στο τακτικό αποθεματικό του συνεταιρισμού.

2. Εάν το καταστατικό προβλέπει συμμετοχή των προαιρετικών μερίδων στα πλεονάσματα ή στα κέρδη ή και στα δυο, τα ποσά, που αναλογούν αφαιρούνται πριν από οποιαδήποτε άλλη χρησιμοποίηση των πλεονασμάτων και των κερδών.

3. Το πλεόνασμα κατανέμεται με τον ακόλουθο τρόπο:

α) Πριν από την αφαίρεση των τόκων για τις μερίδες, κρατείται ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) για το σχηματισμό τακτικού αποθεματικού. Η κράτηση αυτή παύει να είναι υποχρεωτική όταν το τακτικό αποθεματικό φθάσει στο ύψος του συνολικού ποσού των

υποχρεωτικών μερίδων των μελών του ΑΣ και επαναφέρεται αν το τακτικό αποθεματικό υστερήσει έναντι του συνολικού ποσού των μερίδων των μελών. Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει μεγαλύτερο ποσοστό κράτησης.

β) Ανάπτυξη του Συνεταιρισμού

γ) Κράτηση υπέρ θεσμοθετημένων ειδικών αποθεματικών Ταμείων, όπως διαχείρισης κρίσεων, ταμείο εκπαίδευσης. Η κράτηση για το ταμείο εκπαίδευσης είναι υποχρεωτική. Το ύψος θα καθορίζεται από το καταστατικό.

δ) Απόδοση στα μέλη, ανάλογα με τις συναλλαγές τους με τον ΑΣ. Τα ποσά αυτά μπορεί, κατόπιν αποφάσεως της γενικής συνέλευσης να παραμείνουν στον συνεταιρισμό, ως εξατομικευμένη έντοκη κατάθεση προθεσμίας των μελών. Το επιτόκιο που καταβάλλεται στην περίπτωση αυτή καθορίζεται με απόφαση της γενικής συνέλευσης και δεν μπορεί να υπερβαίνει το επιτόκιο δανεισμού του ΑΣ από τις τράπεζες.

ε) Υποστήριξη κοινωνικών και περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων καθώς και άλλων δραστηριοτήτων, οι οποίες εγκρίνονται από τα μέλη.

Τα ποσοστά που χρησιμοποιούνται για τις περιπτώσεις β), γ), δ) και ε), αποφασίζονται από την ετήσια τακτική γενική συνέλευση.

4. Στο τακτικό αποθεματικό περιέρχονται:

α) Τα κέρδη, όπως ορίζονται στην παράγραφο 1, μετά τη φορολόγησή τους.

β) Η κράτηση της παραγράφου 3 α)

γ) Τα έσοδα που περιέρχονται στον ΑΣ από χαριστική αιτία.

δ) Κάθε άλλο έσοδο, για το οποίο δεν ορίζεται διαφορετικά από το καταστατικό».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄ **ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΗ – ΠΤΩΧΕΥΣΗ –** **ΛΥΣΗ – ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ ΑΣ**

Άρθρο 24 **Συγχώνευση**

Παρατήρηση: Πώς γίνεται η μεταγραφή των ακινήτων στον ΑΣ που προέρχεται από την συγχώνευση; Τα αυτοκίνητα, οι άδειες λειτουργίας, πως μεταβιβάζονται; Το σχέδιο σύμβασης συγχώνευσης, θα πρέπει να λάβει την μορφή συμβολαιογραφικού εγγράφου, ή η απόφαση του Δικαστηρίου που εγκρίνει το καταστατικό **και την**

συγχώνευση, πρέπει να περιλάβει πλήρη περιγραφή όλων των μεταβιβαζόμενων, διότι πρόκειται περί καθολικής διαδοχής και το υποθηκοφυλακείο απαιτεί, σύμφωνα με τον νόμο, τίτλο, για την μεταγραφή. Επίσης, με τον τρόπο που υπολογίζονται στην διάταξη αυτή τα περιουσιακά στοιχεία, ουδεμία συγχώνευση, θα μπορέσει να γίνει. Η Επιτροπή του άρθρου 9 του ν. 2190/1920 δεν πρέπει να καταργηθεί. Τις φοροαπαλλαγές της συγχωνεύσεως πρέπει ο Συντάκτης να τις συμπεριλάβει στην παρούσα διάταξη. Άλλη μια διάταξη, που θα δημιουργήσει τεράστιες δυσκολίες στην εφαρμογή της, λόγω πολλών παραλείψεων. Η νομοθεσία, για τις ΑΕ στο θέμα των συγχωνεύσεων και μετατροπών είναι αναλυτική, με τις ανάλογες βεβαίως αναφορές στους αναπτυξιακούς νόμους.

1. Δύο (2) ή περισσότεροι ΑΣ μπορεί να συγχωνευθούν είτε με τη σύσταση νέου ΑΣ στον οποίο ενσωματώνονται οι συγχωνευόμενοι ΑΣ είτε με την απορρόφηση ενός ή περισσότερων υφιστάμενων ΑΣ από άλλον ο οποίος ήδη λειτουργεί.

2. Η συγχώνευση πραγματοποιείται, εφόσον ο ΑΣ που προέρχεται από τη συγχώνευση έχει θετική οικονομική θέση.

3. Για τη συγχώνευση με τη σύσταση νέου ΑΣ απαιτείται:

α) Σχέδιο σύμβασης συγχώνευσης που καταρτίζουν εγγράφως τα διοικητικά συμβούλια των ΑΣ που συγχωνεύονται.

Το σχέδιο σύμβασης συγχώνευσης περιέχει τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία:

αα) Την επωνυμία, την καταστατική έδρα των ΑΣ που συγχωνεύονται, τον αριθμό καταχώρισης των καταστατικών τους και των τροποποιήσεων αυτών στο βιβλίο μητρώου αγροτικών συνεταιρισμών που τηρείται στο αρμόδιο Ειρηνοδικείο και τον αριθμό εγγραφής τους στο μητρώο του άρθρου 19, καθώς και την επωνυμία και την έδρα που προτείνεται για τον νέο ΑΣ που προέρχεται από τη συγχώνευση.

ββ) Τον τρόπο κατανομής των συνεταιρικών μερίδων και την αξία της συνεταιρικής μερίδας του νέου ΑΣ.

γγ) Τους ενδεχόμενους ειδικούς όρους ή πλεονεκτήματα που συνδέονται με τις υποχρεωτικές και προαιρετικές μερίδες.

δδ) Την ημερομηνία από την οποία οι πράξεις των ΑΣ που συγχωνεύονται θεωρούνται λογιστικά τελούμενες για λογαριασμό του νέου ΑΣ.

εε) Τους όρους της αντιπροσωπευτικότητας, στην περίπτωση που ο αριθμός των μελών φυσικών προσώπων των συγχωνευόμενων ΑΣ υπερβαίνει τα πεντακόσια (500) μέλη,

οπότε μπορεί η κοινή γενική συνέλευση των μελών των συγχωνευόμενων ΑΣ να είναι αντιπροσωπευτική, σύμφωνα με την παράγραφο 7 του άρθρου 12.

στστ) Την τήρηση κατ' ελάχιστον των διατάξεων του π.δ. 178/2002 (Α' 162) σχετικά με τα δικαιώματα των εργαζομένων των ΑΣ που συγχωνεύονται.

β) Απόφαση των γενικών συνελεύσεων καθενός από τους προς συγχώνευση ΑΣ, που λαμβάνεται με την απαρτία της παραγράφου 3 του άρθρου 13 και με την πλειοψηφία της παραγράφου 2 του άρθρου 14. Η απόφαση αυτή αφορά στην έγκριση της συγχώνευσης και του σχεδίου σύμβασης συγχώνευσης. Μέλη των ΑΣ που δεν επιθυμούν τη συγχώνευση, μπορεί να αποχωρήσουν σύμφωνα με τους όρους του καταστατικού.

γ) Δημοσίευση περίληψης του σχεδίου σύμβασης συγχώνευσης σε μία (1) ημερήσια εφημερίδα ευρείας κυκλοφορίας της Περιφερειακής Ενότητας της έδρας των υπό συγχώνευση ΑΣ, και αν δεν εκδίδεται τέτοια σε περιοδική εφημερίδα της Περιφερειακής Ενότητας της έδρας των ΑΣ, καθώς και στους ιστοτόπους τους, εφόσον διαθέτουν, εντός προθεσμίας δέκα (10) ημερών από την ημερομηνία λήψης της απόφασης της γενικής συνέλευσης.

δ) Σύγκληση των μελών των υπό συγχώνευση ΑΣ, μετά από πρόσκληση των διοικητικών συμβουλίων τους, σε κοινή γενική συνέλευση, η οποία εγκρίνει το καταστατικό του νέου ΑΣ. Η ίδια γενική συνέλευση εκλέγει το προσωρινό διοικητικό συμβούλιο του νέου ΑΣ που προκύπτει από τη συγχώνευση. Με κοινή αίτηση των υπό συγχώνευση ΑΣ, η απόφαση της παρούσας περίπτωσης αποστέλλεται στην αρμόδια αρχή για την καταχώρισή της στο μητρώο.

ε) Υποβολή του καταστατικού του νέου ΑΣ από το προσωρινό διοικητικό συμβούλιο του νέου ΑΣ, στο Ειρηνοδικείο της έδρας του, για καταχώρισή του σύμφωνα με το άρθρο 4.

στ) Καταχώριση του καταστατικού στο βιβλίο μητρώου αγροτικών συνεταιρισμών του αρμόδιου Ειρηνοδικείου, με μνεία του αριθμού της πράξης του Ειρηνοδίκη, σύμφωνα με το άρθρο 4. Ο Ειρηνοδίκης προκειμένου να διατάξει την καταχώριση του καταστατικού, ελέγχει την τήρηση των διατάξεων του παρόντος άρθρου.

4. Από την ημερομηνία καταχώρισης του καταστατικού συντελείται η συγχώνευση και όλα τα περιουσιακά στοιχεία των ΑΣ που συγχωνεύτηκαν αποτελούν περιουσία του νέου ΑΣ. Η μεταφορά των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού των ΑΣ που συγχωνεύονται στον νέο ΑΣ γίνεται σύμφωνα με την τρέχουσα λογιστική τους αξία. Για τα ακίνητα ισχύουν κάθε φορά οι υπάρχουσες αντικειμενικές αξίες ή οι τιμές εκκίνησης, όπου δεν υφίσταται το αντικειμενικό σύστημα προσδιορισμού.

5. Η πράξη του Ειρηνοδίκη περί καταχώρισης του καταστατικού, σύμφωνα με το άρθρο 4, αποτελεί τίτλο μεταγραφής για τα ακίνητα που περιέρχονται στον νέο ΑΣ.
6. Ο νέος ΑΣ υποκαθίσταται αυτοδικαίως, από την ημέρα που συντελείται η συγχώνευση, σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των ΑΣ που συγχωνεύθηκαν, καθώς και στις εκκρεμείς δίκες τους, τις οποίες και συνεχίζει χωρίς καμία ειδικότερη διατύπωση εκ μέρους του ΑΣ.
7. Τα μέλη των ΑΣ που συγχωνεύθηκαν είναι αυτοδικαίως μέλη του νέου ΑΣ με όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που ορίζει το καταστατικό του νέου ΑΣ.
8. Το συνεταιριστικό κεφάλαιο του νέου ΑΣ, σχηματίζεται από το σύνολο της αξίας των συνεταιρικών μερίδων των μελών των ΑΣ που συγχωνεύονται. Αφαιρείται η τυχόν επιστροφή της αξίας των μερίδων των μελών, τα οποία αποχωρούν κατά τους όρους του καταστατικού του ΑΣ στον οποίο συμμετέχουν. Αν οι συνεταιρικές αυτές μερίδες είναι άνισες, η κοινή γενική συνέλευση της περίπτωσης δ΄ της παραγράφου 3, με απόφασή της, ορίζει τον τρόπο προσαρμογής των μερίδων που υπολείπονται της αξίας της συνεταιρικής μερίδας του νέου ΑΣ.
9. Οι ΑΣ που συγχωνεύθηκαν παύουν να υφίστανται από τη συντέλεση της συγχώνευσης.
10. Μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών από την καταχώριση του καταστατικού στο βιβλίο μητρώου του αρμόδιου Ειρηνοδικείου, το προσωρινό διοικητικό συμβούλιο συγκαλεί τα μέλη του νέου ΑΣ σε γενική συνέλευση, εντός ενός (1) μηνός, για την εκλογή του νέου διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου.
11. Με την ολοκλήρωση της συγχώνευσης το νέο νομικό πρόσωπο του ΑΣ εγγράφεται στο μητρώο, σύμφωνα με το άρθρο 20.
12. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται αναλογικά και για την περίπτωση της συγχώνευσης με απορρόφηση.
13. Οι διατάξεις του κ.ν. 2190/1920 (Α΄ 37), εφαρμόζονται συμπληρωματικά για θέματα που δεν ρυθμίζονται με το παρόν άρθρο. Οι διατάξεις των αναπτυξιακών νόμων που ρυθμίζουν θέματα του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται αναλογικά.

Άρθρο 25

Πτώχευση

Παρατήρηση: Η διάταξη τίθεται, όπως ακριβώς υφίσταται στον ν. 2810 του έτους 2.000 εποχή κατά την οποία, δεν ίσχυε ο νέος πτωχευτικός κώδικας, κυρίως όσον αφορά στην προ της πτωχεύσεως διαδικασία, προς αποφυγήν αυτής, πέραν της προβλεπόμενης

στην παρούσα διάταξη. Το Σ/Ν, το οποίο αυτοαποκαλείται νέο, όφειλε να συμπεριλάβει διατάξεις αντίστοιχες και ανάλογες βεβαίως, του πτωχευτικού κώδικα, λόγω της ιδιομορφίας του θεσμού, για την υποβοήθηση των συνεταιρισμών, οι οποίοι έχουν οφειλές, των οποίων μάλιστα το μεγαλύτερο μέρος είναι προς την πρώτην ΑΤΕ και όχι προς τρίτους πιστωτές. Έτσι θα εμπόδιζε τη διάλυση των συνεταιρισμών.

1. Ο ΑΣ κηρύσσεται σε κατάσταση πτώχευσης αν παύσει τις πληρωμές των χρεών του.
2. Η πτώχευση κηρύσσεται από το αρμόδιο δικαστήριο της έδρας του ΑΣ μετά από αίτηση:
 - α) Οποιοδήποτε πιστωτή, που έχει έννομο συμφέρον.
 - β) Του διοικητικού συμβουλίου του ΑΣ.
 - γ) Των εκκαθαριστών.
3. Ο υπό εκκαθάριση ΑΣ κηρύσσεται σε πτώχευση μόνον αν δεν έχει ολοκληρωθεί η διανομή της περιουσίας του, σύμφωνα με το άρθρο 27.
4. Αν έχει υποβληθεί δήλωση παύσης πληρωμών ή αίτηση κήρυξης σε πτώχευση του ΑΣ από το διοικητικό συμβούλιο του ΑΣ ή αν έχει κατατεθεί αίτηση για την κήρυξή του σε πτώχευση από οποιονδήποτε πιστωτή ή τους εκκαθαριστές, το διοικητικό συμβούλιο ή οι εκκαθαριστές συγκαλούν εντός δέκα (10) ημερών τη γενική συνέλευση με θέμα την επιβολή έκτακτης εισφοράς για να αποφευχθεί η κήρυξη της πτώχευσης. Στη γενική συνέλευση υποβάλλεται ισολογισμός και έκθεση του διοικητικού συμβουλίου για την περιουσιακή κατάσταση του ΑΣ και την προτεινόμενη έκτακτη εισφορά. Η γενική συνέλευση, με απόφασή της που λαμβάνεται με την απαρτία των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 13 και την πλειοψηφία της παραγράφου 1 του άρθρου 14, επιβάλλει στα μέλη έκτακτη εισφορά, ανάλογα με τον αριθμό των υποχρεωτικών μερίδων τους και μέσα στα όρια της ευθύνης που προβλέπεται από το καταστατικό. Η εισφορά αυτή βαρύνει και τα μέλη που αποχώρησαν για οποιονδήποτε λόγο μέσα στο τελευταίο έτος πριν από την υποβολή της αίτησης για την κήρυξη της πτώχευσης. Η εισφορά καταβάλλεται μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών από τη λήψη της απόφασης στη γενική συνέλευση. Αν η προθεσμία αυτή παρέλθει άπρακτη, το διοικητικό συμβούλιο ή οι εκκαθαριστές υποχρεούνται να υποβάλουν στο Ειρηνοδικείο πίνακα για την έκτακτη εισφορά. Ο πίνακας κηρύσσεται εκτελεστός από το Ειρηνοδικείο.
5. Μέσα σε εξήντα (60) ημέρες από την κατάθεση της δήλωσης παύσης πληρωμών ή από την κοινοποίηση στον ΑΣ της αίτησης για την κήρυξή του σε πτώχευση, το διοικητικό

συμβούλιο υποχρεούται να δηλώσει στο αρμόδιο δικαστήριο αν συνεχίζει ή όχι τις πληρωμές.

6. Το δικαστήριο προσδιορίζει δικάσιμο για την εκδίκαση της αίτησης - δήλωσης μετά την πάροδο της προθεσμίας της παραγράφου 5 και αν διαπιστώσει ότι εξακολουθεί η κατάσταση παύσης των πληρωμών, κηρύσσει τον ΑΣ σε πτώχευση.

7. Από την κήρυξή του σε πτώχευση ο ΑΣ λύεται. Η πτώχευση του ΑΣ δεν συνεπάγεται την πτώχευση των μελών του.

8. Αν επιτευχθεί πτωχευτικός συμβιβασμός, επικυρώνεται από το αρμόδιο πτωχευτικό δικαστήριο, οπότε ο ΑΣ αναβιώνει και συνεχίζει τις εργασίες του. Μετά την κατάρτιση του συμβιβασμού οι πιστωτές δεν μπορούν να στραφούν κατά των μελών του ΑΣ. Η απόφαση με την οποία επικυρώνεται ο συμβιβασμός, κοινοποιείται με φροντίδα του ΑΣ στο αρμόδιο Ειρηνοδικείο για την καταχώρισή της στο βιβλίο μητρώου αγροτικών συνεταιρισμών και στην αρμόδια αρχή του άρθρου 18 για την καταχώρισή της στο μητρώο.

9. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις του πτωχευτικού κώδικα.

Άρθρο 26

Λύση ΑΣ

1. Ο ΑΣ λύεται:

α) Αν έληξε ο χρόνος διάρκειάς του, που ορίζεται στο καταστατικό και δεν αποφασίσθηκε η παράτασή του από τη γενική συνέλευση.

β) Με απόφαση της γενικής συνέλευσης, που λαμβάνεται με την απαρτία της παραγράφου 3 του άρθρου 13 και την πλειοψηφία της παραγράφου 2 του άρθρου 14.

γ) Αν κηρυχθεί σε κατάσταση πτώχευσης.

δ) Με απόφαση του Ειρηνοδικείου της έδρας του ΑΣ που δικάζεται κατά τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας στις ακόλουθες περιπτώσεις:

αα) Μετά από αίτηση οποιουδήποτε έχει έννομο συμφέρον, αν από το ανύπαρκτο της δραστηριότητάς του συνάγεται εγκατάλειψη του σκοπού του.

Παρατήρηση: Ο όρος «ανύπαρκτο της δραστηριότητας» είναι ακραίος για ένα νομοθέτημα αφενός και αφετέρου ο συνεταιρισμός με μηδενική δραστηριότητα σημαίνει παύση λειτουργίας, δεν σημαίνει εγκατάλειψη σκοπού. Το ορθό είναι η μειωμένη δραστηριότητα, η οποία συνεπάγεται την εγκατάλειψη του σκοπού).

ββ) Μετά από αίτηση της αρμόδιας αρχής του άρθρου 18, αν ο ΑΣ δεν έχει υποβάλει στο μητρώο του άρθρου 19 τις εγκεκριμένες από τη γενική συνέλευση οικονομικές

καταστάσεις τριών (3) συνεχόμενων διαχειριστικών χρήσεων, καθώς και αν ο ΑΣ διαγραφεί από το μητρώο.

2. Αν το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων του ΑΣ, όπως αναγράφονται στον ισολογισμό, καταστεί κατώτερο από το ένα πέμπτο (1/5) του συνεταιριστικού κεφαλαίου, το διοικητικό συμβούλιο υποχρεούται να συγκαλέσει γενική συνέλευση, μέσα σε προθεσμία έξι (6) μηνών από τη λήξη της χρήσης του ισολογισμού, η οποία αποφασίζει την υιοθέτηση σχεδίου εξυγίανσης για έγκριση από τον πιστωτή με το μεγαλύτερο ύψος απαιτήσεων ή τη λήψη μέτρων για την αύξηση των ιδίων κεφαλαίων ή τη λύση του ΑΣ.

Παρατήρηση: Η Διάταξη είναι εξαιρετικά ατελής, αόριστη, κυρίως δεν γίνεται αντιληπτό το νόημά της. Αντιλαμβανόμαστε ότι προσπαθεί να αντιγράψει την αντίστοιχη διάταξη του ν. 4015/2011 (άρθρο 19 παρ.3γ περιπτ. εε). Αλλά αν εκείνη δημιούργησε πλήθος προβλημάτων στην εφαρμογή της παρά το γεγονός ότι είχε πληρέστερη διατύπωση, εν προκειμένω δημιουργείται το πλήρες ακατανόητο.

3. Αν ο ΑΣ λύθηκε λόγω λήξης της διάρκειάς του, είναι δυνατή η αναβίωσή του με απόφαση της γενικής συνέλευσης που συγκαλείται από το ένα πέμπτο (1/5) των μελών του ΑΣ. Η απόφαση της γενικής συνέλευσης λαμβάνεται με την απαρτία της παραγράφου 3 του άρθρου 13 και με την πλειοψηφία της παραγράφου 2 του άρθρου 14. Σε περίπτωση αναβίωσης λογίζεται ότι ο ΑΣ δεν έχει ποτέ λυθεί. Η αναβίωση αποκλείεται όταν έχει αρχίσει η διανομή της περιουσίας του ΑΣ.

4. Η λύση του ΑΣ και η απόφαση αναβίωσης της παραγράφου 3 κατατίθεται με φροντίδα του ΑΣ στο αρμόδιο Ειρηνοδικείο για την καταχώρισή της στα βιβλία μητρώου αγροτικών συνεταιρισμών και στην αρμόδια αρχή του άρθρου 18 για την καταχώρισή της στο μητρώο.

Άρθρο 26

Λύση ΑΣ

Άποψή μας είναι ότι με βάση την μέχρι σήμερα συνεταιριστική εμπειρία, η άνω διάταξη, πρέπει να διατυπωθεί ως εξής :

1. Ο ΑΣ λύεται:

α) Αν έληξε ο χρόνος διάρκειάς του, που ορίζεται στο καταστατικό και δεν αποφασίσθηκε η παράτασή του από τη γενική συνέλευση.

β) Με απόφαση της γενικής συνέλευσης, που λαμβάνεται με την εξαιρετική απαρτία και

πλειοψηφία της παρ. 3 του άρθρου 12 και της παρ. 2 του άρθρου 13, του παρόντος γ)
Αν κηρυχθεί σε κατάσταση πτώχευσης.

δ) Με δικαστική απόφαση μετά από αίτηση οποιουδήποτε έχει έννομο συμφέρον αν η λειτουργία του ΑΣ απέβη παράνομη, αν αδράνησε για τρεις (3) τουλάχιστον συνεχείς διαχειριστικές χρήσεις, αν συνάγεται εγκατάλειψη του σκοπού του λόγω μειωμένης δραστηριότητάς του, αν δεν έχει υποβάλει προς καταχώρηση στο Μητρώο τους ισολογισμούς του (οικονομικές καταστάσεις) εγκεκριμένους από την γενική συνέλευση για τρεις (3) συνεχόμενες διαχειριστικές χρήσεις.

Έννομο συμφέρον για την λύση του συνεταιρισμού έχει και ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, κατόπιν εισηγήσεως του γνωμοδοτικού συμβουλίου καθώς και η Εποπτική Αρχή.

ε) στις περιπτώσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις του παρόντος νόμου.

2. Η αίτηση εκδικάζεται με τις διατάξεις της εκούσιας δικαιοδοσίας από το Ειρηνοδικείο της έδρας του Συνεταιρισμού.

3. Το δικαστήριο, πριν εκδώσει την απόφαση του, παρέχει στον Συνεταιρισμό εύλογη προθεσμία για άρση των λόγων λύσης, εκτός αν αιτιολογημένα θεωρεί ότι το μέτρο αυτό είναι άσκοπο. Η προθεσμία αυτή μπορεί να είναι δύο (2) έως έξι (6) μήνες και μπορεί να παραταθεί μέχρι τρεις (3) μήνες. Εάν παρασχεθεί η ανωτέρω προθεσμία, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει μέτρα για την προσωρινή ρύθμιση των υποθέσεων του Συνεταιρισμού.

4. Η αίτηση για λύση του Συνεταιρισμού και η απόφαση που διατάσσει τη λύση του δημοσιεύονται στο Μητρώο ΑΣΟ.

5. Αν ο ΑΣ διαλύθηκε λόγω λήξης της διάρκειάς του ή λόγω της πτώχευσής του, η οποία όμως ανακλήθηκε ή περατώθηκε με συμβιβασμό, είναι δυνατή η αναβίωσή του με απόφαση της γενικής συνέλευσης, που καταχωρίζεται στο Μητρώο ΑΣΟ. Σε περίπτωση αναβίωσης λογίζεται ότι ο ΑΣ δεν έχει ποτέ διαλυθεί. Η αναβίωση αποκλείεται όταν έχει αρχίσει η διανομή της περιουσίας του ΑΣ

6. Με εξαίρεση την περίπτωση της πτώχευσης, τη λύση του ΑΣ ακολουθεί η εκκαθάριση. Στην περίπτωση α` της παραγράφου 1, το διοικητικό συμβούλιο εκτελεί χρέη εκκαθαριστή, εφόσον το καταστατικό δεν ορίζει διαφορετικά, μέχρι να διορισθεί εκκαθαριστής από τη γενική συνέλευση. Στην περίπτωση β` της παραγράφου 1, η γενική

συνέλευση με την ίδια απόφαση ορίζει τον ή τους εκκαθαριστές. Στην περίπτωση της παραγράφου 2, ο εκκαθαριστής ορίζεται από το δικαστήριο με την απόφαση που κηρύσσει τη λύση του ΑΣ.

7. Ο ΑΣ μπορεί να λυθεί με δικαστική απόφαση μετά από αγωγή του 1/3 του συνόλου των ψήφων των μελών του ΑΣ, εάν υφίσταται προς τούτο σπουδαίος λόγος, που, κατά προφανή και μόνιμο τρόπο, καθιστά την συνέχιση του ΑΣ αδύνατη.

8. Σπουδαίος λόγος κατά την προηγούμενη παράγραφο υφίσταται, ιδίως, εάν, η εκλογή διοικητικού συμβουλίου είναι αδύνατη και ο Συνεταιρισμός δεν μπορεί να λειτουργήσει.

9. Η αγωγή απευθύνεται κατά του Συνεταιρισμού ενώπιον του Ειρηνοδικείου της έδρας του. Μέλη του Συνεταιρισμού μπορούν να παρέμβουν στη σχετική δίκη.

10. Το δικαστήριο, πριν εκδώσει την απόφαση του, παρέχει στον Συνεταιρισμό εύλογη προθεσμία για άρση των λόγων λύσης, εκτός αν αιτιολογημένα θεωρεί ότι το μέτρο αυτό είναι άσκοπο. Η προθεσμία αυτή μπορεί να είναι δύο (2) έως έξι (6) μήνες και μπορεί να παραταθεί μέχρι τρεις (3) μήνες. Εάν παρασχεθεί η ανωτέρω προθεσμία, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει μέτρα για την προσωρινή ρύθμιση των υποθέσεων του Συνεταιρισμού.

11. Η αγωγή για λύση του Συνεταιρισμού και η απόφαση που διατάσσει τη λύση του δημοσιεύονται στο Μητρώο ΑΣ.

Άρθρο 27

Εκκαθάριση ΑΣ

1. Τη λύση του ΑΣ ακολουθεί το στάδιο της εκκαθάρισης, με εξαίρεση την περίπτωση της λύσης του ΑΣ που επέρχεται από την κήρυξή του σε κατάσταση πτώχευσης.

2. Το νομικό πρόσωπο του ΑΣ που λύεται εξακολουθεί να υπάρχει και να λειτουργεί μέχρι το τέλος της εκκαθάρισης για τις ανάγκες της. Η γενική συνέλευση του ΑΣ διατηρεί τα δικαιώματά της κατά τη διάρκεια της εκκαθάρισης, λειτουργεί για τις ανάγκες της εκκαθάρισης και λαμβάνει αποφάσεις για οποιοδήποτε θέμα με την απαρτία των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 13 και με την πλειοψηφία της παραγράφου 1 του άρθρου 14. Ο διορισμός εκκαθαριστών συνεπάγεται αυτοδικαίως την παύση της εξουσίας του διοικητικού συμβουλίου. Όσον αφορά τους εκκαθαριστές, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις για το διοικητικό συμβούλιο των ΑΣ. Οι συζητήσεις και οι

αποφάσεις των εκκαθαριστών καταχωρούνται περιληπτικά στο βιβλίο πρακτικών του διοικητικού συμβουλίου.

3. Η εκκαθάριση διενεργείται από έναν (1) ή περισσότερους εκκαθαριστές που ορίζονται από τη γενική συνέλευση, εκτός αν το καταστατικό ορίζει διαφορετικά. Κατά παρέκκλιση του προηγούμενου εδαφίου, στην περίπτωση δ΄ της παραγράφου 1 του άρθρου 26, ο εκκαθαριστής ορίζεται από το δικαστήριο με την απόφαση που κηρύσσει τη λύση του ΑΣ.

4. Σε περίπτωση θανάτου, μόνιμης αδυναμίας άσκησης καθηκόντων, παραίτησης ή αδράνειας των εκκαθαριστών, μετά από αίτηση μέλους ή πιστωτή του ΑΣ, το Ειρηνοδικείο της έδρας του ΑΣ που δικάζει με τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας, διορίζει άλλους εκκαθαριστές. Το ίδιο ισχύει και αν η γενική συνέλευση δεν όρισε εκκαθαριστές.

5. Οι εκκαθαριστές μέσα σε ένα (1) μήνα από την κοινοποίηση της απόφασης διορισμού τους δημοσιεύουν σε μία (1) ημερήσια εφημερίδα πανελλαδικής κυκλοφορίας και σε μία (1) ημερήσια εφημερίδα της Περιφερειακής Ενότητας της έδρας του ΑΣ, και αν δεν εκδίδεται τέτοια σε μία (1) περιοδική εφημερίδα της Περιφερειακής Ενότητας της έδρας του ΑΣ και στον ιστότοπο του ΑΣ, εφόσον διαθέτει, περίληψη της απόφασης που διατάσσει την εκκαθάριση και το διορισμό τους, καλούν τους πιστωτές να αναγγείλουν τις απαιτήσεις τους και κοινοποιούν πρόσκληση, σύμφωνα με την παράγραφο 6 του άρθρου 62 του Ν.Δ. 356/1974 (Α' 90). Οι εκκαθαριστές αποστέλλουν την απόφαση αυτή και στην αρμόδια αρχή για την καταχώρισή της στο μητρώο του άρθρου 19.

Ο εκκαθαριστής κάθε μορφής επιχείρησης και ο εκκαθαριστής κληρονομίας υποχρεούται εντός μηνός από την ανάληψη των καθηκόντων του να κοινοποιεί πρόσκληση για αναγγελία απαιτήσεων του Δημοσίου προς τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών και στον Διοικητή του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων».

Παρατήρηση: Τι σημαίνει ο εκκαθαριστής κάθε μορφής επιχείρησης και ο εκκαθαριστής κληρονομίας;..... Εδώ μιλάμε για συνεταιρισμούς. Προφανώς η διάταξη έχει αντιγραφεί από άλλο νόμο.

~~6.—Οι εκκαθαριστές έχουν υποχρέωση να κάνουν απογραφή της περιουσίας του ΑΣ που εκκαθαρίζεται και να συντάξουν ισολογισμό, αντίγραφο του οποίου υποβάλλουν στην αρμόδια αρχή, εφόσον έχουν στη διάθεσή τους τα λογιστικά βιβλία και στοιχεία του ΑΣ, και σε κάθε περίπτωση εντός χρονικού διαστήματος ενός (1) έτους από τη λύση του~~

~~ΑΣ. Την ίδια υποχρέωση σύνταξης ισολογισμού έχουν και κατά τη λήξη της εκκαθάρισης. Αν η εκκαθάριση παρατείνεται, ο ισολογισμός συντάσσεται στο τέλος κάθε έτους.~~

7. Οι εκκαθαριστές μπορούν να εκποιήσουν τα ακίνητα του ΑΣ μετά την πάροδο τεσσάρων (4) μηνών από τη λύση του.

Παρατήρηση: Όλα τα ακίνητα του Συνεταιρισμού; Τουλάχιστον θα έπρεπε να υπάρξει μια προστασία των παραγωγικών ακινήτων. Η μίσθωση, δεν εμποδίζει την αναγκαστική εκτέλεση ή την εκούσια. Το Σ/Ν φαίνεται ότι επιθυμεί να τελειώνει με τις συνεταιριστικές περιουσίες. Ακόμη και η διάταξη της παραγράφου 16 τίθεται **ΔΥΝΗΤΙΚΑ**.

8. Εντός προθεσμίας τεσσάρων (4) μηνών από τη λύση του ΑΣ, μέλος ή πιστωτής του ΑΣ μπορεί να ζητήσει από το Ειρηνοδικείο της έδρας του ΑΣ, το οποίο δικάζει κατά τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας, να καθορίσει την κατώτερη τιμή πώλησης των ακινήτων του ΑΣ. Η απόφαση του Ειρηνοδικείου δεσμεύει τους εκκαθαριστές και δεν υπόκειται σε τακτικά ή έκτακτα ένδικα μέσα. Αν για ένα (1) έτος μετά την έκδοση της απόφασης του Ειρηνοδικείου δεν καταστεί δυνατή η εκποίηση ακινήτων του ΑΣ, τότε παύει να ισχύει η δέσμευση της παρούσας παραγράφου.

9. Απαιτήσεις πιστωτών κατά του υπό εκκαθάριση ΑΣ παραγράφονται μετά την πάροδο τριών (3) ετών από την ημερομηνία της δημοσίευσης της παραγράφου 5.

10. Οι εκκαθαριστές υποχρεούνται να περατώνουν χωρίς καθυστέρηση τις εκκρεμείς υποθέσεις του ΑΣ, να μετατρέπουν σε χρήμα τη συνεταιριστική περιουσία, να εξοφλούν τα χρέη του και να εισπράττουν τις απαιτήσεις του ΑΣ. Μπορούν να ενεργήσουν και νέες πράξεις, εφόσον με αυτές εξυπηρετούνται η εκκαθάριση και το συμφέρον του ΑΣ.

11. Οι ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις, καθώς και οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις πέρατος της εκκαθάρισης εγκρίνονται από τη γενική συνέλευση. Κάθε έτος τα αποτελέσματα της εκκαθάρισης υποβάλλονται στη γενική συνέλευση των μελών του ΑΣ με έκθεση των αιτιών τα οποία παρεμπόδισαν το τέλος της εκκαθάρισης. Μετά το πέρας της εκκαθάρισης, οι εκκαθαριστές καταρτίζουν τις τελικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις και αποστέλλουν αντίγραφο τους στην αρμόδια αρχή για την καταχώρισή τους στο μητρώο του άρθρου 19.

12. Από το προϊόν της εκκαθάρισης εξοφλούνται τα ληξιπρόθεσμα χρέη του ΑΣ που εκκαθαρίζεται, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Οι προαιρετικές μερίδες εξοφλούνται μετά την ικανοποίηση των Τραπεζικών Ιδρυμάτων του

Ελληνικού Δημοσίου, των Ασφαλιστικών Ταμείων και των εργαζομένων. Το υπόλοιπο του ενεργητικού που απομένει διατίθεται σε άλλον ΑΣ ή για άλλο κοινωνικό σκοπό σύμφωνα με όσα ορίζονται στο καταστατικό και δεν διανέμεται στα μέλη.

13. Εάν το στάδιο της εκκαθάρισης υπερβεί τα πέντε (5) έτη, ο εκκαθαριστής υποχρεούται να συγκαλέσει γενική συνέλευση, στην οποία υποβάλλει σχέδιο επιτάχυνσης και περάτωσης της εκκαθάρισης για έγκριση. Το σχέδιο αυτό περιλαμβάνει έκθεση για τις μέχρι τότε εργασίες της εκκαθάρισης, τους λόγους της καθυστέρησης και τα μέτρα που προτείνονται για την ταχεία περάτωση της. Τα μέτρα αυτά μπορούν να περιλαμβάνουν παραίτηση του ΑΣ από δικαιώματα, δικόγραφα και αιτήσεις, αν η επιδίωξη αυτών είναι ασύμφορη σε σχέση με τα προσδοκώμενα οφέλη ή αβέβαιη ή απαιτεί μεγάλο χρονικό διάστημα, συμβιβασμούς, αναδιαπραγματεύσεις, καταγγελίες συμβάσεων ή και σύναψη νέων.

Εάν το σχέδιο εγκριθεί από τη γενική συνέλευση, ο εκκαθαριστής ολοκληρώνει την εκκαθάριση, σύμφωνα με το ως άνω σχέδιο. Εάν το σχέδιο δεν εγκριθεί, ο εκκαθαριστής ή μέλη του ΑΣ που εκπροσωπούν το ένα τρίτο (1/3) του αριθμού των μελών μπορούν να ζητήσουν την έγκριση του από το Ειρηνοδικείο της έδρας του ΑΣ με αίτησή τους που δικάζεται με τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας. Το δικαστήριο μπορεί να τροποποιήσει τα μέτρα που προβλέπει το σχέδιο, δεν μπορεί όμως να προσθέσει μέτρα που δεν προβλέπονται σε αυτό. Ο εκκαθαριστής δεν ευθύνεται για την εφαρμογή σχεδίου που εγκρίθηκε σύμφωνα με την παρούσα παράγραφο.

14. Οι εκκαθαριστές υποχρεούνται να ανακοινώνουν άμεσα στον αρμόδιο Εισαγγελέα τυχόν αξιόποινες πράξεις των μελών της διοίκησης του υπό εκκαθάριση ΑΣ, τις οποίες διαπίστωσαν ή πληροφορήθηκαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Η διάταξη αυτή ισχύει και για τους εκκαθαριστές των Αγροτικών Συνεταιρισμών, των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ), των Κεντρικών Συνεταιριστικών Ενώσεων (ΚΕΣΕ), των Κοινοπραξιών Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων (ΚΑΣΟ) και των Συνεταιριστικών Εταιρειών (ΣΕ) του ν. 2810/2000 (Α'61), που βρίσκονται σε εκκαθάριση κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου. **(Μεταβατική Διάταξη)**

15. Κατά τα λοιπά για την εκκαθάριση εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις περί δικαστικής εκκαθάρισης κληρονομίας.

16. ΑΣ ο οποίος τίθεται σε εκκαθάριση με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, καθώς και ΕΑΣ, ΚΕΣΕ, ΚΑΣΟ και ΣΕ του ν. 2810/2000, **(Μεταβατική Διάταξη)** που βρίσκονται σε εκκαθάριση κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, μπορούν, με απόφαση του εκκαθαριστή, να μισθώσουν τις παραγωγικές τους εγκαταστάσεις, κινητές και ακίνητες,

στις οποίες περιλαμβάνονται και οι αποθηκευτικοί χώροι των προϊόντων τους και τις οποίες ο ΑΣ χρησιμοποιεί για τις παραγωγικές ανάγκες του, κατά προτεραιότητα σε ΑΣ που αποδεδειγμένα είναι βιώσιμοι και διαθέτουν τόσο την απαραίτητη παραγωγική δυναμικότητα όσο και την τεχνογνωσία για την αποτελεσματική λειτουργία των μονάδων. Η μίσθωση ισχύει όσο διαρκεί η εκκαθάριση. Οι εκκαθαριστές ανακοινώνουν την πρόθεση εκμίσθωσης της παρούσας παραγράφου, με σχετική πρόσκλησή τους που δημοσιεύεται σύμφωνα με την παράγραφο 5.

17. Τα πρόσωπα που ορίζονται εκκαθαριστές του ΑΣ, δεν διώκονται ποινικά, δεν υπόκεινται σε προσωπική κράτηση, ούτε υπέχουν οποιαδήποτε αστική ή άλλη ατομική ευθύνη, για χρέη του ΑΣ προς το Δημόσιο και τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης, ανεξαρτήτως του χρόνου βεβαίωσής τους. Δεν μπορούν να οριστούν εκκαθαριστές ΑΣ πρόσωπα που έχουν ασκήσει διοίκηση ή έχουν υπάρξει υπάλληλοί του. Η διάταξη αυτή ισχύει και για τους εκκαθαριστές των Αγροτικών Συνεταιρισμών, των ΕΑΣ, των ΚΕΣΕ, των ΚΑΣΟ και των ΣΕ του ν. 2810/2000, που έχουν τεθεί σε εκκαθάριση με οποιονδήποτε τρόπο.

18. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται και για τις εκκαθαρίσεις των ΑΣ, ΕΑΣ, ΚΕΣΕ, ΚΑΣΟ και ΣΕ που βρίσκονται σε εκκαθάριση κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου. **Μεταβατική Διάταξη)**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ´
ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ
Άρθρο 28
Ποινικές διατάξεις

1. Τιμωρείται με φυλάκιση από τρεις (3) μήνες έως ένα (1) έτος, εφόσον από άλλες διατάξεις δεν προβλέπεται βαρύτερη ποινή, μέλος του διοικητικού συμβουλίου ή υπάλληλος ΑΣ αν:

α) Εν γνώσει του παρέχει στη γενική συνέλευση, στο εποπτικό συμβούλιο ή σε εκείνον που ασκεί την εποπτεία ή τον έλεγχο του ΑΣ ψευδή στοιχεία ή αρνείται ή αποκρύπτει αληθή στοιχεία, γεγονότα ή περιστατικά, που αφορούν στην οικονομική κατάσταση του ΑΣ.

β) Εν γνώσει του προβαίνει σε ψευδείς ή εικονικές εγγραφές στα βιβλία του ΑΣ ή συντάσσει ψευδείς ή εικονικούς ισολογισμούς.

γ) Αρνείται να παραδώσει ή αποκρύπτει από το εποπτικό συμβούλιο ή από εκείνον που ασκεί έλεγχο ή εποπτεία, τα τηρούμενα στοιχεία ή βιβλία ή παρεμποδίζει με οποιονδήποτε τρόπο την άσκηση ελέγχου ή εποπτείας.

2. Με φυλάκιση από ένα (1) μήνα μέχρι ένα (1) έτος, εφόσον από άλλες διατάξεις δεν προβλέπεται βαρύτερη ποινή, τιμωρείται όποιος διενεργεί έλεγχο σε ΑΣ, αν κατά την άσκηση των καθηκόντων του παρέχει εν γνώσει του ψευδή στοιχεία ή αποκρύπτει ή αρνείται αληθή γεγονότα ή περιστατικά, που αφορούν στη διαχείριση ή στην οικονομική κατάσταση του ΑΣ και περιήλθαν σε γνώση του από τον έλεγχο που διενήργησε σε αυτόν.

3. Τιμωρείται με φυλάκιση από ένα (1) μήνα μέχρι ένα (1) έτος ή με χρηματική ποινή ή και με τις δύο ποινές ταυτόχρονα, εφόσον από άλλες διατάξεις δεν προβλέπεται βαρύτερη ποινή, όποιος παρεμποδίζει τις συνεδριάσεις του διοικητικού συμβουλίου ή του εποπτικού συμβουλίου ή της γενικής συνέλευσης των μελών των ΑΣ, με χρήση ή με απειλή σωματικής βίας ή με άλλη παράνομη πράξη ή παράλειψη.

4. Τιμωρείται με φυλάκιση από ένα (1) μήνα μέχρι ένα (1) έτος, εφόσον από άλλες διατάξεις δεν προβλέπεται βαρύτερη ποινή, όποιος:

α) Ενεργεί πράξεις διοίκησης ή διαχείρισης ή ελέγχου μετά τη λήξη της θητείας του.

β) Ψηφίζει χωρίς δικαίωμα ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο επιχειρεί παρά το νόμο να αλλοιώσει το αποτέλεσμα της εκλογής για την ανάδειξη διοικητικών συμβουλίων, εποπτικών συμβουλίων, μελών της αντιπροσωπευτικής γενικής συνέλευσης που προβλέπεται στην παράγραφο 7 του άρθρου 12, ελεγκτών και αντιπροσώπων των ΑΣ σε άλλα νομικά πρόσωπα.

5. Με τις ποινές της παραγράφου 4 τιμωρούνται τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, οι εκκαθαριστές και οι υπάλληλοι των ΑΣ, στους οποίους παραχώρησε το διοικητικό συμβούλιο την άσκηση ορισμένων αρμοδιοτήτων του, για ενέργειες που αντίκεινται στις αποφάσεις της γενικής συνέλευσης ή για μη εκτέλεση σύμφωνα με το νόμο και το καταστατικό των καθηκόντων τους, καθώς και για την παράλειψη σύνταξης του ισολογισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι΄

ΣΧΕΣΕΙΣ ΑΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΟΥΣ

Άρθρο 29

Οικονομικές ενισχύσεις - Φορολογικές απαλλαγές - Κίνητρα

1. Οι εισφορές των μελών προς τους ΑΣ δεν υπόκεινται σε φόρο ή σε τέλος χαρτοσήμου ή οποιαδήποτε άλλη επιβάρυνση υπέρ τρίτου.
2. Απαλλάσσεται του φόρου μεταβίβασης ακινήτων η αξία του ακινήτου που μεταβιβάζεται από ΑΣ σε άλλον ΑΣ.
3. Συμβάσεις μεταξύ ΑΣ και του Δημοσίου ή Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, που αφορούν αγροτικά προϊόντα ή αγροτικά εφόδια και υπηρεσίες, δεν υπόκεινται σε τέλος χαρτοσήμου ή σε άλλη επιβάρυνση υπέρ τρίτου.
4. Η νόμιμη προμήθεια, για τις ασφαλιστικές συμβάσεις που καταρτίζονται ή ανανεώνονται με τη μεσολάβηση ΑΣ, καταβάλλεται σε αυτούς.
5. Τα πλεονάσματα της διαχειριστικής χρήσης των ΑΣ, που διανέμονται στα μέλη και στα μέλη – επενδυτές, εφόσον συναλλάσσονται με τον ΑΣ, σύμφωνα με το άρθρο 23, υπόκεινται μόνο σε φορολογία εισοδήματος των μελών ανεξάρτητα από την καταβολή τους ή την εξατομικευμένη διατήρησή τους ως κατάθεση στον ΑΣ.

Παρατήρηση: Εσφαλμένη διάταξη, όσον αφορά στα μέλη επενδυτές, η οποία πρέπει να διαγραφεί. Δεν είναι ποτέ δυνατόν ένας επενδυτής να έχει την ίδια φορολογική μεταχείριση με το μέλος ενός συνεταιρισμού. Προφανώς κάτι άλλο θέλει να ρυθμίσει ο Συντάκτης, αλλά δεν μας δίνει την δυνατότητα να το κατανοήσουμε.

6. Οι ΑΣ μπορούν να εντάσσονται στους εκάστοτε ισχύοντες αναπτυξιακούς νόμους
7. Η υπεραξία που προκύπτει από την πώληση ακινήτων των ΑΣ απαλλάσσεται του φόρου εισοδήματος στις ακόλουθες περιπτώσεις:
 - α) Όταν το προϊόν της πώλησης διατίθεται για τη ρύθμιση των χρεών τους προς την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε η οποία τελεί υπό καθεστώς ειδικής εκκαθάρισης, την εξόφληση τραπεζών που λειτουργούν νόμιμα στην χώρα και την εξόφληση των καθυστερούμενων ασφαλιστικών εισφορών προς το Ι.Κ.Α. – Ε.Τ.Α.Μ., οι οποίες ρυθμίζονται με βάση τις διατάξεις που κάθε φορά ισχύουν. Η απαλλαγή παρέχεται με την προϋπόθεση εμφάνισης της υπεραξίας σε αφορολόγητο αποθεματικό. Αντίθετα, αν διανεμηθεί ή κεφαλοποιηθεί το μέρος της υπεραξίας, το οποίο δεν διατίθεται για την εξόφληση των χρεών ή των ασφαλιστικών εισφορών, εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 47 του ν. 4172/2013.

Παρατήρηση: Η διάταξη δεν ισχύει για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, διότι είναι ασύμβατη με τον θεσμό. Έχουμε γράψει πολλές φορές ότι η υπεραξία στον

αγροτικό συνεταιρισμό δεν κεφαλαιοποιείται, διότι στον αγροτικό συνεταιρισμό εφαρμόζεται η αρχή του αδιανέμητου της συνεταιριστικής νομοθεσίας. Συνεπώς δεν ισχύει ότι σχετίζεται με κεφαλαιοποίηση.

β) Όταν το προϊόν της πώλησης χρησιμοποιηθεί ως ίδια συμμετοχή σε επενδυτικά προγράμματα με βάση το επιχειρησιακό τους σχέδιο. Η απαλλαγή παρέχεται με την προϋπόθεση εμφάνισης της υπεραξίας σε αφορολόγητο αποθεματικό. Αντίθετα, αν διανεμηθεί ή κεφαλοποιηθεί το μέρος της υπεραξίας, το οποίο δεν διατίθεται ως ίδια συμμετοχή σε επενδυτικά προγράμματα, εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 47 του ν. 4172/2013.

8. Οι ΑΣ που συγχωνεύονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου απαλλάσσονται της υποχρέωσης καταβολής κάθε είδους φόρου, τέλους, τέλους χαρτοσήμου, φόρου υπέρ τρίτων, δικαιωμάτων υποθηκοφυλάκων, δικαιωμάτων Ταμείων, αναλογικών δικαιωμάτων συμβολαιογράφων και κάθε άλλης απαλλαγής που προβλέπεται για την περίπτωση αυτή στον κ.ν. 2190/1920, στο ν.δ. 1297/1972 (Α' 217) και στον ν. 2166/1993 (Α' 137), εφόσον συντρέχουν οι κατά περίπτωση προβλεπόμενες προϋποθέσεις των απαλλαγών. Η μεταγραφή στα υποθηκοφυλακεία γίνεται ατελώς. Η διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του ν. 4178/2013 (Α' 174) δεν εφαρμόζεται και στην περίπτωση συμβάσεων συγχώνευσης των ΑΣ

9. Με απόφαση των Υπουργών Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, μπορεί να καθορίζονται πρόσθετα κίνητρα για τη συγχώνευση και την ανάπτυξη των ΑΣ. Τα κίνητρα αναφέρονται στις επενδύσεις, στην ανάπτυξη των ΑΣ, στην πρόσληψη και κατάρτιση στελεχών, στην επιλεξιμότητα για ανάθεση έργων και στην ενθάρρυνση ανάληψης πρωτοβουλιών και δραστηριοτήτων επ' ωφελεία των μελών τους. Με όμοιες αποφάσεις καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις υπαγωγής των ΑΣ στα παραπάνω κίνητρα. **.όπως κάθε φορά οι νόμοι αυτοί ισχύουν .**

10. Νομοθετικές διατάξεις που παρέχουν διευκολύνσεις ή απαλλαγές από φόρους, τέλη χαρτοσήμου ή άλλα υπέρ του Δημοσίου τέλη, εισφορές ή δικαιώματα υπέρ οποιουδήποτε τρίτου για τη συγχώνευση επιχειρήσεων εφαρμόζονται αναλόγως και στους ΑΣ, εφόσον αυτοί πληρούν τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από τις αντίστοιχες διατάξεις.

11. Διατάξεις που θεσπίζουν κίνητρα ή απαλλαγές οικονομικής, φορολογικής ή άλλης φύσης για τη μετατροπή εμπορικών εταιρειών σε εμπορικές εταιρείες άλλου νομικού

τύπου, ισχύουν με τις ίδιες προϋποθέσεις και για τη μετατροπή των αναγκαστικών συνεταιρισμών και των Ενώσεών τους, σύμφωνα με το άρθρο 32.—εφόσον αυτοί πληρούν τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από τις αντίστοιχες διατάξεις.-

Παρατήρηση: Η άνω διάταξη πρέπει να διαγραφεί, διότι θα δημιουργήσει ερμηνευτικά προβλήματα. Μια Ένωση Αναγκαστικών Συνεταιρισμών δεν μπορεί να έχει τις ίδιες προϋποθέσεις με μια κεφαλαιουχική εταιρεία. Για το λόγο αυτό επιμένουμε ότι πρέπει να διατηρηθούν οι διατάξεις του άρθρου 19 του ν. 4015/2011.

Άρθρο 30

Δικαιούχοι οικονομικών ενισχύσεων, φορολογικών απαλλαγών και κινήτρων

Παρατήρηση: Η διάταξη του άρθρου αυτού αποτελεί αντιγραφή της υφιστάμενης διάταξης του άρθρου 12 του ν. 4015/2011, η οποία ήταν προϊόν νοσηρού εγκεφάλου, για το λόγο αυτό άλλωστε και ουδέποτε εφαρμόστηκε από το 2011 μέχρι και σήμερα. Ειλικρινώς απορεί κανείς, πως συγχέεται ένα σύστημα καταγραφής νομίμως λειτουργούντων νομικών προσώπων που είναι το Μητρώο, με την επιβολή τέτοιου μεγέθους ποινών, που προκαλεί η μη εγγραφή μέλους στο Μητρώο. Η εγγραφή στο Μητρώο, πρέπει να αποτελεί στοιχείο έναρξης νόμιμης λειτουργίας του νομικού προσώπου, όπως συμβαίνει σε όλες τις επιχειρήσεις. Είναι αυτονόητο ότι αυτή η μοναδικής έμπνευσης διάταξη, η οποία σε ουδεμία έννομη τάξη συναντάται θα πρέπει να απαλειφθεί.

Οι ΑΣ, οι Κλαδικοί ΑΣ και οι Κλαδικοί Εθνικοί ΑΣ του άρθρου 31, οι αναγκαστικοί συνεταιρισμοί του άρθρου 32 και οι Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις του άρθρου 33, που είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο του άρθρου 19, έχουν δικαίωμα πρόσβασης:

- α) Στις οικονομικές ενισχύσεις, φορολογικές απαλλαγές και κίνητρα του άρθρου 29, καθώς και των εκάστοτε αναπτυξιακών νόμων και ενωσιακών προγραμμάτων και
- β) σε όλα τα αναπτυξιακά προγράμματα, τα οποία προκηρύσσονται από το Ελληνικό Δημόσιο ή για λογαριασμό του και χρηματοδοτούνται από εθνικούς και ενωσιακούς πόρους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ΄ ΑΛΛΟΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

Άρθρο 31

Κλαδικοί αγροτικοί συνεταιρισμοί

Παρατήρηση: Εξαιρετικά σημαντική διάταξη, η οποία όμως, όπως διατυπώνεται, καθίσταται άνευ περιεχομένου. Διότι με την διάταξη αυτή επιχειρούνται δυο πράγματα: Το πρώτο να διορθωθεί ο ν. 4015/2011, ο οποίος κατήργησε την συνεταιριστική συνεργασία, δηλαδή την δυνατότητα των συνεταιρισμών να ιδρύουν μεταξύ τους Ενώσεις και Κοινοπραξίες και το δεύτερο να προσπαθεί το Σ/Ν να αποενοχοποιηθεί από την κατηγορία ότι παραβιάζει την 6^η συνεταιριστική αρχή, σύμφωνα με την οποία, οι συνεταιρισμοί εξυπηρετούν τα μέλη τους περισσότερο αποτελεσματικά και ισχυροποιούν τη συνεταιριστική κίνηση συνεργαζόμενοι μεταξύ τους μέσω τοπικών, εθνικών, περιφερειακών και διεθνών δομών.

Καθίσταται άνευ αντικειμένου η διάταξη, διότι: α) επιτρέπει την συνεργασία, μόνο επιλεκτικά δηλαδή μόνο μεταξύ κλαδικών συνεταιρισμών (στην χώρα μας το μεγαλύτερο μέρος των συνεταιρισμών είναι γενικού σκοπού και ορθά είναι) ,β) απαιτεί ένα συγκεκριμένο αριθμό κλαδικών συνεταιρισμών για να επιτρέψει την συνεργασία, δηλαδή τουλάχιστον 7 και γ) καθορίζει την εδαφική περιφέρεια μέσα στην οποία θα συνεργαστούν οι συνεταιρισμοί. Πραγματικά: Έλεος.

Παράδειγμα: αν δυο συνεταιρισμοί θέλουν να συνεργαστούν για να φτιάξουν ένα συσκευαστήριο, δεν μπορούν. Θα πρέπει να βρουν άλλους 5. Και αν οι άλλοι πέντε δεν θέλουν, το συσκευαστήριο δεν γίνεται ποτέ.

Ειλικρινώς σε ποια λογική υπακούουν όλα αυτά; Και πλείστα όσα παραδείγματα, ιδίως για την μια Εθνική Κλαδική Οργάνωση. Μα ακόμη και τα ίδια προϊόντα, δεν έχουν τα ίδια προβλήματα, όταν βρίσκονται σε διαφορετικές περιοχές.

Για το λόγο αυτό επιμένουμε ότι ο συντάκτης νομίζει ότι ρυθμίζει θέματα είτε συνδικαλιστικών οργανώσεων, είτε νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, διότι οι διατάξεις αυτές ουδεμία σχέση έχουν με την επιχειρηματική δράση και ανάπτυξη των συνεταιρισμών στον ελεύθερο ανταγωνισμό.

Περαιτέρω ακόμη και εννοιολογικά δεν μπορούν να σταθούν οι διατάξεις αυτές. Διότι ένας Αγροτικός Συνεταιρισμός που λειτουργεί σήμερα με αντικείμενο

δραστηριότητας ένα προϊόν (οπωροκηπευτικά) ονομάζεται Κλαδικός Αγροτικός Συνεταιρισμός (ΚΑΣ). Πώς μια σύμπραξη 7 κλαδικών συνεταιρισμών, θα ονομάζεται και πάλι ΚΑΣ; Αφού η σύμπραξη αυτή αποτελεί μια Ένωση νομικών προσώπων .

Η ΑΕΣ, που συμμετέχουν στους ΚΑΣ και ΚΕΑΣ, τι αντικείμενο δραστηριότητας θα έχουν; δεν αναφέρεται.

Τέλος, επειδή οι άνω ρυθμίσεις αφορούν Ενώσεις Συνεταιρισμών, θα πρέπει ο νόμος να καθορίσει τις ελάχιστες προϋποθέσεις, για την λειτουργία τους, τις οποίες όμως δεν ορίζει.

Κάθε περαιτέρω σχολιασμός είναι περιττός, διότι η διάταξη είναι εκτός πάσης λογικής, όταν μάλιστα αναφερόμαστε σε επιχειρήσεις.

Δεν αναφέρεται αν έχουν εμπορική ιδιότητα.

1. Επτά (7) ή περισσότεροι ΑΣ με αντικείμενο δραστηριότητας που αφορά ένα προϊόν ή μια ομάδα ομοειδών προϊόντων μπορούν να συνιστούν μεταξύ τους Κλαδικούς ΑΣ, στο εξής ΚΑΣ. Με πρωτοβουλία τουλάχιστον των δύο τρίτων (2/3) των ΑΣ που δραστηριοποιούνται σε ένα προϊόν ή σε μια ομάδα ομοειδών προϊόντων, μπορεί να συνιστάται σε εθνικό επίπεδο ένας Κλαδικός Εθνικός ΑΣ, στο εξής ΚΕΑΣ, ανά προϊόν ή ανά ομάδα ομοειδών προϊόντων. Στους ΚΑΣ και ΚΕΑΣ μπορεί να συμμετέχουν και Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις του άρθρου 33, με την προϋπόθεση ότι μέλη τους είναι μόνο ΑΣ .

2. Στους σκοπούς των ΚΑΣ και ΚΕΑΣ περιλαμβάνονται ο συντονισμός του έργου των μελών τους, η διεύρυνση των δραστηριοτήτων τους σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και η ανάληψη οικονομικών δραστηριοτήτων ευρείας κλίμακας. Στα πλαίσια εκπλήρωσης του σκοπού τους, οι ΚΑΣ και ΚΕΑΣ συνεργάζονται με του ΑΣ σε θέματα χρηματοδότησης, μάρκετινγκ, εξαγωγών και εισαγωγών, εμπορίας και μεταποίησης-τυποποίησης, εκπαίδευσης και κατάρτισης, οικονομικής λογιστικής, νομικής και τεχνικής βοήθειας, καθώς και σε θέματα κοινωνικού ενδιαφέροντος, όπως η έρευνα, η ανάπτυξη των κοινοτήτων εντός των οποίων δραστηριοποιούνται τα μέλη τους και η προστασία του περιβάλλοντος.

Οι δραστηριότητες των ΚΑΣ και ΚΕΑΣ είναι συμπληρωματικές των δραστηριοτήτων των ΑΣ και δεν λειτουργούν ανταγωνιστικά προς αυτές.

3. Για τη σύσταση των ΚΑΣ και των ΚΕΑΣ ακολουθείται η διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 4. Η εποπτεία και ο έλεγχος των ΚΑΣ και των ΚΕΑΣ ασκείται από την αρμόδια αρχή του άρθρου 18. Οι ΚΑΣ και ΚΕΑΣ εγγράφονται στο μητρώο του άρθρου 19 σύμφωνα με το άρθρο 20 και αξιολογούνται σύμφωνα με την απόφαση της παραγράφου 4 του άρθρου 20. Τα καταστατικά των ΚΑΣ και των ΚΕΑΣ καθορίζουν όλα τα θέματα που αφορούν στη λειτουργία τους σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου περί ΑΣ, που εφαρμόζονται αναλόγως.

Άρθρο 32

Μετατροπή Αναγκαστικών Συνεταιρισμών

Παρατήρηση: Η διάταξη πρέπει να καταργηθεί στο σύνολό της και να διατυπωθεί όπως παρατίθεται μετά το παρόν άρθρο.

1. Η διαδικασία μετατροπής των αναγκαστικών συνεταιρισμών και των Ενώσεών τους σε ΑΣ του παρόντος νόμου πραγματοποιείται ως εξής:

α) Η Ένωση των αναγκαστικών συνεταιρισμών μετατρέπεται σε ΑΣ του παρόντος νόμου με τη συγχώνευση των αναγκαστικών συνεταιρισμών μελών της, ως εξής:

αα) Λαμβάνονται αποφάσεις των γενικών συνελεύσεων καθενός από τους αναγκαστικούς συνεταιρισμούς που είναι μέλη της Ένωσης περί συγχώνευσης καθώς και της γενικής συνέλευσης της Ένωσης περί μετατροπής σε ΑΣ του παρόντος νόμου, με την απαρτία της παραγράφου 3 του άρθρου 13 και με την πλειοψηφία της παραγράφου 2 του άρθρου 14.

ββ) Τα διοικητικά συμβούλια όλων των συγχωνευόμενων αναγκαστικών συνεταιρισμών και της Ένωσης συντάσσουν το σχέδιο σύμβασης συγχώνευσης – μετατροπής, που περιλαμβάνει τους όρους της συγχώνευσης και την αξία της μερίδας του νέου ΑΣ.

γγ) Τα μέλη των υπό συγχώνευση αναγκαστικών συνεταιρισμών συγκαλούνται σε κοινή γενική συνέλευση, μετά από πρόσκληση των διοικητικών συμβουλίων τους. Η συνέλευση αυτή εγκρίνει το σχέδιο σύμβασης συγχώνευσης – μετατροπής, το καταστατικό του νέου ΑΣ και εκλέγει το προσωρινό διοικητικό συμβούλιο, που προκύπτει από τη συγχώνευση.

β) Όσοι αναγκαστικοί συνεταιρισμοί δεν αποφασίσουν τη συγχώνευσή τους, μετατρέπονται σε ΑΣ του παρόντος νόμου με τροποποίηση του καταστατικού τους για την προσαρμογή τους στον παρόντα νόμο, που εγκρίνεται από το αρμόδιο δικαστήριο, μετά από απόφαση της γενικής τους συνέλευσης που λαμβάνεται με την απαρτία της

παραγράφου 3 του άρθρου 13 και με την πλειοψηφία της παραγράφου 2 του άρθρου 14. Οι αποχωρούντες λαμβάνουν την αξία της συνεταιρικής τους μερίδας κατά τους όρους του καταστατικού της Ένωσης εντός δύο (2) ετών από την αποχώρησή τους.

Το νομικό πρόσωπο του ΑΣ που προκύπτει από την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας παραγράφου, είναι καθολικός διάδοχος της Ένωσης και των αναγκαστικών συνεταιρισμών μελών της που συγχωνεύονται - μετατρέπονται και τους υποκαθιστά πλήρως σε κάθε δικαίωμα και υποχρέωση, καθώς και στις εκκρεμείς δίκες, τις οποίες συνεχίζει.

Για τη μετατροπή της παρούσας παραγράφου εφαρμόζονται συμπληρωματικά και αναλογικά οι διατάξεις του άρθρου 24.

2. Η μετατροπή των αναγκαστικών συνεταιρισμών και των Ενώσεων τους σε ΑΣ του παρόντος νόμου πραγματοποιείται με απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ύστερα από αίτημα τους προς την αρμόδια αρχή ή σε περίπτωση παραβίασης του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της εθνικής νομοθεσίας. Η μετατροπή πραγματοποιείται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου και ολοκληρώνεται σε έξι (6) μήνες από την έναρξη ισχύος της απόφασης. Με την παρέλευση του εξαμήνου καταργούνται οι ειδικοί νόμοι που ρυθμίζουν τη λειτουργία των αναγκαστικών συνεταιρισμών που μετατράπηκαν.

Άρθρο 32

Αναγκαστικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις.

-

1. Το άρθρο 47 «Αναγκαστικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις», του ν. 2169/1993, το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο 39 του ν. 2810/2000, όπως ισχύει, διατηρείται σε ισχύ.

2. Οι «Αναγκαστικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις» του άρθρου αυτού διέπονται από τους ειδικούς νόμους, οι οποίοι προβλέπουν την λειτουργία τους. Όπου στους ειδικούς αυτούς αναγκαστικούς νόμους, γίνεται παραπομπή στην ισχύουσα περί συνεταιρισμών νομοθεσία, εφαρμόζεται ο παρών νόμος.

3. Οι διατάξεις των άρθρων 26-29, 31 του ν. 2810/2000, όπως ίσχυαν πριν την κατάργησή τους, εφαρμόζονται για τις ενώσεις των αναγκαστικών συνεταιρισμών, όταν γίνεται παραπομπή σε αυτές, από τους ειδικούς νόμους, που τις διέπουν. Οι διατάξεις των άρθρων για το Διοικητικό Συμβούλιο το Εποπτικό Συμβούλιο, τον Έλεγχο την

Εποπτεία και το Μητρώο, των άρθρων 22, 23 και 29 του παρόντος νόμου, εφαρμόζεται και στις Αναγκαστικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις .

4. Οι Ενώσεις των αναγκαστικών συνεταιρισμών, μπορούν να μετατρέπονται δια της συγχωνεύσεως των μελών τους σε πρωτοβάθμιους αναγκαστικούς συνεταιρισμούς, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 19 του ν. 4015/2011, όπως τροποποιημένο ίσχυσε και το άρθρο 23 «Συγχωνεύσεις» του παρόντος νόμου. Οι διατάξεις των ειδικών αναγκαστικών νόμων, που διέπουν τους αναγκαστικούς συνεταιρισμούς, εξακολουθούν να εφαρμόζονται και για τους αναγκαστικούς συνεταιρισμούς, που προέρχονται από την μετατροπή και διέπουν τα καταστατικά τους.

5. Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται, με πρόταση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων είναι δυνατή η μετατροπή των Αναγκαστικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων του παρόντος άρθρου σε ελεύθερους, καθώς επίσης και η τροποποίηση του καταστατικού τους, κατόπιν αποφάσεως της γενικής συνελεύσεως αυτών, η οποία λαμβάνεται με την απαρτία της παραγράφου 3 του άρθρου 13 και με την πλειοψηφία της παραγράφου 2 του άρθρου 14 του νόμου αυτού.

Άρθρο 33

Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις

Παρατήρηση : Πρέπει να επαναλάβουμε εκ νέου, ότι σύμφωνα με το άρθρο 6 του ν. 4015/2011, μία ΑΕΣ θα μπορούσε να συσταθεί αποκλειστικά και μόνο από ΑΣ ή ΑΕΣ. Συνεπώς το προτελευταίο εδάφιο του παρόντος άρθρου δεν έχει έννοια υπάρξεως. Αλλά και στην περίπτωση της μετατροπής μιας Ενώσεως Αγροτικών συνεταιρισμών σε ΑΕΣ, πάλι το συγκεκριμένο εδάφιο δεν μπορεί να έχει λόγο υπάρξεως, δεδομένου ότι μέλη της Ενώσεως ήταν μόνο οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί. Αλλά και στην περίπτωση της μετατροπής μιας Ανώνυμης Συνεταιριστικής Εταιρείας του άρθρου 32 του ν. 2810/2000 σε ΑΕΣ και πάλι μέτοχοι ήταν μόνο ΑΣ, διότι ο νόμος ρητά έλεγε ότι οι ΑΕΣ, συνιστώνται αποκλειστικά από ΑΣ.

Επίσης παραλείπεται στο παρόν άρθρο μια σημαντική διευκρίνιση, η οποία πρέπει να αποτελέσει νομοθετική ρύθμιση, όπως είχε τεθεί στη διάταξη του άρθρου 6 του ν. 4015/2011, όπως διαμορφώθηκε μετά την τροποποίησή της,

δηλαδή ότι για τις ΑΕΣ εφαρμόζονται οι διατάξεις του παρόντος νόμου, όπου δεν έρχονται σε αντίθεση με τον ν. 2190/1920.

Η προσθήκη αυτή έχει τεράστια πρακτική και ουσιαστική σημασία, διότι όλες οι αναγκαστικές μετατροπές, που έγιναν με τον ν. 4015/2011, έγιναν στο πνεύμα της άνω διάταξης, δηλαδή στην εφαρμογή των συνεταιριστικών αρχών και αξιών, ώστε και οι ΑΕΣ να τυγχάνουν των προνομίων των αγροτικών συνεταιρισμών, κυρίως των φορολογικών. Η διατύπωση της διάταξης, που ακολουθεί αν δεν διορθωθεί θα δημιουργήσει μεγάλα προβλήματα στην ουσία της. Το πρώτο είναι ο εξοβελισμός των ΑΕΣ από την συνεταιριστική οικογένεια και τούτο είναι άδικο, διότι οι Ενώσεις Συνεταιρισμών δεν επέλεξαν να μετατραπούν σε ΑΕΣ, αλλά ο νόμος τις εξανάγκασε, άλλως τις απειλούσε με διάλυση, και ο δεύτερος είναι ότι θέτει σε κίνδυνο όλα τα συνεταιριστικά πλεονεκτήματα.

Επίσης αν μια ΑΕΣ δεν λειτουργεί σύμφωνα με τις συνεταιριστικές αρχές και ειδικά με αυτή της δημοκρατικής λειτουργίας, δεν μπορεί ποτέ να εφαρμοστεί στην ΑΕΣ αυτή η διάταξη του άρθρου 38 παρ. 4, δηλαδή να αναγνωρισθεί σαν ένωση οργανώσεων παραγωγών, διότι ρητά το απαγορεύει η Ενωσιακή νομοθεσία.

Συμπέρασμα: Οι ΑΕΣ αποτελούν συνεταιρισμούς του παρόντος νόμου, που σημαίνει ότι εφαρμόζονται οι διατάξεις του νόμου αυτού, με την απόκλιση ότι δεν εφαρμόζονται μόνο όπου έρχονται σε αντίθεση με τον ν. 2190/1920.

Οι Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις, στο εξής ΑΕΣ, είναι ανώνυμες εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε οποιοδήποτε κλάδο της αγροτικής οικονομίας, τις οποίες συνιστούν ΑΣ και στις οποίες μπορούν να συμμετέχουν και άλλες ΑΕΣ. Οι μετοχές των εταιρειών αυτών είναι πάντοτε ονομαστικές. Σε κάθε περίπτωση μεταβίβασης μετοχών δικαίωμα προτίμησης έχουν οι ΑΣ και οι ΑΕΣ που συμμετέχουν στην ΑΕΣ. Κανένας μέτοχος δεν μπορεί να αποκτήσει μετοχές πέραν του 20% του συνολικού αριθμού των μετοχών της ΑΕΣ. Σε περίπτωση που οι μέτοχοι είναι λιγότεροι από πέντε, κανένας μέτοχος δεν μπορεί να αποκτήσει μετοχές πέραν του 50% του συνολικού αριθμού των μετοχών της ΑΕΣ. Κατά τα λοιπά, εφαρμόζεται ο κ.ν. 2190/1920. ΑΕΣ των οποίων το 51% του μετοχικού τους κεφαλαίου ανήκει σε ΑΣ εγγράφονται στο μητρώο του άρθρου 19. Με την υπουργική απόφαση της παραγράφου 4 του άρθρου 20 καθορίζονται τα έγγραφα και τα δικαιολογητικά που υποβάλλουν οι ΑΕΣ για την εγγραφή τους στο μητρώο καθώς και για την επικαιροποίηση αυτής.

Άρθρο 34
Διεπαγγελματικές οργανώσεις

Παρατήρηση: 1. Το άρθρο να διορθωθεί ως προς τον ορισμό του πριν δοθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση, διότι κινδυνεύουμε να κατηγορηθούμε ότι δεν κατανοούμε τους Κανονισμούς όταν τους διαβάζουμε.

Το άρθρο αυτό δεν αναφέρει ποιος είναι ο σκοπός των διεπαγγελματικών οργανώσεων(ΔΟ). Μια Δ.Ο πώς είναι δυνατόν να χαρακτηρίζεται διεπαγγελματική, όταν εκπροσωπείται μόνον η παραγωγή, δηλαδή ένα επάγγελμα. Τότε έπρεπε να αποκαλείται επαγγελματική. Μια διεπαγγελματική οργάνωση συγκροτείται από τους παραγωγούς του προϊόντος και υποχρεωτικά ή και από τους εμπόρους ή και από τους μεταποιητές ή και από τους διανομείς και λοιπούς κλάδους οικονομικών δραστηριοτήτων και επαγγελματικών οργανώσεων. Και τι σημαίνει τομέας αγροτικών προϊόντων; (Αντίφαση της παρ. 1 με την παρ. 4) Και ποιοι είναι οι πόροι των Δ.Ο.; Σύμφωνα δε με τις διατάξεις του ΑΚ μη κερδοσκοπικό σκοπό έχει και το Ίδρυμα, μπορεί μια ΔΟ να είναι ίδρυμα; και ποιο είναι το περιεχόμενο της Εποπτείας και του Ελέγχου; Πώς αναγνωρίζονται σε εθνικό επίπεδο; Τι προβλέπεται για την παραβίαση των κανόνων αναγνώρισης. Με τι ποσοστά αντιπροσωπευτικότητας και εκπροσώπησης αναγνωρίζονται σε εθνικό επίπεδο; Διότι για την αναγνώριση απαιτείται αντιπροσωπευτικότητα του προϊόντος και αντιπροσωπευτικότητα των επαγγελματικών κλάδων. Είναι ποτέ δυνατόν να ισχύουν οι ίδιες διατάξεις για όλα τα προϊόντα; Πώς αποφασίζουν τα όργανα διοίκησής τους; Εφαρμόζεται η αρχή της ομοφωνίας και πότε; Σε περίπτωση διαφωνίας, εφαρμόζεται η διαδικασία της διαιτησίας και πώς;

2. Οι Ενωσιακοί κανονισμοί προβλέπουν την σύσταση περιφερειακών ΔΟ, η παρούσα διάταξη τις αποκλείει; Είναι σφάλμα, διότι πολλά προϊόντα παράγονται σε περιφέρειες. Επίσης απαραίτητη προϋπόθεση, για την αναγνώριση μιας Δ.Ο είναι η αντιπροσωπευτικότητα της παραγωγής αλλά και η αντιπροσωπευτικότητα της εκπροσώπησης και των επαγγελματικών

και οικονομικών κλάδων Η διάταξη ουδέν αναφέρει.

2.Είναι προφανές ότι η διάταξη, δεν μπορεί να εφαρμοστεί. Η παραπομπή στις Ενωσιακές διατάξεις, δεν καλύπτει τα υπάρχοντα κενά της διάταξης. Για την ιστορία αναφέρουμε, ότι η Ισπανική νομοθεσία για τις Δ.Ο ,που είναι σύγχρονη, διαλαμβάνει περισσότερα από 70 άρθρα. Προφανώς οι Ισπανοί έχουν κατανοήσει ότι δεν μπορεί να υπάρξει γεωργία, χωρίς αγροτικούς συνεταιρισμούς- Οργανώσεις παραγωγών και Διεπαγγελματικές Οργανώσεις. Στην Ολλανδία όλοι οι κανόνες της ΚΑΠ, υλοποιούνται από τις Δ.Ο. Ο θεσμός είναι εξαιρετικά σημαντικός. Ο παρών νόμος επαφίεται στις Ενωσιακές διατάξεις, που καθιερώνουν ένα γενικό πλαίσιο λειτουργίας και αναγνώρισης των Δ.Ο σε Ενωσιακό Επίπεδο. Ο Εθνικός νομοθέτης αδιαφορεί, για τους κανόνες αναγνώρισης σε Εθνικό Επίπεδο. Είναι δυνατόν μια εθνική διεπαγγελματική οργάνωση να αναγνωρίζεται με τις διατάξεις του Ενωσιακού δικαίου σε εθνικό επίπεδο; Η αναγνώριση μιας διεπαγγελματικής, γίνεται τόσο σε εθνικό, όσο και σε ενωσιακό επίπεδο.

1. Διεπαγγελματικές οργανώσεις είναι νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, που συνιστώνται σύμφωνα με τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα ανά τομέα αγροτικών προϊόντων και αποτελούνται από εκπροσώπους οικονομικών δραστηριοτήτων που συνδέονται με την παραγωγή των προϊόντων αυτών.
2. Οι διεπαγγελματικές οργανώσεις συγκροτούνται, λειτουργούν και αναγνωρίζονται σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο και το συμπληρωματικά εθνικά μέτρα εφαρμογής του.
3. Οι διεπαγγελματικές οργανώσεις εποπτεύονται από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και αναγνωρίζονται και ελέγχονται από τις αρμόδιες καθ' ύλην υπηρεσίες του Υπουργείου, ανάλογα με τον τομέα αγροτικών προϊόντων που τις αφορούν.
4. Μόνο μία (1) διεπαγγελματική οργάνωση αναγνωρίζεται σε εθνικό επίπεδο για κάθε προϊόν ή κοινή ομάδα προϊόντων.
5. Οι διεπαγγελματικές οργανώσεις, στα πλαίσια εκπλήρωσης του σκοπού και των ειδικότερων στόχων τους, συνεργάζονται κατά περίπτωση με άλλους φορείς, όπως είναι

ιδίως οι αγροδιατροφικές συμπράξεις της Περιφέρειας του άρθρου 35 και οι ομάδες προστασίας και διαχείρισης προϊόντων ΠΟΠ/ΠΓΕ/ΕΠΙΠ του άρθρου 38.

Άρθρο 35

Αγροδιατροφικές συμπράξεις της Περιφέρειας

Η διάταξη δεν σχολιάζεται.

1. Με πρωτοβουλία των Περιφερειών της χώρας μπορεί να συνιστώνται αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες με σκοπό:

α) Την ανάδειξη, προβολή και προώθηση των διατροφικών προϊόντων που παράγονται στα διοικητικά όρια της κάθε Περιφέρειας. Η προώθηση δεν περιλαμβάνει τη χορήγηση σημάτων ποιότητας, εντοπιότητας και ασφάλειας στα τοπικά προϊόντα.

β) Την παροχή υπηρεσιών τεκμηρίωσης, υποστήριξης και προώθησης των προϊόντων της Περιφέρειας.

Οι εταιρείες του παρόντος άρθρου φέρουν επωνυμίες στις οποίες περιλαμβάνεται οπωσδήποτε ο όρος «Αγροδιατροφική Σύμπραξη», συνοδευόμενος από το όνομα της οικείας Περιφέρειας. Σε νησιά, η πρωτοβουλία ίδρυσης μπορεί να ανήκει στον αντίστοιχο Δήμο, οπότε στην επωνυμία της αντίστοιχης εταιρείας, μετά τον όρο «Αγροδιατροφική Σύμπραξη», αναφέρεται το όνομα της νήσου.

2 Για την ίδρυση των εταιρειών του παρόντος άρθρου μπορεί να συμπράττουν:

α) Η οικεία Περιφέρεια.

β) Οι δήμοι της οικείας κάθε φορά Περιφέρειας.

γ) Οι ΑΣ της Περιφέρειας.

δ) Νομικά και φυσικά πρόσωπα που είναι φορείς της βιομηχανίας, του εμπορίου, του τουρισμού, της εστίασης και των καταναλωτών και που δραστηριοποιούνται στην οικεία Περιφέρεια και στο χώρο των διατροφικών αγροτικών προϊόντων.

ε) Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, ερευνητικά κέντρα και επιμελητήρια, τα οποία εδρεύουν στην οικεία Περιφέρεια ή δραστηριοποιούνται σε γνωστικά και ερευνητικά πεδία σχετικά με τα προϊόντα της Περιφέρειας.

Άρθρο 36

Συμβάσεις μελλοντικής πώλησης αγροτικών προϊόντων

Η διάταξη δεν σχολιάζεται.

1. Με ιδιωτικές γραπτές συμβάσεις βεβαίας χρονολογίας μπορεί να ρυθμίζεται η μελλοντική πώληση αγροτικών προϊόντων. Οι ΑΣ και οι ΑΕΣ μπορούν να συνάπτουν τις συμβάσεις του παρόντος άρθρου για τα προϊόντα των μελών τους που παραδίδονται υποχρεωτικά σε αυτούς με σκοπό τη διακίνηση και την εμπορία τους. Σε κάθε τέτοια σύμβαση πρέπει να περιλαμβάνονται οπωσδήποτε επί ποινή ακυρότητας:

α) Το είδος και ο συνολικός όγκος των προς πώληση αγροτικών προϊόντων.

β) Η ελάχιστη χρονική διάρκεια ισχύος, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από ένα έτος.

γ) Ο τρόπος συλλογής, φύλαξης και συντήρησης των αγροτικών προϊόντων, καθώς και η ποιότητά τους με βάση ποικιλίες ή συναφείς πιστοποιήσεις.

δ) Η τιμή του προϊόντος.

ε) Ο τρόπος και ο χρόνος πληρωμής, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

στ) Οι λόγοι και ο τρόπος καταγγελίας της σύμβασης.

ζ) Ο Κωδικός Αριθμός Δραστηριότητας (ΚΑΔ), καθώς και ο Ειδικός Αριθμός Εγγραφής (ΕΑΕ) στο Μητρώο Εμπόρων Αγροτικών Προϊόντων του ν. 3955/2011, του αντισυμβαλλόμενου, καθώς και ο κωδικός εγγραφής στο μητρώο πρώτων αγοραστών του τομέα αλιείας για τους υπόχρεους.

η) Βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής όλων των συμβαλλομένων.

θ) Τα στοιχεία από τα οποία προκύπτει η κατάθεση της σύμβασης στην αρμόδια ΔΟΥ.

Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων μπορεί να καθορίζονται ο τύπος και το ελάχιστο περιεχόμενο των συμβάσεων ανά γεωργικό προϊόν, το οποίο κατισχύει κάθε αντίθετης βούλησης των συμβαλλομένων.

Άρθρο 37

Ομάδες παραγωγών, οργανώσεις παραγωγών και Ενώσεις Οργανώσεων

Παραγωγών

Επίσης και η διάταξη αυτή είναι τόσο ελλιπής που δεν βοηθάει στην ίδρυση και λειτουργία ενός τόσο σημαντικού θεσμού, που είναι οι οργανώσεις παραγωγών. Η Ε.Ε έχει επενδύσει στην ορθή λειτουργία του

θεσμού. Είναι άδικο, τόσο σημαντικοί θεσμοί για την αγροτική οικονομία (Διεπαγγελματικές Οργανώσεις και Οργανώσεις Παραγωγών) να μη αντιμετωπίζονται με την επιβαλλόμενη πληρότητα. Η μελέτη της αποφάσεως (Τ-454/10 και Τ-482/11) του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, αποδεικνύει το ενδιαφέρον της Ε.Ε για τις οργανώσεις παραγωγών.

Τέλος, θα πρέπει να ερμηνευθεί, τι σημαίνει ότι μέρος νομικής οντότητας, που αναφέρεται κατωτέρω στον ορισμό, μπορεί να αναγνωρισθεί ως οργάνωση παραγωγών σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.

1. Οι ομάδες παραγωγών του άρθρου 27 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 αποτελούν ομάδες στους τομείς της γεωργίας που συγκροτούνται, αναγνωρίζονται και λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις του ενωσιακού δικαίου και τα συμπληρωματικά εθνικά μέτρα εφαρμογής του.
2. Οι οργανώσεις παραγωγών αποτελούν αυτοτελείς νομικές οντότητες του συνεταιριστικού ή εμπορικού δικαίου ή σαφώς οριζόμενα μέρη αυτών, με πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα, οι οποίες συγκροτούνται, αναγνωρίζονται και λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις του ενωσιακού δικαίου και τα συμπληρωματικά εθνικά μέτρα εφαρμογής του.
3. Οι οργανώσεις και οι ομάδες παραγωγών που είναι σαφώς οριζόμενα μέρη νομικών οντοτήτων του συνεταιριστικού ή εμπορικού δικαίου λειτουργούν με ξεχωριστή λογιστική ή/και διοικητική διαχείριση. Με απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ρυθμίζεται ανά τομέα κάθε θέμα σχετικό με την εφαρμογή της παρούσας παραγράφου.
4. Οι Ενώσεις Οργανώσεων Παραγωγών αποτελούν αυτοτελείς νομικές οντότητες του συνεταιριστικού ή εμπορικού δικαίου ή σαφώς οριζόμενα μέρη νομικών οντοτήτων οι οποίες συγκροτούνται με πρωτοβουλία αναγνωρισμένων οργανώσεων παραγωγών και αναγνωρίζονται και λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις του ενωσιακού δικαίου και τα συμπληρωματικά εθνικά μέτρα εφαρμογής του.

Άρθρο 38

Ομάδες προστασίας και διαχείρισης προϊόντων ΠΟΠ/ΠΓΕ/ΕΠΙΠ

Η διάταξη δεν σχολιάζεται.

1. Σε κάθε μία οριοθετημένη περιοχή παραγωγής γεωργικών προϊόντων ή τροφίμων με Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης (ΠΟΠ), με Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη (ΠΓΕ) συμπεριλαμβανομένων των αμπελοσινικών προϊόντων και των αρωματισμένων οίνων ή για κάθε Εγγυημένο Παραδοσιακό Ιδιότυπο Προϊόν (ΕΠΙΠ) μπορεί να συνιστάται ομάδα προστασίας και διαχείρισης ΠΟΠ, ΠΓΕ ή ΕΠΙΠ, κατά περίπτωση, στο εξής ομάδα. Η ομάδα αποτελείται κυρίως από παραγωγούς και μεταποιητές του προϊόντος και έργο της είναι η προστασία, η διαχείριση και η προώθηση των προϊόντων με τις ονομασίες ΠΟΠ, ΠΓΕ και ΕΠΙΠ, καθώς και η ενημέρωση των καταναλωτών για τα προϊόντα αυτά.
2. Οι ομάδες δεν έχουν κερδοσκοπικό χαρακτήρα και συνιστώνται ύστερα από κοινή πρωτοβουλία κυρίως των παραγωγών και των μεταποιητών γεωργικού προϊόντος ή τροφίμου της παραγράφου 1. Στις ομάδες αυτές εκπροσωπούνται αναλογικά όλες οι επαγγελματικές κατηγορίες που συμμετέχουν στην παραγωγή και την μεταποίηση των προϊόντων ΠΟΠ/ΠΓΕ/ΕΠΙΠ.
3. Οι ομάδες αναγνωρίζονται με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων εφόσον καλύπτουν τα 2/3 της παραγωγής του πιστοποιημένου προϊόντος ΠΟΠ/ΠΓΕ/ΕΠΙΠ. Οι ομάδες που έχουν αναγνωρισθεί ασκούν τις δραστηριότητες που προβλέπονται στον Κανονισμό (ΕΕ) 1151/2012 και συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές καθώς και με την αναγνωρισμένη διεπαγγελματική οργάνωση του τομέα, εφόσον αυτή υφίσταται, για όλα τα θέματα που αφορούν σε οποιοδήποτε στάδιο της παραγωγής, μεταποίησης και της εμπορίας των προϊόντων αυτών καθώς και τους ελέγχους που προβλέπονται στην παράγραφο 5.
4. Οι αποφάσεις των αναγνωρισμένων ομάδων για τα θέματα γενικής προώθησης της ονομασίας και διασφάλισης της συμμόρφωσης με τις προδιαγραφές του προϊόντος, μετά την έγκρισή τους με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, εφαρμόζονται υποχρεωτικά από όλους τους παραγωγούς και μεταποιητές του συγκεκριμένου προϊόντος.-
5. Για θέματα που αφορούν στην προστασία και στη συμμόρφωση με τις προδιαγραφές του προϊόντος, οι αναγνωρισμένες ομάδες μπορούν να διαθέτουν δικούς τους ελεγκτές οι οποίοι έχουν τη δυνατότητα να πραγματοποιούν και αυτοί ελέγχους στην παραγωγή, μεταποίηση, συσκευασία και διακίνηση του συγκεκριμένου ΠΟΠ/ΠΓΕ/ΕΠΙΠ. Τα ευρήματα των ελέγχων αυτών τίθενται στη διάθεση των αρμόδιων αρχών. Οι έλεγχοι της παρούσας παραγράφου δεν υποκαθιστούν τους επισήμους ελέγχους των αρμόδιων αρχών.

6. Η χρηματοδότηση των αναγνωρισμένων ομάδων εξασφαλίζεται με τη θέσπιση εισφοράς επί των μελών της και με την αξιοποίηση ενωσιακών ή εθνικών προγραμμάτων.

7. Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων καθορίζονται οι απαραίτητες προϋποθέσεις, τα κριτήρια και η διαδικασία για την αναγνώριση των ομάδων. Με όμοια απόφαση καθορίζονται:

α) Ο τρόπος αναλογικής εκπροσώπησης των διαφόρων επαγγελματικών ομάδων παραγωγών και μεταποιητών στα όργανα διοίκησης καθώς και οι όροι οικονομικής συμμετοχής των μη μελών της ομάδας.

β) Ο επιμερισμός των λειτουργικών δαπανών της ομάδας μεταξύ των μελών της.

γ) Κάθε θέμα που αφορά στους ελέγχους που διενεργεί η ομάδα σύμφωνα με την παράγραφο 5.

δ) Ο τρόπος συνεργασίας των ομάδων με τις διεπαγγελματικές οργανώσεις, εφόσον υπάρχουν.

ε) Οι αρμοδιότητες που ασκούν και οι δράσεις που αναλαμβάνουν στο πλαίσιο του έργου τους που προβλέπεται στον παρόντα νόμο.

Άρθρο 39

Ταμείο αγροτικής συνεταιριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

Η διάταξη πρέπει να καταργηθεί στο σύνολό της ,ως αντισυνταγματική.

Διαφορετικά θα πρέπει να προσβληθεί άμεσα στα Δικαστήρια, από τους συνεταιρισμούς, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις. Οι Συνεταιρισμοί δεν χρηματοδοτούν τρίτους, για να αποφασίζουν για την εκπαίδευση των μελών τους και των στελεχών τους, ούτε ο νόμος θα τους επιβάλλει με ποιους θα συνεργαστούν. Είναι δικό τους θέμα. Αν θέλει το κράτος να συνεισφέρει στην ανάπτυξη και εμπέδωση του θεσμού της συνεργασίας, ας φροντίσει να εισάγει το μάθημα σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Κάθε περαιτέρω σχολιασμός της διάταξης είναι περιττός.

1. Συνιστάται νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με την επωνυμία «Ταμείο αγροτικής συνεταιριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης», στο εξής ταμείο, που εγγράφεται στο μητρώο του άρθρου 19. Σκοπός του ταμείου είναι η χρηματοδότηση, ο συντονισμός και η παρακολούθηση εφαρμογής επιμορφωτικών

προγραμμάτων συνεταιριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης των μελών των ΑΣ, των διοικητικών και εποπτικών τους συμβουλίων, καθώς και των γενικών διευθυντών, των λοιπών διευθυντικών στελεχών και των εργαζόμενων στους ΑΣ. Το ταμείο χρηματοδοτεί και εξειδικευμένα επιμορφωτικά προγράμματα για την κατάρτιση και ενημέρωση των αγροτισσών σε θέματα που αφορούν το περιβάλλον, τα μέτρα προστασίας από τα φυτοφάρμακα, το μάρκετινγκ, τη διοίκηση των ΑΣ και την εμπορία αγροτικών προϊόντων.

2. Μέλη του ταμείου είναι όλοι οι ΑΣ που είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο του άρθρου 19 και ο Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός «ΔΗΜΗΤΡΑ».

3. Οι πόροι του ταμείου προέρχονται από τη διανομή του πλεονάσματος, σύμφωνα με την περίπτ. δ' της παραγράφου 4 του άρθρου 23, από προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και από κάθε άλλη ενίσχυση από τους ΑΣ.

4. Με προεδρικό διάταγμα ύστερα από πρόταση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων καθορίζονται το περιεχόμενο του καταστατικού του ταμείου, ο τρόπος λειτουργίας, διαχείρισης και ελέγχου του, καθώς και κάθε σχετικό θέμα.

Άρθρο 40

Ενιαία ψηφιακή βάση για την ιχνηλασιμότητα των συνεταιριστικών αγροτικών προϊόντων

Η διάταξη δεν σχολιάζεται.

1. Συνιστάται στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ενιαία ψηφιακή βάση δεδομένων για την ιχνηλασιμότητα των συνεταιριστικών αγροτικών προϊόντων. Η ψηφιακή βάση έχει σκοπό την καταγραφή της διαδρομής που ακολουθούν τα πάσης φύσεως συνεταιριστικά προϊόντα του αγροτικού τομέα, αυτούσια ή μεταποιημένα, από την παραγωγή στην κατανάλωση.
2. Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου:
 - α) «Ιχνηλασιμότητα» είναι η δυνατότητα παρακολούθησης και ανίχνευσης της προέλευσης και της πορείας παραγωγής ενός (1) προϊόντος σε όλα τα στάδια παραγωγής, μεταποίησης και διανομής τους.
 - β) «Προϊόντα» είναι τα πάσης φύσεως προϊόντα του αγροτικού τομέα αυτούσια ή μεταποιημένα.
 - γ) «Συνεταιριστικά Προϊόντα» είναι τα προϊόντα που παράγονται ή/και μεταποιούνται ή/και διακινούνται από ΑΣ που είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο του άρθρου 19.

3. Αρμόδια για τη δημιουργία, οργάνωση και τήρηση της ενιαίας βάσης δεδομένων ορίζεται η Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Υπουργείου. Η ψηφιακή βάση ενημερώνεται με καταχώριση δεδομένων από τους ΑΣ που είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο του άρθρου 19.

4. Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων καθορίζονται οι τεχνικές προδιαγραφές, η διαχείριση και η λειτουργία της ενιαίας βάσης δεδομένων, ειδικότερα θέματα ως προς τις αρμόδιες αρχές διαχείρισης της βάσης και τους υπόχρεους υποβολής, τα δεδομένα που πρέπει να υποβάλλονται, ο τρόπος διασύνδεσής της με άλλες βάσεις για την αξιοποίηση των στοιχείων τους, η συνεργασία των αρμόδιων αρχών με άλλες υπηρεσίες και φορείς του δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου για τη συλλογή στοιχείων, καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα.

Άρθρο 41

Ίδρυση Οργανισμού Διαχείρισης Ακινήτων Γαιών και Εξοπλισμών (ΟΔΙΑΓΕ)

Με τη διάταξη αυτή το Κράτος γίνεται επιχειρηματίας. Η εμπειρία του παρελθόντος σε αντίστοιχες καταστάσεις ήταν οδυνηρή. Ελπίζουμε οι Έλληνες φορολογούμενοι να μη ξαναπληρώσουν την επιχειρηματική ανικανότητα του κράτους. Σε κάθε περίπτωση, να καταστεί σαφές, έναντι της αρχικής ρύθμισης, για την οποία είχαμε διαμαρτυρηθεί εντόνως, ότι η περιουσία, που αποφάσισε να διαχειριστεί το κράτος ΔΕΝ αφορά στην περιουσία των Συνεταιρισμών.

1. Ιδρύεται νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου (ΝΠΙΔ) με την μορφή της Ανώνυμης Εταιρίας, με την επωνυμία «Οργανισμός Διαχείρισης Ακινήτων, Γαιών και Εξοπλισμών ΑΕ» και διακριτικό τίτλο «ΟΔΙΑΓΕ», εφεξής οργανισμός, με έδρα την Αθήνα. Ο οργανισμός τελεί υπό τον έλεγχο του Δημοσίου, διέπεται από τις διατάξεις του Κεφαλαίου Α΄ του ν. 3429/2005 (Α΄ 314) και λειτουργεί για την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος. Την εποπτεία του οργανισμού ασκεί ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

2. Το καταστατικό του οργανισμού εγκρίνεται με απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Ο οργανισμός διοικείται από επταμελές διοικητικό συμβούλιο, τα μέλη του οποίου διορίζονται από τους Υπουργούς Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Η θητεία του διοικητικού συμβουλίου είναι τριετής.

3. Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου πρέπει να είναι πτυχιούχοι Α.Ε.Ι. και να διαθέτουν επιχειρηματική εμπειρία και διοικητικές ικανότητες.

4. Μεταξύ των μελών του διοικητικού συμβουλίου εκλέγεται ο πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος του οργανισμού. Η αμοιβή του προέδρου και διευθύνοντα συμβούλου καθώς και η αποζημίωση των μελών του διοικητικού συμβουλίου για τη συμμετοχή τους στις συνεδριάσεις, καθορίζεται με απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

5. Το μετοχικό κεφάλαιο του οργανισμού ορίζεται στο ποσό των είκοσι τεσσάρων χιλιάδων ευρώ (24.000), το οποίο αναλαμβάνεται εξ ολοκλήρου από το Ελληνικό Δημόσιο. Το κεφάλαιο θα καταβληθεί μέσα σε δύο μήνες από τη δημοσίευση του καταστατικού του οργανισμού.

6. Οι σκοποί του οργανισμού είναι:

α) Η ανάπτυξη της αγροτικής παραγωγής και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της αγροτικής οικονομίας διαμέσου της καλύτερης δυνατής αξιοποίησης της δημόσιας γης που είναι κατάλληλη για αγροτική εκμετάλλευση.

β) Η έρευνα για την ανάπτυξη της υπαίθρου μέσω της βελτίωσης των αγροτικών εκμεταλλεύσεων και της αναδιάρθρωσης του αγροτικού τομέα της οικονομίας.

γ) Η διατήρηση και η δημιουργία βιώσιμων αγροτικών εκμεταλλεύσεων και η βελτίωση της απόδοσής τους με την ανάληψη κατάλληλων επενδυτικών πρωτοβουλιών και την εισαγωγή σύγχρονης τεχνολογίας και σύγχρονων πρακτικών διαχείρισης.

δ) Η υποστήριξη των αγροτών σε θέματα αποδοτικής διαχείρισης της γης και του εξοπλισμού και η διευκόλυνση της εγκατάστασης νέων αγροτών σε παραγωγικά αποδοτικές αγροτικές εκτάσεις.

ε) Η διάθεση κινητών και ακινήτων σε πιλοτικά συνεργατικά σχήματα και νέους αγρότες για την ανάπτυξη βιώσιμων αγροτικών εκμεταλλεύσεων.

στ) Η ενίσχυση και η υποστήριξη κάθε δραστηριότητας που συμβάλλει στην ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας.

7. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση των Υπουργών Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ορίζεται η περιουσία, κινητή και ακίνητη, του δημοσίου που του παραχωρείται, η διαδικασία της παραχώρησης και ρυθμίζεται κάθε θέμα σχετικό με τη λειτουργία του οργανισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ΄

ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 42

Ρυθμίσεις λοιπών θεμάτων αρμοδιότητας ΥΠΑΑΤ

Η διάταξη δεν σχολιάζεται.

1. Συνιστάται στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, επιτροπή με τίτλο «Εθνική Επιτροπή Δικτύου Γεωργικής Λογιστικής Πληροφόρησης» έργο της οποίας είναι η επιλογή των εκμεταλλεύσεων του Δικτύου Γεωργικής Λογιστικής Πληροφόρησης (ΔΙΓΕΛΠ). Η επιτροπή υποστηρίζεται από το Τμήμα Τεκμηρίωσης και Αγροτικής Στατιστικής της Διεύθυνσης Στρατηγικού Σχεδιασμού, Αγροτικής Ανάπτυξης, Αξιολόγησης και Τεκμηρίωσης του ΥΠΑΑΤ που αποτελεί το όργανο-σύνδεσμο με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων καθορίζονται η συγκρότηση, οι ιδιότητες και ο ορισμός των μελών, οι αρμοδιότητες, η θητεία και κάθε θέμα σχετικό με το έργο και τον τρόπο λειτουργίας της επιτροπής.

2. Με απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες εκτέλεσης των συμβάσεων μεταξύ Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ή των εποπτευόμενων από αυτό φορέων και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η έγκριση διάθεσης του ποσού και η κατανομή της πίστωσης, η σύσταση και η συγκρότηση επιτροπών για τον συντονισμό, την παρακολούθηση και την παραλαβή του έργου και οι αρμοδιότητες αυτών και κάθε θέμα σχετικό με την υλοποίηση, παραλαβή και αξιολόγηση του συνόλου των παραδοτέων των συγχρηματοδοτούμενων έργων.

3. Το άρθρο 4 του π.δ. 8/2012 (Α΄11), τροποποιείται ως εξής:

α) Η περίπτωση α΄ του άρθρου 4 αντικαθίσταται ως εξής:

«α) Οι όροι που είναι σχετικοί με τη δόμηση του γηπέδου στο οποίο πρόκειται να γίνει η εγκατάσταση (θέση, έκταση, συντελεστής δόμησης, τήρηση αποστάσεων), όπως αυτοί ορίζονται στην κείμενη νομοθεσία.»

β) Το τελευταίο εδάφιο της περίπτωσης β΄ του άρθρου 4 αντικαθίσταται ως εξής:

«Οι ανωτέρω όροι της παρούσας περίπτωσης β΄ δεν αντικαθιστούν ενδεχόμενους άλλους δεσμευτικότερους όρους δόμησης, οι οποίοι προβλέπονται από τις κείμενες διατάξεις.»

Άρθρο 43

Ρυθμίσεις θεμάτων αλιευτικών δραστηριοτήτων

Η διάταξη δεν σχολιάζεται.

1. α) Στη Δ/ση Ελέγχου Αλιευτικών Δραστηριοτήτων και Προϊόντων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων συνιστάται μητρώο σκαφών ερασιτεχνικής αλιείας στο οποίο καταχωρίζονται τα ερασιτεχνικά σκάφη ελληνικής σημαίας που χρησιμοποιούνται για την άσκηση ερασιτεχνικής αλιευτικής δραστηριότητας. Στο μητρώο καταχωρίζονται τα στοιχεία του ιδιοκτήτη και του σκάφους. Για την εγγραφή στο μητρώο τα σκάφη πρέπει να πληρούν τις παρακάτω προϋποθέσεις:

αα) Για πλαστικά ή ξύλινα σκάφη, συμβατά ή ημιταχύπλοα:

I. Άδεια εκτέλεσης πλόων σε ισχύ ή πιστοποιητικό αξιοπλοΐας.

II. Ανώτατο όριο ολικού μήκους τα επτά και μισό (7,5) μέτρα.

III. Μέγιστη ιπποδύναμη μηχανής τους εκατόν είκοσι (120) ίππους.

ββ) Για φουσκωτά σκάφη:

I. Άδεια εκτέλεσης πλόων σε ισχύ ή πιστοποιητικό αξιοπλοΐας.

II. Ανώτατο όριο ολικού μήκους τα έξι (6) μέτρα.

III. Μέγιστη ιπποδύναμη μηχανής τους εκατόν είκοσι (120) ίππους.

β) Για την καταχώριση του σκάφους στο μητρώο σκαφών ερασιτεχνικής αλιείας υποβάλλεται αίτηση στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Παρακολούθησης και Καταγραφής Αλιευτικών Δραστηριοτήτων (ΟΣΠΑ) όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 5 της 2287/40083/7.4.2015 (Β' 695) απόφασης του Αναπληρωτή Υπουργού Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Η αίτηση υποβάλλεται ηλεκτρονικά από τον ιδιοκτήτη του σκάφους. Η αίτηση συνοδεύεται και με κατάθεση ηλεκτρονικού παράβολου ύψους πενήντα (50) ευρώ για τα κωπήλατα και για μηχανοκίνητα σκάφη με ιπποδύναμη έως και είκοσι πέντε (25) ίππους. Για τις μηχανές άνω των είκοσι πέντε (25) ίππων, το παράβολο προσαυξάνεται κατά ένα (1) ευρώ για κάθε ίππο. Το ύψος του παραβόλου αναπροσαρμόζεται με απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Οι Διευθύνσεις Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής (ΔΑΟΚ) των Περιφερειακών Ενοτήτων ορίζονται ως οι αρμόδιες υπηρεσίες για τον έλεγχο της πληρότητας των προϋποθέσεων της παραγράφου 1α', όπως αυτά δηλώνονται από τον αιτούντα στη σχετική ηλεκτρονική φόρμα του ΟΣΠΑ, η οποία ενέχει τη θέση υπεύθυνης δήλωσης του ν. 1599/86. Οι ΔΑΟΚ πραγματοποιούν δειγματοληπτικό έλεγχο τουλάχιστον στο 5% του συνολικού αριθμού των αιτήσεων κατ' έτος. Στις περιπτώσεις που τα δηλούμενα στοιχεία δεν επαληθευτούν, το σκάφος

διαγράφεται άμεσα από τον κατάλογο και ο αιτών υπόκειται στις κυρώσεις της ψευδούς δήλωσης στοιχείων. Το ύψος του ποσοστού του δειγματοληπτικού ελέγχου δύναται να αναπροσαρμόζεται με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ανάλογα με τα ευρήματα.

γ) Στην αίτηση της περίπτωσης β' που υποβάλλει ο ιδιοκτήτης του σκάφους, συμπληρώνονται τα εξής στοιχεία:

«α) Στοιχεία ιδιοκτήτη:

αα) Όνομα

ββ) Επώνυμο

γγ) Πατρώνυμο

δδ) Διεύθυνση μόνιμης κατοικίας

εε) Αριθμός δελτίου ταυτότητας

στστ) Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία (ΔΟΥ)

ζζ) Αριθμός φορολογικού μητρώου (ΑΦΜ)

β) Στοιχεία σκάφους:

αα) Ονομασία σκάφους

ββ) Αριθμός Μητρώου Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας (ΑΜΥΕΝ)

γγ) Λιμένας νηολόγησης ή λεμβολόγησης

δδ) Αριθμός νηολογίου ή λεμβολογίου

εε) Εξωτερική σήμανση

στστ) Ολικό μήκος

ζζ) Χωρητικότητα (GT)

ηη) Ισχύς μηχανής (ίπποι)

γ) Η ημερομηνία έναρξης και λήξης ισχύος της καταχώρισης του σκάφους στο ΟΣΠΑ.»

δ) Με την καταχώριση της αίτησης στο μητρώο σκαφών ερασιτεχνικής αλιείας, ο ιδιοκτήτης του σκάφους αποκτά το δικαίωμα για άσκηση ερασιτεχνικής αλιείας σε όλη την επικράτεια, εντός των εθνικών χωρικών υδάτων για ένα (1) έτος από την καταχώριση του σκάφους στο μητρώο, υπό την προϋπόθεση της τήρησης των όρων αξιοπλοΐας και ασφάλειας του σκάφους. Μετά τη λήξη της η άδεια ανανεώνεται με την ίδια διαδικασία.

ε) Οι ιδιοκτήτες σκαφών τα οποία είναι καταχωρημένα στο μητρώο σκαφών ερασιτεχνικής αλιείας υποχρεούνται να συμμορφώνονται με τις εθνικές και ενωσιακές διατάξεις που ισχύουν για την ερασιτεχνική αλιεία, την επαγγελματική αλιεία, την πώληση, την εμπορία, τα αλιευτικά εργαλεία, τα είδη, τις ποσότητες, τους εποχιακούς και

χρονικούς περιορισμούς των απαγορεύσεων και τους λοιπούς ειδικότερους περιορισμούς. Στους παραβάτες του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του άρθρου 11 του ν.δ. 420/1970 (Α' 27), όπως ισχύει.

στ) Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ρυθμίζεται κάθε σχετικό θέμα που αφορά την εφαρμογή των περιπτώσεων α' έως ε', καθώς και η τροποποίηση ή συμπλήρωση των στοιχείων που περιλαμβάνει η αίτηση της περίπτωσης β'.

ζ) Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων καθορίζονται η περίοδος άσκησης της ερασιτεχνικής αλιείας και τα είδη των αλιευμάτων για τα οποία απαγορεύεται ή περιορίζεται η αλίευση.

2. Η περίπτωση β' της υποπαρ. 3 της παρ. 4 του άρθρου 19 του ν.1650/1986 (Α'160), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 59 του ν. 4315/2014 (Α' 269), αντικαθίσταται περαιτέρω ως εξής:

«β) Μέσα στα καταφύγια άγριας ζωής απαγορεύονται η θήρα, οι αγώνες κυνηγετικών ικανοτήτων σκύλων δεικτών, η σύλληψη της άγριας πανίδας, η συλλογή της άγριας χλωρίδας, η καταστροφή ζώνης με φυσική βλάστηση με κάθε τρόπο, η καταστροφή των φυτοφρακτών, η αμμοληψία, η αποστράγγιση, η επιχωμάτωση και αποξήρανση ελωδών εκτάσεων, η ρύπανση των υδατικών συστημάτων, η διάθεση ή απόρριψη αποβλήτων, η διενέργεια στρατιωτικών ασκήσεων, καθώς και η υπαγωγή έκτασης του καταφυγίου σε πολεοδομικό ή ρυμοτομικό σχεδιασμό. Επιτρέπεται η εγκατάσταση παρατηρητηρίων της άγριας πανίδας. Με προεδρικό διάταγμα, ύστερα από πρόταση των Υπουργών Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων μπορεί να τίθενται όροι ή περιορισμοί στην εγκατάσταση μονάδων υδατοκαλλιεργειών σε Καταφύγια Άγριας Ζωής και να ρυθμίζεται κάθε σχετικό θέμα. Η εκτέλεση λατομικών και μεταλλευτικών δραστηριοτήτων όπως και δρόμων επιτρέπεται, κατόπιν περιβαλλοντικής αδειοδότησης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4014/2011 (Α' 209), όπως ισχύει.»

3. Εφόσον υπάρχουν στοιχεία ή ενδείξεις ότι δεν τηρείται η αλιευτική νομοθεσία ή ότι οι αλιευτικές δραστηριότητες βλάπτουν τα μέτρα διαχείρισης και διατήρησης που αφορούν είδη που υπόκειται σε σχέδιο αποκατάστασης των ιχθυοαποθεμάτων τους ή είδη υπό την διαχείριση των Περιφερειακών Οργανώσεων Αλιείας ή είδη που υπόκειται σε πολυετή σχέδια διαχείρισης, λαμβάνονται έκτακτα μέτρα άμεσης εφαρμογής και μέχρι ετήσιας διάρκειας. Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, καθορίζονται τα έκτακτα μέτρα άμεσης εφαρμογής και αφορούν εκτός των άλλων αρμοδιότητες παρακολούθησης, επιθεώρησης και ελέγχου στον τομέα αλιείας καθώς και

πάταξης της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας. Τα έκτακτα μέτρα μπορούν να ανανεώνονται με όμοια απόφαση πριν τη λήξη τους.

Στα μέτρα αυτά περιλαμβάνονται η αναστολή αλιευτικών δραστηριοτήτων για τα είδη του πρώτου εδαφίου ή των συναφών με αυτά ειδών, καθώς και των μεταναστευτικών ειδών, η απαγόρευση της αλιείας, η απαγόρευση της εκφόρτωσης και της εμπορίας, η παρακολούθηση, ο έλεγχος της συχνότητας υποβολής δεδομένων, η επιθεώρηση κάθε εκφόρτωσης ή εμπορίας, η επικύρωση συνοδευτικών εγγράφων, οι αρμόδιες αρχές, οι υπόχρεοι εφαρμογής των έκτακτων μέτρων και η θέσπιση διοικητικών κυρώσεων.

Άρθρο 44

Ρυθμίσεις θεμάτων του Οργανισμού Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων

Η διάταξη δεν σχολιάζεται.

1. Η Μικτή Επιτροπή Νομικής και Νομοτεχνικής Υποστήριξης που έχει συσταθεί και συγκροτηθεί στον ΟΠΕΚΕΠΕ με τις διατάξεις του άρθρου 17 παρ. 3 του ν. 2637/1998 (Α'200), όπως ισχύει και των κανονιστικών πράξεων που έχουν εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση αυτού, συνεδριάζει τέσσερις τουλάχιστον φορές το μήνα εκτός του κανονικού ωραρίου εργασίας, εκτός του χρόνου που καλύπτεται από υπερωριακή απασχόληση και μετά τη λήξη του νομίμου ωραρίου λειτουργίας των υπηρεσιών και η αποζημίωσή της μειώνεται κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 21 παρ. 2 του ν. 4354/2015 (Α' 176) από την έναρξη ισχύος του.

2. Οι διατάξεις της υποπαραγράφου Δ.9 του άρθρου 2 του ν. 4336/2015 (Α' 94) εκτός των διατάξεων της παρ. 2 του άρθρου 10 και της παρ. 1 του άρθρου 11, δεν εφαρμόζονται για τις εντός και εκτός έδρας μετακινήσεις που αφορούν τους επιτόπιους ελέγχους του άρθρου 59 του Καν. (ΕΕ) 1306/2013, που διενεργούνται από τον Οργανισμό Πληρωμών που είναι υπεύθυνος για τη διαχείριση και τον έλεγχο των δαπανών που αναφέρονται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 και το άρθρο 5 του Καν. (ΕΕ) 1306/2013, όπως κάθε φορά ισχύει.

Άρθρο 45

**Τροποποίηση διατάξεων των νόμων 4061/2012 (Α' 66), 396/1976 (Α' 198),
1565/1985 (Α' 164), 4039/2012 (Α' 15), 4186/2013 (Α' 193) και του
π.δ. 107/2014 (Α' 174)**

Η διάταξη δεν σχολιάζεται.

1. α) Η περίπτωση στ΄ της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του ν.4061/2012 αντικαθίσταται ως εξής:

« στ) Τα ακίνητα που περιήλθαν ή περιέρχονται στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. 3147/2003 (Α΄ 135), όπως συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε με την παράγραφο 12 του άρθρου 19 του ν. 3208/2003 (Α΄ 303) και τις παραγράφους 12 και 33 του άρθρου 20 του νόμου 3399/2005 (Α΄255), την παράγραφο 9 του άρθρου 13 του ν. 3147/2003, την παράγραφο 3 του άρθρου 4 του ν. 2215/1994 (Α΄ 77), καθώς και με πράξεις δωρεάς ή κληρονομιάς.»

β) Η παράγραφος 2α του άρθρου 1 του ν. 4061/2012, όπως αυτή προστέθηκε με το άρθρο 37 παρ. 1α του ν. 4235/2014, αντικαθίσταται ως εξής:

«2α. Οι Δήμοι ασκούν τη διαχείριση στα τμήματα των ακινήτων της παραγράφου 1, όπου έχουν διανοίξει γεωτρήσεις για αρδευτικούς ή υδρευτικούς σκοπούς. Ο Δήμος υποβάλλει στη Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής της οικείας Περιφερειακής Ενότητας και στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων απόσπασμα χάρτη (1:5.000) ή απόσπασμα ορθοφωτοχάρτη σε προβολικό σύστημα ΕΓΣΑ `87, όπου απεικονίζεται το τμήμα του ακινήτου, το οποίο χρησιμοποιεί για τον παραπάνω σκοπό. Το δικαίωμα διαχείρισης παύει εφόσον ο Δήμος αλλάξει τη χρήση ή παύσει να το χρησιμοποιεί για το σκοπό αυτόν.»

γ) Οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 2 του ν. 4061/2012 αντικαθίστανται ως εξής:

«1. Στη Διεύθυνση Διαχείρισης Ακίνητης Περιουσίας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ) τηρείται βάση δεδομένων, όπου απεικονίζονται ψηφιακά όλα τα ακίνητα που διαχειρίζεται το ΥΠΑΑΤ. Η βάση δεδομένων που τηρείται στον Οργανισμό Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΟΠΕΚΕΠΕ) για τα ακίνητα που διαχειρίζεται το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, όπως προσδιορίζονται στο άρθρο 1 του παρόντος νόμου, μεταφέρεται στη Διεύθυνση Διαχείρισης Ακίνητης Περιουσίας του ΥΠΑΑΤ. Στη βάση δεδομένων έχουν πρόσβαση οι Επιτροπές Θεμάτων Γης και Επίλυσης Διαφορών του άρθρου 14, οι αρμόδιες υπηρεσίες των Περιφερειών της χώρας, οι Επιτροπές Ελέγχου και Νομιμότητας των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων του άρθρου 17, ο ΟΠΕΚΕΠΕ καθώς και κάθε ενδιαφερόμενος μετά από σχετική του αίτηση στην Διεύθυνση Διαχείρισης Ακίνητης Περιουσίας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

2. Κάθε πράξη παραχώρησης, η οποία γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4, καταχωρείται στην ψηφιακή βάση δεδομένων, με μέριμνα της Διεύθυνσης Διαχείρισης Ακίνητης Περιουσίας του Υπουργείου ή της αρμόδιας υπηρεσίας της Περιφέρειας της χώρας, αν η πράξη παραχώρησης εκδόθηκε από τον Περιφερειάρχη. Στην πράξη παραχώρησης περιγράφεται, με σαφήνεια, το παραχωρούμενο ακίνητο κατά θέση, εμβαδόν και συντεταγμένες στο ελληνικό γεωδαιτικό σύστημα αναφοράς. Οι ίδιες υπηρεσίες καταχωρούν στη βάση δεδομένων τις πράξεις ακύρωσης ή ανάκλησης των αποφάσεων παραχώρησης»

δ) Η περίπτωση α' της παραγράφου 2 του άρθρου 4 του ν. 4061/2012 αντικαθίσταται ως εξής:

«α) Για την παραγωγή τροφίμων φυτικής ή ζωικής προέλευσης ή ζωοτροφών ή για βόσκηση, κατά χρήση, έναντι χαμηλού τιμήματος, για ακίνητα εμβαδού έως εκατό (100) στρεμμάτων, σε κατ' επάγγελμα αγρότες, φυσικά ή νομικά πρόσωπα, όπως αυτά προσδιορίζονται στο άρθρο 2 του ν. 3874/2010 (Α' 151), σε αγροτικούς συνεταιρισμούς και ομάδες παραγωγών, καθώς και σε ανέργους, εγγεγραμμένους στον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.), μετά από ανακοίνωση της οικείας Περιφέρειας στην ηλεκτρονική της σελίδα στο διαδίκτυο.»

ε) Η παράγραφος 4 του άρθρου 10 του ν. 4061/2012 αντικαθίσταται ως εξής:

«4. Οι δημοπρασίες διεξάγονται στην Αθήνα σε χώρο και χρόνο που προσδιορίζεται και γνωστοποιείται με διακήρυξη του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, η οποία αναρτάται στην ιστοσελίδα του ΥΠΑΑΤ και τοιχοκολλάται στον πίνακα ανακοινώσεων της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ένα (1) μήνα πριν τη διεξαγωγή της δημοπρασίας.»

στ) Η παρ. 10 του άρθρου 10 του ν.4061/2012, όπως ισχύει, αντικαθίσταται ως εξής:

«10. Για την παραχώρηση της χρήσης ακινήτου, έναντι τιμήματος, σύμφωνα με τις περιπτώσεις β', γ' και δ' της παραγράφου 2 του άρθρου 4, η δημοπρασία διενεργείται από την Επιτροπή Θεμάτων Γης και Επίλυσης Διαφορών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις προηγούμενες παραγράφους. Οι δημοπρασίες διεξάγονται στην έδρα της οικείας Περιφέρειας σε χώρο και χρόνο που προσδιορίζεται με τη διακήρυξη. Κάθε δημοπρασία γνωστοποιείται με διακήρυξη της οικείας Περιφέρειας, ένα (1) μήνα πριν τη διεξαγωγή της δημοπρασίας, η οποία δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα της Περιφέρειας και του ΥΠΑΑΤ. Η διακήρυξη τοιχοκολλάται, επίσης, στον πίνακα ανακοινώσεων της Κεντρικής Υπηρεσίας της οικείας Περιφέρειας. Αν έχουν συγκροτηθεί περισσότερες Επιτροπές Θεμάτων Γης και Επίλυσης Διαφορών, η δημοπρασία διεξάγεται στην έδρα της

Επιτροπής στη χωρική αρμοδιότητα της οποίας βρίσκεται το δημοπρατούμενο ακίνητο. Όπου στις παραπάνω παραγράφους αναφέρεται η Επιτροπή Δημοπρασίας νοείται η Επιτροπή Θεμάτων Γης και Επίλυσης Διαφορών.»

ζ) Η περίπτωση δ' της παραγράφου 8 του άρθρου 22 του ν. 4061/2012, όπως αυτή προστέθηκε με την παράγραφο 9 του άρθρου 37 του ν. 4235/2014, αντικαθίσταται ως εξής:

«δ) Για την μεταβίβαση της κυριότητας των δρόμων εκδίδεται διαπιστωτική πράξη του οικείου Περιφερειάρχη, η οποία μεταγράφεται στο οικείο Υποθηκοφυλακείο ή καταχωρείται στο αρμόδιο Κτηματολογικό Γραφείο και κοινοποιείται στην εταιρεία «Εθνικό Κτηματολόγιο και Χαρτογράφηση Α.Ε.» και στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για ενημέρωση της ψηφιακής βάσης.»

η) Το άρθρο 24α του ν. 4061/2012, όπως αυτό προστέθηκε με την παράγραφο 13α του άρθρου 37 του ν. 4235/2014, αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 24α

Κατάτμηση ακινήτου

Αν με την απόφαση της Επιτροπής Θεμάτων Γης και Επίλυσης Διαφορών δεν προβάλλεται δικαίωμα κυριότητας σε τμήμα του ακινήτου ή αν αναγνωρίζεται δικαίωμα εξαγοράς σε τμήμα αυτού, ο Περιφερειάρχης εκδίδει πράξη κατάτμησης του ενιαίου ακινήτου, μετά από εισήγηση της Διεύθυνσης Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού της οικείας Περιφέρειας, η οποία μεταγράφεται στο οικείο Υποθηκοφυλακείο ή καταχωρίζεται στο αρμόδιο Κτηματολογικό Γραφείο. Τα ακίνητα που προέρχονται από την κατάτμηση του ενιαίου ακινήτου καταχωρούνται με νέο κωδικό στην ψηφιακή βάση του ΥΠΑΑΤ, με μέριμνα της αρμόδιας υπηρεσίας της οικείας Περιφέρειας.»

θ) Οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 26 του ν. 4061/2012 αντικαθίστανται ως εξής:

«1. Ακίνητα που διαχειρίζεται το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και εντάσσονται σε εγκεκριμένα ρυμοτομικά σχέδια, ρυμοτομούνται κατ' εφαρμογή των πολεοδομικών διατάξεων, από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Οι αρμόδιες υπηρεσίες οφείλουν να διαβιβάζουν, αμελλητί, τη σχετική πράξη εφαρμογής, συνοδευόμενη από ψηφιακό διανυσματικό αρχείο, στο ελληνικό γεοδαιτικό σύστημα αναφοράς, στην αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου και της οικείας Περιφέρειας, προκειμένου να καταχωρήσει τις μεταβολές στα κτηματολογικά στοιχεία.

2. Η αρμόδια δασική υπηρεσία διαβιβάζει στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και στην οικεία Περιφέρεια την πράξη χαρακτηρισμού έκτασης που κρίνεται τελεσίδικα δασική ή κηρύσσεται αναδασωτέα, συνοδευόμενη από ψηφιακό διανυσματικό

αρχείο, στο ελληνικό γεοδαιτικό σύστημα αναφοράς, προκειμένου να ενημερωθεί η ψηφιακή βάση δεδομένων.»

ι) Η περίπτωση α΄ της παραγράφου 6 του άρθρου 36 του ν. 4061/2012, αντικαθίσταται ως εξής:

«α) Ακίνητα, των οποίων η διαχείριση ανήκει στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και τα οποία παραχωρήθηκαν για την πραγματοποίηση συγκεκριμένου σκοπού βάσει διατάξεων που καταργούνται με το νόμο αυτό, όπως ενδεικτικά και όχι περιοριστικά: του άρθρου 123 του Αγροτικού Κώδικα, του άρθρου 4 του ν. 3147/2003 (Α΄ 135), του ν.δ. 203/1969 (Α΄ 109), των άρθρων 11 και 13 του ν. 1734/1987 (Α΄ 189), των αριθμ. 73/2005 και 2358/2004 αποφάσεων του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Β΄ 837) κ.α., εξακολουθούν να διέπονται από τις διατάξεις, βάσει των οποίων παραχωρήθηκαν».

2. Η καταβολή του προστίμου από τους δικαιούχους οικοπέδων σύμφωνα με την παράγραφο 16 του άρθρου 36 του ν.4061/2012 (Α΄66) γίνεται σε δύο άτοκες δόσεις, η πρώτη μέχρι 31.12.2016 και η δεύτερη μέχρι 31.12.2017.

3. Για την επιλογή του εκπροσώπου των πανελλήνιων εργοληπτικών οργανώσεων που συμμετέχει στο Κεντρικό Γνωμοδοτικό Συμβούλιο Εγγειοβελτιωτικών Έργων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, το οποίο προβλέπεται από τις διατάξεις του ν.δ. 3881/1958 (Α΄181) και του από 27/2/1959 β.δ, (Α΄50) και διατηρήθηκε σε ισχύ με την αριθ. 393155/22-9-1992 απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Γεωργίας και Οικονομικών (Β΄579), ακολουθείται η εξής διαδικασία: οι πανελλήνιες εργοληπτικές οργανώσεις προτείνουν εκπρόσωπό τους μέσα σε προθεσμία που τάσσεται με γραπτή πρόσκληση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από δέκα (10) ημέρες. Ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ορίζει τον εκπρόσωπο των πανελλήνιων εργοληπτικών οργανώσεων με τον αναπληρωτή του από τα πρόσωπα που προτάθηκαν.

4. Η παρ. 2 του άρθρου 19 του ν. 396/1976 (Α΄198) όπως ισχύει αντικαθίσταται ως εξής: «Οι όροι, οι προϋποθέσεις και οι διαδικασίες λειτουργίας και ελέγχου των οινοποιείων στις περιπτώσεις συστέγασης με εγκαταστάσεις παραγωγής σταφιδίνης, μαρμελάδας από ξηρή σταφίδα, χυμού από σταφύλια ή με εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούν σάκχαρη και σακχαρούχες ύλες, καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων εξαιρουμένης της περιπτώσεως της συστέγασης οινοποιείου και αποσταγματοποιείου με ποτοποιείο περί της οποίας διαλαμβάνουν οι διατάξεις του

τελευταίου εδαφίου της παρ. Γ.3 του άρθρου 7 του ν. 2969/2001, όπως προστέθηκαν με την υποπαράγραφο Δ.6 του άρθρου 2 του ν. 4336/2015 (Α΄ 94)»

5. Οι περιπτώσεις α΄ και β΄ της παραγράφου 4 του άρθρου 11 του ν. 1565/1985 (Α΄164), όπως ισχύει, αντικαθίστανται ως εξής:

«α) Όποιος πάνω από τρεις φορές υποπίπτει στην ίδια παράβαση των περιπτώσεων α΄, β΄, δ΄ και στ΄ της παραγράφου 1.

β) Όποιος πάνω από μία φορά υποπίπτει στην ίδια παράβαση της περίπτωσης ι΄ της παραγράφου 1.»

6. α) Η παράγραφος 8 του άρθρου 9 του ν. 4039/2012, αντικαθίσταται ως εξής:

«8. Στην περίπτωση υιοθεσίας των αδέσποτων ζώων συντροφιάς από ενδιαφερόμενο νέο ιδιοκτήτη, φυσικό πρόσωπο ή φιλοζωικό σωματείο, που δεν είναι μόνιμος κάτοικος της Ελλάδας ή δεν έχει την έδρα του στην Ελλάδα, η υιοθεσία πραγματοποιείται με την παράδοσή τους στον ενδιαφερόμενο νέο ιδιοκτήτη ή σε νόμιμο εκπρόσωπό του ή πληρεξούσιό του και η πληρεξουσιότητα αποδεικνύεται εγγράφως με βέβαιη χρονολογία, υπό την προϋπόθεση ότι τα ζώα έχουν στερηθεί, σημανθεί και καταγραφεί στη διαδικτυακή ηλεκτρονική βάση δεδομένων με τα πλήρη στοιχεία του προσωρινού κατόχου τους και τα πλήρη στοιχεία του νέου ιδιοκτήτη, τα οποία προκύπτουν από επίσημο αποδεικτικό έγγραφο.»

β) Το πρώτο εδάφιο της παρ. 5 του άρθρου 4 του ν. 4039/2012, αντικαθίσταται ως εξής:

«5. Η ηλεκτρονική σήμανση και καταγραφή και η έκδοση διαβατηρίου και βιβλιαρίου υγείας σύμφωνα με τα υποδείγματα των Παραρτημάτων 2 και 3, πραγματοποιούνται από κτηνιάτρους που έχουν πιστοποιηθεί, ασκούν νόμιμα το κτηνιατρικό επάγγελμα στην Ελλάδα, είναι εγγεγραμμένοι στα μητρώα του Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος (ΓΕΩΤΕΕ) και διαθέτουν Αριθμό Φορολογικού Μητρώου (ΑΦΜ).»

7. Μετά την παράγραφο 4 του άρθρου 44 του ν. 4186/2013, προστίθεται νέα παράγραφος 5 ως εξής:

«5. α) Στο πλαίσιο της μη τυπικής εκπαίδευσης, που παρέχεται σε οργανωμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο εκτός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος και μπορεί να οδηγήσει στην απόκτηση πιστοποιητικών αναγνωρισμένων σε εθνικό επίπεδο, μπορούν με κοινή απόφαση των Υπουργών Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, να ιδρύονται, καταργούνται και συγχωνεύονται δημόσιοι φορείς μη τυπικής εκπαίδευσης του παρόντος νόμου, αρμοδιότητας Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ) και να ρυθμίζονται θέματα σχετικά με την οργάνωση, τη διοίκηση, το προσωπικό και τη λειτουργία των φορέων αυτών. Με την ίδια

απόφαση καθορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία για την εισαγωγή μαθητών και την υλοποίηση της τάξης μαθητείας-πρακτικής άσκησης των ειδικοτήτων των φορέων αυτών.

β) Με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων μπορούν να δημιουργούνται νέες ειδικότητες για τους φορείς μη τυπικής εκπαίδευσης αρμοδιότητας ΥΠΑΑΤ σύμφωνα με τις εθνικές και περιφερειακές ανάγκες της αγροτικής οικονομίας, και τις προτάσεις των επιστημονικών φορέων, των επαγγελματικών φορέων, των επιμελητηρίων και του ΟΑΕΔ.

γ) Μετά από εισήγηση του Ελληνικού Γεωργικού Οργανισμού ΔΗΜΗΤΡΑ, μπορεί να παρέχεται σε αυτόν, με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, εφόσον έχουν προβλεφθεί οι σχετικές δαπάνες στον εγκεκριμένο του προϋπολογισμό και ευρίσκονται εντός των ορίων του Μ.Π.Δ.Σ, έγκριση για να λάβει άδεια λειτουργίας φορέων μη τυπικής εκπαίδευσης του άρθρου 17 του παρόντος νόμου, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου Θ' του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (Α'222). Με κοινή απόφαση των Υπουργών Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ρυθμίζονται θέματα σχετικά με την οργάνωση, τη διοίκηση, το προσωπικό και τη λειτουργία καθώς και την ένταξη των φορέων αυτών στην οργανική διάρθρωση του ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία για την εισαγωγή μαθητών και την υλοποίηση της τάξης μαθητείας-πρακτικής άσκησης των ειδικοτήτων των φορέων αυτών.»

8. α) Οι υποπεριπτώσεις γ' των περιπτώσεων 1 και 3 της παραγράφου Δ' του άρθρου 4 του π.δ. 107/2014 αντικαθίστανται ως εξής:

«γ) Τμήμα Παρακολούθησης Παραχωρούμενων Ακινήτων»

β) Το σημείο στστ' της υποπερίπτωσης γ' της περίπτωσης 3 της παραγράφου Δ' του άρθρου 4 του π.δ. 107/2014 αντικαθίσταται ως εξής:

«στστ) Η ψηφιακή διαχείριση ακινήτων που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του νόμου 4061/2012, όπως εκάστοτε ισχύει»

γ) Μετά το σημείο ζζ' της υποπερίπτωσης γ' της περίπτωσης 3 της παραγράφου Δ' του άρθρου 4 του π.δ. 107/2014 προστίθεται νέο σημείο ηη' ως εξής:

«ηη) Η καταχώρηση στην ψηφιακή βάση δεδομένων κάθε πράξης παραχώρησης που γίνεται από τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4061/2012, όπως εκάστοτε ισχύει.»

δ) Η παράγραφος 2 του άρθρου 15 του π.δ. 107/2014, αντικαθίσταται ως εξής:

«2) Της Μονάδας Εσωτερικού Ελέγχου, προΐσταται υπάλληλος των κλάδων ΠΕ5 Επιθεωρητών ή ΠΕ10 Οικονομικού.»

Άρθρο 46

Ρυθμίσεις θεμάτων του Οργανισμού Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων

Η διάταξη δεν σχολιάζεται.

1. Για την πρόσληψη από τον Οργανισμό Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛ.Γ.Α.) γεωτεχνικού προσωπικού ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου η προθεσμία του άρθρου 20 του ν. 4305/2014 (Α΄ 237) ορίζεται σε δώδεκα (12) μήνες και εφόσον έχει γίνει η σχετική πρόβλεψη για τις δαπάνες μισθοδοσίας στον εγκεκριμένο του προϋπολογισμό. Ειδικώς η εξάμηνη προθεσμία του άρθρου 20 του ν. 4305/2014 για τη σύναψη συμβάσεων ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου κατ' επίκληση της με αριθ. πρωτ. ΔΙΠΑΔΔ/Φ.ΕΓΚΡ./38/29786/π.ε. εγκριτικής απόφασης της Επιτροπής της Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου 33/06 παρατείνεται κατά 60 ημέρες, αρχής γενομένης από της δημοσίευσης του παρόντος νόμου.»

2. Στην παράγραφο 2 του άρθρου 2 της Υποπαραγράφου Δ9 του ν. 4336/2015 (Α΄94) προστίθεται εδάφιο ως εξής:

«Επίσης οι μετακινήσεις του πάσης φύσης προσωπικού του ΕΛΓΑ καθώς και του ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ εξαιρούνται και δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του παρόντος νόμου, εκτός των διατάξεων της παρ. 2 του άρθρου 10 και της παρ. 1 του άρθρου 11.»

3. Στο άρθρο 33 του ν. 4354/2015 (Α΄176) προστίθεται περίπτωση θ΄ ως εξής:

«θ. Της παρ.5 του άρθρου 24 του ν. 3877/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει σήμερα και η κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσα κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (80/14270/31.1.2014, Β 327)»

Άρθρο 47

Τροποποίηση διατάξεων του ν. 4235/2014 (Α΄32)

Η διάταξη δεν σχολιάζεται.

1. Το άρθρο 56 του ν. 4235/2014 (Α΄32) αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 56

Αγορές Παραγωγών - Οικοτεχνία

1. α) Σε κάθε Περιφερειακή Ενότητα μπορούν να λειτουργούν αγορές παραγωγών με προϊόντα συμβατικής και βιολογικής γεωργίας. Στις αγορές παραγωγών συμμετέχουν αποκλειστικά παραγωγοί αγροτικών προϊόντων, με σκοπό την απευθείας διάθεση στο καταναλωτικό κοινό των νωπών αγροτικών προϊόντων που οι ίδιοι παράγουν ή/και μεταποιημένων το βασικό συστατικό των οποίων είναι δικής τους παραγωγής.

β) Για τη συμμετοχή σε αγορά παραγωγών, οι παραγωγοί πρέπει να είναι αγρότες εγγεγραμμένοι στο Μητρώο Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων (Μ.Α.Α.Ε.), σύμφωνα με τους νόμους 3874/2010 (Α'151) και 2520/1997 (Α'173), όπως κάθε φορά ισχύουν, να υποβάλουν αίτηση ενιαίας ενίσχυσης και ενιαία δήλωση καλλιέργειας/εκτροφής. Οι παραγωγοί συμμετέχουν στις αγορές παραγωγών των Περιφερειακών Ενοτήτων στις οποίες έχουν τις αγροτικές τους εκμεταλλεύσεις, καθώς και στις αγορές παραγωγών όμορων Περιφερειακών Ενοτήτων. Στις αγορές παραγωγών της Περιφέρειας Αττικής και της Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης μπορούν να συμμετέχουν οι παραγωγοί αγορών παραγωγών απ' όλη τη χώρα.

γ) Για την οργάνωση των αγορών παραγωγών, συνιστάται αυτοδιαχειριζόμενος φορέας αστικού μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα από τους ίδιους τους παραγωγούς, ορίζεται ο υπεύθυνος για τη λειτουργία τους και καταρτίζεται εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας. Κάθε αγορά παραγωγών μπορεί να λειτουργεί είτε σε δημόσιο χώρο που καθορίζεται μετά από έγκριση του οικείου Δήμου ή της οικείας Περιφερειακής Ενότητας, είτε σε ιδιωτικό χώρο με ευθύνη των ίδιων των παραγωγών.

2. α) Οικοτεχνία είναι η μεταποίηση, μικρής κλίμακας, γεωργικών προϊόντων από τον παραγωγό, στον χώρο της αγροτικής κατοικίας ή της αγροτικής εκμετάλλευσης του. Το βασικό συστατικό του τελικού προϊόντος πρέπει να είναι ίδιας παραγωγής. Τα προϊόντα οικοτεχνίας προορίζονται για άμεση διάθεση από τον οικοτέχνη στους χώρους παρασκευής, σε περιοδικές τοπικές εκδηλώσεις, σε λαϊκές αγορές, σε αγορές παραγωγών και σε επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου και μαζικής εστίασης.

β) Δικαίωμα οικοτεχνικής παρασκευής μεταποιημένων γεωργικών προϊόντων έχουν μόνο τα φυσικά πρόσωπα που είναι επαγγελματίες αγρότες εγγεγραμμένοι στο Μητρώο Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων (Μ.Α.Α.Ε.), σύμφωνα με τους νόμους 3874/2010 (Α'151) και 2520/1997 (Α'173), όπως κάθε φορά ισχύουν, υποβάλουν αίτηση ενιαίας ενίσχυσης και ενιαία δήλωση καλλιέργειας/εκτροφής, καθώς και τα μέλη της οικογένειάς τους. Στην οικοτεχνική τους δραστηριότητα, οι επαγγελματίες αγρότες μπορούν να χρησιμοποιήσουν ως βασικό συστατικό του τελικού προϊόντος γεωργικά προϊόντα με ανώτατο όριο το σύνολο της παραγωγής τους. Ο παραγωγός που

συμμετέχει σε αγροτικό συνεταιρισμό δύναται να χρησιμοποιεί στην οικοτεχνική του δραστηριότητα το μέρος της παραγωγής του που δεν υποχρεούται να διαθέτει στον συνεταιρισμό, σύμφωνα με το καταστατικό του.

γ) Στη Διεύθυνση Προγραμματισμού και Εφαρμογών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων συνιστάται Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Οικοτεχνίας (ΚΗΜΟ), στο οποίο καταγράφονται οι παραγωγοί αλλά και τα είδη των προϊόντων που παράγονται στα πλαίσια της οικοτεχνίας. Για την εγγραφή και την ανανέωση εγγραφής στο ΚΗΜΟ ορίζεται παράβολο δέκα (10) ευρώ.

3. α) Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων καθορίζονται:

αα) Τα αρμόδια όργανα, τα δικαιολογητικά και η τηρούμενη διαδικασία για την έναρξη, τη χωροθέτηση και την παύση λειτουργίας των αγορών παραγωγών.

ββ) Οι κανόνες λειτουργίας των αγορών παραγωγών, ο έλεγχος τήρησης των κανόνων αυτών, η επιβολή διοικητικών κυρώσεων κατά των παραβατών, τα αρμόδια όργανα ελέγχου και εποπτείας και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή της παραγράφου 1.

β) Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων καθορίζονται τα είδη των προϊόντων οικοτεχνίας, οι όροι και οι προϋποθέσεις παραγωγής, μεταποίησης, μεταφοράς, διάθεσης και έκθεσης αυτών, τα της τήρησης, οργάνωσης και λειτουργίας του ΚΗΜΟ, η επιβολή κυρώσεων, οι αρμόδιες αρχές και κάθε σχετικό θέμα για την εφαρμογή της παραγράφου 2.»

2. Τα δύο πρώτα εδάφια της παρ. 2 του άρθρου 62 του ν. 4235/2014 (Α'32), αντικαθίστανται ως εξής:

«2. Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων καθορίζονται τα αναγκαία συμπληρωματικά, οργανωτικά και εκτελεστικά μέτρα για την εφαρμογή των διατάξεων των κανονισμών και αποφάσεων των Οργάνων της ΕΕ καθώς και για τη μεταφορά των οδηγιών των ιδίων ως άνω Οργάνων:

α) που αφορούν την Κοινή Αγροτική Πολιτική.

β) που αφορούν τους τομείς αρμοδιότητας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής πολιτικών της ΕΕ εκτός της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, εφόσον δεν υφίσταται ειδική εξουσιοδότηση.

Στα μέτρα αυτά περιλαμβάνεται ιδίως ο ορισμός αρμόδιων αρχών, η σύσταση και η συγκρότηση συλλογικών οργάνων, ο καθορισμός αρμοδιοτήτων και διοικητικών

διαδικασιών, καθώς και η θέσπιση διοικητικών και ποινικών κυρώσεων σε βαθμό πλημμελήματος.»

Άρθρο 48

Τροποποίηση διατάξεων του ν. 4152/2013 (Α΄107)

Η διάταξη δεν σχολιάζεται.

Η περίπτωση 1 της υποπαραγράφου Ε.10 της παραγράφου Ε του άρθρου πρώτου του ν. 4152/2013 (Α΄107), αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Φυσικό ή νομικό πρόσωπο που εμπορεύεται λιπάσματα υποχρεούται να απασχολεί σε κάθε εγκατάσταση εμπορίας λιπασμάτων υπεύθυνο επιστήμονα με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας πλήρους απασχόλησης. Οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις εμπορίας λιπασμάτων, όπως οι ανωτέρω επιχειρήσεις ορίζονται στη Σύσταση αριθμ. 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής (L 124/36/20-5-2003), μπορούν να απασχολούν υπεύθυνο επιστήμονα με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας μερικής απασχόλησης.

Φυσικό ή νομικό πρόσωπο που παράγει και εμπορεύεται ή εμπορεύεται πολλαπλασιαστικό υλικό καλλιεργούμενων φυτικών ειδών υποχρεούται να απασχολεί σε κάθε εγκατάσταση παραγωγής και εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού καλλιεργούμενων φυτικών ειδών υπεύθυνο επιστήμονα με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας πλήρους απασχόλησης. Οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις παραγωγής και εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού καλλιεργούμενων φυτικών ειδών, όπως οι ανωτέρω επιχειρήσεις ορίζονται στη Σύσταση αριθμ. 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής (L 124/36/20-5-2003), μπορούν να απασχολούν υπεύθυνο επιστήμονα με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας μερικής απασχόλησης. Φυτωριακές επιχειρήσεις τύπου Α, Β και μητρικών φυτειών αμπέλου που υπάγονται στην έννοια της μικρής και πολύ μικρής επιχείρησης μπορούν να απασχολούν υπεύθυνο επιστήμονα με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας μερικής απασχόλησης ή με σύμβαση παροχής ανεξαρτήτων υπηρεσιών. Φυτωριακή επιχείρηση τύπου Α΄ ή Β΄ ή μητρικών φυτειών αμπέλου που υπάγεται στην έννοια της μικρής και πολύ μικρής επιχείρησης, και η οποία αποτελείται από μία ή περισσότερες εγκαταστάσεις παραγωγής και εμπορίας του υλικού αυτού εντός του δήμου της έδρας της επιχείρησης και των όμορων δήμων, νοείται ως ενιαία εγκατάσταση για την απασχόληση υπεύθυνου επιστήμονα. Με προεδρικό διάταγμα, μετά από πρόταση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ρυθμίζεται κάθε θέμα που

αφορά τους όρους και προϋποθέσεις απασχόλησης υπεύθυνου επιστήμονα στις επιχειρήσεις της παρούσας περίπτωσης.»

Άρθρο 49

Τροποποίηση διατάξεων του ν. 4036/2012 (Α΄ 8)

Η διάταξη δεν σχολιάζεται.

1. Η περίπτωση β΄ της παραγράφου 5 του άρθρου 35 του ν. 4036/2012, αντικαθίσταται ως εξής:

«β) Μέχρι την 26η Νοεμβρίου 2016, η έκδοση συνταγής δύναται να γίνεται τη στιγμή της πώλησης των γεωργικών φαρμάκων. Στην περίπτωση αυτή, η ηλεκτρονική καταγραφή σε ειδικό έντυπο της πώλησης των γεωργικών φαρμάκων, σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 36, μπορεί να υπέχει θέση συνταγής χρήσης γεωργικού φαρμάκου αναφέροντας πλήρως τα στοιχεία του επιστήμονα που την εξέδωσε.»

2. Μετά την περίπτωση γ΄ της παραγράφου 5 του άρθρου 35 του ν. 4036/2012, προστίθεται νέα περίπτωση δ΄ ως εξής:

«δ) Σε μεγέθη συσκευασιών γεωργικών φαρμάκων που:

αα) προορίζονται να χρησιμοποιηθούν σε υπαίθριες καλλιέργειες των οποίων η έκταση δεν υπερβαίνει τα χίλια τετραγωνικά μέτρα (1.000 τ.μ.) και

ββ) δεν φέρουν εικονόγραμμα κινδύνου με νεκροκεφαλή και χιαστί οστά

εκδίδεται συνταγή ή τη στιγμή της πώλησης γίνεται ηλεκτρονική καταγραφή στο ειδικό έντυπο της πώλησης των γεωργικών φαρμάκων, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 36, η οποία υπέχει θέση συνταγής χρήσης γεωργικού φαρμάκου αναφέροντας πλήρως τα στοιχεία του επιστήμονα που την εξέδωσε. Στην περίπτωση αυτή, ο υπεύθυνος επιστήμονας που διενέργησε την πώληση υποχρεούται να παρέχει γενικές πληροφορίες σχετικά με τους κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον από τη χρήση γεωργικών φαρμάκων, ιδίως σχετικά με τις πηγές κινδύνου, την έκθεση, τον ορθό τρόπο αποθήκευσης, το χειρισμό και την εφαρμογή, καθώς και την ασφαλή τους διάθεση σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία για τα απόβλητα, καθώς και σχετικά με εναλλακτικές λύσεις χαμηλού κινδύνου.»

3. Το πρώτο εδάφιο της περίπτωσης π΄ της παραγράφου 1 του άρθρου 50 του ν. 4036/2012 αντικαθίσταται ως εξής:

«π) Το περιεχόμενο και ο τύπος της συνταγής χρήσης γεωργικού φαρμάκου, η διαδικασία και ο τρόπος έκδοσης της, η διάρκεια ισχύος της, η επιστημονική

μεθοδολογία που ακολουθείται για την έκδοση και την επιλογή των δραστικών ουσιών και κάθε σχετικό θέμα για την εφαρμογή των περιπτώσεων της παραγράφου 5 του άρθρου 35.»

ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΡΥΘΜΙΣΤΟΥΝ:

Δεν ρυθμίζονται θέματα, που αφορούν στις μη μετατραπείσες ΕΑΣ, ΚΕΣΕ ,ΚΑΣΟ και ΣΕ κατά τρόπο ομοιόμορφο.

Άρθρο 50

Μεταβατικές διατάξεις

1. Το «Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων και Διεπαγγελματικών Οργανώσεων» που συστάθηκε στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με το άρθρο 2 του ν. 4015/2011 (Α' 210), στα πλαίσια άσκησης της κρατικής εποπτείας επί των ΑΣ, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 4 του άρθρου 12 του Συντάγματος, συνεχίζει να λειτουργεί και να τηρείται, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, και μετονομάζεται σε «Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συνεταιρισμών και άλλων συλλογικών φορέων» του άρθρου 19.

Παρατήρηση : Το Σύνταγμα στην άσκηση της κρατικής Εποπτείας, δεν προβλέπει τον έλεγχο της επιχειρηματικής δράσης των συνεταιρισμών, όπως διατυπώνεται στο Σ/Ν.

2. Όσοι ΑΣ λειτουργούν και είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο του άρθρου 2 του ν. 4015/2011 κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, υποχρεούνται να τροποποιήσουν τα καταστατικά τους σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου και να προσαρμοστούν στη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 4 ως προς τον αριθμό των μελών τους, εντός ενός (1) έτους από την έναρξη ισχύος του. Μετά την πάροδο της προθεσμίας του πρώτου εδαφίου, οι ΑΣ που δεν έχουν προσαρμόσει το καταστατικό τους, διαγράφονται από το μητρώο.

Παρατήρηση : Με απλά λόγια μας λέει το Σ/Ν ότι, όλοι οι συνεταιρισμοί, που έχουν λιγότερα από 30 μέλη, για να μη διαλυθούν, θα πρέπει να βγουν στο παζάρι με το αίτημα : «Όσοι πιστοί προσέλθετε» . Πώς να σχολιασθεί μια διάταξη, η οποία στερείται σοβαρότητας ;Η διάταξη δεν πρόκειται να εφαρμοστεί, ούτε μπορεί να τύχει δικαστικής προστασίας.

3. Οι ΑΣ, οι οποίοι δεν έχουν υποβάλλει αίτηση πρώτης εγγραφής στο μητρώο του άρθρου 2 του ν. 4015/2011, καθώς και αυτοί που έχουν καταχωριστεί στο μητρώο αυτό ως ανενεργοί, κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, μπορούν, εντός έξι (6) μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου:

α) να συγχωνευθούν, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 24, με άλλον υφιστάμενο κατά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου ΑΣ, που είναι εγγεγραμμένος στο μητρώο του ν. 4015/2011 ή

β) να αποφασίσουν τη λύση τους και τη θέση τους σε εκκαθάριση.

Παρατήρηση : Παραθέτουμε τις νομικές διατάξεις, που σχετίζονται με την άνω ρύθμιση, για να κατανοηθεί το σφάλμα ή η αυθαιρεσία, πιο σωστά της διάταξης, τα οποία εντοπίζονται στα εξής:

Ένας αγροτικός συνεταιρισμός διαγράφεται από το Μητρώο, εάν κατόπιν δύο συνεχών αξιολογήσεων , κριθεί ως ανενεργός. Στην περίπτωση αυτή εκδίδεται διοικητική πράξη, η οποία προσβάλλεται, όπως ο νόμος ορίζει. Στην προκειμένη περίπτωση, χωρίς ανάρτηση στο Μητρώο του Υπουργείου των ανενεργών συνεταιρισμών, διότι ακόμη και σήμερα η ιστοσελίδα του Μητρώου καλεί τους αγροτικούς συνεταιρισμούς που δεν περιλαμβάνονται στον κατάλογο με τους ενεργούς Α.Σ. και πληρούσαν τα τέσσερα κριτήρια του νόμου «να διορθώσουν τα λάθη και να συμπληρώσουν παραλείψεις ώστε να επανελεγχθούν».

Αντί λοιπόν να ακολουθηθεί η διαδικασία του νόμου και να δοθεί η δυνατότητα σε τυχόν ανενεργούς συνεταιρισμούς, ελλείψει τυπικών κριτηρίων, να τύχουν αξιολογήσεως, η οποία βεβαίως σύμφωνα με τον νόμο έπρεπε να γίνεται ετησίως, παρά ταύτα μετά από **PENTE** χρόνια, ουδεμία αξιολόγηση έχει γίνει, ο νομοθέτης διατάσσει την διάλυση και εκκαθάριση των συνεταιρισμών αυτών. **Και χωρίς μέχρι σήμερα να έχει αναρτηθεί κατάλογος ανενεργών συνεταιρισμών.**

Δεν εκπλησσόμαστε, διότι τόσο ο ν. 4015/2011, όσο και το παρόν Σ/Ν έχουν δυο προσφιλείς λέξεις για τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς : **Διάλυση και Εκκαθάριση.**

Νομική διάταξη :

«Με το άρθρο 3 «Βασικές αρχές λειτουργίας και αξιολόγησης των Αγροτικών Συνεταιρισμών» του ν. 4015/2011, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 61 του ν. 4277/2014, ορίστηκε ότι «1. Η Εποπτική Αρχή αξιολογεί τους ΑΣ, σύμφωνα και με το άρθρο 4, εποπτεύει τη σύννομη λειτουργία τους και τους βοηθά στο έργο τους. Ελέγχει επίσης την καταβολή της αξίας των συνεταιριστικών μερίδων, την τήρηση των διατάξεων των νόμων,

του καταστατικού και των αποφάσεων των γενικών συνελεύσεων και την τήρηση των βιβλίων που απαιτεί ο νόμος αυτός. Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων κατόπιν γνώμης του Συμβουλίου καθορίζονται ο τρόπος άσκησης της εποπτείας της Εποπτικής Αρχής, οι υποχρεώσεις των ΑΣ προς αυτήν ιδίως για την παροχή εγγράφων ή άλλων αναγκαίων για την άσκηση της εποπτείας στοιχείων και πληροφοριών, οι τυχόν επιβαλλόμενες διοικητικές κυρώσεις σε αυτές και κάθε σχετικό θέμα.». Ακολουθώντας με το άρθρο 4 «Καταχώριση στο Μητρώο και αξιολόγηση των ΑΣ» ορίστηκε ότι «1. Οι ΑΣ, αφού αξιολογηθούν σύμφωνα με την παράγραφο 1 του προηγούμενου άρθρου, καταχωρίζονται στο Μητρώο. Για την καταγραφή στο Μητρώο αξιοποιούνται τα βιβλία που τηρούνται στα κατά τόπους Ειρηνοδικεία, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 37 του ν. 2810/ 2000. Οι ΑΣ καταχωρίζονται στο Μητρώο σε δύο αξιολογικές κατηγορίες ως: α) ενεργοί ΑΣ και β) ανενεργοί ΑΣ. 2. Η αξιολόγηση των ΑΣ γίνεται ετησίως και σύμφωνα με τις τακτικές ετήσιες δηλώσεις, που αυτές υποβάλλουν και εκδίδεται σχετική απόφαση από την Εποπτική Αρχή, η οποία γνωστοποιείται στον αξιολογούμενο. Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση του Συμβουλίου, καθορίζονται με κάθε λεπτομέρεια τα ειδικότερα κριτήρια που προβλέπονται στην παράγραφο 1 για την αξιολόγηση των ΑΣ, ο τύπος και το ακριβές περιεχόμενο των αιτήσεων της πρώτης εγγραφής και των τακτικών ετήσιων δηλώσεων, τα έγγραφα και δικαιολογητικά που επισυνάπτονται σε αυτές και η διαδικασία συμβατικής ή ηλεκτρονικής υποβολής τους. Με την ίδια απόφαση, μπορεί να ορίζεται και παράβολο για κάθε αίτηση, που υποβάλλεται στο μητρώο. Η υποβολή των τακτικών ετήσιων δηλώσεων διενεργείται το αργότερο έως την 30ή Μαρτίου εκάστου έτους. Οι αξιολογούμενοι, εφόσον δεν συμφωνούν με την απόφαση αξιολόγησης, έχουν δικαίωμα ένστασης, ενώπιον του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, εντός προθεσμίας ενός μηνός από τη γνωστοποίηση της απόφασης της Εποπτικής Αρχής. Ο Υπουργός αποφαινεται επί της ενστάσεως εντός προθεσμίας δεκαπέντε (15) ημερών. 3. Με την αίτηση πρώτης εγγραφής, οι ΑΣ υποχρεούνται να προσκομίσουν στην Εποπτική Αρχή: α) αντίγραφο του καταστατικού τους και βεβαίωση εγγραφής του στα οικεία βιβλία του αρμόδιου Δικαστηρίου,β) ετήσιο κύκλο εργασιών κατά την τελευταία τριετία με βάση τους ισολογισμούς, λογαριασμούς και αποτελέσματα χρήσης των τελευταίων τριών ετών ή των ετών λειτουργίας του, αν ο ΑΣ έχει ιδρυθεί μέσα στην τελευταία τριετία,γ) αριθμό μελών, σύμφωνα με βιβλίο μητρώου μελών, δ) πρακτικό των αρχαιρεσιών για την ανάδειξη των διοικητικών οργάνων του ΑΣ. Η ακρίβεια των παραπάνω στοιχείων, που προσκομίζονται από κάθε συνεταιρισμό, επαληθεύεται από την Εποπτική Αρχή και με βάση την πληρότητά τους συντάσσεται κατάλογος όσων εκπληρώνουν και τα τέσσερα κριτήρια, οπότε χαρακτηρίζονται, ως ενεργοί. Όσοι δεν εκπληρώνουν τα κριτήρια χαρακτηρίζονται ως ανενεργοί, κατά την πρώτη έγγραφη. 4. Οι ΑΣ, οι οποίες για δύο (2) συνεχόμενες

αξιολογήσεις καταχωρίζονται στο Μητρώο ως ανενεργοί, λύνονται με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων μετά από εισήγηση της Εποπτικής Αρχής και του Συμβουλίου. Μετά τη λύση του ΑΣ ακολουθεί η διαδικασία της εκκαθάρισης, σύμφωνα με τα άρθρα 24 και 25 του ν. 2810/2000, όπως ισχύει. Η διαδικασία της εκκαθάρισης πρέπει να ολοκληρώνεται το αργότερο εντός δύο (2) ετών. Εάν συντρέχει σπουδαίος λόγος, το Δικαστήριο, κατόπιν αιτήσεως παντός έχοντος έννομο συμφέρον, δύναται να παρατείνει το χρόνο της εκκαθάρισης.»

Κατ' εξουσιοδότηση του ως άνω άρθρου του ν. 4015/2011, εκδόθηκε η με αριθμό 1004/135291 Απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΦΕΚ 2918/2014 τ. Β'), με το άρθρο 4 «Διαδικασία πρώτης εγγραφής ΑΣΟ, ΕΑΣ, ΑνΣΟ, ΔΟ και ΠΑΣΕΓΕΣ στο Μητρώο» ορίστηκε ότι : « 1. Για την πρώτη εγγραφή και καταχώριση στο Μητρώο, με βάση τις διατάξεις του άρθρου 4 παρ. 3 του Ν. 4015/2011 όπως ισχύει, οι ΑΣΟ, ΕΑΣ, ΑνΣΟ και ΔΟ υποβάλουν ηλεκτρονικά την αίτηση εγγραφής στο Μητρώο. 2. Το περιεχόμενο της αίτησης πρώτης εγγραφής για τους ΑΣΟ, ΕΑΣ, ΔΟ και ΑνΣΟ περιγράφεται στο άρθρο 6 της παρούσας. 3. Στην αίτηση πρώτης εγγραφής, οι ΑΣΟ, ΕΑΣ, ΔΟ και ΑνΣΟ συμπληρώνουν τα πεδία της αίτησης και υποβάλλουν ηλεκτρονικά σε μορφή αρχείου pdf, τα αναφερόμενα στην παρ. 3 του άρθρου 4 του Ν. 4015/2011, όπως ισχύει αντίγραφα των παρακάτω εγγράφων: α) αντίγραφο του καταστατικού τους και τυχόν τροποποιήσεων αυτού και βεβαίωση εγγραφής τους στα οικεία βιβλία του αρμόδιου Δικαστηρίου, β) ετήσιο κύκλο εργασιών κατά την τελευταία τριετία με βάση τους ισολογισμούς, λογαριασμούς και αποτελέσματα χρήσης των τελευταίων τριών ετών ή των ετών λειτουργίας του, αν ο ΑΣ έχει ιδρυθεί μέσα στην τελευταία τριετία, γ) πρακτικό των αρχαιρεσιών για την ανάδειξη των διοικητικών οργάνων του Α.Σ., δ) βεβαίωση για τον αριθμό μελών, σύμφωνα με το βιβλίο Μητρώου μελών, 4.α) Με τη συμπλήρωση και την υποβολή της αίτησης και την ολοκλήρωση της εγγραφής, οι ως άνω Οργανώσεις λαμβάνουν άμεσα αριθμό πρωτοκόλλου. β) Μετά την ολοκλήρωση της αξιολόγησης και κατάταξης σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 της παρούσας, οι Οργανώσεις λαμβάνουν τον Αριθμό εγγραφής στο Μητρώο του άρθρου 2 παρ. 2 της παρούσας. 5. Οι ΑΣΟ, ΑνΣΟ, ΔΟ και η ΠΑΣΕΓΕΣ σε κάθε συναλλαγή τους, οφείλουν να αναγράφουν στα σχετικά έγγραφα τον Αριθμό Μητρώου του άρθρου 2 της παρούσας.».

Ακολούθως με το άρθρο 5: « Κατάταξη - Αξιολόγηση ΑΣ κατά την πρώτη εγγραφή και ετήσια αξιολόγηση - Διαγραφή από Μητρώο ΑΣ» της ίδιας ΥΑ ορίστηκε ότι : « 1. Οι ΑΣ που υποβάλουν τις αιτήσεις πρώτης εγγραφής σύμφωνα με το υπόδειγμα του Παραρτήματος Α. της παρούσας και τα τέσσερα απαιτούμενα δικαιολογητικά της παρ. 3 του άρθρου 4 της παρούσας κατατάσσονται από την Εποπτική Αρχή στις εξής κατηγορίες: α) Ενεργοί: Οι ΑΣ που εκπληρώνουν και τα τέσσερα κριτήρια της παρ. 3 του άρθρου 4 της παρούσας, κατατάσσονται στους ενεργούς συνεταιρισμούς. β) Ανενεργοί: Οι

ΑΣ που δεν εκπληρώνουν και τα τέσσερα σημεία της παρ. 3 του άρθρου 4 της παρούσας. Οι ΑΣ που για δύο (2) συνεχόμενες αξιολογήσεις καταχωρίζονται στο Μητρώο ως ανενεργοί, τίθενται σε εκκαθάριση, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 4 του Ν. 4015/2011 εκτός αν υφίσταται συνδρομή λόγω ανωτέρας βίας ή εξαιρετικών περιστάσεων.

Για τη διευκόλυνση της εκκαθάρισης, οι ΑΣ της παρούσας παραγράφου, αφού υποβάλουν φορολογική δήλωση για την τρέχουσα οικονομική χρήση εντός προθεσμίας έξι (6) μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, απαλλάσσονται για τις παρελθούσες οικονομικές χρήσεις από κάθε προσαύξηση, πρόσθετο φόρο ή πρόστιμο, το οποίο επιβλήθηκε λόγω της μη υποβολής φορολογικών δηλώσεων, όπως εισοδήματος, ακινήτου περιουσίας, παρακρατούμενων φόρων, μεταβολών μητρώου, μισθωτών υπηρεσιών και λοιπών δηλώσεων, τον Ενιαίο Φόρο Ιδιοκτησίας Ακινήτων, τον Φ.Π.Α., τα τέλη χαρτοσήμου, τον φόρο συγκέντρωσης κεφαλαίου και τις λοιπές ειδικές φορολογίες.

4. Οι ΚΕΣΕ του ν. 2810/2000 που διατηρήθηκαν με τη διάταξη του άρθρου 50 του ν. 4315/2014 (Α' 269) και λειτουργούν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, υποχρεούνται να μετατραπούν σε ΚΕΑΣ ή ΚΑΣ, με απόφαση των γενικών τους συνελεύσεων, μέσα σε ένα (1) έτος από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου. Μετά την πάροδο της προθεσμίας αυτής, ΚΕΣΕ που δεν έχουν μετατραπεί δεν υπάγονται στις διατάξεις του παρόντος νόμου.

-

Παρατήρηση : Οι διατηρηθείσες ΚΕΣΕ, σύμφωνα με την διάταξη της διατήρησής τους έχουν αποκτήσει σωματειακή ουσιαστικά νομική μορφή. Πώς θα μετατραπούν σε ΚΕΑΣ με εμπορική ιδιότητα;

5. Οι ΣΕ του ν. 2810/2000, που λειτουργούν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, υποχρεούνται να μετατραπούν σε ΑΕΣ του άρθρου 33, με απόφαση των γενικών τους συνελεύσεων, μέσα σε ένα (1) έτος από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου. Μετά την πάροδο της προθεσμίας αυτής, ΣΕ που δεν έχουν μετατραπεί δεν υπάγονται στις διατάξεις του παρόντος νόμου.

Παρατήρηση : Άλλη μια επιθυμία του νομοθέτη να εξοβελίσει από την συνεταιριστική οικογένεια τις συνεταιριστικές εταιρείες του άρθρου 32 του ν. 2810/2000.

6. ΕΑΣ, ΚΕΣΕ και ΚΑΣΟ του ν. 2810/2000, οι οποίες έχουν ήδη μετατραπεί σε αγροτικούς συνεταιρισμούς ή σε αγροτική εταιρική σύμπραξη, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4015/2011, μπορούν να διενεργήσουν εκ νέου, εντός τριών (3) μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, οποιαδήποτε πράξη είτε παρέλειψαν να διενεργήσουν είτε διενήργησαν πλημμελώς, η οποία αφορά στη διαδικασία συγχώνευσης ή μετατροπής τους. Οι πράξεις αυτές πρέπει να εγκριθούν από τη γενική συνέλευση του νέου αγροτικού συνεταιρισμού ή της αγροτικής εταιρικής σύμπραξης.
7. Αγροτικές εταιρικές συμπράξεις που συστάθηκαν σύμφωνα με το άρθρο 6 του ν. 4015/2011 και υφίστανται κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, συνεχίζουν να λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 33 του παρόντος νόμου.
8. Διεπαγγελματικές οργανώσεις που υφίστανται κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου συνεχίζουν να λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 34 του παρόντος νόμου. **Δηλαδή χωρίς νομικό πλαίσιο.**
9. Αγροδιατροφικές συμπράξεις που συστάθηκαν σύμφωνα με το άρθρο 9 του ν. 4015/2011 και υφίστανται κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, συνεχίζουν να λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 35 του παρόντος νόμου.
10. Οργανώσεις παραγωγών, ομάδες παραγωγών και ενώσεις ομάδων παραγωγών που υφίστανται κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου συνεχίζουν να λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 37 του παρόντος νόμου. **Δηλαδή χωρίς νομικό πλαίσιο.**

Άρθρο 51

Καταργούμενες και διατηρούμενες διατάξεις

1. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, καταργούνται:
α) Ο ν. 2810/2000 (Α' 61), όπως ισχύει.

Παρατήρηση: Για τους μελετητές του συνεταιριστικού θεσμού αλλά και όλους τους συνεταιριστές, οι οποίοι σέβονται το θεσμό, είναι εξαιρετικά λυπηρό να διαβάζουμε ότι ο ν. 2810/200, καταργείται στο σύνολό του. Ο 2810/2000, είναι ένας νόμος, ο οποίος σέβεται απόλυτα την συνεταιριστική αυτονομία, δίνει στους συνεταιρισμούς τη δυνατότητα να ρυθμίσουν τα του οίκου τους, όπως τα ίδια τα μέλη θα αποφασίσουν, τους παρέχει χρηματοδοτικά εργαλεία, ρυθμίζει με

συνέπεια τα θέματα των συνεταιριστικών πλεονασμάτων και παρέχει την απόλυτη ελευθερία στους αγροτικούς συνεταιρισμούς να συνεργαστούν μεταξύ τους σύμφωνα με τις ανάγκες τους, αλλά και τους παρέχει την νομική δυνατότητα να δημιουργούν ομίλους συνεταιρισμών, όπως συμβαίνει σήμερα σε όλους τους συνεταιρισμούς της Ευρώπης αλλά και παγκοσμίως.

β) Το άρθρο 31 και η παρ. 7 του άρθρου 47 του ν. 2169/1993 (Α'149), και διατηρείται σε ισχύ το άρθρο 44 και οι παράγραφοι 1 έως 6 και 8 του άρθρου 47.

Παρατήρηση: Η άνω διάταξη πρέπει να καταργηθεί, διότι πρέπει να αντικατασταθεί με την διάταξη όπως έχει τεθεί στο άρθρο 32.

γ) Τα άρθρα 1 έως 4 και 6 έως 16, 18, 19, καθώς και η παρ. 1 του άρθρου 19α του ν. 4015/2011 (Α' 210), όπως ισχύουν.

Παρατήρηση: Το άρθρο 19, πρέπει να διατηρηθεί για τις μετατροπές που δεν έχουν γίνει μέχρι σήμερα σε ΚΑΣΟ και ΚΕΣΕ κλπ.

δ) Η παρ. 15 του άρθρου 61 του ν. 4277/2014 (Α' 156), όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 4 του άρθρου 57 του ν. 4305/2014 (Α' 237).

ε) Η παράγραφος 1 του άρθρου 25 του ν. 4315/2014 (Α' 269).

στ) Το άρθρο 1 του ν. 2732/1999 (Α' 154), όπως ισχύει.

ζ) Η παρ. 2 του άρθρου 14 του ν.4256/2014 «Τουριστικά πλοία και άλλες διατάξεις» (Α'92).

η) Η παρ. 2 του άρθρου 2 και το άρθρο 6 και του π.δ. 373/1985 «Ερασιτεχνική – αθλητική αλιεία» (Α'131).

θ) Η παρ. 5 του άρθρου 62 του ν. 4235/2014 (Α'32).

ι) Κάθε άλλη διάταξη, γενική ή ειδική, η οποία έρχεται σε αντίθεση ή ρυθμίζει διαφορετικά τα θέματα που ρυθμίζονται με τις διατάξεις του παρόντος νόμου.

2. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, καταργείται το β.δ. από 30-11-1940 «Περί επιθεωρήσεως σφαγίων» (Α' 419).

Άρθρο 52

Έναρξη ισχύος

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός από τη διάταξη της παραγράφου 13 του άρθρου 16, η ισχύς της οποίας αρχίζει δύο (2) έτη μετά τη δημοσίευσή του παρόντος νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα,

2016

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΙ
ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
ΚΟΥΡΟΥΜΠΛΗΣ

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ
ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΣΤΑΘΑΚΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΦΙΛΗΣ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ
ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Μηνύματα για το μέλλον της γεωργίας από τις κινητοποιήσεις των αγροτών

«Είχε δίκιο εκείνος που είπε ότι η γεωργία είναι μητέρα και τροφός των άλλων τεχνών. Όταν όλα πάνε καλά όλες οι άλλες τέχνες ευημερούν, όταν όμως αναγκαστικά η γη μένει ακαλλιέργητη, οι άλλες τέχνες μαραίνονται και στη στεριά και στη θάλασσα.»

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ V17 (λόγοι του ΣΩΚΡΑΤΗ στο διάλογο με τον ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΟ)

1) Οι κινητοποιήσεις των αγροτών έδωσαν την ευκαιρία στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης να προβάλλουν τη μοναδικότητα της οικονομικής δραστηριότητας των αγροτών στην παραγωγή προϊόντων διατροφής. Ωστόσο, η προσφορά των αγροτών δεν περιορίζεται στην παραγωγή ειδών διατροφής. Επεκτείνεται και στη δημιουργία θέσεων εργασίας στους συνδεδεμένους με τις δραστηριότητες των αγροτών κλάδους του δευτερογενή και τριτογενή τομέα, όπως (α) οι κλάδοι παραγωγής εισροών (σπόροι, φάρμακα, λιπάσματα, καύσιμα) και κατασκευής γεωργικών μηχανημάτων, (β) οι επιχειρήσεις που προμηθεύονται πρώτες ύλες γεωργικής παραγωγής για συντήρηση (ψυγεία), συσκευασία (συσκευαστήρια), μεταποίηση (εργοστάσια οπωροκηπευτικών, γάλακτος, κρέατος, ξύλου, ελαιουργεία, τυροκομεία, μονάδες επεξεργασίας αλιευμάτων) και (γ) οι φορείς παροχής υπηρεσιών (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, εργαστήρια ερευνών, γραφεία και εταιρείες γεωτεχνικών, λογιστικά γραφεία, εταιρείες μεταφορών) .

Για να δοθεί μια εικόνα της έκτασης που μπορεί να πάρει η δημιουργία θέσεων εργασίας, αναφέρεται ότι στις ΗΠΑ είχε παλαιότερα εκτιμηθεί, από τις υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας, ότι σε κάθε θέση εργασίας στη γεωργία αντιστοιχούν 8 θέσεις στους συνδεδεμένους με αυτή κλάδους. Για τη χώρα μας δεν είναι γνωστή αντίστοιχη εκτίμηση, οπωσδήποτε η αναλογία είναι πολύ χαμηλότερη, λόγω της διαφοράς στο μέγεθος του κλήρου και στο βαθμό εκσυγχρονισμού των γεωργικών επιχειρήσεων.

Συνέπεια της αυξανόμενης εξάρτησης της γεωργίας από αγοραζόμενες εισροές και υπηρεσίες, είναι η συρρίκνωση της άμεσης συμμετοχής της στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν και στο ποσοστό συμμετοχής στη συνολική απασχόληση της οικονομίας. Η συρρίκνωση αυτή δεν σημαίνει μείωση της σημασίας της γεωργίας. Αντίθετα, σε συνδυασμό και με τη διευρυνόμενη προσφορά πρώτων υλών στις επιχειρήσεις του δευτερογενούς τομέα, σημαίνει πρόοδο, γιατί οδηγεί στον εκσυγχρονισμό των γεωργοκτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων και στην προσαρμογή της προσφοράς γεωργικών προϊόντων στις ανάγκες της αγοράς, όπως διαμορφώνονται στη διάρκεια του έτους και όχι μόνο με βάση την εποχικότητα της

παραγωγής (διάθεση εκτός από νωπά και κατεψυγμένων και μεταποιημένων προϊόντων).

Συμπερασματικά, η συμβολή στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και η προσαρμογή της προσφοράς γεωργικών προϊόντων στη ζήτηση με βάση τις ανάγκες της κατανάλωσης στη διάρκεια του έτους, αποτελούν αισιόδοξο μήνυμα για το μέλλον της γεωργίας.

2) Ο αριθμός και η ποιότητα των νέων αγροτών που συμμετείχαν στις κινητοποιήσεις αποτελούν επίσης αισιόδοξο μήνυμα για τον μέλλον της ελληνικής γεωργίας. Σε πολλές συγκεντρώσεις κυριαρχούσαν οι νέοι αγρότες και παρουσίαζαν τα αιτήματά τους στα ραδιοτηλεοπτικά μέσα, με λογικά επιχειρήματα, με σαφήνεια και με άνετο λόγο.

Η σταθεροποίηση της παρουσίας των νέων αγροτών θα σημάνει την αναγέννηση του πρωτογενούς τομέα και τη θεμελίωσή του σε βάσεις που θα οδηγήσουν στην οικονομική και κοινωνική ανύψωση του αγροτικού κόσμου. Για να σταθεροποιηθεί η παρουσία των νέων αγροτών στον πρωτογενή τομέα, θα πρέπει να τους εξασφαλιστούν τα μέσα που χρειάζονται για να εφαρμόσουν τα σχέδιά τους. Θα πρέπει (α) να ανυψωθεί και το επίπεδο των Υπηρεσιών, ώστε να κατανοούν και να κατευθύνουν τους νέους αγρότες, (β) να υπάρξει, πέρα από τις επιδοτήσεις για επενδύσεις, επαρκής χρηματοδότηση με τους ειδικούς όρους της αγροτικής πίστης, όπως οι όροι αυτοί περιγράφονται στις σχετικές εγκυκλίους της πρώην Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος, που άσκησε με επιτυχία την αγροτική πίστη επί 80 και πλέον έτη και (γ) να αυξηθεί η διαπραγματευτική δύναμη των αγροτών με συλλογικά σχήματα, ώστε να εξασφαλίζουν καλύτερους όρους συναλλαγής με τις επιχειρήσεις μεταποίησης και εμπορίας των προϊόντων τους, καθώς και με τις επιχειρήσεις προμήθειας εισροών. Η σύσταση της ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ ΕΝΩΣΗΣ ΝΕΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ είναι πρωτοβουλία προς τη συλλογική δράση, που μπορεί να οδηγήσει σε ένα δίκτυο τοπικών και περιφερειακών σχημάτων συνεργασίας, όπως οι γεωργικοί συνεταιρισμοί και οι ομάδες παραγωγών. Υποδείγματα επιτυχημένης οργάνωσης και λειτουργίας τέτοιων σχημάτων υπάρχουν στις αναπτυγμένες οικονομίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Συμπερασματικά, οι νέοι αγρότες, παράλληλα με τις δικές τους προσπάθειες, χρειάζονται και τη στήριξη της Πολιτείας για να στεριώσουν στη γεωργία και να διατηρήσουν τη ζωή στην απομακρυσμένη από τα αστικά κέντρα ύπαιθρο, όπως έπραξε και η απερχόμενη γενιά, προς την οποία οφείλονται σεβασμός και ευγνωμοσύνη.

Φώτης Παναγιωτόπουλος, πρώην Υποδιοικητής της πρώην Α.Τ.Ε.

Μάρτιος 2016

Όχι άλλοι πειραματισμοί με τους αγροτικούς συνεταιρισμούς

Κανένας δεν αμφιβάλλει ότι η χώρα μας βρίσκεται σε πολύ σοβαρή πολύπλευρη κρίση. Ότι χρειάζεται συσπείρωση και δραστηριοποίηση με αναπτυξιακό προσανατολισμό για να ξεπεραστούν τα τεράστια προβλήματα που έχουν συσσωρευτεί. Οι διέξοδοι που προσφέρονται είναι περιορισμένες και συγκεκριμένες. Από επιστήμονες και πολιτικούς αναφέρονται κυρίως ο τουρισμός, η ναυτιλία και γεωργία, χωρίς να υποτιμώνται άλλοι τομείς.

Η γεωργία διέρχεται δύσκολη περίοδο και η τάση αντιστροφής της εγκατάλειψης μέσω της ενασχόλησης νέων και επιστημόνων είναι μεν ενθαρρυντική αλλά δεν είναι δυνατό να θεραπεύσει τις παθογένειες του τομέα, οι οποίες συνίστανται στη σημαντική αύξηση των τιμών των εισροών, οπότε το κόστος παραγωγής αυξάνεται, ενώ οι τιμές στα χέρια των παραγωγών παραμένουν στάσιμες ή και μειώνονται, χωρίς από την μείωση αυτή να επωφελούνται οι καταναλωτές, λόγω του μεγάλου ανοίγματος της ψαλίδας των τιμών μεταξύ παραγωγού και καταναλωτή. Έτσι, σε μια χώρα που χαρακτηριζόταν ως γεωργική, σε σύγκριση με τις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, με το καθεστώς της παγκοσμιοποίησης οι χαμηλότερες τιμές των εισαγόμενων γεωργικών προϊόντων καθιστούν ασύμφορη την ελληνική παραγωγή.

Με δεδομένη την ανωτέρω εικόνα, η οποία εδώ εκτίθεται με τηλεγραφική διατύπωση, εύλογο είναι να τεθεί ως στόχος της ελληνικής πολιτείας η ενδυνάμωση του γεωργικού τομέα, ώστε να καταστεί ανταγωνιστικός σε πολλούς από τους κλάδους του, στους οποίους μπορεί να δημιουργήσει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Αυτός ο στόχος πρέπει να επιτευχθεί με τις δικές μας δυνάμεις, δεδομένου ότι οι υπάρχουσες ενισχύσεις είναι ανεπαρκείς και μάλλον θα περιορίζονται σε βάθος χρόνου, ενώ εθνικές ενισχύσεις είναι αδιανόητες ακόμη και αν ήταν επιτρεπτές.

Ερωτάται, με ποιον τρόπο μπορεί ο γεωργικός τομέας να αποκτήσει ή να αυξήσει την ανταγωνιστικότητά του. Η απάντηση στρέφεται προς τη μείωση του κόστους παραγωγής και στην αύξηση της τιμής πώλησης των προϊόντων από τον παραγωγό, ταυτόχρονα.

Ένα σημαντικό μέρος του κόστους παραγωγής αποτελούν τα φάρμακα, τα λιπάσματα, οι ζωοτροφές, τα καύσιμα, οι σπόροι, οι τόκοι δανείων, οι αποσβέσεις του κεφαλαίου, κλπ. Για τις υλικές εισροές, η συλλογική οργάνωση των παραγωγών σε συνεταιρισμούς μπορεί να παίξει πολύ σημαντικό ρόλο, όπως έπαιζε στο παρελθόν ή και πολύ σημαντικότερο. Αυτό άλλωστε συμβαίνει στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, ώστε να καταλήγουν να εξάγουν γεωργικά προϊόντα και στη «γεωργική» Ελλάδα.

Η άλλη πλευρά του νομίσματος είναι η βελτίωση της τιμής που απολαμβάνουν οι γεωργοί. Και στην περίπτωση αυτή, η από κοινού διάθεση της παραγωγής μπορεί να εξασφαλίσει καλύτερες τιμές, διότι αυξάνεται η διαπραγματευτική δύναμη των παραγωγών έναντι των αγοραστών των προϊόντων τους, χωρίς, κατ' ανάγκη να αυξηθεί η τιμή του καταναλωτή, αφού θα εξακολουθεί να λειτουργεί ο ανταγωνισμός στην αγορά μεταξύ εισαγόμενων και εγχώριων προϊόντων.

Ακόμα και στον δανεισμό των παραγωγών από τις τράπεζες, μπορούν οι συνεταιρισμοί να συμβάλλουν στην επίτευξη καλύτερων όρων δανεισμού, όταν λειτουργούν ως συγκροτημένες υπεύθυνες επιχειρηματικές μονάδες και ακόμη περισσότερο όταν μεγάλος αριθμός συνεταιρισμών ενεργούν από κοινού. Τα παραδείγματα από τον ευρωπαϊκό χώρο είναι πολλά και πολύ σημαντικά. Η ύπαρξη συνεταιριστικών τραπεζών, μέσω των οποίων εξασφαλίζονται ευνοϊκοί όροι δανεισμού του γεωργικού τομέα, αποτελεί την απάντηση στη μείωση του κόστους της χρηματοδότησης.

Τα προαναφερθέντα δείχνουν πόσο σημαντικός μπορεί να αποδειχθεί ο συνεταιριστικός θεσμός για την ελληνική γεωργία και πόσο υπεύθυνα πρέπει να αντιμετωπισθεί το θέμα της νομοθεσίας για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, ενός θεσμού που δεινοπάθησε στα χέρια των κομμάτων, που προτάσσουν κατά κανόνα τις κομματικές σκοπιμότητες, τις ιδεοληψίες και τις εμμονές των νομοθετούντων έναντι του συμφέροντος της χώρας.

Το γεγονός ότι στην Ελλάδα έχουμε έναν καινούργιο συνεταιριστικό νόμο κάθε 5-6 χρόνια, κατά μέσο όρο την τελευταία 35ετία, δείχνει πολλά, ιδίως αν αυτό συνδεθεί με την κατάρρευση ολόκληρης της συνεταιριστικής κίνησης κατά την ίδια περίοδο.

Από την άνοδο της σημερινής Κυβέρνησης στην εξουσία, επιχειρείται η κατάρτιση νέου νόμου για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και άλλου γενικού συνεταιριστικού νόμου από το Υπουργείο Εργασίας.

Όπως αναφέρθηκε στο Σημείωμα του Συντονιστή Έκδοσης αυτού του περιοδικού, σήμερα υπάρχουν σημαντικά κείμενα, που καθοδηγούν τους νομοθέτες για την κατάρτιση νόμου συμβατού με τις παγκόσμιες αξίες και αρχές, αλλά και ειδικοί στα συνεταιριστικά θέματα φορείς και επιστήμονες στο εξωτερικό, πρόθυμοι να βοηθήσουν, ακόμη και χωρίς δική μας επιβάρυνση. Όμως, όπως και στην προηγούμενη περίπτωση του Νόμου Σκανδαλίδη, η αίσθηση επάρκειας από κάποιους κομματικούς παράγοντες, παράγει τραγελαφικά αποτελέσματα, καταστροφικά για τον γεωργικό τομέα και τους αγρότες. Το ότι εκ των υστέρων τιμωρούνται πολιτικά οι ερασιτέχνες νομοθέτες, δεν αποζημιώνει τη ζημιά που γίνεται.

Δεν παραβλέπεται εδώ ότι και η ευθύνη της ηγεσίας των αγροτών είναι εξίσου μεγάλη. Η ευθύνη της, σύμφωνα με τη σύγχρονη ορολογία, αποτελεί «παράπλευρη απώλεια», καθόσον έχασε την αξιοπιστία της όταν επί πολλά χρόνια υποδεικνυόταν και αναδεικνυόταν από τους κομματικούς μηχανισμούς.

Τώρα, που, παρά τα επιφαινόμενα, η χώρα έχει ενταχθεί στις «νεόπτωχες», τα παιχνίδια με την τύχη της δεν επιτρέπονται. Η ανάγκη για ισχυρούς, σταθερούς και σύγχρονους θεσμούς αποτελεί εθνική ανάγκη. Και ο συνεταιριστικός θεσμός μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο θεσμό ανόρθωσης του ελληνικού γεωργικού τομέα.

Κ. Παπαγεωργίου

Μας ενδιαφέρει όλους: Το 1% μεγαλύτερο από το 99%

Ακραία ανισότητα του πλούτου δείχνουν τα στοιχεία που παρουσίασε η Oxfam¹ στην ετήσια Έκθεσή της για το 2015. Προβλέπει ότι, με την πορεία των εξελίξεων, κατά το φετινό έτος 2016, ο συνολικός πλούτος του πλουσιότερου 1% του πληθυσμού της γης θα ξεπεράσει τον πλούτο του άλλου 99%, εκτός εάν η παρατηρούμενη τάση διεύρυνσης της ανισότητας, γίνει δυνατό να ελεγχθεί.

Το πλουσιότερο 1% του πληθυσμού κατείχε το 44% του πλούτου το έτος 2009. Αυτό αυξήθηκε σε 48% το 2014 και θα ξεπεράσει το 50% κατά το 2016. Τα άτομα που απαρτίζουν αυτό το 1% του πληθυσμού, διέθεταν κατά το 2014, μέσο ύψος πλούτου ίσο με 2,7 εκατ. δολάρια ΗΠΑ κατά ενήλικο άτομο.

Η Winnie Byanyima, εκτελεστική διευθύντρια της Oxfam International, δήλωσε: «Αραγε, θέλουμε πραγματικά να ζήσουμε σε έναν κόσμο όπου το ένα τοις εκατό θα διαθέτει πλούτο περισσότερο από το άθροισμα όλων των υπολοίπων; Η κλίμακα της παγκόσμιας ανισότητας είναι απλά συγκλονιστική και το χάσμα μεταξύ των πλουσιότερων και των υπόλοιπων διευρύνεται με ταχείς ρυθμούς.

«Τους τελευταίους 12 μήνες έχουμε δει παγκόσμιους ηγέτες, από τον Πρόεδρο Ομπάμα ως την Κριστίν Λαγκάρντ να μιλούν περισσότερο για την αντιμετώπιση της ακραίας ανισότητας, αλλά είμαστε ακόμα σε αναμονή για πολλούς από αυτούς να κάνουν κάτι γι' αυτό. Είναι καιρός οι ηγέτες μας να ενδιαφερθούν για τα ισχυρά συμφέροντα που στέκονται εμπόδιο στο δρόμο προς έναν πιο δίκαιο κόσμο με ευημερία.

Το να αφήνουμε τα πράγματα να τραβούν το δρόμο τους για την ελίτ, δεν είναι μια αδάπανη επιλογή. Η αποτυχία στην καταπολέμηση των ανισοτήτων, θα φέρει οπισθοδρόμηση στην καταπολέμηση της φτώχειας. Οι φτωχοί πλήττονται διπλά από την αυξανόμενη ανισότητα - παίρνουν ένα μικρότερο μερίδιο της οικονομικής πίτας και επειδή ακραία ανισότητα βλάπτει την ανάπτυξη, υπάρχει μικρότερη πίτα για να μοιραστεί».

Η διεθνής οργάνωση καλεί τις κυβερνήσεις να υιοθετήσουν ένα σχέδιο επτά σημείων για την αντιμετώπιση της ανισότητας. Τα σημεία αυτά είναι:

¹ Η Oxfam (Oxford Famine relief) είναι μια διεθνής συνομοσπονδία, αποτελούμενη από 17 Οργανώσεις που λειτουργούν σε 94 χώρες, με επιδίωξη την εξεύρεση λύσεων για το θέμα της πείνας και γενικότερα της αδικίας στον κόσμο. Επιδίωξή της είναι να επηρεάσει τους ισχυρούς του κόσμου, μέσω της συλλογικής δράσης, προς την κατεύθυνση της βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης των ασθενέστερων. Ιδρύθηκε από πανεπιστημιακούς και κοινωνικούς ακτιβιστές, στην Οξφόρδη το 1942, ως Επιτροπή Ανακούφισης από την Πείνα, με αρχικό σκοπό να πείσει τη βρετανική κυβέρνηση να επιτρέψει την επισιτιστική βοήθεια διαμέσου του Συμμαχικού αποκλεισμού για τους πεινασμένους πολίτες στην κατεχόμενη από τους Γερμανούς Ελλάδα.

1. Να παταχθεί η φοροαποφυγή από εταιρείες και πλούσιους ιδιώτες
2. Να γίνουν επενδύσεις στην καθολική, δωρεάν πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες, όπως η υγεία και η εκπαίδευση
3. Να υπάρξει μέριμνα για τη δίκαιη κατανομή της φορολογίας, με μετατόπιση από την εργασία και την κατανάλωση προς το κεφάλαιο και τον πλούτο
4. Να καθιερωθεί κατώτατο ημερομίσθιο και κίνηση προς ένα αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο για όλους τους εργαζόμενους
5. Να καθιερωθεί νομοθεσία περί ίσης αμοιβής και προώθησης οικονομικών πολιτικών για δίκαιη μεταχείριση των γυναικών
6. Να διασφαλισθεί ότι υπάρχουν επαρκείς ασφαλιστικές δικλείδες για τους φτωχότερους, συμπεριλαμβανομένης μια εγγύησης ελάχιστου εισοδήματος
7. Να συμφωνηθεί ένας παγκόσμιος στόχος για την αντιμετώπιση της ανισότητας.

Διευκρινίσεις για το πλεόνασμα στους συνεταιρισμούς και τη φορολογική μεταχείρισή του

Το θετικό οικονομικό αποτέλεσμα που προκύπτει από τις οικονομικές δοσοληψίες του συνεταιρισμού με τα μέλη του αποτελεί «πλεόνασμα». Αντίθετα, το οικονομικό αποτέλεσμα που προκύπτει από τις οικονομικές δοσοληψίες του συνεταιρισμού με μη-μέλη αποτελεί «κέρδος». Ο συνεταιρισμός που συναλλάσσεται με μέλη και μη-μέλη, οφείλει να τηρεί χωριστούς λογαριασμούς, διότι υπάρχει διαφορετική μεταχείριση στα πλεονάσματα και στα κέρδη.

Με βάση την τρίτη Συνεταιριστική Αρχή, το πλεόνασμα διατίθεται για τους ακόλουθους σκοπούς:

- A) Για την ανάπτυξη του συνεταιρισμού,
- B) Προς διανομή στα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές κάθε μέλους με τον συνεταιρισμό, και
- Γ) Για άλλους σκοπούς, για τους οποίους αποφασίζουν τα μέλη

Όπως έχει αναλυθεί αλλού, το πλεόνασμα ανήκει στα μέλη δικαιωματικά, και η γενική συνέλευση αποφασίζει την διάθεσή του σε έναν ή περισσότερους από τους ανωτέρω σκοπούς και σε ποια αναλογία στον καθένα.

Στην περίπτωση B) ανωτέρω, το πλεόνασμα που διανέμεται στα μέλη μπορεί να έχει τις ακόλουθες μορφές:

1. Μετρητά
2. Διατακτική που εξαργυρώνεται με την αγορά προϊόντων από τον συνεταιρισμό (αν ισχύει).
3. Με πρόσθετες προαιρετικές μερίδες του συνεταιρισμού
4. Με εξατομικευμένη έντοκη κατάθεση στον συνεταιρισμό.

Έχει εξηγηθεί για ποιους λόγους το πλεόνασμα δεν δικαιολογείται να φορολογείται στο επίπεδο του νομικού προσώπου του συνεταιρισμού (βλ. εργασία των Παπαγεωργίου και Κλήμη-Καμινάρη στο παρόν τεύχος).

Ερωτάται: Ποια πρέπει να είναι η φορολογική μεταχείριση του επιστρεφόμενου πλεονάσματος;

Για να απαντηθεί το ερώτημα, εξετάζονται διάφορες κατηγορίες συνεταιρισμών.

A) Αγροτικός συνεταιρισμός πωλήσεως των προϊόντων των μελών του:

Όταν ο συνεταιρισμός διαχειρίζεται αποκλειστικά προϊόντα των μελών του, το διαχειριστικό υπόλοιπο, στο σύνολό του, συνιστά πλεόνασμα. Το επιστρεφόμενο ποσό στα μέλη αποτελεί συμπλήρωμα της τιμής που είχε καταβάλει ο συνεταιρισμός στα μέλη του, όταν τα τελευταία έθεσαν τα προϊόντα τους στη διάθεση του συνεταιρισμού προς πώληση, με σκοπό να επιτύχουν

καλύτερους όρους διάθεσης. Άρα, το επιστρεφόμενο ποσό προστίθεται στην ακαθάριστη πρόσοδο (στις εισπράξεις) του μέλους. Οι εισπράξεις δεν αποτελούν εισόδημα. Όταν με βάση τις εισπράξεις και τις δαπάνες κάθε παραγωγού υπολογισθεί το εισόδημα, τότε θα υπάρξει ενδιαφέρον της φορολογούσας αρχής για τη φορολόγησή του, με βάση τα προβλεπόμενα από τον φορολογικό νόμο για τους αγρότες.

Αυτή η μεταχείριση ισχύει ανεξάρτητα από τον τρόπο με τον οποίο επιστρέφεται το εξατομικευμένο πλεόνασμα. Δηλαδή η αξία που επιστρέφεται θεωρείται ότι «εισπράττεται» από το μέλος.

B) Σούπερ – Μάρκετ (Σ-Μ) αγροτικού συνεταιρισμού

Το σούπερ-μάρκετ ενός αγροτικού συνεταιρισμού προμηθεύεται προϊόντα από μέλη και από μη-μέλη και διαθέτει προϊόντα σε μέλη και μη-μέλη. Λαμβάνεται υπόψη μια συνεταιριστική οργάνωση πολλαπλού σκοπού. Στην περίπτωση αυτή, το θέμα είναι σύνθετο και αναλύεται ως ακολούθως:

B.1 Διάθεση από το συνεταιριστικό Σ-Μ προϊόντων των μελών σε μέλη του συνεταιρισμού. Στην περίπτωση αυτή ο συνεταιρισμός ενεργεί ταυτόχρονα ως συνεταιρισμός διάθεσης των προϊόντων των μελών και ως συνεταιρισμός καταναλωτών. Δικαιούχοι του πλεονάσματος είναι τόσο οι παραγωγοί-μέλη που διαθέτουν προϊόντα μέσω του συνεταιριστικού Σ-Μ όσο και οι καταναλωτές, δηλ. οι παραγωγοί-μέλη που αγοράζουν προϊόντα που άλλα μέλη παρέδωσαν στο Σ-Μ. Εάν χ είναι η τιμή που κατέβαλε ο συνεταιρισμός στους παραγωγούς/προμηθευτές και ψ η τιμή που κατέβαλαν οι καταναλωτές/μέλη, τότε $\chi - \psi = \omega$ είναι το εμπορικό περιθώριο του συνεταιρισμού. Από το ω , ο συνεταιρισμός θα αφαιρέσει ένα ποσοστό γ το οποίο αποτελεί τις γενικές δαπάνες της επιχείρησης, ενδεχόμενες ζημίες της παρελθούσας χρήσης, αποσβέσεις, συντήρηση, ασφάλιστρα, κλπ., οπότε το απομένον ποσό $\omega - \gamma = \delta$ αποτελεί το διαχειριστικό υπόλοιπο, το οποίο αποτελεί πλεόνασμα. Το πλεόνασμα αυτό ανήκει τόσο στους παραγωγούς/προμηθευτές όσο και στους καταναλωτές/μέλη, και είναι εύλογο να μοιραστεί εξίσου σε προμηθευτές και αγοραστές, και αναλογικά με το ύψος συναλλαγών εντός κάθε κατηγορίας συναλλασσόμενων με το Σ-Μ.

Το ποσό που επιστρέφεται στα μέλη-παραγωγούς ($\delta/2$) αποτελεί ακαθάριστη πρόσοδο (είσπραξη) του παραγωγού και προστίθεται στις άλλες εισπράξεις του παραγωγού. Κατά τα λοιπά ισχύουν όσα προαναφέρθηκαν στην περίπτωση του αγροτικού συνεταιρισμού πώλησης των προϊόντων των μελών.

Το ποσό που επιστρέφεται στους αγοραστές-μέλη του συνεταιρισμού, με οποιαδήποτε μορφή και αν επιστραφεί, συνιστά μείωση της δαπάνης του καταναλωτή/μέλους, δηλ. καλύτερη αξιοποίηση του εισοδήματός του και όχι αύξησή του. Άρα δεν γεννάται φορολογικό ενδιαφέρον.

B.2 Διάθεση από τον συνεταιρισμό, προϊόντων τρίτων σε μέλη του συνεταιρισμού. Στην περίπτωση αυτή, μόνοι δικαιούχοι πλεονάσματος είναι οι αγοραστές-μέλη του συνεταιρισμού, οι οποίοι με την συνεργασία τους επωφελήθηκαν από τις οικονομίες κλίμακας και την αυξημένη διαπραγματευτική τους δύναμη. Με την επιστροφή του πλεονάσματος, ο συνεταιρισμός αποκαθιστά τη δίκαιη τιμή στα προϊόντα που αγοράστηκαν από τα μέλη του. Στην ουσία, τους επιστρέφει το ποσό που αδικαιολόγητα παρακρατήθηκε, αφού επιδίωξη του συνεταιρισμού είναι να προμηθεύει τα προϊόντα στα μέλη του στην τιμή κόστους. Με όποιον τρόπο και αν επιστραφεί το πλεόνασμα, δεν υπάρχει θέμα εμπλοκής της φορολογικής αρχής.

B.3 Διάθεση από τον συνεταιρισμό προϊόντων των μελών σε τρίτους. Η περίπτωση αυτή είναι παρόμοια με την περίπτωση Α), δηλ. του αγροτικού συνεταιρισμού πώλησεως των προϊόντων των μελών του. (Βλ. ανωτέρω)

B.4 Διάθεση από τον συνεταιρισμό προϊόντων τρίτων σε τρίτους. Στην περίπτωση αυτή δεν παρεμβάλλεται συναλλακτική σχέση των μελών με τον συνεταιρισμό τους. Ο συνεταιρισμός αποτελεί έναν συνηθισμένο εμπορικό μεσολαβητή μεταξύ προμηθευτή και αγοραστή, όπως μια συνηθισμένη εμπορική επιχείρηση. Στην περίπτωση αυτή δεν παράγεται πλεόνασμα αλλά κέρδος. Το κέρδος αυτό, το οποίο προκύπτει όπως σε μια εμπορική επιχείρηση, φορολογείται όπως σε μια εμπορική επιχείρηση. Από πλευράς συνεταιρισμού, το κέρδος δεν διανέμεται στα μέλη αλλά μεταφέρεται στο αποθεματικό του συνεταιρισμού μετά τη φορολόγησή του.

Γ) Συνεταιρισμός καταναλωτών. Ο συνεταιρισμός καταναλωτών (ή καταναλωτικός συνεταιρισμός) έχει ως μέλη καταναλωτές, οι οποίοι συνασπίζονται για να αξιοποιούν καλύτερα τα εισοδήματά τους, μέσω των οικονομιών κλίμακας και της διαπραγματευτικής δύναμης, που αποκτούν όταν ενεργούν συλλογικά. Σκοπός του συνεταιρισμού είναι να παρακάμπτει ένα ή και δύο στάδια εμπορίας, οπότε το άνοιγμα της ψαλίδας των τιμών μεταξύ παραγωγού και καταναλωτή να διατηρείται χαμηλό, προς όφελος του καταναλωτή. Δεδομένα για τον συνεταιρισμό είναι η τιμή στην οποία προμηθεύεται τα προϊόντα που διαθέτει, καθώς και ο κανόνας ότι επιθυμεί να διαθέτει τα προϊόντα σε τιμή κοντά στο κόστος. Για τον συνεταιρισμό, αυτό σημαίνει πως οφείλει να καλύπτει μόνο το διαχειριστικό του κόστος. Επειδή όμως το διαχειριστικό του κόστος δεν είναι εύκολο να εκτιμηθεί εκ των προτέρων με ακρίβεια, ορίζει μια τιμή πώλησης λίγο ανώτερη από εκείνη που προκύπτει από την εκτίμηση του διαχειριστικού του κόστους, ώστε να καλύπτει και κάποιον ενδεχόμενο άγνωστο αρνητικό παράγοντα. Αν δεν προκύψει κάποιο έκτακτο αρνητικό γεγονός, στο τέλος της διαχειριστικής χρήσης, θα προκύψει ένα θετικό διαχειριστικό υπόλοιπο. Αυτό σημαίνει ότι εισπράχθηκαν από τα μέλη ποσά μεγαλύτερα από το πραγματικό διαχειριστικό κόστος. Προφανώς, η διαφορά αυτή ανήκει στα μέλη και αποτελεί πλεόνασμα διαχείρισης όταν ο συνεταιρισμός εξυπηρετεί μόνο τα μέλη του. Είναι το ανάλογο της αγοράς προϊόντων με έκπτωση, οπότε και δεν γεννάται θέμα εμπλοκής της φορολογούσας αρχής. Άλλωστε, σε περίπτωση που ο συνεταιρισμός εκτιμήσει το διαχειριστικό του κόστος χαμηλότερα από το πραγματικό, που θα προκύψει στο τέλος της διαχειριστικής χρήσης, τα μέλη θα κληθούν να πληρώσουν τη ζημιά που θα προκύψει, δηλ. ουσιαστικά να συμπληρώσουν την τιμή που είχαν καταβάλει.

Όταν ο συνεταιρισμός εξυπηρετεί μη-μέλη, ο συνεταιρισμός ενεργεί με τον ίδιο τρόπο όπως και κάθε άλλη εμπορική επιχείρηση. Από τη συναλλαγή με μη-μέλη παράγεται κέρδος το οποίο πρέπει να φορολογείται με τον ίδιο τρόπο, όπως κάθε εμπορική επιχείρηση.

Είναι προφανές ότι για να εφαρμοσθεί η μεθοδολογία υπολογισμού του πλεονάσματος κατά μέλος και του κέρδους, πρέπει να υπάρχει ο κατάλληλος ηλεκτρονικός εξοπλισμός και η ανάλογη σήμανση κάθε συναλλαγής του συνεταιρισμού, τα δε μέλη να είναι εφοδιασμένα με κατάλληλη κάρτα μέλους.

Δ) Συνεταιρισμός εργαζομένων

Στον συνεταιρισμό εργαζομένων, τα ίδια τα μέλη προσφέρουν την εργασία τους στην συνιδιόκτητη επιχείρηση, την οποία διαχειρίζονται από κοινού, με σκοπό την απόκτηση εισοδήματος από την εργασία τους. Από τα έσοδα από την πώληση των παραγόμενων προϊόντων, ο συνεταιρισμός αμείβει τα μέλη του. Ο καθορισμός του ύψους της αμοιβής

αποτελεί θέμα που ρυθμίζεται από τον ίδιο τον συνεταιρισμό και προφανώς σε ύψος που επιτρέπει τη συνέχιση λειτουργίας της επιχείρησης. Όταν στο τέλος της διαχειριστικής χρήσης υπάρχει θετικό οικονομικό αποτέλεσμα, αφού καλυφθούν όλες οι δαπάνες, αυτό δείχνει ότι η αμοιβή των εργαζομένων μελών υστέρησε έναντι του ύψους που θα μπορούσε να φθάσει χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η σταθερή πορεία του συνεταιρισμού. Το πλεόνασμα που προκύπτει ανήκει στα μέλη, αποτελεί πλεόνασμα διαχείρισης και μπορεί να χρησιμοποιηθεί με τον τρόπο που ορίζει η Τρίτη Συνεταιριστική Αρχή. Στην περίπτωση που το σύνολο του πλεονάσματος ή ένα μέρος από αυτό διανέμεται στα μέλη, αυτό αποτελεί συμπλήρωμα του εισοδήματος από εργασία και φορολογείται μαζί με τις αμοιβές που εισέπραξε, σύμφωνα με τη νομοθεσία για τη φορολογία εισοδήματος.

Γ) Απλοποιημένα αριθμητικά παραδείγματα υπολογισμού πλεονάσματος, κέρδους και φόρου επί των κερδών

Παράδειγμα 1

Πώληση προϊόντων από συνεταιρισμό

Από πώληση προϊόντων των μελών, εισπράχθηκαν από τον συνεταιρισμό		2.000
Από πώληση προϊόντων μη-μελών, εισπράχθηκαν από τον συνεταιρισμό		1.000
ΣΥΝΟΛΟ		3.000
Καταβλήθηκαν στα μέλη	1.500	
Καταβλήθηκαν στα μη-μέλη	500	
Δαπάνες	50	
Ζημίες	-	
Αποσβέσεις, κλπ.	50	
ΣΥΝΟΛΟ	2.100	
Διαχειριστικό υπόλοιπο 3.000 – 2.100 =	900	
Πλεόνασμα από μέλη (τα 2/3 του 900, δηλ. σε αναλογία με τις συναλλαγές με μέλη)	600	
Κέρδος από μη-μέλη (το 1/3 του 900, δηλ. σε αναλογία με τις συναλλαγές με μη-μέλη)	300	
Διάθεση 10% του πλεονάσμ. (δηλ. 10% του 600=60) στο τακτ. αποθεμ., Υπόλοιπο:		540
Διανομή πλεονάσματος:		
- Π.χ. Ανάπτυξη 20% του 540	108	
- Ειδικό αποθεματικό, π.χ. 10% του 540	54	
- Διανομή στα μέλη , π.χ. 60% του 540	324	
- Λοιπά 10% του 540	54	
- ΣΥΝΟΛΟ	540	
Στο τακτικό αποθεματικό μεταφέρονται:		
Το κέρδος (300) μετά τη φορολόγησή του. Αν Π.χ. φόρος 20% (δηλ. 60)	240	
Το 10% του πλεονάσματος	60	
ΣΥΝΟΛΟ στο τακτικό αποθεματικό	300	
Τελικά:		
Τα μέλη εισπράττουν 1500+324=1824 (22% πάνω από το αρχικό ποσό)*		1824
Στα αποθεματικά προστίθενται		300
Στη φορολογία αποδίδονται (αν είναι 20%)		60

*Το ποσό αυτό συνιστά ακαθάριστη εισπραξη (ακαθάριστη πρόσοδο) των παραγωγών μελών του συνεταιρισμού, όχι εισόδημα ή κέρδος του παραγωγού

Παράδειγμα 2

Πώληση εφοδίων από τον συνεταιρισμό

Είσπραξη του συνεταιρισμού από πώληση εφοδίων σε μέλη		600
Είσπραξη του συνεταιρισμού από πώληση εφοδίων σε μη-μέλη		400
ΣΥΝΟΛΟ		1.000
Δαπάνη για να αγοραστούν τα είδη	600	
Ζημίες	-	
Αοσβέσεις, κλπ	100	
ΣΥΝΟΛΟ	700	
Διαχειριστικό υπόλοιπο 1.000-700=		300
Πλεόνασμα από μέλη (το 60% των 300, σε αναλογία των συναλλαγών με μέλη)	180	
Κέρδος από μη-μέλη (το 40% των 300, σε αναλογία με τις συναλλαγές με μη-μέλη)	120	
Διάθεση 10% του πλεονάσμ. (δηλ. 10% των 180=18 στο τακτ. αποθεματικό. Υπόλοιπο		162
Διανομή πλεονάσματος:		
Π.χ. Ανάπτυξη 20% του 162	32,4	
Ειδικό αποθεματικό, π.χ. 10% του 162	16,2	
Στα μέλη, π.χ. 60% του 162	97,2	
Λοιπά π.χ. 10% του 162	16,2	
ΣΥΝΟΛΟ	162	
Στο τακτικό αποθεματικό μεταφέρονται :		
Το κέρδος (120) μετά τη φορολόγησή του. Αν π.χ. φόρος 20% (δηλ. 24), υπόλοιπο	96	
Το 10% του πλεονάσματος	18	
ΣΥΝΟΛΟ στο τακτικό αποθεματικό	114	
Τελικά:		
Τα μέλη εισπράττουν 97,2 , δηλ. 16,2% έκπτωση επί των 600 που κατέβαλαν*		97,2
Στο τακτικό αποθεματικό προστέθηκαν τα κέρδη μετά φορολόγ. και 10% πλεονάσματος		114,0
Στη φορολογία αποδίδονται (αν είναι 20%)		24,0

*Το ποσό αυτό ουδεμία σχέση έχει με τη φορολογούσα αρχή, διότι συνιστά μείωση της δαπάνης αγοράς εφοδίων, ισοδύναμη έκπτωσης.

«ΠΙΝΔΟΣ» - Ένας συνεταιρισμός με... προδιαγραφές βιομηχανίας

Ο Σύνδεσμος Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος για πρώτη φορά επέλεξε τον περασμένο Δεκέμβριο έναν συνεταιρισμό -τον Αγροτικό Πτηνοτροφικό Συνεταιρισμό Ιωαννίνων «Πίνδος»- για να τον βραβεύσει μαζί με άλλες δύο γνωστές επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα και να του δώσει το Α' Βραβείο «Ελληνική Αξία Βορείου Ελλάδος 2015», στην κατηγορία «Επιχειρηματική Αριστεία - Μεγάλη Επιχείρηση» «Μια αναγνώριση του ιδιωτικού τομέα στον παρεξηγημένο συχνά στην Ελλάδα συνεταιριστικό τομέα και ειδικότερα μια αναγνώριση στο πρόσωπο του συνεταιρισμού της "Πίνδος" στη συμβολή των συνεταιρισμών στην ελληνική οικονομία. Ενός συνεταιρισμού που μέσα στην κρίση κατάφερε να έχει θετικές οικονομικές επιδόσεις (2013-2015) και να αυξήσει την...

απασχόληση», όπως λέει στην εφημερίδα "ΕΘΝΟΣ" ο γενικός διευθυντής της «Πίνδος» **Λάζαρος Τσακανίκας**. Αυτές τις μέρες ο αγροτικός κόσμος βρίσκεται σε κινητοποιήσεις φέρνοντας εκτός των άλλων στο προσκήνιο και τα συνολικότερα προβλήματα του αγροτοδιατροφικού τομέα στη χώρα μας. Το μοντέλο του συνεταιρισμού της «Πίνδος» και οι άνθρωποί της μπορούν να προσφέρουν σημαντικά σ' αυτόν τον διάλογο.

Τι είναι αυτό που κάνει την «Πίνδος» να αποτελεί ένα θετικό δημιουργικό μοντέλο παραγωγής, κατέχοντας σήμερα το 40% της αγοράς;

Η «Πίνδος» αποτελείται από 450 μέλη, απασχολεί 1.050 εργαζομένους και έχει κύκλο εργασιών πάνω από 200 εκατ. ευρώ με ίδια κεφάλαια ύψους 37,5 εκατ. ευρώ. Εγινε ένας συνεταιρισμός-μοντέλο, γιατί πίστεψε στις δυνατότητες που έχουν τα μέλη του και τα τελευταία έχοντας πίστη τον συνεργατισμό τον εμπιστεύτηκαν. Παρέχουμε στους παραγωγούς τους νεοσσούς, τις ζωοτροφές, τα εφόδια, την κτηνιατρική παρακολούθηση, το management, χωρίς αυτοί να διαθέσουν κεφάλαια. Εκτρέφουν τα κοτόπουλα σύμφωνα με τις προδιαγραφές της ΕΕ και τις οδηγίες του συνεταιρισμού και επιστρέφουν όλη την παραγωγή τους στον συνεταιρισμό. Ο συνεταιρισμός παρέχει στους παραγωγούς ασφάλεια, σταθερές τιμές, ικανοποιητικό εισόδημα, και οι παραγωγοί στηρίζουν τον συνεταιρισμό με τα κεφάλαια που απαιτούνται για επενδύσεις και κεφάλαια κίνησης. Η «Πίνδος» κάθε χρόνο αποφέρει στον Νομό Ιωαννίνων περισσότερα από 40 εκατομμύρια ευρώ στηρίζοντας την οικονομία του νομού, και είναι γνωστή όχι μόνο σε όλη την Ελλάδα αλλά και σε πολλές χώρες του εξωτερικού για τα γνωστά προϊόντα της.

Η ΠΑΣΕΓΕΣ αποφάσισε την αυτοδιάλυσή της. Εσείς όμως καταφέρνετε και συνεχίζετε δημιουργικά κάτω από την ομπρέλα του Γενικού Αγροτικού Συνεταιρισμού Ιωαννίνων η οποία περιλαμβάνει ακόμη της Ζοίνος κ.ά.;

Η ΠΑΣΕΓΕΣ τα τελευταία χρόνια δεν μπόρεσε να παρακολουθήσει τις εξελίξεις που γίνονταν στον αγροτικό χώρο και στον αγροτοδιατροφικό κλάδο. Επαψε να προσφέρει υπηρεσίες στους συνεταιρισμούς και τους αγρότες γι' αυτό και οι τελευταίοι απομακρύνθηκαν από αυτήν. Η κυβέρνηση όταν διαπίστωσε ότι η ΠΑΣΕΓΕΣ έχασε τα ερείσματά της σταμάτησε να τη χρηματοδοτεί. Η έλλειψη χρηματοδότησης και λανθασμένες επιλογές της διοίκησης την οδήγησαν σε οικονομικό αδιέξοδο. Η «Πίνδος» πρότεινε να μείνει η ΠΑΣΕΓΕΣ ως φορέας και να εκφράζει ιδεολογικά όλους τους συνεταιρισμούς και ταυτόχρονα να δημιουργηθεί ένας σύνδεσμος των μεγάλων συνεταιρισμών και συνεταιριστικών επιχειρήσεων ο οποίος θα αγωνίζεται για την προώθηση των θεμάτων που τους απασχολούν.

Πώς αντιμετωπίσατε την οικονομική κρίση;

Το 2012 ο κλάδος πέραν της οικονομικής κρίσης είχε να αντιμετωπίσει και τη μεγάλη αύξηση της τιμής των δημητριακών. Τότε όλοι μαζί, διοίκηση, παραγωγοί, εργαζόμενοι, μετά από έναν ουσιαστικό διάλογο συμφωνήσαμε ότι έπρεπε να σωθεί ο συνεταιρισμός, γιατί ήταν προς το συμφέρον όλων μας, και πως αυτό θα το πετύχουμε αν είμαστε ενωμένοι και αν συμβάλουμε όλοι μαζί ανάλογα με τις δυνάμεις του ο καθένας. Τα μέτρα που πήραμε ήταν μείωση κερδών και αμοιβών, κεφαλαιακή ενίσχυση και μείωση κόστους παραγωγής. Το αποτέλεσμα ήταν, όχι μόνο να σωθούν όλες οι θέσεις εργασίας, αλλά και να έχουμε και αύξηση της απασχόλησης, να αυξηθεί η παραγωγή μας, άρα και τα κέρδη των παραγωγών και ο συνεταιρισμός να περάσει σε κερδοφόρες χρήσεις το 2013, το 2014 και το 2015.

Και με το κρίσιμο ζήτημα της χρηματοδότησης;

Το τελευταίο έτος λειτουργίας της η ΑΤΕ μάς ανέβασε το επιτόκιο στο 12,5% και μας επιβάρυνε με τόκους 6,5 εκατ. τον χρόνο, πράγμα που ήταν αδύνατο να αντέξουμε και μαθηματικά θα οδηγούμασταν σε κλείσιμο. Με την πώληση της ΑΤΕ στην Πειραιώς επιλέξαμε να μην πάμε στην «κακή» ΑΤΕ και να επαναδιαπραγματευθούμε τη συνεργασία μας με την Πειραιώς, μειώνοντας τα επιτόκια σε λογικά επίπεδα και αναδιαρθρώνοντας τον δανεισμό μας. Αυτό βοήθησε να έχουμε ανοιχτές πηγές χρηματοδότησης όχι μόνο από την Πειραιώς αλλά και από άλλες τράπεζες. Επίσης την περίοδο της κρίσης πραγματοποιήσαμε αύξηση κεφαλαίων κατά 5 εκατ. ευρώ.

Πώς αντιμετωπίζετε τις αθρόες εισαγωγές;

Οι ελληνικές επιχειρήσεις κρέατος πέραν των άλλων προβλημάτων καλούνται να αντιμετωπίσουν δύο σοβαρά ζητήματα τα οποία είναι εμπόδια στην ανάπτυξή τους. Το πρώτο είναι οι παράνομες ελληνοποιήσεις και η σήμανση των προϊόντων. Κάθε χρόνο εισάγονται στην Ελλάδα 80.000 τόνοι κρέατος κοτόπουλου, τα οποία τεμαχίζονται, επεξεργάζονται και διοχετεύονται στους καταναλωτές χωρίς καμία σήμανση ως ελληνικά προϊόντα. Θα πρέπει ο καταναλωτής να γνωρίζει την προέλευση των προϊόντων και να του δίδεται η δυνατότητα να επιλέγει ποιο προϊόν θα καταναλώσει. Η πολιτεία είναι παντελώς απύσχα. Το δεύτερο είναι η υπερσυγκέντρωση του 80% των σημείων πώλησης σε 6 αλυσίδες σούπερ μάρκετ και η δεσπόζουσα θέση που αυτές αποκτούν. Σήμερα προϊόντα που μετατρέπονται σε χρήμα σε 3-4 ημέρες πληρώνονται προς τις βιομηχανίες με 100 έως 150 ημέρες καθυστέρηση, δημιουργώντας τους σοβαρές επιβαρύνσεις, αρκετά προβλήματα ρευστότητας και μεγάλο κίνδυνο επισφαλειών. Οδηγίες της ΕΕ που βάζουν φραγμούς στην καθυστέρηση πληρωμών και ενσωματώθηκαν στο Ελληνικό Δίκαιο με τον νόμο 4152/2013 ουδέποτε εφαρμόστηκαν. Η ελληνική πολιτεία και εδώ είναι απύσχα.

Αγροτικός Γαλακτοκομικός Συνεταιρισμός Καλαβρύτων:

Το ιστορικό μιας επιτυχίας

Του Μάνου Κασσαλιά

Γεν. Διευθυντή του Συνεταιρισμού

Είναι δεδομένο ότι σε περιόδους οικονομικών κρίσεων, οι επιχειρήσεις που επιβιώνουν, είναι αυτές που στηρίζονται στη δυνατότητα προσαρμογής, την ποιότητα, τις στοχευμένες επενδύσεις και τη χρηστή και αποδοτική διαχείριση.

Τα έξι τελευταία χρόνια, στην Ελλάδα της μεγάλης κρίσης, πολλές επιχειρήσεις κάθε μεγέθους και από όλους τους κλάδους της οικονομίας, δεν μπόρεσαν δυστυχώς να αντεπεξέλθουν, αποτελούν παρελθόν και χιλιάδες εργαζόμενοι οδηγούνται στην ανεργία και βιώνουν συνθήκες φτώχειας.

Ο τομέας των γαλακτοκομικών – τυροκομικών προϊόντων αντιμετωπίζει και αυτός πολλά και σοβαρά προβλήματα. Ακόμη και επιχειρήσεις μεγάλου μεγέθους δυσκολεύονται πολύ να διατηρήσουν την θέση τους στην αγορά.

Σημαντική εξαίρεση αποτελεί η **Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Καλαβρύτων** όπως ήταν γνωστή μέχρι τώρα, Αγροτικός Γαλακτοκομικός Συνεταιρισμός πλέον, ως η φυσική μετεξέλιξη βάση του Ν. 4015/2011. Η ΕΑΣ ιδρύθηκε το 1963 από παραγωγούς της περιοχής μέσω των πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών τους. Η Ένωση όλα αυτά τα χρόνια διέγραψε μια αξιοπρόσεκτη πορεία, σε εποχές αρκετά δύσκολες για το συνεταιριστικό κίνημα, με πολλές αντιξοότητες, που όμως ξεπεράστηκαν και σήμερα χαρακτηρίζεται ως μια από τις πλέον υγιείς, δυναμικές και συνεχώς εξελισσόμενες συνεταιριστικές οργανώσεις, επιβεβαιώνοντας έτσι την τελευταία εξαγγελία-διαπίστωση του ΟΗΕ, ότι οι συνεταιρισμοί επιβιώνουν σε περιόδους κρίσης.

Διοικείται από 7μελές Διοικητικό Συμβούλιο και 3μελές Εποπτικό Συμβούλιο που αποτελούνται από ενεργούς κατ' επάγγελμα κτηνοτρόφους.

Τα οικονομικά δεδομένα των τελευταίων ετών παρουσιάζουν κύκλο εργασιών που από 18 εκ. ευρώ το 2010, ανήλθαν στα 23 εκ. ευρώ το 2015, μικτά κέρδη που προσεγγίζουν τα 3,5 εκ. ευρώ, κέρδη προ φόρων περίπου 1,7 εκ. ευρώ ετησίως τα τελευταία χρόνια και ίδια κεφάλαια που ξεπερνούν τα 13 εκ. ευρώ.

Οι δραστηριότητες και τα προϊόντα του Συνεταιρισμού συνοπτικά είναι:

✓ Συγκεντρώνει αιγοπρόβειο γάλα από τουλάχιστον 1300 κτηνοτροφικές μονάδες συνολικά, παραγωγών μελών του στην ευρύτερη περιοχή των Καλαβρύτων, καθώς και από παραγωγούς των ορεινών περιοχών Αχαΐας, Αρκαδίας και Ηλείας, που μεταφέρεται στις εγκαταστάσεις του με ιδιόκτητο στόλο ισόθερμων βυτίων γάλακτος.

✓ Διαθέτει σύγχρονο εργοστάσιο παραγωγής τυροκομικών προϊόντων, που λειτουργεί σύμφωνα με τις προδιαγραφές των εθνικών κανονισμών και της Ε.Ε., με εφαρμογή συστημάτων HACCP, ISO 9001 και BRC με οργανωμένο εργαστήριο αυτοελέγχου, πιστοποιημένο και αδειοδοτημένο από το ΥΠΑΑΤ για φυσικοχημικές αναλύσεις του γάλακτος και ελέγχου της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων,

με ιδιόκτητη μονάδα ψυκτικών θαλάμων και μονάδα βιολογικού καθαρισμού που σε συνδυασμό με την λειτουργία παρακείμενης μονάδος επεξεργασίας του παραγόμενου τυρογάλακτος για ανάκτηση και εκμετάλλευση πρωτεϊνών, διασφαλίζει την προστασία του περιβάλλοντος.

Με σήμα κατατεθέν την ποιότητα και κύριο προϊόν την παραδοσιακή Βαρελίσια Φέτα ΠΟΠ του «Συνεταιρισμού Καλαβρύτων» ή της «Ένωσης Καλαβρύτων» όπως είναι γνωστή στους καταναλωτές, αλλά και με παραγωγή εξαιρετικού γίδινου τυριού, ημίσκληρου τυριού, ανθότυρου, μυζήθρας ξηρής, βουτύρου γάλακτος και πρόβειου γιαουρτιού, προσφέρει στο καταναλωτικό κοινό, μέσω κυρίως της μεγάλης αλυσίδας τροφίμων «Σκλαβενίτης», απaráμιλλα ποιοτικά και γευστικά τυροκομικά προϊόντα.

Για την εξυπηρέτηση των αγροκτηνοτρόφων της περιοχής διαθέτει:

- ✓ Δύο συγκροτήματα αποθήκευσης και παραγωγής μιγμάτων ζωοτροφών.
- ✓ Τέσσερα υποκαταστήματα εμπορίας ζωοτροφών, λιπασμάτων και πολλαπλασιαστικού υλικού, στα Καλάβρυτα και στην ευρύτερη περιοχή.
- ✓ Κατάστημα πώλησης κτηνιατρικών και γεωργικών φαρμάκων, στα Καλάβρυτα.
- ✓ Κατάστημα λιανικής πώλησης των τυροκομικών προϊόντων του, στα Καλάβρυτα.

Ο Συνεταιρισμός απασχολεί περίπου 95 άτομα προσωπικό (25 σε μόνιμη απασχόληση -15 εξ αυτών Πανεπιστημιακής εκπαίδευσης- και 70 σε εποχική βάση -10 εξ αυτών με πτυχία ΑΕΙ – ΑΤΕΙ) με υψηλό βαθμό τεχνογνωσίας και επαγγελματικής κατάρτισης.

Ο Συνεταιρισμός τον Οκτώβριο του 2015 ολοκλήρωσε το τελευταίο του επενδυτικό πρόγραμμα, ύψους 3.350.000€ στους τομείς της ζώνης γάλακτος, στην γραμμή τυποποίησης του γάλακτος, στην γραμμή τυροκόμησης, στον βιολογικό καθαρισμό, στην μονάδα ψυκτικών θαλάμων και σε αρκετά ακόμη έργα μηχανολογικού εξοπλισμού και υποδομών.

Ο Συνεταιρισμός λειτουργεί για την ευρύτερη περιοχή των Καλαβρύτων, ως ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες οικονομικής και κοινωνικής ισορροπίας, συμβάλλοντας καθοριστικά στην τόνωση της τοπικής απασχόλησης και την ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας, προσφέροντας ταυτόχρονα στους παραγωγούς του πολλαπλή στήριξη.

Έτσι, ενώ τα τελευταία χρόνια οι τιμές πρώτης ύλης γάλακτος προς τους κτηνοτρόφους υποχωρούν σ' όλη την Ελλάδα, ο Συνεταιρισμός στηρίζει αποφασιστικά την τιμή του παραγωγού διατηρώντας και ενισχύοντας έτσι την κτηνοτροφική δραστηριότητα. Γι' αυτό άλλωστε και παρατηρείται μεγάλο ενδιαφέρον από παραγωγούς μη μέλη μέχρι σήμερα του Συνεταιρισμού, όχι μόνο από τις περιοχές που παραδοσιακά δραστηριοποιείται αλλά και από όμορες περιοχές, για εισκόμιση γάλακτος.

Ταυτόχρονα με τις αποτελεσματικές παρεμβάσεις του στην αγορά πρώτων υλών ζωοτροφών καθώς και τις καθετοποιημένες δραστηριότητές του, διασφαλίζει για τους παραγωγούς – μέλη του τα απαραίτητα εφόδια (ζωοτροφές, λιπάσματα, σπόρους, κτηνιατρικά φάρμακα κλπ.), ώστε να μπορούν να ανταπεξέρχονται στο πολύ αυξημένο κόστος της παραγωγής γάλακτος.

Η οικονομική κρίση των τελευταίων ετών, αλλά και η αποκλειστική στην ουσία συνεργασία με τον Όμιλο Σκλαβενίτη, έδωσαν το έναυσμα στη διοίκηση του Συνεταιρισμού, για λόγους περαιτέρω προστασίας της λειτουργίας του και της οικονομικής του ευρωστίας, να εξετάσει τις δυνατότητες δημιουργίας εξαγωγικής προοπτικής του βασικού προϊόντος, της Φέτας ΠΟΠ.

Μας απασχόλησε έντονα το μοντέλο της εξαγωγικής μας προσπάθειας. Εάν δηλαδή θα ακολουθούσαμε την κλασική μέθοδο της συνεργασίας με Ελληνική Επιχείρηση του εξωτερικού που θα αναλάμβανε την εισαγωγή, διακίνηση και προώθηση των προϊόντων μας, συνήθως μέσω ομογενειακών καναλιών διάθεσης και κατανάλωσης με βασικό κριτήριο την τιμή διάθεσης του προϊόντος ή κάτι διαφορετικό.

Η προηγούμενη εμπειρία μου με άλλες εταιρείες του ιδιωτικού τομέα, από απόψεως management (ιδιότητα, που με συνδέει με τον Συνεταιρισμό Καλαβρύτων) μας οδήγησαν στην κατεύθυνση της επιλογής της αγοράς των ΗΠΑ ως κύριας αγοράς στόχου και της προσπάθειας συνεργασίας με αμερικάνικη πλατφόρμα εισαγωγής, διακίνησης και προώθησης της Φέτας του Συνεταιρισμού με σκοπό να στοχεύσουμε τον μέσο Αμερικάνο καταναλωτή, με ποιοτικό προϊόν, χωρίς να είναι απαραίτητη η συμπίεση της τιμής διάθεσης.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής πέραν του μεγέθους τους ως αγορά καταναλωτικών προϊόντων, παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη Φέτα, δεδομένου ότι μόνο στην πολιτεία του Wisconsin παράγονται περίπου 100.000 τόνοι λευκού τυριού (από αγελαδινό γάλα), με την ονομασία Φέτα.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αξιόλογη αύξηση των εισαγωγών Φέτας στις Η.Π.Α., που ξεπερνάει το 100%, παρότι η δυνατότητα των Ελληνικών επιχειρήσεων για εξαγωγές έχει περιοριστεί από το καλοκαίρι του 2015, λόγω των Capital Controls.

Έπρεπε να ληφθεί βεβαίως υπόψη ότι σημαντικός παράγοντας δυσκολίας τοποθέτησης προϊόντων σε ράφια Αμερικανικών αλυσίδων είναι οι μεγάλες απαιτήσεις τους για προωθητικές ενέργειες για τη στήριξή τους.

Όμως είναι δεδομένο ότι οι δυσκολίες διείσδυσης σε μια μεγάλη ξένη αγορά, ιδιαίτερα από οργανισμούς όπως ένας Αγροτικός Συνεταιρισμός, μπορούν να αντιμετωπιστούν καλύτερα όταν παρατηρείται συσπείρωση προώθησης ποιοτικών προϊόντων και ισχυρό brand, που μπορεί να λειτουργήσει ως ομπρέλα.

Σημαντικό στοιχείο στην τελική διαμόρφωση της στρατηγικής μας, ήταν και η απόφαση συμμετοχής μας στην αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία ΟΔΙΠΠΑΦ (Οικολογική Διαχείριση Προϊόντων και Παραπροϊόντων Φέτας ΠΟΠ), που αξιοποιείται πλέον ως κλαδικό όργανο των τυροκομικών εταιρειών και εταιρειών επεξεργασίας πρωτεϊνών.

Η ΟΔΙΠΠΑΦ εκτελούσε κοινοτικό πρόγραμμα ενεργειών ενημέρωσης και προβολής για την κατανάλωση της ΦΕΤΑΣ ΠΟΠ σε τρίτες χώρες και ουσιαστικά στις Η.Π.Α. κάτω από την κατοχυρωμένη επωνυμία REAL GREEK.

Το REAL GREEK λειτουργώντας ως ομπρέλα, έχει τη δυνατότητα να συμπεριλάβει ποιοτικά αγροτικά προϊόντα όπως, Φέτα (Real Greek Φέτα), κρασί (Real Greek Wine), λάδι (Real Greek olive oil) κλπ.

Έτσι ο Συνεταιρισμός Καλαβρύτων ως παραγωγός συνεταιριστική επιχείρηση της Φέτας Καλαβρύτων και μέσω του Real Greek, κατάφερε να τοποθετηθεί στην μεγάλη αμερικανική αλυσίδα The Kroger Co. , μετά από διαδικασίες γευσισγνωσίας, πιστοποίησης και επαρκούς παραγωγικής υποστήριξης του προϊόντος του, που διήρκησαν πλέον του έτους, ώστε να ικανοποιήσουμε τις διαφορετικές διατροφικές συνήθειες των Αμερικανών καταναλωτών καθώς και την αναγκαία έγκριση από το FDA.

Η εταιρεία The Kroger Co. είναι η μεγαλύτερη αλυσίδα λιανικής πώλησης στις Η.Π.Α. σε επίπεδα τζίρου, με 103 Δις. \$ το 2014 και η 2^η μεγαλύτερη μετά την Walmart σε επίπεδο αριθμού καταστημάτων γενικής λιανικής και η 5^η μεγαλύτερη αλυσίδα S/M στον κόσμο.

Η Kroger ιδρύθηκε το 1883 και σήμερα στο σύνολο των καταστημάτων με όλες τις θυγατρικές της απασχολεί περίπου 430.000 υπαλλήλους.

Το διαβατήριο για την πρόσβασή μας στην Kroger, μας το πρόσφερε η προεργασία που είχε κάνει η εταιρεία μας ΟΔΙΠΠΑΦ, με μια μεγάλη, ίσως την μεγαλύτερη ιδιωτική εταιρεία εισαγωγής τροφίμων στις Η.Π.Α. με ειδίκευση στα τυριά, στα αλλαντικά, στο deli κρέας και στα θαλασσινά προϊόντα.

Οι επαφές που ακολούθησαν στις Ηνωμένες Πολιτείες, οι επισκέψεις υψηλόβαθμων στελεχών της στην Ελλάδα, η εμπιστοσύνη που αναπτύχθηκε, οδήγησαν στην συμφωνία με την μεγάλη αυτή εταιρεία εισαγωγών και διανομών που καλύπτει μεταξύ άλλων τις διανομές τυροκομικών προϊόντων στο Kroger.

Στην πορεία βεβαίως, δεδομένου ότι το πρόγραμμα της ΟΔΙΠΠΑΦ θα ολοκληρωνόταν το καλοκαίρι του 2015, ο Συνεταιρισμός Καλαβρύτων φρόντισε να υποβάλει στην Κοινότητα, το δικό του πρόγραμμα, με συμπαίκτη την ΕΑΣ Μεσσηνίας για προώθηση Φέτας, λαδιού, ελιάς και προϊόντων τυρογάλακτος, το οποίο εγκρίθηκε, ύψους περίπου 5.100.000 € και υλοποιείται από το καλοκαίρι του 2014, με δράσεις παρόμοιες και αγορά ενδιαφέροντος τις Η.Π.Α. και τον Καναδά.

Η επωνυμία του προγράμματος του Συνεταιρισμού είναι Real Greek Artisan, και τα μέχρι στιγμής εξαγωγικά αποτελέσματα, που άρχισαν το φθινόπωρο του 2014 κρίνονται εξαιρετικά ενθαρρυντικά.

Βεβαίως και στο δικό μας πρόγραμμα μπορούν να συμμετάσχουν – εάν το επιθυμούν και άλλα ποιοτικά αγροτικά προϊόντα, κάτω από την ομπρέλα του Real Greek Artisan, αλλά και του Real Greek, του οποίου τα δικαιώματα χρήσης έχουμε ζητήσει.

Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να ισχυρισθούμε ότι ένας μεσαιού μεγέθους αγροτικός Συνεταιρισμός, σε μια ημιορεινή περιοχή, με όπλα την σωστή συνεταιριστική του λειτουργία μέσω της σύμπνοιας και του κοινού ενδιαφέροντος των μελών του, την καλή του οργάνωση, την σωστή διαχείριση όλων των πόρων του, την σοβαρή υποδομή του, κυρίως τα ποιοτικά του προϊόντα, που αποτελούν αυστηρή προϋπόθεση για την ύπαρξή του και την επιλογή της κατάλληλης

στρατηγικής που καλύπτει πιθανές αδυναμίες, μπορεί να δημιουργήσει ένα αξιολογικό μοντέλο παρουσίας αγροτικών προϊόντων σε διεθνείς αγορές και να αποκτήσει την αναγκαία εξωστρέφεια για την μακροημέρευση του. Είναι η δυνατότητα που παρέχει το συνεταιριστικό μοντέλο ανάπτυξης της κοινότητας του συνεταιρισμού και βεβαίως της εθνικής οικονομίας.

Ο «χρυσός» συνεταιρισμός του Βελβεντού

Της Μάχης Τράτσα,

Από την Εφημερίδα «Το Βήμα» της 6^{ης} Μαρτίου 2016

Με έναν νέο αγρότη στο τιμόνι και μέσο όρο ηλικίας μελών τα 45 έτη συνεχίζεται μια παράδοση 99 χρόνων

Δεν είχε ακόμη κλείσει τα 31 του χρόνια όταν, στις αρχές του 2004, την περίοδο που η χώρα ετοιμαζόταν πυρετωδώς για τους Ολυμπιακούς Αγώνες, ο κ. **Νίκος Κουτλιάμπας** επέλεξε να «τρέξει» κατοστάρι αναλαμβάνοντας τα ηνία ενός ιστορικού αγροτικού συνεταιρισμού, του ΑΣΕΠΟΠ Βελβεντού. Μαζί με μια ομάδα νέων αγροτών από την κωμόπολη των 3.500 κατοίκων εκτίμησαν ότι ο διάσημος για τα ροδάκινα και τα νεκταρίνια του συνεταιρισμός έπρεπε, ζυγίζοντας τις απαιτήσεις του σύγχρονου εμπορίου, να αναζητήσει νέους δρόμους σε παρθένες αγορές.

Σήμερα, 12 χρόνια αργότερα και παρά την οικονομική ύφεση, ο συνεταιρισμός, όσο περίεργο και αν ακούγεται, δεν έχει τραπεζικά «βαρίδια» και είναι οικονομικά υγιές, διατηρώντας κύκλο εργασιών ο οποίος κυμαίνεται την τελευταία τριετία από 12 ως και 15 εκατ. ευρώ. Αλλωστε ποτέ στα 99 χρόνια λειτουργίας του δεν βρέθηκε χρεωμένος. Επιβίωσε και στα δύσκολα χρόνια της Κατοχής ή του Εμφυλίου, οπότε, όπως λένε σήμερα τα 400 μέλη του, δεν θα κολλήσει στα λασπόνερα της κρίσης. Ακόμη και το εμπόργκο στα τρόφιμα που έχει επιβάλει η Μόσχα στη Δύση ξεπεράστηκε, παρότι περισσότερες από τις μισές εξαγωγές του ΑΣΕΠΟΠ Βελβεντού κατευθύνονταν στη ρωσική αγορά.

Οργάνωση και SMS με οδηγίες

«Ο τρόπος που οργανωθήκαμε, από την αρχή ως το τέλος, δηλαδή από το πώς θα παράγει ένας παραγωγός-μέλος μας ως το πώς θα πουληθεί το προϊόν του, είναι που μας κράτησε όρθιους» επισημαίνει στο «Βήμα» ο 43χρονος σήμερα τεχνολόγος-γεωπόνος κ. Κουτλιάμπας.

Ο συνεταιρισμός διαχειρίζεται την παραγωγή για λογαριασμό των αγροτών. *«Τους κατευθύνει και ελέγχει τι θα καλλιεργήσουν, ποια ποικιλία θα βάλουν, πώς θα καλλιεργήσουν, αν και πώς θα προχωρήσουν στη φυτοπροστασία και στη λίπανση - οι οδηγίες αποστέλλονται με SMS - και πάντα με συνταγή από τη φυτοϋγειονομική υπηρεσία του συνεταιρισμού»* τονίζει ο πρόεδρος του ΑΣΕΠΟΠ Βελβεντού, ο οποίος είναι και ο ίδιος κατά κύριο επάγγελμα αγρότης.

Οι αγρότες-μέλη προμηθεύονται τα φυτοφάρμακα και τα λιπάσματα από την αποθήκη του συνεταιρισμού σε χονδρική τιμή και με πίστωση ενός έτους ώστε να μην εξαναγκάζονται σε τραπεζικό δανεισμό. Μάλιστα, από το κεφάλαιο κίνησης του συνεταιρισμού τα μέλη μπορούν να δανείζονται κονδύλια για αγορά κτημάτων ή για άλλη επένδυση.

Σήμερα η αγροτική απασχόληση δίνει κίνητρα στους νέους ανθρώπους να παραμείνουν στο χωριό. Ο πληθυσμός του παραμένει σχεδόν ο ίδιος από το 1928. Δεν είναι τυχαίο ότι ο

ΑΣΕΠΟΠ Βελβεντού είναι ο συνεταιρισμός με τους πιο νέους αγρότες στην Ελλάδα - μέσος όρος ηλικίας κάτω των 45 ετών.

Εξαγωγικός προσανατολισμός

Οι πρώτες εξαγωγές - κυρίως ροδάκινα αλλά και φράουλες - ξεκινούν δειλά-δειλά στα τέλη της δεκαετίας του 1950. Τα τελευταία χρόνια όμως ο συνεταιρισμός αποκτά κυρίως εξαγωγικό προσανατολισμό καθώς το ήμισυ των προϊόντων του κατευθύνεται σε χώρες της Δυτικής Ευρώπης και μετά το ρωσικό εμπάργκο σε περιοχές της Βόρειας Αφρικής και της Μέσης Ανατολής. *«Δεν στέλνουμε μεγάλες ποσότητες αλλά καλή ποιότητα και παίρνουμε καλές τιμές»* υπογραμμίζει ο κ. Κουτλιάμπας. Όπως αναφέρει, η ποιότητα είναι το όπλο κατά των ισπανών, ιταλών και τούρκων ανταγωνιστών, οι οποίοι στηρίζονται στις τεράστιες ποσότητες που παράγουν.

«Βγάλαμε από πάνω μας το κράτος και ίσως ήταν η καλύτερη κίνηση που κάναμε ποτέ. Με τις δικές μας δυνάμεις προχωρήσαμε όπως θα έπρεπε. Αλλωστε το ροδάκινο δεν επιδοτήθηκε ποτέ. Αυτός ήταν ένας λόγος που προχωρήσαμε με τον συνεταιρισμό. Οι επιδοτήσεις ήταν και η αιτία που διαλύθηκαν άλλοι συνεταιρισμοί» σημειώνει, επισημαίνοντας ότι έτσι χάθηκαν η ζάχαρη και ο καπνός και έφτασε να κινδυνεύει η παραγωγή προϊόντων όπως η ελιά και τα εσπεριδοειδή.

«Εγιναν εγκλήματα τις εποχές των παχιών αγελάδων και οδήγησαν τον αγροτικό κόσμο εκτός παραγωγής. Το μοναδικό έσοδο εδώ και χρόνια για τους παραγωγούς ήταν οι επιδοτήσεις» υπογραμμίζει.

Σημαία η ποιότητα

Με σημαία την ποιότητα των προϊόντων, η οποία ενισχύεται από το μικροκλίμα της περιοχής - στα δυτικά του χωριού κυλάει ο Αλιάκμονας -, ο συνεταιρισμός καταφέρνει να σταθεί στις ξένες αγορές. Χρειάστηκε όμως πολύς κόπος για να αποκατασταθεί το «κακό» όνομα που είχαν αποκτήσει τα ελληνικά προϊόντα στα χρόνια της δεκαετίας του 1980, όταν αλλεπάλληλες παρτίδες επιστρέφονταν ως ακατάλληλες η μία μετά την άλλη από το εξωτερικό. Τα τελευταία χρόνια ο συνεταιρισμός δίνει το παρών σε διεθνείς εκθέσεις, συνέδρια, συναντήσεις και φόρα.

Εκτός από την εξωστρέφεια, λέξη-κλειδί για τον κ. Κουτλιάμπα είναι και η «συνεργασία». Αυτός ο απομονωμένος οικισμός εφαρμόζει με επιτυχία από το 1917, με την ίδρυση του συνεταιρισμού, το ρητό «η ισχύς εν τη ενώσει». Όπως αναφέρει ο πρόεδρος του συνεταιρισμού, οι κάτοικοι διατήρησαν την κουλτούρα της συλλογικότητας ώστε να μπορούν να επιβιώσουν. *«Είδαμε στην πράξη ότι αυτό δουλεύει. Και πρέπει να δουν σε όλη την Ελλάδα ότι αν δεν υπάρχουν συλλογικές δομές δεν θα υπάρξει ποτέ παραγωγική ανασυγκρότηση»* υπογραμμίζει ο ίδιος.

Μικρός κλήρος και κόστος

«Κάναμε το μειονέκτημα πλεονέκτημα»

Το χαρακτηριστικό μειονέκτημα της ελληνικής γεωργίας, δηλαδή ο μικρός πολυτεμαχισμένος κλήρος (στον Βελβεντό ο μέσος αγρότης έχει 35 στρέμματα σε 15 αγροτεμάχια) που αυξάνει το κόστος παραγωγής και κάνει την εκμετάλλευση μη βιώσιμη, ένας υγιής συνεταιρισμός μπορεί να το μετατρέψει σε πλεονέκτημα.

«Δεν χρειάζονται πολύπλοκα συστήματα. Τα πράγματα είναι απλά. Σε μας το βασικότερο όργανο είναι η γενική συνέλευση και μετά η διοίκηση» τονίζει ο κ. **Νίκος Κουτλιάμπας**. Και όσο περισσότεροι συσπειρώνονται κάτω από την ομπρέλα του ΑΣΕΠΟΠ Βελβεντού τόσο μεγαλύτερα και τα οφέλη.

Γι' αυτό τα τελευταία χρόνια βγήκε έξω από τα στενά σύνορα της Κοζάνης. Συνεργάζεται με έναν συνεταιρισμό στον Τύρναβο ο οποίος παράγει κυρίως αχλάδια, με αγρότες από τη Σκάλα Λακωνίας που καλλιεργούν υπερπρώιμα ροδάκινα και με μια ομάδα μηλοπαραγωγών από την Καστοριά με σύνολο παραγωγής 2.000 τόνους, οι οποίοι προστίθενται στους 12.000 τόνους ροδάκινων και νεκταρινιών που παράγονται στον Βελβεντό. *«Εχουμε εγκαταστάσεις που μπορούν να δεχθούν διπλάσιες ποσότητες από όσες παράγουμε στην περιοχή μας. Δεν χρειάζεται να κάνει μια περιοχή κοστοβόρες επενδύσεις που δεν θα αποσβεστούν ποτέ»* σημειώνει ο ίδιος.

Ο κ. Κουτλιάμπας οραματίζεται το μέλλον του συνεταιρισμού με άνοιγμα στη μεταποίηση και σε νέες αγορές, με προϊόντα ακόμη καλύτερης ποιότητας. Οπως όμως αναφέρει, *«τρέμουμε το αύριο επειδή δεν ξέρουμε τι μας ξημερώνει ως χώρα»*.

© Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη Α.Ε.

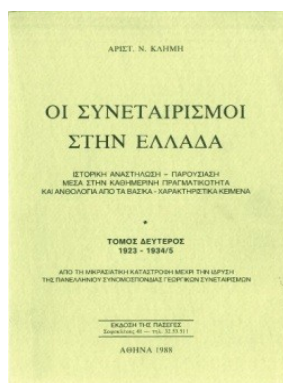
"ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ"
ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΜΕΧΡΙ ΚΑΙ ΤΟ 1922
του Επίτιμου Διδάκτορα κ. Αριστείδη Ν. Κλήμη

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΠΡΟΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ - ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ
ΟΡΑΜΑΤΙΣΜΟΙ - ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ
ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ - ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ - ΝΕΕΣ
ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ
ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ - ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ
ΚΑΙ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ - ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ
ΚΕΙΜΕΝΑ

Για το πλήρες κείμενο του βιβλίου <http://www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/CoopGreeceI.pdf>

"ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ"
ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ
ΑΠΟ ΤΗ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ
1923 - 1934/5
του Επίτιμου Διδάκτορα κ. Αριστείδη Ν. Κλήμη

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ - ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ
ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΚΑΙ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ - ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ
ΚΕΙΜΕΝΑ

Για το πλήρες κείμενο του βιβλίου <http://www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/CoopGreeceII.pdf>

"ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ"
ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ
Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΤΑ ΕΤΗ - ΘΕΜΑΤΑ - ΤΟΠΟΥΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
1935 - 1945
του Επίτιμου Διδάκτορα κ. Αριστείδη Ν. Κλήμη

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ - ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ
ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΚΑΙ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ - ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ
ΚΕΙΜΕΝΑ

Για το πλήρες κείμενο του βιβλίου <http://www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/CoopGreeceIII.pdf>

Το Δίκτυο ΚΑΠΑ ευχαριστεί την κα. Ολυμπία Κλήμη Καμινάρη και τον κ. Κωνσταντίνο Παπαγεωργίου για την ευγενική παραχώρηση της ελεύθερης πρόσβασης στο βιβλίο του αείμνηστου κ. Αριστείδη Ν. Κλήμη "ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ", καθώς και τον κ. Παναγιώτη Ζιγκίδη για την μεταφορά της έκδοσης σε ηλεκτρονική μορφή.

Σε όσους θα διαβάσουν το έργο αυτό θα ήταν, ίσως, χρήσιμες μερικές πληροφορίες σχετικές με τα θεωρητικά και τα πρακτικά εφόδια του συγγραφέα, πάνω στα οποία στηρίζεται και το κείμενο. Παρουσίαση του βιογραφικού του κ. Αριστείδη Ν. Κλήμη_

<http://www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/CVKlimis.pdf>

Edgar Parnell – Βιογραφικό

Ο Edgar Parnell ξεκίνησε την επαγγελματική ζωή του σε καταναλωτικούς συνεταιρισμούς στο βόρειο τμήμα της Αγγλίας μετά τη στράτευσή του στη βασιλική αεροπορία της Μ. Βρετανίας. Σπούδασε με υποτροφία στο Συνεταιριστικό Κολλέγιο της Αγγλίας. Στα επόμενα χρόνια κατείχε διάφορες θέσεις ανώτερων διοικητικών στελεχών στους καταναλωτικούς συνεταιρισμούς του Ηνωμένου Βασιλείου και στη συνέχεια ως Γενικός Διευθυντής Συνεταιριστικής Ανάπτυξης στη Μποτσουάνα, όπου εγκατέστησε πρώτο σούπερ μάρκετ της χώρας και κεντρικό φορέα χονδρικής πώλησης.

Κατά την επιστροφή του στο Ηνωμένο Βασίλειο, διορίστηκε ως σύμβουλος διαχείρισης λιανικών πωλήσεων στην εταιρεία Clarks Ltd και αργότερα κατέλαβε μια παρόμοια θέση στην Κεντρική Συνεταιριστική Οργάνωση Χονδρεμπορίου του Ην. Βασιλείου (CWS). Στη συνέχεια έγινε το Διευθυντής λιανικού εμπορίου μη εδωδιμων ειδών της CWS καλύπτοντας καταστήματα σε όλη την Σκωτία. Στη συνέχεια κατέλαβε θέση Συμβούλου της βρετανικής κυβέρνησης για το Συνεταιριστικό Μάνατζμεντ προς την κυβέρνηση της Τζαμάικα. Άλλες θέσεις που ακολούθησαν περιλαμβάνουν: Υπεύθυνος του Ταμείου για την Έρευνα και την Ανάπτυξη της Αφρικής, ΟΗΕ / ΔΟΕ, Σύμβουλος Διαχείρισης και Μάρκετινγκ των συνεταιρισμών στην Ινδία, Διευθύνων Σύμβουλος του Ιδρύματος Plunkett της Οξφόρδης με έργο την παροχή ενός ευρέος φάσματος υπηρεσιών υποστήριξης για τους συνεταιρισμούς και τις σχετικές οργανώσεις, τόσο στο Ηνωμένο Βασίλειο όσο και διεθνώς, όπως η διαχείριση έργων ανάπτυξης και έρευνας, ιδιαίτερα στις αγροτικές περιοχές.

Στα πιο πρόσφατα χρόνια του έχουν ανατεθεί καθήκοντα Συμβούλου στο Ηνωμένο Βασίλειο και σε πάνω από 30 άλλες χώρες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που ασχολούνται με την διακυβέρνηση των συνεταιρισμών, με οικονομικά και φορολογικά θέματα, με συνεταιριστική νομοθεσία, μελέτες σκοπιμότητας για την ίδρυση συνεταιρισμών, αναθεώρηση των προγραμμάτων βοήθειας για τους συνεταιρισμούς, εγκατάσταση και αξιολόγηση προγραμμάτων κατάρτισης για τους συνεταιρισμούς και το γεωργικό τομέα και την ανάπτυξη στρατηγικών για την αναδιοργάνωση συνεταιριστικών συστημάτων.

Έχει διατελέσει μέλος της Γενικής Συνέλευσης της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης, συν-πρόεδρος της επιτροπής της ΕΕ για την Ανάπτυξη της Αγροτικής Οικονομίας της Πολωνίας, μέλος του Συμβουλίου της Ομοσπονδίας Αγροτικών Συνεταιρισμών (Ηνωμένο Βασίλειο), πρόεδρος της Επιτροπής της Εθνικής Οργάνωσης Συνεταιριστικής Ανάπτυξης, Εκπαίδευσης και Κατάρτισης του Ηνωμένου, καθώς και σε διάφορες ομάδες εργασίας της COGECA (Ομοσπονδίας των Γεωργικών Συνεταιρισμών της ΕΕ). Ο Edgar Parnell είναι ο συγγραφέας πολλών εξειδικευμένων εκδόσεων, συμπεριλαμβανομένου του βιβλίου «Επανεφεύρεση των Συνεταιρισμών – Επιχειρήσεις για τον 21^ο Αιώνα», στο οποίο εξετάζει το μεταβαλλόμενο ρόλο των συνεταιρισμών στο σημερινό επιχειρηματικό περιβάλλον. Το βιβλίο αυτό έχει μεταφραστεί σε διάφορες γλώσσες.

Από την αποχώρησή του από την εργασία πλήρους απασχόλησης, εργάστηκε ως εθελοντής (VSO) στο Υπουργείο για την Αγροτική Μεταρρύθμιση στις Φιλιππίνες. Τώρα άλλη μια φορά επανήλθε και διαμένει στο Oxfordshire, Αγγλία.

EDGAR PARNELL

**ΕΠΑΝΕΦΕΥΡΕΣΗ
ΤΩΝ
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ**

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ 21^ο ΑΙΩΝΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΟΛΑΣΤΗΣ
ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Κ. Παπαγεωργίου, «Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία
– Θεωρία και Πρακτική» (3η Έκδοση)

